

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

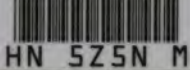
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

KC

K6100

HN 5Z5N M

KC16100

~~6553.131~~

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

FROM THE LIBRARY OF
T ANDREW HOWARD
PE PROFESSOR OF LATIN

THE GIFT OF HIS SON
HERMANN HAGEN HOWARD
Class of 1916

RECEIVED OCTOBER 15, 1929

**STRABONIS
GEOGRAPHICA**

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOLUMEN PRIMUM

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCLII

C KC16100
~~65 33 131~~

HARVARD COLLEGE LIBRARY
FROM THE LIBRARY OF
PROF. ALBERT ANDREW HOWARD
OCT. 15, 1929

UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

to

PRAEFATIO

Quo melius intellegatur quid in hac nova Strabonis editione praestiterim, certe praestare voluerim, indicavi in sequentibus nostrae lectionis a contextu Krameriano discrepantias, hac tamen lege servata, ut quae Kramerus in criticis commentariis recte emendasset, sed in verborum ordinem inferre non ausus esset, ea non magis in discrepantiarum numero ponerem quam operarum errores a Kramerio ipso indicatos. Fontes et causas mutationum a nobis factarum praeter eos quos dixi commentarios nostrae aperient Vindiciae Strabonianae, his ipsis diebus publici iuris factae. Quos libros qui inspexerit, facili opera quo quaeque auctore immutata sint intelleget; hoc loco receptae lectionis auctores commemoravi nullos, paucis locis exceptis, quorum emendatio cum fere novissimis demum temporibus tentata esset, a Kramerio non indicata est.

Meliorum librorum fidem ubicunque fieri potuit presse secutus sum; at cum corruptissimi sint Strabonis codices, in refingenda scriptoris oratione paulo plus libertatis mihi concessum putavi; cavi tamen ne quam libertatem dixi in licentiam verteret.

Quae praeterea lectorem scire interest haec sunt. Interpolatorum emblemata sive a Kramerio indagata sive a me ipso animadversa, ne minoribus quidem supplementis omissis, in inferiorem marginem reieci; uncis inclusa a codicibus abesse scito; corruptis locis et quorum nullum suppetebat remedium, stellulas appinxi, quibus sero intellexi me parcius usum esse quam volebam; in orationis distinctione et verborum *τοιωσεί* quae sive novata sive errata sunt, eorum damnum si quod est ego praestabo; denique quas in exteriori margine indicatas vides paginas, paginae sunt editionis Casaubonianae.

a*

Ceterum si quid in hac Strabonis editione ad meliorem rationem revocasse iudicabor, id totum Kramerero deberi lubens fateor. Hunc enim virum iniquus sit oportet qui non optime de Strabone meritum esse et emendandi corruptissimi scriptoris viam praeclaro exemplo muniisse ultro fateatur.

Berolini Idibus Iuliis a. MDCCCLII.

Augustus Meineke.

[Γεωγραφικῶν] Ita consentiens cum libris Strabonis epitome Athenaei 3 p. 121 a. Γεωγραφούμενα appellant Strabonis opus Athenaeus 14 p. 657 f. schol. Apollonii Rh. 2, 942. Harpocratio v. Λίγειον et Δεινός. 1, 15. τὰ πολιτικά] τὰς πολιτικάς Spengel 2, 16. inter ἄστρα et καὶ τοὺς add. versus Homeri, a nobis in marginem reiectos 28. κίλει [ἀνθρώποισιν] οὐ νικητός ib. κολός [οὔτε ποτ' ὄμβρος] ἀλλ' 29. λιγυπνεύοντας 3, 7. Αἰθίοπας 29. ἐσπέρας 4, 12. προσβορέους 26. λέγοντι 6, 25. διακριτήσαντας] Fort. διακριβώσαντας vel διασαφήσαντας 7, 5. Τρωάδος et sic semper ib. ἡϊῶν et sic semper ib. † ἀπασῶν 8, 17. αὐτήν om. 24. ἦ 25. οὗτος δὲ ib. φησιν. Ἀπαντές [τε], ὄσαι] Corr. Spengel 9, 28. μηθὲν 10, 28. ἐκ δὲ 11, 4. τὰς πολιτικάς] καὶ τὰς ἡγεμονικάς add. Spengel ib. καὶ ἡ θάλασσα 27. οὐδ' οὐχ Spengel 28. καὶ προσήκει 12, 22—24 πλήρης—στρατείας] Haec fortasse delenda sunt 13, 7 τὰς χρείας· ἐτι δὲ καὶ 14, 19. ἐπι 20. ἐπισημηνάμενον 28. ἐξηρημένοις] Imo ἐξηρημένοις 16, 6. πῶς 7. ἐνταῦθα; 13—17. οὕτως—προσῆκε post λόγων 26 30. αὐτῇ 17, 5. γε 22. καθάπερ—στρατείας] συνέβη post καθάπερ excidisse suspicatur Groskurdus, quod non sufficit 26. μέχρις 18, 15. Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ποσειδάωνιον καὶ Ἰππαρχον] Transposuit Spengel 17. πρότερον] Corr. Spengel 19. οὐχ 25. καὶ ante κατ' add. 27. μᾶλλον προσιτέον] Spengel μᾶλλον πειστέον (m. s. A. πιστέον) vel μάλιστα προσεκτέον 30. ἀνθινά 20, 24. προσεξεργάζεται] προσπεριεργάζεται Toupius ad Long. 3, 3. γε] Malim δὲ 21, 12 post ἔγνω add. quae in margine posui praeunte Spengelio 22, 5. πότερον] Correxit Spengel 7. λόγων; 9. ὡς ἦ 23, 5. † τοῦτα 6. ἦν ἢ ὡδὴ λόγος 9. ὡδὴς [ἦν], τὸ αἰεῖδεν *αὐτοῖς* τὸ αὐτὸ Spengel ὡδὴς ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις, τὸ αἰεῖδεν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν 28. ἀνθρώπος 24, 26. τε 28. προκαλέσασθαι 26, 21. σημεῖα post τινὰ 23. 24. *τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεῖα* 27, 17. ἐνδέδωκεν] Malim παραδέδωκεν 23. τις om. 28, 27. Κώμαιον ib. οὐδέ ὁ 30. Σύρρενον 29, 4. οὐτ' 30, 6. γλωτταν 7. τρόπου] τύπου Kramerus in Addendis 9. καὶ pro καί, quod reponendum

esse vidit Spengel 14. *ἄβολου* et sic semper 17. *καθάπερ*] Fort. *καὶ* praemittendum 32, 6. *καὶ*] An *ὡς*? 33, 24. *δηλοῦνται*
 27. post *ὀρθῶς* quae in marginem reieci 29. *Δικαιοκρατία* et ita
 constanter ib. *Ὀύεσουῖα* 35, 4. *Ἐδρηκίδου* 38, 22. *τοῦ*
λίαν ἢ γνώριμα ὄντα φαίη δόξειν ἄξια 39, 13. 14. *Ἀθλόια*
 42, 14. *ἀτοπιῶν* 28. *Ἀθλόια* 30. δὲ 43, 18. *ἐπὶ* 22.
φαινωῶς 44, 10. *δέξει*] Imo *δεξί* 48, 7. *ἀγνοίας χάριν* *σημείον*
γὰρ δήκον· οὐδὲ γὰρ τὰ περὶ 50, 1. *μὴ* om. ib. *τὴν ἔξω θά-*
λασσαν 2. *ἐντός* 15. *λιγυκνεύοντας* 51, 1. [*οἶδε μὲν*] post
νῦν 52, 28. *εὐτυχίας* [*καὶ*] ante *εὐτεχνίας* add. Corr. Spengel
 54, 7. *Ἀρμενίου* *καὶ*] Haec recte deleri voluerunt Coraes et Krame-
 rus 55, 18. *οὐδ'* 57, 2. 3. *καὶ ὁ ποιητῆς — τετραχθᾶ*] Fort.
 delenda 58, 24. *καὶ* [*τὴν Ἀλκυστιν*] *τὴν* 25. *ἀρίστην*] *καλλί-*
στην Spengel 28. *μὲν* post *τῶν* add. 32. *ἀρχῆς*] *ἦν* add. Spen-
 gel sic totum locum constituens: *ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ κλοῦς ἐπὶ Φάσιν,*
ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελίου στειλαντος, καὶ ἡ ἐπάνοδος . . . καθάπερ
καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ ἐστὶν ἐκ τῆς Ὀμήρου φωνῆς, ἐκ
τῶν ἐπι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων 59, 11. *καὶ* ante
δικαίαι 18. *ταύτη*? 25. *λέγων*] Addendum fortasse *ἐν ἐλεγείᾳ*
ἢ ἀρχῇ 27. *Ἰλλυρικοῦ* 28. *ὄριος* pro *κάριον* 29. *τὸ μὲν*
Φυγαίδων 60, 2. 3. *τὰ δὲ* ib. *οὐκ ἀπιθάνως*] Fort. *εὐπιθάνως*.
 Spengel *οὔτε πιθανῶς οὐδ'* οὐτ' Spengel 8. *Ἄην* pro *Δίαν*
 29. *χαλεπήρης*] Typhothetae error pro *χαλεπήρης* 61, 9. *Βεργαῖον*
ἢ τὸν Μεσσηνιον Ἐσθήμερον 64, 13. *λιμνοθάλασσαν* 65, 26.
αἰγιαλοῖς om. Fortasse sufficiebat addere *τοῖς* cf. 17 p. 809 66, 9.
τὸ om. 68, 3. *δεῖ* om. 14. *οὔτε* pro *τὸ* 69, 1. 2. *εὐνο-*
δίης 13. *δηλοῖ* 17. *ὅ* om. ib. *ἢ ἐπιφερόμενον* [*ὅ*] *ἔχει*
 23. post *αὐτῇ* quae in margine leguntur 27. *ἦ τ'* 29. † *εἰς γῆν*
 70, 11. *Σαρδωνίου* 13. *κον χιλίων* 19. *ἀποιδήσεις* 71,
 16. *διακόψει* 22. *δὲς τε γὰρ* 32. *τε* 72, 7. *λόγον, κατὰ τὴν*
νῦν ὑπόθεσιν τοσοῦτον 8. *οὐδὲ* 15. **γὰρ** ante *ἂν* 73, 8.
ἔστιν·] Pro puncto pone comma 9. *σύνεγγος*] Corr. Spengel 74,
 31. *οὐδ'* 75, 5. [*Ἰστρον*] Scripsi *Ἰστρον*. sed fort. delendum *Ἰστρον*,
 aut ante *λαβεῖν* transponendum 22. *τέσσαρας* 25. *καὶ* add. ante
συντιθεμένην 76, 18. *ἐκθλιψιν* 23. lacunae signa om. 77,
 25. *εὐώδες* add. ante *ἐκλάμπον* 78, 7. *Ἡσίοδος* 79, 10. *ἀνα-*
στραφῆναι 15. *Σκάρφην* 80, 16. *εἰσιν* 23. *ἢ ἐκείνων τι*
ἔθνος] Haec ante *Τρηφας* transponi voluit Franckius de Callino p. 110
 83, 17. *Πυθίας* om. Add. Spengel 23. *εὐροι* 32. *τῶν ἄλλων*
 84, 1. *τὸ* om. 26. **φησὶ** ante *προσαύραττα* 30. 31. *τὸ πλέον*
ἦμισον τοῦ μήκους τὸ πλάτος εἶναι] v. Bernhardy Erat. p. 64 86,
 21. *μέρη* add. ante *τρία* 87, 8. *δέ* ἐστὶ 10. *καὶ εἰσας* δὲ 24.
Ἀριανούς] Fort. *Ἀρμενίου* 89, 1. 2. *τοιαύτην* 31. *οὔτε* 90,
 4. *γε* 6. *τοὺς* om. 7. *ἐπιμαρτυροῦντας* 93, 5. *ὁ αὐτός*
 10. *εὐλογεῖτο* 12. *μέχρις* 23. *ὑστερον* 95, 4. *χελώνια*] Ma-

lim χειωνα 17. προσβόρον 96, 26. tolle distinctionem post
 ἄμπελος 27. ἐπιθαλατταίοις 97, 8. Στρατίος 98, 5. τῆς
 αὐτῆς 25. δέ γε ὁ 99, 4. ἐννακισχιλίους 5. καὶ add. ante
 κατὰ 7. † νοτιώτερα 24. καὶ om. 100, 18. δσην 24.
 ἀπὸ 101, 7. τῶν om. 20. οἴονται et πιστεύοντες 22. ταῦτα
 add. ante τὰ 103, 4. ἠϊόνας ποιούση 18. ὀλοσχερότερον] Malim
 ὀλοσχερότεραν 104, 11. & add. ante φησιν 12. συνάγειν
 13. ὦν om. 107, 17. οὐδὲ 109, 32. ὀρθώσει 110, 1. ση-
 μειώσει ib. post σημειάδη add. quae in marg. leguntur 3. ποιή-
 σαι 17. δὲ post τὴν addit Kramerus in Corrigendis 23. * ἔθνος *
 ante ἐνός 29. οὐπῶ] Correxit Spengel 111, 16. μέντοι] Spengel
 μέν. Malim μὲν τῶ 18. ἦμιστά ἄν] Libri ἦμιστά δ' ἄν. Malim igitur
 ἦμιστά γ' ἄν 113, 22. γε 25. αἱ διαβόροιοι 114, 1. ἐν-
 νακισχιλίων 15. ἐννάκισίους 116, 13. εἶναι om. 16. τὸ
 om. 117, 9. δισχιλίους 11. παρατίθεμεν 28. Θαψάκον
 29. Πηλοστόν 120, 3. οὐ πλείοσιν] Spengel μικρῶ πλείοσιν. Si
 quid mutandum, malim οὐ [πολλά] πλείοσιν 31. καὶ τοῦ Κασπίου,
 πολὺ ἐλάττωσ [δ'] ἀφαστάναι] Correxit locum et supplevit Spengel
 121, 1. τῆς Θαψάκον om. Supplevit Spengel 123, 11. τρισ-
 χιλίους 124, 17. † ἠπειρώτιν ib. πάλιν pro παραλλαν 125,
 23. οἰκήσιμον] Scribendum οὐκ οἰκήσιμον, ut vidit Kramerus 126,
 2. τὸ δ' ἐξῆς, μέγχι τοῦ Ἰσημερινοῦ λέγα, δείκνυνται 127, 11. τού-
 τῶν] Corrige τούτων 16. καὶ τοῖς ἑτεροσίοις om. 23. * ἡμισυ-
 σταλεῖς 129, 1. ὁμοιοειδῶν] Malim ὁμοειδῶν 21. τὸ καὶ τὰς
 130, 15. Γέλωνι] Malim Γέλωνα 17. καὶ fort. delendum 20.
 lacunae signa om. γενέσθαι] Fort. καὶ addendum 131, 15. ἀρθό-
 πωρον et sic etiam in sqq. 22. ἐς 26. πρώραις 132, 1.
 Δικαιαρχίαν 5. 6. [οἷς] ἐμβιβείσασθαι μουσιὰ 16. ἀπογέγρα-
 πται ib. τε post ὅτι add. 31. στρόγγυλον 133, 7. τῆσδε pro
 δεῦρο 28. 29. ἀπολομένους 135, 1. φιλέκδημον] Fort. φιλεί-
 δημον 31. κατὰ ληστειαν om. ib. οὐ om. 32. οὐκ ante
 ἀθρόαν add. 136, 15. ἐπίπτωσιν ib. τε 31. † καὶ pro
 Κράττητα δ' 138, 25. καὶ ταῦτα δὲ μήτε 26. μήτε 139,
 12. οὐδὲ 23. Σαρδάιον 140, 22. δυσμικώτερα 29. καὶ
 ante ἀπὸ delendum videtur 143, 4. δὲ om. 5. οὐδὲ — οὐδὲ
 145, 32. καὶ pro ἧ 146, 25. αὐτῶν. 26. αὐταῖς 149, 20.
 τῶν πόλων] τοῦ πόλου Spengel, et ita etiam 23 et 27 150, 12. δὲ]
 Corr. Spengel 30. μελουροῦ et sic ubique 151, 2. 3. τὸ δὲ πλά-
 τος Spengel 8. lacunae signa om. 155, 15. 16. οἰκημάτων.
 157, 7. οὗς ἔτυχε τόπους post ἰδοῦσι 159, 13. ἀπὸ 32. καὶ
 Ἰβηρας] An Καβείρους? 160, 1. post ὀράσθαι lacuna 161, 17.
 συνεχόμεθα 162, 2. ἐμφανιστέον, [ἧ] πολὺ μὲν 163, 21. τε
 164, 20. Σαρδάιον 25 et 26. Πανδαράα 30. αἴ τε Γυμνησίαι
 31. οὐδὲ πρό 166, 27. καὶ Κύπρον add. post Κρήτης 168, 5.
 ἐσοχὰς 16. 17. Θράκιον Βόσπορον asteriscis incl. 169, 30. Σιδη-

νήν . ib. *Φαρνακίας* 32. post *τρισηλίτων* add. *κον* 171, 24. *κλυ-
ρον* [ἐφόν], ἄρος ἢ καλονμένη *Πορήγη*] Fortasse *κλυρον* τὸ πρὸς τῇ
καλονμένη *Πορήγη*. 25. αὐτῆ sine asterico. Fort. *λοιπῆ* 174, 26.
† *Λυμάονες* 175, 1. † *νοτιωτάτη* 177, 32. τὰ om. 178, 6. καὶ
addit Kramerus in Corrigendis 179, 27. αὐτῆ τε] te delendum vide-
tur 180, 4. † ἐπὶ pro τρία 11. *Βαβυλωνος* 14. *Σιδόνα* 181,
7. 8. *Λουμαχίας* 182, 26. ὅμως δὲ] An ὅμως γε? 184, 9. *πρόσβο-
ρος* 185, 24. οὐτ' ἄλλου. 27. *ψευδοποιησαμένων* 31. *ἐπιβάλ-
λειν*] Malim *ἐπιβαίνειν* 186, 5. διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν]
Haec fort. delenda 18. δι' αὐλῶν 187, 6. εἰς τὴν ἐσπέραν] Fort.
add. *ὄψεις* cf. p. 187, 20 31. ἐτῶν 188, 20. *Ἡρακλείαν* 22.
Μενλαρία 32. οὐδὲν 190, 28. *Μούδα* et sic semper 29.
Αἴγωνα] Volebam *Ἐσγωνα* vel *Ἐσινα* cum Casaubono 191, 1. εἰς
6. † *Μιλήτω* 192, 1. τούτου 12. *ναυκληριῶν* 193, 14.
ταῖς ναυκληρίαις κατακομιζομέναις 15. *ἀνακομιζομέναις* 194,
4. *διειργουμένας ὑπὸ* 5. *κλωτῶς*] *Libri κλωτόν*. Fortasse igitur καὶ
κλωτόν [τὸ *κλωτόν*] 9. τὸν τε om. 29. *γῆς*] Fort. delendum
195, 1. *Κοραξῶν* 5. *ἀφθονία*] Scripsi *εὐπορία*. possis etiam *εὐ-
θηνία*, nisi praestat cum Epit. 9. *σχεδόν*] Addendum *τε* 17. *κα-
ρίαισι* 26. *Δικαιορχίαν* 196, 22. ἔκ ante *θάμνον* add. 25.
ἢ δ' ἐντός] Malim *ἐν τῇ δ' ἐντός* 27. *ἐκπέμπειν* 30. *κλειόν*
31. *καρὰ*] Fort. *ὥσπερ* 197, 1. ὑπ' αὐτῆς] Malim *ἀπ' αὐτῆς* 10.
τε 13. οὐ τε 25. 26. *Γαλάται* † τὰ] Correxit Kramerus in notis,
nisi quod κάλλιστα praetulit 26. τὰ τε om. 28. *κλειόν*
198, 31. *λόγῳ*] Fort. *πλούτῳ* 199, 2. 3. *προσδοκῶντας* 7. 8.
κοχλίαις τὸν ὄβολον] Fort. *κοχλίαις τὸν θολόν* 8. *τούτοις κον καὶ*
Codd. fere *τούτοις ποτὲ καὶ*. Fort. *τούτοις τὸ τέ[λος] καὶ* 11. *λυσι-
τελῆ* 13. *τοῖς δὲ ἀργυροῦσι τῶν ἰδιωτῶν* 21. *ἀργυρῶ* ib.
χρυσῶ 22. *ἀργυρομιγῆς* 24. ἐπὶ pro εἰς. 200, 6 et 11. *μο-
λόβδου* 8. οὔτε δὴ ἐνταῦθα 9. *μετέσταςαν* 14. *ἄποθεν*
18. *ἐννακισίους* 201, 9. δι' *ἀλαζονείαν* add. post *πιστεύσας* 18.
δῆλον add. post *πλησιάζον* 202, 16. καὶ] Recte omittit A 29.
καὶ τοῖς Ἑλλήσι add. post *τρέπεσθαι* 203, 5. καὶ † *Ὀδυσσεῶς* add.
post *Μενελάου* 15. *λυγυπυλοντας* 19. *φάμεν* 28. *στρατείας*
add. post *ὡσαύτως* 25. *χρῦσσια* 27. *ἄποθεν* 30. καὶ] Adden-
dum γὰρ cum Corae, vel scribendum ὡς 204, 3. *μέχρις* 9. *ὄνο-
μασθήνας*] Fortasse *νομισθήνας* 14. post *Ἀργανθῶνιον* add. quae nos
in marginem reiecimus 17. [ἦ] ὡς *εἰρηκς* 25. *Παξάνγυσσα* 26.
Ἀγγοσσα 27. *Καισαράγυσσα* 205, 2. *τογάτοι* 8. *ἐμβολαὶ*
12. post *λακκαῖα* add. *ὑδατα*. 15. *γένωνται* 20. *εὐαλδῆς*
29. *πλευροῖς*] Servanda erat quamvis corrupta librorum scriptura *πλ-
θροῖς* 30. *Ὀλυσιπ[ᾶνα]* ὡς ἂν ἔχοι 31. 32. ὥστε καὶ] Malim
ὥστ' εἰσὶν 206, 7. ὄρων 9. τε 11. *Ἀνοετιαν* 14. *αὐτοὶ*] Malim οὐτοὶ
26. *τοῖς νῦν* 207, 6. καὶ τὴν *Μαυρουσίαν* add.
post *παρκαίαν* 8. *ἄρκας* 9. 10. *ἀνταποδιδόνους* *τῇ Ἰβηρίᾳ*.

τάναντία γὰρ θινώδεις 28. καὶ add. ante αὐτὸν 208, 7. καὶ
 om. Fortasse tamen praestat παροικουῖσι δ' αὐτοῖς Κελτικοί 14. ἀγο-
 ρουθήναι 209, 15. καθαρίας 29. post ἑλληνικῶς add. quae in
 margine leguntur 210, 1. διακροβολισμῶ 5. γινόμενον 10.
 11. ξυλίνοις—Κελτοὶ post σιβαδοκοιτοῦσι 16 10. ξυλίνοις] Libri
 κηρίνοις. Fort. κηλίνοις 14. ἀνδραῖι προσατυλαμβανόμεναι 16.
 ἀνθιναῖς 18. βαθεῖ 20. ἢ τῶν πόλεων post ὄρων 27. ὄσπερ]
 Recte Coraes ὠνπερ 28. λέγω] Recte δὲ addit Coraes 211, 12.
 τοιαύτης δ' οὐδης] Fortasse τοιοῦτοις δ' οὐσί 13. ὄρων] Malim
 αἰρων 20. πλὴν Τουῖσι 212, 7. λοιπῶν 213, 8. Ἀψιμέλ-
 λαν 9. Οὐάλα 27. πολυμαθία 214, 6. ἐμοί γε 10. προσ-
 βόρων 18. δὲ 215, 6. ἐρμυρότητι καὶ κατασκευασμένη]
 Malim κατασκευασμένη 10. μείζον 17. ἔλαττον om. 18. [ἦ-
 τον] ante ἦ 19. εἰσὶν 20. ἀποθεν 25. καὶ om. 30. Σκομ-
 βροναρία 216, 29. τετρακισχιλίους 32. Ῥοδόκη 217, 1.
 κτίσμα post τινὲς δὲ 9. διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διωρισμέ-
 νον add. post χάριν 18. τὰ om. 24. Βεττίρων 218, 15. εἰς
 add. ante τὸν ib. Μούندان 19. μέχρις 219, 1. Καισαρανοῦ-
 στα 8. ἀποθεν 9. 10. Καλάγουρι 12. καὶ [περὶ] Ἰβηρίας
 22. Ἀκουιτανίας 220, 4. Ὑπερβάλλοντι 5. τοι om. 16. Βαρ-
 δυῖταις 17. Βαρδύλους 30. διεκαρτέρησαν 222, 10. κλη-
 θύουσι· ὄρνεις δὲ 16. καθύλα 17. ἐν add. ante Ἰβηρία 18.
 μὴ add. ante μελαίνας 26. om. lacunae signa 27. κροσφόρος
 223, 2. δὲ 5. προσβόρους 6. θύειν om. 29. πολλὰ καὶ]
 Fort. πολλὰ καὶ [ἄλλα] 224, 8. τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ] Haec
 recte delere videtur Groskurdus 11. †αὐταὶ 225, 1. ἐπαιώνιζον
 5. καὶ om. 7. γυναικουρασίαν 9. εἶναι om. 21. οἱ λα-
 λιστατοι πάντων γυγόνασιν add. post Ἑλλήνων 226, 6. ἄλλοι δ'
 Ἰβηρίας om. 10. 11. ὁμωνύμως 20. ἀπ' αὐτοῦ 26. δὲ om.
 32. ὄρη 227, 3. Νείγα 5. παρόρειον] Malim παρᾶρειον 6.
 ἐπισκοπεῖ δὲ ὁ τρίτος 22. καὶ] Omittit Epit. probante Spengelio, qui
 locum ita scribendum putat: εἰσὶ δὲ πλεῖται καὶ μᾶλλον αἱ Πιτυού-
 σαι πρὸς ἐσπέραν 228, 1. ἐλάσων 5. †χοιραδάδεις] Fort. εὐ-
 λίμενοι, [οἱ δὲ λιμένες] χοιραδάδεις κατὰ 12. αἶλ ante ἐπιβουλεύ-
 μανος add. Bekkerus 17. lacunae signa om. 21. μελαγκραῖνας
 231, 1. lacunae signa om. 26. ὄρος ἐκ τῆς] Ita scribendum; ἐκ ope-
 rarum errore excidit 234, 18. πότιμον om. 19. post ὕδωρ add.
 πότιμον 236, 30. Ἰνιαυσίας 237, 11. δὲ pro altero μὲν 239,
 12. μολύβδου 240, 6. Ἀνυτανούς et hic et in sequentibus 29. τοῦ
 Κεμμένου] Typothetae error; corrige τῆς Κεμμένης. Fortasse τῆς Κεμ-
 μениκῆς 241, 8. Δεῖληθος et sic semper 19. τῆς Κεμμένης]
 Typothetae error; corrige τοῦ Κεμμένου 29. ὄσπερ εἰρηται] Haec
 post οὐσαν transponenda, ut voluit iam Coraes 242, 1. οὐσπερ
 26. Οὐαρον 31. καὶ ante τοῦτο add. 243, 23. καὶ ante ἡ add.
 24. εἰκοσι ὄκτω 28. αὐτῇ 243, 9. προσελάβοντο 10.

ἀποθεν 27. Ἀβεντίφ 246, 4. οὐτ' 17. πόλεις asteriscis in-
 clusum ib. μισθούμενοι 247, 14. Ἀρελάτε et sic etiam in sqq.
 27. ὑπὸ 30. δὲ om. 32. Παύραρις 248, 12. ἐπίστανται 16.
 κατακλιᾶσθαι 18. ἀπὸ 25. ὁμοίως πρὸς om. 28. οὐ καθ'
 αὐτοῦς] Haec fortasse delenda 31. ἢ κατ' ἄλλον λαβὼν] Haec etiam
 perineptia sunt; nec videntur a Strabone scripta esse 249, 6. σ' ὁ
 Ζεὺς 24. 25. ἀκισιγάσατο 252, 25. † Δουρίωνα 254, 5.
 ἐμπορεῖα 255, 9. Τεπτοσάγες et hic et in sequentibus 27. οὐτ'
 om. 256, 3. Σικιλιῶνος 8. Σικιλιῶνα 258, 16. Ἀκουιτα-
 νῶν et sic constanter in seqq. 27. τὰ om. 259, 2. τι om. 32.
 συγκλύδων 260, 29. Δομήτιον 261, 7. Δομήτιον 262, 8.
 ἀνδριάς om. 263, 12. Ἀλκίων et sic constanter 264, 18. Αἰ-
 δοῦοι 265, 20. Μορινοί et sic semper 266, 27. Βόιοι] Rectius
 fortasse Βοῖοι vel Βοιοί 267, 23. αὐτῶν, ἐκ [τε] τῶν 268, 27.
 χιτώνων] Fort. add. ποδηρῶν 28. μέχρι 29. μακρομάλλος
 32. ὑποδιφθέρας 270, 9. lacunae signa om. 11. οἱ om. 26.
 πρῶως] Imo πρῶος 31. δὲ pro γὰρ 271, 11. 12. ἐξίλουμ-
 νας 21. τοῦτο 272, 7. φιλόνηοι 273, 17. τε om. 25.
 ἦθη 275, 8. δὲ pro primo τε 24. ἱκανῶς [ἂν] δόξετε 25.
 lacunae signa om. 28. ἄλλοις 29. γίνεταί] Imo γίνεται
 276, 10. Ἀπέννινον] Reliqui hunc tenorem in quo libri consentire vi-
 dentur; sed rectius scribi puto Ἀπεννίνον 21. τοῖς Ἀλπεσι 277,
 1. καὶ pro ἐκ 17. λιγυστινοί] Scripsi λιγυστινοί, nisi praestat λι-
 γυστικοί τε] Malim δὲ 278, 2. Ἀπεννίον] Ita praeunte Man-
 nerto Kramerus; nec dubium est quin id verum sit, sed rectius scribitur
 Ἀπεννίωνος, ut supra editur 15. φόβον] Malim φόρον 279, 3.
 ἀποθεν 4. εἶσιν] Libri ἐστίν, quod fortasse revocandum 10.
 πρῶτος 18. Ταυρινοί 20. Ἰδεόννου 281, 6. στερουμέ-
 νους 25. καὶ add. ante τῶν γυμναστικῶν 282, 6. Ἀγγοσταν
 283, 20. 21. Ἰσάραν 23. Ἀθησιός 284, 20 et 23. Πάμπορον
 24. Κορμόρας om. 286, 27. Τύρινον 287, 24. 25. συγχα-
 ρῆσαι — βᾶσιν om. 290, 25. ἑκπετροφίον Kramerus in Corrigen-
 dis 291, 9. δ' ὁ Πάδος] Malim δὲ Πάδον, ut coniecit Kramerus;
 nisi aliquid excidit 17. ποτὲ] Malim cum Xylandro πόλιν, commen-
 datum etiam a Kramerō 28. Μαντοῦα 292, 7. Νοβουμιάμου
 293, 4. τέτρασιν 5. Ἄλτινον 7. Σπίνα 9. 10. Σπι-
 τῶν 27. 28. τοῖς — καὶ om. 294, 23. ἀπηγερωμέναις? 295,
 4. 5. παραινυεῖν 25. τὸ κεν φυγάδων μὲν 26. Καλλίμαχος]
 29 et 31. Κενοράνοι 30. Σύμβροι 296, 1. 2. Σύμβρους 4.
 ἐγκυκλοῦνται 6. Γαισάται et 7. Γαισάτων 14. ἐκιδιέβαινον
 23. † οἱ ἐγγυτέρω γὰρ ἦσαν 297, 2. † Ἄναρα 12. Τύρινον 16.
 βαρυσφραδῆς] Malim χαραδραδῆς propter sequentia 19. post Κελ-
 τική add. ea quae in marginem reieci 298, 1. 2. διαφογαῖς πλω-
 ταῖς — μέχρι Παρμηστῶν 29. ξύλινοι] Fort. οἱ ξύλινοι 31. εὐά-
 νητον 299, 2. Σύμβρων 4. 5. γαύσακοι 18 — 21. εὐάνδρεῖ

— σύνταξιν om. 27. τῷ 302, 23. ἐπεκόλασεν 303, 20. ἦ
 pro καὶ 304, 11. Κόσσαν 12. lacunae signa om. 12. 13. οὐκ
 εὖ καὶ] Libri οὐκ εἶναι, Kramerus οὐκ εὖ 14. Λούνα 32. πρὸς
 — Λούνα om. 305, 4. Πίσσα 9. Αἰσαρος 30. βαθεῖα· λόφος
 306, 7. Θάλασσαν 12. νεωσοίκους· διὸ καὶ 16. πρὸς 21.
 ἦ om. 22. γὰρ add. ante τῇ 307, 29. ἔλασι τῶν ἀνδραπόδων
 309, 13. Κόσσαι et hic et in seqq. 20. Ὀστίαν 21. Φρε-
 γήνα 310, 1. Ὀστίαν 7. Βλήρα] Rectius Βλήρα 311, 3.
 καὶ *ἦ* πρὸς 12. τῷ πλησίον εἶναι τῆς Ρώμης add. post Τυρρη-
 νίαν 13. τὸ 19. καὶ Μάρινον asteriscis incl. 20. Κιγγοῦλον
 22. εἰσι 313, 6. Νωμέντον μέχρις 12. Κύρης 314,
 8. Ρουτοῦλοι 28. Ἀλβάνῳ 315, 11. Σιλουίαν 14. 15. μν-
 θεύονται] Spengel correxit 20. Ρέμον 28. πρὸς] Letronnus cor-
 rexit 316, 9. Ρέμον 317, 9. Καρμέντιν 14. Αἰκούων 19.
 Αἰκονοί 21. Σουέσσαν 23. ἀποθεν 25. ὁμόγλωσσοι 318,
 14. Ταρρακίαν Κιρκάων] Malim Κίρκαιον 319, 19. Λαύρεν-
 τον 320, 13. Ταρρακίνα ib. Τραχινῆ 16. Λύφιδος 21. μὲν
 pro τε 321, 14. Πανδαταρία 20. Σητινός 322, 2. Κουιρέ-
 νον 5. τε 11. Κουιρίον 12. Σερούιος 323, 11. καὶ add.
 ante διὰ 326, 6. Τοῦσκουλον] Hoc revocandum 10. Φερέντινον
 ib. Φροσσίαν 11. Ἀνυῖνον] Corrige typhothetae errorem Ἀνυῖνον
 14. Κάσιον 25. Σίγμιον 25. πρὸ 26. ταύτης ib. Σύεσσα]
 Malim Στέσσα 327, 7. 8. Πραινέστων] Ita semper 11. Κερσάτε
 καὶ Σάρα 25. ἐν om. 328, 32. Τοῦσκουλον] Hoc revocandum
 329, 17. Θάλασσα 30. ἦ om. 330, 2. ὑπερκύπτων 331, 13.
 ἦτοι 21. εὐπυροφόρος 332, 20. Σούλμων 29. τέσσαρας
 334, 11. Σουρρεντίνος 25. Σικελικῶν] Malim Σικελιωτῶν 27.
 τὴν om. 30. ἦ τε πόλις om. 335, 18. Βάται et ita etiam in seqq.
 25. ἀγτήν 336, 2. ὁ om. 5. 6. αἶ καὶ δεῖσιδαιμονίαν [τῷ
 τόπῳ παρεσπέσασθον] καὶ κατάσμιον? 9. ἀπὸ 12. γε οἱ προθυ-
 σόμενοι καὶ ἑλασόμενοι 15. ποταμίον 17. Ἰδριον 21. ἀργί-
 λας] Rectius ἀργίλας 337, 6. ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν] Dixit
 de his sed non persuasit Jacomo Rucca Interpretazione di un luogo di
 Strabone Napoli 1850 7. Δικαιαρχίας 17. 18. ἀζηρητος, τῶν
 ὄστρέων] An ἀζηρητος ὄν, ὄστρέων? 22. καὶ τὸ Μισσηνὸν [Μισση-
 νοῦ] add. post τινός ib. Δικαιαρχίαν 27. γὰρ om. 28. ὅτι add.
 ante θεῖον 338, 11. βρομώδεις 339, 26. Οὐεσοῖον 340,
 32. Συρακουσίαν] In huius nominis scriptura ubique libros secutus
 sum 341, 19. Ἐκωμέτα 342, 11. Κασίλιον 15. ὦσθ' ὑπὸ
 λιμοῦ] Fortasse ὦστ' ἐπὶ λιμοῦ 16. † μεδῖνον pro μνός 26. 27.
 Σουεσοῦλλα 343, 6. 7. ὁμοροῦντας 19. καὶ γὰρ τοι 20. Βολά-
 νον 344, 30. εὖ ἐτρέφθησαν pro ἐξετρέφθησαν 345, 15. post
 κειμένη add. quae riteci in p. 346, 7—12 21. † Καμπανίαν pro
 Ἰταλίαν 346, 6. Ἀργονίας 7—12. Συβαρόται — ἀναχόμενοι
 post κειμένη p. 345, 15 31. ἐνιοὶ δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἐλέητος

add. post κίσιαι 347, 15. ταύτην τὴν Λᾶον] Libri ταύτην λαοί.
 scribendum igitur aut τὴν Λᾶον, aut ταύτην, omisso Λᾶον 348, 3.
 οὐ om. 30. φρουρίοις 349, 7. Καλασάρνα 15. ὑπὸ 81.
 Ναπιτινον 350, 24. γὰρ 82. πρὸς τ' αὐτούς, μηδεὶς τὸν 351,
 6. Ταμασοῦ 7. ἀμφοτέρως τὸ ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκοῦ· καὶ 15.
 lacunae signa om. 24. Οὐιβῶσαν 352, 2. ἀρχὴ τοῦ ἐπιστρέφειν
 15. ποταμοῦ † Μένανδρος ἕτερος 22. ἄκρα ποιούσα 353, 17.
 τοιοῦτον 354, 11. τούτων add. ante τῶν 355, 9. δὲ Πύρρον
 ἢ 18. ὄν om. 26. Συρακουσῶν 356, 2. lacunae signa om.
 4. Ἐσῶπιν 5. ἐγγραπτοῖς 7. Συρακουσίων 9. νυμφοστολισθεί-
 σας 10. ὀλοπτέρους 357, 3. τὰς δὲ ζήμιαις om. δεῖν δ' εἶναι
 4. † αὐτῶν post τῶν 358, 8. Σάγρας 21. ἐκ Σικελίας 26.
 μέρος ἄρισεν 359, 23. ὦν 360, 3. ἐπώνυμοι τῶν Τρώων ἐγέ-
 νοντο ib. post ἐγένοντο add. quae in marginem reieci 4. φή-
 σατος 8. εἰ δοτόν εἶη 10. σέθεν pro θεόν 11. κλάσματα
 ὀρθόν pro δῶρον 23. ὑγείαν 24. διὰ τὸ πλήθος τῶν ἀθλητῶν
 add. post φερὸν 361, 17. ὁ Ἴσ... [Ἐλικεὺς] Scripsi Ἴσος. sufficere
 videtur Ἴς 19. ὡς ib. ὑπήρξε 21. ἑστράτευσαν 31. signa la-
 cunae om. 362, 28. ὥστε μὴ καταμῦσαι] Malim ὡς μὴ καταμῦσαι
 ib. φαινόμενον 29. τὸ add. ante ἐν 363, 1. Σειριτίδι] Quod
 et hic et in seqq. revocandum 13. τεσσαρακοντα 17. 18. Νηλη-
 δαν 364, 28. Θρινακίς 365, 14. τεσσαρακοσίων] Rectius τε-
 τρακοσίων 16. δὲ pro μὲν 22. Ἀγιστέων 366, 2. γε add.
 post τὸν 3. τε 8. post οὐδεμιᾶ fortasse addendum πλευρᾶ
 11. ἐν τοῖς] Delendum videtur 14. ὄν om. φάμεν ἅμα om.
 15. βλέπουσαν· ποιήσει δὲ τὴν πλευρὰν 16. δεῖ] Fort. δοκεῖ
 367, 14. Συρακουσαι 15. Συρακουσῶν 16. συνελθεῖν πάν-
 των 18. Ξιφονίας 368, 8. ζάγκλιον 18. εὐφυῶς 24. δὲ
 369, 2. Συρακουσίων 6. κατὰ 18. 19. ὅταν τῷ Ποσειδῶνιος
 γίνηται 370, 8. Συρακούσας 11. 12. τὸν Ἀρχίαν χρηστηριαζό-
 μενον, ἐρέσθαι [δὲ] τὸν θεόν 20. ἐκγίνονται] Fort. ἐξίμοιτο 29.
 Συρακούσας ἀπιόντας· ἠξήθη 371, 27. οὐσα 372, 15. post
 γλυκὴν add. quae in margine leguntur 26. οὐχ ὄπως τοσοῦτω 373,
 6. post Ἀρχέλιον add. quae in marginem reieci 16. κένται 374,
 3. Ἀγιστέων ib. Κεφαλοίδιον 8—17. οἰκεῖται—ἀξιάλογον post
 πλείους 24 20. πᾶσαν 29. Γέλαν δὲ Ρόδιοι om. 30. κενά-
 κωται—ἀεὶ post Ἐναν 376, 4 375, 4. ἐξηλείφθησαν] Hoc for-
 tasse revocandum 377, 3. ἔποθεν 9. καταρριφθεῖη 20. Νευ-
 ρώδη 26. καὶ τὰ κατὰ Ἰμέραν 378, 30. εὐπρόσδοτος 32. ἢ
 Θέρμισσα add. post Σικελίας 379, 11. ἄλλως γέ πως 17. post
 νηγεμίαις quae in margine leguntur 28. ante τῶν adde asteriscum
 380, 3. Αἰόλον et hic et in seqq. 4. post ἱκανῶς ea quae in
 marg. 7. αὐτῇ 13. 14. ἐκ Λιπάρρας εἰς Σικελίαν 20. Ἰσράς
 381, 26. πρόσβοροι 31. ἔστι δὲ πως χερρονησιαίουσα? 382,
 3. 4. εἴκοσιν om. 383, 5. βουλής ὀνομασθεῖσαι] Fort. ἐτοιμα-

σθεῖσι 7. ἡνίκα τὴν 10. ἐξαγγελίαντες ib. λάθρα 12. μὴ
 ἂν περιθιέθαι 386, 2—5. πρὸς δὲ— βασιλεία post πρότερον 7
 11. ἦσαν 18. κατὰ pro καὶ 25. ἐς 27. Βάριν 387, 23.
 Ῥωδαίαι et hic et in seqq. 25. δυνατῶν 28. αὐτήν 30. εἶθ'
 ante of add. 388, 18. Βρεντίσιον 23. Κελλία 389, 7. διπλοῦς
 add. post πλοῦς 31. Ἀγγορικηνῶν 390, 3. ἐλαττοῦς εἶναι
 8. Λουχερία 391, 3. Οὔρειον 26. μεμιλιῶσθα 27. Σίλαν
 392, 2. λέγομεν 393, 28. ὄγισιαν 29. τε 394, 3. Ἀσίας,
 Fortasse Αἰθῆς 395, 34. ἦ om. 396, 11. διὰ om.

ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α .

Α

Ὅτι οὐκ ἐκτὸς φιλοσοφίας ἢ γεωγραφικῆ πραγματείας, ὅτι καὶ Ὅμηρος αὐτῇ πανταχοῦ τῶν ἐκῶν φαίνεται χρῶμενος. ὅτι οἱ πρότερον αὐτῇ χρῆσάμενοι ἑλλικῶς ἢ ἀναρθρωτῶς ἢ ἰσφαλμένως ἢ ψευδῶς ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀσυμφώνως εἰρηκασιν. Ἐλεγχοὶ καὶ ἀποδείξεις τοῦ εἰκότως αὐτὸν οὕτω κρῖνειν. κεφαλαϊαῖοις λόγοι πίστεως εἰκονμένης συντόμως ὑποτυποῦντες τὴν διάθεσιν. πίστις εἰκότων καὶ τεκμηρίων βεβαίων τοῦ κατὰ πολλὰ μέρη τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἐνηλαχθῆαι καὶ εἰς ἀλλήλας μετατεθῆναι.

Β

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβαλλόμενος τὰ Ἑρατοσθένους διαιτᾷ καὶ διελέγγχει ὅσα μὴ ὀρθῶς εἰρηται ἢ διήρηται ἢ διαγέγραπται· καὶ Ἰππάρχου δὲ τῶν πολλῶν μνησθεταὶ ἐπιλαμβανόμενος, καὶ ἐπιθέλει ἐκθεσεις σύντομος καὶ τρόπον τινα σύνοψις τῆς ὅλης πραγματείας, τοῦτ' ἐστὶ τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας.

Γ

λείπει

Δ

Ἐν τῷ τετάρτῳ τὰ περὶ Γαλλίαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ ὅσα διεργουσιν αἱ Ἄλπεις τῆς Ἰταλίας ἔνθεν, ἐν οἷς καὶ Βρετανία καὶ τῶν ὠκεανιστίδων νήσων τινές, ὅσαι καὶ δουλοῦσιν οἰκισθεῖναι, καὶ βαρβάρων χώραν καὶ ἔθνη παροικοῦντα τοῦ Ἰστροῦ πέραν.

Ε

Ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ περὶ Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς ὁμορφίας τῶν Ἄλπεων μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ Ταρραντίνου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου, ἐς οἷς Βενετία, Λιγυρία, Πικηνόν, Τουσκία, Ῥώμη, Καμπανία, Λευκανία, Ἀπουλία, καὶ ὅσαι νῆσοι τῇ ταύτῃ θαλάσσει παρακείμεναι ἀπὸ * Γενουσῶν μέχρι Σικελίας.

Σ

Ἐν τῷ ἕκτῳ τὰ ἐφεξῆς τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ Ἀδρια μέχρι Μακεδονίας, ἐν οἷς Ἀπουλία Καλαβρία καὶ ὅσα κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον ἅμα ταῖς παρακειμέναις νήσοις ἀπὸ Σικελίας ἕως τῶν Κερκυρίων, καὶ τοῦ ἄλλου μέρους ἕως Καρχηδόνας καὶ τῶν ταύτῃ παρακειμένων νησιδίων.

Z

Ἐν τῷ ἑβδόμῳ λέγει τῆς Εὐρώπης τὰ λειπόμενα μέρη· ἔστι δὲ τὰ πρὸς ἑω πέραν τοῦ Ῥήνου μέχρι τοῦ Ταναΐδος καὶ τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ ὅσα μεταξὺ τοῦ Ἄδριου καὶ τῶν ἀριστερῶν τῆς Ποντικῆς θαλάσσης μερῶν ἀπολαμβάνει πρὸς νότον μέχρι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Προποντιδος ὁ Ἴστρος, ἐν οἷς καὶ Μακεδονία πάσα.

H

Ἐν τῷ ὄγδῳ λέγει τὰ τῆς Εὐρώπης, Μακεδονίας τὰ λειπόμενα καὶ Ἑλλάδα πάσαν· ἐν ἣ καὶ ἐγχερονίζει διὰ τὸ πολὺγνωστον τῆς χώρας, διακριθῶν καὶ εὐκρινῆ ποιῶν τὰ ἀδιακρίτως καὶ ἀδιορίστως ὑπὸ τῶν ποιητῶν τε καὶ ἱστορικῶν περὶ τῶν ταύτῃ πόλεων εἰρημένα, καὶ μάλιστα ἐν καταλόγῳ τε καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως.

Θ

Ἐν τῷ ἐνάτῳ περὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθηνῶν μάλιστα πανηγυρικὴν ἔκφρασιν, καὶ Βοιωτίαν καὶ Θετταλίαν μετὰ τῆς παραλίης ταύτης.

I

Τὸ δέκατον περιέχει Αἰτωλίαν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους, ἔτι δὲ Κρήτην πάσαν, ἣ καὶ μάλιστα ἐγχερονίζει, νόμιμά τε αὐτῆς διηγούμενης καὶ τῶν Κουρήτων, πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰδαίων δακτύλων τῆν ἐν αὐτῇ γένεσιν καὶ τιμῆν καὶ ὄργια ἐπεξιών· καὶ τὸ ἴδιον δὲ γένος Στραβῶν ἀπὸ Κρήτης λέγει· ἔτι δὲ καὶ τὰς περὶ Κρήτην νήσους πολλὰς οὖσας περιέχει τὸ βιβλίον, ἐν αἷς εἰσι καὶ αἱ Σποράδες καὶ τῶν Κυκλάδων ἔναι.

ΙΑ

Τὸ ἑνδέκατον ἀρχεται μὲν τῆς Ἀσίας, τοῦ Ταναΐδος ἐπὶ τῶν ἀρκτικῶν μερῶν ἀνωθεν ἀρχομένου διαιρεῖν τὴν Εὐρώπην τῆς Ἀσίας· περιέχει δὲ τὸ βιβλίον καὶ τὰ παρακείμενα ἔθνη ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ μεσημβρίαν, ἣ καὶ Ἀσία ἔστιν· ἔστι δὲ τῆδε ἔθνη βάρβαρα τὰ τῷ βιβλίῳ ἐγκείμενα ὅσα παροικεῖ τὸ Κανιάσιον ὄρος, ἐν οἷς Ἀμαζόνες τε καὶ Μασσαγέται, Σκύθαι καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Ἰβηρες, Βακτριανοὶ, Κάσπιοι, Μῆδοι, Πέρσαι, Ἀρμενῖαι δύο ἕως τῆς Μεσοποταμίας· ἔχει δὲ καὶ Τρωγλοδύτας καὶ Ἠνιόχους οὕτω λεγόμενα ἔθνη, καὶ Σηηπιτόχους, Σόανας, Ἀσσυρίους, Πολυφάγους, Ναβιανούς, Σιρακοὺς, Ταπύρους· ἐπιμνήσθη δὲ Ἰάσονος καὶ Μηδείας καὶ ὧν ἔκτισαν πόλεων· ἔτι δὲ Ξέρξου καὶ Μιθριδάτου καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου.

ΙΒ

Τὸ δωδέκατον περιέχει τὰ ὑπόλοιπα τῆς Ποντικῆς χώρας καὶ ἐφεξῆς Καππαδοκίαν, Γαλατίαν, Βιθυνίαν, Μυσίαν, Φρυγίαν, Μαιονίαν, καὶ πρὸ τούτων Σινωπίδα, πόλιν Ποντικὴν, καὶ Ἡράκλειαν

καὶ Ἀμάσειαν· ἐτι Ἰσαυρίαν, Λυκίαν, Παμφυλίαν, Κιλικίαν μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων καὶ ὄρων καὶ ποταμῶν.

II

Τὸ τρισκαιδέκατον περιέχει τῆς Ἀσίας τὰ ἀπὸ τῆς Προποντιδος κάτωθεν, ἀπὸ Κυζίκου ἀρχόμενον, καὶ ἐφεξῆς τὴν ταύτη παραλλίαν πᾶσαν καὶ εἴ τινες νῆσοι ὑπάρχουσιν· ἐγγρονίζει δὲ μάλιστα τῇ Τροίᾳ, εἰ καὶ ἔρημος, διὰ τὸ ἐπίσημον αὐτῆς καὶ πολυθύλητον ἐκ τοῦ πολέμου.

IIA

Τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον περιέχει τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν ἀντιπέραν χώραν, ἐν ἣ Παμφυλία Ἰσαυρία Λυκία Πισιδία Κιλικία ἕως Σελευκείας τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας * τῆς Ἰδίας λεγομένης.

IIE

Τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει Ἰνδίαν καὶ Περσίδα.

IIG

Τὸ ἑκκαιδέκατον περιέχει τὴν Ἀσσυρίων χώραν, ἐν ἣ Βαβυλῶν καὶ Νίσιβις, πόλεις μέγισται, καὶ τὴν Ἀδιαβηνὴν καὶ Μεσοποταμίαν, Συρίαν πᾶσαν, Φοινίκην, Παλαιστίνην, Ἀραβίαν πᾶσαν καὶ ὅσα τῆς Ἰνδικῆς τῇ Ἀραβίᾳ συνάπτει, καὶ τὴν Σαρακηνῶν, ἣν Σκηνηῆτιν (leg. Σκηνηῆτιν) καλεῖ, καὶ πᾶσαν τὴν παρακειμένην τῇ τε νεκρᾷ θαλάσῃ καὶ τῇ ἐρυθρᾷ.

IIZ

Τὸ ἑπτακαιδέκατον περιέχει Αἴγυπτον πᾶσαν καὶ Λιβύην πᾶσαν.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΠΡΩΤΟΝ.

Τῆς τοῦ φιλοσόφου πραγματείας εἶναι νομίζο- **1**
μεν, εἰπερ ἄλλην τινά, καὶ τὴν γεωγραφικὴν, ἣν νῦν
προηγήμεθα ἐπισκοπεῖν. ὅτι δ' οὐ φάυλως νομίζομεν
ἐκ πολλῶν δῆλον· οἳ τε γὰρ πρῶτοι θαρρήσαντες ἀ-
5 τῆς ἄψασθαι τοιοῦτοί τινες ὑπῆρξαν, Ὀμηρός τε καὶ
Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος καὶ Ἐκαταῖος, ὁ πολίτης αὐ-
τοῦ, καθὼς καὶ Ἐρατοσθένης φησί· καὶ Δημόκριτος
δὲ καὶ Εὐδόξος καὶ Δικαίαρχος καὶ Ἐφορος καὶ ἄλλοι **C. 2**
πλείους· ἔτι δὲ οἱ μετὰ τούτους, Ἐρατοσθένης τε καὶ
10 Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, ἄνδρες φιλόσοφοι· ἣ τε
πολυμάθεια, δι' ἧς μόνης ἐφικέσθαι τοῦδε τοῦ ἔργου
δυνατόν, οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν ἢ τοῦ τὰ θεῖα καὶ τὰ
ἀνθρώπεια ἐπιβλέποντος, ὧν περ τὴν φιλοσοφίαν ἐπι-
στήμην φασίν. ὡς δ' αὐτως καὶ ἡ ἀφέλεια ποικίλη τις
15 οὐσα, ἣ μὲν πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς ἡγεμονικὰς
πράξεις, ἣ δὲ πρὸς ἐπιστήμην τῶν τε οὐρανίων καὶ
τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρ-
πῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἰδεῖν παρ' ἑκάστοις ἐστι, τὸν
αὐτὸν ὑπογράφει ἄνδρα, τὸν φροντίζοντα τῆς περὶ τὸν
20 βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας.

Ἀναλαβόντες δὲ καθ' ἕκαστον ἐπισκοποῦμεν τῶν **2**
εἰρημένων ἔτι μᾶλλον. καὶ πρῶτον ὅτι ὀρθῶς ὑπει-
λήφαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, ὧν ἐστι καὶ Ἴπ-
παρχος, ἀρχηγέτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας
25 Ὀμηρον, ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν ποιησιν ἀρετῇ
πάντας ὑπερβέβληται τοὺς πάλαι καὶ τοὺς ὕστερον,

ἀλλὰ σχεδόν τι καὶ τῇ κατὰ τὸν βίον ἐμπειρίᾳ τὸν πολιτικόν, ἀφ' ἧς οὐ μόνον περὶ τὰς πράξεις ἐσπούδασεν ἐκεῖνος, ὅπως ὅτι πλείστας γνοίῃ καὶ παραδώσει τοῖς ὕστερον ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοὺς τόπους τοὺς τε καθ' ἕκαστα καὶ τοὺς κατὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην γῆν τε καὶ θάλατταν· οὐ γὰρ ἂν μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων ἀφίκετο τῇ μνήμῃ κύκλῳ περιωάν.

3 Καὶ πρῶτον μὲν τῷ ὠκεανῷ περίκλυστον, ὡς περ ἔστιν, ἀπέφαινε αὐτήν· ἔπειτα δὲ τῶν χωρίων τὰ μὲν ὠνόμαξε τὰ δὲ ὑψηλίστητο τεκμηρίοις τισί, Αἰ- 10 βύην μὲν καὶ Αἰθιοπίαν καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς, οὓς εἰκὸς λέγειν Τρωγλοδύτας Ἄραβας, φητῶς λέγων, τοὺς δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσεσιν ἀνιπτόμενος ἐκ τοῦ τῷ ὠκεανῷ κλύζεσθαι· ἐντεῦθεν γὰρ ἀνίσχοντα ποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ θυόμενον εἰς τοῦτον, ὡς δ' αὖ- 15 τως καὶ τὰ ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας λελουμένους ἐξ ὠκεανοῦ λέγει.

4 Τῶν δ' ἐσπερίων ἀνδρῶν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐμφανίζει καὶ τὴν εὐκρασίαν τοῦ περιέχοντος, πεπυσμένος, ὡς ἔοικε, τὸν Ἴβηρικὸν πλοῦτον, ἐφ' ὃν καὶ 20 Ἡρακλῆς ἐστράτευσε καὶ οἱ Φοίνικες ὕστερον, οἵπερ καὶ κατέσχον τὴν πλείστην ἀρχήν, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι· ἐνταῦθα γὰρ αἱ τοῦ ζεφύρου πνοαί, ἐνταῦθα 3 δὲ καὶ τὸ Ἠλύσιον ποιεῖ πεδίον, ὃ ποιητῆς, εἰς ὃ πεμφθήσεσθαι φησι τὸν Μενέλαον ὑπὸ τῶν θεῶν „ἀλλά 25 „σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι „πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς, τῇ περ φηίστη „βιοτὴ πέλει· οὐ νικητός, οὔτ' ἄρ' χεიმῶν πολὺς, ἀλλ' „αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνείοντας ἀήτας ὠκεανὸς ἀνήσει.“

16. post ἄστρα: „ἥλιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν „ἀρούραις ἐξ ἀκαλαρρεΐταιο βαθυροῦν ὠκεανοῖο. ἐν δ' ἔπεσ' „ὠκεανῷ λαμπρὸν φῶς ἡλίοιο, ἔλκον νύκτα μέλαιναν.“

Καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρου- 5
 σίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν, καθ' ὃ μέρος συν-
 τρέχει καὶ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτη πέρασ· ἐκ δὲ τοῦ
 ὀνόματος δῆλον ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαίμονας
 5 διὰ τὸ πλησιάζειν τοιούτοις χωρίοις.

Ἄλλὰ μὴν ὅτι γε καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ 6
 ἔσχατοι, δηλοῦ· ὅτι μὲν ἔσχατοι „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ
 δεδαίονται, ἔσχατοι ἀνδρῶν.“ οὐδὲ τοῦ „διχθὰ δεδαί-
 νται“ φάυλως λεγομένου, ὡς δειχθήσεται ὑστερον· ὅτι
 10 δ' ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμο-
 νας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη μετὰ δαίτα.“ ὅτι δὲ καὶ ἡ
 πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἔσχατιὰ παρωκεανίτις ἐστίν, οὕτως
 ἠνέβητο εἰπὼν περὶ τῆς ἄρκτου „οἷη δ' ἄμμορός ἐστι
 15 λοετρῶν ὠκεανοῖο.“ διὰ μὲν γὰρ τῆς ἄρκτου καὶ τῆς
 15 ἀμάξης τὸν ἀρκτικὸν δηλοῦ· οὐ γὰρ ἄν τοσοῦτων ἀστέ-
 ρων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ περιφερομένων τῷ αἰε φανερωῖ
 οἷη ἄμμορον εἶπε λοετρῶν ὠκεανοῖο. ὥστ' οὐκ εὖ
 ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, ὡς μίαν ἄρκτον ἀντι-
 20 δυεῖν εἰδότος· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν πω τὴν ἐτέραν ἡστρο-
 20 θετησθαι, ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ Φοίνικες ἐσημειώσαντο καὶ
 ἐχρῶντο πρὸς τὸν πλοῦν παρελθεῖν καὶ εἰς τοὺς Ἑλλη-
 νας τὴν διάταξιν ταύτην, ὥσπερ καὶ τὸν Βερηνίχης
 πλόκαμον καὶ τὸν Κάνωβον ἐχθὲς καὶ πρῶην κατωνο-
 25 μασμένον, πολλοὺς δ' ἐτι νῦν ἀνωνύμους ὄντας, κα-
 25 θάπερ καὶ Ἄρατος φησιν. οὐδὲ Κράτης οὖν ὀρθῶς
 γράφει „οἷος δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν,“ φεύγων τὰ
 μὴ φευκτὰ. βελτίων δ' Ἡράκλειτος καὶ ὀμηρικώτερος,
 ὁμοίως ἀντι τοῦ ἀρκτικοῦ τὴν ἄρκτον ὀνομάζων
 „ἠοῦς καὶ ἐσπέρης τέρατα ἡ ἄρκτος, καὶ ἀντίον τῆς
 30 ἄρκτου οὐρος αἰθροῖου Διός.“ ὁ γὰρ ἀρκτικός ἐστι
 θύσεως καὶ ἀνατολῆς ὄρος, οὐχ ἡ ἄρκτος. διὰ μὲν δὴ C. 4
 τῆς ἄρκτου, ἣν καὶ ἄμαξαν καλεῖ καὶ τὸν Ὀρίωνα

δοκεῦν φησί, τὸν ἄρκτικὸν δηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τὸν ὀρίζοντα, εἰς ὃν καὶ ἔξ οὗ τὰς δύσεις καὶ τὰς ἀνατολάς ποιεῖται. εἰπὼν δὲ αὐτοῦ στρέφεσθαι καὶ ἀμοιρεῖν τοῦ ὠκεανοῦ οἶδεν ὅτι κατὰ σημεῖον τὸ ἀρκτικώτατον τοῦ ὀρίζοντος γίνεται ὁ ἄρκτικός. ἀκούθως δὲ τούτῳ τὸ ποιητικὸν ἀρμόσαντες τὸν μὲν ὀρίζοντα ὀφείλομεν δέχεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκείως τῷ ὠκεανῷ, τὸν δ' ἄρκτικὸν τῆς γῆς ἀπτόμενον ὡς ἂν πρὸς αἰσθησιν κατὰ τὸ ἀρκτικώτατον τῆς οἰκήσεως σημεῖον· ὥστε καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς κλύζοιτ' ἂν 10 τῷ ὠκεανῷ κατ' αὐτόν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ οἶδε τοὺς προσβόθρους μάλιστα, οὓς ὀνομαστὶ μὲν οὐ δηλοῖ (οὐδὲ γὰρ νῦν που κοινὸν αὐτοῖς ὄνομα κεῖται πᾶσι), τῇ διαίτῃ δὲ φράζει, νομάδας αὐτοὺς ὑπογράφων καὶ ἀγανοὺς ἱππημολγοὺς γαλακτοφάγους 15 ἀβίους τε.

- 7 Καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλω περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν ὠκεανόν, ὅταν οὕτω φῆ ἡ Ἥρα „εἰμι γὰρ ὄψο-
 „μένη πολυφόρβου πείρατα γαίης Ὠκεανόν τε θεῶν
 „γένεσιν“ τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνήθη λέγει τὸν ὠκε- 20
 ανόν, τὰ δὲ πέρατα κύκλω περικεῖται. ἐν τε τῇ ὀπλο-
 ποιᾷ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλω περιτίθησι τὸν
 ὠκεανόν ἐπὶ τῆς Ἴτυος. ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς φιλοπραγ-
 μοσύνης καὶ τὸ μὴ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὰς πλημμυρίδας
 τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τὰς ἀμπώτεις ἀφορροῦ ὠκεανοῦ, 25
 λέγοντα καὶ „τρὶς μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρὶς
 δ' ἀναροιβδεῖ.“ καὶ γὰρ εἰ μὴ τρὶς ἀλλὰ δὶς, τάχα τῆς
 ἱστορίας παραπεσόντος ἢ τῆς γραφῆς διημαρτημένης,
 ἀλλ' ἢ γε προαίρεσις τοιαύτη. καὶ τὸ „ἔξ ἀκαλαρρεί-
 ται“ δὲ ἔχει τινὰ ἐμφασιν τῆς πλημμυρίδος, ἐχούσης 30
 τὴν ἐπίβασιν πρᾶξαν καὶ οὐ τελέως ῥοώδη. Ποσει-
 δώνιος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλου λέγειν τοτὲ μὲν κα-

λυπτομένους τοτέ δὲ γυμνουμένους καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν
 φάναι τὸν ὠκεανὸν εἰκάξει τὸ φῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ
 τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον
 εὖ, τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον· οὔτε γὰρ ποταμῖφ
 5 φεύματι ἔοικεν ἢ τῆς πλημμυρίδος ἐπίβασις, πολὺ δὲ
 μᾶλλον ἢ ἀναχώρησις οὐ τοιαύτη, ὅ τε τοῦ Κράτητος
 λόγος διδάσκει τι πιθανώτερον. βαθύρρουν μὲν γὰρ
 καὶ ἄσορρον λέγει, ὁμοίως δὲ καὶ ποταμὸν τὸν ὄλον
 ὠκεανόν· λέγει δὲ καὶ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ τι ποταμὸν C. 5
 10 καὶ ποταμοῖο φῶον, οὐ τοῦ ὄλου ἀλλὰ τοῦ μέρους,
 ὅταν οὕτω φῆ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν φῶον ὠκεα-
 „νοῖο νηῦς, ἀπὸ δ' ἴκετο κῦμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.“
 οὐ γὰρ τὸν ὄλον, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ὠκεανῷ τοῦ ποταμοῦ
 φῶον μέρος ὄντα τοῦ ὠκεανοῦ, ὃν φησιν ὁ Κράτης
 15 ἀνάχυσίν τινα καὶ κόλπον ἐπὶ τὸν νότιον πόλον ἀπὸ
 τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διήκοντα. τοῦτον γὰρ δύ-
 ναιτ' ἄν τις ἐκλιπὼν ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὠκεανῷ, τὸν δὲ
 ὄλον ἐκλιπόντα ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὄλφ οὐχ οἷόν τε. Ὅμη-
 ρος δὲ γε οὕτω φησί „ποταμοῖο λίπεν φῶον, ἀπὸ δ'
 20 ἴκετο κῦμα θαλάσσης,“ ἥτις οὐκ ἄλλη τίς ἐστίν ἀλλὰ
 ὠκεανός. γίνεται οὖν, ἐὰν ἄλλως δέχη, ἐκβὰς ἐκ τοῦ
 ὠκεανοῦ ἦλθεν εἰς τὸν ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μα-
 κροτέρας ἐστὶ διαίτης.

Ἵτι δὲ ἡ οἰκουμένη νῆσός ἐστι πρῶτον μὲν ἐκ τῆς 8
 25 αἰσθήσεως καὶ τῆς πείρας ληπτέον. πανταχῇ γὰρ,
 ὅπου ποτοῦν ἐφικτὸν γέγονεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ ἔσχα-
 τα τῆς γῆς προελθεῖν, εὐρίσκειται θάλαττα, ἣν δὴ
 καλοῦμεν ὠκεανόν. καὶ ὅπου δὲ τῇ αἰσθήσει λαβεῖν
 οὐχ ὑπῆρξεν, ὁ λόγος δείκνυσι. τὸ μὲν γὰρ ἐωθινὸν
 30 πλευρόν, τὸ κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τὸ ἐσπέριον, τὸ
 κατὰ τοὺς Ἰβήρας καὶ τοὺς Μαυρουσίους, περιπλεῖ-
 ται πᾶν ἐπὶ πολὺ τοῦ τε νοτίου μέρους καὶ τοῦ βο-

ροίου· τὸ δὲ λειπόμενον ἄπλουν ἡμῖν μέχρι νῦν τῷ μὴ συμμίξει μηδένας ἀλλήλοις τῶν ἀντιπερικλεόντων οὐ πολὺ, εἴ τις συντίθῃσιν ἐκ τῶν παραλλήλων διαστημάτων τῶν ἐφικτῶν ἡμῖν. οὐκ εἰκὸς δὲ διδάλαττον εἶναι τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν, ἰσθμοῖς διειργόμενον 5 οὔτω στενοῖς τοῖς κωλύουσι τὸν περίπλουν, ἀλλὰ μᾶλλον σύρρουν καὶ συνεχές· οἷ τε γὰρ περιπλεῖν ἐγγειρήσαντες, εἶτα ἀναστρέψαντες, οὐχ ὑπὸ ἡπίερον τινὸς ἀντικιπτούσης καὶ κωλυούσης τὸν ἐπέκεινα πλοῦν ἀνακρουσθῆναι φασίν, ἀλλὰ ὑπὸ ἀπορίας καὶ 10 ἐρημίας, οὐδὲν ἦττον τῆς θαλάττης ἐχούσης τὸν πόρον. τοῖς τε πάθεσι τοῦ ὠκεανοῦ τοῖς περὶ τὰς ἀμπώ- τεις καὶ τὰς πλημμυρίδας ὁμολογεῖ τοῦτο μᾶλλον· πάντη γοῦν ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν τε μεταβολῶν ὑπάρχει καὶ τῶν ἀνξήσεων καὶ μειώσεων, ἢ οὐ πολὺ παρα- 15 λάττων, ὡς ἂν ἐπὶ ἐνὸς πελάγους τῆς κινήσεως ἀποδιδομένης καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας.

9 Ἰππαρχος δ' οὐκ ἰκανὸς ἐστὶν ἀντιλέγων τῇ δόξῃ
C. 6 ταύτῃ, ὡς οὐδ' ὁμοιοπαθοῦντος τοῦ ὠκεανοῦ παν-
τελῶς οὔτ', εἰ δοθείη τοῦτο, ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ 20
σύρρουν εἶναι πᾶν τὸ κύκλω πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν,
πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος Σελεύκῳ
τῷ Βαβυλωνίῳ. ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ
τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον
ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηνόδωρον, ἱκανῶς* διακρατή- 25
σαντας τὸν περὶ τούτων λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπὶ
τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρὸς τε τὴν ὁμοιοπάθειαν οὔτω
βέλτιον νομίσαι, τὰ τε οὐράνια συνέχοιτ' ἂν κρείττον
ταῖς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεσιν, εἰ πλείον εἴη τὸ ὑγρὸν
περικεχυμένον. 30

10 Ὡσπερ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλω τῆς οἰκουμέ-
νης οἶδε καὶ φράζει σαφῶς ὁ ποιητής, οὔτω καὶ τὰ τῆς

θαλάττης τῆς ἐντός. περιέχει γὰρ ταύτην ἀπὸ στηλῶν
 ἀρξαμένοις Λιβύη τε καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, ἐξῆς
 δὲ ἡ πέριξ τῆς Κύπρου, εἶτα Σόλυμοι καὶ Ἀνίκιοι καὶ
 Κᾶρες, μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκιάλης καὶ τῆς
 5 Τρωάδος ἡῶν καὶ αἱ προκειμέναι νῆσοι· ὧν ἀπάντων
 μέμνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα καὶ
 τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρα-
 τείας. καὶ μὴν καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον οἶδα τοὺς
 Κιμμερίους εἰδώς, οὐ δῆπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμ-
 10 μερίων εἰδὼς αὐτοὺς δὲ ἀγνοῶν, οἳ κατ' αὐτὸν ἡ μι-
 κρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρι Ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν τὴν
 ἐκ Βοσπόρου πᾶσαν. αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς
 χώρας αὐτῶν ξοφῶδες ὄν, καὶ ὡς φησὶν „ἥρι καὶ
 „νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἥλιος φαέ-
 15 „θων ἐπιλάμπεται, ἀλλ' ἐπὶ νύξ ὀλοή τέταται.“ γνω-
 ρίζει δὲ καὶ τὸν Ἴστρον, μεμνημένος γε Μυσῶν, ἔθρους
 Θρακίου παροικοῦντος τὸν Ἴστρον. καὶ μὴν καὶ τὴν
 ἐξῆς παραλίαν οἶδε, Θρακίαν οὖσαν μέχρι Πηνειοῦ,
 Παιονίας τε ὀνομάζων καὶ Ἄθω καὶ Ἀξιὸν καὶ τὰς
 20 προκειμένας τούτων νήσους. ἐξῆς δὲ ἐστὶν ἡ τῶν Ἑλ-
 λήνων παραλία μέχρι Θεσπρωτῶν, ἧς ἀπάσης μέμνη-
 ται. καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἄκρα οἶδε, Τεμέσην κα-
 λῶν καὶ Σικελούς, καὶ τὰ τῆς Ἰβηρίας ἄκρα καὶ τὴν
 εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν ἀρτίως ἔφαμεν. εἰ δὲ τίνα ἐν
 25 τοῖς μεταξὺ διαλείμματα φαίνεται, συγγνώμη τις ἄν-
 και γὰρ ὁ γεωγραφῶν ὄντως πολλὰ παρήσει τῶν ἐν
 μέρει. συγγνώμη δ' ἄν και εἰ μυθώδη τινα προσπέ-
 πλεκται τοῖς λεγομένοις ἱστορικῶς καὶ διδασκαλικῶς,
 και οὐ δεῖ μέμφεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἀληθές ἐστίν, ὃ φησὶν
 30 Ἐρατοσθένης, ὅτι ποιητῆς πᾶς στοχάζεται ψυχαγω- C. 7
 γίας, οὐ διδασκαλίας· τὰναντία γὰρ οἱ φρονημώτατοι
 τῶν περὶ ποιητικῆς τι φθεγξαμένων πρώτην τινα λέ-

γουσι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν. ἀλλὰ πρὸς Ἐρατο-
σθένη μὲν αὐτίς ἐροῦμεν διὰ πλειόνων, ἐν οἷς καὶ
περὶ τοῦ ποιητοῦ πάλιν ἔσται λόγος.

11 Νυνὶ δὲ ὅτι μὲν Ὅμηρος τῆς γεωγραφίας ἤρξεν,
ἀρκείτω τὰ λεχθέντα. φανεροὶ δὲ καὶ οἱ ἐπακολου- 5
θήσαντες αὐτῷ ἄνδρες ἀξιόλογοι καὶ οἰκετοὶ φιλοσο-
φίας, ὧν τὸν πρῶτον μεθ' Ὅμηρον δύο φησὶν Ἐρα-
τοσθένης, Ἀναξίμανδρόν τε Θαλοῦ γεγονότα γνώ-
ριμον καὶ πολίτην καὶ Ἐκαταλον τὸν Μιλήσιον· τὸν 10
μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν πῖνακα, τὸν 10
δὲ Ἐκαταλον καταλιπεῖν γράμμα, πιστούμενον ἐκεῖνου
εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.

12 Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε δεῖ πρὸς ταῦτα πολυμαθείας,
εἰρήκασι συχνοί. εὖ δὲ καὶ Ἰκπαρχος ἐν τοῖς πρὸς Ἐρα- 15
τοσθένην διδάσκει, ὅτι παντὶ καὶ ἰδιώτῃ καὶ τῷ φιλο-
μαθοῦντι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας προσηκούσης,
ἀδύνατον [αὐτὴν] λαβεῖν ἄνευ τῶν οὐρανίων καὶ
τῆς τῶν ἐκλειπτικῶν τηρήσεων ἐπικρίσεως· οἷον Ἀλε- 20
ξάνδρεια τὴν πρὸς Αἰγύπτω, πότερον ἀρκτικωτέρα
Βαβυλωνος ἢ νοτιωτέρα, λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἐφ'
ὀπόσον διάστημα, χωρὶς τῆς διὰ τῶν κλιμάτων ἐπι-
σκέψεως. ὁμοίως τὰς πρὸς ἕω παρακεχωρηκίας ἢ πρὸς
δύσιν μᾶλλον καὶ ἤττον οὐκ ἂν γνωίητις ἀκριβῶς πλὴν
εἰ διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἡλίου καὶ σελήνης συγκρίσεων.

13 Οὗτός τε δὴ ταῦτά φησι, καὶ πάντες, ὅσοι τό- 25
πων ἰδιότητος λέγειν ἐπιχειροῦσιν, οἰκείως προσά-
πτονται καὶ τῶν οὐρανίων καὶ γεωμετρίας, σχήματα
καὶ μεγέθη καὶ ἀποστήματα καὶ κλίματα δηλοῦντες
καὶ θάλαπην καὶ ψύχην καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ περιέχοντος
φύσιν. ἐπεὶ καὶ οἶκον κατασκευάζων οἰκοδόμος ταῦτα 30
ἂν προορῶτο καὶ πόλιν κτίζων ἀρχιτέκτων, μὴ τί γε
ὄλην ἐπισκοπῶν τὴν οἰκουμένην ἀνῆρ· πολὺ γὰρ

τούτω προσήκει μάλλον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μικροῖς χω-
 ρίοις τὸ πρὸς ἄρκτους ἢ πρὸς νότον κεκλισθαι παραλ-
 λαγὴν οὐ πολλὴν ἔχει, ἐν δὲ τῷ παντὶ κύκλῳ τῆς
 οἰκουμένης πρὸς ἄρκτον μὲν τὸ μέχρι τῶν ὑστάτων ἐστὶ
 5 τῆς Σκυθίας ἢ τῆς Κελτικῆς, μέχρι δὲ τῶν ὑστάτων
 Αἰθιοπῶν τὰ πρὸς νότον· τοῦτο δὲ παμπόλλην ἔχει
 διαφορὰν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἰνδοῖς οἰκεῖν ἢ παρ'
 Ἰβηρσιν· ὧν τοὺς μὲν ἐφ' ὧς μάλιστα τοὺς δὲ ἐσπε- C. 8
 ρίους, τρόπον δέ τινα καὶ ἀντίποδας ἀλλήλοις ἴσμεν.

10 Πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλ- 14
 λων ἄστρον κινήσεως τὴν ἀρχὴν ἔχον καὶ ἐπι τῆς ἐπι
 τὸ μέσον φορᾶς ἀναβλέπειν ἀναγκάζει πρὸς τὸν οὐρά-
 νον καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα παρ' ἐκάστοις ἡμῶν τῶν
 οὐρανίων· ἐν δὲ τούτοις ἐξαλλάξεις ὁρῶνται παμμε-
 15 γέθεις τῶν οἰκήσεων. τίς ἂν οὖν διαφορὰς τόπων
 ἐκτιθέμενος καλῶς καὶ ἱκανῶς διδάσχοι, μὴ φρον-
 τίσας τούτων μηδενὸς μηδ' ἐπὶ μικρόν; καὶ γὰρ εἰ
 μὴ δυνατόν κατα τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην ἅπαντα
 ἀκριβοῦν διὰ τὸ εἶναι πολιτικωτέραν, τό γε ἐπὶ τοσοῦ-
 20 τον, ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατόν,
 προσήκοι ἂν εἰκότως.

Ὁ δ' οὕτω μετεωρίσας ἤδη τὴν διάνοιαν οὐδὲ τῆς 15
 ὄλης ἀπέχεται γῆς· φαίνεται γὰρ γελοῖον, εἰ τὴν οἰ-
 κουμένην γλιχόμενος σαφῶς ἐξαιρεῖ τῶν μὲν οὐρα-
 25 νίων ἐτόλμησεν ἀψασθαι καὶ χρῆσασθαι πρὸς τὴν δι-
 δασκαλίαν, τὴν δ' ὄλην γῆν, ἧς μέρος ἢ οἰκουμένη,
 μήθ' ὀπόση μήθ' ὅποια τις μήθ' ὅπου κειμένη τοῦ
 σύμπαντος κόσμου, μηδὲν ἐφρόντισε, μηδ' εἰ καθ'
 ἐν μέρος οἰκεῖται μόνον τὸ καθ' ἡμᾶς ἢ κατὰ πλείω
 30 καὶ πόσα· ὡς δ' αὐτως καὶ τὸ ἀοίκητον αὐτῆς πό-
 σον καὶ πόλον τι καὶ διὰ τί. ἔοικεν οὖν μετεωρολογικῇ
 τινι πραγματείᾳ καὶ γεωμετρικῇ συνῆφθαι τὸ τῆς

γεωγραφίας εἶδος τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανόις συνάπτον εἰς ἓν, ὡς ἐγγυτάτω ὄντα ἀλλὰ μὴ διεστῶτα τοσοῦτον „ὄσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.“ φέρε δὴ τῇ τοσαύτῃ πολυμαθείᾳ προσθῶμεν τὴν ἐπίγειον ἱστορίαν, οἶον ζώων καὶ φυτῶν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χρήσιμα ἢ δύσ- 5 χρῆστα φέρει γῆ τε καὶ θάλασσα· οἶμαι γὰρ ἐναργῆς ἂν γυνέσθαι μᾶλλον ὃ λέγω.

- 16 Ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄφελος μέγα παντὶ τῷ παραλαβόντι τὴν τοιαύτην ἱστορίαν ἐκ τε τῆς παλαιᾶς μνήμης δῆλον καὶ ἐκ τοῦ λόγου. οἱ γοῦν ποιηταὶ φρονιμωτάτους 10 τῶν ἡρώων ἀποφαίνουσι τοὺς ἀποδημήσαντας πολ- λαχοῦ καὶ πλανηθέντας· ἐν μεγάλῳ γὰρ τίθενται τὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν ἄστεα καὶ νόον γινῶναι. καὶ ὁ Νέστωρ σεμνύνεται διότι τοῖς Λακίθαις ὠμί- λησεν, ἐλθὼν μετὰπεμπτος „τηλόθεν ἐξ ἀπίης 15 γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί.“ καὶ ὁ Μενέλαος ὡσαύ- τως „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἴγυπτίους ἐπαλη- „θεις Αἰθίοπας δ' Ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς „καὶ Λιβύην, ἵνα τ' ἄρνες ἄφαρ κεραιοὶ τελέθουσι,“ προσθεῖς καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς χώρας „τρὶς γὰρ τίκει 20
- C. 9 μῆλα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτόν.“ πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα παρασκευαὶ τινες εἰς φρόνησιν μεγάλαι τῷ μαθεῖν τῆς χώρας τὴν φύσιν καὶ ζώων καὶ φυτῶν ἰδέας. προσ- 5 θεῖναι δὲ καὶ τὰ τῆς θαλάττης· ἀμφίβιοι γὰρ τρό- πον τινὰ ἔσμεν καὶ οὐ μᾶλλον χερσαῖοι ἢ θαλάττιοι. 25 καὶ τὸν Ἡρακλέα εἰκὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐμπειρίας τε καὶ ἱστορίας λεχθῆναι „μεγάλων ἐπίστορα ἔργων.“ ἐκ τε δὴ τῆς παλαιᾶς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ λόγου μαρτυ-

21. post ἐνιαυτόν: ἐπὶ δὲ τῶν Αἴγυπτίων Θηβῶν „τῇ πλεῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρουρα“ καὶ „αἰθ' ἐκατόμυτλοι εἰσί, διηκόσιοι δ' ἂν' ἐκάστην ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἱπποῖσιν καὶ ὄχεσφιν.“

ρεῖται τὰ λεχθέντα ἐν ἀρχαῖς ὑφ' ἡμῶν, διαφερόντως
 δ' ἐπάγεσθαι δοκεῖ μοι πρὸς τὰ νῦν ἐκείνος ὁ λόγος,
 διότι τῆς γεωγραφίας τὸ πλεον ἐστὶ πρὸς τὰς χρείας
 τὰς πολιτικὰς. χώρα γὰρ τῶν πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θά-
 5 λαττα, ἣν οἰκοῦμεν, τῶν μὲν μικρῶν μικρὰ τῶν δὲ με-
 γάλων μεγάλη, μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἣν περ ἰδίως
 καλοῦμεν οἰκουμένην, ὥστε τῶν μεγίστων πράξεων
 αὕτη ἂν εἴη χώρα, μέγιστοι δὲ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι
 δύνανται γῆς καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις
 10 συνάγοντες εἰς μίαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πολιτικῆν.
 δῆλον οὖν ὅτι ἡ γεωγραφικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις
 ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικὰς, διατιθεῖσα ἡπείρους καὶ
 πελάγη τὰ μὲν ἐντὸς τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς συμπάσης οἰκου-
 μένης. πρὸς τούτους δὲ ἡ διάθεσις, οἷς διαφέρει ταῦτα
 15 ἔχειν οὕτως ἢ ἑτέρως καὶ γνώριμα εἶναι ἢ μὴ γνώρι-
 μα. βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα εἰδότες τὴν
 χώραν ὁπόση τις καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει καὶ τίνας
 διαφορὰς ἰσχοῦσα τὰς τ' ἐν τῷ περιέχοντι καὶ τὰς ἐν
 αὐτῇ. ἄλλων δὲ κατ' ἄλλα μέρη δυναστευόντων καὶ
 20 ἀπ' ἄλλης ἐστίας καὶ ἀρχῆς τὰς πράξεις προχειριζομέ-
 νων καὶ ἐπεκτεινόντων τὸ τῆς ἡγεμονίας μέγεθος, οὐκ
 ἐπ' ἰσῆς δυνατὸν οὔτ' ἐκείνοις ἅπαντα γνωρίζειν οὔτε
 τοῖς γεωγραφοῦσιν, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πολὺ
 ἐν ἀμφοτέροις καθορᾶται τούτοις. μόλις γὰρ [ἂν] τὸ
 25 ἐπ' ἰσῆς πάντ' εἶναι φανερὰ συμβαίη τῆς συμπάσης οἰ-
 κουμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ πολιτείαν ὑπηγμένης·
 ἀλλ' οὐδ' οὕτως, ἀλλὰ τὰ ἐγγυτέρω μᾶλλον ἂν γνωρί-
 ζοιτο. κἂν προσήκοι ταῦτα διὰ πλειόνωυ ἐμφανίζειν,
 ἵν' εἴη γνώριμα· ταῦτα γὰρ καὶ τῆς χρείας ἐγγυτέρω
 30 ἐστίν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ἄλλος μὲν
 Ἰνδοῖς προσήκοι χωρογράφος, ἄλλος δὲ Αἰθίοψιν, ἄλ-
 λος δὲ Ἑλληνικαὶ Ῥωμαίοις. τί γὰρ ἂν προσήκοι τῷ παρ' C. 10

Ἴνδοις γεωγράφῳ καὶ τὰ κατὰ Βοιωτοὺς οὕτω φράζειν ὡς Ὅμηρος „οἷθ' Ἴρῆν ἐνέμοντο καὶ Ἀυλίδα πετρήεσσαν Σχοιλόν τε Σκωλόν τε;“ ἡμῖν δὲ προσήκει, τὰ δὲ παρ' Ἴνδοις οὕτω καὶ τὰ καθ' ἕκαστα οὐκέτι οὐδὲ γὰρ ἡ χρεία ἐπάγεται· μέτρον δ' αὕτη μάλιστα 5 τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας.

- 17 Καὶ τοῦτο καὶ ἐν μικροῖς μὲν δῆλόν ἐστιν, οἷον ἐν τοῖς κυνηγεσίῳ· ἄμεινον γὰρ ἂν θηροῦσαι εἰδῶς τὴν ὕλην ὅποια τις καὶ πόση, καὶ στρατοπεδεῦσαι δὲ καλῶς ἐν χωρίῳ τοῦ εἰδότος ἐστὶ καὶ ἐνεδρεῦσαι 10 καὶ ὀδεῦσαι· ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ἐστὶ τηλαυγέστερον, ὅσῳ περ καὶ τὰ ἄθλα μείζω τὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ τὰ σφάλματα τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας. ὁ μέντοι Ἀγαμέμνωνος στόλος τὴν Μυσίαν ὡς τὴν Τρωάδα πορθῶν ἐπαλινδρομήσεν αἰσχυρῶς. Πέρσαι δὲ καὶ Αἰβυες τοὺς πορ- 15 θμοὺς ὑπονοήσαντες εἶναι τυφλοὺς στενωποὺς, ἐγγὺς μὲν ἦλθον κινδύνων μεγάλων, τρόπαια δὲ τῆς ἀγνοίας κατέλιπον, οἱ μὲν τὸν τοῦ Σαλγανέως τάφον πρὸς τῷ εὐρύπῳ τῷ Χαλκιδικῷ τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν ὡς καθοδηγήσαντος φανύλως ἀπὸ Μαλιέων ἐπὶ τὸν εὐ- 20 ρικὸν τὸν στόλον, οἱ δὲ τὸ τοῦ Πελώρου μνήμα καὶ τούτου διασφαρέντος κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν· πλήρης τε ναυαγίων ἡ Ἑλλάς ὑπήρξε κατὰ τὴν Ξέρξου στρατείαν. καὶ ἡ τῶν Αἰολέων δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰώνων ἀποικία πολλὰ τοιαῦτα πταίσματα παραδέδωκεν. ὁμοίως δὲ 25 καὶ κατορθώματα, ὅπου τι κατορθωθῆναι συνέβη παρὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων· καθάπερ ἐν τοῖς περὶ Θερμοκύλας στενοῖς ὁ Ἐφιάλτης λέγεται δεῖξας τὴν διὰ τῶν ὄρων ἀτραπὸν τοῖς Πέρσαις ὑποχειρίους αὐτοῖς ποιῆσαι τοὺς περὶ Λεωνίδα καὶ δεῖξασθαι τοὺς 30 βαρβάρους εἰσὼ Πυλῶν. εἴσας δὲ τὰ παλαιὰ τὴν νῦν Ῥωμαίων στρατείαν ἐπὶ Παρθυαίους ἰκανὸν ἡγοῦμαι

τούτων τεκμήριον· ὡς δ' αὐτως τὴν ἐπὶ Γερμανοῦς
καὶ Κελτοῦς, ἐν ἔλεσι καὶ δρυμοῖς ἀβάτοις ἐρημίαις τε
τοπομαχούντων τῶν βαρβάρων καὶ τὰ ἐγγὺς πόρρω
ποιούντων τοῖς ἀγροῦσι καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπικρουπιμέ-
5 νων καὶ τὰς εὐπορίας τροφῆς τε καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ μὲν δὴ πλεόν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τοὺς ἡγε- 18
μονικοὺς βίους καὶ τὰς χρείας ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ τῆς
ἠθικῆς φιλοσοφίας καὶ πολιτικῆς τὸ πλεόν περὶ τοὺς
ἡγεμονικοὺς βίους. σημεῖον δέ· τὰς γὰρ τῶν πολιτειῶν
10 διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν διακρίνομεν, ἄλλην μὲν
ἡγεμονίαν τιθέντες τὴν μοναρχίαν, ἣν καὶ βασιλείαν
καλοῦμεν, ἄλλην δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, τρίτην δὲ τὴν C. 11
δημοκρατίαν. τοσαύτας δὲ καὶ τὰς πολιτείας νομίζο-
μεν, ὁμωνύμως καλοῦντες ὡς ἂν ἀπ' ἐκείνων τὴν ἀρ-
15 χὴν ἐχούσας τῆς εἰδοποιίας· ἄλλος γὰρ νόμος τὸ τοῦ
βασιλέως πρόσταγμα, ἄλλος δὲ τὸ τῶν ἀρίστων καὶ
τὸ τοῦ δήμου. τύπος δὲ καὶ σχῆμα πολιτείας ὁ νόμος.
διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἰπόν τινες τὸ τοῦ κρείτ-
τονος συμφέρον. εἴπερ οὖν ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία περὶ
20 τοὺς ἡγεμόνας τὸ πλεόν ἐστίν, ἔστι δὲ καὶ ἡ γεωγραφία
περὶ τὰς ἡγεμονικὰς χρείας, ἔχει ἂν τι πλεονέκτημα
καὶ αὕτη παρὰ τοῦτο.

Ἄλλὰ τοῦτο μὲν τὸ πλεονέκτημα πρὸς τὰς πρά- 19
ξεις· ἔχει δέ τινα καὶ θεωρίαν οὐ φανύλην ἢ πραγμα-
25 τεία, τὴν μὲν τεχνικὴν τε καὶ μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν,
τὴν δὲ ἐν ἱστορίᾳ καὶ μύθοις κειμένην οὐδὲν
οὔσι πρὸς τὰς πράξεις· οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ τὴν
Ὀδυσσεῶς πλάνην καὶ Μενελάου καὶ Ἰάσονος, εἰς φρό-
νησιν μὲν οὐδὲν ἂν συλλαμβάνειν δόξειεν, ἣν ὁ πρῶτ-
30 των ζητεῖ, πλὴν εἰ καταμίσθοι καὶ τῶν γενομένων
ἀναγκαίων τὰ παραδείγματα χρήσιμα· διαγωγὴν δ'
ὁμῶς πορίζοι ἂν οὐκ ἀνελεύθερον τῷ ἐπιβάλλοντι ἐπὶ

τοὺς τόπους τοὺς παρασχόντας τὴν μυθοποιίαν. καὶ γὰρ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ πράττοντες διὰ τὸ ἐνδοξον καὶ τὸ ἡδύ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· μᾶλλον γὰρ σπουδάξουσιν, ὡς εἰκός, περὶ τὰ χρήσιμα. διόπερ καὶ τῷ γεωγράφῳ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκείνων ἐπιμελητέον. ὡς δ' αὐτῶς ἔχει καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ περὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γὰρ τούτων τὸ χρήσιμον ἀεὶ μᾶλλον ληπτέον καὶ τὸ πιστότερον.

- 20 Μάλιστα δὲ δοκεῖ, καθάπερ εἴρηται, γεωμετρίας τε καὶ ἀστρονομίας δεῖν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. καὶ δεῖ 10 μὲν ὡς ἀληθῶς· σχήματα γὰρ καὶ κλίματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις οἰκεία οὐχ οἷόν τε λαβεῖν καλῶς ἄνευ τῆς τοιαύτης μεθόδου. ἀλλ' ὥσπερ τὰ περὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῆς ὅλης γῆς ἐν ἄλλοις δεικνύουσιν, ἐνταῦθα δὲ ὑποθέσθαι δεῖ καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἐκεῖ 15 χθελισιν... ὑποθέσθαι δὲ καὶ σφαιροειδῆ μὲν τὸν κόσμον, σφαιροειδῆ δὲ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔτι δὲ τούτων πρότερον τὴν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν σωματίων φοράν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπεὶ τῆς αἰσθήσεως ἢ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἐγγύς ἐστιν... εἰ ἄρα, ἐπισημηνάμενοι ἐπὶ 20 κεφαλαίῳ μικρά· οἷον ὅτι ἡ γῆ σφαιροειδής, ἐκ μὲν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς πόρρωθεν ἢ ὑπόμνησις καὶ τοῦ ἕκαστον σῶμα ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἄρτημα νεύειν, ἐκ δὲ τῶν
- C. 12 κατὰ πελάγη καὶ τὸν οὐρανὸν φαινομένων ἐγγύθεν· καὶ γὰρ ἡ αἰσθήσις ἐπιμαρτυρεῖν δύναται καὶ ἡ κοινὴ 25 ἔννοια. φανερωῶς γὰρ ἐπιπροσθεῖ τοῖς πλέουσιν ἢ κυρτότης τῆς θαλάττης, ὥστε μὴ προσβάλλειν τοῖς πόρρω φέγγεσι τοῖς ἐπ' ἴσον ἐξηρημένοις τῇ ὄψει. ἔξαρθέντα γοῦν πλεόν τῆς ὄψεως ἐφάνη, καίτοι πλεόν ἀποσχόντα αὐτῆς· ὁμοίως δὲ καὶ αὐτῇ μετεωρισθεῖσα 30 εἶδε τὰ κεκρυμμένα πρότερον. ὅπερ δηλοῖ καὶ ὁ ποιητῆς· τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ „ὄξυ μάλα προιδῶν,

μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθεῖς. “ καὶ τοῖς προσκλέουσι δὲ αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀπογυμνοῦται τὰ πρόσγεια μέρη καὶ τὰ φανεῖντα ἐν ἀρχαῖς ταπεινὰ ἐξαιρέται μᾶλλον. τῶν τε οὐρανίων ἢ περιφορὰ ἐναργής ἐστι καὶ ἄλλως καὶ ἐκ τῶν γνωμονικῶν· ἐκ δὲ τούτων εὐθύς ὑποτείνει καὶ ἡ ἔννοια, ὅτι ἐρριζωμένης ἐπ’ ἄπειρον τῆς γῆς οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη περιφορὰ συνέβαινε. καὶ τὰ περὶ τῶν κλιμάτων δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκίσεων δεικνυται.

- 10 Νυνὶ δὲ ἐξ ἐτοίμου δεῖ λαβεῖν ἓνια, καὶ ταῦθ’ ὅσα 21
 τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ στρατηλάτῃ χρήσιμα. οὔτε γὰρ οὔτω δεῖ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θέσιν τῆς γῆς, ὥστ’ ἐπειδὴν γένηται κατὰ τόπους, καθ’ οὓς ἐξήλλακται τινα τῶν φαινομένων τοῖς πολλοῖς ἐν τῷ
 15 οὐρανῷ, ταράττεσθαι καὶ τοιαῦτα λέγειν· „ὦ φίλοι, οὐ „γὰρ τ’ ἴδμεν ὄπη ζόφος, οὐδ’ ὄπη ἠώς, οὐδ’ ὄπη ἠέλι- „ος φασίμβροτος εἶδ’ ὑπὸ γαῖαν, οὐδ’ ὄπη ἀννεῖται.“ οὐθ’ οὔτως ἀκριβοῦν, ὥστε τὰς πανταχοῦ συνανατο-
 20 ἐξάρματα πόλων καὶ τὰ κατὰ κορυφὴν σημεία καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὰς μεταπτώσεις τῶν ὀριζόντων ἅμα καὶ τῶν ἀρκτικῶν διαφέροντα ἅπαντα, τὰ μὲν πρὸς τὴν ὄψιν τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει, γνωρίζειν ἅπαντα· ἀλλὰ τὰ μὲν μηδ’ ὄλως φροντίζειν, πλὴν εἰ θέας φι-
 25 λосоφου χάριω, τοῖς δὲ πιστεύειν, κἂν μὴ βλέπη τὸ δια- τί. καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ φιλοσοφοῦντος μόνου, τῷ δὲ πο- λιτικῷ σχολῆς οὐ τοσαύτης μέτεστιν ἢ οὐκ αἰεὶ. οὐ μὴν οὐδ’ οὔτως ὑπάρχειν ἀπλοῦν δεῖ τὸν ἐντυγχάνοντα τῇ γραφῇ ταύτῃ καὶ ἀργόν, ὥστε μὴδὲ σφαῖραν ἰδεῖν,
 30 μὴδὲ κύκλους ἐν αὐτῇ τοὺς μὲν παραλλήλους τοὺς C. 13 δ’ ὀρθίους πρὸς τοῦτους τοὺς δὲ λοξούς, μὴδὲ τρο-

πικῶν τε καὶ ἰσημερινοῦ καὶ ζωδιακοῦ θέσιν, δι' οὗ φε-
 ρόμενος ὁ ἥλιος τρέπεται καὶ διδάσκει διαφορὰς κλιμά-
 των τε καὶ ἀνέμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀρίζον-
 τας καὶ τοὺς ἀρκτικούς καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν πρώτην
 ἀγωγὴν τὴν εἰς τὰ μαθήματα παραδίδονται κατανοή- 5
 σας τις ἄλλως πῶς δύναται παρακολουθεῖν τοῖς λεγο-
 μένοις ἐνταῦθα. ὁ δὲ μηδ' εὐθείαν γραμμὴν ἢ περι-
 φερῆ μηδὲ κύκλον εἰδῶς, μηδὲ σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν
 ἢ ἐπίπεδον, μηδ' ἐν τῷ οὐρανῷ μηδὲ τοὺς ἐπὶ τῆς
 μεγάλης ἄρκτου ἀστέρας καταμαθὼν μηδ' ἄλλο τι τῶν 10
 τοιούτων μηδὲν, ἢ οὐκ ἂν δέοιτο τῆς πραγματείας ταύ-
 της ἢ οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἐκείνοις ἐντυχὼν πρότερον, ὧν
 χωρὶς οὐκ ἂν εἴη γεωγραφίας οἰκείος. οὕτως δὲ καὶ οἱ
 τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πραγμα-
 τευθέντες ἀτελῆ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προστι- 15
 θέντες ὅσα ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων
 συνάπτειν προσήκεν.

22 Ἀπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ
 καὶ πολιτικὸν καὶ δημοφελὲς ὁμοίως ὥσπερ τὴν τῆς
 ἱστορίας γραφὴν. κακεῖ δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν 20
 παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε
 ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ
 τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύ-
 ναίτο καλῶς οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης
 ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτῳ μηδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ 25
 φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων.

23 Διόπερ ἡμεῖς πεπονηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ
 χρήσιμα, ὡς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πο-
 λιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε
 τὴν σύνταξιν· ὁμοειδῆς γὰρ καὶ αὕτη, καὶ πρὸς τοὺς 30
 αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς.
 ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπι-

φανείς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ καὶ ἄδοξα παραλείπεται, κἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτοι καὶ 5 ἤδη διατρέβειν. καθάπερ τε καὶ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕναστος ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς τὸ ὅλον, οὕτως κἀν τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. κολοσσοῦργία C. 14 γὰρ τις καὶ αὕτη, τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει καὶ 10 τὰ ὅλα, πλὴν εἰ τι κινεῖν δύναται καὶ τῶν μικρῶν τὸν φιλειδήμονα καὶ τὸν πραγματικόν. ὅτι μὲν οὖν σπουδαῖον τὸ προκειμένον ἔργον καὶ φιλοσόφῳ κρέπον, ταῦτα εἰρήσθω.

Εἰ δὲ πολλῶν προειπόντων ἐπιχειροῦμεν καὶ αὐ- 2
 15 τοὶ λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν, οὐπω μεμπτέον, ἂν μὴ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον διελεγχθῶμεν ἐκείνοις ἅπαντα λέγοντες. ὑπολαμβάνομεν δ' ἄλλων ἄλλο τι κατορθωσάντων ἄλλο πολὺ μέρος εἶναι τοῦ ἔργου λείπεσθαι· προςοῖς ἂν καὶ μικρὸν προσλαβεῖν δυνήθῶμεν, ἱκανῶς δεῖ 20 τίθεσθαι πρόφασιν τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ γὰρ δὴ πολὺ τι τοῖς νῦν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτεια καὶ τῶν Παρθυαίων τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας προσδέδωκε, καθάπερ τοῖς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου στρατείαν, ὡς φησὶν Ἐρατοσθένης· ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀσίας πολλὴν ἀνεκάλυψεν ἡμῖν καὶ 25 τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι τοῦ Ἰστροῦ· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐσπέρια τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι Ἀλβίου ποταμοῦ τοῦ τὴν Γερμανίαν δίχα διαιροῦντος τὰ τε πέραν Ἰστροῦ τὰ μέχρι Τύρα ποταμοῦ· τὰ δὲ ἐπέκεινα μέχρι Μαιωτῶν καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης 30 παραλλῆλης Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ ἐποίησε γνώριμα καὶ οἱ ἐκείνου στρατηγοί· οἱ δὲ Παρθυαῖοι τὰ περὶ τὴν Ἰσθμὸν καὶ τὴν Βακτριανὴν καὶ τοὺς

ὑπὲρ τούτων Σκύθας γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἦττον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον· ὥστε ἔχομεν ἄν τι λέγειν πλείον τῶν πρὸ ἡμῶν. ὁρᾶν δ' ἔσται τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ἦττον μὲν τοὺς πάλαι, μᾶλλον δὲ τοὺς μετ' Ἐρατοσθένη καὶ αὐτὸν ἐκείνον· οὓς εἰκὸς ὄσπερ πολυμαθέστεροι τῶν πολλῶν γεγόνασι, τοσοῦτ' ὀφθαλμοπρόσθετος εἶναι τοῖς ὕστερον, ἄν τι πλημμελῶς λέγωσιν. εἰ δ' ἀναγκασθῶμεθα πού τοις αὐτοῖς ἀντιλέγειν, οἷς μάλιστα ἐπακολουθοῦμεν κατ' ἄλλα, δεῖ συγγνώμην 10 ἔχειν· οὐ γὰρ πρόκειται πρὸς ἅπαντας ἀντιλέγειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πολλοὺς εἶναι, οἷς μηδὲ ἀκολουθεῖν ἄξιον, ἐκείνους δὲ διαιτᾶν, οὓς ἐν τοῖς πλείστοις καταρωθῶκότας ἴσμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἅπαντας φιλοσοφεῖν ἄξιον, πρὸς Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ἰππαρχον καὶ Ποσειδῶνιον καὶ Πολύβιον καὶ ἄλλους τοιοῦτους καλόν.

C. 15
2

Πρῶτον δ' ἐπισκεπτέον Ἐρατοσθένη παρατιθέντας ἅμα καὶ τὴν Ἰππάρχου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογία. ἔστι δ' ὁ Ἐρατοσθένης οὐθ' οὕτως εὐκατατρόχαστος ὥστε μὴδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκειν, ὅπερ Πολέμων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον πιστὸς ἐφ' ὅσον παρεδέξαντό τινες, καίπερ πλείστοις ἐντυχῶν, ὡς εἰρηκεν αὐτός, ἀγαθοῖς ἀνδράσι. „ἐγένοντο γάρ“ φησὶν „ὡς οὐδέποτε, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑφ' ἓνα περιβολὸν καὶ μίαν πόλιν οἱ κατ' Ἀρίστωνα καὶ Ἀρκεσίλαον ἀνθήσαντες φιλόσοφοι.“ οὐχ ἱκανὸν δ' οἶμαι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κρίνειν καλῶς οἷς μᾶλλον προσιτέον. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος καὶ Ἀρίστωνας τῶν καθ' αὐτὸν ἀνθησάντων κορυφαίους τίθησιν· Ἀπελλῆς τε αὐτῶ πολὺς ἔστι καὶ Βίων, ὃν φησι πρῶτον ἀνθινὰ περιβαλεῖν 30 φιλοσοφίαν· ἀλλ' ὅμως πολλάκις εἶπεῖν ἄν τινα ἐκ αὐτοῦ τοῦτο „οἴην ἐκ φακῶν ὁ Βίων.“ ἐν αὐταῖς γὰρ

ταὶς ἀποφάσεσι ταύταις ἱκανὴν ἀσθένειαν ἐμφαίνει
 τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· ἢ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως
 γνώριμος γενόμενος Ἀθήνησι τῶν μὲν ἐκείνου διαδε-
 ξαμένων οὐδενὸς μέμνηται, τοὺς δ' ἐκείνω διενεχθέν-
 5 τας καὶ ὧν διαδοχὴ οὐδεμία σώζεται, τούτους ἀνθῆ-
 σαί φησι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνου. δηλοὶ δὲ καὶ ἡ περὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἐκδοθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ πραγματεία καὶ με-
 λέται καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, διότι
 μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν καὶ τοῦ μὴ
 10 θαρροῦντος ἐγχειρῆσαι ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύ-
 την, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προτόντος, ἢ καὶ πα-
 ράβασιν τινα ταύτην ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων
 πεπορισμένου πρὸς διαγωγὴν ἢ καὶ παιδιάν· τρόπον
 δέ τινα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοιοῦτος. ἀλλ' ἐκείνα
 15 ἐάσθω, πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπιχειρητέον ὅσα δύναιτ' ἂν
 ἐπανορθοῦν τὴν γεωγραφίαν, καὶ πρῶτον ὅπερ ἀρτίως
 ὑπερεθέμεθα.

Ποιητὴν γὰρ ἔφη πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγω- 3
 γίας, οὐ διδασκαλίας. τούναντίον δ' οἱ παλαιοὶ φιλο-
 20 σοφίαν τινα λέγουσι πρώτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγου-
 σαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων καὶ διδάσκουσαν ἦθῃ
 καὶ πάθῃ καὶ πράξεις μεθ' ἡδονῆς· οἱ δ' ἡμέτεροι καὶ
 μόνον ποιητὴν ἔφασαν εἶναι τὸν σοφόν. διὰ τοῦτο
 καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρώτιστα διὰ
 25 τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δή-
 πουθεν ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρονισμοῦ· ὅπου γε καὶ οἱ C. 16
 μουσικοὶ ψάλλειν καὶ λυρῆζειν καὶ αὐλεῖν διδάσκοντες
 μεταποιοῦνται τῆς ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ γὰρ
 εἶναι φασὶ καὶ ἐπανορθωτικοὶ τῶν ἡθῶν. ταῦτα δ' οὐ
 30 μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐστὶ λεγόντων,
 ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλεος οὕτως ἀποφαίνεται. καὶ Ὅμη-
 ρος δὲ τοὺς ἀοιδοὺς σωφρονιστὰς εἰρηκε, καθάπερ τὸν

τῆς Κλυταιμνήστρας φύλακα „ὧ πόλλ' ἐπέτελλεν
 Ἀτρείδης Τροίηνδε κίων εἰρυσθαι ἄκοιτιν,“ τὸν τε
 Αἰγισθου οὐ πρότερον αὐτῆς περιγενέσθαι πρὶν ἢ
 „τὸν μὲν ἀοιδὸν ἄγων ἐς νῆσον ἐρήμην κάλλιπεν· τὴν
 δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν ὄνδε δόμονδε.“ χωρὶς 5
 δὲ τούτων ὁ Ἐρατοσθένης ἐαυτῷ μάχεται· μικρὸν γὰρ
 πρὸ τῆς λεχθείσης ἀποφάσεως ἐναρχόμενος τοῦ περὶ
 τῆς γεωγραφίας λόγου φησὶν ἅπαντας κατ' ἀρχὰς φι-
 λοτιμῶς ἔχειν εἰς τὸ μέσον φέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν τοι-
 ούτων ἱστορίαν. Ὅμηρον γοῦν ὑπὲρ τε τῶν Αἰθιοπῶν 10
 ὅσα ἐπύθετο καταχωρίσαι εἰς τὴν ποιήσιν καὶ περὶ τῶν
 κατ' Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, τὰ δὲ δὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα
 καὶ τοὺς σύγγενους τόπους καὶ λίαν περιέργως ἐξενη-
 νοχέσαι, πολυτρήρωνα μὲν τῆν Θέσβην λέγοντα, Ἀλί-
 αρτον δὲ ποιήεντα, ἐσχατώσαν δὲ Ἀνθηδόνα, Αἰλῆαιαν 15
 δὲ πηγῆς ἐπι Κηφισσοιο, καὶ οὐδεμίαν προσθήκην κε-
 νῶς ἀπορρίπτειν. πρότερον οὖν ὁ ποιῶν ταῦτα ψυχα-
 γαγοῦντι ἔοικεν ἢ διδάσκοντι; νῆ Δία, ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὕτως εἴρηκε, τὰ δ' ἔξω τῆς αἰσθησεως καὶ οὗτος
 καὶ ἄλλοι τερατολογίας μυθικῆς πεπληρώκασιν. οὐκ- 20
 οὖν ἐχρῆν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ποιητῆς πᾶς τὰ μὲν ψυ-
 χαγωγίας χάριν μόνον ἐκφέρει τὰ δὲ διδασκαλίας· ὁ
 δ' ἐπήνεγκεν ὅτι ψυχαγωγίας μόνον, διδασκαλίας δ'
 οὐ. καὶ προσεξεργάζεται γε, πυνθανόμενος τί συμβάλ-
 λεται πρὸς ἀρετὴν ποιητοῦ πολλῶν ὑπάρξει τόπων 25
 ἔμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ δημορικῆς ἢ οἷα
 δὴ περιποιεῖν αὐτῷ τινες ἐβουλήθησαν; τὸ μὲν οὖν
 ἅπαντα ζητεῖν περιποιεῖν αὐτῷ προεκπίπτοντος ἂν τις
 θεῖη τῇ φιλοτιμίᾳ, ὡς ἂν εἰ τις, φησὶν ὁ Ἰππαρχος,
 Ἀττικῆς εἰρεσιώνης κατηγοροῖ καὶ ἂ μὴ δύναται φέ- 30
 ρειν μῆλα καὶ ὄγχνας, οὕτως ἐκείνου πᾶν μάθημα καὶ
 πᾶσαν τέχνην. τοῦτο μὲν δὴ ὀρθῶς ἂν λέγοις, ὧ Ἐρα-

τόσθινες· ἐκεῖνα δ' οὐκ ὀρθῶς, ἀφαιρούμενος αὐτὸν
 τὴν τοσαύτην πολυμάθειαν καὶ τὴν ποιητικὴν γραφάδην
 μυθολογίαν ἀποφαίνων, ἣ δέδοται πλάττειν, φησὶν, ὃ C. 17
 ἂν αὐτῇ φαίνεται ψυχαγωγίας οἰκείον. ἄρα γὰρ οὐδὲ
 5 τοῖς ἀκροωμένοις τῶν ποιητῶν οὐδὲν συμβάλλεται
 πρὸς ἀρετὴν; λέγω δὲ τὸ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἐμ-
 πειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς, ἅπερ
 ἢ ἀκρόασις, ὡς εἰκός, περιποιεῖ.

Ἄλλὰ μὴν ταῦτά γε πάντα ὁ ποιητὴς Ὀδυσσεὺς 4
 10 προσῆψεν, ὃν τῶν πάντων μάλιστα ἀρετῇ πάσῃ κο-
 σμεῖ· οὗτος γὰρ αὐτῷ „πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα
 καὶ νόον ἔγνω,“ οὗτος δ' ὁ πτολίπορθος αἰεὶ λεγόμε-
 νος καὶ τὸ Ἴλιον ἐλὼν „βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἠπερο-
 πηίδι τέχνῃ.“ „τούτου γ' ἐσπομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰ-
 15 θομένοιο ἄμφω νοστήσαιμεν,“ φησὶν ὁ Διομήδης. καὶ
 μὴν ἐπὶ γε τῇ γεωργίᾳ σεμνύνεται· καὶ γὰρ ἐν ἀμνητῷ
 „ἐν ποίῃ δρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπὲς ἔχοιμι, καὶ δὲ
 σὺ τοῖον ἔχῃς“ καὶ ἐν ἀρότῳ, „τῷ κέ μ' ἴδοις, εἰ ὄλκα
 διηνεκέα προταμοίμην.“ καὶ οὐχ Ὅμηρος μὲν οὕτω
 20 φρονεῖ περὶ τούτων οὐχὶ δὲ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι
 μάρτυρι χρωῶνται τῷ ποιητῇ ὡς ὀρθῶς λέγοντι περὶ τοῦ
 τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν εἰς φρόνησιν συντείνειν μά-
 λιστα.

Ἡ δὲ ῥητορικὴ φρόνησις ἐστὶ δῆπου περὶ λόγους, 5
 25 ἣν ἐπιδείκνυται παρ' ὄλην τὴν ποιήσιν Ὀδυσσεὺς ἐν
 τῇ διαπίρῳ, ἐν ταῖς λιταῖς, ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἐν ἣ φη-
 σὶν „ἀλλ' ὅτε δὴ ὅπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἶη καὶ
 ἔπεα νιφάδεσσιν εἰκότα χειμερῆσιν, οὐκ ἂν ἔπειτ'
 Ὀδυσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.“ τίς ἂν οὖν ὑπολάβοι

12. post ἔγνω: οὗτος τε ὁ εἰδὼς παντοίους τε δόλους
 καὶ μῆδεα πικνά.

τὸν δυνάμενον ποιητὴν εἰσάγειν ρητορεύοντας ἐτέ-
 ρους καὶ στρατηγοῦντας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιδεικνυμένους
 τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα αὐτὸν εἶναι τῶν φλυάρων ἕνα καὶ
 τῶν θαυματοποιῶν, γοητεύειν μόνον καὶ κολακεύειν
 τὸν ἀκροατὴν δυνάμενον, ὠφελεῖν δὲ μηδέν; προτέραν 5
 δ' οὐδ' ἀρετὴν ποιητοῦ λέγοιμεν ἂν ἡντινοῦν ἄλλην ἢ
 τὴν μιμητικὴν τοῦ βίου διὰ λόγων. πῶς ἂν οὖν μιμοῖτο
 ἄπειρος ὢν τοῦ βίου καὶ ἄφρων; οὐ γὰρ οὕτω φαμέν
 τὴν τῶν ποιητῶν ἀρετὴν ὡσεὶ τεκτόνων ἢ χαλκέων·
 ἀλλ' ἐκείνη μὲν οὐδενὸς ἔχεται καλοῦ καὶ σεμνοῦ, ἡ δὲ 10
 ποιητοῦ συνέξευκται τῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ οἷόν τε
 ἀγαθὸν γενέσθαι ποιητὴν μὴ πρότερον γενηθέντα
 ἄνδρα ἀγαθόν.

- 6 Τὸ δὲ δὴ καὶ τὴν ρητορικὴν ἀφαιρεῖσθαι τὸν ποι-
 ητὴν τελέως ἀφειδούντος ἡμῶν ἐστι. τί γὰρ οὕτω ρη- 15
 C. 18 τορικὸν ὡς φράσις; τί δ' οὕτω ποιητικόν; τίς δ' ἀμεί-
 νων Ὀμήρου φράσαι; νῆ Δία, ἀλλ' ἐτέρα φράσις ἢ
 ποιητικὴ. τῶ γε εἶδει, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιητικῇ ἢ
 τραγικῇ καὶ ἢ κωμικῇ, καὶ ἐν τῇ πεξῆ ἢ ἱστορικῇ καὶ
 ἢ δικανικῇ. ἄρα γὰρ οὐδ' ὁ λόγος ἐστὶ γενικὸς, οὐ εἶδη 20
 ὁ ἔμμετρος καὶ ὁ πεξὸς; ἢ λόγος μὲν, ρητορικὸς δὲ λό-
 γος οὐκ ἐστὶ γενικὸς καὶ φράσις καὶ ἀρετὴ λόγου; ὡς
 δ' εἶπειν, ὁ πεξὸς λόγος, ὃ γε κατεσκευασμένος, μί-
 μημα τοῦ ποιητικοῦ ἐστὶ. πρῶτιστα γὰρ ἢ ποιητικὴ
 κατασκευὴ παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν· 25
 εἶτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τὰλλα
 δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικά, συνέγραψαν οἱ περὶ Κά-
 δμων καὶ Φερεκύδη καὶ Ἑκαταλον· εἶτα οἱ ὕστερον
 ἀφαιροῦντες ἀέτι τῶν τοιούτων εἰς τὸ νῦν εἶδος κα-
 τήγαγον ὡς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός· καθάπερ ἂν τις καὶ 30
 τὴν κωμωδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς τρα-
 γωδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς

τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον. καὶ τὸ αἰδεῖν δὲ ἀντὶ
 τοῦ φράζειν τιθέμενον παρὰ τοῖς πάλαι ταῦτὸ τοῦτο
 ἐκμαρτυρεῖ, διότι πηγὴ καὶ ἀρχὴ φράσεως κατεσκευ-
 ασμένης καὶ ῥητορικῆς ὑπῆρξεν ἡ ποιητικὴ. αὕτη γὰρ
 5 προσεχρήσατο τῷ μέλει κατὰ τὰς ἐπιδείξεις· τοῦτο δ'
 ἦν ᾧδῆ ἢ λόγος μεμελισμένος, ἀφ' οὗ δὴ ῥαψωδίαν τ'
 ἔλεγον καὶ τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν. ὥστ' ἐπειδὴ τὸ
 φράζειν πρῶτιστα ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐλέγτο φράσεως,
 αὕτη δὲ μετ' ᾧδῆς* τὸ αἰδεῖν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν
 10 ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις. καταχρησαμένων δ' αὐτῶν θα-
 τέρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ πεξοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ θάτερον ἢ κα-
 τάχρησις διέβη. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεξὸν λεχθῆναι τὸν
 ἄνευ τοῦ μέτρου λόγον ἐμφαίνει τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς
 καταβάντα καὶ ὀχλήματος εἰς τοῦδαφος.
 15 Ἄλλ' οὐδὲ τὰ σύνεγγυς μόνον, ὥσπερ Ἐρατοσθέ-
 νης εἴρηκε, καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρ-
 ρω πολλὰ λέγει καὶ δι' ἀκριβείας Ὅμηρος καὶ μᾶλλον
 γε τῶν ὕστερον μυθολογεῖται, οὐ πάντα τερατευόμε-
 νος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιστήμην ἀλληγορῶν ἢ διασκευ-
 20 ἀζων ἢ δημαγωγῶν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσέως
 πλάνην, περὶ ἧς πολλὰ διαμαρτάνει τοὺς τ' ἐξηγητὰς
 φλυάρους ἀποφαίνων καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν· περὶ
 ὧν ἄξιον εἰπεῖν διὰ πλειόνων.

Καὶ πρῶτον ὅτι τοὺς μύθους ἀπεδέξαντο οὐχ οἱ 8
 25 ποιητὰι μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις πολὺ πρότερον καὶ C. 19
 οἱ νομοθέται τοῦ χρησίμου χάριν, βλέψαντες εἰς τὸ
 φυσικὸν πάθος τοῦ λογικοῦ ζῴου· φιλειδήμων γὰρ
 ἄνθρωπος, προοίμιον δὲ τούτου τὸ φιλόμυθον. ἐν-
 τεῦθεν οὖν ἄρχεται τὰ παιδιά ἀκροᾶσθαι καὶ κοινω-
 30 νεῖν λόγων ἐπὶ πλεῖον. αἴτιον δ', ὅτι καινολογία τίς
 ἐστὶν ὁ μῦθος, οὐ τὰ καθεστηκότα φράζων ἀλλ' ἕτε-
 ρα παρὰ ταῦτα· ἡδὺ δὲ τὸ καινὸν καὶ ὁ μὴ πρότερον

ἔγνω τις· τοῦτο δ' αὐτό ἐστὶ καὶ τὸ ποιῶν φιλειδή-
 μονα. ὅταν δὲ προσῆ καὶ τὸ θαυμαστὸν καὶ τὸ τερα-
 τῶδες, ἐπιτείνει τὴν ἡδονήν, ἥπερ ἐστὶ τοῦ μανθάνειν
 φίλτρον. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀνάγκη τοιοῦτοῖς δελέ-
 ασι χρῆσθαι, προιούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν 5
 ὄντων μάθησιν ἄγειν, ἥδη τῆς διανοίας ἐρωμένης καὶ
 μηκέτι δεομένης κολάκων. καὶ ἰδιώτης δὲ πᾶς καὶ
 ἀπαίδευτος τρόπον τινὰ παῖς ἐστὶ φιλομυθεῖ τε ὡσαύ-
 τως· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πεπαιδευμένος μετριῶς· οὐδὲ
 γὰρ οὗτος ἰσχύει τῷ λογισμῷ, πρόσσεσι δὲ καὶ τὸ ἐκ 10
 παιδὸς ἔθος. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡδὺ ἀλλὰ καὶ φοβερὸν
 τὸ τερατῶδες, ἀμφοτέρων ἐστὶ τῶν εἰδῶν χρεῖα πρὸς
 τε τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· τοῖς τε γὰρ παισὶ
 προσφέρομεν τοὺς ἡδεῖς μύθους εἰς προτροπήν, εἰς
 ἀποτροπήν δὲ τοὺς φοβερούς· ἢ τε γὰρ Λάμια μῦθός 15
 ἐστὶ καὶ ἡ Γοργὼ καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.
 οἳ τε πολλοὶ τῶν τὰς πόλεις οἰκούντων εἰς μὲν προ-
 τροπήν ἄγονται τοῖς ἡδέσι τῶν μύθων, ὅταν ἀκούωσι
 τῶν ποιητῶν ἀνδραγαθήματα μυθώδη διηγουμένων,
 οἷον Ἡρακλέους ἄθλους ἢ Θησέως, ἢ τιμὰς παρὰ θεῶν 20
 νεμομένας, ἢ νῆ Δία ὀρῶσι γραφὰς ἢ ξόανα ἢ πλά-
 σματα τοιαύτην τινὰ περιπέτειαν ὑποσημαίνοντα μυ-
 θώδη· εἰς ἀποτροπήν δέ, ὅταν κολάσεις παρὰ θεῶν
 καὶ φόβους καὶ ἀπειλὰς ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ τύπων ἀο-
 ράτων τινῶν προσδέχονται, ἢ καὶ πιστεύωσι περιπε- 25
 σεῖν τινας. οὐ γὰρ ὄχλον γε γυναικῶν καὶ παντὸς χυ-
 δαίου πλήθους ἐπαγαγεῖν λόγῳ δυνατὸν φιλοσόφῳ
 καὶ προσκαλέσασθαι πρὸς εὐσέβειαν καὶ ὀσιότητα καὶ
 πίστιν, ἀλλὰ δεῖ καὶ διὰ δεισιδαιμονίας· τοῦτο δ' οὐκ
 ἄνευ μυθοποιίας καὶ τερατείας. κεραννὸς γὰρ καὶ αἰ- 30
 γὼς καὶ τρίαινα καὶ λαμπάδες καὶ δράκοντες καὶ θυρ-
 σόλογχα τῶν θεῶν ὅπλα μῦθοι καὶ πᾶσα θεολογία

ἀρχαϊκή· ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο οἱ τὰς πολιτείας κατα-
 στησάμενοι μορμολύκας τινὰς πρὸς τοὺς νηπιόφρο- C. 20
 νας· τοιαύτης δὲ τῆς μυθοποιίας οὔσης καὶ καταστρε-
 φούσης εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τοῦ βίου
 5 σχῆμα καὶ τὴν τῶν ὄντων ἱστορίαν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὴν
 παιδικὴν ἀγωγήν ἐφύλαξαν μέχρι τῶν τελείων ἡλικι-
 ῶν, καὶ διὰ ποιητικῆς ἱκανῶς σωφρονίζεσθαι πᾶσαν
 ἡλικίαν ὑπέλαβον· χρόνοις δ' ὕστερον ἢ τῆς ἱστορίας
 γραφῆ καὶ ἡ νῦν φιλοσοφία παρελήλυθεν εἰς μέσον.
 10 αὕτη μὲν οὖν πρὸς ὀλίγους, ἡ δὲ ποιητικὴ δημωφελε-
 στέρα καὶ θέατρα πληροῦν δυναμένη, ἡ δὲ δὴ τοῦ
 Ὀμήρου ὑπερβαλλόντως· καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἱστορικοὶ
 καὶ φυσικοὶ μυθογράφοι.

Ἄτε δὴ πρὸς τὸ παιδευτικὸν εἶδος τοὺς μύθους 9
 15 ἀναφέρων ὁ ποιητὴς ἐφρόντισε πολὺ μέρος τᾶληθοῦς,
 ἐν δ' ἐτίθει καὶ ψεῦδος, τὸ μὲν ἀποδεχόμενος τῷ δὲ
 δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν τὰ πλήθη. „ὡς δ' ὅτε τις
 χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ,“ οὕτως ἐκεῖνος ταῖς
 ἀληθείαι περιπετεῖται προσεπετίθει μῦθον, ἡδύνων
 20 καὶ κοσμῶν τὴν φράσιν, πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τέλος τοῦ
 ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τὰ ὄντα λέγοντος βλέπων. οὕτω δὴ
 τὸν τε Ἰλιακὸν πόλεμον γερονότα παραλαβὼν ἐκόσμη-
 σε ταῖς μυθοποιαῖς, καὶ τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην ὡσαύ-
 τως· ἐκ μηδενὸς δὲ ἀληθοῦς ἀνάπτειν κενὴν τερατο-
 25 λογίαν οὐχ Ὀμηρικόν. προσπίπτει γάρ, ὡς εἰκός, ὡς
 πιθανώτερον ἢ οὕτω τις ψεύδοιτο, εἰ καταμίσοι τι
 καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιός φησι
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ἐπιχειρῶν· τοιοῦτο δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ „ἴσκει ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.“
 30 οὐ γὰρ πάντα ἀλλὰ πολλὰ, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἐτύμοισιν
 ὁμοῖα. ἔλαβεν οὖν παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς. καὶ
 γὰρ τὸν Αἰόλου δυναστεῦσαι φασὶ τῶν περὶ τὴν Αἰπιά-

ραν νήσων καὶ τῶν περὶ τὴν Αἰτνὴν καὶ Λεοντίην Κύκλωπας καὶ Λαιστρυγόνας ἀξένους τινάς· διὸ καὶ τὰ περὶ τὸν πορθμὸν ἀπροσπέλαστα εἶναι τοῖς τότε καὶ τὴν Χάρυβδιν καὶ τὸ Σκύλλαιον ὑπὸ ληστῶν κατέχεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ὑπὸ Ὀμήρου λεγομένων ἐν ἄλλοις τόποις ἱστοροῦμεν· οὕτω δὲ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς οἰκοῦντας τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον πρὸς βορρᾶν καὶ ζοφῶδῃ μετήγαγεν οἰκείως εἰς σκοτεινὸν τινα τόπον τὸν καθ' ἄδην, χρήσιμον ὄντα πρὸς τὴν μυθοποιίαν τὴν ἐν τῇ πλάνῃ. ὅτι δ' οἶδεν 10 αὐτούς, οἱ χρονογράφοι δηλοῦσιν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ τὴν τῶν Κιμμερίων ἐφοδὸν ἢ κατ' αὐτὸν ἀναγράφοντες.

C. 21
10

Ῥσαύτως καὶ τοὺς Κόλχους εἰδὼς καὶ τὸν Ἴάσονος πλοῦν τὸν εἰς Αἴαν καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδείας 15 μυθενόμενα καὶ ἱστοροῦμενα περὶ τῆς φαρμακείας καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπίας συγγενείας τε ἐπλασε τῶν οὕτω διωρισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μυθῷ τοῦ Πόντου τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἐξωκεανισμὸν ἀμφοῖν, τάχα καὶ τοῦ Ἴάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος· δεῖ- 20 κνυται γάρ τινα καὶ περὶ τὰ Κεραῦνια ὄρη καὶ περὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ ἐν τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ καὶ ταῖς πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεῖα. προσέδοσαν δέ τι καὶ αἱ Κυνάειαι, ὥσπερ Συμπληγάδας καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν ποιοῦσαι 25 τὸν διέκπλουν τὸν διὰ τοῦ Βυζαντιακοῦ στόματος· ὥστε παρὰ μὲν τὴν Αἴαν ἢ Αἰαίη, παρὰ δὲ τὰς Συμπληγάδας αἱ Πλαγκταὶ καὶ ὁ δι' αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἴάσονος πιθανὸς ἐφάνη, παρὰ δὲ τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἱ 30 τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ὥσπερ ἄλλον τινα ὠκεανὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλείοντας ἐκεῖσε ὁμοίως

ἐκτοπίζειν ἐδόκουν ὥσπερ τοὺς ἔξω στηλῶν ἐπὶ πολὺ
 προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομιζέ-
 το, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγό-
 ρεον, ὡς ποιητὴν Ὅμηρον. Ἰσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο
 5 μετήνεγκε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὡς εὐ-
 παράδεκτα διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οἶμαι δὲ καὶ
 τῶν Σολύμων τ' ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Ἀνκί-
 αν ἕως Πισιδίας κατεχόντων τὰ ὑψηλότατα καὶ τὰς
 ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὑπερβολὰς ἐπιφανεστάτας πα-
 10 ρεχόντων τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου καὶ μάλιστα τοῖς περὶ
 τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἔξωκε-
 ανισθῆναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλείοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ
 „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων Ἐνοσίχθων τηλό-
 „θεν ἐκ Σολύμων ὄρεων ἴδεν.“ τὰχα δὲ καὶ τοὺς μον-
 15 ομμάτους Κύκλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἱστορίας με-
 τενηγόχε· τοιούτους γὰρ τινὰς τοὺς Ἀριμασπούς φα-
 σιν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπειοῖς ἔπεσιν ἐνδεδέωκεν Ἀρι-
 στείας ὁ Προκοννήσιος.

Δεῖ δὲ ταῦτα προϋποθέμενον σκοπεῖν τί λέγουσιν 11
 20 οἱ φήσαντες περὶ Σικελίαν ἢ Ἰταλίαν γενέσθαι τῷ
 Ὀδύσσει τὴν πλάνην καθ' Ὅμηρον· ἔστι γὰρ ἀμφοτέρως
 τοῦτο δέξασθαι, καὶ βέλτιον καὶ χεῖρον· βέλτιον μὲν,
 ἂν οὕτω [τις] δέχεται ὅτι πεισθεὶς ἐκεῖ τὴν πλάνην τῷ
 Ὀδύσσει γενέσθαι, λαβὼν ἀληθῆ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν C. 22
 25 ποιητικῶς διεσκεύασε· τοῦτο γὰρ οἰκείως ἂν λέγοιτο
 περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον γε περὶ Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ
 μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Ἰβηρίας ἔστιν εὐρεῖν ἴχνη τῆς
 ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων πλειόνων. χεῖρον δέ, ἔάν
 τις καὶ τὴν διασκευὴν ὡς ἱστορίαν δέχεται, ἐκείνου
 30 ὠκεανὸν καὶ ἄθην καὶ Ἡλίου βόας καὶ παρὰ θεαῖς

21. post Ὅμηρον: ἢ μὴ γενέσθαι.

ξενίας καὶ μεταμορφώσεις καὶ μεγέθη Κυκλώπων καὶ
 Λαιστρυγόνων καὶ μορφήν Σκύλλης καὶ διαστήματα
 πλοῦ καὶ ἄλλα πλείω τοιαῦτα τερατογραφοῦντος φα-
 νερωῶς. οὔτε δὲ πρὸς τοῦτον ἄξιον ἀντιλέγειν οὔτω
 φανερωῶς καταψευδόμενον τοῦ ποιητοῦ, καθάπερ οὐδ' 6
 εἰ φαίη τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὸν εἰς τὴν Ἰθά-
 κην κατάπλου τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὴν μνηστηροφο-
 νίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ συστᾶσαν μάχην τοῖς Ἰθα-
 κησίοις πρὸς αὐτόν, οὔτε πρὸς τὸν δεξάμενον οἰκείως
 προσπλέκεσθαι δίκαιον. 10

- 12 Ὁ Ἐρατοσθένης δὲ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἀποφά-
 σεις ἀπήντηκεν οὐκ εὖ· πρὸς μὲν τὴν δευτέραν, ὅτι
 πειράται διαβάλλειν φανερωῶς ψευδῆ καὶ οὐκ ἄξια λό-
 γου διὰ μακρῶν, πρὸς δὲ τὴν προτέραν, ποιητὴν τε
 ἅπαντα ἀποφήνας φλύαρον καὶ μήτε τόπων ἐμπειρίαν 15
 μήτε τεχνῶν πρὸς ἀρετὴν συντείνειν νομίσας· τῶν τε
 μύθων τῶν μὲν ἐν τόποις οὐ πεπλασμένοις πεφημι-
 σμένων, οἷον ἐν Ἰλίῳ καὶ Ἰθῆ καὶ Πηλίῳ, τῶν δὲ ἐν πε-
 πλασμένοις, καθάπερ ἐν οἷς αἱ Γοργόνες ἢ ὁ Γηρυό-
 νης, ταύτης φησὶ τῆς ιδέας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ τὴν 20
 Ὀδυσσέως πλάνην λεγομένους, τοὺς δὲ μὴ πεπλάσθαι
 λέγοντας ἄλλ' ὑποκείσθαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ μὴ συμφωνεῖν
 ἐλέγχεσθαι ψευδομένους· τὰς γοῦν Σειρήνας τοὺς μὲν
 ἐπὶ τῆς Πελωριάδος καθιδρύνειν, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν Σει-
 ρηνουσσῶν πλείους ἢ δισχιλίους διεχουσῶν σταδίου· 25
 εἶναι δ' αὐτὰς σκόπελον τρικόρυφον διείργοντα τὸν
 Κυμαῖον καὶ Ποσειδωνιάτην κόλπον. ἀλλ' οὔθ' ὁ σκό-
 πελος οὔτος ἐστὶ τρικόρυφος οὔθ' ὅπως κορυφοῦται
 πρὸς ὕψος, ἀλλ' ἀγκῶν τις ἐκκεῖται μακρὸς καὶ στενὸς
 ἀπὸ τῶν κατὰ Συρρεντὸν χωρίων ἐπὶ τὸν κατὰ Κα- 30
 πρίας πορθμόν, ἐπὶ θάτερα μὲν τῆς ὄρεινης τὸ τῶν
 Σειρήνων ἱερὸν ἔχων, ἐπὶ θάτερα δὲ πρὸς τῷ Ποσει-

θωνιάτη κόλπῳ νησίδια τρία προκείμενα ἔρημα πε-
 τρώδη, ἃ καλοῦσι Σειρήνας, ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ πορθμῷ
 τὸ Ἀθήναιον, ᾧ περ ὁμωνυμεῖ καὶ ὁ ἀγκῶν αὐτός.

Ἄλλ' οὐδ' εἰ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν 13
 5 τόπων παραδιδόντες, εὐθύς ἐκβάλλειν δεῖ τὴν σύμπα-
 σαν ἱστορίαν· ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ πιστοῦσθαι τὸ καθό-
 λου μᾶλλον ἔστιν. οἷόν τι λέγω, ζητουμένου εἰ κατὰ Σι-
 κελίαν καὶ Ἰταλίαν ἢ πλάνη γέγρονε καὶ εἰ αἱ Σειρήνες
 ἐνταυθὰ που λέγονται· ὁ μὲν φήσας ἐν τῇ Πελοριάδι
 10 πρὸς τὸν ἐν ταῖς Σειρηνοῦσσαις διαφωνεῖ, ἀμφοτέρω C. 23
 δὲ πρὸς τὸν περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν λέγοντα οὐ δια-
 φωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ μείζω πίστιν παρέχουσιν, ὅτι
 καίπερ μὴ τὸ αὐτὸ χωρίον φράζοντες ὅμως οὐκ ἐκβε-
 βήκεσάν γε τοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν. εἰ δὲ
 15 προσθῆ τις ὅτι ἐν Νεαπόλει Παρθενόπης δεικνύται
 μνημα μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἔτι πλείων προσεγέ-
 νετο πίστις, καίτοι τρίτου τινὸς λεχθέντος τούτου
 τοῦ τόπου. ἀλλ' ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόλπῳ τῷ ὑπὸ Ἐρα-
 τοσθένους λεχθέντι Κυμαίῳ, ὃν ποιοῦσιν αἱ Σειρη-
 20 νοῦσσαι, καὶ ἡ Νεάπολις ἴδρται, βεβαιωτέως πι-
 στεῦομεν τὸ περὶ τούτους τοὺς τόπους γεγυμέναι τὰς
 Σειρήνας· οὔτε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀκριβῶς ἕκαστα πυ-
 θέσθαι, οὔθ' ἡμεῖς παρ' ἐκείνου ζητοῦμεν τὸ ἀκριβές·
 οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔχομεν ὥς ὑπολαμβάνειν καὶ μη-
 25 δὲν πεπυσμένον περὶ τῆς πλάνης, μήθ' ὅπου μήθ'
 ὅπως γεγένηται, φασφθεῖν.

Ἐρατοσθένης δὲ Ἡσίοδον μὲν εἰκάξει πεπυσμένον 14
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰτα-
 λίαν γεγένηται, πιστεύσαντα τῇ δόξῃ μὴ μόνον τῶν
 30 ὑφ' Ὀμήρου λεγομένων μεμνησθαι, ἀλλὰ καὶ Αἰτνης
 καὶ Ὀρτυγίας τοῦ πρὸς Συρακούσαις νησίου καὶ Τυρ-
 ρηνῶν· Ὀμηρον δὲ μήτε εἰδέναι ταῦτα μήτε βούλι-

σθαι ἐν γνωρίμοις τόποις ποιεῖν τὴν πλάνην. πότερον οὖν Αἴτνη μὲν καὶ Τυρρηνία γνώριμα, Σκύλλαιον δὲ καὶ Χάρυβδις καὶ Κίρκαιον καὶ Σειρηνοῦσσαι οὐ πάνυ; ἢ καὶ Ἑσιόδῳ μὲν ἔπρεπε μὴ φλυαρεῖν, ἀλλὰ ταῖς κατεχούσαις δόξαις ἀκολουθεῖν, Ὅμηρῳ δὲ πᾶν ὃ τι ἂν 5 ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἴη κελαδεῖν; χωρὶς γὰρ τῶν λεχθέντων περὶ τοῦ τρόπου τῆς πρεπούσης Ὅμηρῳ μυθοποιίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγραφέων τῶν ταῦτα θρυλούντων καὶ τῆς κατὰ τοὺς τόπους ἐπιχωριαζούσης φήμης διδάσκειν δύναται, διότι ταῦτα οὐ ποιη- 10 τῶν πλάσματα ἔστιν οὐδὲ συγγραφέων, ἀλλὰ γεγεννημένων ἴχνη καὶ προσώπων καὶ πράξεων.

15 Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς πλάνης· τὸν γὰρ Αἰόλον τὸν προσημαίνοντα τοὺς ἔκπλους ἐν τοῖς κατὰ τὸν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὐσι 15 καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς παλιρροίας ταμίαν τε εἰρησθαι τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα νενομίσθαι φησί, καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὕδρεια τὰ ἐν Ἄργει παραδείξαντα, Ἄτρεα δὲ τοῦ ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ οὐρανῷ δρόμον, μάντις τε καὶ ἱεροσκοπούμενους ἀποδείκνυσθαι 20

C. 24 βασιλέας, τοὺς δ' ἱερέας τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίους καὶ Μάγους σοφία τιμὴ διαφέροντας τῶν ἄλλων ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν, οὕτω δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕνα ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὐρετὴν γενόμενον τιμᾶσθαι. ταῦτα δὲ προοικονομη- 25 σάμενος οὐκ ἔχ' τὸν Αἰόλον ἐν μύθου σχήματι ἀκούεσθαι οὐδ' ὅλην τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην, ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεμυθεῦσθαι καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ, τὸ δ' ὅλον περὶ Σικελίαν καὶ τῷ ποιητῇ πεποιῆσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τὰ περιχώρια 30 λέγουσι τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. οὐκ ἐπαινεῖ δὲ οὐδὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπόφασιν,

διότι φησὶ τότ' ἂν εὔρειν τινα ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλά-
 νηται, ὅταν εὔρη τὸν σκυτέα τὸν συρροῦσαντα τὸν τῶν
 ἀνέμων ἀσκόν. καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρησθαι τοῖς συμ-
 βαίνουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον καὶ τὴν θήραν τῶν γα-
 5 λεωτῶν τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης „αὐτοῦ δ' ἰχθυῖα σκόπε-
 „λον περιμαιμῶσα δελφίνας τε κύνας τε, καὶ εἰ ποθὶ
 „μεῖζον ἔλῃσι κῆτος.“ τοὺς γὰρ θύννους ἀγελῆδόν φε-
 ρομένους παρὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὰν ἐμπέσωσι καὶ κω-
 λυθῶσι τῆς Σικελίας ἄψασθαι, περιπίπτειν τοῖς μεί-
 10 ζοσι τῶν ζῶων, οἷον δελφίνων καὶ κυνῶν καὶ ἄλλων
 κητωδῶν, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιάλνεσθαι τοὺς γα-
 λεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φησί· συμ-
 βαίνειν γὰρ ταῦτόν ἐνθάδε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις
 τοῦ Νείλου καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς
 15 καὶ ὕλης ἐμπιπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία
 φεύγειν τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ καὶ βορὰν γίνεσθαι τοῖς
 κρείττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγεῖται τῶν γαλεωτῶν θήραν, 16
 ἢ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκε
 20 κοινὸς ὑφορομοῦσιν ἐν δικώποισι σκαφιδίοις πολλοῖς,
 δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον· καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ
 δ' ἐπὶ τῆς πρῶρας ἕστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ
 σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου· φέρεται δὲ τὸ
 τρίτον μέρος ἕξαλον τὸ ζῶον. συνάφαντος δὲ τοῦ σκά-
 25 φους, ὁ μὲν ἐπληξεν ἐκ χειρὸς, εἴτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ
 σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρῶ-
 δης τε γὰρ ἐστὶ καὶ χαλαρῶς ἐνήρμοσται τῷ δόρατι
 ἐπίτηδες, καλώδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ'
 ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι τέως ἕως ἂν κάμη σφαδάζον
 30 καὶ ὑποφεῦγον· τότε δ' ἔλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ εἰς τὸ
 σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, ἐὰν μὴ μέγα ἦ τελέως τὸ
 σῶμα. καὶ ἐκπέση δὲ εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ, οὐκ

ἀπόλωλεν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἐκ τε δρυὸς καὶ ἐλάτης, ὥστε βαπτιζομένου τοῦ δρυϊνοῦ βάρει μετέωρον εἶναι
 C. 25 τὸ λοιπὸν καὶ εὐανάληπτον. συμβαίνειν δέ ποτε καὶ τιτρώσκεισθαι διὰ τοῦ σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν γαλεωτῶν καὶ τὸ τὴν 5 ἀκμὴν τοῦ ξόφου συαγρώδη εἶναι καὶ τὴν θήραν. ἐκ τε δὴ τῶν τοιούτων εἰκάσοι τις ἄν, φησί, περὶ Σικελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὅτι τῇ Σκυλλῇ προσῆψε τὴν τοιαύτην θήραν ἢ μάλιστα' ἐπιχώριός ἐστι τῷ Σκυλλαίῳ, καὶ ἐκ τῶν περὶ τῆς Χαρῦ- 10 βδεως λεγομένων ὁμοίων τοῖς τοῦ πορθημοῦ πάθεσι. τὸ δὲ „τρὶς μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν“ ἀντὶ ταῦθ' ἴσ, γραφικὸν εἶναι ἀμάρτημα ἢ ἱστορικόν.

17 Καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνιγγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφάγων εἰρημένοις συμφωνεῖν. εἰ δέ τινα μὴ συμφωνεῖ, 15 μεταβολᾶς αἰτιᾶσθαι δεῖν ἢ ἄγνοιαν ἢ καὶ ποιητικὴν ἔξουσίαν, ἢ συνέστηκεν ἐξ ἱστορίας καὶ διαθέσεως καὶ μύθου. τῆς μὲν οὖν ἱστορίας ἀλήθειαν εἶναι τέλος, ὡς ἐν νεῶν καταλόγῳ τὰ ἐκάστοις τόποις συμβεβηκότα λέγοντος τοῦ ποιητοῦ, τὴν μὲν πετρήσε- 20 σαν τὴν δὲ ἐσχατόωσαν πόλιν, ἄλλην δὲ πολυτρήφωνα, τὴν δ' ἀγχίαλον· τῆς δὲ διαθέσεως ἐνέργειαν εἶναι τὸ τέλος, ὡς ὅταν μαχομένους εἰσάγη, μύθου δὲ ἡδονὴν καὶ ἐκπληξιν. τὸ δὲ πάντα πλάττειν οὐ πιθανόν, οὐδ' Ὀμηρικόν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποιήσιν φιλο- 25 σόφημα πάντας νομίζειν, οὐχ ὡς Ἐρατοσθένους φησί, κελύων μὴ κρίνειν πρὸς τὴν διάνοιαν τὰ ποιήματα, μηδ' ἱστορίαν ἀπ' αὐτῶν ζητεῖν. πιθανώτερόν τε τὸ „ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὄλοοις ἀνέμοισιν“ ἐν βραχεῖ διαστήματι δέχεσθαι (οἱ γὰρ ὄλοοι οὐκ εὐθύ- 30 δρομοι) ἢ ἔξωκεανίζειν, ὡς ἂν οὐρίων πνεόντων συνεχῶς. συνθεῖς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλεῶν ἐπὶ στήλας.

σταδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακοσίων, εἰ, φησί, τοῦτο θείημεν ἐν ταῖς ἐννέα ἡμέραις διηγνύσθαι ἰσοταχῶς, ἐκάστης ἂν ἡμέρας ὁ πλοῦς συμβαίνοι σταδίων δισχιλίων πεντακοσίων. τίς οὖν ἰστορήσῃ ἐκ Λυκίας ἢ Ῥόδου δευτεράτῳ τινα ἀφιγμένον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὄντος τοῦ διαστήματος σταδίων τετρακισχιλίων; πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας πῶς τρίς εἰς Σικελίαν ἔλθῶν οὐδ' ἄπαξ διὰ τοῦ πορθμοῦ πέπλευκεν Ὀδυσσεύς, ἀπολογεῖται διότι καὶ οἱ ὕστερον ἔφρευγον
10 ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτον.

Τοιαῦτα μὲν εἶρηκεν. ἔστι δὲ τᾶλλα μὲν εὖ λεγόμενα· ὅταν δ' ἀνασκευάζῃ τὸν ἕξωκεανιζόμενον καὶ πρὸς ἀκριβῆ μέτρα τὸν τῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀνάγη καὶ διαστήματα, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς ἀνομολογίας. ἅμα μὲν γὰρ παρατίθῃσι τὰ τοῦ ποιητοῦ ἔπη „ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὀλοοῦ· ἄνεμοισιν,“ ἅμα δ' ἐπικρύπτεται· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεανοῖο νηῦς,“ καὶ τὸ „νήσφ ἐν Ὠγγυγίῃ, ὅθι τ' ὄμφαλός ἐστι θαλάσσης,“ καὶ ὅτι ἐνταῦθα οἰκεῖ Ἄτλαντος θυγάτηρ, καὶ τὸ περὶ τῶν Φαιάκων „οἰέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ ἔσχατοι· οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.“ ταῦτα γὰρ πάντα φανερῶς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει πλαττόμενα δηλοῦται. ὁ δὲ ταῦτ' ἐπικρυπτόμενος τὰ φανερῶς λεγόμενα ἀναιρεῖ. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εὖ· τὸ δὲ περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν γεγυμέναι τὴν πλάνην ὀρθῶς, ἐπεὶ τίς ἐπεισε ποιητῆς ἢ συγγραφεὺς Νεαπολίτας μὲν λέγειν μνήμα Παρθενόπης τῆς Σειρήνος, τοὺς δὲ ἐν Κύμῃ καὶ Δικαιαρχείᾳ καὶ Βεσβίῳ Πυρροφλεγέθοντα καὶ Ἀχερουσίαν λίμνην καὶ νεκρομαντεῖον
18
C. 26
15
20
25
30

27. ποιεῖ ὀρθῶς: καὶ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ βεβαιοῦται.
STRABO I.

τὸ ἐν τῷ Ἀόρῳ καὶ Βάϊον καὶ Μισσηνῶν τῶν Ὀδυσσεῶς
 ἑταίρων τινάς; οὕτω δὲ καὶ τὰ περὶ Σειρηνούσας καὶ
 τὰ περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Σκύλλαν καὶ Χάρυβδι καὶ
 Αἰόλον· ἅπερ οὐτ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν δεῖ οὐτ' ἄρριζα
 καὶ ἀνέστια εἶναι, ἀληθείας μὴδὲν προσαπτόμενα μὴδ' ὁ
 ὠφελείας ἱστορικῆς.

- 19 Καὶ αὐτὸς δὲ ὑπονοήσας τοῦτο ὁ Ἐρατοσθένης,
 ὑπολάβοι τις ἂν, φησί, τὸν ποιητὴν βούλεσθαι μὲν ἐν
 τοῖς προσεπερίοις τόποις τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεῖ
 ποιεῖν, ἀποστήναι δ' ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων, τὰ μὲν 10
 οὐκ ἀκριβῶς πεπυσμένον, τὰ δὲ οὐδὲ προελλόμενον οὐ-
 τως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ δεινότερον καὶ τὸ τερατωδέστερον
 ἕκαστα ἐξάγειν. τοῦτο μὲν αὐτὸ εὖ, τὸ δ' οὐ χάριν
 τοῦτ' ἐποίει κακῶς δεξάμενος· οὐ γὰρ φλυαρίας, ἀλλ'
 ὠφελείας χάριν. ὥστε δίκαιός ἐστιν ὑπέχειν λόγον καὶ 15
 περὶ τούτου καὶ διότι φησὶ τὰ πόρρω τερατολογεῖσθαι
 μᾶλλον διὰ τὸ εὐκατάφυστον. πολλοστὸν γὰρ μέρος
 ἐστὶ τὰ πόρρω τερατολογούμενα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ
 ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος· οἶα δὲ τὰ κατὰ τοὺς Ἡρακλέους
 ἄθλους καὶ Θησέως καὶ τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ Σικελίᾳ μυ- 20
 θεύμενα καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, καὶ τὰ περὶ τὸν Κι-
 θαιρῶνα καὶ Ἑλικῶνα καὶ Παρνασσὸν καὶ Πήλιον καὶ
 C. 27 τὴν Ἀττικὴν ὄλην καὶ Πελοπόννησον· οὐδεὶς τε ἐκ
 τῶν μύθων ἄγνωσταν αἰτιᾶται τῶν μυθοποιῶν. ἐτι δὲ
 ἐπεὶ οὐ πάντα μυθεύουσιν, ἀλλὰ πλείω προσμυθεύ- 25
 οῦσι, καὶ μάλιστα Ὅμηρος, ὁ ζητῶν τί οἱ καλαιοὶ προσ-
 μυθεύουσιν οὐ ζητεῖ, εἰ τὰ προσμυθεύμενα ὑπῆρ-
 ξεν ἢ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον οἷς προσμυθεύεται τό-
 ποις ἢ προσώποις, περὶ ἐπειρῶν ζητεῖ τὰληθές, οἷον
 τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην, εἰ γένοιε καὶ ποῦ. 30
- 20 Τὸ δ' ὅλον οὐκ εὖ τὴν Ὀμήρου πότησιν εἰς ἐν
 συνάγειν τῇ τῶν ἄλλων ποιητῶν εἰς τε τὰλλα καὶ εἰς

ἀντὰ τὰ νῦν προκειμένα τὰ τῆς γεωγραφίας καὶ μη-
 δὲν αὐτῷ πρῶτον ἀπονέμειν. καὶ γὰρ εἰ μηδὲν ἄλλο,
 τὸν γε Τριπτόλεμον τὸν Σοφοκλέους ἢ τὸν ἐν ταῖς
 Βάκχαις ταῖς Εὐριπίδου πρόλογον ἐπελθόντα καὶ πα-
 5 ραβαλόντα τὴν Ὀμήρου περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλειαν,
 ῥᾶον ἢν αἰσθῆσθαι τὴν ὑπερβολὴν ἢ τὴν διαφορὰν·
 ὅπου γὰρ χρεῖα τάξεως ὧν μέμνηται τόπων, φυλάττει
 τὴν τάξιν ὁμοίως μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, ὁμοίως δὲ τῶν
 ἄπῳθεν. „Ὅσσαν ἐπ’ Οὐλύμπον μέρασαν θέμεν, ἀν-
 10 „τὰρ ἐπ’ Ὀσση Πήλιον ἐνοσίφυλλον.“ „Ἥρη δ’ ἀλέωσα
 „λίπεν ῥίον Οὐλύμποιο, Πισρίην δ’ ἐπιβάσα καὶ Ἥμα-
 „δίην ἐρατεινὴν σεύατ’ ἐφ’ Ἰπποκόλων Θρησκῶν ὄρια
 „νιφόμεντα· ἐξ’ Ἀθῶω δ’ ἐπὶ πόντον.“ καὶ ἐν τῷ κατα-
 15 λογῷ τὰς μὲν πόλεις οὐκ ἐφεξῆς λέγει· οὐ γὰρ ἀναγ-
 ραζοῦν· τὰ δὲ ἔθνη ἐφεξῆς· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄπῳ-
 θεν· „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἴγυπτιοὺς ἐπαληθεῖς
 „Αἰθιοπᾶς δ’ ἰκόμην καὶ Σιθουλοὺς καὶ Ἐρεμβοὺς καὶ
 „Αἰβύην.“ ὅπερ καὶ Ἰκπαρχος ἐπισημαίνεται· οἱ δ’ ἐφ’
 ὧν τάξεως χρεῖα, ὁ μὲν τὸν Διώνυσον ἐπιόντα τὰ ἔθνη
 20 φράζων, ὁ δὲ τὸν Τριπτόλεμον τὴν κατασκευομένην
 γῆν, τὰ μὲν πολὺ διαστῆτα σενάπτουσαν ἐγγύς, τὰ δὲ
 συνεχῆ διασπῶσι· „λίπεν δὲ Αὐδῶν τὰς πολυχρόσους
 γύας Φρυγῶν τε Περσῶν δ’ ἠλιοβλήτους κλάνας Βάκ-
 25 τριά τε τείχη, τὴν τε δύσχειμον χθόνα Μήθων ἐπελ-
 θῶν Ἀραβίαν τ’ εὐδαίμουα.“ τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Τριπτό-
 λεμος ποιεῖ· κἂν τοῖς κλίμασι δὲ κἂν τοῖς ἀνέμοις δια-
 φαίνει τὸ πολυμαθὲς τὸ περὶ τὴν γεωγραφίαν Ὀμη-
 ρος, ἐν ταῖς τοποθεσίαις λέγων ἅμα καὶ ταῦτα πολλα-
 30 χού· „αὐτῇ δὲ χθαμαλῇ πανσπερτάτῃ εἰν ἄλλ’ κελταί C. 28
 „πρὸς ζόφον· αἱ δὲ τ’ ἀνευθε πρὸς ἠῶ τ’ ἠέλιόν τε.“
 „θῶω δὲ τέ οἱ θύραι εἰσίν, αἱ μὲν πρὸς βορέαν, αἱ δ’ αὖ
 „πρὸς νότον.“ „εἰτ’ ἐπὶ δεξι’ ἴωσι πρὸς ἠῶ τ’ ἠέλιόν τε,
 3*

„εἴτ' ἐπ' ἀριστερά τοί γε ποτὶ ζόφον.“ καὶ μὴν τὴν
 ἄγνοιάν γε τῶν τοιούτων τελείαν ἡγείται σύγχυσις
 τῶν ἀπάντων· „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπη ζόφος
 οὐδ' ὅπη ἠώς, οὐδ' ὅπη ἥλιος.“ ἀνταῦθα δ' εἰπόν-
 τος εὐ τοῦ ποιητοῦ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θρη- 5
 κηθεν ἄητον,“ οὐκ εὐ δεξάμενος ὁ αὐτὸς συκοφαντεῖ
 ὡς καθόλου λέγοντος, ὅτι ὁ ζέφυρος ἐκ Θράκης πνεῖ,
 ἐκείνου λέγοντος οὐ καθόλου, ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν
 Θρακίαν θάλατταν συμπέσωσι περὶ τὸν Μέλανα κόλ-
 πον αὐτοῦ τοῦ Αἰγαίου μέρος οὖσαν. ἐπιστροφὴν γὰρ 10
 λαμβάνει πρὸς νότον ἀκρωτηριάξουσα ἡ Θράκη καθ'
 ἃ συνάπτει τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ προκίπτουσα εἰς τὸ
 πέλαγος τοὺς ζεφύρους ἐντεῦθεν πνέοντας ἀποφαίνει
 τοῖς ἐν Θάσπῳ καὶ Αἴμνῳ καὶ Ἰμβρῳ καὶ Σαμοθράκῃ
 καὶ τῇ περὶ αὐτὰς θαλάττῃ, καθάπερ καὶ τῇ Ἀττικῇ 15
 ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων πετρῶν, ἀφ' ὧν καὶ Σκειρωνες
 καλοῦνται οἱ ζέφυροι, καὶ μάλιστα οἱ ἀργέσται. οὐκ
 ἐνόησε δὲ τοῦτο Ἐρατοσθένης, ὑπενόησε δ' ὁμοῦς. αὐ-
 τὸς γοῦν ἐξηγεται τὴν ἐπιστροφὴν ἣν λέγω τῆς χῶ-
 ρας· ὡς καθόλου οὐν δέχεται, εἴτ' ἀπειρίαν αἰτιάται 20
 τοῦ ποιητοῦ, ὡς τοῦ ζεφύρου μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας
 πνέοντος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τῆς δὲ Θράκης ἐκείσε μὴ
 διατεινούσης. πότερον οὐν τὸν ζέφυρον ἀγνοεῖ ἀπὸ
 ἐσπέρας πνέοντα; ἀλλ' ὅταν οὕτω φῆ, φυλάττει τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ τάξιν „σὺν δ' εὐρὸς τε νότος τε πέσον 25
 ζέφυρός τε δυσαῆς καὶ βορέης.“ ἢ τὴν Θράκην οὐκ
 οἶδε μὴ προκίπτουσαν πέραν τῶν Παιονικῶν καὶ Θετ-
 τालικῶν ὄρων; ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἐφεξῆς κατὰ τοὺς
 Θρακῆας εἰδὼς καὶ κατονομάζων τὴν τε παραλίαν καὶ
 τὴν μεσόγαιαν Μάγνητας μὲν τινὰς καὶ Μαλιεῖς καὶ 30
 τοὺς ἐφεξῆς Ἕλληνας καταλέγει μέχρι Θεσπρωτῶν,
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Παίωσι τοὺς ὁμόρους Δόλοπας καὶ

Σελλοὺς περὶ Λαοδάωνην μέχρις Ἀγελώου· Θρακῶν δ' οὐ μέμνηται περαιτέρω. εὐεπιφόρως δὲ ἔχει πρὸς τὴν ἔγγυτάτην καὶ γνωριμωτάτην ἑαυτῷ θάλατταν, ὡς καὶ ὅταν φῆ „κινήθη δ' ἀγορῆ ὡς κύματα μακρὰ C. 29
5 θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο.“

Εἰσὶ δὲ τινες οἱ φασιν εἶναι δύο τοὺς κυριωτάτους 21
ἀνέμους βορέαν καὶ νότον, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μι-
κρὰν ἔγκλισιν διαφέρειν, τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνα-
τολῶν εὐρον χειμερινῶν δὲ ἀπηλιώτην, δύσεων δὲ
10 θερινῶν μὲν ζέφυρον χειμερινῶν δὲ ἀργέστην. τοῦ
δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιῶνται μάρτυρας Θρα-
συάλην τε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τῷ τὸν μὲν ἀργέ-
στην τῷ νότῳ προσνέμειν „ἀργεστᾶο Νότοιο,“ τὸν δὲ
ζέφυρον τῷ βορέᾳ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θρη-
15 κηθεν ἄητον.“ φησὶ δὲ Ποσειδάϊνιος μηδένα οὕτως
παραδεδοκῆναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ
ταῦτα, οἷον Ἀριστοτέλη Τιμοσθένη Βίωνα τὸν ἀστρο-
λόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν καικίαν,
τὸν δὲ τούτῳ κατὰ διάμετρον ἐναντίον λίβα ἀπὸ δύ-
20 σεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμε-
ρινῆς ἀνατολῆς εὐρον, τὸν δ' ἐναντίον ἀργέστην·
τοὺς δὲ μέρους ἀπηλιώτην καὶ ζέφυρον. τὸν δὲ ποιη-
τὴν θυσαῆ μὲν ζέφυρον λέγειν τὸν ὑφ' ἡμῶν καλού-
μενον ἀργέστην, λίγα δὲ πνέοντα ζέφυρον τὸν ὑφ'
25 ἡμῶν ζέφυρον, ἀργέστην δὲ νότον τὸν λευκόνοτον·
οὗτος γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ νότου ὀλε-
ροῦ πως ὄντος. „ὡς ὅποτε ζέφυρος νέφεα στυφελίξῃ,
ἀργεστᾶο νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.“ τὸν γὰρ
θυσαῆ ζέφυρον νῦν λέγει, ὃς εἰώθε διασκιδνάει τὰ
30 ὑπὸ τοῦ λευκονότου συναγόμενα ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέ-
τως τοῦ νότου νῦν ἀργέστου λεγομένου. ταῦτα μὲν

δὴ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τῶν γεωγραφικῶν εἰρημένα
 τοιαύτην τινὰ τὴν ἐπανόρθωσιν ἔχει.

- 22 Ἐπιμέμων δὲ τοῖς περὶ Ὀμήρου ψευδῶς ὑπολη-
 φθεῖσι καὶ ταῦτά φησιν, ὅτι οὐδὲ τὰ τοῦ Νείλου στό-
 ματα οἶδε πλείω ὄντα οὐδ' αὐτὸ τοῦνομα, Ἡσίοδος δὲ 5
 οἶδε μέμνηται γὰρ. τὸ μὲν οὖν ὄνομα εἰκὸς μήπω
 λέγεσθαι κατ' αὐτόν· τὰ δὲ στόματα εἰ μὲν ἦν ἀφανῆ
 καὶ ὀλίγοις γινώριμα ὅτι πλείω καὶ οὐχ ἓν, δοίη τις ἂν
 μὴ πεπύσθαι αὐτόν· εἰ δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον τὸ γνω-
 ριμώτατον καὶ παραδοξότατον καὶ μάλιστα πάντων 10
 μνήμης ἄξιον καὶ ἱστορίας ὁ ποταμὸς καὶ ἦν καὶ ἐστίν,
 ὡς δ' αὐτως αἱ ἀναβάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ στόματα, τίς ἂν
 ἢ τοὺς ἀγγέλλοντας αὐτῷ ποταμὸν Αἴγυπτον καὶ χώ-
 ραν καὶ Θήβας Αἴγυπτίας καὶ Φάρον ὑπολάβοι μὴ
 C. 30 γνωρίζειν ταῦτα, ἢ γνωρίζοντας μὴ λέγειν, πλὴν εἰ μὴ 15
 διὰ τὸ γινώριμον; ἔτι δ' ἀπιθανώτερον, εἰ τὴν μὲν Αἰ-
 θιοπίαν ἔλεγε καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβοὺς καὶ τὴν
 ἕξω θάλατταν καὶ τὸ διχθὰ δεδάσθαι τοὺς Αἰθίοπας,
 τὰ δ' ἐγγὺς καὶ γινώριμα μὴ· εἰ δὲ μὴ ἐμνήσθη τούτων,
 οὐ τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀγνοεῖν· οὐδὲ γὰρ τῆς αὐτοῦ 20
 πατρίδος ἐμνήσθη οὐδὲ πολλῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον
 τὰ λίαν γινώριμα ὄντα φαίη τις ἂν δοῖται μὴ ἄξια μνή-
 μης εἶναι πρὸς τοὺς εἰδότας.
- 23 Οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ τοῦτο προφέρουσιν αὐτῷ το περὶ
 τῆς νήσου τῆς Φαρίας, ὅτι φησὶ πελαγίαν, ὡς κατ' 25
 ἄγνοιαν λέγοντι· τούναντίον γὰρ καὶ μαρτυροῦν χρη-
 σαιτό τις τούτῳ πρὸς τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι μηδὲν ὑπὸ τοῦ
 ποιητοῦ τῶν εἰρημένων ἀρτίως περὶ τὴν Αἴγυπτον.
 γνώης δ' ἂν οὕτως· ἀλαζῶν δὴ πᾶς ὁ κλάνην αὐτοῦ
 διηγοῦμενος· τούτων δ' ἦν καὶ ὁ Μενέλαος, ὃς ἀνα- 30
 βεβηκῶς μέχρις Αἰθιοπίων ἐπέπυστο τὰς ἀναβάσεις
 τοῦ Νείλου καὶ τὴν χοῦν ὄσῃ ἐπιφέρει τῇ χώρᾳ, καὶ

τὸν πρὸ τῶν στομάτων κόρον ὅσον ἤδη προσχώσας
 τῇ ἠπίρῳ προστέθεικεν, ὥστε αἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡρο-
 δότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέ-
 γεσθαι· καὶ εἰ μὴ τὴν ὅλην, τὴν γε ὑπὸ τῶν Δέλτα τὴν
 5 κάτω χώραν προσαγορευομένην. ἰστόρησε δὲ καὶ τὴν
 Φάρον πελαγίαν οὖσαν τὸ καλαιόν· προσεψεύσατο δὲ
 καὶ τὸ πελαγίαν εἶναι, καίπερ μηκέτι πελαγίαν οὖσαν.
 ὁ δὲ ταῦτα διασκευάζων ὁ ποιητὴς ἦν· ὥστ' ἐκ τούτων
 εἰκάζειν ὅτι καὶ τὰς ἀναβάσεις ἦδει καὶ τὰ στόματα
 10 τοῦ Νεῖλου.

Ἡ δ' αὐτὴ ἀμαρτία καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν 24
 ἰσθμὸν τὸν μεταξὺ τοῦ Αἴγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Ἀραβίου κόλπου καὶ περὶ τοῦ ψευδῶς λέγεσθαι „Αἰ-
 θίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται ἰσχατοὶ ἀνδρῶν.“ καὶ γὰρ
 15 τοῦτο ἐκείνου λέγοντος καλῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ ὕστερον
 οὐκ εὖ. τοσοῦτου γὰρ δεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι τὸ ἀγνο-
 εῖν Ὅμηρον τὸν ἰσθμὸν τοῦτον, ὥστε ἐκείνου μὲν φημι
 μὴ εἰδέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνεσθαι ἄντικρυς,
 τοὺς δὲ γραμματικούς μηδὲ λέγοντος ἐκείνου αἰσθά-
 20 νεσθαι ἀπὸ Ἀριστάρχου καὶ Κράτητος τῶν κορυφαίων
 ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ. εἰπόντος γὰρ τοῦ ποιητοῦ „Αἰ-
 θίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἰσχατοὶ ἀνδρῶν,“ περὶ
 τοῦ ἐπιφερομένου ἔπους διαφέρονται, ὁ μὲν Ἀρίσταρ-
 χος γράφων „οἱ μὲν δυσομένου Ἐπερίονος, οἱ δ' ἀνι-
 25 ὄντος,“ ὁ δὲ Κράτης „ἡμὲν δυσομένου Ἐπερίονος, ἡδ'
 ἀνιόντος,“ οὐδὲν διαφέρων πρὸς τὴν ἑκατέρου ὑπό- C. 31
 θεσιν οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθεῖν
 τοῖς μαθηματικῶς λέγεσθαι δοκοῦσι τὴν διακεκαυμέ-
 νην ζώνην κατέχεσθαι φησιν ὑπὸ τοῦ ὤκσανου· παρ'
 30 ἑκάτερον δὲ ταύτης εἶναι τὴν εὐκρατον, τὴν τε καθ'
 ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ θάτερον μέρος. ὥσπερ οὖν οἱ παρ'
 ἡμῖν Αἰθίοπες οὗτοι λέγονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν κε-

κλιμένοι παρ' ὄλην τὴν οἰκουμένην ἐσχατοὶ τῶν ἄλλων παροικοῦντες τὸν ὠκεανόν, οὕτως οἰεται δεῖν καὶ πέραν τοῦ ὠκεανοῦ νοεῖσθαι τινὰς Αἰθίοπας ἐσχάτους τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ, παροικοῦντας τὸν αὐτὸν τοῦτον ὠκεανόν· διττοὺς δὲ εἶναι καὶ διχθὰ 5 δεδάσθαι ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. προσκειῖσθαι δὲ τὸ „ἡμὲν δυσομένου Ἰπερίονος, ἡδ' ἀνιόντος,“ ὅτι τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ κορυφὴν ὄντος ἀεὶ τῷ ἐν τῇ γῆ ζωδιακῷ, τούτου δ' οὐκ ἐκβαίνοντος ἔξω τῆς Αἰθιοπῶν ἀμφοῖν τῇ λοξώσει, ἀνάγκη καὶ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου πᾶσαν ἐν 10 τῷ πλάτει τούτῳ νοεῖσθαι, καὶ τὰς ἀνατολάς καὶ τὰς δύσεις συμβαίνειν ἐνταῦθα ἄλλας ἄλλοις καὶ κατ' ἄλλα ἢ ἄλλα σημεῖα. εἰρηκε μὲν οὕτως ἀστρονομικώτερον νομίσας· ἦν δὲ καὶ ἀπλούστερον εἰπεῖν αὐτὸ σώζοντα τὸ οὕτω διηρηθῆσαι δίχα τοὺς Αἰθίοπας, ὡς εἰρηται, 15 ὅτι ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δύσεως ἐφ' ἑκάτερα παροικοῦσι τῷ ὠκεανῷ Αἰθιοπες. τί οὖν διαφέρει πρὸς τὸν νοῦν τοῦτον ἢ οὕτως εἰπεῖν ὡσπερ αὐτὸς γράφει, ἢ ὡς Ἀρίσταρχος „οἱ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ καὶ γὰρ τοῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς δύσιν καὶ 20 πρὸς ἀνατολὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ὠκεανοῦ οἰκεῖν. ὁ δ' Ἀρίσταρχος ταύτην μὲν ἐμβάλλει τὴν ὑπόθεσιν, δίχα δὲ μεμερισμένους οἰεται λέγεσθαι τοὺς καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπας τοὺς τοῖς Ἑλλησι πρὸς μεσημβρίαν ἐσχάτους. τούτους δὲ μὴ μεμερίσθαι δίχα ὥστε εἶναι δύο 25 Αἰθιοπίας, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὴν τὴν δὲ πρὸς δύσιν, ἀλλὰ μίαν μόνην τὴν πρὸς μεσημβρίαν κειμένην τοῖς Ἑλλησιν, ἰδρυμένην δὲ κατ' Αἴγυπτον. τοῦτο δὲ ἀγνοοῦντα τὸν ποιητὴν, ὡσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἰρηκεν Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ περὶ νεῶν καταλόγου δευτέρῳ, 30 καταφεύσασθαι τῶν τόπων τὰ μὴ ὄντα.

25 Πρὸς μὲν οὖν Κράτητα μακροῦ λόγου δεῖ καὶ ἴσως

οὐδὲν ὄντος πρὸς τὰ νῦν. Ἀριστάρχου δὲ τοῦτο μὲν ἐκαινωμένον, διότι τὴν Κρατήτειον ἀφείλες ὑπόθεσιν δεχομένην πολλὰς ἐνστάσεις περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπίας ὑπονοεῖ γεγονέναι τὸν λόγον· τὰ δ' ἄλλα ἐπισκοπῶμεν. καὶ πρῶτον ὅτι καὶ αὐτὸς μικρολογεῖται μάτην περὶ τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ ἂν ἐκατέρως γράφηται, δύναται ἐφαρμοττεῖν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ. τί γὰρ διαφέρει C. 32 λέγειν ἢ οὕτως „δύο εἰσι καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπες, οἱ μὲν „πρὸς ἀνατολὰς οἱ δὲ πρὸς δύσεις;“ ἢ οὕτως „καὶ γὰρ 10 „πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δύσεις;“ ἔπειθ' ὅτι ψευδοῦς προΐσταται δόγματος. φέρε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀγνοεῖν μὲν τὸν ἰσθμὸν, τῆς δὲ κατ' Αἴγυπτον Αἰθιοπίας μνησθῆναι ὅταν φῆ „Αἰθιοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίονται.“ πῶς οὖν; οὐ διχθὰ δεδαίονται οὕτως, ἀλλ' ἀγνοῶν οὐ- 15 τως εἰρηκεν ὁ ποιητής; πότερ' οὐδ' ἡ Αἴγυπτος, οὐδ' οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ Δέλτα ἀρξάμενοι μέχρι πρὸς Συήνην ὑπὸ τοῦ Νείλου δίχα διήρηνται „οἱ μὲν δυσόμενον Ἰπερίονος, οἱ δ' ἀνιώντος;“ τί δ' ἄλλο ἡ Αἴγυπτός ἐστι πλὴν ἡ ποταμία, ἣν ἐπικλύζει τὸ ὕδωρ; 20 αὕτη δ' ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ κείται πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν. ἀλλὰ μὴν ἡ Αἰθιοπία ἐπ' εὐθείας ἐστὶ τῇ Αἰγύπτῳ καὶ παρακλησίως ἔχει πρὸς τε τὸν Νεῖλον καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν τόπων. καὶ γὰρ αὕτη στενὴ τέ ἐστι καὶ μακρὰ καὶ ἐπικλυστός. τὰ δ' ἔξω τῆς ἐπι- 25 κλύστου ἔρημά τε καὶ ἄνυδρα καὶ σπανίως οἰκισθῆναι δυνάμενα, τὰ μὲν πρὸς ἔω τὰ δὲ πρὸς δύσιν κεκλιμένα. πῶς οὖν εὐχλ καὶ δίχα διήρηνται; ἢ τοῖς μὲν τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης διαιρούσιν ἀξιόλογον τοῦθ' ὄριον ἐφάνη ὁ Νεῖλος, μῆκος μὲν ἀνατείνων ἐπὶ τὴν μεσημ- 30 βρῖαν πλειόνων ἢ μυρίων σταδίων, πλάτος δέ, ὥστε

19. post ποταμία: νῆσος.

καὶ νήσους ἀπολαμβάνειν μυριάδους, ὧν μεγίστη ἡ Μερόη τὸ βασίλειον καὶ μητρόπολις τῶν Αἰθιοπίων, αὐτὴν δὲ τὴν Αἰθιοπίαν οὐχ ἰκανὸς ἦν διαιρεῖν διχα; καὶ μὴν οἱ γε ἐπιτιμῶντες τοῖς τὰς ἡπείρους τῷ ποταμῷ διαιροῦσι τῶν ἐγκλημάτων τοῦτο μέγιστον προφέ- 5 ρουσι αὐτοῖς, ὅτι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διασπῶσι καὶ ποιοῦσι τὸ μὲν τι μέρος ἑκατέρας αὐτῶν Λιβυκόν, τὸ δ' Ἀσιατικόν· ἢ εἰ μὴ βούλονται τοῦτο, ἢ οὐ διαιροῦσι τὰς ἡπείρους ἢ οὐ τῷ ποταμῷ.

- 26 Χωρὶς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἄλλως διαιρεῖν τὴν Αἰ- 10 θιοπίαν. πάντες γὰρ οἱ παρακλεύσαντες τῷ ὠκεανῷ τὴν Λιβύην, οἱ τε ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ οἱ ἀπὸ τῶν στηλῶν, μέχρι ποσοῦ προελθόντες εἶτα ἀνέστρεψαν ὑπὸ πολλῶν ἀποριῶν κωλυόμενοι, ὥστε καὶ πίστιν κατέλιπον τοῖς πολλοῖς, ὡς τὸ μεταξὺ διείργοιτο ἰσθ- 15 μῷ· καὶ μὴν σύρρους ἢ πᾶσα Ἀτλαντικὴ θάλαττα, καὶ μάλιστα ἢ κατὰ μεσημβρίαν. ἅπαντες δὲ οὗτοι τὰ τελευταῖα χωρία, ἐφ' ἃ πλείοντες ἦλθον, Αἰθιοπικὰ
- C. 33 προσηγόρευσαν καὶ ἀπήγγειλαν οὕτως. τί οὖν ἄλογον, εἰ καὶ Ὀμηρος ὑπὸ τοιαύτης ἀκοῆς ἀχθεῖς διχα διήρει, 20 τοὺς μὲν πρὸς ἀνατολὴν λέγων, τοὺς δὲ πρὸς δύαιν, τῶν μεταξὺ οὐ γνωσκομένων εἶτα εἰσὶν εἶτα μὴ εἰσὶν; ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν εἶρηκεν παλαιὰν Ἐφορος, ἢ οὐκ ἄλογον ἐντυχεῖν καὶ Ὀμηρον. λέγεσθαι γὰρ φησὶν ὑπὸ τῶν Ταρτησσίων Αἰθίοπας τὴν Λιβύην 25 ἐπειθόντας μέχρι ἀνάσεως τοὺς μὲν αὐτοῦ μεῖναι, τοὺς δὲ καὶ τῆς παραλίας κατασχεῖν πολλήν· τεκμαίρεται δ' ἐκ τούτου καὶ Ὀμηρον εἰσεῖν οὕτως „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν.“

- 27 Ταῦτά τε δὴ πρὸς τὸν Ἀρίσταρχον λέγοι ἂν τις 30 καὶ πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ καὶ ἄλλα τούτων ἐπιεικέστερα, ἀφ' ὧν τὴν πολλὴν ἄγνοιαν ἀφανησεται

τοῦ ποιητοῦ. φημί γὰρ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλή-
νων δόξαν, ὥσπερ τὰ πρὸς βορρᾶν μέρη τὰ γνώριμα
ἐνὶ ὀνόματι Σκύθας ἐκάλουν ἢ νομάδας, ὡς Ὅμηρος,
ὑστερον δὲ καὶ τῶν πρὸς ἐσπέραν γνωσθέντων Κελτοί
5 καὶ Ἴβηρες ἢ μικτῶς Κελτίβηρες καὶ Κελτοσκῦθαι
προσηγορεύοντο, ὑφ' ἧν ὄνομα τῶν καθ' ἕκαστα
ἔθνῶν ταττομένων διὰ τὴν ἄγνοιαν, οὕτω τὰ μεσημ-
βρινὰ πάντα Αἰθιοπίαν καλεῖσθαι τὰ πρὸς ὠκεανῶ.
μαρτυρεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα. ὅ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμη-
10 θεῖ τῷ λυομένῳ φησιν οὕτω „φοινικόπεδόν τ' ἔρου-
„θρᾶς ἱερὸν χεῦμα θαλάσσης, χαλκοκέραυνόν τε παρ'
„ὠκεανῶ λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπῶν, ἵν' ὁ παντ-
„όπτας Ἥλιος αἰεὶ χρωτ' ἀθάνατον κάματόν θ' ἵππων
„θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.“ παρ'
15 ὄλον γὰρ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τοῦ ὠκεανοῦ ταύτην
πρὸς τὸν ἥλιον ἰσχυρότερον τὴν χρεῖαν καὶ τὴν σχέσιν,
παρ' ὄλον καὶ τοὺς Αἰθιοπᾶς τάττων φαίνεται. ὅ
τ' Εὐριπίδης ἐν τῷ Φαέθοντι τὴν Κλυμένην δοθῆναι
φησὶ „Μέροπι τῆσδ' ἀνακτι γῆς, ἣν ἐκ τεθρίεππων ἀρ-
20 „μάτων πρῶτην χθόνα Ἥλιος ἀνίσχων χρυσέα βέλλει
„φλογί· καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι Ἴω
„φαιναὶς Ἥλιου θ' ἵπποστάσεις.“ νῦν μὲν δὴ κοινὰς
ποιεῖται τὰς ἵπποστάσεις τῇ τε Ἡοῖ καὶ τῷ Ἠλίῳ, ἐν δὲ
τοῖς ἐξῆς πλησίον αὐτάς φησιν εἶναι τῇ οἰκῆσει τοῦ
25 Μέροπος· καὶ ὅλη γε τῇ δραματούργιᾳ τοῦτο παρα- C. 34
πέπλεκται, οὐ δὴ που τῆς κατ' Αἴγυπτον ἰδίου ὄν,
μᾶλλον δὲ τῆς παρ' ὄλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα διη-
κούσης παραλλίας.

Μηνῦει δὲ καὶ Ἐφορος τὴν παλαιὰν περὶ τῆς Αἰ- 28
30 θιοπίας δόξαν, ὅς φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς Εὐρώπης
λόγῳ, τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τόπων εἰς
τέτταρα μέρη διηρημένων, τὸ πρὸς τὸν ἀπηλιώτην Ἰν-

δους ἔχειν, πρὸς νότον δὲ Αἰθίοπας, πρὸς δύσειν δὲ
 Κελτούς, πρὸς δὲ βορρᾶν ἄνεμον Σκυθίας. προστίθησι
 δ' ὅτι μείζων ἢ Αἰθιοπία καὶ ἢ Σκυθία· δοκεῖ γάρ,
 φησί, τὸ τῶν Αἰθιοπῶν ἔθνος παρατείνεσθαι ἀπ' ἀνατο-
 λῶν χειμερινῶν μέχρι δυσμῶν, ἢ Σκυθία δ' ἀντίκει- 5
 ται τούτῳ. ὅτι δ' ὁ ποιητῆς ὁμόλογος τούτοις, καὶ ἐκ
 τῶνδε δῆλον ὅτι ἢ μὲν Ἰθάκη κεῖται „πρὸς ζόφον“
 (ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἄρκτον), „αἱ δὲ τ' ἀνευθε πρὸς ἠῶ
 τ' ἠέλιόν τε.“ ὅλον τὸ νότιον πλευρὸν οὕτω λέγων.
 καὶ ἐτι, ὅταν φῆ· „εἰτ' ἐπὶ δέξι' ἰωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν 10
 „τε, εἰτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖ γε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα.“ καὶ
 πάλιν „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπη ζόφος, οὐδ'
 „ὅπη ἠῶς, οὐδ' ὅπη ἠέλιος φασιμβροτος εἰς' ὑπὸ
 „γαταν, οὐδ' ὅπη ἀννεῖται.“ περὶ ὧν λέγεται καὶ ἐν τοῖς
 περὶ τῆς Ἰθάκης λόγοις σαφέστερον. ὅταν οὖν φῆ 15
 „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθι-
 ζὸς ἔβη,“ κοινότερον δεκτέον καὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν
 καθ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τεταμένον καὶ τοὺς
 Αἰθίοπας· ὃ γὰρ ἀντόπῳ τοῦδε τοῦ κλίματος προσβά-
 λης τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ ἔση καὶ ἐπὶ τῇ 20
 Αἰθιοπία. οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν
 ἀνιῶν τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν,“ ἴσον τῷ ἀπὸ
 μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς ἐν τῇ
 Πισιδίᾳ, ἀλλ' ὡς ἔφην πρότερον πλάσαι τινὰς ὁμωνύ-
 μους, τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλέοντα ἐν 25
 τῇ σχεδία καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὡς ἂν Αἰθιο-
 πας, ὡς οἱ Πισιδικοὶ πρὸς τε τὸν Πόντον καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Αἰγύπτου Αἰθιοπίας. οὕτω δὲ καὶ τὸν περὶ τῶν
 γεράνων λόγον κοινὸν ποιούμενός φησιν „αἱ τ' ἐπεὶ
 „οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον, κλαγγῇ 30
 C. 35 „ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῦ φοάων, ἀνδράσι Πυγ-
 „μαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.“ οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς

κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὁράται φερομένη ἢ γέρας ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Ἰβηρίαν οὐδαμῶς ἢ τοῖς κατὰ τὴν Κασπίαν καὶ Βακτριανήν. κατὰ πᾶσαν οὖν τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ ὠκεανοῦ παρατείνοντος, ἐφ' ἅπασαν δὲ καὶ χειμουργούντων, δέχεσθαι δεῖ καὶ τοὺς Πυγμαίους μεμυθνεμένους κατὰ πᾶσαν. εἰ δ' οἱ ὕστερον τοὺς Αἰθίοπας ἐπὶ τοὺς κατ' Αἴγυπτον μόνους μετήγαγον καὶ τὸν περὶ τῶν Πυγμαίων λόγον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὰ πά-
 10 λαι. καὶ γὰρ Ἀχαιοὺς καὶ Ἀργεῖους οὐ πάντας μὲν νῦν φαμεν τοὺς στρατεύσαντας ἐπὶ Ἴλιον, Ὅμηρος δὲ καλεῖ πάντας. παραπλήσιον δὲ ἐστὶν ὃ λέγω καὶ περὶ τῶν δίχα διηρημένων Αἰθίοπων, ὅτι δεῖ δέχεσθαι τοὺς παρ' ὅλην διατείνοντας τὴν ὠκεαντικὴν ἀφ' ἡλίου ἀνι-
 15 ὄντος μέχρι ἡλίου δυομένου. οἱ γὰρ οὕτω λεγόμενοι Αἰθίοπες δίχα διήρηται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ὡς ἂν μεσημβρινοῦ κύκλου τμήματι ἀξιολόγῳ, ποταμοῦ δίκην ἐν μήκει σχεδόν τι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων ἐπὶ τοῖς μυρίοις, πλάτει δ' οὐ πολὺ τῶν χιλίων
 20 μείζονι τῷ μεγίστῳ· πρόσεστι δὲ τῷ μήκει καὶ τὸ τὸν μυχὸν τοῦδε τοῦ κόλπου διέχειν τῆς κατὰ Πηλούσιον θαλάττης τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν [ὀδόν], ἣν ἐπέχει ὁ ἰσθμὸς. καθάπερ οὖν οἱ χαριέστεροι τῶν διαιρούντων τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Λιβύης ὄρον εὐφυέστερον ἡγοῦν-
 25 ται τοῦτον τῶν ἡπείρων ἀμφοῖν τὸν κόλπον ἢ τὸν Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ διήκειν παρ' ὀλίγον παντελῶς ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν, τὸν δὲ Νεῖλον πολλαπλάσιον ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ διέχειν, ὥστε μὴ διαιρεῖν τὴν Ἀσίαν πᾶσαν ἀπὸ τῆς Λιβύης· τοῦτον ὑπολαμβάνω
 30 τὸν τρόπον ἀγὰρ τὰ μεσημβρινὰ μέρη πάντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην δίχα διηρηῆσθαι νομίσαι τὸν

ποιητήν τῷ κόλπῳ τούτῳ. πᾶς οὖν ἠγνόει τὸν ἰσθμὸν,
ὄν οὗτος ποιεῖ πρὸς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος;

29 Καὶ γὰρ δὴ καὶ τελέως ἄλογον, εἰ τὰς μὲν Αἰγυ-
πτίους θήβας ἤδει σαφῶς, αἱ διέχουσι τῆς καθ' ἡμᾶς
θαλάττης σταδίους μικρὸν ἀπολείποντας ἀπὸ τῶν πεν- 5
τακισχιλίων, τὸν δὲ μυχὸν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μὴ
ἤδει, μὴδὲ τὸν ἰσθμὸν τὸν καθ' αὐτόν, πλάτος ἔχοντα
οὐ πλειόνων ἢ χιλίων σταδίων· πολὺ δ' ἂν ἀλογώτε-
ρον δόξειεν, εἰ τὸν μὲν Νεῖλον ἤδει ὁμωνύμως τῇ το-
σαύτῃ χώρᾳ λεγόμενον, τὴν δ' αἰτίαν μὴ ἑώρα τούτου· 10

C. 36 μάλιστα γὰρ ἂν προσπίπτει τὸ φηθὲν ὑφ' Ἡροδότου
διότι δᾶρον ἦν ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦτο
ἤξειοῦτο τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. ἄλλως τε τῶν παρ' ἐκά-
στοις ἰδίῳν ταῦτ' ἐστὶ γνωριμώτατα, ἃ καὶ παραδο-
ξίαν ἔχει τινά, καὶ ἐν τῷ φανερωῷ πᾶσιν ἐστὶ τοιοῦτον 15
δ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Νεῖλου ἀνάβασις καὶ ἡ πρόσχωσις
τοῦ πελάγους. καὶ καθάπερ οἱ προσεχθέντες πρὸς τὴν
Αἰγυπτον οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι περὶ τῆς χώρας,
ἢ τὴν τοῦ Νεῖλου φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἐπιχωρίους μήτε
καιώτερα τούτων λέγειν ἔχειν πρὸς ἄνδρας ξένους, 20
μήτ' ἐπιφανέστερα περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς· τῷ γὰρ ἱστο-
ρήσαντι περὶ τοῦ ποταμοῦ κατάδηλος καὶ ἡ χώρα γίνε-
ται πᾶσα ὅποια τίς ἐστίν· οὕτω καὶ οἱ πόρρωθεν
ἀκούοντες οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι τούτου. προσ-
τίθει οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλείδημον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ 25
φιλέπδημον, ὅπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν ὅσοι τὸν βίον
ἀναγράφουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιη-
μάτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιοῦτου. οὗτος μὲν
οὖν ἐκ πλεόνων ἐλέγχεται καὶ εἰδῶς καὶ λέγων φηταῖς
τὰ φητὰ καὶ σιγῶν τὰ λίαν ἐκφανῆ ἢ ἐπιθέτως λέγων. 30

30 Θαυμάζειν δὲ δεῖ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Σύρων,
πρὸς οὓς νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, εἰ μὴδ' ἐκείνου λέγοντος

τὰ παρ' αὐτοῖς ἐπιχώρια συνιᾶσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγνοιαν αἰτιῶνται, ἣ αὐτοὺς ἐνόχους δείκνυσιν ὁ λόγος. ἀπλῶς δὲ τὸ μὴ λέγειν οὐ τοῦ μὴ εἰδέναι σημεῖόν ἐστιν· οὐδὲ γὰρ τὰς τροπὰς τοῦ εὐρίπου λέγει οὐδὲ τὰς Θερμοπί-
 5 λας οὐδ' ἄλλα πλείω τῶν γνωρίμων παρὰ τοῖς Ἑλλη-
 σιν, οὐ μὴν ἠγνόει γε. ἀλλὰ καὶ λέγει, οὐ δοκεῖ δὲ τοῖς ἐθελοκωφοῦσιν, ὥστε ἐκείνους αἰτιατέον. ὁ ποιητὴς τοίνυν διωπετέας καλεῖ τοὺς ποταμούς, οὐ τοὺς χει-
 μάρρους μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντα κοινῶς, ὅτι πλη-
 10 ροῦνται πάντες ἀπὸ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων· ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἐπὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἰδιον γίνεται. ἄλλως γὰρ ἂν τὸν χειμάρρον ἀκούοι τις διωπετὴ καὶ ἄλλως τὸν ἀέναον· ἐνταῦθα δὲ διπλασιάζει πως ἡ ἐξοχή. καὶ κα-
 θάπερ εἰσὶ τινες ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὡς τὸ κου-
 15 φότερον εἶναι φελλοῦ σκιᾶς, θειλότερον δὲ λαγῶ Φρυ-
 γός, ἐλάττω δ' ἔχειν γῆν τὸν ἀγρὸν ἐπιστολῆς Λακω-
 νικῆς· οὕτως ἐξοχὴ ἐπὶ ἐξοχῇ συντρέχει ἐπὶ τοῦ διωπετῆ τὸν Νεῖλον λέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ χειμάρρους ὑπερβέ-
 βληται τοὺς ἄλλους ποταμούς τῷ διωπετῆς εἶναι· ὁ δὲ
 20 Νεῖλος καὶ τοὺς χειμάρρους ἐπὶ τοσοῦτον πληρούμε-
 νος καὶ πλήθους καὶ χρόνου. ὥστ' ἐπεὶ καὶ γνωρίμων ἦν τὸ πάθος τοῦ ποταμοῦ τῷ ποιητῇ, ὡς παραμεμ- C. 37
 θήμεθα, καὶ κέχρηται τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ κατ' αὐτοῦ, οὐκ ἄλλως δεκτέον ἢ ὡς εἰρήκαμεν. τὸ δὲ πλείοσι στό-
 25 μασις ἐκδιδόναί κοινὸν καὶ πλείονων, ὥστ' οὐκ ἄξιον μνήμης ὑπέλαβε, καὶ ταῦτα πρὸς εἰδότης· καθάπερ οὐδ' Ἀλκαίος, καίτοι φήσας ἀφελθαι καὶ αὐτὸς εἰς Αἴ-
 γυπτον. αἱ δὲ προσχώσεις καὶ ἐκ τῶν ἀναβάσεων μὲν δύνανται ὑπονοεῖσθαι καὶ ἐξ ὧν δὲ εἶπε περὶ τῆς Φά-
 30 ρου. ὁ γὰρ ἱστορῶν αὐτῷ περὶ τῆς Φάρου, μᾶλλον δὲ ἡ κοινὴ φήμη, διότι μὲν τότε τοσοῦτον ἀπέλθεν ἀπὸ τῆς ἡπείρου ὅσον φησί, δρόμον νεῶς ἡμερήσιον, οὐκ ἂν

εἴη διατεθρυλημένη ἐπὶ τοσοῦτον ἐφρευσμένως. ὅτι δ' ἢ ἀνάβασις καὶ αἱ προσχώσεις τοιαῦται τινες, κοινότερον πεπύσθαι εἰκὸς ἦν· ἐξ ὧν συνθεῖς ὁ ποιητῆς ὅτι πλέον ἢ τότε ἀφειστήκει-τῆς γῆς ἢ νῆσος κατὰ τὴν Μενελάου παρουσίαν, προσέδθηκε παρ' ἑαυτοῦ πολλα- 5 πλάσιον διάστημα τοῦ μυθώδους χάριν. αἱ δὲ μυθοποιαὶ οὐκ ἀγνοίας σημεῖον δήπου· οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ Πρωτέως καὶ τῶν Πυγμαίων, οὐδ' αἱ τῶν φαρμάκων δυνάμεις, οὐδ' εἰ τι ἄλλο τοιοῦτον οἱ ποιηταὶ πλάττουσιν· οὐ γὰρ κατ' ἀγνοίαν τῶν τοπικῶν λέγεται, 10 ἀλλ' ἠδονῆς καὶ τέρψεως χάριν. πῶς οὖν καὶ ἄνδρον οὐσαν φησὶν ὕδωρ ἔχειν; „ἐν δὲ λιμὴν εὐορμος, ὅθεν „τ' ἀπὸ νῆας εἰσας ἐς πόντον βάλλουσιν ἀφυσσάμενοι „μέλαν ὕδωρ.“ ἀλλ' οὔτε τὸ ὑδρεῖον ἐκλιπεῖν ἀδύνατον οὔτε τὴν ὑδρεῖαν ἐκ τῆς νήσου γενέσθαι φησὶν, 15 ἀλλὰ τὴν ἀναγωγὴν μόνην διὰ τὴν τοῦ λιμένος ἀρετὴν, τὸ δ' ὕδωρ ἐκ τῆς περαιῆς ἀρύσασθαι παρῆν, ἐξομολογουμένου πως τοῦ ποιητοῦ δι' ἐμφάσεως, ὅτι πελαγίαν εἶπεν οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν καὶ μυθοποιίαν. 20

- 31 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς κλάνης τῆς Μενελάου λεχθέντα συνηγορεῖν δοκεῖ τῇ ἀγνοίᾳ τῇ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, βέλτιον ἴσως ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἔπεσι τούτοις ζητούμενα προεκθεμένους ἅμα ταῦτά τε διαστεῖλαι καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἀπολογήσασθαι καθαρώτερον. 25 φησὶ δὲ πρὸς Τηλέμαχον ὁ Μενέλαος θαυμάσαντα τὸν τῶν βασιλείων κόσμον „ἦ γὰρ πολλὰ παθῶν καὶ πόλλ' „ἐπαληθεῖς ἠγαγόμην ἐν νηυσί, καὶ ὀγδοάτῳ ἔτει ἦλ- „θον Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς, „Αἰθιοπίας δ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς καὶ 30 „Λιβύην.“ ζητοῦσι δὲ πρὸς τίνας ἦλθεν Αἰθιοπίας πλέ-
C. 38 ων ἐξ Αἰγύπτου· οὔτε γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ

οἰκοῦσι τινες Αἰθίοπες, οὔτε τοῦ Νείλου τοὺς κατα-
 ράκτας ἦν διελθεῖν ναυσί· τινες τε οἱ Σιδοῖοι· οὐ
 γὰρ οἱ γε ἐν Φοινίκῃ· οὐ γὰρ ἂν τὸ γένος προθεῖς τὸ
 εἶδος ἐπήνεγκε· τινες τε οἱ Ἐρεμβοί· καιρὸν γὰρ τὸ
 5 ὄνομα· Ἀριστόνικος μὲν οὖν ὁ καθ' ἡμᾶς γραμματικὸς
 ἐν τοῖς περὶ τῆς Μενελάου πλάνης πολλῶν ἀναγέγρα-
 φεν ἀνδρῶν ἀποφάσεις περὶ ἐκάστου τῶν ἐκκειμένων
 κεφαλαίων· ἡμῖν δ' ἀρκέσει καὶ ἐπιτέμνοντες λέγω-
 μεν· οἱ μὲν δὴ πλεῦσαι φήσαντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν
 10 οἱ μὲν περίπλουι τῶν διὰ Γαδείρων μέχρι τῆς Ἰνδικῆς
 εἰσάγουσιν, ἅμα καὶ τὸν χρόνον τῇ πλάνῃ συνοικει-
 οῦντες, ὃν φησιν ὅτι ὀγδοάτῳ ἔτει ἦλθον, οἱ δὲ διὰ
 τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀράβιον κόλπον, οἱ δὲ διὰ
 τῶν διωρύγων τινός· οὔτε δ' ὁ περίπλους ἀναγκαῖος,
 15 ὃν Κράτης εἰσάγει, οὐχ ὡς ἀδύνατος εἶναι (καὶ γὰρ
 [οὐδ'] ἢ Ὀδυσσέως πλάνη ἀδύνατος), ἀλλ' ὅτι οὔτε
 πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς μαθηματικὰς χρήσιμος οὔτε
 πρὸς τὸν χρόνον τῆς πλάνης· καὶ γὰρ ἀκούσιοι διατρι-
 βαὶ κατέσχον αὐτὸν ὑπὸ δυσπλοίας, φήσαντος ὅτι ἀπὸ
 20 ἐξήκοντα νεῶν πέντε ἐλείφθησαν αὐτῷ, καὶ ἐκούσιοι
 χρηματισμοῦ χάριν· φησὶ γὰρ ὁ Νέστωρ „ὡς ὁ μὲν
 „ἐνθα πολὺν βίον καὶ χρυσὸν ἀγείρων, ἡλᾶτο ξὺν
 „νηυσί· Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἴγυπτίους ἐπαλη-
 „θεῖς.“ ὁ τε διὰ τοῦ ἰσθμοῦ πλοῦς ἢ τῶν διωρύγων λε-
 25 γόμενος μὲν ἠκούετο ἂν ἐν μύθου σχήματι, μὴ λεγό-
 μενος δὲ περιττῶς καὶ ἀπιθάνως εἰσάγοιτο ἂν· ἀπιθά-
 νως δὲ λέγω, ὅτι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδεμία ἦν
 διωρυξ· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα ποιῆσαι Σέσωστριν
 ἀποστήναι φασί, μετεωροτέραν ὑπολαβόντα τὴν τῆς
 30 θαλάττης ἐπιφάνειαν· ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ ἰσθμὸς ἦν
 πλόμιος· ἀλλ' εἰκάξει ὁ Ἐρατοσθένης οὐκ εὔ· μὴ γάρ
 πω τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ τὰς στήλας γεγενῆσθαι νομίζει·

- ὥστε ἐνταῦθα μὴ συνάπτειν τὴν εἰς τὴν θάλατταν τῆ
ἐκτός καὶ καλύπτειν τὸν ἰσθμὸν μετεωροτέραν οὖσαν,
τοῦ δ' ἐκρήγματος γενομένου ταπεινωθῆναι καὶ ἀνα-
καλύψαι τὴν γῆν τὴν κατὰ τὸ Κάσιον καὶ τὸ Πηλοῦσιον
μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς. τίνα οὖν ἔχομεν ἱστορίαν περὶ τοῦ⁵
- C. 39 ἐκρήγματος τούτου διότι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐπω
ὑπῆρχεν, ἴσως δ' ὁ ποιητὴς ἅμα μὲν τὸν Ὀδυσσεῖα
ταύτῃ διεκπλέοντα εἰς τὸν ὠκεανὸν πεποιήκεν ὡς ἦδη
ἐκρήγματος γενοτός, ἅμα δὲ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν τὸν
Μενέλαον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ναυστολεῖ ὡς οὐπω γε¹⁰
γονότος. ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωτέα εἰσάγει λέγοντα αὐτῷ
„ἀλλὰ σ' εἰς Ἠλύσιον πεδῖον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνα-
τοι πέμψουσι.“ ποῖα οὖν; καὶ ὅτι ἐσπερίον τίνα λέγει
τόπον τοῦτον ἔσχατον ὁ ζέφυρος παρατεθεῖς δηλοῖ
„ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνεύοντα ἀήτας ὠκεανὸς¹⁵
ἀνήσει.“ ταῦτα γὰρ αἰνίγματος πλήρη.
- 32 Εἰ δ' οὖν καὶ σύρρον ποτὲ ὑπάρξαντα τὸν ἰσθμὸν
τοῦτον ὁ ποιητὴς ἱστορήκει, πόσω μείζονα ἂν ἔχομεν
πίστιν τοῦ τοῦς Αἰθίοπας διχθὰ διηρησθαι, πορθμῶ
τηλικούτῳ διειργασμένους; τίς δὲ καὶ χρηματισμὸς πα-²⁰
ρὰ τῶν ἔξω καὶ κατὰ τὸν ὠκεανὸν Αἰθιοπῶν; ἅμα μὲν
γὰρ θαυμάζουσι τοῦ κόσμου τῶν βασιλείων οἱ περὶ
Τηλέμαχον τὸ πλῆθος ὃ ἐστὶ „χρυσοῦ τ' ἠλέκτρον τε
καὶ ἀργύρου ἠδ' ἐλέφαντος.“ τούτων δ' οὐθενὸς πλὴν
ἐλέφαντος εὐπορία παρ' ἐκείνοις ἐστίν, ἀπορωτάτοις²⁵
τῶν ἀπάντων οὔσι τοῖς πλείστοις καὶ νομάσι. νῆ Δία,
ἀλλ' ἢ Ἀραβία προσῆν καὶ τὰ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τού-
των δ' ἢ μὲν εὐδαίμων κέκληται μόνη τῶν ἀπασῶν,
τὴν δέ, εἰ καὶ μὴ ὀνομαστὶ καλοῦσιν, οὕτως ὑπολαμ-
βάνουσι γε καὶ ἱστοροῦσιν ὡς εὐδαιμονεστάτην. τὴν³⁰
μὲν οὖν Ἰνδικὴν οὐκ οἶδεν Ὀμηρὸς (εἰδῶς δὲ ἐμέμνη-
το αὐτῆς), τὴν δ' Ἀραβίαν, ἣν εὐδαίμονα προσαγορεύ-

ουσιν οί νῦν, τότε δ' οὐκ ἦν πλουσία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
 ἄπορος καὶ ἡ πολλὴ αὐτῆς σκηνητιῶν ἀνδρῶν· ὀλίγη
 δ' ἡ ἀρωματοφόρος, δι' ἣν καὶ τοῦτο τεῦνομα εὔρετο
 ἡ χάρα διὰ τὸ καὶ τὸν φόρτον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐν
 5 τοῖς παρ' ἡμῖν σπάνιον καὶ τίμιον. νυνὶ μὲν οὖν εὐ-
 ποροῦσι καὶ πλουτοῦσι διὰ τὸ καὶ τὴν ἐμπορίαν εἶναι
 πυκνὴν καὶ θαψιλῆ, τότε δ' οὐκ εἰκός. αὐτῶν δὲ χάρις
 τῶν ἀρωμάτων ἐμπόρῳ μὲν καὶ καμηλίτῃ γένοιτ' ἄν
 τις ἐκ τῶν τοιούτων φορτίων εὐπορία· Μεγελάφ δὲ
 10 λαφύρων ἢ θαρραῶν ἔδει παρὰ βασιλείων καὶ δυναστῶν,
 ἐχόντων τε ἅ δάσουσι καὶ βουλομένων [διδόναι] διὰ
 τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ εὐκλειαν. οἱ μὲν οὖν Αἰγύ-
 πτιοι καὶ οἱ πλησίον Αἰθίοπες καὶ Ἄραβες οὐδ' οὕτω
 τελέως ἄβιοι οὐτ' ἀνήκοοι τῆς τῶν Ἀτρειδῶν δόξης,
 15 καὶ μάλιστα διὰ τὴν κατόρθωσιν τοῦ Ἰλιακοῦ πολέ-
 μου, ὥστ' ἔλλις ἦν τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας· καθάπερ C.40
 ἐπὶ τοῦ θῶρακος τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγεται „τόν
 „ποτέ οἱ Κινύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι· πεύθετο γὰρ
 „Κύπρονδε μέγα κλέος.“ καὶ δὴ καὶ τὸν πλείω χρόνον
 20 τῆς πλάνης λεκτέον μὲν ἐν τοῖς κατὰ Φοινίκην καὶ Συ-
 ρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Αἰθύνην γενέσθαι καὶ τὰ περὶ
 Κύπρον χωρία καὶ ὅλως τὴν καθ' ἡμᾶς παραλίαν καὶ
 τὰς νήσους· καὶ γὰρ ξένια παρὰ τούτοις καὶ τὸ βίβλ καὶ
 τὸ ἐκ ληλασίας πορίσασθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν
 25 συμμαχησάντων τοῖς Τρωσίν, ἐντεῦθεν ἦν. οἱ δ' ἐκτὸς
 καὶ πόρρω βάρβαροι οὐδεμίαν τοιαύτην ὑπηγόρευον
 ἐλπίδα. εἰς οὖν τὴν Αἰθιοπίαν ἀφιχθαι λέγεται ὁ Με-
 γελάος, οὐκ ὅτι μέχρι τῶν ὄρων τῶν πρὸς Αἴ-
 γύπτῳ. τάχα μὲν γὰρ καὶ πλησιαίτεροι ἦσαν ταῖς Θή-
 30 βαις οἱ τότε ὄροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν πλησίον εἰσίν, οἱ
 κατὰ Σὺνήνην καὶ τὰς Φίλας· ὧν ἡ μὲν τῆς Αἰγύπτου
 ἐστίν, αἱ δὲ Φίλαι κοινὴ κατοικία τῶν Αἰθιοπῶν καὶ

τῶν Αἰγυπτίων. ὁ οὖν εἰς Θήβας ἀφιγμένος εἰ καὶ μέχρι τῶν ὄρων ἀφίκτο ἢ καὶ περαιτέρω τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ ταῦτα τῇ βασιλικῇ ξενίᾳ χρώμενος, οὐδὲν ἄλογον. οὕτω δὲ καὶ Κυκλώπων εἰς γαῖαν ἀφίχθαι φησιν ὁ Ὀδυσσεύς, μέχρι τοῦ σπηλαίου προεληλυθὼς ἀπὸ θαλάσσης· ἐπ' ἐσχατιᾶς γὰρ ἰδρῦσθαι πού λέγει. καὶ εἰς Αἰολίαν δὲ καὶ Λαιστρυγόνας καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπου ποτὲ καὶ καθωρμίσατο, ἐκεῖσέ φησιν ἀφίχθαι. καὶ ὁ Μενέλαος οὖν οὕτως εἰς Αἰθιοπίαν ἦκεν, οὕτω δὲ καὶ εἰς Αἰβύνην, ὅτι προσέσχε τόποις τισίν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ 10 κατὰ τὴν Ἀρδανίαν λιμὴν τὴν ὑπὲρ Παραιτουίου Μενέλαος καλεῖται.

- 33 Εἰ δὲ Φοῖνικας εἰπὼν ὀνομάζει καὶ Σιδωνίους τὴν μητρόπολιν αὐτῶν σχήματι συνήθει χρῆται, ὡς „Τρωᾶς τε καὶ Ἐκτορα νησιπέλασσε,“ καὶ „οὐ γὰρ 15 „ἔτ' Οἰνήος μεγαλήτορος νιέες ἦσαν, οὐδ' ἄρ' ἔτ' „αὐτὸς ἔην, θάνε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος,“ καὶ „Ἴδην „δ' ἱκανεν καὶ Γάργαρον,“ καὶ „οἱ δ' Εὐβοίαν ἔχον „καὶ Καλιίδα τ' Εἰρέτριάν τε.“ καὶ Σαφῶ „ἦ σε Κύ- „προς ἢ Πάφος ἢ Πάνορμος.“ καίτοι καὶ ἄλλο τι ἦν τὸ 20 ποιῆσαν καίπερ ἤδη μνησθέντα τῆς Φοινίκης ἰδίως πάλιν καὶ τὴν Σιδῶνα συγκαταλέξει. πρὸς μὲν γὰρ τὸ τὰ ἐφεξῆς ἔθνη καταλέξει ἱκανῶς εἶχεν οὕτως εἰπεῖν „Κύ- „προν Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς Αἰθιοπίας C. 41 „δ' ἰκόμην“ ἵνα δ' ἐμφήνη καὶ τὴν παρὰ τοῖς Σιδωνίοις 25 ἀποδημίαν τὴν ἐπὶ πλέον γενομένην, καλῶς εἶχεν εἶτ' ἀναλαβεῖν εἶτε καὶ παραλαβεῖν· ἐμφαίνει [δὲ] διὰ τῶν ἐπαίνων τῆς παρ' αὐτοῖς εὐτεχνίας καὶ τοῦ τὴν Ἑλένην προεξενῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις μετὰ Ἀλεξάνδρον· διόπερ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ τοιαῦτα ἀποκείμενα 30

22. post συγκαταλέξει: φησιν ὅπερ ζητοῦσιν εἶναι.

λέγει „ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμπούκιλοι, ἔργα γυναι-
 „κῶν Σιδονίων, ἃς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς ἤγαγε
 „Σιδονίηθεν τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε.“ καὶ
 5 „παρὰ τῷ Μενελάῳ· λέγει γὰρ πρὸς Τηλέμαχον „δῶ-
 „σω τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεός δὲ ἐστὶν ἅπας,
 „χρυσῷ δ' ἐπὶ χεῖλεα κεκράανται. ἔργον δ' Ἐφαιστοῖο·
 „πόρεν δὲ ἐφαιδῖμος ἦρας Σιδονίων βασιλεύς, ὅθ' ἐὸς
 „δόμος ἀμπεκάλυψε κείσέ με νοστήσαντα.“ δεῖ δὲ δέ-
 10 ξασθαι πρὸς ὑπερβολὴν εἰρημένον τὸ Ἐφαιστοῦ ἐρ-
 „γον, ὡς λέγεται Ἀθηναῖς ἔργα τὰ καλὰ καὶ Χαρίτων
 καὶ Μουσῶν. ἐπεὶ ὅτι γε οἱ ἄνδρες ἦσαν καλλιτέχνη, οἱ
 „δηλοὶ τὸν κρατῆρα ἐπαινῶν, ὃν ὁ Εὐνεως ἔδωκεν ἀντὶ
 „Ανκάονος· φησὶ γὰρ „κάλλει ἐνίκα πᾶσαν ἐπ' αἶαν
 „πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυθαίδαλοι εὖ ἤσκησαν, Φοί-
 15 „νικες δ' ἄγον ἄνδρες.“

Περὶ δὲ τῶν Ἐρεμβῶν πολλὰ μὲν εἰρηται, πῖθα- 34
 νάτατοι δ' εἰσὶν οἱ νομιζόντες τοὺς Ἀραβας λέγεσθαι.
 Ζήνων δ' ὁ ἡμέτερος καὶ γράφει οὕτως „Αἰθιοπᾶς θ'
 „ἰκόμεν καὶ Σιδονίους Ἀραβᾶς τε.“ τὴν μὲν οὖν γρα-
 20 φὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὖσαν· αἰτιᾶσθαι δὲ
 βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν πολλὴν καὶ ἐπι-
 πολαιάν οὖσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀμέλει δὲ καὶ
 ποιουσί τινες παραγραμμάτιζοντες. ἄριστα δ' ἂν δό-
 25 ξειεν εἰπεῖν ὁ Ποσειδώνιος κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν
 τῶν Ἀρμενίων ἔθνος καὶ τὸ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων
 πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὴν διάλεκτον καὶ
 τοὺς βίους καὶ τοὺς τῶν σωμαίων χαρακτῆρας, καὶ
 μάλιστα καθὸ πλησιόχωροί εἰσι. δηλοὶ δ' ἡ Μεσοπο-
 30 ταμία ἐκ τῶν τριῶν συννεστῶσα τούτων ἔθνων· μάλι-
 στα γὰρ ἐν τούτοις ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. εἰ δέ τις
 παρὰ τὰ κλίματα γίνεται διαφορὰ τοῖς προσβόροισ

ἐπὶ πλεόν πρὸς τοὺς μεσημβρινούς καὶ τούτοις πρὸς μέσους τοὺς ὄρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γε τὸ κοινόν. καὶ οἱ C. 42 Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀριανοὶ παρακλησίως πως ἔχουσι καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰκάξει γε δὴ καὶ τὰς τῶν ἔθνων τούτων κατονομασίας ἐμφερεῖς ἀλλή- 5 λαις εἶναι. τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀρμενίους, καὶ Ἀραμμαίους καλεῖσθαι· τούτῳ δ' εἰκέναι τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἀραβας καὶ Ἐρεμβούς, τάχα τῶν πάλαι Ἑλλήνων οὕτω καλούντων τοὺς Ἀραβας, ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συναρ- 10 γούντος πρὸς τοῦτο. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὴν ἕραν ἐμβαίνειν τοὺς Ἐρεμβούς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ πολλοί, οὓς μεταλαβόντες οἱ ὕστερον ἐπὶ τὸ σαφέστερον Τρωγλοθύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δὲ εἰσιν Ἀράβων οἱ ἐπὶ θάτερον μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ 15 πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία. τούτων δ' εἰκὸς μεμνησθαι τὸν ποιητὴν καὶ πρὸς τούτους ἀφίχθαι λέγειν τὸν Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἰρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰθιοκάς· τῇ γὰρ Θηβαίδι καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν· ὁμοίως οὐκ ἐργασίας οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων 20 ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μήκουσ τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδοξοῦ· ἐνδοξον γὰρ τοσοῦτον ἐκτοπίσαι. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,“ καὶ τὸ „ἦ γὰρ πολλὰ παθῶν καὶ πόλλ' ἐπαληθεῖς ἠγαγόμεν.“ Ἡσίο- 25 δος δ' ἐν Καταλόγῳ φησί „καὶ κούρην Ἀράβιοι, τὸν „Ἐρμάων ἀπάκητα γείνατο καὶ Θρονίη, κούρη Βήλοιο „ἄνακτος.“ οὕτω δὲ καὶ Στησίχορος λέγει. εἰκάξειν οὖν ἔστιν ὅτι ἀπὸ τούτου καὶ ἡ χώρα Ἀραβία ἤδη τότε ὀνομάζετο, κατὰ δὲ τοὺς ἥρωας τυχὸν ἴσως 30 οὕτω.

35 Οἱ δὲ πλάττοντες Ἐρεμβούς ἰδιὸν τι ἔθνος Αἰθιο-

πικρὸν καὶ ἄλλο Κηφῆνων καὶ τρίτον Πυγμαίων καὶ
 ἄλλα μυρία ἦσαν ἂν πιστεύονται, πρὸς τῷ μὴ ἀξιο-
 πίστῳ καὶ σύγχυσίν τινα ἐμφαίνοντες τοῦ μυθικοῦ καὶ
 ἱστορικοῦ σχήματος. ὅμοιοι δ' εἰσὶ τούτοις καὶ οἱ Σι-
 5 δονίους ἐν τῇ κατὰ Πέρσας θαλάττῃ διηγούμενοι ἢ
 ἄλλοθί που τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ τὴν τοῦ Μενελάου πλά-
 νην ἐξωκεανίζοντες· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Φοίνικας. τῆς
 δ' ἀπιστίας αἰτιον οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι τὸ ἐναντιοῦσθαι
 ἀλλήλοις τοὺς λέγοντας. οἱ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Σιδονί-
 10 οὺς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀποίκους εἶναι τῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ
 φασί, προστιθέμεντες καὶ διὰ τί Φοίνικες ἐκαλοῦντο, ὅτι
 καὶ ἡ θάλαττα ἐρυθρά· οἱ δ' ἐκείνους τούτων. εἰσὶ δ'
 οἱ καὶ τὴν Αἰθιοπίαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Φοινίκην με-
 τάγουσι καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρομέδαν ἐν Ἰόπῃ συμβῆ- C. 43
 15 ναί φασιν· οὐ δὴ που κατ' ἄγνοιαν τοπικὴν καὶ τούτων
 λεγομένων, ἀλλ' ἐν μύθου μᾶλλον σχήματι· καθάπερ
 καὶ τῶν παρ' Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ προφέρει ὁ
 Ἀπολλόδωρος, οὐδ' ὄν τρόπον παρατίθῃσι τοῖς Ὀμή-
 ρου ταῦτα εἰδώς. τὰ μὲν γὰρ Ὀμήρου τὰ περὶ τὸν
 20 Πόντον καὶ τὴν Αἴγυπτον παρατίθῃσιν ἄγνοιαν αἰ-
 τιώμενος, ὡς λέγειν μὲν τὰ ὄντα βουλομένου, μὴ λέ-
 γοντος δὲ τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα κατ'
 ἄγνοιαν. Ἡσιόδου δ' οὐκ ἂν τις αἰτιάσασαιτο ἄγνοιαν,
 ἡμίκνυας λέγοντος καὶ μακροκεφάλους καὶ πυγμαί-
 25 οὺς· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ Ὀμήρου ταῦτα μυθεύοντος, ὧν
 εἰσι καὶ οὗτοι οἱ πυγμαῖοι, οὐδ' Ἀλκμᾶνος στεγανό-
 ποδας ἱστοροῦντος, οὐδ' Αἰσχύλου κυνοκεφάλους καὶ
 στερνοφθάλους καὶ μονομάτους, ὅπου γε οὐδὲ
 τοῖς περὶ συγγράφουσιν ἐν ἱστορίας σχήματι προσέχο-
 30 μεν περὶ πολλῶν, κἂν μὴ ἐξομολογῶνται τὴν μυθο-
 γραφίαν. φαίνεται γὰρ εὐθὺς ὅτι μύθους παραπλέ-
 κουσιν ἐκόντες οὐκ ἀγνοῖα τῶν ὄντων, ἀλλὰ πλάσει

τῶν ἀδυνάτων τερατείας καὶ τέρψεως χάριν. δοκοῦσι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι μάλιστα καὶ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα μυθεύουσι περὶ τῶν ἀθλήων καὶ τῶν ἀγνοουμένων. Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται φήσας ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἔρει, κρείττον ἢ ὡς Ἡρόδοτος καὶ 5 Κτησίας καὶ Ἑλλάνικος καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

36. Περὶ δὲ τῶν τοῦ ὠκεανοῦ παθῶν εἰρηται μὲν ἐν μύθου σχήματι· καὶ γὰρ τούτου στοχάζεσθαι δεῖ τὸν ποιητὴν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρῶ- 10 δων ἢ Χάρυβδις αὐτῶ μεμύθεται, οὐδ' αὐτὴ παντάπασιν Ὀμήρου πλάσμα οὔσα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν διεσκευασμένη. εἰ δὲ δις τῆς παλιρροίας γινομένης καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκείνος τρίς εἴρηκε „τρίς μὲν γάρ τ' 15 „ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ,“ λέγοιτ' ἂν καὶ οὕτως· οὐ γὰρ κατ' ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας ὑποληπτέον λέγεσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγωδίας χάριν καὶ φόβον, ὃν ἡ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προστίθησιν ἀποτροπῆς χάριν, ὥστε καὶ τὸ ψεῦδος παραμίνυσθαι. ἐν αὐτοῖς 20 γοῦν τοῖς ἔπεισι τούτοις εἴρηκε μὲν οὕτως ἡ Κίρκη „τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ „δεινόν· μὴ σύ γε κελθι τύχοις, ὅτε φοιβδήσειε· οὐ „γὰρ κεν θύσαιτό σ' ὑπέκκακοῦ οὐδ' Ἐνοσίχθων.“ καὶ μὴν παρέρυχε τέ τῇ ἀναροιβδήσει ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ 25 C. 44 οὐκ ἀπώλετο, ὥς φησιν αὐτός „ἡ μὲν ἀνεροιβδήσει „θαλάσσης ἀλμυρὸν ὕδωρ· αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρὸν „ἔρινεδὸν ὑψὸς ἀερόθεις, τῶ προσφρὺς ἐχόμην, ὡς νυκτε- „ρίς.“ εἶτα περιμείνας τὰ νανάγια καὶ λαβόμενος πάλιν αὐτῶν σώζεται, ὥστ' ἐψεύσατο ἡ Κίρκη. ὡς οὖν τοῦ- 30 το, κάκεινο τὸ „τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι“ ἀντὶ τοῦ δις, ἅμα καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς τοιαύτης συνή-

θους πᾶσιν οὔσης, τρισμακαρίους καὶ τρισαθλίους λε-
 γόντων· καὶ ὁ ποιητὴς „τρισμακάρες Δαναοί,“ καὶ
 „ἀσπασίη τρίλλιστος,“ „τριχθὰ τε καὶ τετραχθὰ.“ ἴσως
 δ' ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας τεκμήρηται, ὅτι ὑπαινίττε-
 5 ται πῶς τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἂν ἐφαρμόττοι τῷ δις
 γενέσθαι τὴν παλιόροιαν κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον,
 τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἢ τῷ τρις τοσοῦτον χρόνον
 μείναι τὰ νανάγια ὑποβρύχια, ὅψε δὲ ἀναβληθῆναι
 ποθοῦντι καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις
 10 „νωλεμέως δ' ἐχόμενῳ, ὄφρ' ἐξεμέσειεν ὀπίσσω ἰστὸν
 „καὶ τρόπιν αὐτίς, ἐελδομένῳ δέ μοι ἦλθεν ὄψ'· ἡμός
 „τ' ἐπὶ δόρπον ἀνῆρ ἀγορῆθεν ἀνέστη, κρίνων νείκεα
 „πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν, καὶ τότε δή μοι δοῦρα Χα-
 „ρῦβδιος ἐξεφαάνθη.“ πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινός
 15 ἔμφρασιν ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἐσπέ-
 ραν ἐπιτείνειν, μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἡνίκα ὁ δικαστὴς
 ἀνίσταται, ἀλλ' ἡνίκα κρίνων νείκεα πολλά, ὥστε
 βραδῦναι πλέον τι. καὶ ἄλλως δὲ οὐ πιθανὴν ἂν ὑπέ-
 τεινε τῷ ναυαγῷ τὴν ἀπαλλαγὴν, εἰ πρὶν ἀποσπα-
 20 σθῆναι πολὺ καὶ ἀντίκα εἰς τοῦπίσω παλιόρους μετέ-
 πιπτεν.

Ἀπολλόδωρος δὲ ἐπιτιμᾷ Καλλιμάχῳ, συνηγο- 37
 ρῶν τοῖς περὶ τὸν Ἐρατοσθένη, διότι καίπερ γραμμα-
 τικὸς ὢν παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν ἐξω-
 25 κεισμὸν τῶν τόπων, περὶ οὓς τὴν πλάνην φράζει,
 Γαῦδον καὶ Κόρκυραν ὀνομάζει. ἀλλ' εἰ μὲν μηδαμῶ
 γέγονεν ἡ πλάνη, ἀλλ' ὅλον πλάσμα ἐστὶν Ὀμήρου
 τοῦτο, ὀρθὴ ἢ ἐπιτίμησις· ἢ εἰ γέγονε μὲν, περὶ ἄλ-
 λους δὲ τόπους, δεῖ λέγειν εὐθὺς καὶ περὶ τίνας, ἐπ-
 30 ανορθούμενον ἅμα τὴν ἄγνοιαν. μήτε δὲ ὅλου πλάσμα-
 τος εἶναι πιθανῶς λεγομένου, καθάπερ ἐπεδείκνυμεν,

μήτ' ἄλλων τόπων κατὰ πίστιν μείζω δεικνυμένων,
ἀπολύουσιν ἂν τῆς αἰτίας ὁ Καλλιμάχος.

C. 45
38

Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ
Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἁμαρτιῶν ἐνίων αἰτιος ἐκεῖνος κατ-
έστη. πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέ- 5
ρως ἀντιλέγων εἰπόντα ὅτι σὶ Ἀργοναῦται πλείοντες
εἰς Φᾶσιν τὸν ὑφ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογού-
μενον πλοῦν ἰδρύσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς ἱερὰ
περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μὴδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν
ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. τοῦτο δ' οὐ μόνον 10
τοῖς ὑφ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ὑπ' αὐτοῦ. φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλεῖα Λέσβον μὲν πορθῆ-
σαι καὶ ἄλλα χωρία, Αἴμνον δ' ἀποσχέσθαι καὶ τῶν
πλησίων νήσων διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν
Εὐνεων συγγένειαν τότε τὴν νῆσον κατέχοντα. πῶς 15
οὖν ὁ ποιητὴς τοῦτο μὲν ἤδει, διότι συγγενεῖς ἢ ὁμο-
εθνεῖς ἢ γείτονες ἢ ὄπωσον οἰκιοὶ ὑπῆρχον ὅ τε Ἀχιλ-
λεὺς καὶ ὁ Ἰάσων (ὅπερ οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ
Θετταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν
Ἰωλκίον τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαιῖδος ὑπάρχειν), 20
τοῦτο δ' ἠγνόει, πόθεν ἦλθε τῷ Ἰάσωνι, Θετταλῷ καὶ
Ἰωλκίῳ ὑπάρχοντι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν κατα-
λιπεῖν διαδοχὴν, Αἴμνον δὲ καταστῆσαι κύριον τὸν
υἱόν; καὶ Πελίαν μὲν ἤδει καὶ τὰς Πελιάδας καὶ τὴν
ἀρίστην αὐτῶν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς „Εὐμηλον, τὸν ὑπ' 25
„Ἀδμήτῳ τέκε δια γυναικῶν Ἀλκηστis, Πελῖαο θυγα-
„τρῶν εἶδος ἀρίστη,“ τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰάσονα συμβάν-
των καὶ τὴν Ἀργῶ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, τῶν ὁμο-
λογουμένων παρὰ πᾶσιν, ἀνήκοος ἦν, ἐν δὲ τῷ ὠκεα-
νῷ τὸν παρ' Αἰήτου πλοῦν ἐπλαττεν, ἀρχὴν μηδεμίαν 30
ἐξ ἱστορίας λαβών;

39 Ὡς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ

πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν ἔχει πιδανόν τι τοῦ Πελλίου στείλαν-
 τος, καὶ ἡ ἐπάνοδος καὶ ἡ ἐν τῷ παράπλῳ νήσων ὁση-
 δὴ ἐπικράτεια καὶ νῆ Δία ἡ ἐπὶ πλέον γενηθεῖσα πλά-
 νη, καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ, ἐκ τῶν
 5 ἐτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων ἐστὶν ἐκ τῆς
 Ὀμήρου φωνῆς. ἡ τε γὰρ Δία δεικνύεται περὶ Φᾶσιν
 πόλις, καὶ ὁ Αἰήτης πεπίστευται βασιλεῦσαι τῆς Κολ-
 χίδος, καὶ ἐστὶ τοῖς ἐκεῖ τοῦτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. ἡ τε
 Μήδεια φαρμακίς ἱστορεῖται, καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἐκεῖ
 10 χῶρας ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀργυρείων καὶ σιδηρείων
 δικαίαν τινὰ ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρατείας,
 καθ' ἣν καὶ Φοῖξος πρότερον ἐστειλε τὸν πλοῦν τοῦ-
 τον· καὶ ἐστὶν ὑπομνήματα τῆς ἀμφοῖν στρατείας τό-
 τε Φοῖξιον τὸ ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς τε Κολχίδος καὶ
 15 τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰασόνεια, ἃ πολλαχοῦ καὶ τῆς Ἀρ-
 μενίας καὶ τῆς Μηδίας καὶ τῶν πλησιοχώρων αὐταῖς
 τόπων δεικνύται. καὶ μὴν καὶ περὶ Σινώπην καὶ τὴν C. 46
 ταύτης παραλίαν καὶ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλή-
 σποντον μέχρι τῶν κατὰ τὴν Ἀἴμνον τόπων λέγεται
 20 πολλὰ τεκμήρια τῆς τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φοί-
 ξου· τῆς δ' Ἰάσονος καὶ τῶν ἐπιδιωξάντων Κόλχων
 καὶ μέχρι τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἀδρίου,
 ὧν ἕνια καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν
 „Αἰγλήτην Ἀνάφην τε Λακωνίδι γείτονα Θήρη“ λέ-
 25 γων „ἄρχμενος, ὡς ἦρωες ἀπ' Αἰήταο Κυταίου αὐτίς
 „ἐς ἀρχαίην ἐπλεον Αἰμονίην,“ τοτὲ δὲ περὶ τῶν Κόλ-
 χων „οἳ μὲν ἐπ' Ἰλλυριοτο πόρου σχάσσαντες ἐρετμὰ
 „λαῖα πάρα ξανθῆς Ἀρμονίης τάφιον ἄστυρον ἐκτίσσαν-
 „το, τό κεν φυγάδων τις ἐνίσποι Γραικός, ἀτὰρ κείνων
 30 „γλαῦσ' ὀνόμηνε Πόλας.“ τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἴστρου ἀνα-
 πλεῦσαι φασὶ μέχρι πολλοῦ τοὺς περὶ τὸν Ἰάσονα, οἱ
 δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου· οἱ μὲν κατὰ ἄγνοιαν τῶν τό-

παν, οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἴστρον ἐκ τοῦ μεγάλου Ἴστρον τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐκβάλλειν εἰς τὸν Ἀδρίαν φασί· τάδε οὐκ * ἀπίθάνως οὐδ' ἀπίστως λέγοντες.

40 Τοιαύταις δὴ τισιν ἀφορμαῖς ὁ ποιητὴς χρησάμενος τὰ μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἱστορουμένοις, προσμυθεύει 5 δὲ τούτοις, ἔθος τι φυλάττων καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον. ὁμολογεῖ μὲν, ὅταν Αἰήτην ὀνομάξῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν Ἀργῶ λέγῃ, καὶ παρὰ [τὴν Αἴαν] τὴν Αἰαίην πλάττη, καὶ τὸν Εὐνεων ἐν Αἴμνῳ καθιδρῦν, καὶ ποιῇ τῷ Ἀχιλλεὶ φίλην τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Μή- 10 δειαν τὴν Κίρκην φαρμακίδα ποιῇ „αὐτοκάσιγνήτην ὀλοόφρονος Αἰήταο.“ προσμυθοποιεῖ δὲ τὸν ἔξωκεανισμὸν τὸν κατὰ τὴν πλάνην συμβάντα τὴν ἀπ' ἐκείνου τοῦ πλοῦ. ἐπεὶ κάκεινο ὑποκειμένων μὲν τούτων εὖ λέγεται „Ἀργῶ πασιμέλουσα,“ ὡς ἐν γνωρίμοις 15 τόποις καὶ εὐανδροῦσι τῆς ναυστολίας γενομένης· εἰ δ', ὥσπερ ὁ Σκήψιός φησι παραλαβῶν μάρτυρα Μιμερμον, ὃς ἐν τῷ ὠκεανῷ ποιήσας τὴν οἰκησιν τοῦ Αἰήτου πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς πεμφθῆναι φησιν ὑπὸ τοῦ Πελίου τὸν Ἰάσονα καὶ κομίσαι τὸ δέρος, οὐτ' 20 ἂν ἢ ἐπὶ τὸ δέρος ἐκείσε πομπὴ πιθανῶς λέγοιτο εἰς ἀγνωστας καὶ ἀφανεῖς τόπους, οὐδ' ὁ δι' ἐρήμων καὶ ἀοίκων καὶ καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον ἐκτετοπισμένων πλοῦς οὐτ' ἐνδοξος οὔτε πασιμέλων.

3 Οὐδὲ τοῦτ' εὖ Ἐρατοσθένους, ὅτι ἀνδρῶν οὐκ 25 ἀξίῳ μνήμης ἐπὶ πλέον μέμνηται, τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ

C. 47 24. post πασιμέλων: „οὐδέ· κοτ' ἂν μέγα κῶας ἀνήγαγεν „αὐτὸς Ἰήσων ἐξ Αἴης, τελέσας ἀλγινόεσσαν ὁδόν, ὕβριστῆ „Πελὴν τελέων χαλεπηρῆς ἀεθλον, οὐδ' ἂν ἐπ' ὠκεανῷ κα- „λὸν ἔκοντο ῥόον.“ καὶ ὑποβάς „Αἰήταο πόλιν, τόθι τ' „ἠκέος ἠελίοιο ἀκτῖνες χρυσέῳ κείαται ἐν θαλάμῳ ὠκεανοῦ „παρὰ χεῖλες, ἐν' ὄρητο θείας Ἰήσων.“

- δὲ πιστεύων καὶ μάρτυσι χρώμενος αὐτοῖς, οἷον Δαμάστη καὶ τοιοῦτοις ἄλλοις. καὶ γὰρ εἴ τι λέγουσιν ἀληθές, οὐ μάρτυσί γε ἐκείνοις χρηστέον περὶ αὐτοῦ, οὐδὲ πιστευτέον διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν
- 5 μόνων τῷ τοιοῦτῳ τρόπῳ χρηστέον, οἱ πολλὰ μὲν εἰρήκασιν εὖ, πολλὰ δὲ καὶ παραλελοίπασιν ἢ οὐχ ἱκανῶς ἐξεῖπον, οὐδὲν δ' ἔψευσμένως. ὁ δὲ Δαμάστη χρώμενος μάρτυρι οὐδὲν διαφέρει τοῦ καλοῦντος μάρτυρα τὸν Βεργαῖον Εὐήμερον καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς αὐτὸς
- 10 εἰρηκε διαβάλλων τὴν φλυαρίαν. καὶ τούτου δ' ἔνα τῶν λήρων αὐτὸς λέγει, τὸν μὲν Ἀράβιον κόλπον λίμνην ὑπολαμβάνοντος εἶναι, Διότιμον δὲ τὸν Στρομβίχου πρεσβείας Ἀθηναίων ἀφηγούμενον διὰ τοῦ Κύδνου ἀναπλεῦσαι ἐκ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Χοάσπην
- 15 ποταμόν, ὃς παρὰ τὰ Σοῦσα ῥεῖ, καὶ ἀφικέσθαι τεταρακοσταῖον εἰς Σοῦσα· ταῦτα δ' αὐτῷ διηγήσασθαι αὐτὸν τὸν Διότιμον· εἶτα θαυμάζειν εἰ τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τύγγιν ἦν δυνατὸν διακόψαντα τὸν Κύδνον εἰς τὸν Χοάσπην ἐκβαλεῖν.
- 20 Οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ἄν τις ἐπισημῆναιτο, ἀλλ' ὅτι ² καὶ περὶ τῶν τόπων οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν πω γνώριμα εἶναι φησι τὰ καθ' ἕκαστα ἀκριβολογούμενα, καὶ κελύσας ἡμῖν μὴ ῥαδίως τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, καὶ τὰς αἰτίας διὰ μακρῶν ἀποδοῦς δι' ἃς οὐδὲ πιστευ-
- 25 τέον, οἷον περὶ τῶν κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἀδρίαν, αὐτὸς ἐπίστευσε τοῖς τυχοῦσι. τοιγάρτοι τὸν μὲν Ἴσικὸν κόλπον ἐπίστευσεν ἐωθινώτατον τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης σημείον, τοῦ κατὰ Διοσκουριάδα τὴν ἐν τῷ τοῦ Πόντου μυγῷ σχεδόν τι καὶ τρισχιλλίους σταδίους
- 30 ἐωθινωτέρου ὄντος καὶ κατ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σταδισμοῦ

9. post Βεργαῖον : ἢ τον Μεσσήνιον

οὗ φησί· τοῦ τε Ἀδρίου καὶ τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ ἰσχατα
 διεξιῶν οὐδενὸς ἀπέχεται μυθώδους. πεπιστευκε δὲ
 καὶ περὶ τῶν ἔξω στηλῶν Ἡρακλείων πολλοῖς μυθώ-
 δοι, Κέρνην τε νῆσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων
 C. 48 τοὺς μηδαμοῦ νυνὶ δεικνυμένους, περὶ ἧν μνησθησό- 5
 μεθα καὶ ὕστερον. εἰπὼν τε τοὺς ἀρχαιοτάτους πλεῖν
 καὶ κατὰ ληστειάν ἢ ἐμπορίαν, μὴ πελαγίζειν δέ, ἀλλὰ
 παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσωνα, ὄνπερ καὶ μέχρι τῆς
 Ἀρμενίας καὶ Μηδίας ἐκ τῶν Κόλχων στρατευῖσαι
 ἀφέντα τὰς ναῦς, ὕστερόν φησι τὸ παλαιὸν οὔτε τὸν 10
 Εὐξείνιον θαρρεῖν τινα πλεῖν οὔτε παρὰ Λιβύην καὶ
 Συρίαν καὶ Κιλικίαν. εἰ μὲν οὖν τοὺς πάλαι τοὺς πρὸ
 τῆς ἡμετέρας λέγει μνήμης, οὐδὲν ἐμοὶ μέλει περὶ ἐκεί-
 νων λέγειν, οὔτ' εἰ ἐπλεον οὔτ' εἰ μὴ· εἰ δὲ περὶ τῶν
 μνημονευομένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν ὡς οἱ 15
 παλαιοὶ μακροτέρας ὁδοὺς φανοῦνται καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν τελέσαντες τῶν ὕστερον, εἰ χρὴ
 προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οἶον Διόνυσος καὶ Ἡρα-
 κλῆς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λε-
 γόμενοι Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος. καὶ Θησεία δὲ καὶ 20
 Πειρίθουν μακρὰς εἰκὸς ἐστὶ στρατείας ὑπομείναντας
 καταλιπεῖν δόξαν περὶ ἑαυτῶν ὡς εἰς Ἄιδου καταβάν-
 τας, τοὺς δὲ Διοσκύρους ἐπιμελητὰς τῆς θαλάττης
 λεχθῆναι καὶ σωτήρας τῶν πλεόντων. ἢ τε Μίνω θα-
 λαττοκρατία θρυλεῖται καὶ ἡ Φοινίκων ναυτιλία, οἱ 25
 καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἡρακλείων στηλῶν ἐπήλθον καὶ πό-
 λεις ἔκτισαν ἀκρεῖ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Λιβύης παρα-
 λίας μικρὸν τῶν Τρωικῶν ὕστερον. Αἰνείαν δὲ καὶ
 Ἀντήνορα καὶ Ἐνετοὺς καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐκ τοῦ Τρωι-
 κοῦ πολέμου πλανηθέντας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην 30
 ἄξιον μὴ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων νομίσαι; συνέβη
 γὰρ δὴ τοῖς τότε Ἑλλήσιν ὁμοίως καὶ τοῖς βαρβάροις

διὰ τὸν τῆς στρατείας χρόνον ἀποβαλεῖν τὰ τε ἐν οἴκῳ
καὶ τῇ στρατείᾳ πορισθέντα· ὥστε μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου
καταστροφὴν τοὺς τε νικήσαντας ἐπὶ ληστειᾶν τραπέ-
σθαι διὰ τὰς ἀπορίας καὶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἠττηθέν-
5 τας καὶ περιγενομένους ἐκ τοῦ πολέμου. καὶ δὴ καὶ πό-
λεις ὑπὸ τούτων πλεῖσται κτισθῆναι λέγονται κατὰ
πᾶσαν τὴν ἔξω τῆς Ἑλλάδος παραλίαν, ἔστι δ' ὄκου
καὶ τὴν μεσόγαιαν.

Εἰπὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὁπόσον προὔβη τὰ τῆς οἴκου- 3
10 μένης εἰς γυνῶσιν τοῖς μετ' Ἀλέξανδρου καὶ κατ' αὐτὸν
ἦδη, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸν περὶ τοῦ σχήματος λόγον,
οὐχὶ περὶ τοῦ τῆς οἴκουμένης, ὅπερ ἦν οἰκειότερον τῷ
περὶ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ τοῦ τῆς συμπάσης γῆς· δεῖ μὲν
γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι, μὴ ἀτάκτως δέ. εἰπὼν οὖν
15 ὅτι σφαιροειδῆς ἢ σύμπασα, οὐχ ὡς ἐκ τόρνου δέ, ἀλλ' C. 49
ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ πλήθος τῶν ἐν μέρει
μετασχηματισμῶν αὐτῆς, οἳ συμβαίνουσιν ἐκ τε ὕδα-
τος καὶ πυρὸς καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσημάτων καὶ
ἄλλων τοιούτων, οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τάξιν φυλάττων.
20 τὸ μὲν γὰρ σφαιροειδὲς περὶ ὅλην τὴν γῆν ἀπὸ τῆς
τοῦ ὄλου ἕξεως συμβαίνει, οἳ δὲ τοιοῦτοι μετασχημα-
τισμοὶ τὴν μὲν ὅλην γῆν οὐδὲν ἐξαλλάττουσιν· ἐν γὰρ
τοῖς μεγάλοις ἐναφανίζεται τὰ οὕτω μικρά· τῆς δὲ
οἴκουμένης διαθέσεις ἐτέρας καὶ ἐτέρας τινὰς ἀπερ-
25 γάζονται καὶ τὰς προσεχεῖς αἰτίας ἄλλας καὶ ἄλλας
ἔχουσι.

Μάλιστα δὲ φησι ζήτησιν παρασχεῖν πῶς ἐν δις- 4
χιλίοις καὶ τριςχιλίοις ἀπὸ θαλάττης σταδίοις κατὰ
τὴν μεσόγαιαν ὄραται πολλαχοῦ κόγχων καὶ ὄστρεων
30 καὶ χηραμύδων πλήθος καὶ λιμνοθάλατται, καθάπερ
φησὶ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμμωνος καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ

ὁδὸν τρισχιλίων σταδίων οὖσαν· πολλὴν γὰρ εἶναι
 χύσιν ὀστρέων, ἅλας τε καὶ νῦν ἐτι εὐρίσκεισθαι πολ-
 λούς, ἀναφυσήματά τε θαλάττης εἰς ὕψος ἀναβάλλειν·
 πρὸς ᾧ καὶ ναυάγια θαλαττίων πλοίων δεικνυσθαι, ἃ
 ἔφασαν διὰ τοῦ χάσματος ἐκβεβράσθαι, καὶ ἐπι-στυλι- 5
 δίων ἀνακείσθαι δελφίνας ἐπιγραφῆν ἔχοντας Κυρη-
 ναίων θεωρῶν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν Σιράτωνος ἐπαι-
 νει δόξαν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἐτι Ξάνθου τοῦ Λυδοῦ·
 τοῦ μὲν Ξάνθου λέγοντος ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι
 μέγαν ἀρχμὸν ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμούς καὶ λίμνας καὶ 10
 φρέατα· αὐτόν τε εἰδέναι πολλαχῆ πρόσω ἀπὸ τῆς θα-
 λάττης λίθον τε κογχυλιώδη καὶ τὰ κτενώδεα καὶ χη-
 ραμύδων τυπώματα καὶ λιμνοθάλατταν ἐν Ἀρμενίοις
 καὶ Ματιηνοῖς καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ κάτω, ὧν ἕνεκα πεί-
 θεσθαι τὰ πεδία ποτὲ θάλατταν γενέσθαι. τοῦ δὲ 15
 Σιράτωνος ἐτι μᾶλλον ἀπτομένου τῆς αἰτιολογίας, ὅτι
 φησὶν οἰεσθαι τὸν Εὐξείνου μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ
 Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμούς βιάσασθαι καὶ
 ἀνοῖξαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας, εἴτ' ἐκπεσεῖν τὸ
 ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. τὸ 20
 δ' αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν·
 καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας ἔκρηγῆναι πόρον,
 πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης, κατὰ
 δὲ τὴν ἔκρυσιν ἀνακαλυφθῆναι τὰ τεναγώδη πρότε-
 ρον. φέρει δ' αἰτίαν πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἔξω θαλάττης 25
 καὶ τῆς ἐντὸς τοῦδαφος ἑτερόν ἐστιν, ἐπειθ' ὅτι καὶ
 νῦν ἐτι ταινία τις ὕφαλος διατέτακεν ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 C. 50 πης ἐπὶ τὴν Λιβύην, ὡς ἂν [μὴ] μιᾶς οὔσης πρότερον
 τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός. καὶ βραχύτατα μὲν εἶναι τὰ
 περὶ τὸν Πόντον, τὸ δὲ Κρητικὸν καὶ Σικελικὸν καὶ 30
 Σαρδῶον πέλαγος σφόδρα βαθέα· τῶν γὰρ ποταμῶν
 πλείστων καὶ μεγίστων ῥεόντων ἀπὸ τῆς ἄρκτου καὶ

τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖνα μὲν ἰλύος πληροῦσθαι, τὰ ἄλλα
 δὲ μένειν βαθεῖα. διὸ καὶ γλυκυτάτην εἶναι τὴν Πον-
 τικὴν θάλατταν τὰς τ' ἐκρύσεις γίνεσθαι εἰς οὓς ἐγκέ-
 κλικαι τόπους τὰ ἐδάφη. δοκεῖν δὲ καὶ χωσθῆναι τὸν
 5 Πόντον ὅλον εἰς ὕστερον, ἂν μένωσιν αἱ ἐπιφρύσεις
 τοιαῦται· καὶ γὰρ νῦν ἤδη τεναγίξειν τὰ ἐν ἀριστερᾷ
 τοῦ Πόντου, τὸν τε Σαλμυδησσὸν καὶ τὰ καλούμενα
 στήθη ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τὰ περὶ τὸν Ἴστρον καὶ τὴν
 Σκεθῶν ἰσημίαν. τάχα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ἀμμωνος ἰερόν
 10 πρότερον ἐπὶ τῆς θαλάττης ὄν ἐκρύσεως γενομένης
 νῦν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κείσθαι. εἰκάξει τε τὸ μαντεῖον
 εὐλόγως ἐπὶ τοσοῦτον γινέσθαι ἐπιφανές τε καὶ γνώ-
 ριμον ἐπὶ θαλάττῃ ὄν, τὸν τε ἐπὶ πολὺ οὕτως ἐκτο-
 πισμόν ἀπὸ τῆς θαλάττης οὐκ εὐλογον ποιεῖν τὴν νῦν
 15 οὖσαν ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν· τὴν τε Αἴγυπτον τὸ κα-
 λαιὸν θαλάττῃ κλύεσθαι μέχρι τῶν ἐλαῶν τῶν περὶ τὸ
 Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος καὶ τὴν Σιρβωνίδα
 λίμνην· ἐτι γοῦν καὶ νῦν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῆς ἀλ-
 μυρίδος ὀρυκτομένης ὑφάμμοις καὶ κογχυλιώδεσι εὐ-
 20 ρίσκεσθαι τοὺς βόθρους, ὡς ἂν τε θαλαττωμένης τῆς
 χάρας καὶ τοῦ τόπου παντὸς τοῦ περὶ τὸ Κάσιον καὶ
 τὰ Γέρρα καλούμενα τεναγίζοντος, ὥστε συνάπτειν
 τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ· ἐνδούσης δὲ τῆς θαλάττης
 ἀνακαλυφθῆναι, μείναι δὲ τὴν Σιρβωνίδα λίμνην, εἰτ'
 25 ἐκραγήηται καὶ ταύτην ὥστε ἐλώδη γινέσθαι. ὡς δ' αὖ-
 τως καὶ τῆς Μοίριδος λίμνης τοὺς αἰγιαλοὺς [αἰγιαλοῖς]
 θαλάττης μᾶλλον ἢ ποταμοῦ προσεοικέναι. τὸ μὲν οὖν
 ἐπικλύεσθαι ποτε πολὺ μέρος τῶν ἡπείρων ἐπὶ και-
 ροὺς τινας καὶ πάλιν ἀνακαλύπτεσθαι δοίη τις ἂν· ὡς
 30 δ' αὖτως καὶ τὸ τοῖς ἐδάφεσιν ἀνώμαλον εἶναι τὴν γῆν
 ἅπασαν τὴν νῦν ὕψαλον, καθάπερ γε νῆ Δία καὶ τὴν
 ἔξαλον, ἐμ ἢ οἰκοῦμεν, τοσαύτας δεχομένην ὄσας αὐτὸς

Ἐρατοσθένους εἶρηκε μεταβολάς· ὥστε πρὸς γε τὸν Πάνθου λόγον οὐδὲν ἂν ἔχοι τις προσφέρειν ἄτοπον.

- 5 Πρὸς δὲ τὸν Στράτωνα λέγοιτ' ἂν, ὅτι πολλῶν αἰτίων ὄντων ἀφίεις ταῦτα τὰ μὴ ὄντα αἰτιᾶται. φρά-
την γὰρ αἰτίαν φησίν, ὅτι τῆς ἐντὸς θαλάττης καὶ τῆς 5
C. 51 ἐκτὸς οὐ ταῦτόν τὸ ἔδαφος καὶ ὁ βυθός. πρὸς γὰρ τὸ
μετεωρίζεσθαι ταύτην καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ ἐπικλύ-
ζειν τόπους τινὰς καὶ ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν οὐ τοῦτο
ἐστὶν αἰτιον [τὸ] ἄλλα καὶ ἄλλα ἐδάφη τὰ μὲν ταπεινώ-
τερα εἶναι τὰ δὲ ὑψηλότερα, ἀλλὰ τὸ τὰ αὐτὰ ἐδάφη 10
ποτὲ μὲν μετεωρίζεσθαι ποτὲ δ' αὐτὰ ταπεινοῦσθαι καὶ
συνεξαίρειν ἢ συνενδιδόναι τὸ πέλαγος· ἐξαρθέν μὲν
γὰρ ἐπικλύσαι ἂν, ταπεινωθέν δὲ ἀναδράμοι ἂν εἰς τὴν
ἀρχαίαν κατάστασιν. εἰ γὰρ [οὐχ] οὕτω, δεήσει πλεονα-
σμῷ τῆς θαλάττης αἰφνιδίῳ γενομένῳ τὴν ἐπίκλυσιν 15
συμβαίνειν, καθάπερ ἐν ταῖς ἀναβάσεσι τῶν ποταμῶν,
τοτὲ μὲν ἐπινεχθέντος ἐτέρωθεν τοτὲ δ' αὐξηθέντος
τοῦ ὕδατος. ἀλλ' οὐδ' αἱ αὐξήσεις ἀθροαὶ καὶ αἰφνιδιοὶ
γίνονται, οὐδ' αἱ πλημμυρίδες τοσοῦτον ἐπιμένουσι
χρόνον οὐδ' ἄτακτοὶ εἰσιν, οὔτε κατὰ τὴν ἡμετέραν 20
ἐπικλύζουσι θάλατταν οὐδ' ὅπου ἔτυχε. λοιπὸν οὖν
αἰτιᾶσθαι τὸ ἔδαφος ἢ τὸ τῆς θαλάττης ὑποκαείμενον ἢ
τὸ ἐπικλυζόμενον, μᾶλλον δὲ τὸ ὕψαλον. πολὺ γὰρ
εὐκινητότερον καὶ μεταβολὰς θάττους δεῖξασθαι δυνά-
μενον τὸ ἐνυγρον· καὶ γὰρ τὸ πνευματικὸν τὸ πάντων 25
τῶν τοιούτων αἰτιον πλεον ἐνταῦθα. ἀλλ', ὡς ἔφην,
τῶν τοιούτων ἀπεργαστικόν ἐστι καθῶν τὸ τὰ αὐτὰ
ἐδάφη ποτὲ μὲν ἐξαίρεσθαι ποτὲ δὲ ὑψίξῃσιν λαμβά-
νειν, οὐ τὸ τὰ μὲν εἶναι ὑψηλὰ τὰ δὲ ἥττον· ὁ δὲ τοῦτο
λαμβάνει, νομίζων ὅπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν συμβαίνει 30
τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἀπαντᾶν, τὸ ἀπὸ τῶν με-
τεώρων τόπων εἶναι τὴν φύσιν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦ κατὰ

Βυζάντιον ῥοῦ τὸ ἔδαφος ἤτιατο, λέγων ὑψηλότερον
 τὸ τοῦ Εὐξείνου ἢ τὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ ἐξῆς
 πελάγους, ἅμα καὶ αἰτίαν προστιθείς· ἀπὸ γὰρ τῆς
 ἰλύος τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένης πληροῦ-
 5 σθαι τὸν βυθὸν καὶ βραχὺν γίνεσθαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ
 φεῖν εἰς τὰ ἐκτός. τὸν δ' αὐτὸν λόγον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
 τέραν θάλατταν σύμπασαν μεταφέρει πρὸς τὴν ἐκτός,
 ὡς καὶ ταύτης μετεωρότερον τοῦδαφος ποιούσης τοῦ
 ὑποκειμένου τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ
 10 πολλῶν ποταμῶν πληροῦται καὶ τὴν ὑποστάθμην τῆς
 ἰλύος δέχεται τὴν ἀνάλογον. ἐχρῆν οὖν καὶ τὸν εἰσροῦν
 ὅμοιον γίνεσθαι τῷ κατὰ Βυζάντιον τὸν κατὰ στήλας
 καὶ τὴν Κάλπην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐῶ· ἐροῦσι γὰρ κάκει
 τοῦτο συμβαίνειν, περισπᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀμπώσεων
 15 καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ ἐπικρῦπτεσθαι.

Ἐκεῖνο δὲ πυνθάνομαι τί ἐκώλυε, πρὶν ἀνεφγέαι 6
 τὸ στόμα τὸ κατὰ Βυζάντιον, ταπεινότερον ὄν τὸ τοῦ
 Εὐξείνου ἔδαφος τοῦ τῆς Προποντίδος καὶ τῆς ἐξῆς C. 52
 θαλάττης πληρωθῆναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν, εἴτε θάλατ-
 20 ταν οὔσαν καὶ πρότερον εἴτε λίμνην μείζω τῆς Μαιώ-
 τιδος; εἰ γὰρ τούτο συγχωροῖτο, προσεφῆσομαι καὶ
 τοῦτο· ἄρά γε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκείνου καὶ
 τοῦ τῆς Προποντίδος οὐχ οὕτως εἶχεν ὥστε, μέχρι μὲν
 ἢ αὐτῇ ἦν, μὴ βιάζεσθαι πρὸς ἐκρυσιν διὰ τὴν ἐξ ἰσης
 25 ἀντέρεισιν καὶ θλίψιν, ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἢ ἐν-
 τός, βιάσασθαι καὶ ἀπερᾶσαι τὸ πλεονάζον, ἐκ δὲ τού-
 του γενέσθαι σύρρον τὸ ἔξω πέλαγος τῷ ἐντός καὶ
 τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνῳ λαβεῖν, εἴτε θαλαττίῳ
 εἴτε λιμναίῳ μὲν πρότερον ὄντι, θαλαττίῳ δὲ ὕστερον,
 30 διὰ τὴν μίξιν καὶ τὴν ἐπικράτειαν; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο
 δῶσουσιν, ἢ μὲν ἐκρῦσις οὐκ ἂν κωλύοιτο ἢ νῦν, οὐκ

ἀπὸ ὑπερτέρου δὲ ἐδάφους οὐδὲ ἐπικλινούσ, ὅπερ ἤξιον Στρατών.

- 7 Ταῦτα δὲ [δεῖ] μεταφέρειν καὶ ἐπὶ τὴν ὄλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, μὴ ἐν τοῖς ἐδάφεσι καὶ ταῖς ἐπικλίσεσιν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἔκρου τιθε- 5 μένους, ἀλλ' ἐν τοῖς ποταμοῖς· ἐπεὶ οὐκ ἀπίθανον κατ' αὐτούς, οὐδ' εἰ τὴν ὄλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λίμνην πρότερον εἶναι συνέβαινε πληρουμένην ὑπὸ τῶν ποταμῶν, ἐπικολάσασαν ἐκπεσεῖν ἔξω διὰ τῶν κατὰ στήλας στενωῶν ὡς ἐκ καταράκτου, ἐπανξομένην 10 δ' ἀεὶ καὶ μᾶλλον τὴν θάλατταν σύρρουν γενέσθαι ὑπ' αὐτῆς τῷ χρόνῳ καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν, ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. οὐ φυσικὸν δ' ὅλως τὸ τοῖς ποταμοῖς εἰκάξειν τὴν θάλατταν· οἱ μὲν γὰρ φέρονται κατὰ ἐπικλινῆς ρεῖθρον, ἡ δὲ ἀκλι- 15 νῆς ἔστηκεν. οἱ δὲ πορθμοὶ φνεματίζονται κατ' ἄλλον τρόπον, οὐ διὰ τὸ τὴν ἰλὺν τὴν ἐκ τῶν ποταμῶν προσχοῦν τὸν τοῦ κελάργου βυθόν· ἡ γὰρ πρόσχωσις περὶ αὐτὰ συνίσταται τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, οἷον περὶ μὲν τὰ τοῦ Ἰστροῦ τὰ λεγόμενα στήθη καὶ ἡ Σκυθῶν 20 ἐρημία καὶ ὁ Σαλμυδησσός, καὶ ἄλλων χειμάρρων συνεργούντων πρὸς τοῦτο, περὶ δὲ τὰ τοῦ Φάσιδος ἡ Κολχικῆ παραλία διάμμος καὶ ταπεινὴ καὶ μαλακὴ οὖσα, περὶ δὲ τὸν Θερωώδοντα καὶ τὸν Ἴριν ὄλη Θεμισκυρα, τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδῖον, καὶ τῆς Σιδηνῆς 25 τὸ πλεόν· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἅπαντες γὰρ μιμοῦνται τὸν Νεῖλον ἐξηπειροῦντες τὸν πρὸ αὐτῶν πόρον, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἥττον· ἥττον μὲν οἱ μὴ πολλὴν καταφέροντες τὴν ἰλὺν, μᾶλλον δὲ οἱ πολλὴν τε καὶ μαλακόγειον χώραν ἐπιόντες καὶ χειμάρρους 30 δεχόμενοι πολλούς, ὧν ἔστι καὶ ὁ Πύραμος ὁ τῆ Κιλικία πολὺ μέρος προσθεῖς, ἐφ' οὗ καὶ λόγιον ἐκπέπτωκέ

τι τοιοῦτον „ἔσσειται ἔσσομένοις, ὅτε Πύραμος ἀργυ- C. 53
 „φιδίης ἠΐονα προχέων ἰσρὴν ἐς Κύπρον ἵκηται.“ ἐκ
 μέσων γὰρ τῶν τῆς Καταουίας πεδίων ἐνεχθεὶς πλω-
 τὸς καὶ διεκπαισάμενος διὰ τῶν τοῦ Ταύρου στενωῶν
 5 εἰς τὴν Κιλικίαν ἐκδίδωσιν εἰς τὸν πρὸ ταύτης τε καὶ
 τῆς Κύπρου πόρον.

Ἄτιον δὲ τοῦ μὴ φθάνειν τὴν χοῦν εἰς τὸ πέλα- 8
 γος προιοῦσαν τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένην
 τὸ τὴν θάλατταν ἀνακόπτειν αὐτὴν εἰς τοῦπίσω, κα-
 10 λιρροοῦσαν φύσει· ἔοικε γὰρ τοῖς ζῳοῖς, καὶ καθάπερ
 ἐκεῖνα συνεχῶς ἀναπνεῖ τε καὶ ἐκπνεῖ, τὸν αὐτὸν τρό-
 πον καὶ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τε καὶ εἰς ἐαυτὴν συνεχῶς πα-
 λιδρομικὴν τινα κινουμένην κίνησιν. δῆλον δὲ τῷ ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ ἐστῶτι κατὰ τὴν κυμάτωσιν· ἅμα γὰρ
 15 κλύζονται οἱ πόδες καὶ γυμνοῦνται καὶ πάλιν κλύζου-
 νται, καὶ τοῦτο συνεχῶς· τῷ δὲ κλύδωνι καὶ κύμα ἐπι-
 τρέχει, [ὅ] καὶ γαληνότατον ἢ ἐπιφερόμενον ἔχει τινα
 βίαν πλείω καὶ ἀπορρίπτει πᾶν τὸ ἀλλότριον εἰς τὴν
 γῆν „πολλὸν δὲ παρεξ ἄλλα φύκος ἔχευε.“ μᾶλλον μὲν
 20 οὖν ἐν ἀνέμῳ συμβαίνει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν νηνεμία
 καὶ ἐν ἀπογαίῳσιν πνεύμασιν· οὐδὲν γὰρ ἤττον ἐπὶ γῆν
 φέρεται τὸ κύμα ὑπεναντίως τῷ ἀνέμῳ, ὡς ἂν ἰδίαν
 τινα τῆς θαλάττης κίνησιν συγκινούμενον αὐτῇ.

Ἡ μὲν οὖν ἐφοδος τοῦ κύματος ἔχει τινα βίαν 9
 25 ὥστ' ἀπωθεῖσθαι τὸ ἀλλότριον. καὶ δὴ καὶ κάθαρσιν
 τινα τῆς θαλάττης ταύτην φασί, καθ' ἣν καὶ τὰ νεκρὰ
 σώματα καὶ τὰ ναυάγια εἰς γῆν ἐκκυμαίνεται. ἢ δ' ἀνα-
 χλώρησις οὐκ ἔχει τοσαύτην βίαν ὥστε νεκρὸν ἢ ξύλου
 ἢ τὸ κουφότατον, φελλόν, ὑπὸ τοῦ κύματος εἰς γῆν

23. post αὐτῇ: τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „ἀμφὶ δὲ τ' ἄκρας
 „κροτὸν ἔδν κορυφᾶσται, ἀποπτύει δ' ἄλδς ἄχνην.“ καὶ τὸ
 „ἠΐονες βοάωσιν ἱερευγομένης ἄλδς ἔξω.“

ἀναβληθῆναι, οὕτω δὲ καὶ τῶν πλησίον αὐτῆς τόπων εἰς τὸ πέλαγος προπεσεῖν ὑποληφθέντων ὑπὸ τοῦ κύματος. οὕτω δὴ καὶ τὴν χοῦν καὶ τὸ σὺν αὐτῇ τεθλωμένον ὕδωρ ἐκκυμαίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τοῦ βάρους ἅμα συνεργοῦντος ὥστε θάττον κατενεχθῆναι 5 πρὸς τὴν γῆν κάτω, πρὶν εἰς τὸ πρόσω πελαγίσει. καὶ γὰρ ἢ τοῦ ποταμοῦ βία παύεται μικρὸν προελθοῦσα τοῦ στόματος. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται προσχωσθῆναι τὸ πέλαγος πᾶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀρξάμενον, ἂν συνεχεῖς ἔχη τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιρροῦσεις. τοῦτο δ' ἂν 10 συμβαίη, κἂν τοῦ Σαρδονίου πελάγους βαθυτέρον

C. 54 ὑποθώμεθα τὸν Πόντον, ὅπερ λέγεται τῶν ἀναμετρηθέντων βαθυτάτον χιλίων πού ὀργυιῶν, ὡς Ποσειδωνίος φησι.

10 Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην αἰτιολογίαν ἤττον ἂν τις 15 ἀποδέξαιτο· μᾶλλον δ' ἀπὸ τῶν φανερωτέρων καὶ τῶν καθ' ἡμέραν τρόπων τινὰ ὀρωμένων ἀναπτέον τὸν λόγον· καὶ γὰρ κατακλυσμοὶ καὶ σεισμοὶ καὶ ἀναφυσήματα καὶ ἀνοιδήσεις τῆς ὑφάλου γῆς μετεωρίζουσι καὶ τὴν θάλατταν, αἱ δὲ συνιζήσεις ταπεινοῦσιν αὐτήν· 20 οὐ γὰρ μύδροι μὲν ἀνενεχθῆναι δύνανται καὶ μικραὶ νῆσοι, μεγάλαι δ' οὐ· οὐδὲ νῆσοι μὲν, ἡπειροὶ δ' οὐ· ὁμοίως δὲ καὶ συνιζήσεις καὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι γένοιντ' ἂν, εἶπερ καὶ χάσματα καὶ καταπόσεις χωριῶν καὶ κατοικιῶν, ὡς ἐπὶ Βούρας τε καὶ Βιζώνης καὶ ἄλλων 25 πλειόνων, ὑπὸ σεισμοῦ γενέσθαι φασί· καὶ τὴν Σικελίαν οὐδέν τι μᾶλλον ἀπορροῶγα τῆς Ἰταλίας εἰκάξει τις ἂν ἢ ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ συμμεῖναι· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς Λιπαραιῶν νήσους καὶ Πιθηκούσας. 30

11 Ὁ δ' οὕτως ἡδύς ἐστιν ὥστε καὶ μαθηματικὸς ὢν οὐδὲ τὴν Ἀρχιμήδους βεβαιοὶ δόξαν, ὅτι φησὶν ἐκεῖνος

ἐν τοῖς περὶ τῶν ὄχουμένων, παντὸς ὑγροῦ καθειστη-
 κότος καὶ μένοντος τὴν ἐπιφάνειαν σφαιρικὴν εἶναι,
 σφαῖρας ταῦτὸ κέντρον ἐχούσης τῇ γῆ· ταύτην γὰρ
 τὴν δόξαν ἀποδέχονται πάντες οἱ μαθημάτων πῶς
 5 ἀπάμενοι. ἐκεῖνος δὲ τὴν ἐντὸς θάλατταν, καίπερ μίαν
 οὖσαν, ὡς φησιν, οὐ νομίζει ὑπὸ μίαν ἐπιφάνειαν τε-
 τάχθαι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς σύνεγγυς τόποις. καὶ μάρτυράς
 γε τῆς τοιαύτης ἀμαθίας ἀρχιτέκτονας ἄνδρας ποιεῖ-
 ται, καὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μέ-
 10 ρος τῆς μαθηματικῆς ἀποφνημαμένων. φησὶ γὰρ καὶ
 Δημήτριον διακόπτειν ἐπιχειρῆσαι τὸν τῶν Πελοπον-
 νησίων ἰσθμὸν πρὸς τὸ παρασχεῖν διάπλουν τοῖς στό-
 λοις, κωλυθῆναι δ' ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων ἀναμετρη-
 σάντων καὶ ἀπαγγειλάντων μετεωροτέραν τὴν ἐν τῷ
 15 Κορινθιακῷ κόλπῳ θάλατταν τῆς κατὰ Κεγχρεᾶς εἶναι,
 ὥστε, εἰ διακόψειε τὸ μεταξὺ χωρίον, ἐπικλυσεθῆναι ἂν
 ἅπαντα τὸν περὶ Αἰγίαν πόρον καὶ αὐτὴν Αἰγίαν
 καὶ τὰς πλησίον νήσους, καὶ μηδὲ τὸν διάπλουν ἂν γε-
 νέσθαι χρησίμων. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους φοῦ-
 20 θεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὃν
 φησιν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλημμυ-
 ρίδι τε καὶ ἀμπώτεσι· δις γὰρ μεταβάλλειν τὸν φοῦν
 ἐκάστης ἡμέρας καὶ νυκτός, καθάπερ τὸν ὠκεανὸν δις
 μὲν πλημμυρεῖν δις δὲ ἀναχωρεῖν. τῇ μὲν οὖν πλημ- C. 55
 25 μυρίδι ὁμολογεῖν τὸν ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἰς
 τὸ Σικελικὸν καταφερόμενον ὡς ἂν ἐκ μετεωροτέρας
 ἐπιφανείας, ὃν δὴ καὶ κατιόντα ὀνομάζεσθαι, ὁμολογεῖν
 δ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεται τε καὶ παύε-
 ται καθ' ὃν αἱ πλημμυρίδες ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν
 30 ἀνατολὴν τῆς σελήνης καὶ τὴν δύσιν, λήγει δ' ὅταν
 συνάπτῃ τῇ μεσουρανήσει ἑκατέρω, τῇ τε ὑπὲρ γῆς καὶ
 τῇ ὑπὸ γῆς· τῇ δὲ ἀμπώτει τὸν ἐναντίον, ὃν ἐξιώντα

καλισθαι, ταῖς μεσουρανήσεσι τῆς σελήνης ἀμφοτέ-
ραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπάταις, ταῖς δὲ συν-
άφῃσι ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολάς καὶ δύσεις παυόμενον.

- 12 Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπά-
ταων εἰρήκασιν Ἰκανῶς Ποσειδάωνιός τε καὶ Ἀθηνόδα- 5
ρος· περὶ δὲ τῆς τῶν πορθμῶν παλιρροίας, ἔχοντων
καὶ αὐτῶν φυσικώτερον λόγον ἢ κατὰ τὴν νῦν ὑπό-
θεσιν, τοσοῦτον εἰπεῖν ἀπόρη, ὅτι οὔτε εἰς τρόπον
τοῦ ῥοαδῆος εἶναι τοὺς πορθμούς, ὃ γὰρ κατ' εἶδος (οὐ
γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικὸς δις ἐκάστης ἡμέρας μετέβαλ- 10
λεν, ὡς οὗτος φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικὸς ἐπτάκις, ὁ δὲ
κατὰ Βυζάντιον οὐδὲ μετέβαλλεν, ἀλλὰ διετέλει τὸν
ἔκρον μόνον ἔχων τὸν ἐκ τοῦ Ποντικοῦ πελάγους εἰς
τὴν Προποντίδα, ὡς δὲ Ἰππαρχος ἱστορεῖ, καὶ μονὰς
ποτε ἐποιεῖτο), οὔτ' εἰς τρόπον εἰς εἴη, ταύτην ἂν ἔχοι 15
τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ὁ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἡ ἐφ' ἐκά-
τερα θάλαττα ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιφάνειαν ἔχει· οὐδὲ
γὰρ ἐπὶ τῶν ποταμῶν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ κατα-
ράκτας ἔχοιεν· ἔχοντες δὲ οὐ παλιρροοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ
τὸ ταπεινότερον αἰεὶ φέρονται. καὶ τοῦτο δὲ συμβαίνει 20
διὰ τὸ κεκλιμένον εἶναι τὸ θεῦμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν
αὐτοῦ· ὥστ' οὐχ ὅτι παλιρροοῦντας, ἀλλ' οὐδὲ καθε-
στῶτας καὶ μένοντας, συρροίας μὲν ἐν αὐτοῖς οὔσης,
μὴ μιᾶς δὲ ἐπιφανείας, ἀλλὰ τῆς μὲν ὑψηλοτέρας τῆς
δὲ ταπεινοτέρας. πελάγους δὲ τίς ἂν φαίη κεκλιμένην 25
ἐπιφάνειαν; καὶ μάλιστα κατὰ τὰς σφαιροποιούσας
ὑποθέσεις τὰ τέτταρα σώματα, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα φα-
μὲν· οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ γῆ κατὰ ἕξιν ἐσηματίσται στε-
ρεὰ οὕσα, ὥστε καὶ κοιλάδας ἔχειν συμμενούσας καὶ
ἀναστήματα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' αὐτῇ τῇ κατὰ τὸ 30
βάρος ῥοπῇ τὴν ὄρησιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται καὶ τοιαύ-
την λαμβάνει τὴν ἐπιφάνειαν οἷαν ὁ Ἀρχιμήδης φησίν.

Ἐπιφέρει δὲ τοῖς περὶ τοῦ Ἄμμωνος καὶ τῆς Αἰγύ- 13
 πτου ῥηθεῖσιν, ὅτι δοκοῖη καὶ τὸ Κάσιον ὄρος περι-
 κλύζεσθαι θαλάττῃ καὶ πάντα τὸν τόπον, ὅπου νῦν
 τὰ καλούμενα Γέερα, καθ' ἕκαστα τεναγίζειν συνά- C. 56
 5 πτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, συνελθούσης δὲ τῆς
 θαλάττης ἀποκαλυφθῆναι. τὸ δὴ τεναγίζειν τὸν λε-
 χθέντα τόπον συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ,
 ἀμφίβολόν ἐστιν· ἐπειδὴ τὸ συνάπτειν σημαίνει καὶ τὸ
 συνεγγίζειν καὶ τὸ ψάυειν, ὥστε, εἰ ὕδατα εἴη, σύρρουν
 10 εἶναι θάτερον θατέρῳ. ἐγὼ μὲν οὖν δέχομαι καὶ τὸ
 συνεγγίζειν τὰ τενάγη τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἕως ἀκμῆν
 ἐκέκλειστο τὰ κατὰ τὰς στήλας στενά, ἐκραγόντων
 δὲ τὴν ἀναχώρησιν γενέσθαι, ταπεινωθείσης τῆς ἡμε-
 τέρας θαλάττης διὰ τὴν κατὰ τὰς στήλας ἔκρυσιν. Ἰπ-
 15 κάρχος δὲ ἐκδεξάμενος τὸ συνάπτειν ταῦτόν τῳ σύρ-
 ρουν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν θάλατταν τῇ Ἐρυθρᾷ διὰ
 τὴν πλήρωσιν, αἰτιαῖται τί δὴ ποτε οὐχὶ τῇ κατὰ τὰς
 στήλας ἐκρῦσει μεθισταμένη ἐκείσε ἢ καθ' ἡμᾶς θά-
 λαττα συμμεθίστα καὶ τὴν σύρρουν αὐτῇ γενομένην
 20 τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινεν ἐπιφανεία, μὴ
 ταπεινουμένη· καὶ γὰρ κατ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη τὴν
 ἐκτὸς θάλατταν ἄπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν
 ἐσπέριον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι. τοῦτο
 δ' εἰπὼν ἐπιφέρει τὸ ἀκόλουθον, τὸ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν
 25 τὴν τε ἔξω στηλῶν θάλατταν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν καὶ ἐτι
 τὴν αὐτῇ γενομένην σύρρουν.

Ἄλλ' οὐτ' εἰρηκέναι τοῦτό φησιν Ἐρατοσθένους, 14
 τὸ σύρρουν γενομένην κατὰ τὴν πλήρωσιν τῇ Ἐρυθρᾷ,
 ἀλλὰ συνεγγίσει μόνον, οὐτ' ἀκολουθεῖν τῇ μιᾷ καὶ
 30 συνεχῆ θαλάττῃ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν
 ἐπιφάνειαν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ νῆ Δία
 τὴν κατὰ τὸ Δέχαιον καὶ τὴν περὶ Κεγχρεάς. ὅπερ καὶ

αὐτὸς ὁ Ἰκπαρχος ἐπισημαίνεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν λόγῳ· εἰδὼς οὖν τὴν δόξαν αὐτοῦ τοιαύτην ἰδίᾳ τι πρὸς αὐτὸν λεγέτω, καὶ μὴ ἐξ ἐτοίμου λαμβανέτω, ὡς ἄρα ὁ φήσας μίαν εἶναι τὴν ἕξω θάλατταν σύμφησι καὶ ὅτι μία ἐστὶν αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια. 5

- 15 Ψευδῆ δ' εἶναι φήσας τὴν ἐπὶ τοῖς θελφῖσιν ἐπιγραφὴν Κυρηναίων θεωρῶν αἰτίαν ἀποδίδωσιν οὐ πιθανήν, ὅτι ἡ μὲν τῆς Κυρήνης κτίσις ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένοις, τὸ δὲ μαντεῖον οὐδεὶς μὲννηται ἐπὶ θαλάττῃ ποτὲ ὑπάρξαν. τί γάρ, εἰ μηδεὶς μὲν ἴστο- 10 ρεῖ, ἐκ δὲ τῶν τεκμηρίων, ἐξ ὧν εἰκάξομεν παραλίον ποτε τὸν τόπον γενέσθαι, οἷ. τε θελφῖνες ἀνετέθησαν καὶ ἡ ἐπιγραφή ἐγένετο ὑπὸ Κυρηναίων θεωρῶν; συγχωρήσας δὲ τῷ μετεωρισμῷ τοῦ ἐδάφους συμμετεωρισθεῖσαν καὶ τὴν θάλατταν ἐπικλύσαι τοὺς μέχρι 15 τοῦ μαντείου τόπους, πλεον ἀπὸ θαλάττης διέχοντας
- C. 57 τῶν τρισχιλίων σταδίων, οὐ συγχωρεῖ τὸν μέχρι τοσοῦτου μετεωρισμὸν ὥστε καὶ τὴν Φάρον ὄλην καλυφθῆναι καὶ τὰ πολλὰ τῆς Αἰγύπτου, ὥσπερ οὐχ ἰκανοῦ ὄντος τοῦ τοσοῦτου ὕψους καὶ ταῦτα ἐπικλύσαι. 20 φήσας δέ, εἴπερ ἐπεπλήρωτο ἐπὶ τοσοῦτον ἢ καθ' ἡμᾶς θάλαττα πρὶν τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ στήλας γενέσθαι, ἐφ' ὅσον εἰρηκεν ὁ Ἐρατοσθένης, χοῆμαι καὶ τὴν Λιβύην πᾶσαν καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ πολλὰ καὶ τῆς Ἀσίας κεκαλύφθαι πρότερον, τούτοις ἐπιφέρει διότι καὶ ὁ 25 Πόντος τῷ Ἀδρίᾳ σύρρους ἂν ὑπῆρξε κατὰ τινὰς τόπους, ἅτε δὴ τοῦ Ἰστροῦ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον τόπων σχιζομένου καὶ ῥέοντος εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. ἀλλ' οὐτ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον μερῶν ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἔχει, ἀλλὰ 30 τὰναντία ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀδρίου ὄρων· οὐτ' εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν ῥεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν Πόντον μό-

νον, σχίζεται τε πρὸς αὐτοῖς μόνον τοῖς στόμασι. κοινὴν δὲ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ τισιν ἄγνοιαν ταύτην ἠγνόηκεν, ὑπολαβοῦσιν εἶναι τινα ὀραῶνυμον τῷ Ἰστρω ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπεσχισμένον 5 αὐτοῦ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἰστρων, δι' οὗ φέρεται, λαβεῖν τὴν προσηγορίαν, καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτη ποιήσασθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλουον.

Πρὸς δὲ τὴν ἀθανμαστιαν τῶν τοιούτων μεταβο- 16
λῶν, οἷας ἔφαμεν αἰτίας εἶναι τῶν ἐπικλύσεων καὶ τῶν
10 τοιούτων παθῶν, οἷα εἰρηται τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν
καὶ τὰς Αἰόλου νήσους καὶ Πιθηκούσας, ἄξιον παρα-
θεῖναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν ἐν ἑτέροις τόποις ὄντων ἢ
γενομένων ὁμοίων τούτοις. ἀθρόα γὰρ τὰ τοιαῦτα πα-
15 ραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν τεθέντα παύσει τὴν ἐκ-
πληξιν. νυνὶ δὲ τὸ ἄηθες ταράττει τὴν αἰσθησιν καὶ
δείκνυσιν ἀπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων καὶ τοῦ
βίου παντός, οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ Θήραν καὶ Θη-
ρασίαν νήσους ἰδρυμένας ἐν τῷ μεταξὺ κόρφῳ Κρήτης
καὶ τῆς Κυρηναίας, ὧν ἡ Θήρα μητρόπολις ἐστὶ τῆς
20 Κυρήνης, καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ πολλὰ μέρη τοιαῦτα
τῆς Ἑλλάδος. ἀνὰ μέσον γὰρ Θήρας καὶ Θηρασίας ἐκ-
πεσοῦσαι φλόγες ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέτρα-
ρας, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγεσθαι τὴν θάλατταν,
ἀνεφύσησαν κατ' ὀλίγον ἐξαιρομένην ὡς ἂν ὄργανι-
25 κῶς συντιθεμένην ἐκ μύδρων νήσον ἐπέχουσαν δώ-
δεκα σταδίων τὴν περίμετρον. μετὰ δὲ τὴν καῦλαν
τοῦ πάθους ἐθάρρησαν πρῶτοι Ῥόδιοι θαλαττοκρα-
τοῦντες ἐπιπροσπλεῦσαι τῷ τόπῳ καὶ Ποσειδῶνος
Ἀσφαλίον ἱερὸν ἰδρῦσασθαι κατὰ τὴν νῆσον. ἐν δὲ τῇ C. 58
30 Φοινίκη φησὶ Ποσειδῶνιος γενομένου σεισμοῦ κατα-
ποθῆναι πόλιν ἰδρυμένην ὑπὲρ Σιδῶνος, καὶ αὐτῆς δὲ
Σιδῶνος σχεδὸν τι τὰ δύο μέρη πεσεῖν, ἀλλ' οὐκ

ἀθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φθόρον ἀνθρώπων γενέσθαι. τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δὲ πως. διέβη δὲ καὶ ἐπὶ τινὰς νήσους τὰς τε Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν, ὥστε τῆς Ἀρεθούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι, συν- 5 χυαίς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο στόμιον, μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μέρη πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθῆν ἐν τῷ Δηλάντῳ πεδίῳ πηλοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμεσε.

17. Πολλῶν δὲ συναγωγὰς ποιησαμένων τοιαύτας, 10 ἀρκέσει τὰ ὑπὸ τοῦ Σκηψίου Δημητρίου συνηγμένα οἰκείως παρατεθέντα. μνησθεὶς γὰρ τῶν ἐκῶν τούτων „κρονῶ δ' ἴκανον καλλιρρόω, ἐνθα τε πηγαὶ δοιαὶ „ἀναΐσσουσι Σκαμάνδρου δινήεντος. ἡ μὲν γὰρ θ' „ὔδατι λιαρῶ, ἡ δ' ἐτέρη θέρει προρέει εἰκυῖα χαλάξῃ,“ 15 οὐκ ἔῃ θαυμάζειν, εἰ νῦν ἡ μὲν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μένει πηγὴ, ἡ δὲ τοῦ θερμοῦ οὐχ ὁράται. δεῖν γὰρ φησὶν αἰτιασθαι τὴν ἐκλείψιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος. μιμνήσκεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν ὑπὸ Δημοκλέους λεγομένων, σεισμούς τινὰς μεγάλους τοὺς μὲν πάλαι περὶ 20 Λυδίαν γενομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς Τρωάδος ἰσφορῶντος, ὑφ' ὧν καὶ κῆμαι κατεπόθησαν καὶ Σίπυλος κατεστράφη κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν. . . . καὶ ἐξ ἐλῶν λίμναι ἐγένοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κύμα. ἡ δὲ Φάρος ἡ κατ' Αἴγυπτον ἢ ποτε πελαγία, 25 κῦν δὲ τρόπον τινὰ χειρρόνησος γέγονεν· ὡς δ' αὐτῶς καὶ Τύρος καὶ Κλαζομεναί. ἡμῶν δ' ἐπιδημούντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ, περὶ Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος μετρωρισθῆν τὸ πέλαγος ἐπέκλυσε τὴν γῆν καὶ νῆσον ἐποίησε τὸ ὄρος, ὥστε πλατὴν γενέσθαι 30 τὴν παρὰ τὸ Κάσιον ὁδὸν τὴν ἐς Φοινίκην. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ποτε διαστὰς ὁ ἰσθμὸς ἢ ἴζημα λα-

βῶν ὁ διείργων τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης ἀποφανεῖ πορθμὸν καὶ σύρρουν ποιήσει τὴν ἐκτὸς θάλατταν τῇ ἐντός, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλέους στήλας πορθμοῦ συνέβη. εἰρηται δὲ περὶ 5 τῶν τοιούτων τινὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας, ἃ δεῖ συμφέρειν εἰς ἕν καὶ τὴν πίστιν ἰσχυρὰν κατασκευάζειν τῶν τε τῆς φύσεως ἔργων καὶ τῶν ἄλλως γινομένων μεταβολῶν.

Τὸν τε Πειραιᾶ νησιάζοντα πρότερον καὶ πέραν 18
 10 τῆς ἀκτῆς κείμενον οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι· ὑπε- C. 59
 ναντίως δ' ἡ Λευκὰς Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακο-
 ψάντων νῆσος γέγονεν, ἀκτὴ πρότερον οὕσα· περὶ
 ταύτης γὰρ φασὶ λέγειν τὸν Λαέρτην „οἶος Νήριτον
 „εἶλον ἐνκτίμενον πτολίεθρον, ἀκτὴν ἠπειροιο.“ ἐν-
 15 ταῦθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γεγόνασιν, ἀλλα-
 χόθι δὲ προσχώσεις ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς
 πρὸς Συρακούσαις νήσου νῦν μὲν γέφυρά ἐστὶν ἢ συν-
 ἄπτουσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἠπειρον, πρότερον δὲ χῶμα,
 ὡς φησὶν Ἴβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν.
 20 Βοῦρα δὲ καὶ Ἑλλίχη ἢ μὲν ὑπὸ χάσματος ἢ δ' ὑπὸ κύ-
 ματος ἠφανίσθη. περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἐρμιον-
 νικῷ κόλπῳ ὄρος ἑπταστάδιον τὸ ὕψος ἀνεβλήθη γε-
 νηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μεθ' ἡμέραν μὲν
 ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς θειώδους ὀσμῆς,
 25 νύκτωρ δ' ἐκλάμπον πόρρω καὶ θερμαινον ὥστε
 ζεῖν τὴν θάλατταν ἐπὶ σταδίους πέντε, θολισρὰν δ'
 εἶναι καὶ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέ-
 τραις ἀπορροῶι κύργων οὐκ ἐλάττωσιν. ὑπὸ δὲ τῆς
 Κωπαίδος λίμνης ἢ τε Ἄρνη κατεπόθη καὶ Μίδεια, ὡς
 30 ὀνόμακεν ὁ ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ „οἶ τε κολυστά-
 „φυλον Ἄρνην ἔχον, οἶ τε Μίδειαν.“ καὶ ὑπὸ τῆς Βι-
 στοκίδος δὲ καὶ τῆς νῦν Ἀφνίτιδος λίμνης ἐώλιασε κα-

τακεκλύσθαι πόλεις τινὲς Θρακῶν, οἱ δὲ καὶ Τρηρῶν, ὡς συνοίκων τοῖς Θραξίν ὄντων. καὶ ἡ πρότερον δὲ Ἀρτεμίτα λεγομένη μία τῶν Ἐχινάδων νήσων ἠπειρος γέγονε· καὶ ἄλλας δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀχελῶον νησίδων τὸ αὐτὸ πάθος φασὶ παθεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ 5 προχώσεως τοῦ πελάγους, συγχοῦνται δὲ καὶ αἱ λοιπαί, ὡς Ἡρόδοτός φησι. καὶ Αἰτωλικαὶ δέ τινες ἄκραι εἰσὶ νησίξουσαι πρότερον· καὶ ἡ Ἀστερία ἠλλακται, ἦν Ἀστερίδα φησὶν ὁ ποιητῆς „ἔστι δὲ τις νήσος μέσση „ἀλλ πετρήεσσα, Ἀστερίς, οὐ μεγάλη, λιμένες δ' ἐνὶ 10 „ναύλοχοι αὐτῇ ἀμφίδυμοι.“ νυκτὶ δὲ οὐδ' ἀγκυροβόλιον εὐφυνὲς ἔχει. ἐν τε τῇ Ἰθάκῃ οὐδὲν ἔστιν ἄντρον τοιοῦτον οὐδὲ νυμφαῖον, οἷόν φησιν Ὀμηρος· βέλτιον δὲ αἰτιᾶσθαι μεταβολὴν ἢ ἄγνοιαν ἢ κατάψευσιν
C. 60 τῶν τόπων κατὰ τὸ μυθῶδες. τοῦτο μὲν δὴ ἀσαφὲς ὄν 15 [ἔω] ἐν κοινῷ σκοπεῖν.

19 Ἡ δὲ Ἀντισσα νήσος ἦν πρότερον, ὡς Μυρσίλος φησί· τῆς δὲ Λέσβου καλουμένης πρότερον Ἴσσης, καὶ τὴν νήσον Ἀντισσαν καλεῖσθαι συνέβη· νῦν δὲ τῆς Λέσβου πόλις ἐστίν. οἱ δὲ καὶ τὴν Λέσβον τῆς Ἰδης 20 ἀπερωγένας πεπιστεύκασι, καθάπερ τὴν Προχύτην καὶ τὴν Πιθηκουῖσσαν τοῦ Μισηνοῦ, τὰς δὲ Καπρέας τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Ῥηγίνης, τὴν Ὀσσαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. γέγονασι δὲ καὶ περὶ ταῦτα τοιαῦται μεταβολαί. καὶ ὁ Λάδων δὲ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπέ- 25 σης ποτὲ τὸ ρεῦμα. Δουῖρις δὲ τὰς Ῥάγας τὰς κατὰ Μηδίαν ὠνομάσθαι φησὶν ὑπὸ σεισμῶν θραγείσης τῆς περὶ τὰς Κασπίους κύλας γῆς, ὥστε ἀνατραπῆναι πόλεις συχνὰς καὶ κώμας καὶ ποταμούς ποικίλας μεταβολὰς δεξασθαι. Ἴων δὲ περὶ τῆς Εὐβοίας φησὶν ἐν Ὀμφάλῃ 30 Σατύροις „Εὐβοῖδα μὲν γῆν λεπτὸς εὐρύκου κλύδων „Βοιωτίας ἰχθῶρις“, ἀπὴν ἐκτεμῶν προβλήτα κορθμῶ.“

Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς καθ' ὅλην τὴν 20
 Ἑλλάδα γενομένους ποτὲ σεισμούς διηγούμενος τῶν
 τε Αἰχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ κατα-
 δύναι φησι, τὰ τε θερμὰ τὰ ἐν Αἰδηψῷ καὶ Θερμοπύ-
 5 λαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα κάλιν ῥυῆναι, τὰ
 δ' ἐν Αἰδηψῷ καὶ καθ' ἑτέρας ἀναρραγῆναι πηγᾶς·
 Ὀρεοῦ δὲ τὸ πρὸς θαλάττη τείχος καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ
 ἑπτακοσίας συμπεσεῖν, Ἐχίνου τε καὶ Φαλάρων καὶ
 Ἡρακλείας τῆς Τραχίνοις, τῶν μὲν πολὺ μέρος πεσεῖν,
 10 Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἐδάφους ἀνατραπήναι τὸ κτίσμα.
 παρακλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμιεῦσι καὶ Λαρι-
 σαίοις· καὶ Σκάρφειαν δ' ἐκ θεμελίων ἀναρριφῆναι,
 καὶ καταδύναι σώματα χιλιῶν καὶ ἑπτακοσίων οὐκ
 ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμισυ τούτων· κῦμά τε
 15 ἔξαρθέν τριχῆ τὸ μὲν πρὸς Τάρφην ἐνεχθῆναι καὶ
 Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας, ἄλλο δὲ εἰς τὸ πε-
 δῖον ἕως τοῦ Φωκικοῦ Λαφνοῦντος, πηγᾶς τε ποτα-
 μῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχιῶν
 ἀλλάξει τὸ φεῖθρον καὶ ποιῆσαι πλωτὰς τὰς ὁδοὺς, τὸν
 20 δὲ Βοάγριον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγγος, καὶ Ἀλό-
 πης δὲ καὶ Κύνου καὶ Ὀποῦντος πολλὰ καταβλαβῆναι
 μέρη, Οἶον δὲ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον πᾶν ἀνατρα-
 πήναι, Ἐλατείας δὲ τοῦ τείχους καταρραγῆναι μέρος,
 περὶ δὲ Ἄλκωνου θεσμοφορίων ὄντων πέντε καὶ εἰκοσι
 25 καρθέτους ἀναδραμούσας εἰς πύργον τῶν ἑλλιμενιῶν
 κατὰ θίαν, πιδόντος τοῦ πύργου, πεσεῖν καὶ αὐτὰς
 εἰς τὴν θάλατταν. λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς
 πρὸς Εὐβοίᾳ τὰ μέσα φήγματος γενομένου διάπλου C. 61
 δεξασθαι, μεταξὺ καὶ τῶν πεδίων ἕνια καὶ μέχρι εἰκοσι
 30 σταδίων ἐκικλυσθῆναι, καὶ τριῆρη τινὰ ἐκ τῶν νεω-
 ρίων ἔξαιρεθεισαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τείχους.

Προστιθίασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μεταστάσεων μετα- 21

βολὰς ἐπὶ πλεόν τὴν ἀθανασίαν ἡμῖν κατασκευάζειν
 ἐθέλοντες, ἣν ὑμεῖς Δημόκριτος καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι
 πάντες· παράκειται γὰρ τῷ ἀθαμβεῖ καὶ ἀταράχῳ καὶ
 ἀνεκπλήκτῳ. οἷον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπερίων εἰς τοὺς
 ἑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετακισμέ- 5
 νων (οὓς ὁ Ἀράξης, ὡς φησὶν Ἀπολλόδωρος, ἀπὸ τῆς
 Ἀρμενίας ὀρίζει, Κύρος δὲ μᾶλλον καὶ τὰ ὄρη τὰ Μο-
 σχικά), Αἰγυπτίων δ' εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους, Ἐνε-
 τῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν. ἄπειρ καὶ ἐπὶ
 τῶν Ἑλληνικῶν ἔθνῶν συνέβη, Ἰώνων καὶ Δωριέων 10
 καὶ Ἀχαιῶν καὶ Αἰολέων· καὶ Αἰνιᾶνες οἱ νῦν Αἰτωλοῖς
 ὁμοιοὶ περὶ τὸ Δῶτιον ἔχουσι καὶ τὴν Ὀσσαν μετὰ
 Περγραιβῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ Περγραιβοὶ μετανάσται τινές.
 πλήρης δὲ ἐστὶ τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἢ νῦν
 ἐνεστῶσα πραγματεία. τινὰ μὲν οὖν καὶ πρόχειρα τοῖς 15
 πολλοῖς ἐστὶν· αἱ δὲ τῶν Καρῶν καὶ Τρηρῶν καὶ Τρύ-
 κρων μεταναστάσεις καὶ Γαλατῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν
 ἡγεμόνων οἱ ἐπὶ πολὺ ἐκτοπισμοί, Μάδνός τε τοῦ
 Σκυθικοῦ καὶ Τεαρκῶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ Κῶβου τοῦ
 Τρηρῶς καὶ Σεσώστριος καὶ Φαμμίτιχου τῶν Αἰγυ- 20
 πτίων καὶ Περσῶν τῶν ἀπὸ Κύρου μέχρι Ξέρξου οὐχ
 ὁμοίως ἐν ἐτοίμῳ πᾶσιν εἰσιν. οἱ τε Κιμμέριοι, οὓς καὶ
 Τρηρᾶς ὀνομάζουσιν, ἢ ἐκείνων τι ἔθνος, πολλάκις
 ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου καὶ τὰ συνεχῆ
 αὐτοῖς, τότε μὲν ἐπὶ Παφλαγόνας τότε δὲ καὶ Φρύγας 25
 ἐμβαλόντες, ἥνικα Μίδαυ αἷμα ταύρου πίνοντα φασὶν
 ἀπελθεῖν εἰς τὸ χρεῶν. Αὐγάμισ δὲ τοὺς αὐτοῦ ἄγων
 μέχρι Αὐδίας καὶ Ἰωνίας ἤλασε καὶ Σάρδεις εἴλεν, ἐν
 Κιλικίᾳ δὲ διεφθάρη. πολλάκις δὲ καὶ οἱ Κιμμέριοι καὶ
 οἱ Τρηρᾶς ἐποίησαντο τὰς τοιαύτας ἐφόδους· τοὺς δὲ 30
 Τρηρᾶς καὶ Κῶβον ὑπὸ Μάδνους τὸ τελευταῖον ἐξε-
 λαθῆναι φασὶ τοῦ τῶν Σκυθῶν βασιλέως. ταῦτα μὲν

εἰρήσθω πρὸς ἄπασαν κοινῇ τὴν περίοδον τῆς γῆς
ἔχοντα οἰκείαν ἱστορίαν.

Ἐπάνυμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρέβημεν. τοῦ 22
γὰρ Ἡροδότου μηδένας ὑπερβορείους εἶναι φήσαντος,
5 μηδὲ γὰρ ὑπερνοτίους, γελοίαν φησὶν εἶναι τὴν ἀπό-
δειξιν καὶ ὁμοίαν ὁ Ἐρατοσθένους τῷ σοφίσματι τούτῳ, C. 62
εἴ τις λέγοι μηδένας εἶναι ἐπικαιρεκάκους, μηδὲ γὰρ
ἐπικαιραγάθους. κατὰ τύχην τε εἶναι καὶ ὑπερνοτίους·
κατὰ γοῦν τὴν Αἰθιοπίαν μὴ πνεῖν νότον, ἀλλὰ κατω-
10 τέρω. θαυμαστὸν δ' εἰ καθ' ἕκαστον κλίμα πνέοντος
ἀνέμου καὶ πανταχοῦ τοῦ ἀπὸ μεσημβρίας νότου προσ-
αγορευομένου, ἔστι τις οἰκῆσις ἐν ἣ τοῦτο μὴ συμβαί-
νει. τούναντίον γὰρ οὐ μόνον Αἰθιοπία ἔχει ἂν τὸν
καθ' ἡμᾶς νότον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω πᾶσα μέχρι τοῦ
15 ἰσημερινοῦ. εἰ δ' ἄρα, τοῦ Ἡροδότου τοῦτ' ἐχρῆν αἰ-
τιᾶσθαι, ὅτι τοὺς ὑπερβορείους τούτους ὑπέλαβε λέ-
γεσθαι, παρ' οἷς ὁ βορέας οὐ πνεῖ. καὶ γὰρ εἰ οἱ ποιηταὶ
μυθικώτερον οὕτω φασίν, οἳ γ' ἐξηγούμενοι τὸ ὑγιὲς
ἂν ἀκούσαιεν, ὑπερβορείους τοὺς βορειοτάτους λέγε-
20 σθαι. ὄρος δὲ τῶν μὲν βορείων ὁ πόλος, τῶν δὲ νοτίων
ὁ ἰσημερινός· καὶ τῶν ἀνέμων δ' ὁ αὐτὸς ὄρος.

Ἐξῆς δὲ λέγει πρὸς τοὺς φανερώς κεκλασμένα 23
καὶ ἀδύνατα λέγοντας, τὰ μὲν ἐν μύθου σχήματι τὰ
δ' ἱστορίας, περὶ ὧν οὐκ ἄξιον μεμνησθαι· οὐδ' ἐκεῖ-
25 νον ἐχρῆν ἐν ὑποθέσει τοιαύτῃ φλυάρους ἐπισκοπεῖν.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη διέξοδος αὐτῷ τῶν ὑπομνημά- 4
των τοιαύτη. ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ πειράται διόρθωσίν τινα
ποιεῖσθαι τῆς γεωγραφίας καὶ τὰς δαιτοῦ λέγει ὑπολή-
ψεις, πρὸς αἷς πάλιν εἰ ἔστι τις ἐπανόρθωσις, πειρατέον
30 προσφέρειν. τὸ μὲν οὖν τὰς μαθηματικὰς ὑποθέσεις
εἰσάγειν καὶ φυσικὰς εὖ λέγεται, καὶ ὅτι εἰ σφαιροειδῆς

ἡ γῆ καθάπερ καὶ ὁ κόσμος, περιουκεῖται, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ τηλικαύτη ἡλίκην αὐτὸς εἰρηκεν, οὐχ ὁμολογοῦσιν οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐπαινοῦσι τὴν ἀναμέτρησιν· ὅμως δὲ πρὸς τὴν σημείωσιν τῶν κατὰ τὰς οἰκῆσεις ἐκάστας φαινομένων προσχοῖται τοῖς διαστή- 5
μασιν ἐκεῖνοις Ἰππαρχος ἐπὶ τοῦ διὰ Μερόης καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Βορυσθένους μεσημβρινοῦ, μικρὸν παραλλάττειν φήσας παρὰ τὴν ἀλήθειαν. καὶ περὶ τοῦ σχήματος δ' ἐν τοῖς ἑξῆς διὰ πλειόνων [λέγων] καὶ δεικνύς, ὅτι σφαιροειδῆς καὶ ἡ γῆ σὺν τῇ ὑγρᾷ φύσει καὶ 10
ὁ οὐρανός, ἀλλοτριολογεῖν ἂν δόξειεν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ ἐπὶ μικρόν.

2 Ἐξῆς δὲ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φη-
σιν ἀπὸ μὲν Μερόης ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ
C. 63 μέχρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους, ἐνθὲνδε εἰς τὸν 15
Ἑλλήσποντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατόν, εἴτ' εἰς Βο-
ρυσθένη πεντακισχιλίους, εἴτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ
Θούλης (ἣν φησι Πυθίας ἀπὸ μὲν τῆς Βρεττανικῆς ἑξ-
ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἔγγυς δ' εἶναι
τῆς πεπηγυίας θαλάττης) ἄλλους ὡς μυρίους χιλίους 20
πεντακοσίους. ἐὰν οὖν ἐτι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Με-
ρόην ἄλλους τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα τὴν τῶν
Αἰγυπτίων νῆσον ἔχωμεν καὶ τὴν Κινναμωμοφόρον
καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσεσθαι σταδίους τρισμυρίους
ὀκτακισχιλίους. 25

3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα διαστήματα δεδόσθω αὐτῶ·
ὡμολόγηται γὰρ ἰκανῶς· τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους
ἐπὶ τὸν διὰ Θούλης κύκλον τίς ἂν δοίη νοῦν ἔχων; ὅ-
τε γὰρ ἱστορῶν τὴν Θούλην Πυθίας ἀνὴρ ψευδίστατος
ἐξήτασται, καὶ οἱ τὴν Βρεττανικὴν [καὶ] Ἰέρνην ἰδόν- 30
τες οὐδὲν περὶ τῆς Θούλης λέγουσιν, ἄλλας νήσους λέ-
γοντες μικρὰς περὶ τὴν Βρεττανικὴν· αὐτὴ τε ἡ Βρετ-

τανική τὸ μῆκος ἴσως πῶς ἐστὶ τῆ Κελτικῆ παρεκτετα-
 μένη, τῶν πεντακισχιλίων σταδίων οὐ μείζων καὶ τοῖς
 ἄκροις τοῖς ἀντικειμένοις ἀφοριζομένη. ἀντίκειται γὰρ
 ἀλλήλοις τὰ τε ἑῶα ἄκρῃ τοῖς ἑφοῖς καὶ τὰ ἐσπέρια τοῖς
 5 ἐσπερίοις, καὶ τὰ γε ἑῶα ἐγγυὲς ἀλλήλων ἐστὶ μέχρις
 ἐπόψεως, τό τε Κάντιον καὶ αἰ τοῦ Ῥήνου ἐκβολαί. ὁ
 δὲ πλειόνων ἢ δισμυρίων τὸ μῆκος ἀποφαίνει τῆς νή-
 σον, καὶ τὸ Κάντιον ἡμερῶν τινῶν πλοῦν ἀπέχειν τῆς
 Κελτικῆς φησι· καὶ τὰ περὶ τοὺς Ὠστιμίους δὲ καὶ τὰ
 10 πέραν τοῦ Ῥήνου τὰ μέχρι Σκυθῶν πάντα κατέψευ-
 σται τῶν τόπων. ὅστις οὖν περὶ τῶν γνωριζομένων
 τόπων τοσαῦτα ἔψευσται, σχολῆ γ' ἂν περὶ τῶν
 ἀγνοουμένων παρὰ πᾶσιν ἀληθεύειν δύναιτο.

Τὸν δὲ διὰ τοῦ Βορυσθένους παράλληλον τὸν αὐ- 4
 15 τὸν εἶναι τῷ διὰ τῆς Βρεττανικῆς εἰκάξουσιν Ἰππαρχὸς
 τε καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν διὰ Βυζαν-
 τίου τῷ διὰ Μασσαλίας· ὃν γὰρ λόγον εἰρηκε [Πυθίας]
 τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ γνώμονος πρὸς τὴν σκιάν, τὸν αὐτὸν
 καὶ Ἰππαρχος κατὰ τὸν ὁμώνυμον καιρὸν εὗρεῖν ἐν
 20 τῷ Βυζαντίῳ φησίν. ἐκ Μασσαλίας δὲ εἰς μέσην τὴν
 Βρεττανικὴν οὐ πλέον τῶν πεντακισχιλίων ἐστὶ στα-
 δίων. ἀλλὰ μὴν ἐκ μέσης τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλέον
 τῶν τετρακισχιλίων προελθὼν εὗροις ἂν οἰκήσιμον
 ἄλλως πως (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ περὶ τὴν Ἰέρην), ὥστε
 25 τὰ ἐπέκεινα, εἰς ἃ ἐκτοπίζει τὴν Θούλην, οὐκέτ' οἰκή-
 σιμα. τίνι δ' ἂν καὶ στοχασμῷ λέγοι τὸ ἀπὸ τοῦ διὰ
 Θούλης ἕως τοῦ διὰ Βορυσθένους μυρίων καὶ χιλίων
 πεντακοσίων, οὐχ ὀρθῶ.

Διαμαρτῶν δὲ τοῦ πλάτους ἠνάγκασται καὶ τοῦ C. 64
 30 μῆκους ἀστοχεῖν. ὅτι μὲν γὰρ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ 5
 γνώριμον μῆκος ἐστὶ τοῦ γνωρίμου πλάτους, ὁμολο-
 γοῦσι καὶ οἱ ὕστερον καὶ τῶν παλαιῶν οἱ χαριέστατοι·

λέγω δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰβηρίας, τοῦ ἀπ' Αἰθιοπῶν ἕως τοῦ κατὰ Ἰέρην κύκλου. ὀρίσας δὲ τὸ λεχθὲν πλάτος, τὸ ἀπὸ τῶν ἐσχάτων Αἰθιοπῶν μέχρι τοῦ διὰ Θούλης ἐκτείνει πλέον ἢ δεῖ τὸ μῆκος, ἵνα ποιήσῃ πλέον ἢ διπλάσιον τοῦ λε-⁵ χθέντος πλάτους. φησὶ δ' οὖν τὸ μὲν τῆς Ἰνδικῆς μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ στενώτατον σταδίων μυρίων ἑξακισχιλίων (τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀκρωτήρια τείνον τρισχιλλοὶ εἶναι μείζον), τὸ δὲ ἔνθεν ἐπὶ Κασπίους πύλας μυρίων τετρακισχιλίων, εἴτ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην μυ-¹⁰ ρίων, ἐπὶ δὲ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου πεντακισχιλίων, ἄλλους δὲ χιλίους καὶ τριακοσίους μέχρι Κανωβικοῦ στόματος, εἶτα μέχρι τῆς Καρχηδόνης μυρίους τρισχιλίους πεντακοσίους, εἶτα μέχρι στηλῶν ὀκτακισχιλίους τοῦλάχιστον· ὑπεραίρειν δὲ τῶν ἑπτὰ μυριά-¹⁵ δων ὀκτακοσίους. δεῖν δὲ εἶτι προσθεῖναι τὸ ἐκτὸς Ἡρακλείων στηλῶν κύρτωμα τῆς Εὐρώπης, ἀντικείμενον μὲν τοῖς Ἰβηρσι προπεπτωκὸς δὲ πρὸς τὴν ἐσπέραν, οὐκ ἔλαττον σταδίων τρισχιλίων, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τὰ τε ἄλλα καὶ τὸ τῶν Ὠστιμίων, ὃ καλεῖται Κάβαιοι, καὶ ²⁰ τὰς κατὰ τοῦτο νήσους, ὧν τὴν ἐσχάτην Οὐξισάμην φησὶ Πυθίας ἀπέχειν ἡμερῶν τριῶν αλοῦν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὰ τελευταῖα οὐδὲν πρὸς τὸ μῆκος συντείνοντα προσέθηκε τὰ περὶ τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τῶν Ὠστιμίων καὶ τῆς Οὐξισάμης καὶ ὧν φησι νήσων· ²⁵ ταῦτα γὰρ πάντα προσάρκτιά ἐστι καὶ Κελτικά, οὐκ Ἰβηρικά, μᾶλλον δὲ Πυθίου πλάσματα. προστίθησι τε τοῖς εἰρημένοις τοῦ μῆκου διαστήμασιν ἄλλους σταδίους διςχιλίους μὲν πρὸς τῇ δύσει, διςχιλίους δὲ πρὸς τῇ ἀνατολῇ, ἵνα σώσῃ τὸ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ ³⁰ μῆκος τοῦ πλάτους εἶναι.

6 Παραμυθούμενος δ' ἐπὶ πλέον, ὅτι κατὰ φύσιν

ἔστι τὸ ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύοσιν διάστημα μείζον λέ-
 γειν, κατὰ φύσιν φησὶν εἶναι ἀπὸ τῆς ἕω πρὸς τὴν
 ἐσπέραν μακροτέραν εἶναι τὴν οἰκουμένην, καθάπερ
 εἰρήκαμεν ὡς οἱ μαθηματικοὶ φασί, κύκλου
 5 συνάπτειν, συμβάλλουσαν αὐτὴν ἑαυτῇ, ὥστ' εἰ μὴ
 τὸ μέγεθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ἐκώλυε, καὶν
 πλεῖν ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τοῦ ἀν-
 τοῦ παραλλήλου, τὸ λοιπὸν μέρος παρὰ τὸ λεχθὲν διά- C. 65
 στημα ὑπὲρ τὸ τρίτον μέρος ὄν τοῦ ὅλου κύκλου.
 10 εἶπερ ὁ δι' Ἀθηναίων ἐλάττων ἐστὶν εἰκοσι μυριάδων,
 ὅπου πεποιήμεθα τὸν εἰρημένον σταδιασμὸν ἀπὸ τῆς
 Ἰνδικῆς εἰς τὴν Ἰβηρίαν. οὐδὲ ταῦτα οὖν εὐ λέγει· οὐ-
 τος γὰρ ὁ λόγος περὶ μὲν τῆς εὐκράτου καὶ καθ' ἡμᾶς
 ζώνης λέγοιτ' ἂν κατὰ τοὺς μαθηματικούς, ἧς μέρος ἢ
 15 οἰκουμένη ἐστί, περὶ δὲ τῆς οἰκουμένης καλοῦμεν
 γὰρ οἰκουμένην ἣν οἰκοῦμεν καὶ γνωρίζομεν· ἐνδέχε-
 ται δὲ ἐν τῇ αὐτῇ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ δύο οἰκουμένας
 εἶναι ἢ καὶ πλείους, καὶ μάλιστα ἐγγυὲς τοῦ δι' Ἀθη-
 ναίων κύκλου τοῦ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους γρα-
 20 φομένου. πάλιν δὲ ἐπιμένων τῇ περὶ τοῦ σφαιροειδῆ
 τὴν γῆν εἶναι ἀποδείξει τῆς αὐτῆς ἐπιτιμήσεως ἂν τυγ-
 χάνοι. ὡς δ' αὐτῶς καὶ πρὸς τὸν Ὅμηρον οὐ παύεται
 περὶ τῶν αὐτῶν διαφερόμενος.

Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν ἡπείρων εἰπὼν γεγονέναι πολὺν 7
 25 λόγον, καὶ τοὺς μὲν τοῖς ποταμοῖς διαιρεῖν αὐτὰς τῶ
 τε Νεῖλω καὶ τῶ Ταναΐδι νήσους ἀποφαινόντας, τοὺς
 δὲ τοῖς ἰσθμοῖς τῶ τε μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς
 Ποντικῆς θαλάσσης καὶ τῶ μεταξὺ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ
 τοῦ Ἐκρηγματος, τούτους δὲ χειρρονήσους αὐτὰς λέ-
 30 γειν, οὐχ ὄραν φησι πῶς ἂν εἰς πράγματα κατα-
 στρέφαι ἢ ζήτησις αὕτη, ἀλλὰ μόνον ἔριν διαιτῶν-
 τῶν κατὰ Δημόκριτον εἶναι. μὴ ὄντων γὰρ ἀκριβῶν.

ὄρων, καθάπερ Κολυττοῦ καὶ Μελίτης, οἶον στηλαῶν ἢ
 περιβόλων, τοῦτο μὲν ἔχειν φάναι ἡμᾶς ὅτι τουτὶ μὲν
 ἐστὶ Κολυττὸς τουτὶ δὲ Μελίτη, τοὺς ὄρους δὲ μὴ
 ἔχειν εἶπειν. διὸ καὶ συμβαίνειν κρίσεις πολλάκις περὶ
 χωρίων τινῶν, καθάπερ Ἀργείοις μὲν καὶ Λακεδαιμο- 5
 νίοις περὶ Θυρέας, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς περὶ
 Ωρωποῦ. ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἡπείρους
 ὀνομάσαι οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀποβλέψαντας, ἀλλ'
 εἰς⁸ τε τὴν σφετέραν καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικὴν,
 ἐφ' ἣ νῦν Ἴωνες καὶ οἱ ἑξῆς· χρόνῳ δὲ ἐπὶ πλέον 10
 προτόντας ἀεὶ καὶ πλειόνων γγνωριζομένων χωρῶν εἰς
 τοῦτο καταστρέφαι τὴν διαίρεσιν. πότερον οὖν οἱ
 πρῶτοι διορίσαντες τὰς τρεῖς, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐσχάτων
 ἄρξωμαι διαιτῶν τὴν ἔριν, μὴ κατὰ Δημόκριτον ἀλλὰ
 κατ' αὐτόν, οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τὴν σφετέραν ἀπὸ 15
 τῆς ἀντικειμένης τῆς τῶν Καρῶν διορίσαι ζητοῦντες;
 ἢ οὗτοι μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐπενούουν μόνην καὶ τὴν Κα-
 ρίαν καὶ ὀλίγην τὴν συνεχῆ, οὔτε δ' Εὐρώπην οὔτε
 C. 66 Ἀσίαν ὡσαύτως οὔτε Λιβύην, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπιόντες
 ὄση ἦν ἱκανὴ ὑπογράψαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἐπίνοιαν, 20
 οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τρία διαιροῦντες; πῶς οὖν οὐ τῆς
 οἰκουμένης ἐποιοῦντο διαίρεσιν; τίς δὲ τρία μέρη λέ-
 γων καὶ καλῶν ἡπειρον ἕκαστον τῶν μερῶν οὐ προσ-
 επινοεῖ τὸ ὅλον, οὐ τὸν μερισμὸν ποιεῖται; εἰ δ' ἐπι-
 νοοὶ μὲν μὴ τὴν οἰκουμένην, μέρους δὲ τίνος αὐτῆς 25
 τὸν μερισμὸν ποιοῖτο, τίνος ἂν τις μέρους τῆς οἰκου-
 μένης μέρος εἶπε τὴν Ἀσίαν ἢ τὴν Εὐρώπην ἢ ὅλως
 ἡπειρον; ταῦτα γὰρ εἴρηται παχυμερῶς.

8 Ἐτι δὲ παχυμερέστερον τὸ φήσαντα μὴ ὄραν εἰς
 τί πραγματικὸν καταστρέφει τὸ τοὺς ὄρους ζητεῖν, πα- 30
 ραθεῖναι τὸν Κολυττὸν καὶ τὴν Μελίτην, εἴτ' εἰς γά-
 ναντία περιτρέπεσθαι. εἰ γὰρ οἱ περὶ Θυρεῶν καὶ

Ὁρωποῦ πόλεμοι διὰ τὰς τῶν ὄρων ἀγνοίας ἀπέβησαν, εἰς πραγματικόν τι καταστρέφον τὸ διαχωρίζειν τὰς χώρας· ἢ τοῦτο λέγει, ὡς ἐπὶ μὲν τῶν χωρίων καὶ νῆ Δία τῶν καθ' ἕκαστα ἔθνων πραγματικὸν τὸ διορίζειν 5 ἀκριβῶς, ἐπὶ δὲ τῶν ἡπείρων περιττόν; καίτοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἦττον οὐδέν· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων ἡγεμόσι μεγάλοις ἀμφισβήτησις, τῷ μὲν ἔχοντι τὴν Ἀσίαν, τῷ δὲ τὴν Λιβύην, ὁποτέρου δὴ ἔστιν ἡ Αἴγυπτος, δηλονότι ἢ κάτω λεγομένη τῆς Αἰγύπτου χώρα. 10 καὶ ἕαση δὲ τις τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον, ἄλλως φατέον διαιρεῖσθαι τὰς ἡπείρους κατὰ μέγαν διορισμὸν καὶ πρὸς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἀναφερόμενον· καθ' ὃν οὐδὲ τούτου φροντιστέον, εἰ οἱ τοῖς ποταμοῖς διορίσαντες ἀπολείπουσι τινὰ χωρία ἀδιορίστα, τῶν ποταμῶν μὴ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ διηκόντων μηδὲ νήσους ὡς ἀληθῶς ἀπολειπόντων τὰς ἡπείρους.

Ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος οὐκ ἐπαϊνέσας 9 τοὺς δόξα διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πληθος εἰς τε Ἑλληνας καὶ βαρβάρους, καὶ τοὺς Ἀλεξάνδρου 20 ὄρω παραινούντας τοῖς μὲν Ἑλλησιν ὡς φίλοις χρῆσθαι τοῖς δὲ βαρβάροις ὡς πολεμίοις, βέλτιον εἶναι φησιν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διαιρεῖν ταῦτα, πολλοὺς γὰρ καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι κακοὺς καὶ τῶν βαρβάρων ἀστείους, καθάπερ Ἰνδοὺς καὶ Ἀριανούς, ἐτι δὲ Ρωμαίους καὶ Καρχηδονίους οὕτω θαυμαστῶς πολιτευομένους. διόπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἀμελήσαντα τῶν παραινούντων, ὅσους οἶόν τ' ἦν ἀποδέχεσθαι τῶν εὐδοκίμων ἀνδρῶν καὶ εὐεργετεῖν· ὥσπερ δι' ἄλλο τι τῶν C. 67 οὕτω διελόντων τοὺς μὲν ἐν φόρῳ τοὺς δ' ἐν ἐπαίνῳ 30 τιθεμένων, ἢ διότι τοῖς μὲν ἐπικρατεῖ τὸ νόμιμον καὶ τὸ παιδείας καὶ λόγων οἰκεῖον, τοῖς δὲ τάναντία. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος οὖν οὐκ ἀμελήσας τῶν παραινούντων,

ἀλλ' ἀποδεξάμενος τὴν γνώμην τὰ ἀκόλουθα, οὐ τὰ ἐναντία ἐποίει, πρὸς τὴν διάνοιαν σκοπῶν τὴν τῶν ἐπεσταλκῶτων.

— B. —

5

- 1 Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν καθιστάμενος τὸν τῆς οἰκουμένης πίνακα γραμμῇ τινι διαιρεῖ δίχα ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν παραλλήλῳ τῇ ἰσημεριῶν 10 γραμμῇ, πέρατα δ' αὐτῆς τίθησι πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους στηλάς, ἐπ' ἀνατολῇ δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἔσχατα ὄρη τῶν ἀφοριζόντων ὄρων τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευράν. γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ στηλῶν διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν μεσημβρινῶν 15 ἄκρων τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰσθμικοῦ κόλπου. μέχρι μὲν δὲ δεῦρο διὰ τῆς θαλάττης φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἠπειρῶν (καὶ γὰρ αὐτὴν ὄλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν οὕτως ἐπὶ μῆκος τετά- 20
- C. 68 σθαι μέχρι τῆς Κιλικίας), εἶτα ἐπ' εὐθείας πῶς ἐκβάλλεσθαι παρ' ὄλην τὴν ὄρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τὸν γὰρ Ταῦρον ἐπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὄλην ἐπὶ μῆκος, τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιῶντα τὸ δὲ 25 νότιον, ὥσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι δεῦρο θάλατταν.
- 2 Ταῦτα δ' εἰπὼν οἶσται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πίνακα· πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους 30 παραλλάττειν τὰ ἐωθινὰ μέρη τῶν ὄρων κατ' αὐτόν, συνεπισπᾶσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικωτέραν ἢ

δεῖ γινομένην. πίστιν δὲ τούτου φέρει μίαν μὲν ταύ-
 την, ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μεσημβρινώτατα ὁμο-
 λογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μερόην ἀπαιροῦν τόποις,
 ἀπὸ τε τῶν ἀέρων καὶ τῶν οὐρανίων τεκμαιρόμενοι,
 5 ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειώτατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς
 τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύε-
 σθαι δίκαιος διὰ τε τὸ ἀξίωμα καὶ διὰ τὸ μὴ ιδιώτης
 εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σταδίους μυρίους καὶ
 πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸν
 10 δι' Ἀθηνῶν παράλληλον τοσοῦτόν πῶς ἐστὶν ὥστε
 τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάρκτια μέρη συνάπτοντα τοῖς
 Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον.
 ἄλλην δὲ πίστιν φέρει τοιαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσ- 3
 σικοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θάλατταν τὴν Πον-
 15 τικὴν τρισχιλίων πῶς ἐστὶ σταδίων πρὸς ἄρκτον ἴοντι
 καὶ τοὺς περὶ Ἀμισὸν ἢ Σινώπην τόπους, ὅσον καὶ τὸ
 πλάτος τῶν ὄρων λέγεται· ἐκ δὲ Ἀμισοῦ πρὸς τὴν ἰση-
 μερινὴν ἀνατολὴν φερομένην πρῶτον μὲν ἡ Κολχίς
 ἐστὶν, ἔπειτα ἡ ἐπὶ τὴν Ἰρκανίαν θάλατταν ὑπέρθεσις
 20 καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκύνθας
 ὁδὸς δεξιὰ ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἡ γραμμὴ διὰ Ἀμι-
 σοῦ πρὸς δύσιν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντίδος
 ἐστὶ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Μερόης ἐπὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον οὐ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχι-
 25 λίων σταδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ πλευροῦ
 τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρίους μέρη, προσ-
 τιθέντων τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχι-
 λίοις, ἃν οἱ μὲν τοῦ πλάτους ἦσαν τῶν ὄρων οἱ δὲ
 τῆς Ἰνδικῆς.
 30 Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντι- 4
 λέγει διαβάλλων τὰς πίστεις· οὐδὲ γὰρ Πατροκλέα πι-
 στὸν εἶναι, δυεῖν ἀντιμαρτυρούντων αὐτῷ Δημάχου

C. 69 τε καὶ Μεγασθένους, οἱ καθ' οὓς μὲν τόπους δισμυ-
 ρίων εἶναι σταδίων τὸ διάστημα φασὶ τὸ ἀπὸ τῆς κατὰ
 μεσημβρίαν θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισμυρίων·
 τούτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνα-
 κας τούτοις ὁμολογεῖν. ἀπίθανον δὴ πού νομίζει τὸ 5
 μόνω δεῖν πιστεύειν Πατροκλεῖ, παρέντας τοὺς τοσοῦ-
 τον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ, καὶ διορθοῦσθαι παρ'
 αὐτὸ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας, ἀλλὰ μὴ ἔαν οὐ-
 τως, ἕως ἄν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γνῶμεν.

5 Οἶμαι δὴ πολλὰς ἔχειν εὐθύναις τοῦτον τὸν λό- 10
 γον. πρῶτον μὲν ὅτι πολλὰς μαρτυρίας ἐκείνου χρη-
 σαμένου μιᾷ φησὶ τῇ Πατροκλέους αὐτὸν χρησθαι.
 τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς
 Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην; τίνες δ' οἱ τὸ
 ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλ- 15
 λήλου [τοσοῦτον] λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν
 ὄρων πλάτος τοσοῦτον, ἢ οἱ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ
 τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγοντες; τίνες δὲ οἱ [τὸ]
 ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κόλχων καὶ τῆς Τρικανίας μέχρι Βακ-
 τριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα εἰς τὴν ἑρῶν θάλατταν κα- 20
 θηκόντων ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες, καὶ ἐπ' ἰσημε-
 ρινὰς ἀνατολὰς καὶ παρὰ τὰ ὄρη ἐν δεξιᾷ ἔχοντι αὐτά;
 ἢ πάλιν τὸ ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ,
 διότι ἐπὶ τὴν Προποντίδα ἐστὶ καὶ τὸν Ἑλλήσποντον;
 ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρατοσθένης λαμβάνει πάντα ὡς καὶ 25
 ἐκμαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις γενομένων,
 ἐντετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ἃν σφόδρῃ βιβλιο-
 θήκην ἔχων τηλικαύτην ἡλικίᾳ αὐτὸς Ἰππαρχὸς φησὶ.

6 Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ Πατροκλέους πίστις ἐκ πολλῶν
 μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευ- 30
 κότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχήν, τῶν ἐπακολουθησάν-
 των αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξόντων, ἃν αὐτὸς ὁ Ἰππαρχὸς

κατονομάξει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἔλεγχοι πίστεις τῶν
 ὑπὸ τούτου λεγομένων εἰσίν. οὐδὲ τούτο δὲ ἀπίθανον
 τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συστρα-
 τεύσαντας ἐπιδρομάδην ἱστορηῆσαι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ
 5 Ἀλέξανδρον ἀκριβῶσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὄλην χώ-
 ραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ
 δοθῆναι φησιν ὕστερον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαζοφύ-
 λακος.

Ἔτι φησὶν ὁ Ἰκπαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι 7
 10 αὐτὸν τὸν Ἐρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατρο-
 κλέους πίστιν ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ
 τοῦ μήκους τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευρόν,
 τοῦ μὲν Μεγασθένους λέγοντος σταδίων μυρίων ἑξακισ-
 χιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίους λείπειν φαμένου·
 15 ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σταθμῶν ὀρμηθέντα τοῖς
 μὲν ἀπιστεῖν διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνη δὲ προσέχειν. εἰ
 οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλής, C. 70
 καίτοι παρὰ χιλίους σταδίους τῆς διαφορᾶς οὔσης,
 κόσφω χρηὲ μάλλον ἀπιστεῖν ἐν οἷς παρὰ ὀκτακισχιλίους
 20 ἡ διαφορὰ ἐστὶ, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφω-
 νοῦντας ἀλλήλοις, τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς
 πλάτος δισμυρίων σταδίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δισ-
 χιλίων;

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ φιλήν τὴν διαφωνίαν· ἡτιὰ 8
 25 σατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν
 ἀξιοπιστίαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σταθμῶν. οὐ θαυμα-
 στὸν δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ
 αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεύομεν ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστοῦ-
 μεν, ὅταν παρὰ τινος τεθῆ τι βεβαιότερον. γελοῖόν τε
 30 τὸ τὴν παρὰ πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν νο-
 μίσαι τοὺς διαφωνοῦντας· τούναντίον γὰρ ἐν τῷ παρὰ
 μικρὸν συμβαίνειν τοῦτο μάλλον ἔοικε. παρὰ μικρὸν

γὰρ ἡ πλάνη συμβαίνει μᾶλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνου, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείοντι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρὰ πολὺ ὁ μὲν τυχὼν ἀμάρτοι ἄν, ὁ δ' ἐπιστημονικώτερος ἦττον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιστεύεται θᾶττον.

9 Ἄπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαν- 5
τες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γεγόνασι, καθ' ὑπερ-
βολὴν δὲ Δημάχος, τὰ δὲ δεύτερα λέγει Μεγασθένης,
Ὀνησίκριτος δὲ καὶ Νέαρχος καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παρα-
ψελλίζοντες ἤδη. καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπὶ πλεον κατι-
δεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πρά- 10
ξεις· διαφερόντως δ' ἀπιστεῖν ἄξιον Δημάχῳ τε καὶ
Μεγασθένει. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ τοὺς ἐνωτοκοίτας καὶ
τοὺς ἀστόμους καὶ ἄρρινας ἱστοροῦντες μονοφθάλ-
μους τε καὶ μακροσκελεῖς καὶ ὀπισθοδακτύλους· ἀνε-
καίνισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν Πυγμαίων γερανο- 15
μαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυ-
σωρύχους μύρμηκας καὶ Πᾶνας σφηνοκεφάλους ὄφεις
τε καὶ βουῖς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνοντας·
περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ Ἐρατο-
σθένης φησὶν. ἐπέμφθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ Παλλμ- 20
βοθρα, ὁ μὲν Μεγασθένης πρὸς Σανδρόκοττον ὁ δὲ
Δημάχος πρὸς Ἀλλιτροχάδην τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ
πρεσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον
τοιαῦτα, ὑφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. Πατρο-
κλῆς δὲ ἠκίστα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ 25
ἀπίθανοι, αἷς κέχρηται ὁ Ἐρατοσθένης.

10 εἰ γὰρ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Βυζαντίου μεσημβρινὸς
ὄρθῳς εἰληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς Κιλικίας καὶ Ἀμισοῦ
ὄρθῳς ἂν εἰη εἰλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον
C. 71 ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτωσις ἀπελέγχηται. 30

11 Ὅ τε ἐξ Ἀμισοῦ πλοῦς ἐπὶ τὴν Κολχίδα ὅτι ἐστὶν
ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται

καὶ ὄραις καὶ καρποῖς καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὡς
 δ' αὐτως καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις καὶ ἡ ἐφε-
 ξῆς ὁδὸς μέχρι Βάκτρων. πολλαχοῦ γὰρ ἡ ἐνάργεια
 καὶ τὸ ἐκ πάντων συμφωνοῦμενον ὄργανον πιστότε-
 5 ρόν ἐστίν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος τὴν ἀπὸ στηλῶν
 μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐπ' εὐθείας καὶ
 ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, οὐ πᾶσαν ὀργανικῶς καὶ
 γεωμετρικῶς ἔλαβεν, ἀλλ' ὄλην τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι
 πορθμῶν τοῖς πλείουσιν ἐπίστευσεν. ὥστ' οὐδ' ἐκεῖνο
 10 εὐλέγει τὸ „ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὐδ' ἡμέρας με-
 „ρίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον οὔτε γνώμονος
 „πρὸς σκιὰν ἐπὶ τῇ παρωρεῖα τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρι
 „Ἰνδῶν, οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἡ λό-
 „ξωσις ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' εἴαν ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυ-
 15 „λάξαντες, ὡς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες παρέχουσι.“ πρῶτον
 μὲν γὰρ τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταῦτόν ἐστι τῷ ἐπέχειν, ὁ
 δ' ἐπέχων οὐδετέρωσε ῥέπει, εἴαν δὲ κελεύων, ὡς οἱ
 ἀρχαῖοι, ἐκέισε ῥέπει. μᾶλλον δ' ἂν τάκόλουθον ἐφύ-
 λαττεν, εἰ συνεβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ
 20 γὰρ τῶν ἄλλων ὄρων τὰς θέσεις, οἷον Ἄλπεων καὶ τῶν
 Πυρρηναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυριῶν καὶ Γερ-
 μανικῶν, οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. τίς δ' ἂν ἠγήσαιο πι-
 στοτέρους τῶν ὑστέρων τοὺς παλαιοὺς τοσαῦτα πλημ-
 μελήσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα εὐ διαβέ-
 25 βληκεν Ἐρατοσθένης, ὧν οὐδενὶ ἀντεῖρηκεν Ἰππαρχος;
 Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστίν. 12
 ὄρα γάρ, εἰ τοῦτο μὲν μὴ κινοίη τις τὸ τὰ ἄκρα τῆς Ἰν-
 δικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην,
 μηδὲ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸ στόμα τὸ κατὰ
 30 τὸ Βυζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυρίους σταδίους καὶ ὀκτα-
 κισχιλίους, ποιοίη δὲ τριαμυρίων τὸ ἀπὸ τῶν μεσημ-
 βρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὄρων, ὅσα ἂν συμβαίη ἄτοπα.

τὸ πρῶτον μὲν γὰρ εἶπερ ὁ αὐτός ἐστι παράλληλος ὁ
 διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας, καθάπερ εἴρηκεν
 Ἰκπαρχος πιστεύσας Πυθία, ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρι-
 νός ἐστιν ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένους, ὅπερ
 καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰκπαρχος, δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ 5
 ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σταδίου
 εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους, τοσοῦτοι ἂν εἴεν καὶ οἱ
 C. 72 ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένους παράλληλον,
 ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος ἂν εἴη· τοσοῦ-
 τούς γάρ πως διελθόντες συνάπτουσι τῷ ὠκεανῷ. 10

13 Πάλιν δ' ἐπεὶ τὴν Κινναμομόφορον ἐσχάτην
 ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰκπαρ-
 χον αὐτὸν ὁ δι' αὐτῆς παράλληλος ἀρχὴ τῆς εὐκράτου
 καὶ τῆς οἰκουμένης ἐστὶ, καὶ διέχει τοῦ ἰσημερινοῦ
 περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σταδίου· ἐπεὶ 15
 οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένους
 διέχειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σταδίου, εἴεν
 ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος τὴν διακεκαυμένην
 καὶ τὴν εὐκράτου εἰς τὸν διὰ Βορυσθένους καὶ τῆς
 Κελτικῆς παρωκεανίτιδος στάδιοι δισμύριοι πεντακισ- 20
 χίλιοι διακόσιοι. ὁ δέ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρ-
 κτον πλοῦς ἐσχατος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν
 Ἰέρην, ἐπέκεινα μὲν οὐσαν τῆς Βρεττανικῆς, ἀθλίως
 δὲ διὰ ψῦχος οἰκουμένην, ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν
 ἀοίκητα. οὐ πλέον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρην διέχειν 25
 φασὶ τῶν πεντακισχιλίων, ὥστε περὶ τρισμυρίους εἴεν
 ἂν ἢ μικρῶ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκου-
 μένης ἀφορίζοντες.

14 Φέρε δὴ ἐπὶ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κινναμομο-
 φόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου πρὸς ἕω κειμένην 30
 ὑποβῶμεν. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Ταπροβάνην· ἡ
 δὲ Ταπροβάνη πεπίστευται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς

πρόκειται πελαγία μεγάλη νῆσος πρὸς νότον, μηκύνε-
 ται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλέον ἢ πεντακισχιλίους
 σταδίους, ὡς φασιν, ἐξ ἧς καὶ ἐλέφαντα κομίζεσθαι
 πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια καὶ χελώνεια καὶ ἄλ-
 5 λον φόρτον. ταύτη δὴ τῇ νήσῳ πλάτος προστεθὲν τὸ
 ἀνάλογον τῷ μήκει καὶ διάγραμμα τὸ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς
 Ἰνδικῆς τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἐλαττον
 ποιήσῃε διάστημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τοῦ ὄρου τῆς οἰ-
 κουμένης εἰς Μερῶν, εἴπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδι-
 10 κῆς ἀνταίρειν τῇ-Μερῶν· πιθανώτερον δ' ἐστὶ καὶ
 πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. εἰ δὴ τοῦτο προσθεῖη
 τις τοῖς τρισμυριοῖς, οἷς φησιν ὁ Δημάχος μέχρι τῆς
 εἰς Βακτρίας καὶ Σογδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι
 ἂν πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐ-
 15 κράτου. τίς ἂν οὖν θαρρήσῃε ταῦτα λέγειν, ἀκούων
 καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκρασίαν καὶ τὴν εὐ-
 καρπίαν λεγόντων πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσβόρων
 Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἰρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ
 καὶ ἐφεξῆς τῇ τε Μαργιανῇ καὶ τῇ Βακτριανῇ; ἅπασαι
 20 γὰρ αὗται προσεχεῖς μὲν εἰσὶ τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ
 Ταύρου, καὶ ἢ γε Βακτριανῇ καὶ πλησιάζει τῇ εἰς Ἰν- C. 73
 δούς ὑπερθέσει, τοσαύτη δ' εὐδαιμονία κέρηται
 ὥστε πάμπολύ τι ἀπέχειν τῆς ἀοικήτου. ἐν μὲν γε τῇ
 Ἰρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετροτητὴν οἴνου φέρειν φασί,
 25 τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἐξήκοντα, τὸν δὲ σίτον ἐκ τοῦ
 ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλάμης πάλιν φύεσθαι, ἐν
 δὲ τοῖς δένδροισι σμηνοργεῖσθαι καὶ τῶν φύλλων
 ἀπορρεῖν μέλι, ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Μηδίας ἐν
 τῇ Ματιανῇ καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασηνῇ καὶ τῇ
 30 Ἀραξηνῇ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπ' ἴσης θαυμαστόν,
 εἴπερ εἰσὶ νοτιώτεραι τῆς Ἰρκανίας καὶ εὐκρασία δια-
 φέρουσαι τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μᾶλλον. ἐν δὲ τῇ

Μαργιανῆ τὸν πυθμένα φασὶν εὐρίσκεισθαι τῆς ἀμπέ-
λου πολλάκις θυεῖν ἀνδρῶν ὄργυιας περιληπτόν, τὸν
δὲ βότρυον δίαπην. παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν
Ἄρϊαν, εὐοινία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν, ἐν ἧ γε καὶ εἰς
τριγένειαν παραμένειν ἐν ἀπιττώτοις ἄγγεσι τὸν οἶ- 5
νον· πάμπορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανὴν πλὴν
ἐλαίου, πλησίον τῆ Ἄρϊα παρακειμένην.

- 15 *Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἐστίν,*
ὅσα ὑψηλὰ καὶ ὄρεινά, οὐδὲν δεῖ θαυμάζειν· καὶ γὰρ
ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἐστὶ, καὶ 19
καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, κἂν πεδία ἤ. τῆς γοῦν
Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ βορειότερά
ἐστὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἡ μὲν Βαγαθανία, πε-
δῖον ἐξαίσιον μεταξὺ πίπτον τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ
τοῦ Ταύρου, σπάνιον εἰ κού τι τῶν καρπίμων δέν- 15
δρων φύοι, καίπερ νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης
σταδίοις τρισχιλίοις, τὰ δὲ τῆς Σινώπης προάστεια καὶ
τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ πλεόν ἐλαιόφυτὰ
ἐστὶ. καὶ τὸν Ὠξον δὲ τὸν ὀρίζοντα τὴν Βακτριανὴν
ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς οὕτω φασὶν εὐπλοῦν εἶναι ὥστε 20
τὸν Ἰνδικὸν φόντον ὑπερκομισθέντα εἰς αὐτὸν ῥαδίως
εἰς τὴν Ὅρανίαν κατάγεσθαι καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους
μέχρι τοῦ Πόντου διὰ τῶν ποταμῶν.

- 16 *Τίν' [ἄν] οὖν τοιαύτην εὐροῖς εὐδαιμονίαν περὶ*
Βορουσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν τὴν παρωκεανῆτιν; ὅπου 25
μηδὲ φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελεσφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νο-
τιωτέροις τοῦτων καὶ ἐπιθαλαττιδίοις καὶ τοῖς κατὰ
Βόσπορον τελεσφορεῖ, ἐν μικροκαρπία δέ, καὶ τοῦ χει-
μῶνος κατορύττεται. οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιούτοι
τινὲς εἰσὶν ἐπὶ τῷ στόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, 30
ἔστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιδριδάτου στρα-
τηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἱππομαχῶν ἐπὶ τῷ

πάγῳ, τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρους, λυθέντος
 τοῦ πάγου. ὁ δ' Ἐρατοσθένης καὶ τὸ ὑπίγραμμα προ- C. 74
 φέρεται τὸ ἐν τῷ Ἀσκληπιεῖ τῷ Παντικαπαιέων ἐπὶ
 τῇ θαλάσῃ χαλκῇ ὑδρία δια τὸν πάγον „εἰ τις ἄρ' ἀν-
 5 „θρώπων μὴ πείθεται οἷα παρ' ἡμῖν γίνεται, εἰς
 „τῆνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν· ἦν οὐχ ὡς ἀνάθημα θεοῦ
 „καλόν, ἀλλ' ἐπίδειγμα χιμῶνος μεγάλου θῆχ' Ἰερεὺς
 „Στρατίος.“ ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ συγκρι-
 10 ἐν Ἀμισῷ καὶ Σινώπῃ (καὶ γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέ-
 ρους ἂν εἴποι τις), σχολῇ γ' ἂν παραβάλλοιτο τοῖς
 κατὰ Βορυσθένη καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς. μόλις γὰρ
 ἂν ταυτοκλίνας εἴεν τοῖς κατ' Ἀμισὸν καὶ Σινώπην
 καὶ Βυζάντιον καὶ Μασσαλίαν, οἱ τοῦ Βορυσθένους
 15 καὶ τῶν Κελτῶν ὠμολόγηται νοτιώτεροι σταδίοις
 τρισχιλίοις καὶ ἑπτακοσίοις.

Οἱ δὲ γε περὶ Δημάχον τοῖς τρισμυρίοις ἐὰν προσ- 17
 λάβωσι τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὄρους τῆς
 διακεκαυμένης, οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων
 20 θετέον, ἔκτοπιούσι τὰ τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς
 τοὺς ἀπέχοντας τόπους τῆς διακεκαυμένης σταδίοις
 τρισμυρίοις καὶ τετρακισχιλίοις, ὅσους ἀπὸ τοῦ ἰση-
 μερινοῦ ἐπὶ Βορυσθένη φησὶν εἶναι ὁ Ἴππαρχος. ἐκ-
 πεσοῦνται ἄρα εἰς τοὺς βορειοτέρους τοῦ Βορυσθένους
 25 καὶ τῆς Κελτικῆς σταδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακο-
 σίοις, ὅσοις νοτιώτερός ἐστιν ὁ ἰσημερινὸς τοῦ ὀρθου-
 τος κύκλου τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον, ὃν
 φάμεν διὰ τῆς Κιναμωμοφόρου μάλιστα γράφεσθαι.
 ἡμεῖς δὲ γε ἐπεδείκνυμεν μέχρι τῆς Ἰέρνης μόλις οἰκῆ-
 30 σιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ οὐ πλείω τῶν
 πεντακισχιλίων ἐστίν. οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος τῆς
 Ἰέρνης εἶναι βορειώτερον εἶναι τινα κύκλον οἰκῆσιμον

- σταδίοις τρισχιλίοις ὀκτακοσίοις. ἔσται δὲ Βάκτρα καὶ τοῦ στόματος τῆς Κασπίας θαλάττης εἴτε Τρακινίας πᾶμπολύ τι ἀρκτικώτερα, ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενικῶν καὶ Μηδικῶν ὄρων διέχει περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους, καὶ δοκεῖ αὐτῆς τῆς παραλίας 5 μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἀρκτικώτερον εἶναι σημεῖον καὶ περίπλου ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατόν, ὡς φησὶν ὁ τῶν τόπων ἡγησάμενος τούτων Πατροκλῆς. ἔτι τοίνυν ἡ Βακτριανὴ χίλια στάδια ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται· τὰ δὲ τῶν Σκυθῶν [ἔθνη] πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χω- 10
- C. 75 ραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βόρειον θάλατταν, νομαδικῶς μὲν ζῶντα δ' ὅμως. πῶς οὖν, εἴπερ καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκπίπτει; εἴη ἂν τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τῆς βορείας θαλάττης τῇ διὰ Βάκτρων ὀλίγῳ πλειόνων ἢ τετρακισ- 15 χιλίων. ταῦτα δὴ προστεθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρνης ἐπὶ τὰ βόρεια σταδιασμῶ ποιεῖ τὸ πᾶν διὰ τῆς ἀοικήτου διαστήματος ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης σταδιασμοῦ σταδίων ἑπτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ ἑάσειέ τις τοὺς τετρακισχιλίους σταδίους, αὐτὰ γε τὰ πρὸς τῷ Καυ- 20 κάσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς ἔσται βορειότερα τῆς Ἰέρνης σταδίοις τρισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις, τῆς δὲ Κελτικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένους ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις.
- 18 Φησὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν 25 Κελτικὴν ἐν ὄλαις ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεσθαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περισταμένον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν, ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλεῖστον μετεωρίζεσθαι τὸν ἡλίον ἐπὶ πῆγεις ἐννεά, ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίοις καὶ τριακοσίοις 30 (οὓς ἐκεῖνος μὲν ἔτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οἶμαι Βρεττανοὺς εἶναι, βορειότερους τῆς Κελτικῆς στα-

δίοις δισχιλίοις πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμ-
 βαίνειν. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις ἕξ, τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσα-
 λίας ἐνακισχιλίους σταδίους καὶ ἑκατὸν, ἐλάττους δὲ
 5 τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπέκεινα, οἱ κατὰ τὸν ἡμέτερον λό-
 γον πολὺ ἂν εἴεν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρνης. οὗτος δὲ
 Πυθία πιστεύων κατὰ τὰ ἀρκτικώτερα τῆς Βρεττανι-
 κῆς τὴν οἰκησιν ταύτην τίθησι, καὶ φησιν εἶναι τὴν
 μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν ὠρῶν ἰσημερινῶν δέκα
 10 ἐννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ ὅπου τέτταρας ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις· οὗς φησιν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἐνα-
 κισχιλίους καὶ ἑκατὸν σταδίους, ὡσθ' οἱ νοτιώτατοι
 τῶν Βρεττανῶν βορειότεροι τούτων εἰσίν. ἦτοι οὖν
 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Καυκάσῳ
 15 Βακτροῖς ἢ ἐπὶ τινος πλησιάζοντος· εἴρηται γὰρ ὅτι
 κατὰ τοὺς περὶ Διήμαχον συμβήσεται βορειοτέρους
 εἶναι τῆς Ἰέρνης τοὺς πρὸς τῷ Καυκάσῳ Βακτροὺς
 σταδίοις τρισχιλίοις ὀκτακοσίοις· προστεθέντων δὲ
 τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρνην, γίνονται μύ-
 20 ριοι δισχίλιοι πεντακόσιοι. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐν τοῖς
 ἐκεῖ τόποις (λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα) τοῦτο τὸ μῆκος
 τῶν μεγίστων ἡμερῶν ἢ τὸ ἔξαγμα τοῦ ἡλίου τὸ κατὰ
 τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὀφθαλ-
 μοφανῇ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτῃ καὶ οὐ δεόμενα
 25 μαθηματικῆς σημειώσεως, ὥστε συνέγραψαν ἂν πολ- C. 76
 λοι καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικὰ ἱστορούντων καὶ
 τῶν ὕστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα
 εὐδαιμονία τῶν τόπων ἀμολόγητο τοῖς τοιοῦτοις ἐν τῷ
 οὐρανῷ φαινομένοις; ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον ὡς
 30 καὶ σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὡς ἰσοδυνα-
 μούντων τῶν ζητουμένων λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀπο-
 δεῖξαι τὸ ζητούμενον.

19 Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Διήμαχον ἰδιώτην ἐνδειξα-
 σθαι βουλομένου καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἰεσθαι
 γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κείσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς
 ἰσημερίας καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθέ-
 νει τε ἀντιλέγειν φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς 5
 Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιάς
 ἀντιπίπτειν· μηδέτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰν-
 δικῆς συμβαίνειν· ταῦτα δὴ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγε-
 σθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἑαρινῆς δια-
 φέρειν οἰεσθαι κατὰ τὴν διάστασιν τὴν πρὸς τὰς τρο- 10
 πὰς ἀμαθές, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος καὶ τῆς
 ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπι-
 κοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὧν μεταξὺ τίθησι τὴν Ἰνδι-
 κὴν ἐκείνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺ ἐλάτ-
 τουος τῶν δισμυρίων σταδίων, συμβῆναι αὖν καὶ κατ' 15
 αὐτὸν ἐκείνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὃ ἐκείνος· θυεῖν
 μὲν γὰρ ἦ καὶ τριῶν μυριάδων οὔσαν τὴν Ἰνδικὴν οὐδὲ
 πεσεῖν μεταξὺ τοσοῦτου διαστήματος, ὅσων δ' αὐτὸς
 εἴρηκε, πεσεῖν αὖν· τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ
 μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀποκρύπτεσθαι φάσκειν τὰς ἄρ- 20
 κτους μηδὲ τὰς σκιάς ἀντιπίπτειν, ὅτε γε καὶ πεντα-
 κισχιλίους προελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας εὐθύς συμ-
 βαίνειν ἄρχεται· ταῦτα δὴ εἰπόντος, εὐθύναι πάλιν
 οὐκ εὖ ὃ Ἰππαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τρο-
 πικοῦ τὸν θερινὸν δεξιόμενος, εἰτ' οὐκ οἰόμενος δεῖν 25
 μάρτυρι χρῆσθαι τῶν μαθηματικῶν ἀναστρολογητῶ
 ἀνθρώπων, ὥσπερ τοῦ Ἐρατοσθένους προηγουμένης
 τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντος, ἀλλ' οὐ κοινῶ τι-
 ῆθει χρωμένου πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας. εἰς γὰρ
 τις τῶν πρὸς τοὺς ματαίως ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἐστίν, 30
 ὅταν αὐτὴν τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν, ὅποια ποτέ ἐστίν,
 δεξωμεν ἡμῖν συνηγοροῦσαν.

Νυνὶ μὲν οὖν ὑποθέμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰν- 20
 δικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, ὅπερ εἰρήκασι πολ-
 λοὶ καὶ πεπιστεύκασιν, ἐπεδείξαμεν τὰ συμβαίνοντα
 ἄτοπα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος οὐδὲν ἀντειπὼν τῇ ὑποθέ- C. 77
 5 σει ταύτῃ νυνὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι
 οὐ συγχωρεῖ, σκεπτέον καὶ τοῦτον τὸν λόγον. φησὶ
 τοίνυν ἀνταιρόντων ἀλλήλοις [τῶν] ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πα-
 ραλλήλου κειμένων, ἐπειδὴν τὸ μεταξὺ ἢ μέγα διά-
 στημα, μὴ δύνασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἰσὶν
 10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν
 κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ θάτερον τὸν τόπον. τὸ
 μὲν οὖν κατὰ Μερόην κλίμα Φίλωνά τε τὸν συγγρά-
 ψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἱστορεῖν, ὅτι πρὸ
 πέντε καὶ τετταράκοντα ἡμερῶν τῆς θερινῆς τροπῆς
 15 κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος, λέγειν δὲ καὶ τοὺς λό-
 γους τοῦ γνώμονος πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιάς καὶ τὰς
 ἰσημερινάς, αὐτόν τε Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἔγγιστα
 τῷ Φίλωνι, τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίμα μηδένα ἱστορεῖν,
 μηδ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ
 20 ἀμφοτέραι, ὡς οἴεται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς
 περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατὸν εἶναι ἐπὶ ταύτου παραλλή-
 λου κείσθαι τὴν τε Μερόην καὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς.
 εἰ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀπο-
 κρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰπουσιν Ἐρατοσθέ-
 25 νης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀπο-
 φαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος
 περὶ τοῦ κλίματος ἔστιν. εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται,
 ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. οὐ συναποφαίνεται δέ γε, ἀλλὰ
 τοῦ Δημάχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μήτ'
 30 ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους μήτ' ἀντιπίπτειν τὰς
 σκιάς, ἅπερ ὑπέληφεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐ-
 τοῦ καταγιγνώσκει, τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψευ-

δος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἰσπαρ-
χον τό γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιάς ψεῦδος ἐμπέπλε-
κται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Μερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Σνή-
νης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν
φαίνεται.

- 21 Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν ἢ
ταῦτ' ἀλέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν, ἢ λήμμασι
προσχορῆται ψευδέσιν, ἢ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθοῦν.
οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θάψακον εἶναι στα-
δίους τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς 10
τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμενία ὄρη [δισ]χιλίους ἑκατόν,
ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημ-
βρινοῦ ἐπὶ τὰ ἄρκτικὰ ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἑξακισχι-
λίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὰ ὄρη [δισ]χιλίων καὶ
C. 78 ἑκατόν φησιν Ἐρατοσθένους, ἀλλ' εἶναι τι λοιπὸν ἀκα- 15
ταμέτρητον, ὡσθ' ἢ ἐξῆς ἕφοδος ἐκ μὴ διδομένου λήμ-
ματος οὐκ ἂν ἐπεραίνετο· οὔτ' ἀπεφήνατο οὐδαμοῦ
Ἐρατοσθένους τὴν Θάψακον τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρ-
κτους κείσθαι πλείοσιν ἢ τετρακισχιλίους καὶ πεντακο-
σίοις σταδίοις. 20
- 22 Ἐξῆς δὲ συνηγορῶν ἔτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν οὐ
τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους προφέρεται περὶ
τῆς τρίτης σφραγίδος, ἀλλ' ἑαυτῷ κεχαρισμένως πλάτ-
τει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. ὁ μὲν γὰρ
ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῇ προειρημένη τοῦ τε Ταύρου 25
καὶ τῆς ἀπὸ στηλῶν θαλάττης, διελὼν τῇ γραμμῇ
ταύτῃ τὴν οἰκουμένην δίχα καὶ καλέσας τὸ μὲν βόρειον
μέρος τὸ δὲ νότιον, πειρᾶται τούτων ἐκάτερον τέμνειν
πάλιν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας.
καὶ δὴ τοῦ νοτίου μέρους πρώτην εἰπὼν σφραγίδα τὴν 30
Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπε-
ρίγραφον, ἰσχυσεν ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μῆκος

καὶ κλάτος, τρόπον δέ τινα καὶ σχῆμα, ὡς ἂν γεωμε-
 τρικός. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν βουβοειδῆ φησι διὰ τὸ
 τῶν πλευρῶν τὰς μὲν θαλάττη κλύζεσθαι τῇ τε νοτίῳ
 καὶ τῇ ἑσπέρῳ, μὴ πάνυ κολπῶδεις ἤοντας ποιούσαις, τὰς δὲ
 5 λοιπὰς τὴν μὲν τῷ ὄρει τὴν δὲ τῷ ποταμῷ, κἀνταῦθα
 τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπό τι σωζομένου· τὴν
 δ' Ἀριανὴν ὄρων τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσαν εὐθυ-
 εῖς πρὸς τὸ ἀποτελέσαι παραλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν
 δ' ἑσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορῆσαι διὰ τὸ ἐπαλ-
 10 λάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὅμως δηλοῖ τῇ
 ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τε-
 λευτώσῃ τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.
 ἑσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρόν, ἑῶν δὲ τὸ
 παρὰ τὸν Ἰνδόν, παράλληλα δ' οὐ λέγει· οὐδὲ τὰ λοι-
 15 πὰ, τό τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ θαλάττῃ, ἀλλὰ
 μόνον τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὀλοσχερεῖ τινι τύπῳ τὴν δευτέραν ἀπο- 23
 διδοὺς σφραγίδα πολὺ ταύτης ὀλοσχερέστερον ἀποδί-
 δωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. πρῶ-
 20 τὴν μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώρισται ἢ
 ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἥτις κοινή ἐστὶ
 τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρά· ἔπειθ'
 ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικός ἐμπίπτει κόλ-
 πος, ὅπερ καὶ αὐτός φησιν, ὥστ' ἠνάγκασται τὴν ἐκ
 25 Βαβυλῶνος λαβεῖν γραμμὴν ὡς ἂν εὐθειάν τινα διὰ
 Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρ- C. 79
 μανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἣ δυνατὸς ἦν εὐρεῖν μεμε-
 τρημένην ὁδόν, σταδίων οὖσαν τὴν ὅλην μικρῶ πλει-
 ὄνων ἢ ἐνακισχιλίων· ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευρὰν,
 30 παράλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. δῆλον δ' ὅτι οὐδ'
 ὁ Εὐφράτης, ᾧ τὸ ἑσπέριον ἀφορίζει πλευρόν, σύνεγ-
 γύς ἐστὶν εὐθεία γραμμῇ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν

μεσημβρίαν φυεὶς εἶτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἕω καὶ πάλιν πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς. ὁλοὶ δὲ τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς Μεσοποταμίας, ὃ ποιούσι συμπύκνουντες εἰς ἕν ὃ τε Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑψηροὶ παραπλήσιον, ὡς 5 φησι. καὶ μὴν οὐδὲ πᾶν μεμετρομένον ἔχει τὸ ἐσπέριον πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλὰ φησὶ τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικοῖς ὄρεσι μὴ ἔχειν [εἰπεῖν] πόσον ἐστὶ διὰ τὸ ἀμέτρητον εἶναι. διὰ δὴ ταῦτα πάντα τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι 10 τὴν τρίτην μερίδα· καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματά φησιν ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοὺς σταθμοὺς πραγματευσαμένων, [ᾧν] τινὰς καὶ ἀνεπιγράφους καλεῖ. ἀγνωμονεῖν δὴ δόξεις ἂν ὁ Ἰππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην ὀλοσχέρειαν γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ἧ' χάριν εἶδε— 15 ναι δεῖ τοῖς καὶ ὀπασοῦν ἀπαγγελάσιν ἡμῖν τὴν τῶν τόπων φύσιν. ὅταν δὲ δὴ μῆδ' ἐξ ᾧν ἐκεῖνος λέγει λαμβάνῃ τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις ἀλλ' ἑαυτῷ πλάσας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο.

- 24 Ὁ μὲν δὴ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς 20 ἀποδίδοσθαι μυρίων σταδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, κατὰ μέρος δὲ διαιρωῶν, ὡς ἀναγεγραμμένην εὖρος τὴν μέτρησιν οὕτω τίθησιν, ἔμπαλιν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος καὶ τῆς κατὰ Θάψακον διαβάσεως αὐτοῦ. μέχρι μὲν δὴ τοῦ Τίγριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος διέβη, σταδίου [δισ]χιλίου καὶ τετρακοσίου γράφει· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τόπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Λύκου καὶ Ἀρβήλων καὶ Ἐκβατάνων, ἧ' Δαρείος ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἐφυγε μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τρια— 30

6. post μῆν: τὸ ἀπὸ Θαψάκου μέχρι τῆς Ἀρμενίας

κοσίους μόνον πλεονάσας. το μὲν δὴ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ, οὐ παράλληλον τοῖς ὄρεσι θεῖς οὐδὲ τῇ διὰ στηλῶν καὶ Ἀθηναίων καὶ Ρόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θάψακος πολὺ τῶν ὄρων ἀφέστηκε, συμπίπτει δὲ καὶ
 5 τὸ ὄρος καὶ ἡ ἀπὸ Θαψάκου ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύ-
 λας. καὶ τὰ γε προσάρκτια μέρη τοῦ ὄρου ταῦτ' ἐστίν.

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν „τὸ δὲ νότιον“
 10 φησί „παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἔστι λαβεῖν διὰ τὸ
 „τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον, ἀπὸ Βαβυλωνος δὲ
 „διὰ Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὀρίων τῆς τε
 „Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας σταδίους εἶναι ἑνακισχι-
 „λίους καὶ διακοσίους,“ νότιον μὲν λέγων, παράλληλον
 15 δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. τὴν δὲ διαφωσίαν τοῦ
 μήκους φησὶ συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλευ-
 ροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς
 πρὸς μεσημβρίαν φέροντα πρὸς τὴν ἕω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἐσπερίαν λέγει 26
 πρῶτον, ἣν ὅποια τίς ἐστίν, εἴτε μία εἴτε δύο, ἐν μέσῳ
 πάρεστι σκοπεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θαψάκον φησὶ
 20 διαβάσεως παρὰ τὸν Εὐφράτην εἰς μὲν Βαβυλῶνα στα-
 δίους εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δ'
 ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα
 τρισχιλίους· τὰ δ' ἀπὸ Θαψάκου πρὸς τὰς ἄρκτους
 25 εἶναι ὡς χιλίους ἑκατόν, τοὺς δὲ διὰ Γορδυαίων καὶ
 Ἀρμενίων μηκέτι· διὸ δὴ παραλείπειν αὐτούς. τοῦ δὲ
 πρὸς ἕω πλευροῦ τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μῆκος
 ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὡς ἐπὶ Μηδίαν καὶ τὰς ἄρκτους οὐκ
 30 ἔλαττον εἶναι δοκεῖ τῶν ὀκτακισχιλίων, ἀπὸ δὲ τινῶν
 ἀκρωτηρίων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑνακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν
 διὰ τῆς Παραιτακηνῆς καὶ Μηδίας ἐπὶ Κασπίους πύ-
 λας ὡς τρισχιλίων· τὸν δὲ Τύγγριν ποταμὸν καὶ τὸν

C. 80
25

Εὐφράτην ὄντας ἐκ τῆς Ἀρμενίας πρὸς μεσημβρίαν, ἐπειδὴν παραμείψονται τὰ τῶν Γορδυαίων ὄρη, κύκλον μέγαν περιβαλομένους καὶ ἐμπεριλαβόντας χώραν πολλήν τὴν Μεσοποταμίαν ἐπιστρέφειν πρὸς χειμερινὴν ἀνατολήν καὶ τὴν μεσημβρίαν, πλεον δὲ τὸν 5 Εὐφράτην· γενόμενον δὲ τοῦτον ἔγγιον ἀεὶ τοῦ Τίγριδος κατὰ τὸ Σεμιράμιδος διατείχισμα καὶ κώμην καλουμένην Ὁπιν, διασχόντα ταύτης ὅσον διακοσίους σταδίους καὶ ἑνὲντα διὰ Βαβυλῶνος ἐκπίπτειν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. „γίνεται δὴ“ φησί „τὸ σχῆμα τῆς 10 „Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ὑπηρεσίῳ παραπλήσιον.“ ὁ μὲν δὴ Ἐρατοσθένης τοιαῦτ' εἶρηκε.

- 27 Περὶ δὲ τῆς τρίτης σφραγίδος καὶ ἄλλα μὲν τινα ἁμαρτήματα ποιεῖ, περὶ ὧν ἐπισκεψόμεθα, ἃ δὲ Ἰππαρχος προφέρει αὐτῷ, οὐ πάνυ. σκοπῶμεν δ' ἃ λέγει. 15 βουλούμενος γὰρ βεβαιοῦν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐ μεταθετόν τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ νοτιώτερα, ὥσπερ Ἐρατοσθένης ἀξιοῖ, σαφὲς ἂν γενέσθαι τοῦτο μάλιστα φησιν ἐξ ὧν αὐτὸς ἐκεῖνος προφέρεται· τὴν γὰρ τρίτην μερίδα C. 81 κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν εἰπόντα ἀφορίζεσθαι ὑπὸ 20 τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην γραμμῆς σταδίων μυρίων οὔσης, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρειν ὅτι τὸ νότιον πλευρὸν τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας μικρῷ πλειόνων ἐστὶν ἢ ἑνακισχιλίων, τὸ δὲ πρὸς δύσει πλευρὸν ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφράτην 25 ἐστὶν εἰς Βαβυλῶνα τετρακισχιλίοι ὀκτακόσιοι στάδιοι, καὶ ἐξῆς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τρισχιλίοι, τὰ δὲ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ Θαψάκου τὸ μὲν ἀπομεμέτρηται μέχρι χιλίων ἑκατόν, τὸ λοιπὸν δ' οὐκέτι. „ἐπεὶ τοίνυν“ φησί „τὸ μὲν βόρειόν ἐστι πλευρὸν τῆς τρίτης μερίδος ὡς μυ- 30 „ρίων, ἢ δὲ τούτῳ παράλληλος ἀπὸ Βαβυλῶνος εὐθεία „μέχρι ἀνατολικοῦ πλευροῦ συναλογίσθη μικρῷ πλει-

„όνων ἢ ἑναμισχιλίαν, δῆλον ὅτι ἡ Βαβυλῶν οὐ πολλῶ
 „πλείσιν ἢ χιλίοις σταδίοις ἐστὶν ἀνατολικωτέρα τῆς
 „κατὰ Θάψακον διαβάσεως.“

Ἐροῦμεν δ' ὅτι, εἰ μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημβρινῆς 28
 5 εὐθείας ἐπ' ἀκριβὲς ἐλαμβάνοντο αἱ τε Κάσπιοι πύλαι
 καὶ οἱ ὄροι τῶν Καρμανίων καὶ Περσῶν, πρὸς ὀρθάς
 τε ἤγοντο ἀπὸ τῆς λεχθείσης μεσημβρινῆς εὐθείας ἢ
 τε ἐπὶ Θάψακον καὶ ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα, συνέβαινεν ἂν
 τοῦτο. ἢ γὰρ προσεκβαλλομένη τῇ διὰ Βαβυλῶνος
 10 μέχρι τῆς διὰ Θαψάκου εὐθείας μεσημβρινῆς ἴση ἂν
 ἦν πρὸς αἰσθησιν ἢ πάρισός γε τῇ ἀπὸ Κασπίων πυ-
 λῶν εἰς Θάψακον, ὥστε τῇ ὑπεροχῇ ἐγίνετ' ἂν ἀνατο-
 λικωτέρα ἢ Βαβυλῶν τῆς Θαψάκου, ἢ ὑπερέχει ἢ ἐκ
 Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον τῆς ἐκ τῶν Καρμανίων
 15 ὄρων εἰς Βαβυλῶνα. ἀλλ' οὔτε τὴν διορίζουσαν γραμ-
 μὴν ἐσπέριον πλευρὸν τῆς Ἀριανῆς ἐπὶ μεσημβρινοῦ
 κειμένην εἰρηκεν Ἐρατοσθένους, οὔτε τὴν ἀπὸ Κασπίων
 πυλῶν ἐπὶ Θάψακον πρὸς ὀρθάς τῇ διὰ τῶν Κασπίων
 πυλῶν μεσημβρινῇ, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῷ ὄρει γραφο-
 20 μένην, πρὸς ἣν ἢ ἐπὶ Θάψακον γωνίαν ποιεῖ ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ σημείου κατηγμένη ἀφ' οὗ καὶ ἢ τοῦ ὄρους
 γραμμὴ· οὔθ' ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἠγμένη ἀπὸ τῆς Καρ-
 μανίας παράλληλος εἰρηται τῇ ἐπὶ Θάψακον ἠγμένη·
 οὔθ' εἰ παράλληλος ἦν, μὴ [πρὸς] ὀρθάς δὲ τῇ διὰ Κα-
 25 σπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, οὐδὲν ἂν ἐγένετο πλεόν
 πρὸς τὸν συλλογισμὸν.

Ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν ἐξ ἐτοίμου καὶ δείξας, ὡς οἰε- 29
 ται, διότι ἡ Βαβυλῶν κατὰ Ἐρατοσθένη Θαψάκου ἀνα-
 τολικωτέρα ἐστὶ μικρῶ πλείσιν ἢ χιλίοις σταδίοις, πᾶ- C. 82
 30 λιν ἄλλως πλάττει λῆμμα ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἀπόδει-
 ξιν καὶ φησιν, εἰ ἐννοηθῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ μεσημ-
 βρῖαν εὐθεῖα ἀγομένη καὶ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ ταύτην

κάθετος, τρίγωνον ὀρθογώνιον ἔσεσθαι, συνεστηκὸς
 ἐκ τε τῆς ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τεινούσης πλε-
 ρᾶς καὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος καθέτου ἐπὶ τὴν διὰ Θα-
 ψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡγμένης καὶ αὐτῆς τῆς
 διὰ Θαψάκου μεσημβρινῆς. τούτου δὲ τοῦ τριγώνου 5
 τὴν μὲν ὑποτείνουσαν τῇ ὀρθῇ τὴν ἀπὸ Θαψάκου εἰς
 Βαβυλῶνα τίθησιν, ἣν φησι τετρακισχιλίων ὀκτακο-
 σίων εἶναι, τὴν δ' ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν διὰ Θαψάκου
 μεσημβρινὴν γραμμὴν κάθετον μικρῶ πλείονων ἢ χι-
 λίων, ὅσων ἦν ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ Θαψάκου πρὸς τὴν 10
 μέχρι Βαβυλῶνος· ἐκ δὲ τούτων καὶ τὴν λοιπὴν τῶν
 περὶ τὴν ὀρθὴν συλλογίζεται πολλαπλάσιον οὔσαν τῆς
 λεχθείσης καθέτου· προστίθησι δὲ ταύτῃ τὴν ἀπὸ Θα-
 ψάκου πρὸς ἄρκτον ἐκβαλλομένην μέχρι τῶν Ἀρμε-
 νίων ὀρῶν, ἧς τὸ μὲν ἔφη μεμετρηθῆσθαι Ἐρατοσθένους 15
 καὶ εἶναι χιλίων ἑκατόν, τὸ δ' ἀμέτρητον ἑξ. οὗτος δ'
 ἐπὶ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται χιλίων, ὥστε τὸ συνάμφω
 δισχιλίων καὶ ἑκατόν γίνεσθαι, ὃ προσθεὶς τῇ ἐπ'
 εὐθείας πλευρᾷ τοῦ τριγώνου μέχρι τῆς καθέτου τῆς
 ἐκ Βαβυλῶνος πολλῶν χιλιάδων λογίζεται διάστημα 20
 τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν καὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν πα-
 ραλλήλου μέχρι τῆς ἐκ Βαβυλῶνος καθέτου, ἧτις ἐπὶ
 τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἴδρται. τὸ δέ γε ἀπὸ
 τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Βαβυλῶνος
 δείκνυσιν οὐ μείζον ὃν σταδίων δισχιλίων τετρακο- 25
 σίων, ὑποτεθέντος τοῦ μεσημβρινοῦ παντὸς τοσοῦ-
 των σταδίων, ὅσων Ἐρατοσθένους φησίν. εἰ δὲ τοῦτο,
 οὐκ ἂν ἦν τὰ ὄρη τὰ Ἀρμένια καὶ τὰ τοῦ Ταύρου ἐπὶ
 τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου, ὡς Ἐρατοσθένους, ἀλλὰ
 πολλαῖς χιλιάσι σταδίων ἀρκτικώτερα κατ' αὐτὸν ἐκεῖ- 30
 νον. ἐνταῦθα δὴ πρὸς τῷ τοῖς ἀνεσκευασμένοις λήμ-
 μασι προσχρηθῆσθαι πρὸς τὴν τοῦ ὀρθογωνίου τριγῶ-

νου τάξιν και τοῦτο λαμβάνει τὸ μὴ διδόμενον, τὸ τὴν
 ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν ἀπὸ Θαψάκου γραμ-
 μὴν εὐθείαν εἶναι μέχρι Βαβυλῶνος ἐν σταδίοις τετρα-
 κισχιλίοις ὀκτακοσίοις. παρά τε γὰρ τὸν Εὐφράτην
 5 φησὶν εἶναι τὴν ὁδὸν ταύτην ὁ Ἐρατοσθένης, και τὴν
 Μεσοποταμίαν σὺν τῇ Βαβυλωνίᾳ μεγάλῳ κύκλῳ πε-
 ριέχεσθαι λέγων ὑπὸ τε τοῦ Εὐφράτου και τοῦ Τίγρι-
 δος, τὸ πλεον δὲ τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου συμ-
 βαίνειν φησὶν· ὥσθ' ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα C. 83
 10 εὐθεῖα οὐτ' ἂν παρὰ τὸν Εὐφράτην εἴη οὐτ' ἂν το-
 σοῦτων σταδίων οὐδ' ἔγγυς. ἀνατέτραπται οὖν ὁ συλ-
 λογισμὸς· και μὴν εἰρηταί γε, ὅτι οὐχ οἷον τε δευτε-
 ρομένων γραμμῶν ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν κατά-
 γεσθαι τὴν μὲν ἐπὶ Θαψάκον τὴν δ' ἐπὶ τὰ τῶν Ἀρμε-
 15 νίων ὄρη τὰ κατάλληλα τῇ Θαψάκῳ, ἀπέχοντα τῆς Θα-
 ψάκου τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον δισχι-
 λίους και ἑκατὸν σταδίους, ἀμφοτέρως παραλλήλους
 εἶναι και ἀλλήλαις και τῇ διὰ Βαβυλῶνος, ἣν νότιον
 πλευρὰν Ἐρατοσθένης ἐκάλεσεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐκ
 20 ἔχων καταμετρομένην εἶπειν τὴν παρὰ τὰ ὄρη ὁδόν,
 τὴν δ' ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας, ταύτην εἶπε
 και προσέθηκε τὸ ὡς τυπωδῶς εἶπειν· ἄλλως τε τῷ
 βουλομένῳ τὸ μῆκος εἶπειν τῆς μετὰ τὴν Ἀριανὴν μέ-
 χρι Εὐφράτου χάρας οὐ πολὺν διέφερε ταύτην ἢ ἐκεῖ-
 25 νην καταμετρεῖν. ὁ δ' ὡς παραλλήλους ὑπακούων
 λέγεσθαι τελέως ἂν δόξειε καταγινώσκειν παιδικὴν
 ἀμαθίαν ἀνθρώπου.

Ταῦτα μὲν οὖν εἴαν δεῖ ὡς παιδικά. ἂ δ' ἂν 30
 τις αἰτιάσαιτο τοῦ Ἐρατοσθένους τοιαυτὰ ἔστι. κα-
 30 θάπερ γὰρ ἢ κατὰ μέρος τομὴ τῆς ἄλλως κατὰ μέ-
 ρος διαφέρει (διότι ἢ μὲν και τὰ μέρη λαμβάνει πε-
 ριγραφὴν ἔχοντα φυσικὴν, ἀρθρώσει τιλ και τύφω

σημειώθη, ἢ δ' οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον), χρώμεθα δ' ολί-
 κείως ἑκατέρα τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρείαν σκοποῦντες,
 οὕτως ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν δεῖ μὲν τομὰς ποιεῖσθαι
 τῶν μερῶν τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντας, μιμῆσθαι δὲ τὰς
 κατὰ μέλος τομὰς μᾶλλον ἢ τὰς ὡς ἔτυχε. τὸ γὰρ ση- 5
 μειῶδες καὶ τὸ εὐπεριόριστον ἐκείθεν λαβεῖν ἔστιν, οὐ
 χρείαν ἔχει ὁ γεωγράφος· εὐπεριόριστον δέ, ὅταν ἢ
 ποταμοῖς ἢ ὄρεσιν ἢ θαλάττῃ δυνατὸν ἦ, καὶ ἔθνη δὲ
 ἢ ἔθνησι καὶ μεγέθει ποσῶ καὶ σχήματι, ὅπου τοῦτο
 δυνατὸν. πανταχοῦ δὲ ἀντὶ τοῦ γεωμετρικῶς τὸ ἀπλῶς 10
 καὶ ὀλοσχερῶς ἱκανόν. μέγεθος μὲν οὖν ἱκανόν ἐστιν,
 ἂν τὸ μέγιστον εἰλης μῆκος καὶ πλάτος, ὡς τῆς οἴκου-
 μένης ἑπτὰ μυριάδων εἰ τύχοι μῆκος, πλάτος δ' ἔλατ-
 τον ἢ ἡμισυ μικρῶ τοῦ μήκους· σχῆμα δ', ἂν τῶν γεω-
 μετρικῶν τινὶ σχημάτων εἰκάσης, ὡς τὴν Σικελίαν τρι- 15
 γώνῳ, ἢ τῶν ἄλλων γνωρίμων τινὶ σχημάτων, οἷον
 τὴν Ἰβηρίαν βύρση, τὴν Πελοπόννησον πλατάνου

- C. 84 φύλλῳ· ὅσῳ δ' ἂν μείζον ἢ τὸ τεμνόμενον, τοσῶδες καὶ
 ὀλοσχεροστέρας πρόποι ἂν ποιεῖσθαι τὰς τομὰς.
- 31 Ἡ μὲν οὖν οἰκουμένη δίχα διήρηται τῷ τε Ταύρῳ 20
 καὶ τῇ ἐπὶ στήλας θαλάττῃ καλῶς. καὶ τοῦ νοτίου μέ-
 ρους ἢ μὲν Ἰνδικῇ περιώριστα πολλοῖς· καὶ γὰρ ὄρει
 καὶ ποταμῶ καὶ θαλάττῃ καὶ ἐνὶ ὀνόματι ὡς ἐνὸς ἔ-
 θνους· ὥστε καὶ τετράπλευρος ὀρθῶς λέγεται καὶ ῥομ-
 βοσιδῆς. ἢ δ' Ἀριανῇ ἦττον μὲν τὸ εὐπερίγραφον ἔχει 25
 διὰ τὸ τὴν ἐσπερίαν πλευρὰν συγκεχῦσθαι, διώριστα
 δ' ὅμως ταῖς τε τρισὶ πλευραῖς ὡς ἂν εὐθείαις, καὶ τῷ
 ὀνόματι ὡς ἂν ἐνὸς ἔθνους. ἢ δὲ τρίτῃ σφραγὶς τελέως
 ἀπερίγραφός ἐστιν, οὕτω γε ἀφορισθεῖσα· ἢ τε γὰρ
 κοινῇ πλευρὰ αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἀριανῇ συγκέχυται, ὡς 30

1. post σημειώθη: καθ' ὃ καὶ τοῦτο εἴρηται „τὸν δὲ διὰ
 μελεῖσσι ταμῶν“ 23. post ὡς: ἔθνος

προσίρηται, καὶ ἡ νότιος πλευρὰ ἀργότατα εἴληπται·
 οὔτε γὰρ περιγράφει τὴν σφραγίδα, διὰ μέσης τε αὐ-
 τῆς βαδίζουσα καὶ πολλὰ μέρη ἀπολείπουσα πρὸς νό-
 τον, οὔτε μῆκος ὑπογράφει τὸ μέγιστον (τὸ γὰρ προσ-
 5 ἀρκτιον πλευρὸν μείζον), οὔθ' ὁ Εὐφράτης ἐσπέριόν
 ἐστὶ πλευρὸν οὐδ' εἰ ἐπ' εὐθείας ῥέει, τῶν ἄκρων
 αὐτοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων. τί
 γὰρ μᾶλλον ἐσπέριον ἢ νότιον; χωρὶς δὲ τούτων, ὀλί-
 γης οὔσης τῆς ἐπὶ θάλατταν λοιπῆς τὴν Κιλικίον καὶ
 10 τὴν Συριακὴν, τὸ μὴ μέχρι δεῦρο προάγειν δεῖν τὴν
 σφραγίδα οὐ πιθανόν, τῆς τε Σεμιράμιδος καὶ τοῦ
 Νίνου Σύρων λεγομένων, ὧν τῆς μὲν ἡ Βαβυλῶν
 κτίσμα καὶ βασίλειον, τοῦ δὲ Νίνος ὡς ἂν μητρόπολις
 τῆς Συρίας. καὶ τῆς διαλέκτου δὲ μέχρι νῦν διαμενου-
 15 σης τῆς αὐτῆς τοῖς τε ἐκτὸς τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῖς
 ἐντός, τὸ ἐνταῦθα μέντοι τοιούτῳ μερισμῷ διασπᾶν
 ἔθνος γνωριμώτατον καὶ τὰ μέρη συνάπτειν τοῖς ἄλ-
 λοεθνεσὶν ἥκιστα ἂν κρέποι. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ μεγέθους
 ἀπηναγκάσθαι λέγοι ἂν· καὶ γὰρ τὸ μέχρι θαλάττης
 20 οὐ μὴν πῶ ἂν ἐξισάζοιτο τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ' οὐδὲ τῇ
 Ἀριανῇ, προσλαβὼν καὶ τὸ μέχρι τῶν ὄρων τῆς εὐδαί-
 μονος Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου· ὥστε πολὺ κρείττον
 ἦν μέχρι δεῦρο προσελθεῖν, τῆς τρίτης εἰπόντα σφρα-
 γίδος τοσαύτη προσθήκη τῇ μέχρι τῆς Συριακῆς θα-
 25 λάττης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν οὐχ ὥσπερ ἐκείνος εἶπεν
 ἔχον, οὐδ' ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Καρμανίας εὐ-
 θὺς τὴν δεξιὰν παραλίαν εἰσπλέοντι τὸν Περσικὸν
 κόλπον μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου, καὶ μετὰ
 ταῦτα τοῖς ὀρίοις τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Βαβυλωνίας
 30 συνάπτον, ἥπερ ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διορίζον-
 τος τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης ἡπείρου,
 εἰτ' ἐφεξῆς αὐτὸν τοῦτον διεξιόν, διῆκόν τε μέχρι τοῦ C. 85

μυχοῦ τοῦ Ἀραβίου κόλπου και Πηλουσίου, και ἔτι τοῦ Κανωβικοῦ στόματος τοῦ Νελλου· τοῦτο μὲν τὸ νότιον πλευρόν, τὸ δὲ λοιπὸν ἐσπέριον τὴν ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ στόματος μέχρι τῆς Κιλικίας παραλίαν.

32 Τετάρτη δ' ἂν εἴη σφραγὶς ἢ συννεστῶσα ἐκ τε τῆς 5 εὐδαίμονος Ἀραβίας και τοῦ Ἀραβίου κόλπου και τῆς Αἰγύπτου πάσης και τῆς Αἰθιοπίας. ταύτης δὲ τῆς μερίδος μῆκος μὲν ἔσται τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ δυεῖν μεσημβρινῶν· ὁ μὲν γὰρ γράφεται διὰ τοῦ δυσμικωτάτου σημείου τοῦ ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐσθινωτάτου· 10 πλάτος δὲ τὸ μεταξὺ δυεῖν παραλλήλων, ὧν ὁ μὲν γράφεται διὰ τοῦ βορειοτάτου σημείου, ὁ δὲ διὰ τοῦ νοτιωτάτου· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνωμάλων σχημάτων, ἐφ' ὧν πλευραὶς οὐ δυνατὸν ἀφορίσαι πλάτος και μῆκος, οὕτω τὸ μέγεθος ἀφοριστέον. καθόλου δὲ νοητέον, ὅτι οὐχ 15 ὡσαύτως λέγεται μῆκος και πλάτος ἐπὶ ὄλου και μέρους· ἀλλ' ἐφ' ὄλου μὲν τὸ μείζον διάστημα καλεῖται μῆκος, τὸ δ' ἔλαττον πλάτος, ἐπὶ μέρους δὲ μῆκος μὲν τὸ παράλληλον τῷ τοῦ ὄλου μήκει τμήμα ἐκείνου, ὁπότερον ἂν ἦ μείζον, κἂν τὸ ληφθὲν διάστημα ἐν τῷ 20 πλάτει μείζον ἢ τοῦ ληφθέντος ἐν τῷ μήκει διαστήματος. διὸ και τῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσειν μηχανομένης, ἀπὸ δὲ ἀρκτων ἐπὶ νότον πλατυνομένης, και τοῦ μὲν μήκους ἐπὶ παραλλήλου τινὸς τῷ ἰσημερινῷ γραφομένου, τοῦ δὲ πλάτους ἐπὶ μεσημβρινοῦ, 25 δεῖ και τῶν μερῶν λαμβάνεσθαι μήκη μὲν τὰ παράλληλα τῷ μήκει τμήματα αὐτῆς, πλάτη δὲ τὰ τῷ πλάτει. οὕτω γὰρ ἂν ἄμεινον ὑπογράφοιτο πρῶτον μὲν τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἔπειτα και ἡ διάθεσις και τὸ σχῆμα τῶν μερῶν, καθ' ἃ μὲν ἀπολείπειν καθ' ἃ δὲ 30 πλεονάζειν φαινομένων τῇ τοιαύτῃ παραθέσει.

33 Ἐρατοσθένους δὲ τὸ μὲν τῆς οἰκουμένης λαμβάνει

μήκος ἐπὶ τῆς διὰ σιηλῶν καὶ Κασπίων κυλῶν καὶ
 Καυκάσου γραμμῆς, ὡς ἂν εὐθείας, τὸ δὲ τῆς τρίτης
 μερίδος ἐπὶ τῆς διὰ Κασπίων κυλῶν καὶ Θαψάκου, τὸ
 δὲ τῆς τετάρτης ἐπὶ τῆς διὰ Θαψάκου καὶ Ἡρώων πό-
 5 λεως μέχρι τῆς μεταξὺ τῶν στομάτων τοῦ Νελλου, (ἦν)
 ἀνάγκη καταστρέφειν εἰς τοὺς περὶ Κάνωβον καὶ Ἀλε-
 ξάνδρειαν τόπους· ἐνταῦθα γὰρ ἐστὶ τὸ ἴσχατον στόμα
 τὸ καλούμενον Κανωβικόν τε καὶ Ἡρακλεωτικόν. εἴτ'
 οὖν ἐπ' εὐθείας ἀλλήλοις τὰ μήκη τίθησιν, εἰδ' ὡς ἂν
 10 γωνίαν ποιοῦντα κατὰ Θαψάκου, ἀλλ' ὅτι γε οὐ πα-
 ράλληλον οὐδέτερον τῷ τῆς οἰκουμένης μήκει, φανε-
 ρόν ἐστὶν ἐξ αὐτῶν ἂν εἰρηκεν αὐτός. τὸ μὲν γὰρ τῆς C. 86
 οἰκουμένης μήκος διὰ τοῦ Τεύρου γράφει καὶ τῆς ἐπ'
 εὐθείας μέχρι σιηλῶν θαλάττης κατὰ γραμμὴν τὴν
 15 διὰ τοῦ Καυκάσου καὶ Ῥόδου καὶ Ἀθηναῶν, ἀπὸ δὲ
 Ῥόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν δι' αὐτῶν μεσημ-
 βρινὸν οὐ πολὺ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων φησὶν
 εἶναι σταδίων, ὥστε τοσοῦτον καὶ οἱ παράλληλοι διέ-
 χοιεν ἂν ἀλλήλων ὅ τε διὰ Ῥόδου καὶ ὁ δι' Ἀλεξαν-
 20 δρειας. ὁ δ' αὐτός πως ἐστὶ τούτῳ ὁ διὰ τῆς Ἡρώων
 πόλεως, ἢ νομιώτερός γε τούτου, ὥσθ' ἢ συμπίπτουσα
 γραμμὴ τούτῳ τε τῷ παράλληλῳ καὶ τῷ διὰ Ῥόδου
 καὶ Κασπίων κυλῶν, εἴτ' εὐθεῖα εἴτε κεκλωσμένη, οὐκ
 ἂν εἴη παράλληλος οὐδέτερον. οὐκ εὖ γοῦν λαμβάνε-
 25 ται τὰ μήκη, οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ εἰ βόρειοι λαμβάνονται
 μερίδες.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Ἰπταρχον πρότερον ἐκαιώντες τὰ 34
 ἐξῆς ἴδωμεν. κάλιον γὰρ κλάσας ἑαυτῷ λήμματα γεω-
 μετρικῶς ἀνασκευάζει τὰ ἐκ' ἐκείνου τινα ὁδῶς λεγό-
 30 μενα. φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν τὸ ἐκ Βαβυλωνος εἰς μὲν
 Κασπίους πύλας διάστημα σταδίων ἑξακισχιλίων ἑπτα-
 κοσίων, εἰς δὲ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας καὶ Περσίδος

πλειόνων ἢ ἑνακισχιλίων, ὅπερ ἐπὶ γραμμῆς κείται
 πρὸς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς εὐθείας ἀγομένης· γίνεσθαι
 δὲ ταύτην κάθετον ἐπὶ τὴν κοινὴν πλευρὰν τῆς τε
 δευτέρας καὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ὥστε κατ' αὐτὸν
 συνίστασθαι τρίγωνον ὀρθογώνιον ὀρθὴν ἔχον τὴν 5
 πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Καρμανίας, καὶ τὴν ὑποταίνουσαν
 εἶναι ἐλάττω μιᾶς τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν ἔχουσῶν· δεῖν
 οὖν τὴν Περσίδα τῆς δευτέρας ποιεῖν σφραγίδος. πρὸς
 ταῦτα δ' εἰρηται ὅτι οὐδ' ἡ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Καρ-
 μανίαν ἐπὶ παραλλήλου λαμβάνεται, οὐδ' ἡ διορίζουσα 10
 εὐθεῖα τὰς σφραγίδας μεσημβρινῇ εἰρηται· ὥστ' οὐδὲν
 εἰρηται πρὸς αὐτόν. οὐδὲ τὸ ἐπιφερόμενον [εὐ]· εἰρηκό-
 τος γὰρ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς μὲν Βαβυλῶνα τοὺς
 λεχθέντας, εἰς δὲ Σούσα σταδίους εἶναι τετρακισχιλίους
 ἑνακοσίους, ἐπὶ δὲ Βαβυλῶνος τρισχιλίους τετρακοσί- 15
 οὺς, πάλιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὀρμηθεὶς ὑποθέσεων ἀμβλυ-
 γώνιον τρίγωνον συνίστασθαι φησι πρὸς τε ταῖς Κασ-
 πίοις πύλαις καὶ Σούσοις καὶ Βαβυλῶνι, τὴν ἀμβλείαν
 γωνίαν ἔχον πρὸς Σούσοις, τὰ δὲ τῶν πλευρῶν μήκη τὰ
 ἐκκείμενα· εἰτ' ἐπιλογίζεται, διότι συμβήσεται κατὰ 20
 τὰς ὑποθέσεις ταύτας τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημ-
 βρινῇ γραμμῇ ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος καὶ Σούσων
 παραλλήλου δυσμικωτέραν ἔχειν τὴν κοινὴν τομὴν τῆς
 C. 87 κοινῆς τομῆς τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου καὶ τῆς ἀπὸ Κασ-
 πίων πυλῶν καθηκούσης εὐθείας ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς 25
 τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος πλείοσι τῶν τετρα-
 κισχιλίων καὶ τετρακοσίων· σχεδὸν δὴ τι πρὸς τὴν διὰ
 Κασπίων πυλῶν μεσημβρινῇ γραμμῇ ἡμίσειαν ὀρθῆς
 ποιεῖν γωνίαν τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ τῶν ὄρων
 τῆς τε Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, καὶ νεύειν αὐτὴν 30
 ἐπὶ τὰ μέσα τῆς τε μεσημβρίας καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνα-
 τολῆς· ταύτη δ' εἶναι παράλληλον τὸν Ἴνδὸν ποτα-

μόν, ὥστε καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν ὀρῶν οὐκ ἐπὶ μεσημ-
 βριαν φεῖν, ὡς φησὶν Ἐρατοσθένης, ἀλλὰ μεταξὺ ταύ-
 της καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς, καθάπερ ἐν τοῖς
 ἀρχαίοις πίναξι καταγέγραπται. τίς οὖν συγχωρήσει
 5 τὸ νῦν συσταθῆν τρίγωνον ἀμβλυγώνιον εἶναι, μὴ
 συγχωρῶν ὀρθογώνιον εἶναι τὸ περιέχον αὐτό; τίς
 δ' ἐπὶ παραλλήλου κειμένην τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς
 Σοῦσα μίαν τῶν τὴν ἀμβλείαν περιεχουσῶν, τὴν ὄλην
 μὴ συγχωρῶν τὴν μέχρι Καρμανίας; τίς δὲ τῷ Ἰνδοῦ
 10 παράλληλον τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τοὺς ὄρους
 τῆς Καρμανίας; ὦν χωρὶς κενὸς ἂν εἴη ὁ συλλογισμὸς.
 χωρὶς δὲ τούτων κάκεινος εἴρηκεν, ὅτι ῥομβοειδὲς
 ἐστὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἰνδικῆς· καὶ καθάπερ ἡ ἑσθινὴ
 πλευρὰ παρέσπασται πολὺ πρὸς ἄνω, καὶ μάλιστα τῷ
 15 ἐσχάτῳ ἀκρωτηρίῳ, ὃ καὶ πρὸς μεσημβριαν προπίπτει
 πλεον παρὰ τὴν ἄλλην ἡύνα, οὕτω καὶ ἡ παρὰ τὸν Ἰν-
 δὸν πλευρὰ. πάντα δὲ ταῦτα λέγει γεωμετρικῶς ἐλέγ-
 χων, οὐ πιθανῶς.

Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ἐπευέγκας ἀπολύε- 35
 20 ται φήσας, εἰ μὲν παρὰ μικρὰ διαστήματα ὑπῆρχεν
 ὁ ἔλεγχος, συγγνωῖναι ἂν ἦν· ἐπειδὴ δὲ παρὰ χιλιάδας
 σταδίων φαίνεται διαπίπτων, οὐκ εἶναι συγγνωστά·
 καίτοι ἐκείνόν γε καὶ παρὰ τετρακοσίου σταδίου
 αἰσθητὰ ἀποφαίνεσθαι τὰ παραλλάγματα, ὡς ἐπὶ τοῦ
 25 δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Ῥόδου. ἔστι δὲ
 τὸ πρὸς αἰσθησιν οὐχ ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλατεῖ
 μεῖζονι τὸ δ' ἐν ἐλάττονι· μεῖζονι μὲν, ἂν αὐτῷ τῷ ὀφ-
 θαλμῷ πιστεύωμεν ἢ καρποῖς ἢ κράσεσιν ἀέρων πρὸς
 τὴν τῶν κλιμάτων κρῖσιν, ἐλάττονι δ', ἂν δι' ὀργάνων
 30 γνωμονικῶν ἢ διοπτρικῶν. ὁ μὲν οὖν δι' Ἀθηνῶν πα-
 ράλληλος γνωμονικῶς ληφθεὶς καὶ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Κα-
 ρίας, εἰκότως ἐν σταδίοις τοσούτοις αἰσθητὴν ἐποίησε

τὴν διαφορὰν. ὁ δ' ἐν κλάτει μὲν τρισχιλίων σταδίων, μήκει δὲ καὶ τετρακισμυρῶν ὄρους, πελάγους δὲ τρισμυρῶν λαμβάνων τὴν ἀπὸ δύσεως ἐκ' ἰσημερινῆς.

C. 88 ἀνατολῆς γραμμῆν, καὶ τὰ ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος τὰ μὲν νότια ὀνομάζων τὰ δὲ βόρεια, καὶ ταῦτα πλινθία 5 καλῶν καὶ σφραγίδας, νοεῖσθω πῶς καὶ ταῦτα λέγει καὶ πλεονὰ τὰ μὲν ἀρκτικά τὰ δὲ νότια, καὶ πῶς τὰ μὲν ἑσπέρια τὰ δὲ ἑσθινά· καὶ τὸ μὲν παρὰ πολὺ διαμαρτανόμενον παρορῶν ὑπεχέτω λόγον (δίκαιον γὰρ), τὸ δὲ παρὰ μικρὸν οὐδὲ παριδῶν ἐλεγκτός ἐστίν. ἐνταῦ- 10 θα δ' οὐδετέρως αὐτῷ προσάγεται τις ἐλεγχος· οὔτε γὰρ τῶν ἐν τοσοῦτῳ κλάτει γεωμετρικὴ τις δύναται ἂν [εἶναι] ἀπόδειξις, οὔτ' ἐν οἷς ἐπιχειρεῖ γεωμετρεῖν ὁμολογουμένοις χρητῆται λήμασιν, ἀλλ' ἐναντῷ κλάσεως.

36 Βέλτιον δὲ περὶ τῆς τετάρτης λέγει μερίδος, προσ- 15 τίθησι δὲ καὶ [τὸ] τοῦ φιλαίτιου καὶ τοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων ἢ τῶν παρακλησίων. τοῦτο μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐπιτιμᾷ διότι μήκος ὀνομάζει τῆς μερίδος ταύτης τὴν ἀπὸ Θαψάκου μέχρι Αἰγύπτου γραμμῆν, ὥσπερ εἰ τις παραλληλογράμμου τὴν διάμετρον μήκος 20 αὐτοῦ φασίη· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείται ἢ τε Θαψάκος καὶ ἢ τῆς Αἰγύπτου παραλίτα, ἀλλ' ἐπὶ διεστώτων πολὺ ἀλλήλων, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ διαγωνίως πως ἄγεται καὶ λοξῇ ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Αἰγυπτον. τὸ δὲ θαυμάζειν, πῶς ἐθάρρησεν εἰπεῖν ἑξακισχιλίων 25 σταδίων τὸ ἀπὸ Πηλουσίου εἰς Θαψάκον, πλειόνων ὄντων ἢ ὄκτακισχιλίων, οὐκ ὀρθῶς. λαβὼν γὰρ δι' ἀποδείξεως μὲν, ὅτι ὁ διὰ Πηλουσίου παραλλήλος τοῦ διὰ Βαβυλῶνος πλειοσιν ἢ δισχιλίσις καὶ πεντακοσίσις σταδίοις νοτιώτερός ἐστι, κατ' Ἑρατοσθένη δὲ (ὡς 30 ὕεται), διότι τοῦ διὰ Βαβυλῶνος ὁ διὰ τῆς Θαψάκου ἀρκτικώτερος τετρακισχιλίσις ὄκτακοσίσις, συμπύπτειν

φησι πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων. πῶς οὖν κατ' Ἐρα-
 τοσθένη δαίνονται ἢ τοσαύτη ἀπόστασις τοῦ διὰ Βα-
 βυλῶνες παραλλήλου ἀπὸ τοῦ διὰ Θαψάκου, ζητιῶ. ὅτι
 μὲν γὰρ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοσοῦτόν ἐστιν,
 5 εἰρηκεν ἑαίντος· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δι' ἑκτέρου πα-
 ραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ θατέρου, οὐκ εἰρηκεν· οὐδὲ γάρ,
 ὅτι ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἐστὶν ἡ Θαψάκος καὶ ἡ
 Βαβυλαῖν. τάναντία γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰκπαρχος ἰδεῖξεν κατ'
 Ἐρατοσθένη πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις συμβαίνειν
 10 ἀνατολικωτέραν εἶναι τὴν Βαβυλῶνα τῆς Θαψάκου.
 ἡμεῖς τε παρετίθεμεν τὰς Ἐρατοσθένους ἀποφάσεις,
 ἐν αἷς τὸν Τίγριν καὶ τὸν Εὐφράτην ἐγκυκλοῦσθαι τὴν
 τε Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ τὸ πλεον γὰρ
 τῆς ἐγκυκλώσεως τὸν Εὐφράτην ποιεῖν· ἀπὸ γὰρ τῶν C. 89
 15 ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν ὄνεντα ἐπιστρέφειν πρὸς τὰς
 ἀνατολάς, ἐκπίπτειν δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν. ἡ μὲν οὖν ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὁδὸς ὡς ἂν μεσημβρινοῦ
 τινός ἐστιν, ἡ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολάς ἐπιστροφή καὶ ἐπὶ
 τὴν Βαβυλῶνα ἐκνευσίς τε ἐστὶν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ
 20 καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας διὰ τὴν φηθείσαν ἐγκύκλωσιν. τὴν
 δὲ γὰρ ὁδὸν εἰρηκε τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων στα-
 δίων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐ-
 φράτην προσθεῖς, καθάπερ ἐπίτηδες, τοῦ μὴ τινα εὐ-
 θείαν αὐτὴν δέξασθαι καὶ μέτρον τοῦ μεταξὺ δυεῖν
 25 παραλλήλων διαστήματος. μὴ διδομένου δὲ τούτου,
 κενόν ἐστι καὶ τὸ ἐφεξῆς δείκνυσθαι δοκοῦν, ὅτι συν-
 ισταμένον ὀρθογωνίου τριγώνου πρὸς τε Πηλουσίαν
 καὶ Θαψάκῳ καὶ τῇ τομῇ τοῦ τε διὰ Πηλουσίου παρα-
 λήλου καὶ τοῦ διὰ Θαψάκου μεσημβρινοῦ, μία τῶν
 30 περι τὴν ὀρθάνη, ἢ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, μείζων ἐστὶ.
 τῆς ὑπὸ τὴν ὀρθάνη, τῆς ἀπὸ Θαψάκου εἰς Πηλουσίαν.
 κενὸν δὲ καὶ τὸ συναπκον τούτῳ, ἀπὸ μὴ συγχαρου-

μένου λήμματος κατασκευαζόμενον. οὐ γὰρ δὴ δίδοται τὸ ἀπὸ Βαβυλωνος ἐπὶ τὸν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὸν εἶναι διάστημα τετρακισχιλίων ὀκτακοσίων. ἐλήλεγεται γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῶν μὴ συγχωρουμένων ὑπ' Ἐρατοσθένους κατασκευακότεα τοῦτο τὸν Ἴπκαρ- 5
χον· ἵνα δ' ἀνίσχυρον ἦ τὸ ὑπὸ ἐκείνου διδόμενον, λαβὼν τὸ εἶναι πλείους ἢ ἑννακισχιλίους ἐκ Βαβυλωνος ἐπὶ τὴν ἐκ Κασπίων πυλῶν οὕτως ἀγομένην γραμμὴν, ὡς ἐκεῖνος εἴρηκεν, ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Καρμα-
νίας, ἐδείκνυε τὸ αὐτό. 10

- 37 Οὐ τοῦτο οὖν λεκτέον πρὸς τὸν Ἐρατοσθένη, ἀλλ' ὅτι τῶν ἐν πλάτει λεγομένων καὶ μεγεθῶν καὶ σχημάτων εἶναι τι δεῖ μέτρον καὶ ὅπου μὲν μᾶλλον ὅπου δὲ ἔλαττον, συγχωρητέον. ληφθέντος γὰρ τοῦ τῶν ὄρων πλάτους τῶν ἐπὶ τὰς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς 15
ἐκτεινομένων τρισχιλίων σταδίων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ τῆς θαλάττης τῆς μέχρι στηλῶν, μᾶλλον ἂν τις συγχωρήσειεν ὡς ἐπὶ μιᾶς γραμμῆς ἐξετάζεσθαι τὰς παραλλήλους ἐκείνης ἐν τῷ αὐτῷ πλάτει ἀγομένης ἢ τὰς συμπιπτούσας, καὶ τῶν συμπιπτουσῶν τὰς ἐν αὐτῷ 20
ἐκείνῳ τῷ πλάτει τὴν σύμπτωσιν ἐχούσας ἢ τὰς ἐκτός· ὡσαύτως καὶ τὰς δισταμένας μέχρι τοῦ μὴ ἐκβαίνειν τοῦ πλάτους ἢ τὰς ἐκβαίνουσας, καὶ τὰς ἐν μεζονι μήκει μᾶλλον ἢ τὰς ἐν ἐλάττονι. καὶ γὰρ ἡ ἀνισότης τῶν μηκῶν συγκρούτοιοι' ἂν μᾶλλον καὶ ἡ ἀνομοιότης 25
C. 90 τῶν σχημάτων· ὅλον ἐν τῷ πλάτει τοῦ Ταύρου παντός καὶ τῆς μέχρι στηλῶν θαλάττης, ὑποκειμένων τρισχιλίων σταδίων, νοεῖται ἐν τι παραλληλόγραμμον χωρίον, τὸ περιγράφον τὸ τε ὄρος ἄπαν καὶ τὴν λεχθεῖσαν θάλατταν. εἰάν οὖν διέλθῃ εἰς πλείω παραλληλόγραμμα 30
τὸ μήκος, καὶ τὴν διάμετρον ὅλου τε τούτου λάβῃς καὶ τῶν μερῶν, ῥᾶον ἂν ἢ τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λε-

γισθείη τῇ κατὰ τὸ μήκος πλευρᾷ ἢ περ ἢ ἐν τοῖς μέ-
 ρεσι· καὶ ὅσφ γ' ἂν ἔλαττον ἢ τὸ παραλληλόγραμμον
 τὸ ληφθὲν ἐν μέρει, τοσῶδα μᾶλλον τοῦτ' ἂν συμβαί-
 νοι. ἢ τε γὰρ λοξότης τῆς διαμέτρου ἦττον ἀπελέγχεται
 5 καὶ ἡ ἀνισότης τοῦ μήκου ἐν τοῖς μεγάλοις, ὥστ' οὐδ'
 ἂν ὀκνήσειας ἐκ' αὐτῶν τὴν διάμετρον εἰπεῖν μήκος
 τοῦ σχήματος. εἰν οὖν τὴν διάμετρον λοξώσης μᾶλ-
 λον, ὥστε ἐκπεσεῖν ἔξω τῶν πλευρῶν ἑκατέρας ἢ τῆς
 γα ἑτέρας, οὐκ ἂν ὁμοίως εἴη ταῦτα συμβαίνοι· τοιοῦ-
 10 τον δὴ τι λέγω τὸ μέτρον τῶν ἐν πλάτει λεγομένων.
 ὁ δ' ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν τὴν μὲν δι' αὐτῶν τῶν
 ὄρωι λαμβάνων ὡς ἂν ἐπὶ ταύτου παραλλήλου μέχρι
 στηλῶν ἀγομένην, τὴν δ' ἀπονεύουσαν εἰς Θαψάκου
 εὐθύς ἔξω πολὺ τῶν ὄρωι, καὶ πάλιν ἐκ Θαψάκου
 15 προσεκβάλλων ἄλλην μέχρι Αἰγύπτου τοσοῦτον ἐπι-
 λαμβάνουσιν πλάτος, εἶτα τῷ μήκει τῷ ταύτης κατα-
 μετρῶν τὸ τοῦ χωρίου μήκος, διάμετρον τετραγώνου
 καταμετρεῖν ἂν δόξεις τὸ τοῦ τετραγώνου μήκος. ὅταν
 δὲ μηδὲ διάμετρος ἢ ἀλλὰ κεκλασμένη ἢ γραμμὴ,
 20 πολὺ μᾶλλον ἂν δόξεις πλημμελεῖν· κεκλασμένη γάρ
 ἐστὶν ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ Θαψάκου πρὸς τὸν
 Νεῖλον ἀγομένη. πρὸς μὲν Ἐρατοσθένει ταῦτα.

Πρὸς δὲ τὸν Ἰππαρχον κάκεινο, ὅτι ἐχρῆν, ὡς 38
 κατηγορίαν πεποιήται τῶν ὑπ' ἐκείνου λεχθέντων,
 25 οὕτω καὶ ἐπανόρθωσιν τινα ποιήσασθαι τῶν ἡμαρτη-
 μέων· ὅπερ ἡμεῖς ποιούμεν. ἐκεῖνος δ' εἰ καὶ που
 τούτου πεφρόντικε, κελεύει ἡμᾶς τοῖς ἀρχαίοις πίναξι
 προσέχειν, δεομένοις καμπόλλῃ τινὶ μείζονος ἐπαν-
 ορθώσεως ἢ ὁ Ἐρατοσθένους πίναξ προσδεῖται. καὶ
 30 τὸ ἐπιφερόμενον δ' ἐπιχείρημα τῆς αὐτῆς ἐχεται μο-

1. post λογισθείη: παράλληλός τε καὶ ἴση

- χθηνίας. λαμβάνει γὰρ ἐν λήμματι τὸ ἐκ τῶν μᾶ διδο-
 μένων κατασκευασθέν, ὡς ἠλέγξαμεν ἡμεῖς, ὅτι Θα-
 ψάκου Βαβυλῶν ἀνατολικωτέρα ἐστὶν οὐ πλείοσιν ἢ
 χιλίοις σταδίοις· ὥστ' εἰ καὶ πάνυ συνάγεται τὸ πλείο-
 σιν ἢ δισχιλίους καὶ τετρακοσίους σταδίοις ἀνατολικω- 5
 τέραν αὐτὴν εἶναι ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἐρα-
 τοσθένους, ὅτι ἐπὶ τὴν τοῦ Τίγριδος διάβασιν, ἢ Ἀλέ-
 ξανδρος διέβη, ἀπὸ Θαψάκου ἐστὶ σύντομος σταδίων
- C. 91 δισχιλίων τετρακοσίων, ὁ δὲ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης
 ἐγκυκλωσάμενοι τὴν Μεσοποταμίαν, τέως μὲν ἐπ' 10
 ἀνατολὰς φέρονται, εἰτ' ἐπιστρέφουσι πρὸς νότον καὶ
 πλησιάζουσι τότε ἀλλήλοις τε ἅμα καὶ Βαβυλῶνι, οὐ-
 δὲν ἄτοπον συμβαίνει τῷ λόγῳ.
- 39 Πλημμελεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ ἐξῆς ἐπιχειρήματι, ἐν ᾧ
 συνάγειν βούλεται, ὅτι τὴν ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους 15
 πύλας ὁδόν, ἣν μυρίων σταδίων Ἐρατοσθένους εἰρηκεν,
 οὐκ ἐπ' εὐθείας ἀναμετρομένην ὡς ἐπ' εὐθείας πα-
 ραδίδωσι, τῆς εὐθείας πολὺ ἐλάττονος οὕσης. ἢ δ' ἐφο-
 δός ἐστιν αὐτῷ τοιαύτη. φησὶν εἶναι κατ' Ἐρατοσθένη
 τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν τὸν τε διὰ τοῦ Καναβικοῦ 20
 στόματος καὶ τὸν διὰ Κνανίων, διέχειν δὲ τοῦτον τοῦ
 διὰ Θαψάκου ἑξακισχιλίους τριακοσίους σταδίους, τὰς
 δὲ Κνανίας τοῦ Κασπίου ὄρους ἑξακισχιλίους ἑξακοσί-
 ουσ, ὃ κείται κατὰ τὴν ὑπέρθεσιν τὴν ἐπὶ τὸ Κάσπιον
 πέλαγος ἐκ Κολχίδος, ὥστε παρὰ τριακοσίους σταδίους 25
 τὸ ἴσον εἶναι διάστημα ἀπὸ τοῦ διὰ Κνανίων μεσημ-
 βρινοῦ ἐπὶ τε Θαψάκον καὶ ἐπὶ τὸ Κάσπιον· τρόπον δὲ
 τινεὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κείσθαι τὴν τε Θαψά-
 κων καὶ τὸ Κάσπιον· τούτῳ δ' ἀκολουθεῖν τὸ ἀφαστά-
 ναι ἴσον τὰς Κασπίους πύλας Θαψάκων τε καὶ τοῦ 30
 Κασπίου, [τοῦ δὲ Κασπίου] πολὺ ἐλάττονος ἀφαστάναί
 τῶν μυρίων, ὅσους φησὶν ἀφαστάναί Ἐρατοσθένους τῆς

Θαψάκου, [τῆς Θαψάκου] ἄρα πολὺ ἐλάττωτος ἢ μυρίους
 ἀφροστώναι τοὺς ἐπ' εὐθείας. κυκλοπορίαν ἄρα εἶναι
 τοὺς μυρίους, [οὓς] λογίζεται ἐκεῖνος ἐπ' εὐθείας ἀπὸ
 Κασπίων κυλιῶν εἰς Θαψάκον. ἐροῦμεν δὲ πρὸς αὐτόν,
 5 ὅτι τοῦ Ἐρατοσθένους ἐν πλάτει λαμβάνοντος [τὰς] εὐ-
 θείας, ὅπερ οἰκειὸν ἐστὶ γεωγραφίας, ἐν πλάτει δὲ καὶ
 τὰς μεσημβρινὰς καὶ τὰς ἐπὶ ἰσημεριτῆν ἀνατολήν,
 ἐκεῖνος γεωμετρικῶς αὐτόν εὐθύνει καὶ ὡς ἂν δι' ὄρ-
 γάνων λάβοι τις τούτων ἕκαστον, οὐδὲ αὐτὸς δι' ὄρ-
 10 γάνων ἀλλὰ μᾶλλον στοχασμῷ λαμβάνων καὶ τὸ πρὸς
 ὄρθας καὶ τὸ παραλλήλους. ἐν μὲν δὴ τοῦδ' ἀμάρ-
 τημα· ἔτερον δὲ τὸ μηδὲ τὰ κείμενα κατ' ἐκείνην δια-
 στήματα τίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μηδὲ πρὸς ἐκεῖνα τὸν
 ἔλεγχον προσάγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ πλατ-
 15 τόμυνα. διόπερ πρῶτον μὲν ἐκεῖνου τὸ ἀπὸ τοῦ στό-
 ματος ἐπὶ Φᾶσιν εἰπόντος σταδίων ὀκτακισχιλίων, καὶ
 προσθέντος τοὺς εἰς Διοσκουριάδα ἐνθένδε ἑξακο-
 σίους, τὴν δ' ἀπὸ Διοσκουριάδος εἰς τὸ Κάσπιον ὑπέρ-
 θεσιν ἡμερῶν πέντε, ἧτις κατ' αὐτόν Ἰππαρχον εἰκά-
 20 ζεται λέγεσθαι ὅσον χιλίων σταδίων, ὥστε τὴν σύμπα-
 σαν κατ' Ἐρατοσθένη κεφαλαιουῶσαι ἐννακισχιλίων
 ἑξακοσίων· αὐτὸς συντέτμηκε καὶ φησὶν ἐκ μὲν Κνα- C. 92
 νέων εἰς Φᾶσιν πεντακισχιλίους ἑξακοσίους, εἰς δὲ
 Κάσπιον ἐνθένδε ἄλλους χιλίους· ὥστ' οὐ κατ' Ἐρα-
 25 τοσθένη συμβαίνοι ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πως μεσημβρι-
 νοῦ τό τε Κάσπιον εἶναι καὶ τὴν Θαψάκον, ἀλλὰ κατ'
 αὐτόν. φέρε δ' οὖν κατ' Ἐρατοσθένη· πῶς οὖν τούτῳ
 ἐπιταὶ τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Κασπίου ἐπὶ Κασπίους κύντας
 ἰσην εἶναι τῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον;
 30 Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι ἀναλαβὼν κάλιν 40
 τὴν αὐτὴν ζήτησιν τὴν περὶ τῶν ὄρων τῶν κατὰ τὸν
 Ταῦρον, περὶ ὧν ἱκανῶς εἰρήκαμεν, μεταβαίνει πρὸς

τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης· εἰτ' ἐπιτίθεται τὰ λε-
 χθέντα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους περὶ τῶν μετὰ τὸν Πόν-
 τον τόπων, ὅτι φησὶ τρεῖς ἄκρας ἀπὸ τῶν ἄρκτων κα-
 θήκειν· μίαν μὲν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος, δευτέραν
 δὲ τὴν Ἰταλικήν, τρίτην δὲ τὴν Διγυστικὴν, ὑφ' ὧν 5
 κόλπους ἀπολαμβάνεσθαι τὸν τε Ἀδριατικὸν καὶ τὸν
 Τυρρηνικόν. ταῦτα δ' ἐκθέμενος καθόλου πειρᾶται
 τὰ καθ' ἕκαστα περὶ αὐτῶν λεγόμενα ἐλέγχειν γεωμε-
 τρικῶς μᾶλλον ἢ γεωγραφικῶς. ἔστι δὲ τοσοῦτον τῶν
 ἀμαρτανομένων ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους τὸ 10
 πλῆθος, καὶ ὑπὸ Τιμοσθένους τοῦ τοὺς λιμένας συγ-
 γράψαντος (ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μάλιστα τῶν ἄλ-
 λων, διαφωνῶν δ' ἐλέγχεται πρὸς αὐτὸν πλείστα),
 ὥστ' οὐκ ἄξιον ἡγεῖσθαι διαιτῶν οὔτ' ἐκεῖνους ἐπὶ το-
 σοῦτον διαμαρτάνοντας τῶν ὄντων, οὔτε τὸν Ἰσπαρ- 15
 χον. καὶ γὰρ οὗτος τὰ μὲν παραλείπει τῶν ἡμαρτημέ-
 νων τὰ δ' οὐκ ἐπανορθοῖ, ἀλλ' ἐλέγχει μόνον ὅτι
 ψευδῶς ἢ μαχομένως εἴρηται. αἰτιάζαιτο μὲν γὰρ καὶ
 τοῦτ' ἂν ἴσως τις, ὅτι φησὶν ἄκρας τρεῖς τῆς Εὐρώπης,
 μίαν μὲν τιθεὶς τὴν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος· ἔχει γὰρ 20
 τι πολυσχιδές· καὶ γὰρ τὸ Σούνιον ἀκρωτηριάζει ὁμοί-
 ως τῇ Λακωνικῇ, οὐ πολὺ ἦττον μεσημβρινώτερον ὢν
 τῶν Μαλεῶν καὶ κόλπον ἀπολαμβάνον ἀξιόλογον.
 καὶ ἡ Θρακία Χερρόνησος ἀπολαμβάνει πρὸς τὸ Σού-
 νιον τὸν τε Μέλανα κόλπον καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς Μα- 25
 κεδονικοὺς. εἰ δ' οὖν παρελήμεν τοῦτο, καὶ τῶν δια-
 στημάτων τὰ πλείστα φανερώς ψευδογραφούμενα ἐλέγ-
 χει τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ὑπερβάλλουσαν καὶ οὐ
 δεομένην γεωμετρικῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ φανερῶν καὶ
 αὐτόθεν ἐκμαρτυρεῖσθαι δυναμένων· οἷον ὅτι ἐξ Ἐπι- 30
 δάμνου πρὸς τὸν Θερματικὸν κόλπον ἢ ὑπερβάσις ἔστι
 κλειόνων ἢ δισχιλίων σταδίων· ὁ δ' ἐνακασίων φη-

σίν· ἐκ δὲ Ἀλεξανδρείας εἰς Καρχηδόνα ὑπὲρ μυρίους C. 93
καὶ τρισχιλίους, οὐ πλείους ὄντας τῶν ἑννακισχιλίων,
εἴπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἐστὶ κατὰ τοῦτον τῆ
μὲν Ἀλεξανδρεία Καρία καὶ Ῥόδος, τῆ δὲ Καρχηδόνη
5 ὁ πορθμὸς. πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι μὴ πλείονων εἶναι
τὸν ἐκ Καρίας ἐπὶ πορθμὸν πλοῦν σταδίων ἢ ἑνα-
κισχιλίων· ὅ τε μεσημβρινὸς ἐν μεγάλῳ μὲν τινι δια-
στηματι λαμβανόμενος δοθεὶς ἂν ὁ αὐτὸς εἶναι τοσοῦ-
τον δυσμικώτερος πρὸς τὸν ἐσθινιώτερον ὅσον ἢ Καρ-
10 χηθῶν ἐστὶ τοῦ πορθμοῦ πρὸς δύσει μᾶλλον, ἐν δὲ
τετρακισχιλίοις σταδίοις ἔχει καταφανῆ τὸν ἕλεγχον.
ὁ δὲ καὶ τὴν Ῥώμην τιθεὶς ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ
τὴν τοσοῦτον καὶ Καρχηδόνας δυσμικωτέραν, ὑπερ-
βολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς τῶν τόπων ἀπειρίας καὶ τού-
15 των καὶ τῶν ἐφεξῆς πρὸς δύσειν μέχρι στηλῶν.

Ἰππάρχῳ μὲν οὖν μὴ γεωγραφοῦντι ἄλλ' ἐξετά- 41
ζοντι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τῆ Ἐρατοσθένους
οἰκειον ἢ ἐπὶ πλεον τὰ καθ' ἕκαστα εὐθύνειν. ἡμεῖς
δ' ἐν οἷς μὲν κατορθοῦ, τὸ πλεον δ' ἐτι ὅπου καὶ πλημ-
20 μελεῖ, τὸν καθ' ἕκαστα οἰκειον λόγον ἀθήτημεν δεῖν
προσάγειν, τὰ μὲν ἐπανορθοῦντες, ὑπὲρ ὧν δ' ἀπο-
λυόμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου,
καὶ αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον συνεξετάζομεν, ὅπου τι φι-
λαιτίως εἴρηκεν. ἐν δὲ τούτοις ὁρῶντες ἤδη τὸν μὲν τε-
25 λέως παραπαίοντα, τὸν δὲ δικαίως ἐπικαλοῦντα, ἀρ-
κεῖν ὑπολαμβάνομεν, ἂν ἐν αὐτῇ τῇ γεωγραφίᾳ τὰ
ὄντα λέγοντες ἐπανορθῶμεν αὐτόν. ἐφ' ὧν γὰρ συν-
εχῆ καὶ ἐπιπολάζοντά ἐστὶ τὰ ἀμαρτανόμενα, κρεῖτ-
τον μὴδὲ μεμνησθαι πλὴν εἰ σπάνιον τι καὶ καθόλου,
30 ὅπερ πειρασόμεθα ποιεῖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. καὶ νῦν
δ' εἰρήσθω ὅτι καὶ Τιμοσθένης καὶ Ἐρατοσθένης καὶ
οἱ ἐτι τούτων πρότεροι τελέως ἡγνόνουν τὰ τε Ἰβηρικά

καὶ τὰ Κελτικά, μωρίω δὲ μᾶλλον τὰ Γερμανικά καὶ τὰ Βρετανικά, ὡς δ' αὐτῶς τὰ τῶν Γατῶν καὶ Βασταρ-
 νῶν. ἐπὶ πολὺ δ' ἀγνοίας ἐτύγγανου ἀφιγμένοι καὶ
 τῶν κατ' Ἰταλίαν καὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ τὸν Πόντον καὶ
 τῶν ἐφεξῆς προσαρκτικῶν μεριῶν· εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα 5
 ἴσως φιλαίτια. τοῦ γὰρ Ἑρατοσθένους ἐπὶ τῶν πόρρω
 διεστημέτων τὰ παραδεδομένα φάσκοντος ἐρεῖν δια-
 στήματα, μὴ δισχυριζομένου δὲ καὶ λέγοντος ὡς παρῆ-
 λαβη, προστιθέντος δ' ἔστιν ὅπου τὰ ἐκ' εὐθείας μᾶλ-
 C. 94 λαν καὶ ἤττου, οὐ δεῖ προσάγειν τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον 10
 τοῖς μὴ ὁμολογουμένοις πρὸς ἄλληλα διαστήμασιν·
 ὅπερ ποιεῖν πειράται ὁ Ἰππαρχος ἐν τε τοῖς πρότερον
 λεχθεῖσι καὶ ἐν αἷς τὰ περὶ τὴν Ἰρκανίαν μέχρι Βακ-
 τρίας καὶ τῶν ἐπέκεινα ἔθνῶν ἐκτίθεται διαστήματα,
 καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ Κολχίδος ἐπὶ τὴν Ἰρκανίαν θάλατταν. 15
 οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τε τούτων ἕξταστίου αὐτῶν καὶ ἐπὶ
 τῶν κατὰ τὴν ἠπειρώτιν παραλίαν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 οὕτω γνωρίμους τόπους· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτων γεω-
 μετρικῶς, ὅπερ ἔφη, ἀλλὰ γεωγραφικῶς μᾶλλον
 αἰτιασάμενος δ' οὖν τινα τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπὶ τέλει 20
 τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος τῶν πρὸς τὴν Ἑρατοσθέ-
 νους γεωγραφίαν πεποιημένων, ἐν τῷ τρίτῳ φησὶ τὴν
 μὲν πλείω θεωρίαν ἔσεσθαι μαθηματικὴν, ἐπὶ ποσὸν
 δὲ καὶ γεωγραφικὴν· οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μέντοι δοκεῖ μοι
 ποιήσασθαι γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πᾶσαν μαθηματικὴν, 25
 διδόντος καὶ τοῦ Ἑρατοσθένους τὴν τοιαύτην πρόφα-
 σιν. πολλαχοῦ γὰρ ἐκπίπτει πρὸς τὸ ἐπιστημονικώτε-
 ρον τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐκπεσῶν δὲ οὐκ ἀκρι-
 βεῖς ἀλλ' ὀλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀποφάσεις, τρόπον
 τινὰ ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικῶς ἐν δὲ 30
 τοῖς μαθηματικοῖς γεωγραφικῶς ὄν, ὥστε πρὸς ἄμφω
 δίδωσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἐν δὲ τούτῳ τῷ

ὑποσημάτι καὶ δικαίας καὶ οὐτος καὶ ὁ Τιμοσθένης,
 ὡς εὖ ἤμιν καταλείπεται συνεπισκοπεῖν, ἀλλ' ἀφ-
 κεισθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἰκπέρχου λεχθεῖσιν.

Ἴδωμεν δὲ καὶ Ποσειδώνιον ἃ φησιν ἐν τοῖς περὶ 2
 5 ὠκεανῶ· δεκαὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν,
 τὰ μὲν οἰκείως τὰ δὲ μαθηματικώτερον. οὐκ ἄτοπον
 οὖν ἕνα καὶ τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων δαιτηῆσαι, τὰ
 μὲν τῶν τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὡς ἂν ὑποπίπτῃ,
 μέτρον τινὸς ἐχομένους. ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεω-
 10 γραφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαι-
 ροειδῆ καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέ-
 ξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ'
 ἔστι καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

Φησὶ δὲ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας διαι- 2
 15 ρέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Πικρμενίδην· ἀλλ' ἐκείνον
 μὲν σχεδὸν τι διπλασίαν ἀποφάνειν τὸ πλάτος τὴν
 διακεκαυμένην ὑπερλίτουσαν ἑκατέρων τῶν τροπι-
 κῶν εἰς τὸ ἐπὶ καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτους· Ἀριστοτέλη
 δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν, τὰς δὲ με-
 20 ταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν εὐκράτους. ἀρ-
 φότεροις δ' ἐπιτιμᾷ δικαίως· διακεκαυμένην γὰρ λέ- C. 95
 γεσθαι τὸ ἀοίκητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξὺ τῶν
 τροπικῶν πλείον· ἢ τὸ ἡμῖν τοῦ πλάτους οἰκήσιμόν
 ἔστιν ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου στοχαζομένοις Αἰθιοπῶν,
 25 εἴπερ τὸ μὲν ἡμῖν τοῦ πλείονος πλάτους ἔστιν ὁ διαιρεῖ
 ἐφ' ἑκάτερα ὁ ἰσημερινός, τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς
 Σηήνης, ἧπερ ἔστιν ὄριον τοῦ θερωοῦ τροπικοῦ, εἰς
 Μερὸν εἰς πεντακισχίλιοι, τὸ δ' ἐνθένδε ἕως [τοῦ]
 τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅσπερ ἔστιν ἀρχὴ
 30 τῆς διακεκαυμένης, τρισχίλιοι. τοῦτο μὲν οὖν τὸ διά-

17. post διακεκαυμένην: τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν

στημα πᾶν ἐστὶ μετρητόν, πλεῖται τε γὰρ καὶ ὀδεύε-
ται· τὸ δ' ἐξῆς μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ λόγῳ δαίκνυται
κατὰ τὴν ὑπ' Ἐρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρη-
σιν τῆς γῆς ὅτι ἐστὶ σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακο- 5
σίων· ὃν δὴ λόγον ἔχει τὰ μύρια ἑξακισχίλια ὀκτα-
κόσια πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια [ὀκτακόσια], τοῦτον ἂν ἔχει
τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς δια-
κεκαυμένης πλάτος. καὶ τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρή-
σεων εἰσαγῆται ἡ ἐλαχίστην ποιούσα τὴν γῆν, οἷαν ὁ
Ποσειδώνιος ἐγκρίνει περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὐ- 10
σαν, περὶ ἡμισὺ που ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην
τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἢ μικρῶ τοῦ ἡμισοῦς μεί-
ζονα, Ἰσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. τοῖς τε ἀρκτι-
κοῖς οὔτε παρὰ πᾶσιν οὔσιν οὔτε τοῖς αὐτοῖς παντα-
χοῦ τίς ἂν διορίζοι τὰς εὐκρατοῦς, αἵπερ εἰσὶν ἀμε- 15
τάπτωτοι; τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτι-
κοὺς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· δεῖ γὰρ παρὰ
τοῖς τὴν εὐκρατον οἰκοῦσιν εἶναι πᾶσι, πρὸς οὓσπερ
καὶ λέγεται μόνους εὐκρατος. τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν
αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μεταπίπτειν, καλῶς εἰληπται. 20

3 Αὐτὸς δὲ διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας πέντε μὲν φησὶν
εἶναι χρησίμους πρὸς τὰ οὐράνια, τούτων δὲ περι-
σκίους δύο τὰς ὑπὸ τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἐχόντων τοὺς
τροπικοὺς ἀρκτικοὺς, ἑτεροσκίους δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύ-
ταις δύο μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς οἰκούντων, ἀμ- 25
φίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν· πρὸς δὲ τὰ ἀν-
θρώπεια ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας στενάς τὰς ὑπὸ τοῖς
τροπικοῖς, καθ' ἃς ἡμισὺ πως μηνὸς κατὰ κορυφὴν
ἐστὶν ὁ ἥλιος, δίχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν.
ἔχειν γὰρ τι ἴδιον τὰς ζώνας ταύτας, ἀχμηράς τε ἰδίως 30
καὶ ἀμμώδεις ὑπαρχούσας καὶ ἀφόρους πλὴν σιλφίου
καὶ πυρωδῶν τινῶν καρπῶν συγκεκαυμένων· ὄρη γὰρ

μὴ εἶναι πλησίον ὥστε τὰ νέφη προσκίπτοντα ὄμβρους ποιεῖν, μηδὲ δὴ ποταμοὺς διαφρεῖσθαι· διόπερ C. 96 οὐλότριχας καὶ οὐλόκερως καὶ προχείλους καὶ πλατύτριχας γεννᾶσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συστρέφεσθαι·
 5 καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. ὅτι δὲ ταῦτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων, δηλοῦν φησὶ τὸ τοὺς νοτιωτέρους αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκρατότερον καὶ τὴν γῆν καρπιματέραν καὶ εὐυδροτέραν.

Πολύβιος δὲ ποιεῖ ζώνας ἕξ, δύο μὲν τὰς τοῖς 8
 10 ἀρκτικαῖς ὑποκλιπτούσας, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν τροπικῶν, [καὶ δύο τὰς μεταξὺ τούτων] καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. ἡ μὲν οὖν εἰς κέντε διαίρεσις δοκεῖ μοι καὶ φυσικῶς ἅμα καὶ γεωγραφικῶς εἰρησθαι· φυσικῶς μὲν, ὅτι καὶ πρὸς τὰ οὐράνια καὶ πρὸς τὴν τοῦ
 15 περιέχοντος κρᾶσιν· πρὸς μὲν τὰ οὐράνια, ὅτι τοῖς περισκίοις [καὶ τοῖς ἑτεροσκίοις] καὶ τοῖς ἀμφισκίοις οὕτως ἂν ἄριστα διοριζομένοις συνδιορίζεται καὶ τὰ περὶ τὴν θῆαν τῶν ἄστρον, ὀλοσχερεῖ τιμὴ μερισμῶ λαμβάνοντα τὴν ἐξάλλαξιν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ περιέχου-
 20 τος κρᾶσιν, ὅτι τῆς τούτου κράσεως πρὸς τὸν ἥλιον κρινομένης διαφορὰ τρεῖς εἰσὶν αἱ γενικώταται καὶ συντείνουσαι πρὸς τε τὰς τῶν ζῴων καὶ φυτῶν συστάσεις καὶ τῶν ἄλλων *ἡμισυσταλεῖς τῶν ὑπὸ τῷ ἀέρι καὶ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ, ὑπερβολὴ θάλασσος καὶ ἔλλειψις καὶ
 25 μεσότης. αὕτη δὲ τῷ εἰς τὰς ζώνας μερισμῶ λαμβάνει τὴν οἰκείαν διάκρισιν· αἱ τε γὰρ κατεψυγμένα δύο τὴν ἔλλειψιν τοῦ θάλασσος ὑπαγορεύουσιν εἰς μίαν τοῦ περιέχοντος φύσιν συναγόμεναι, αἱ τε εὐκρατοὶ παραπλησίως εἰς μίαν τὴν μεσότητα ἄγονται, εἰς δὲ τὴν λοιπὴν
 30 ἡ λοιπὴ μία καὶ διακεκαυμένη. ὅτι δὲ καὶ γεωγραφικὸς ἐστὶν ὁ μερισμὸς, δῆλον· ζητεῖ γὰρ ἡ γεωγραφία τῆς

ἐτέρας τῶν εὐκράτων ἀφορίσαι τὸ οἰκούμενον ὑφ' ἡμῶν
 τμήμα· πρὸς δύσει μὲν οὖν καὶ ἀνατολῇ θάλακτά ἐστὶν
 ἡ περατοῦσα, πρὸς δὲ τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια ὁ ἀήρ, ὁ
 μὲν μέσος εὐκρατος ὢν καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, ὁ δ' ἐφ'
 ἐκότερα δύσκρατος ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τῶν θάλ- 5
 κους. εἰς δὲ τὰς τρεῖς διαφορὰς ταύτας ἐδέησε τῆς εἰς
 πέντε ζώνας διαιρέσεως· τῷ γὰρ ἰσημερινῷ τμηθεῖσα
 δίχα ἡ σφαῖρα τῆς γῆς εἰς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον,
 ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐσμεν, καὶ τὸ νότιον ὑπέγραψε τὰς τρεῖς
 διαφορὰς· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἰσημερινῷ καὶ τῇ δια- 10
 κεκαυμένη ζώνῃ διὰ καῦμα ἀοίκητὰ ἐστὶ, τὰ δὲ πρὸς
 τῷ πόλῳ διὰ ψύχος, τὰ δὲ μέσα τὰ εὐκράτα καὶ τὰ οἰ-
 κήσιμα. ὁ δὲ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς προστιθεὶς οὐκ
 ἀνὰ λόγον ταῖς πέντε ταύτας προστίθησιν οὐδ' ὁμοίᾳ
 C. 97 κεχημέναις διαφορᾷ, ἀλλ' ὥς ἂν εἰ καὶ ταῖς ἐθνικαῖς 15
 διαφοραῖς ἀπέβαινε ζώνας, ἄλλην μὲν τὴν Αἰθιοπι-
 κήν, ἄλλην δὲ τὴν Σκυθικὴν καὶ Κελτικὴν, τρίτην δὲ
 τὴν ἀνὰ μέσον.

- 2 Ὁ δὲ Πολύβιος τοῦτο μὲν οὐκ εὖ τὸ ποιεῖν τινὰς
 ζώνας τοῖς ἀφρτικοῖς διοριζομένης, δύο μὲν τὰς ὑπο- 20
 κικτούσας αὐτοῖς δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν
 τροπικῶν· εἴρηται γὰρ ὅτι τοῖς μεταπίπτουσι σημείοις
 οὐχ ὀριστέον τὰ ἀμετάπτωτα. οὐδὲ τοῖς τροπικοῖς δὲ
 τῆς διακεκαυμένης ἔροις χρηστέον· καὶ [γὰρ] τοῦτ' εἴ-
 ρηται. τὴν διακεκαυμένην μέντοι δίχα διαιρῶν πρὸς 25
 οὐ φαύλην ἐπίνοιαν φαίνεται κεκινημένος, πρὸς ἣν
 καὶ ὅλην δίχα διαιροῦμεν εὐφυῶς τὴν γῆν εἰς τε τὸ βό-
 ρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον τῷ ἰσημερινῷ· δῆλον
 γὰρ ὅτι διαιρεῖται κατὰ ταύτην τὴν τομὴν καὶ ἡ διακε-
 καυμένη, [καὶ] ποιεῖ τινὰ ἐπιτηδειότητα, ὥστε καὶ τὸ 30
 ἡμισφαίριον ἐκότερον ἐξ ὅλων συντετάχθαι τριῶν ζώ-

νῶν ὁμοιοειδῶν τῶν ἐν θατέρῳ. ἡ μὲν οὖν τοιαύτη
 τομὴ δέχεται τὴν εἰς ἕξ ζώνας διαίρεσιν, ἡ δ' ἑτέρα οὐ
 πάνυ. εἰ γοῦν τῷ διὰ τῶν πόλων δίχα τέμνοις τὴν γῆν,
 οὐκ ἂν εἰκότως ἐκάτερον τῶν ἡμισφαιρίων, τό τε ἐσπέ-
 5 ριον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τέμνοις εἰς ζώνας ἕξ, ἀλλὰ ἡ
 εἰς πέντε ἀρκοῦσα ἂν εἴη· τὸ γὰρ ὁμοιοπαθεῖς τῶν
 τμημάτων ἀμφοτέρων τῆς διακεκαυμένης, ἃ ποιεῖ ὁ
 ἰσημερινός, καὶ τὸ συγκεῖσθαι περιττὴν καὶ περιεργον
 ἀποφαίνει τὴν τομὴν, ὁμοιοειδῶν μὲν οὐδῶν καὶ τῶν
 10 εὐκράτων καὶ τῶν κατεψυγμένων, ἀλλ' οὐ συγκειμέ-
 νων· οὕτως οὖν καὶ τὴν ὅλην γῆν ἐκ τῶν τοιούτων
 ἡμισφαιρίων ἐπινοουμένην ἀρκούντως ἂν εἰς πέντε
 διαιροίης. εἰ δ', ὥσπερ Ἐρατοσθένης φησὶν, ἡ ὑπο-
 πίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστὶν εὐκράτος, καθάπερ καὶ
 15 Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προστίθησι δ' οὗτος καὶ διότι ὑψη-
 λοτάτη ἐστὶ· διώπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βόρειαν
 νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίας ἐκεῖ τοῖς ἀναστήμασι προσ-
 κικτόντων πλειστών), πολὺ κρείττον τρίτην εὐκράτον
 ταύτην ποιεῖν στενὴν τινα, ἢ τὰς ὑπὸ τρεῖς τροπικοῖς
 20 εἰσάγειν. συνηγορεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν
 μέμνηται καὶ Ποσειδώνιος, τὸ ἐκεῖ τὰς μεταστάσεις
 ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια, ὡς δ' αὐτως καὶ τὰς
 ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύοσιν τοῦ ἡλίου· ὀξύτεραι γὰρ αἱ
 κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.

25 Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδώνιος τῷ Πολυβίῳ, διότι β
 φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἰκησιν ὑψηλοτάτην· οὐ-
 δὲν γὰρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν ὕψος
 διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ C. 98
 ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μᾶλλον πεδιάδα ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπι-
 30 φανείᾳ τῆς θαλάττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλον
 ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων συμβαίνειν. ταῦτα
 δ' εἰκῶν ἐνταῦθα ἐν ἄλλοις συγχαρεῖ, φήσας ὑπονοεῖν

ὄρη εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἐκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκράτων ἀμφοῖν προσπίπτοντα τὰ νέφη ποι- εῖν τοὺς ὄμβρους. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φα- νερά· ἀλλὰ καὶ δοθέντος τοῦ ὄρεινῆν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύπτειν ἂν δόξειεν· οἱ 5 γὰρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν. πῶς οὖν ὄρη κατὰ μέσον ἰδρύνουσιν αὐτόν; πλὴν εἰ νήσους τι- νὰς βούλονται λέγειν. ὅπως δὲ [δῆ] ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πίπτει· δοτέον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταῦτ' ἔξε- 10 τάξειν.

- 4 Μνησθεὶς δὲ τῶν περιπλεῦσαι λεγομένων τὴν Λι- βύην, Ἡρόδοτον μὲν οἴεσθαι φησὶν ὑπὸ Δαρείου πεμ- φθέντας τινας τελέσαι τὸν περίπλου· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέ- 15 λωνι μάγον τινα περιπλεῦσαι φάσκοντα. ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας καὶ Εὐδοξόν τινα Κυζικηνὸν θεω- ρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορείων ἀγῶνος ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον ἱστορεῖ κατὰ τὸν δεῦτερον Εὐεργέτην· συσταθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν 20 καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νείλου, θαυμα- στικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ἰδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαι- δευτὸν. τυχεῖν δὲ τινα Ἰνδὸν κομισθέντα ὡς τὸν βα- σιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λεγόν- των εὐρεῖν ἡμιδανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηί, τίς δ' 25 εἶη, καὶ πόθεν ἄγνοεῖν μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἑλληνίζειν. ἐκμα- θόντα δὲ διηγῆσασθαι διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων πε- ριπέσοι πλάνη καὶ σωθείη δεῦρο τοὺς σύμπλους ἀπο- βαλὼν λιμῷ· ὑποληφθέντα δὲ ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰν- 30 δοὺς πλοῦν ἡγήσασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως προχει- ρισθεῖσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὐδοξόν. πλεῦ-

σαντα δὴ μετὰ θώρων ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον
 ἀρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφέ-
 ρουσιν οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὄρυκτοὺς
 εὐρίσκουσι πεπηγότας ἐξ ὑγροῦ, καθάπερ τὰ κρυστάλ- C. 99
 5 λινα παρ' ἡμῖν· διαψευσθῆναι δὲ τῶν ἐλπιδῶν· ἀφε-
 λέσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν Εὐεργέτην,
 τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλεοπάτραν τὴν
 γυναικα διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ
 ταύτης πεμφθῆναι τὸν Εὐδοξὸν μετὰ μεζονος παρα-
 10 σκευῆς. ἐπανιόντα δ' ἀνέμοις παρενεχθῆναι ὑπὲρ τὴν
 Αἰθιοπίαν· προσφερόμενον δὲ τισι τόποις ἐξοικειου-
 σθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσει σιτίων τε καὶ οἴνου
 καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετῆν, ἀντὶ δὲ τούτων
 ὑδρείας τε τυγχάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογράφεσθαι
 15 τε τῶν δημάτων ἕνια. εὐρόντα δ' ἀκρόπρωρον ξύλι-
 νον ἐκ ναυαγίου ἵππον ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πυθόμε-
 νον ὡς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλεόντων τινῶν εἶη τὸ ναυά-
 γιον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέψαντα πρὸς τὸν οἰ-
 κεῖον πλοῦν. σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκέτι τῆς
 20 Κλεοπάτρας ἠγουμένης ἀλλὰ τοῦ παιδός, ἀφαιρεθῆ-
 ναι πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νενοσφισμένον
 πολλά· τὸ δ' ἀκρόπρωρον προφέροντα εἰς τὸ ἐμπόριον
 δεικνύναι τοῖς ναυκλήροις, γνῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν·
 τούτων γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους μεγάλα στέλλειν πλοῖα,
 25 τοὺς δὲ πένητας μικρά, ἃ καλεῖν ἵππους ἀπὸ τῶν ἐν
 ταῖς πρῶραις ἐπισήμων· τούτοις δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ
 Αἴξου ποταμοῦ περὶ τὴν Μαυρουσίαν ἀλεινομένους.
 ἀλλὰ τῶν δὴ ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρω-
 ρον ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Αἴξου ποταμοῦ πορρωτέρων
 30 πλευσάντων καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. ἐκ δὲ τούτου
 συμβαλόντα τὸν Εὐδοξὸν ὡς δυνατὰς εἶη ὁ περίπλους
 ὁ Λιβυκός, πορευθέντα οἰκαδε τὴν οὐσίαν ἐνθήμερον

παῖσαν ἐξορηῆσαι. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιάρχειαν,
 εἴτ' εἰς Μασσαλίαν ἔλθειν καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν μέχρι
 Γαδεΐρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ
 χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ
 ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια, ἐμβιβᾶσαι τε 5
 μουσικὰ παιδισκάρια καὶ ἰατροὺς καὶ ἄλλους τεχνίτας,
 ἔπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετέωρον ζεφύροις συνε-
 χέσει. καμνόντων δὲ τῷ κλῶ τῶν συνόντων, ἄκουσα
 ἐπουρίσαι πρὸς γῆν δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ
 τὰς ἀμπότεις. καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεδίει· κα- 10
 θίσαι γὰρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δέ, ὥστε μὴδ' ἀθροῦν δια-
 λυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν καὶ
 τῶν ξύλων τὰ πλείστα· ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπη-
 ξάμενον πεντηκοντόρω πάρισον πλεῖν, ἕως ἀνθρώ-
 C.100 ποῖς συνέμιξε τὰ αὐτὰ φήματα φθεγγομένοις, ἅπερ 15
 πρότερον ἀπεγέγραπτο· ἅμα δὲ τοῦτό τε γινῶναι ὅτι
 οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοεθνεῖς εἶεν τοῖς Αἰθίοφιν
 ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῦεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. ἀφέντα
 δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀναστρέφειν· ἐν δὲ τῷ παρά-
 κλω νῆσον εὐυδρον καὶ εὐδενδρον ἐρήμην ἰδόντα ση- 20
 μειώσασθαι· σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαθέ-
 μενον τοὺς λέμβους πεξῆ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον
 καὶ συμβουλευεῖν αὐτῷ τὴν ναυστολίαν ἐπανελέσθαι
 ταύτην, ἰσχυῖσαι δ' εἰς τὰναντία τοὺς φίλους ὑποτει-
 νοντας φόβον μὴ συμβῆ τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον γε- 25
 νέσθαι, δειχθεῖσης παρόδου τοῖς ἐξωθεν ἐπιστρατεύειν
 ἐθέλουσιν. ὡς δ' ἐκύθητο λόγῳ μὲν πεμπόμενον ἑα-
 τὸν ἐπὶ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ναυστολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθη-
 σόμενον εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον, φυγεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων
 ἐπικράτειαν κάκειθεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν διαῖραι. πάλιν 30
 δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν
 πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν τῷ δὲ πειρα-

σθαι τῆς γῆς, ἐνθήμενον γεωργικὰ ἔργαλα καὶ σπέ-
ματα καὶ οἰκοδόμους ὀρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περι-
πλοῦν, διανοούμενον, εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδια-
χειμάσαι τῇ προεσκεμμένη νήσῳ, καὶ σπείραντα καὶ
5 ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελέσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ
ἀρχῆς πλοῦν.

- „Ἐγὼ μὲν οὖν“ φησί „μέχρι [θεῦρο] τῆς περι τὸν 5
„Ἐὔδοξον ἱστορίας ἤκω· τί δ' ὕστερον συνέβη τοὺς ἐκ
„Γαδελῶν καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναί.“ ἐκ πάντων
10 δὴ τούτων φησί δεικνυσθαι διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ
περιρρεῖται τῷ ὠκεανῷ· „οὐ γὰρ μιν δεσμός περιβάλλ-
„εται ἡ πείροιο, ἀλλ' ἐς ἀπειρεσίην κέχεται· τό μιν οὔτι
„μιαίνει.“ θαυμαστός δὴ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσει-
δώνιος, τὸν μὲν τοῦ μάγου περιπλοῦν, ὃν Ἡρακλείδης
15 εἶπεν, ἀμάρτυρον νομίσας, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Λα-
ρσίου πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, τὸ δὲ Βεσ-
γαλον διήγημα τοῦτο ἐν πίστει μέρει τιθεῖς, εἰδ' ὑπ'
αὐτοῦ πεπλασμένον εἶτ' ἄλλων πλασάντων πιστευ-
θέν. τίς γὰρ ἡ πιθανότης πρῶτον μὲν τῆς κατὰ τὸν
20 Ἰνδὸν περιπετειᾶς; ὁ γὰρ Ἀράβιος κόλπος ποταμοῦ
δίχην στενός ἐστι καὶ μακρὸς [πεντακισχιλλούς] ἐπὶ μυ-
ρίοις πού σταδίους μέχρι τοῦ στόματος, καὶ τούτου
στενοῦ παντάκασιν ὄντος· οὐκ εἰκὸς δ' οὔτ' ἔξω πού
τὸν πλοῦν ἔχοντας εἰς τὸν κόλπον παρῶσθῆναι τοὺς
25 Ἰνδοὺς κατὰ πλάνην (τὰ γὰρ στενὰ ἀπὸ τοῦ στόματος
δηλώσειεν ἔμελλε τὴν πλάνην), οὔτ' εἰς τὸν κόλπον
ἐπίτηδες καταχθείσειν ἔτι πλάνης ἣν πρόφασις καὶ ἀνέ-
μων ἀστάτων. λιμῶ τε πῶς περιεῖδον ἅπαντας ἀπολ- C.101
λυμένους σφᾶς πλην ἑνός; περιγεγνόμενός τε πῶς ἰκα-
30 νός ἦν μόνος κατευθύνειν τὸ πλοῖον οὐ μικρὸν ὃν τὰ
γε τηλικαῦτα πελάγη διαίρειν δυνάμενον; τίς δ' ἡ ὄξυ-
μάθεια τῆς διαλέκτου, ἀφ' ἧς ἰκανός ἦν πείσαι τὸν βα-

σιλέα, ὡς θυνάμενος τοῦ πλοῦ καθηγῆσασθαι; τίς δ' ἢ σπάνις τῷ Εὐεργέτῃ τῶν τοιούτων καθηγεμόνων, ἤδη γνωριζομένης ὑπὸ πολλῶν τῆς ταύτης θαλάττης; ὁ δὲ δὴ σπονδοφόρος καὶ θεωρὸς τῶν Κυζικηνῶν πῶς ἀφεις τὴν πόλιν εἰς Ἰνδοὺς ἐπλει; πῶς δὲ ἐπιστεύθη 5
 τηλικαύτην χρεῖαν; πῶς δ' ἐπανιῶν ἀφαιρεθεὶς πάντα παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἀτιμωθεὶς ἐτι μείζονα ἐπιστεύθη παρασκευῆν δώρων; ἐπανιῶν δὲ καὶ παρενεχθεὶς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν τίνος χάριν ἢ τὰς διαλέκτους ἀπεργά-
 φετο, ἢ τὸ ἀκρόπρωρον ἐπυρνθάνετο τῆς ἀλιάδος πό- 10
 θεν ἐκπέσοι; τὸ γὰρ μαθεῖν ὅτι ἀπὸ δύσεως πλεόντων ἦν νανάγιον οὐδενὸς ἐμελλεν ὑπάρξειν σημεῖον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐμελλεν ἀπὸ δύσεως πλεῖν κατὰ τὴν ἐπάνο-
 δον. ἔλθων δ' οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, φωραθεὶς ὡς νε-
 νοσφισμένος πολλά, πῶς οὐκ ἐκολάσθη, ἀλλὰ καὶ πε- 15
 ριῆει τοὺς ναυκλήρους διαπυρναθόμενος, δεικνὺς ἅμα τὸ ἀκρόπρωρον; ὁ δὲ γνωρίσας οὐχὶ θανυμαστός; ὁ δὲ πιστεύσας οὐ θανυμασιώτερος καὶ κατ' ἐλπίδα τοιαύτην ἐπανιῶν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ μετοικισμὸν ἐκείθεν ποιη-
 σάμενος εἰς τὰ ἔξω στηλῶν; ἀλλ' οὐδ' ἐξὸν ἦν ἄνευ 20
 προστάγματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀνάγεσθαι, καὶ ταῦτα νενοσφισμένῳ βασιλικὰ χρήματα. οὐδέ γε λαθεῖν ἐκ-
 πλεύσαντα ἐνεδέχετο τοσαύτη φρουρᾶ κεκλεισμένου τοῦ λιμένος καὶ τῶν ἄλλων ἐξόδων, ὅσην καὶ νῦν ἐτι δια-
 μένουσαν ἐγνωμεν ἡμεῖς ἐπιδημοῦντες τῇ Ἀλεξανδρείᾳ 25
 πολὺν χρόνον, καίτοι τὰ νῦν πολὺ ἀνεῖται, Ῥωμαίων ἐχόντων· αἱ βασιλικαὶ δὲ φρουραὶ πολὺ ἦσαν πικρότε-
 ραι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπῆρεν εἰς τὰ Γάδειρα καὶ ναυπηγη-
 σάμενος ἐπλει βασιλικῶς, διαλυθέντος αὐτῷ τοῦ πλοῦ-
 ου, πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λέμβον ἐν τῇ ἐρήμῳ; 30
 πῶς δὲ πλέων πάλιν καὶ εὐρῶν τοὺς ἐσπερίους Αἰθίο-
 πας τοῖς ἐφοῖς ὁμογλώττους οὐκ ὠρέχθη διανύσαι τὸν

ἐξῆς πλοῦν, οὕτω χαῦνος ἂν πρὸς τὸ φιλέκδημον, μικρὸν ἔχειν ἐλπίσας λοιπὸν τὸ ἄγνωστον, ἀλλ' ἀφείς ταῦτα τῆς διὰ Βόγου ναυστολίας ἐπεθύμησε; πῶς δ' ἔγνω τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλήν; C.102
 5 τί δὲ τοῦτ' ἦν τῷ Βόγῳ πλεονέκτημα ὁ τάνθρώπου ἀφανισμός, ἐξὸν ἄλλως ἀποπέμψασθαι; γνοὺς δὲ τὴν ἐπιβουλήν πῶς ἐφθῆ φυγῶν εἰς ἀσφαλεῖς τόπους; ἔκαστον γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀλλὰ χαλεπὸν καὶ σπανίως γινόμενον μετὰ τύχης τινός· τῷ δ'
 10 εὐτυχεῖν ἀεὶ συνέβαινεν εἰς κινδύνους καθισταμένῳ συνεχεῖς. πῶς δ' οὐκ ἔδεισεν ἀποδράς τὸν Βόγον πλεῖν πάλιν παρὰ τὴν Λιβύην σὺν παρασκευῇ δυναμένη συνοικίσει νῆσον; οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα τῶν Πυθίου καὶ Εὐήμερου καὶ Ἀντιφάνους ψευσμᾶ-
 15 των. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτηδεύουσιν, ὥσπερ τοῖς θαναματοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδεικτικῶ καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν δέ τι καὶ περὶ πρωτείων ἀγωνιζομένῳ, τίς ἂν συγγνοίῃ; ταῦτα μὲν οὖν οὐκ εὖ.

Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτε καὶ ἰζήματα λαμ- 6
 20 βάνειν καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραπλησίων, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ ἡμεῖς, ὀρθῶς κεῖται παρ' αὐτῶ· πρὸς ὃ καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλάσμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς
 25 ἐκεῖνος ἱστορῆσαι Σόλωνά φησι πεπευσμένον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὡς ὑπάρχουσα ποτε ἀφανισθείη, τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἡπείρου· καὶ τοῦτο οἴεται βέλτιον εἶναι λέγειν ἢ διότι ὁ πλάσας αὐτὴν ἠφάνισεν, ὡς ὁ ποιητῆς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος. εἰκάξει
 30 δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ἐξαναστασιν ἐκ τῆς οἰκείας [κατὰ ληστείαν] γενέσθαι, οὐ κατὰ θαλάττης ἐφοδὸν ἀθρόαν συμβᾶσαν. ὑπονοεῖ δὲ

τὸ τῆς οἰκουμένης μήκος ἑπτά που μυριάδων σταδίων ὑπάρχον ἤμισυ εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου καθ' ὃν ελλήπται, ὥστε (φησὶν) ἀπὸ τῆς δύσεως εὐρω πλέων ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἔλθοι ἂν εἰς Ἰνδοὺς.

- 7 Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιᾶσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἡπείρους 5 διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῷ ἰσημερινῷ, δι' ὧν ἐμελλον ἐξαλλάξεις δεικνυσθαι ζῶων τε καὶ φυτῶν καὶ ἀέρων, τῶν μὲν τῇ κατεψυγμένη συναπτόντων τῶν δὲ τῇ διακεκαυμένη, ὥστε οἶονεῖ ζώνας εἶναι τὰς ἡπείρους, ἀνασκευάζει πάλιν καὶ ἐν ἀναλύσει δίκης γέ- 10 νεται, ἐπαινῶν πάλιν τὴν οὖσαν διαίρεσιν, θετικὴν ποιούμενος τὴν ζήτησιν πρὸς οὐδὲν χρησίμως. αἱ γὰρ τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραί, οὐδ' αἱ διάλεκτοι, ἀλλὰ C.103 κατὰ περίπτωσιν καὶ συντυχίαν· καὶ τέχνηαι δὲ καὶ δυ- 15 νάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις ἀρξάντων τινῶν κρατοῦσιν αἱ πλείους ἐν ὀποιοῦν κλίματι. ἔστι δέ τι καὶ παρὰ τὰ κλίματα, ὥστε τὰ μὲν φύσει ἔστιν ἐπιχωρία τισὶ τὰ δ' ἔθει καὶ ἀσκήσει. οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλογοι, Ἀακεδαιμόνιοι δ' οὐ καὶ οἱ ἔτι ἐγγυτέρω Θηβαῖοι, 20 ἀλλὰ μᾶλλον ἔθει· οὕτως οὐδὲ Βαβυλωνῖοι φιλόσοφοι φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει· καὶ ἰκπων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς καὶ ἄλλων ζῴων οὐ τόποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. ὁ δὲ συγγεῖ ταῦτα· ἐπαινῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τῶν ἡπείρων, οἷα 25 νῦν ἔστι, παραδείγματι χρῆται τῷ τοὺς Ἰνδοὺς τῶν Αἰθιοπῶν διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· εὐρνεστεροὺς γὰρ εἶναι καὶ ἥττον ἔψεσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχοντος· διὸ καὶ Ὅμηρον πάντας λέγοντα Αἰθίοπας δίχα διελεῖν „οἱ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,“ 30 Κράττητα δ' εἰσάγοντα τὴν ἑτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει· καὶ ἔδει (φησὶ)

μεταγράφειν οὕτως „ἡμὲν ἀπερχομένου Ἰπριόνοσ,“
οἶον ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες καὶ 8
αὐτοὶ δίχα διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀθίᾳ εἰσὶν
5 οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ, οὐδὲν διαφέροντες ἀλλήλων. ἐπειδ'
Ὅμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαιρεῖ τοὺς Αἰθίοπας, ὅτι τοὺς
Ἴνδοὺς ἦδει τειούτους τινὰς τοῖς σώμασιν (οὐδὲ γὰρ
ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἴνδοὺς εἰκὸς Ὅμηρον, ὅπου γε
οὐδ' ὁ Εὐεργέτης κατὰ τὸν Εὐδόξειον μῦθον ἦδει τὰ
10 κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν),
ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον
διαίρεσιν. ἐκεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου
διηγήσαμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνως γρά-
φειν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησί, κρεῖττον δ' οὐ-
15 τως εἶναι μεταθεῖναι „ἡμὲν ἀπερχομένου.“ τί οὖν δια-
φέρει τοῦτο τοῦ „ἡμὲν δυσομένου;“ πᾶν γὰρ τὸ τμήμα
τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύσιν δύσις καλεῖται, κα-
θάπερ καὶ τὸ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ
Ἄρατος ἐπισημαίνεται „ἦχί περ ἄκραι μίσγονται δύ-
20 σιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.“ εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατη-
τείου γραφῆς οὕτω βέλτιον, φήσει τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρι-
σταρχείου δεῖν. τοσαῦτα καὶ πρὸς Ποσειδώνιον· πολλὰ
γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκού- C.104
σης διαίτης, ὅσα γεωγραφικά· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπι-
25 σκεπτέον ἐν ἄλλοις ἢ οὐδὲ φροντιστέον· πολὺ γὰρ ἐστὶ
τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῷ καὶ τὸ Ἀριστοτελεῖζον, ὅπερ
ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκρουσιν τῶν αἰτιῶν.

Πολύβιος δὲ τὴν Εὐρώπην χωρογραφῶν τοὺς μὲν 4
ἀρχαίους εἶν φησι, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξετά-
30 ζειν Δικαίαρχόν τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευταῖον
πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ Πυθίαν,
ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλοὺς, ὄλην μὲν τὴν Βρετ-

τανικὴν ἔμβαδὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος, τὴν δὲ περιμέ-
τρον πλειόνων ἢ τεττάρων μυριάδων ἀποδόντος τῆς
νῆσου, προσιστορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Θούλης
καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε γῆ καθ' αὐτὴν
ὑπῆρχεν ἔτι οὔτε θάλαττα οὔτ' ἀήρ, ἀλλὰ σύγκριμά 5
τι ἐκ τούτων πλεύμονι θαλαττίῳ ἔοικός, ἐν ᾧ φησι τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα,
καὶ τοῦτον ὡς ἂν δεσμὸν εἶναι τῶν ὄλων, μήτε πορευ-
τὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα· τὸ μὲν οὖν τῷ πλεύμονι
ἔοικός αὐτὸς ἑωρακέναι, τὰλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. 10
ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Πυθέου, καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐν-
θύνδε πᾶσαν ἐπέλθοι τὴν παρωκεανίτιν τῆς Εὐρώπης
ἀπὸ Γαδείρων ἕως Τανάιδος.

- 2 Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο,
πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τὰ τοσαῦτα διαστή- 15
ματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο; τὸν δ' Ἐρατοσθένη
διαπορησαντα εἰ χρὴ πιστεύειν τούτοις, ὅμως περὶ τε
τῆς Βρεττανικῆς πεπιστευκέναι καὶ τῶν κατὰ Γάδειρα
καὶ τὴν Ἰβηρίαν· πολὺ δὲ φησι βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ
πιστεύειν ἢ τούτῳ. ὁ μὲντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν 20
Παγγαίαν λέγει πλεῦσαι, ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κό-
σμου περάτων καταπιτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς
Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἐρμῇ πιστεύσαι τις
λέγοντι. Ἐρατοσθένης δὲ τὸν μὲν Εὐήμερον Βεργαῖον
καλεῖν, Πυθέα δὲ πιστεύειν, καὶ ταῦτα μηδὲ Δικαιάρ- 25
χου πιστεύσαντος. τὸ μὲν οὖν μηδὲ Δικαιάρχου πι-
στεύσαντος γελοῖον, ὥσπερ ἐκείνῳ κανόνι χρῆσασθαι
προσῆκον, καθ' οὗ τοσοῦτους ἐλέγχους αὐτὸς προφέ-
ρεται. Ἐρατοσθένους δὲ εἴρηται ἢ περὶ τὰ ἐσπέρια καὶ
τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἄγνοια. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ 30
Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους
ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγ-

γνωίη; ἀλλὰ μὴν Πολύβιός γέ ἐστιν ὁ λαοδογματικὰς
καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιοῦνται περὶ τῶν ἐν τούτοις
τοῖς τόποις διαστημάτων καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἀλλ'
οὐδ' ἐν οἷς ἐκείνους ἐλέγχει καθαρεύων. τοῦ γοῦν Δι- C.105
5 καιάρχου μυρίους μὲν εἰπόντος τοὺς ἐπὶ στήλας ἀπὸ
τῆς Πελοποννήσου σταδίους, πλείους δὲ τούτων τοὺς
ἐπὶ τὸν Ἀδριανὸν μέχρι τοῦ μυχοῦ, τοῦ δ' ἐπὶ στήλας τὸ
μέχρι τοῦ πορθμοῦ τρισχιλίους ἀποδόντος, ὡς γίνε-
σθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισχιλίους τὸ ἀπὸ πορθμοῦ μέχρι
10 στήλαων· τοὺς μὲν τρισχιλίους ἔαν φησιν εἰτ' εὐ λαμ-
βάνονται εἴτε μὴ, τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως,
οὔτε τὴν παραλίαν ἐκμετροῦντι οὔτε τὴν διὰ μέσου
τοῦ πελάγους. τὴν μὲν γὰρ παραλίαν εἰκέναι μάλιστ'
ἀμβλεία γωνία, βεβηκνία ἐπὶ τε τοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν
15 στήλαων, κορυφὴν δ' ἐχούση Νάρβωνα, ὥστε συνίστα-
σθαι τρίγωνον βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐ-
θείαν, πλευρὰς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιούσας τὴν λε-
χθεῖσαν, ἣν ἢ μὲν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Νάρβωνος
μυρίων ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις,
20 ἢ δὲ λοιπὴ μικρῶ ἑλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων· καὶ μὴν
πλείστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λι-
βύην ὁμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος στα-
δίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων, κατὰ τὸ Σαρδόνιον δὲ
λαμβάνειν συναγωγὴν. ἀλλ' ἔστω, φησί, καὶ ἐκεῖνο
25 τρισχιλίων, προειλήφθω δ' ἐπὶ τούτοις δισχιλίων στα-
δίων τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Νάρβωνα, ὡς ἂν
κάθετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀμβλυ-
γωνίου· δηλον οὖν, φησίν, ἐκ τῆς παιδικῆς μετρή-
σεως, ὅτι ἢ σύμπασα παραλία ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ
30 στήλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας

20. post μικρῶ: λοιπὸν

πεντακοσίους σταδίους. προστεθέντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἔσονται στάδιοι, αὐτοὶ οἱ ἐκ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ὧν Δικαιάρχος εἶπε· πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν δεήσει, φησί, τι-5 θέναι κατ' ἐκείνον.

- 3 Ἄλλ' ὡ φίλε Πολύβιε, φάη τις ἄν, ὥσπερ τούτου τοῦ ψεύσματος ἐναργῆ παρίστησι τὸν ἔλεγχον ἢ πείρα ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκας αὐτός, εἰς μὲν Λευκάδα ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς 10 Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κεραύνια τοὺς ἴσους, καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυγίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Κεραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σταδίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πεντήκοντα· οὕτως κἀκεῖνα ψεύσματα ἔστιν ἀμφοτέρω, καὶ ὁ Δικαιάρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ πορ- 15 θμοῦ ἐπὶ στήλας εἶναι σταδίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὁ σὺ δοκεῖς ἀποδείξει· ὁμολογοῦσι γὰρ οἱ πλείστοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ δισχιλίων, συμφωνεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ περὶ τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης. μάλιστα γὰρ εἶναι φασὶ μυριάδων ἑπτὰ· 20 C.106 τούτου δὲ τὸ ἐσπέριον τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσικοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας, ἅπερ δυσμικώτατά ἐστι, μικρὸν ἀπολείπειν τῶν τρισμυρίων. συντιδέασι δ' οὕτως· ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ῥοδίας πεντακισχιλίους, ἐνθεν δ' ἐπὶ Σαλμώνιον τῆς 25 Κρήτης, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐφ' ἄκρον, χιλίους, αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μῆκος πλείους ἢ δισχιλίους ἐπὶ Κριοῦ μέταπον, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Πάχυνον τῆς Σικελίας τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἀπὸ Παχύνου δὲ ἐπὶ πορθμὸν πλείους ἢ χιλίους, εἶτα τὸ διάγραμμα τὸ ἐπὶ στή- 30 λας ἀπὸ πορθμοῦ μυρίους δισχιλίους, ἀπὸ στήλων δὲ ἐπὶ τὰ τελευτάα τοῦ Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἰβηρίας

περὶ τρισχιλίους. καὶ ἡ κάθεται δὲ οὐ καλῶς εἰληπται, εἴπερ ἡ μὲν Νάρβων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου σχεδόν τι ἴδρονται τῷ διὰ Μασσαλίας, αὕτη τε τῷ διὰ Βυζαντίου, καθάπερ καὶ Ἰππαρχος πείθεται, ἡ δὲ διὰ τοῦ πελάγους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ τῷ διὰ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοδίας, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥοδίας εἰς Βυζάντιον ὡς ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων ἀμφοῖν περὶ πεντακισχιλίους, ὡς εἰρήκασι, σταδίου· τοσοῦτοι γὰρ ἂν εἶεν καὶ οἱ τῆς εἰρημένης καθέτου. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ μέγιστον διάγραμμα τοῦ πελάγους τούτου τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Διβύην πεντακισχιλίων που σταδίων λέγουσιν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου, δοκεῖ μοι πεπλανημένως λέγεσθαι τοῦτο, ἢ πολὺ τὴν Διβύην κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσνεύειν ἐπὶ τὴν ἄρκτον καὶ συνάπτειν τῷ διὰ τῶν στηλῶν παραλλήλω. καὶ τοῦτο οὐκ εὖ λέγεται τὸ πλησίον τῆς Σαρδόνος τὴν λεχθεῖσαν κάθεται τελευτῶν· οὐ γὰρ παραπλήσιον, ἀλλὰ πολὺ δυσμικώτερον εἶναι τὸ διάγραμμα τοῦτο τῆς Σαρδόνος, ὅλον σχεδόν τι ἀπολαμβάνου ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τῷ Σαρδονίῳ τὸ Αἰγυπτικὸν πέλαγος· καὶ τῆς παραλλίας δὲ τὰ μήκη πεπλεόνασται, πλὴν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτόν γε.

Ἐξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἐρατοσθένους ἐπανορθοῖ, τὰ μὲν εὖ τὰ δὲ χειρὸν λέγων ἢ ἐκεῖνος. ἐξ Ἰθάκης μὲν γὰρ εἰς Κόρκυραν τριακοσίους εἰπόντος, πλείους φησὶν εἶναι τῶν ἑνακοσίων, ἐξ Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλονίκειαν ἑνακοσίους ἀποδόντος, πλείους τῶν δισχιλίων φησὶ· ταῦτα μὲν εὖ. ἀπὸ δὲ Μασσαλίας ἐπὶ στηλας λέγοντος ἑπτακισχιλίους, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης ἑξακισχιλίους, αὐτὸς λέγει χειρὸν πλείους ἢ ἑνακισχιλίους τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης μικρὸν ἐλάττους ἢ ὀκτακισχιλίους· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ἀληθείας ἐκεῖνος εἰρηκεν. οἱ γὰρ νῦν ὁμολογοῦσιν, εἴ τις τὰς τῶν

ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτέμνοιτο, μὴ μείζω τῶν ἑξακισχι-
 λίων σταδίων εἶναι τὸ μῆκος τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν
 C.107 ἀπὸ Πυρήνης ἕως τῆς ἑσπερίου πλευρᾶς. ὁ δ' αὐτὸν
 τὸν Τάγον ποταμὸν ὀκτακισχιλίων τίθησι τὸ μῆκος ἀπὸ
 τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν, οὐ δὴ που τὸ σὺν τοῖς 5
 σκολιώμασιν (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο), ἀλλ' ἐπ'
 εὐθείας λέγων, καίτοι γε ἀπὸ Πυρήνης αἱ τοῦ Τάγου
 πηγαὶ πλεον διέχουσι ἢ χιλίους σταδίους. πάλιν δὲ
 τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται, ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικὰ
 ὁ Ἑρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς ἔσθ' ὅσον τὰ 10
 μαχόμενα ἀποφαίνεται· ὅς γε μέχρι Γαδείρων ὑπὸ
 Γαλατῶν περιοικεῖσθαι φήσας [τὰ] ἔξωθεν αὐτῆς, εἰ γε
 τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδείρων ἔχουσι
 ἐκεῖνοι, τούτων ἐκλαθόμενος κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας
 περιόδον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέμνηται. 15

5 Τό [τε] μῆκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἑλαττόν ἐστι τοῦ
 συνάμφω τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθείς, οὐκ
 ὀρθῶς τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· τὸ μὲν γὰρ στόμα τὸ
 κατὰ στήλας φησὶν ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν
 ἐστίν, ὁ δὲ Τάναϊς ρεῖ ἀπὸ θερινῆς ἀνατολῆς· ἐλατ- 20
 τοῦται δὴ τοῦ συνάμφω μήκους τῶ μεταξὺ τῆς θερι-
 νῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία
 προλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν τοῦ πρὸς
 τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. χωρὶς γὰρ τοῦ περισκελοῦς
 ἐν πράγμασιν εὐαποδοτοῖς καὶ ψεῦδός ἐστι τὸ ἀπὸ θε- 25
 ρινῆς ἀνατολῆς τὸν Τάναϊν ρεῖν· ἅπαντες γὰρ οἱ ἔμ-
 πειροὶ τῶν τόπων ἀπὸ τῶν ἄρκτων ρεῖν φασιν εἰς τὴν
 Μαιῶτιν, ὥστε τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ τῆς
 Μαιώτιδος καὶ αὐτὸν τὸν ποταμὸν, ἐφ' ὅσον γνῶριμός
 ἐστίν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κείσθαι. 30

6 Οὐκ ἄξιοι δὲ λόγου τινὲς οἱ μὲν εἶπον ἀπὸ τῶν κατὰ
 τὸν Ἰστρον τόπων αὐτὸν τὰς ἀρχὰς ἔχειν καὶ ἀπὸ τῆς

ἐσπέρας, οὐκ ἐνθυμηθέντες ὡς μεταξὺ ὁ Τύρας καὶ
 Βορυσθένης καὶ Ἰβανίς μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς
 τὸν Πόντον, ὁ μὲν τῷ Ἰστροφὶ παράλληλος οἱ δὲ τῷ Τα-
 νάιδι· οὔτε δὲ τοῦ Τύρα τῶν πηγῶν καταπτεινόμενων
 5 οὔτε τοῦ Βορυσθένου οὔτε τοῦ Ἰβανίος, πολὺ ἂν εἴη
 ἀγνωστότερα τὰ ἐκείνων ἀρκτικώτερα· ὥσθ' ὁ δι'
 ἐκείνων ἄγων ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν τὸν Τάναϊν, εἴτ' ἐπι-
 στρέφων ἐπ' αὐτήν (αἱ γὰρ ἐκβολαὶ φανερώς ἐν τοῖς
 προσαρκτίοις μέρεσι τῆς λίμνης δείκνυνται καὶ τού-
 10 τοις τοῖς ἐσθινωτάτοις), πλαστός ἂν τις εἴη καὶ ἀπέ-
 ραντος λόγος. ὡς δ' αὐτως ἀπέραντος καὶ ὁ διὰ τοῦ
 Κανκάσου πρὸς ἄρκτον φήσας ρεῖν, εἴτ' ἐπιστρέφειν
 εἰς τὴν Μαιῶτιν· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο. ἀπὸ μέντοι
 τῆς ἀνατολῆς οὐδεὶς εἴρηκε τὴν φύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει
 15 οὔτως, οὐκ ἂν ὑπεναντίως τῷ Νείλω καὶ τρόπον τινα C.108
 κατὰ διάμετρον ρεῖν αὐτὸν ἀπεφαίνοντο οἱ χαριέστε-
 ροι, ὡς ἂν ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἢ παρακειμένου
 τινὸς τῆς φύσεως οὔσης ἐκατέρω ποταμῶ.

Ἡ τε τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης μέτρησις κατὰ 7
 20 παραλλήλου τῷ ἰσημερινῷ ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἐπὶ
 μῆκος οὕτως ἐκτέταται ὥστε καὶ τῶν ἡπείρων ἐκάστης
 οὕτω δεῖ λαμβάνειν τὸ μῆκος μεταξὺ μεσημβρινῶν
 δυεῖν κείμενον. τὰ τε μέτρα τῶν μηκῶν σταδιασμοὶ
 εἰσιν, οὓς θηρούμεν, ἢ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἰόντες ἢ
 25 τῶν παραλλήλων ὁδῶν ἢ πόρων. ὁ δὲ τοῦτον ἀφείς
 τὸν τρόπον καινὸν εἰσάγει τὸ μεταξὺ τῆς τε θερινῆς
 ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμημά τι τοῦ ἀρκτικοῦ
 ἡμικυκλίου. πρὸς δὲ τὰ ἀμετάπτωτα οὐδεὶς κανάσι καὶ
 μέτροις χρῆται τοῖς μεταπτώτοις οὐδὲ τοῖς κατ' ἄλλην
 30 καὶ ἄλλην σχέσιν λεγομένοις πρὸς τὰ καθ' αὐτὰ καὶ
 *διαφοράν. τὸ μὲν οὖν μῆκος ἀμετάπτωτον καὶ καθ'
 αὐτὸ λέγεται, ἀνατολὴ δ' ἰσημερινῆ καὶ δύσις, ὡς δ'

αὐτως θερινή τε καὶ χειμερινή, οὐ καθ' αὐτήν ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς· ἡμῶν δ' ἄλλοτ' ἄλλη μεταχωρῶντων, ἄλλοτ' ἄλλοι τόποι καὶ δύσεων εἰσι καὶ ἀνατολῶν ἰσημερινῶν τε καὶ τροπικῶν, τὸ δὲ μῆκος μένει ταῦτόν τῆς ἡπείρου. Τάνατον μὲν οὖν καὶ Νείλον οὐκ ἄτοπον πέρας 5 ποιεῖσθαι, θερινὴν δ' ἀνατολὴν ἢ ἰσημερινὴν καινόν.

- 8 Προπεπτωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἄκραις πλείοσι, βέλτιον μὲν οὗτος εἰρηκεν περὶ αὐτῶν Ἐρατοσθένους, οὐπω δὲ ἰκανῶς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τρεῖς ἔφη, τὴν ἐπὶ τὰς στηλάς καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν 10 πορθμόν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μαλέας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀθρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πάντ' ἔθνη καὶ τοῦ Τανάιδος. οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται, τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μαλέας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρίς 15 καὶ τῆς Θράκης τινὰ, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θρακίαν χειρρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ Σηστόν καὶ Ἄβυδον στενά (ἔχουσι δ' αὐτὴν Θρακίαι), πέμπτην δὲ τὴν κατὰ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος. τὰς μὲν οὖν δύο τὰς πρώτας δοτέον· ἀπλοῖς γὰρ 20 τισὶ περιλαμβάνονται κόλποις, ἡ μὲν τῷ μεταξὺ τῆς Κάλκης καὶ τοῦ Ἰερού ἄκρωτηρίου, ἐν ᾧ τὰ Γάδειρα, καὶ τῷ μεταξὺ στηλῶν καὶ τῆς Σικελίας πελάγει· ἡ δὲ τούτῳ τε καὶ τῷ Ἀθρίῳ, καίτοι ἢ γε τῶν Ἰαπύγων ἄκρα C.109 παρεμπίπτουσα καὶ τὴν Ἰταλίαν δικόρυφον ποιοῦσα 25 ἔχει τινὰ ἀντέμφασιν· αἱ λοιπαὶ δ' ἔτι ἐναργέστερον ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς οὔσαι ζητοῦσιν ἄλλην διαίρεσιν. ὥς δ' αὐτως ἔχει καὶ ἡ εἰς ἕξ διαίρεσις τὴν ὁμοίαν ἐνστασιν ἀκολουθῶς ταῖς ἄκραις διειλημμένη. ποιησόμεθα δ' ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὴν προσή- 30 κουςαν ἐπανόρθωσιν καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ διημάρτηται καὶ ἐν τῇ τῆς Αἰβύης

περιοδεία. νῦν δ' ἀρκέσει ταῦτα λεχθέντα πρὸς τοὺς
 πρὸ ἡμῶν, ὅσους φήθημεν ἱκανοὺς εἶναι παρατεθέν-
 τας ἐκμαρτυρεῖν ἡμῖν, ὅτι δικαίως προειλόμεθα καὶ
 αὐτοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον τοσαύτης ἐπανορθώσεως
 5 καὶ προσθήκης θεόμενον.

Ἐπεὶ δὲ τοῖς πρὸς ἐκείνους λόγοις συνεχῆς ἐστὶν ὅ
 ἡ ἐγγείρησις τῆς ἡμετέρας ὑποσχέσεως, λαβόντες ἀφ-
 ἤρην ἑτέραν λέγωμεν, ὅτι δεῖ τὸν χωρογραφεῖν ἐπιχει-
 ροῦντα πολλὰ τῶν φυσικῶς τε καὶ μαθηματικῶς λεγο-
 10 μένων ὑποθέσθαι; καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιάν τε
 καὶ πίστιν τὰ ἐξῆς πραγματεύεσθαι. εἴρηται γάρ, ὅτι
 οὐδ' οἰκοδόμος, οὐδ' ἀρχιτέκτων οἰκίαν ἢ πόλιν ἰδρῦ-
 σαι καλῶς οἷός τε γένριτ' ἂν ἀπρονοήτως ἔχων κλι-
 μάτων τε τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν καὶ σχημάτων τε καὶ
 15 μεγεθῶν καὶ θάλλπους καὶ ψύχους καὶ ἄλλων τοιού-
 των, μὴ τί γε τὴν ὅλην οἰκουμένην τοποθετῶν. αὐτὸ
 γὰρ τὸ εἰς ἐπίπεδον γράφειν ἐπιφάνειαν μίαν καὶ τὴν
 αὐτὴν τὰ τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἰνδικὰ καὶ τὰ μέσα τού-
 των, καὶ μηδὲν ἤττον δύσεις καὶ ἀνατολὰς ἀφορῶν
 20 καὶ μεσουρανήσεις ὡς ἂν κοινὰς παῖσι, τῷ μὲν προε-
 πινοήσαντι τὴν τοῦ οὐρανοῦ διάθεσιν τε καὶ κίνησιν
 καὶ λαβόντι, ὅτι σφαιρικὴ μὲν ἐστὶν ἡ κατ' ἀλήθειαν
 τῆς γῆς ἐπιφάνεια, πλάττεται δὲ νῦν ἐπίπεδος πρὸς
 τὴν ὄψιν, γεωγραφικὴν ἔχει τὴν παράδοσιν, τῷ δ' ἄλ-
 25 λως, οὐ γεωγραφικὴν. οὐ γὰρ ὥσπερ διὰ πεδίων ἰοῦσι
 μεγάλων, οἷον τῶν Βαβυλωνίων, ἢ διὰ πελάγους πα-
 ρίσταται τὰ πρόσω πάντα καὶ τὰ κατόπιν καὶ ἐκ πλα-
 γίων ἐπίπεδα; καὶ οὐδεμίαν ἀντέμφασιν παρέχει πρὸς
 τὰ οὐράνια καὶ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις καὶ σχέσεις
 30 πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, οὕτω καὶ γεωγρα-
 φοῦσιν παρίστασθαι ἀεὶ δεῖ τὰ ὅμοια. ὁ μὲν γὰρ πε-
 λαγῶν ἢ ὀφείων διὰ χώρας πεδιάδος κοινὰς τισι

φαντασίαις ἄγεται, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀπαιδευτος καὶ ὁ πολιτικὸς ἐνεργεῖ ταῦτά, ἅπειρος ὢν τῶν οὐρανοῦν
 C.110 καὶ τὰς πρὸς ταῦτα ἀντεμφάσεις ἀγνοῶν. ἀνατέλλοντα μὲν γὰρ ὄρα ἥλιον καὶ δύνοντα καὶ μεσουρανοῦντα, τίνα δὲ τρόπον, οὐκ ἐπισκοπεῖ· οὐδὲ γὰρ χρήσιμον 5 αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ παράλληλον ἐστάναι τῷ παρεστῶτι ἢ μὴ· τάχα δ' ἐπισκοποῦ μὲν ἄν τι, δούξει δ' ἐν τοῖς μαθηματικῶς λεγομένοις, καθάπερ οἱ ἐπιχώριοι· ἔχει γὰρ ὁ τόπος τοιαῦτα διαπτώματα. ὁ δὲ γεωγραφικὸς οὐκ ἐπιχωρίῳ γεωγραφεῖ, 10 οὐδὲ πολιτικῷ τοιοῦτῳ, ὅστις μηδὲν ἐφρόντισε τῶν λεγομένων ἰδίως μαθημάτων· οὐδὲ γὰρ θεωριστῆ καὶ σκαπανεῖ, ἀλλὰ τῷ πεισθῆναι δυναμένῳ τὴν γῆν ἔχειν οὕτω τὴν ὅλην, ὡς οἱ μαθηματικοὶ φασί, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην. κελεύει τε τοῖς 15 προσιοῦσιν ἐκεῖνα προενθυμηθεῖσι τὰ ἐξῆς ἐφορᾶν· ἐκείνοις γὰρ τὰ ἀκόλουθα ἐρεῖν, ὥστε μᾶλλον ποιήσασθαι τῶν παραδιδομένων ἀσφαλῆ τὴν χρῆσιν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἂν ἀκούωσι μαθηματικῶς, τοῖς δ' ἄλλως ἔχουσιν οὐ φησι γεωγραφεῖν. 20

2 Τὸν μὲν δὴ γεωγραφοῦντα πιστεῦσαι δεῖ περὶ τῶν ἐχόντων αὐτῷ τάξιν ἀρχῆς τοῖς ἀναμετρήσασιν τὴν ὅλην γῆν γεωμέτραις, τούτους δὲ τοῖς ἀστρονομικοῖς, ἐκείνους δὲ τοῖς φυσικοῖς. ἢ δὲ φυσικῆ ἀρετῆ τις· τὰς δ' ἀρετὰς ἀνυποθέτους φασὶν ἐξ αὐτῶν ἡρατημένας, 25 καὶ ἐν αὐταῖς ἐχούσας τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς περὶ τούτων πίστεις. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν φυσικῶν δεκνύμενα τοιαῦτά ἐστι· σφαιροειδῆς μὲν ὁ κόσμος καὶ ὁ οὐρανός, ἢ βοκῆ δ' ἐπὶ τὸ μέσον τῶν βαρέων· περὶ τοῦτο τε συνεστῶσα ἡ γῆ σφαιροειδῶς ὁμόκεντρος τῷ 30 μὲν οὐρανῷ μένει καὶ αὐτῇ καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἄξων καὶ τοῦ οὐρανοῦ μέσου τεταμένος, ὁ δ' οὐρανὸς περιφέρε-

ται περί τε αὐτὴν καὶ περὶ τὸν ἄξονα ἀπ' ἀνατολῆς
 ἐπὶ δύσιν, σὺν αὐτῷ δὲ οἱ ἀκλανεῖς ἀστέρες ὁμοταχεῖς
 τῷ πόλῳ. οἱ μὲν οὖν ἀκλανεῖς ἀστέρες κατὰ παραλλή-
 λων φέρονται κύκλων· παράλληλοι δ' εἰσὶ γνωριμώ-
 5 τατοι ὅ τε ἰσημερινὸς καὶ οἱ τροπικοὶ δύο καὶ οἱ ἄρκτι-
 κοί· οἱ δὲ πλάνητες ἀστέρες καὶ ἥλιος καὶ σελήνη κατὰ
 λοξῶν τινῶν τῶν τεταγμένων ἐν τῷ ζωδιακῷ. τούτοις
 δὲ πιστεύσαντες ἢ πᾶσιν ἢ τισὶν οἱ ἀστρονομικοὶ τὰ
 ἐξῆς πραγματεύονται, κινήσεις καὶ περιόδους καὶ
 10 ἐκλείψεις καὶ μεγέθη καὶ ἀποστάσεις καὶ ἄλλα μυρία·
 ὡς δ' αὐτῶς οἱ τὴν γῆν ὅλην ἀναμετροῦντες γεωμέτραι
 προστίθενται ταῖς τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν
 δόξαις, ταῖς δὲ τῶν γεωμετρῶν πάλιν οἱ γεωγράφοι.

Πεντάζωνον μὲν γὰρ ὑποθέσθαι δεῖ τὸν οὐρανόν, C.111
3
 15 πεντάζωνον δὲ καὶ τὴν γῆν, ὁμωνύμους δὲ καὶ τὰς
 ζώνας τὰς κάτω ταῖς ἄνω· τὰς δ' αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς
 εἰς τὰς ζώνας διαιρέσεως. διορίζονται δ' ἂν αἱ ζῶναι
 κύκλοις παραλλήλοις τῷ ἰσημερινῷ γραφομένοις ἐκα-
 τέρωθεν αὐτοῦ, δυσι μὲν τοῖς ἀπολαμβάνουσι τὴν
 20 διακεκαυμένην, δυσι δὲ τοῖς μετὰ τούτους, οἱ πρὸς μὲν
 τῇ διακεκαυμένῃ τὰς εὐκράτους δύο ποιοῦσι, πρὸς δὲ
 ταῖς εὐκράτοις τὰς κατεψυγμένας. ὑποπίπτει δ' ἐκά-
 στω τῶν οὐρανίων κύκλων ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώπυμος αὐτῷ,
 καὶ ἡ ζώνη δὲ ὡσαύτως τῇ ζώνῃ. εὐκράτους μὲν οὖν
 25 φασὶ τὰς οἰκείσθαι δυναμένας, ἀοικήτους δὲ τὰς ἄλ-
 λας, τὴν μὲν διὰ καῦμα τὰς δὲ διὰ ψῦχος. τὸν δ' αὐ-
 τὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἄρκτικῶν,
 παρ' οἷς εἰσὶν ἄρκτικοί, διορίζουσιν ὁμωνύμως τοῖς
 ἄνω τοὺς ἐπὶ γῆς ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἐκάστοις ὑπο-
 30 πίπτουτας. τοῦ δ' ἰσημερινοῦ δίχα τέμνοντος τὸν ὅλον
 οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν ἀνάγκη διαιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐν
 αὐτῇ ἰσημερινοῦ. καλεῖται δὲ τῶν ἡμισφαιρίων ἐκά-

τερον τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον· οὕτως δὲ καὶ τῆς διακεκαυμένης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κύκλου δίχα διαιρουμένης τὸ μὲν ἔσται βόρειον αὐτῆς μέρος τὸ δὲ νότιον· δῆλον δ' ὅτι καὶ τῶν εὐκράτων ζωνῶν ἡ μὲν ἔσται βόρειος ἡ δὲ νότιος ὁμωνύμως 5 τῷ ἡμισφαιρίῳ ἐν ᾧ ἔστι. καλεῖται δὲ βόρειον μὲν ἡμισφαίριον τὸ τὴν εὐκρατον ἐκείνην περιέχον, ἐν ἣ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι ἐπὶ τὴν δύσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστιν ὁ πόλος, ἐν ἀριστερᾷ δ' ὁ ἰσημερινός, ἡ ἐν ᾧ πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστι δύσις 10 ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀνατολή, νότιον δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον· ὥστε δῆλον ὅτι ἡμεῖς ἐσμεν ἐν θατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων, καὶ τῷ βορείῳ γε, ἐν ἀμφοτέροις δ' οὐχ οἷόν τε· „μέσσω γὰρ μεγάλοι ποταμοί, ὠκεανὸς μὲν πρῶτα,“ ἔπειτα ἡ διακεκαυμένη. οὔτε δὲ ὠκεανὸς ἐν μέσῳ τῆς 15 καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἔστί τέμνων ὄλην, οὔτ' οὖν διακεκαυμένου χωρίον· οὐδὲ δὴ μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται τοῖς κλίμασιν ὑπεναντίως ἔχον τοῖς λεχθεῖσιν ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ.

- 4 Λαβὼν οὖν ταῦθ' ὁ γεωμέτρης, προσχρησάμενος 20 τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ δεικνυμένοις, ἐν οἷς οἱ τε παράλληλοι τῷ ἰσημερινῷ εὐρίσκονται οἱ καθ' ἐκείστην τὴν οἰκῆσιν καὶ οἱ πρὸς ἄρθας τέμνοντες τούτους, γραφόμενοι δὲ διὰ τῶν πόλων, καταμετρεῖ τὴν μὲν οἰκῆσιμον ἐμβατεύων, τὴν δ' ἄλλην ἐκ τοῦ λόγου τῶν 25 ἀποστάσεων. οὕτω δ' ἂν εὐρίσκοι πόσον ἂν εἴη τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι πόλου, ὅπερ ἔστι τεταρτημόριον τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς· ἔχων δὲ τοῦτο C.112 ἔχει καὶ τὸ τετραπλάσιον αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἔστιν ἡ περιμέτρος τῆς γῆς. ὥσπερ οὖν ὁ μὲν τὴν γῆν ἀναμε- 30 τρῶν παρὰ τοῦ ἀστρονομοῦντος ἔλαβε τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ ἀστρονόμος παρὰ τοῦ φυσικοῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆ

καὶ τὸν γεωγράφον παρὰ τοῦ ἀναμετρηκότος ὄλην
 τὴν γῆν ὀρηθέντα, πιστεύσαντα τούτῳ καὶ οἷς ἐπί-
 στευσεν οὗτος, πρῶτον μὲν ἐκδέσθαι τὴν οἰκουμένην
 καθ' ἡμᾶς πόση τις καὶ ποία τὸ σχῆμα καὶ τὴν φύσιν
 5 οἷα ἐστὶ καὶ πῶς ἔχουσα πρὸς τὴν ὄλην γῆν (ἴδιον γὰρ
 τοῦ γεωγράφου τοῦτο), ἔπειτα περὶ τῶν καθ' ἕκαστα
 τῶν τε κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ποιήσασθαι
 τὸν προσήκοντα λόγον, παρασημαινόμενον ὅσα μὴ
 ἱκανῶς εἰρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν τοῖς μάλιστα πεπιστευ-
 10 μένοις ἀρίστοις γεγονέναι περὶ ταῦτα.

Ἐποκείσθω δὴ σφαιροειδῆς ἡ γῆ σὺν τῇ θαλάττῃ, 5
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἴσχουσα τοῖς πελάγεσι.
 συγκρούπτοιτο γὰρ ἂν τὸ ἐξέχον τῆς γῆς ἐν τῷ τοσοῦτῳ
 μεγέθει μικρὸν ὄν καὶ λανθάνειν δυνάμενον, ὥστε τὸ
 15 σφαιροειδὲς ἐπὶ τούτων οὐχ ὡς ἂν ἐκ τόρνου φαμέν,
 οὐδ' ὡς ὁ γεωμέτρης πρὸς λόγον, ἀλλὰ πρὸς αἰσθησιν
 καὶ ταύτην παχυτέραν. νοείσθω δὴ πεντάζωνος καὶ ὁ
 ἰσημερινὸς τεταγμένος ἐν αὐτῇ κύκλος, καὶ ἄλλος τού-
 τῳ παράλληλος, ὀρίζων τὴν κατεψυγμένην ἐν τῷ βο-
 20 ρείῳ ἡμισφαιρίῳ, καὶ διὰ τῶν πόλων τις τέμνων τού-
 τος πρὸς ὀρθάς. τοῦ δὴ βορείου ἡμισφαιρίου δύο
 περιέχοντος τεταρτημόρια τῆς γῆς, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερι-
 νὸς πρὸς τὸν διὰ τῶν πόλων, ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἀπο-
 λαμβάνεται τετράπλευρον χωρίου, οὗ ἡ μὲν βόρειος
 25 πλευρὰ ἡμισυ τοῦ πρὸς τῷ πόλῳ παραλλήλου ἐστίν,
 ἡ δὲ νότιος τοῦ ἰσημερινοῦ ἡμισυ, αἱ δὲ λοιπαὶ πλευ-
 ραὶ τμήματά εἰσι τοῦ διὰ τῶν πόλων ἀντικείμενα ἀλ-
 λήλοις, ἴσα τὸ μῆκος. ἐν θατέρῳ δὲ τῶν τετραπλεύρων
 τούτων (ὅποτέρῳ δ' οὐδὲν ἂν διαφέρειν δόξειεν)
 30 ἰδρῦσθαι φαμεν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην περὶ κλυ-
 στον θαλάττῃ καὶ ἰοικυῖαν νήσῳ· εἰρηται γὰρ ὅτι καὶ
 τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ λόγῳ δείκνυται τοῦτο. εἰ δ' ἀπι-

στει τις τῶ λόγῳ τούτῳ, διαφέρειοι ἂν πρὸς τὴν γεωγρα-
φίαν οὐδὲν νῆσον ποιεῖν, ἢ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλάβο-
μεν τούτῳ συγχωρεῖν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἠοῦς ἐκατέρω-
θεν περίπλους ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλὴν ὀλίγων
τῶν μέσων χωρίων. τὰῦτα δ' οὐ διαφέρει θαλάττη 5
περατουῖσθαι ἢ γῆ ἀοικήτῳ· ὁ γὰρ γεωγραφῶν ζητεῖ
τὰ γνώριμα μέρη τῆς οἰκουμένης εἰπεῖν, τὰ δ' ἄγνωστα
C.113 ἔῃ καθάπερ καὶ τὰ ἔξω αὐτῆς. ἀρκέσει δ' ἐπιζεύξασιν
εὐθείαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ ὕστατα σημεῖα τοῦ ἐκατέρω-
θεν παράπλου τὸ πᾶν ἐκπληρῶσαι σχῆμα τῆς λεγομέ- 10
νης νήσου.

- 6 Προκεισθῶ δὴ ἡ μὲν νῆσος ἐν τῶ λεχθέντι τετρα-
πλεύρῳ. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ μέγεθος αὐτῆς τὸ φαινόμε-
νον, ἀφελόντας ἀπὸ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τῆς γῆς τὸ
ἡμισφαίριον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἡμισυ, 15
ἀπὸ δ' αὐτοῦ πάλιν τὸ τετράπλευρον, ἐν ᾧ δὴ τὴν
οἰκουμένην κείσθαι φάμεν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τοῦ
σχήματος ὑπολαβεῖν δεῖ τὸ φαινόμενον τοῖς ὑποκει-
μένοις ἐφαρμοτόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ τοῦ ἰση-
μερινοῦ καὶ τοῦ ληφθέντος παραλλήλου τούτῳ πρὸς 20
τῶ πόλῳ τμήμα τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου σπώνδυλός
ἐστὶ τὸ σχῆμα, ὃ δὲ διὰ τοῦ πόλου δίχα τέμνων τὸ
ἡμισφαίριον δίχα τέμνει καὶ τὸν σπώνδυλον καὶ ποιεῖ
τὸ τετράπλευρον, ἔσται δῆλον ὅτι σπονδύλου ἐπιφα-
νείας ἡμισυ τὸ τετράπλευρον, ᾧ ἐπίκειται τὸ Ἄτλαν- 25
τικὸν πέλαγος, ἢ δ' οἰκουμένην χλαμυδοειδῆς ἐν τούτῳ
νήσος, ἔλαττον ἢ ἡμισυ τοῦ τετραπλεύρου μέρος οὔσα.
φανερὸν δὲ τοῦτο ἐκ τῆ γεωμετρίας καὶ τοῦ πλήθους
τῆς περιεχυμένης θαλάττης, καλυπτούσης τὰ ἄκρα
τῶν ἠπείρων ἐκατέρωθεν καὶ συναγούσης εἰς μύου- 30
ρον σχῆμα, καὶ τρίτου τοῦ μήκους καὶ πλάτους τοῦ
μεγίστου, ὧν τὸ μὲν ἑπτὰ μυριάδων σταδίων ἐστίν,

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περατούμενον θαλάττη μηκέτι κλει-
σθαι δυναμένη διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἰσημίαν, τὸ* δ'
ἐλαττον τριῶν μυριάδων ὀριζόμενον τῷ ἀοικῆτῳ διὰ
θάλασπος ἢ ψῦχος. αὐτὸ γὰρ τὸ διὰ θάλασπος ἀοικῆτον
5 τοῦ τετραπλεύρου, πλάτος μὲν ἔχον ὀκτακισχιλίων καὶ
ὀκτακοσίων σταδίων, μῆκος δὲ τὸ μέγιστον μυριάδων
δώδεκα καὶ ἑξακισχιλίων, ὅσον ἐστὶν ἡμισυ τοῦ ἰσημε-
ρινοῦ πλέον ἂν εἴη τὸ λοιπόν.

Τούτοις δὲ συνφθὰ πάς ἐστι καὶ τὰ ὑπὸ Ἰκπάρ- 7
10 χου λεγόμενα· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὑποθέμενος τὸ μέγε-
θος τῆς γῆς ὅπερ εἶπεν Ἐρατοσθένης, ἐντεῦθεν δεῖν
ποιεῖσθαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἀφαίρεσιν· οὐ γὰρ πολὺ
διοίσειν πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων καθ' ἑκά-
στην τὴν οἰκησιν οὕτως ἔχειν τὴν ἀναμέτρησιν, ἢ ὡς
15 οἱ ὕστερον ἀποδεδώκασιν. ὄντος δὲ κατ' Ἐρατοσθένη
τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου σταδίων μυριάδων πέντε καὶ
εἴκοσι καὶ δισχιλίων, τὸ τεταρτημόριον εἴη ἂν ἕξ μυ-
ριάδες καὶ τρισχίλιοι· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν πόλον πεντεκαίδεκα ἑξηκοντάδων,
20 οἷον ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς ἐξήκοντα, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν τετάρτων· οὗτος C.114
δ' ἐστὶν ὁ διὰ Σηήνης γραφόμενος παράλληλος. συλ-
λογίζεται δὲ τὰ καθ' ἑκαστα διαστήματα ἐκ τῶν φαι-
νομένων μέτρων· τὸν μὲν γὰρ τροπικὸν κατὰ Σηήνην
25 κείσθαι συμβαίνει, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὰς θερινὰς
τροπὰς ἄσκιός ἐστὶν ὁ γνώμων μέσης ἡμέρας· ὁ δὲ διὰ
τῆς Σηήνης μεσημβρινὸς γράφεται μάλιστα διὰ τῆς
τοῦ Νείλου ῥύσεως ἀπὸ Μερόης ἕως Ἀλεξανδρείας·
στάδιοι δ' εἰσὶν οὗτοι περὶ μυρίους· κατὰ μέσον δὲ τὸ
30 διάστημα τὴν Σηήνην ἰδρῦσθαι συμβαίνει, ὥστ' ἐν-
τεῦθεν ἐπὶ Μερόην πεντακισχίλιοι προΐοντι δ' ἐπ'
εὐθείας ὅσον τρισχιλίους σταδίους ἐπὶ μεσημβρίαν

οὐκέτ' οἰκήσιμα τ' ἄλλα ἐστὶ διὰ καῦμα, ὥστε τὸν διὰ τούτων τῶν τόπων παράλληλον, τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου, πέρασ καὶ ἀρχὴν δεῖ τίθεσθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης πρὸς μεσημβρίαν. ἐπεὶ οὖν πεντακισχίλιοι μὲν εἰσὶν οἱ ἀπὸ Σηήνης εἰς Με- 5 ρόην, ἄλλοι δὲ προσγεγόνασι τρισχίλιοι, εἴεν ἂν οἱ πάντες ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς οἰκουμένης ὀκτακισχίλιοι. ἐπὶ δέ γε τὸν ἰσημερινὸν ἀπὸ Σηήνης μύριοι ἑξακισχίλιοι ὀκτακόσιοι (τοσοῦτοι γάρ εἰσιν οἱ τῶν τεττάρων ἑξηκοντάδων, τεθείσης ἐκάστης τετρακισχιλίων καὶ 10 διακοσίων), ὥστε λοιποὶ εἴεν ἂν ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς οἰκουμένης ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι, ἀπὸ δὲ Ἀλεξανδρείας δισμύριοι χίλιοι ὀκτακόσιοι. κάλιον δ' ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' εὐθείας τῇ ῥύσει τοῦ Νείλου πάντες ὁμολογοῦσι τὸν ἐπὶ Ῥόδον πλοῦν 15 κάντεῦθεν δὲ τὸν τῆς Καρίας παράπλου καὶ Ἰωνίας μέχρι τῆς Τρωάδος καὶ Βυζαντίου καὶ Βορυσθένους. λαβόντες οὖν τὰ διαστήματα γνώριμα καὶ πλεόμενα σκοποῦσι τὰ ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ἐπ' εὐθείας ταύτη τῇ γραμμῇ μέχρι τίνος οἰκήσιμά ἐστι, καὶ περατοὶ τὰ 20 προσάρκτια μέρη τῆς οἰκουμένης. οἰκοῦσι δ' ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ὕστατοι τῶν γνωρίμων Σκυθῶν Ῥωξολανοί, νοτιώτεροι ὄντες τῶν ὑπὲρ τῆς Βρεττανικῆς ἐσχάτων γνωριζομένων· ἤδη δὲ τὰπέκεινα διὰ ψυχὸς ἀοίκητά ἐστι· νοτιώτεροι δὲ τούτων καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς 25 Μαιώτιδος Σαυρομάται καὶ Σκύθαι μέχρι τῶν ἐφ' ὧν Σκυθῶν.

- 8 Ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Πυθίας τὰ περὶ Θούλην τὴν βορειοτάτην τῶν Βρεττανίδων ὕστατα λέγει, παρ' οἷς ὁ αὐτός ἐστι τῷ ἀρκτικῷ ὁ θερινὸς τροπικὸς κύ- 30 κλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἱστορῶ, οὐδ' ὅτι Θούλη νήσος ἐστὶ τις οὔτ' εἰ τὰ μέχρι δεῦρο οἰκήσιμά

ἔστιν, ὅπου ὁ θειρινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται. νο-
 μίξω δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἰκου-
 μένης πέρασ τὸ προσάρκτιον· οἱ γὰρ νῦν ἱστοροῦντες^{C.115}
 περαιτέρω τῆς Ἰέρηνς οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς
 5 ἄρκτον πρόκειται τῆς Βρεττανικῆς πλησίον, ἀγρίων
 τελέως ἀνθρώπων καὶ κακῶς οἰκούντων διὰ ψῦχος,
 ὥστ' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρασ εἶναι θετέον. τοῦ δὲ
 παραλλήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου διὰ Μασσαλίας πως
 ἰόντος, ὡς φησιν Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθίᾳ (φησὶ
 10 γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον τοῦ γινώμενος
 πρὸς τὴν σκιάν, ὃν εἶπεν ὁ Πυθίας ἐν Μασσαλία), τοῦ
 δὲ διὰ Βορυσθένους ἀπὸ τούτου διέχοντος περὶ τρισ-
 χιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἶη ἂν ἐκ τοῦ διαστήματος
 τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν ἐνταῦθά που
 15 πίπτων ὁ διὰ τοῦ Βορυσθένους κύκλος. πανταχοῦ δὲ
 παρακρουόμενος τοὺς ἀνθρώπους ὁ Πυθίας κἀνταῦ-
 θά που διέψευσται· τὸ μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ στηλῶν γραμ-
 μὴν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Ἀθήνας καὶ Ρόδον
 τόπους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείσθαι ὁμολόγηται
 20 παρὰ πολλῶν· ὁμολογεῖται δὲ ὅτι καὶ διὰ μέσου πως
 τοῦ πελάγους ἐστὶν ἢ ἀπὸ στηλῶν ἐπὶ τὸν πορθμὸν. οἱ
 δὲ πλείοντες τὸ μέγιστον διάγραμμα ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐπὶ
 τὴν Λιβύην εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου στα-
 δίων πεντακισχιλίων, τοῦτο δ' εἶναι καὶ τὸ μέγιστον
 25 κλάτος τοῦ πελάγους, ὥστ' εἶη ἂν τὸ ἀπὸ τῆς λεχθεί-
 σης γραμμῆς ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου σταδίων δισχι-
 λίων πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ Μασσαλίαν ἐλαττόνων· νο-
 τιωτέρα γὰρ ἐστὶν ἢ Μασσαλία τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου.
 τὸ δέ γε ἀπὸ τῆς Ροδίας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐστὶ τετρα-
 30 κισχιλίων που καὶ ἑνακοσίων σταδίων, ὥστε πολὺ

15. post πανταχοῦ: πολλαχοῦ

ἀρκτικώτερος ἂν εἴη ὁ διὰ Βυζαντίου τοῦ διὰ Μασσα-
 λίας. τὸ δ' ἐκείθεν ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν δύναται συμ-
 φωνεῖν τῷ ἀπὸ Βυζαντίου ἐπὶ Βορυσθένη· τὸ δ' ἐκεί-
 θεν ἐπὶ τὴν Ἰέρην οὐκέτι γνώριμον πόσον ἂν τις
 θεῖη, οὐδ' εἰ περαιτέρω ἐτι οἰκῆσιμά ἐστιν, οὐδὲ δεῖ 5
 φροντίζειν τοῖς ἐπάνω λεχθεῖσι [προσέχοντας]· πρὸς
 τε γὰρ ἐπιστήμην ἀρκεῖ τὸ λαβεῖν, καθάπερ ἐπὶ τῶν
 νοτίων μερῶν, ὅτι ὑπὲρ Μερόης μέχρι τρισχιλίων στα-
 δίων προσελθόντι τῆς οἰκησίμου εἴδεσθαι [πέρας] προσ-
 ῆκεν (οὐχ ὡς ἂν τούτου ἀκριβεστάτου πέρατος ὄν- 10
 τος, ἀλλ' ἐγγύς γε τὰ κριβοῦς), οὕτω καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλείους τούτων θετέον ἢ μικρῶ
 πλείους, οἷον τετρακισχιλίους. πρὸς τε τὰς ἡγεμονικὰς
 χρείας οὐδὲν ἂν εἴη πλεονέκτημα τὰς τοιαύτας γνωρί-
 ζειν χώρας καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ μάλιστα εἰ νῆ- 15
 σους οἰκοῖεν τοιαύτας, αἷ μῆτε λυπεῖν μῆτ' ὠφελεῖν
 ἡμᾶς δύνανται μηδὲν διὰ τὸ ἀνεπίπλεκτον· καὶ γὰρ
 τὴν Βρεττανικὴν ἔχειν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρό-
 νησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόβος ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐστίν
 C.116 (οὐ γὰρ ἰσχύουσι τοσοῦτον ὥστ' ἐπιδιαβαλεῖν ἡμῖν) 20
 οὔτ' ὠφέλεια τοσαύτη τις, εἰ κατάσχοιεν. πλεον γὰρ ἐκ
 τῶν τελῶν δοκεῖ προσφέρεσθαι νῦν ἢ ὁ φόρος δύναται
 συντελεῖν, ἀφαιρουμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δα-
 πάνης τὸ φρουρησον καὶ φορολογῆσον τὴν νῆσον·
 πολὺ δ' ἂν ἐπιγένοιτο τὸ ἄχρηστον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν 25
 περὶ ταύτην νήσων.

- 9 Εἰ δὲ προστεθεῖη τῷ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας μέχρι Βο-
 ρυσθένου διαστήματι τὸ ἀπὸ Βορυσθένου ἐπὶ τὰς
 ἄρκτους τῶν τετρακισχιλίων σταδίων διάστημα, γίνε-
 ται τὸ πᾶν μύριοι δισχίλιοι ἑπτακόσιοι στάδιοι, τὸ δ' 30
 ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ νότιον πέρας ἐστὶ τῆς οἰκουμέ-
 νης μύριοι ἑξακισχίλιοι ἑξακόσιοι, ὥστε τὸ σύμπαν

πλάτος τῆς οἰκουμένης εἴη ἂν ἕλαττον τῶν τρισμυρίων ἀπὸ νότου πρὸς ἄρκτον· τὸ δέ γε μῆκος περὶ ἑπτὰ μυριάδας λέγεται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς τὸ ἀπὸ τῶν ἄρκρων τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς, τὸ μὲν ὁδοῖς τὸ δὲ ταῖς ναυτιλίαις ἀναμετρημένον. ὅτι δ' ἐντὸς τοῦ λεχθέντος τετραπλευρου τὸ μῆκος ἐστὶ τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου τῶν παραλλήλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν θῆλον, ὥστε πλεόν ἢ διαπλάσιόν ἐστὶ τοῦ πλάτους τὸ μῆκος. λέγεται δὲ καὶ χλαμυδοειδὲς πως τὸ σχῆμα· πολλὴ γὰρ συναγωγή τοῦ πλάτους πρὸς τοὺς ἄρκρους εὐρίσκεται καὶ μάλιστα τοῖς ἐσπερίοις, τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντων ἡμῶν.

Νυνὶ μὲν οὖν ἐπιγεγράφαμεν ἐπὶ σφαιρικῆς ἐπιφανείας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φαμεν ἰδρῦσθαι τὴν οἰκουμένην· καὶ δεῖ τὸν ἐγγυτάτω διὰ τῶν χειροκμήτων σχημάτων μιμούμενον τὴν ἀλήθειαν ποιήσαντα σφαιραν τὴν γῆν, καθάπερ τὴν Κρατήτειον, ἐπὶ ταύτης ἀπολαβόντα τὸ τετράπλευρον ἐντὸς τούτου τιθέναι τὸν πίννακα τῆς γεωγραφίας. ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλης δεῖ σφαιρας, ὥστε πολλοστημόριον αὐτῆς ὑπάρχον τὸ λεχθὲν τμήμα ἱκανὸν γενέσθαι δέξασθαι σαφῶς τὰ προσήκοντα μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν οἰκίαν παρασχεῖν ὄψιν τοῖς ἐπιβλέπουσι, τῷ μὲν δυναμένῳ κατασκευάσασθαι τηλικαύτην οὔτω ποιεῖν βέλτιον· ἔστω δὲ μὴ 20 μείω δέκα ποδῶν ἔχουσα τὴν διάμετρον· τῷ δὲ μὴ δυναμένῳ τηλικαύτην ἢ μὴ πολλῷ ταύτης ἐνδειξτέραν ἐν ἐπιπέδῳ καταγραπτέον πίνακι τοῦλάχιστον ἑπτὰ ποδῶν. διοίσει γὰρ μικρόν, ἐὰν ἀντὶ τῶν κύκλων τῶν τε παραλλήλων καὶ τῶν μεσημβρινῶν, οἷς τὰ τε κλίματα καὶ τοὺς ἀνέμους διασαφοῦμεν καὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς καὶ τὰς σχέσεις τῶν τῆς γῆς μερῶν πρὸς ἀλλήλά τε καὶ τὰ οὐράνια, εὐθείας γράφωμεν, τῶν μὲν

παραλλήλων παραλλήλους, τῶν δὲ ὀρθῶν πρὸς ἐκεί-
 C.117 νους ὀρθάς, τῆς διανοίας ῥαδίως μεταφέρειν δυναμέ-
 νης τὸ ὑπὸ τῆς ὄψεως ἐν ἐπιπέδῳ θεωρούμενον ἐπι-
 φανεία σχῆμα καὶ μέγεθος ἐπὶ τὴν περιφερῆ τε καὶ
 σφαιρικῆν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τῶν λοξῶν κύκλων 5
 καὶ εὐθειῶν φαμεν. εἰ δ' οἱ μεσημβρινοὶ οἱ παρ' ἐκά-
 στοις [διὰ] τοῦ πόλου γραφόμενοι πάντες συννεύου-
 σιν ἐν τῇ σφαίρᾳ πρὸς ἓν σημεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ
 γε οὐ διοίσει πίνακι τὰς εὐθείας μικρὰς συννευούσας
 ποιεῖν μόνον τὰς μεσημβρινάς· οὐδὲ γὰρ πολλαχοῦ 10
 τοῦτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ἐκφανής ἐστὶν ὥσπερ ἡ περι-
 φέρεια οὕτω καὶ ἡ σύννευσις, μεταφερομένων τῶν
 γραμμῶν εἰς τὸν πίνακα τὸν ἐπίπεδον καὶ γραφομέ-
 νων εὐθειῶν.

11 Καὶ δὴ καὶ τὸν ἐξῆς λόγον ὡς ἐν ἐπιπέδῳ πίνακι 15
 τῆς γραφῆς γινομένης ἐκθήσομεν. ἐροῦμεν δὴ τὴν μὲν
 ἐπιελθόντες αὐτοὶ τῆς γῆς καὶ θαλάττης, περὶ ἧς δὲ
 πιστεύσαντες τοῖς εἰκουῖσιν ἢ γράψασιν. ἐπήλθομεν
 δὲ ἐπὶ δύοσιν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι τῶν κατὰ
 Σαρδόνα τόπων τῆς Τυρρηνίας, ἐπὶ μεσημβρίαν δὲ 20
 ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων·
 οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς ἂν εὐρεθῆι τῶν γεωγρα-
 φησάντων πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπεληλυθῶς τῶν
 λεχθέντων διαστημάτων, ἀλλ' οἱ πλεονάσαντες περὶ
 τὰ δυσμικὰ μέρη τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς οὐ τοσοῦ- 25
 τον ἤψαντο, οἱ δὲ περὶ τὰναντία τῶν ἐσπερίων ὑπέ-
 ρησαν· ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τῶν πρὸς νότον καὶ τὰς
 ἄρκτους. τὸ μέντοι πλεόν κάκεινοι καὶ ἡμεῖς ἀποῆ
 παραλαβόντες συντίθεμεν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγε-
 θος καὶ τὴν ἄλλην φύσιν ὅποια καὶ ὁπόση, τὸν αὐτὸν 30
 τρόπον ὅνπερ ἡ διάνοια ἐκ τῶν αἰσθητῶν συντίθησι
 τὰ νοητά· σχῆμα γὰρ καὶ χροῖαν καὶ μέγεθος μήλου καὶ

ὄδμην καὶ ἀφὴν καὶ χυμὸν ἀπαγγέλλουσιν αἱ αἰσθη-
σεις, ἐκ δὲ τούτων συντίθησιν ἡ διάνοια τὴν τοῦ μῆ-
λου νόησιν· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχημάτων τὰ
μέρη μὲν αἰσθησις ὁρᾷ, τὸ δ' ὅλον ἐκ τῶν ὁραθέντων
5 ἡ διάνοια συντίθησιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλομαθεῖς ἄν-
δρες ὥσπερ αἰσθητηρίοις πιστεύσαντες τοῖς ἰδοῦσι καὶ
πλανηθεῖσιν οὖν ἔτυχε τόπους ἄλλοις κατ' ἄλλα μέρη
τῆς γῆς, συντιθέασιν εἰς ἓν διάγραμμα τὴν τῆς ὅλης
οἰκουμένης ὄψιν· ἐπεὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντα μὲν αὐ-
10 τοὶ πράττουσιν, οὐ πανταχοῦ δὲ πάρεισιν, ἀλλὰ πλε-
στα κατορθοῦσι δι' ἐτέρων, ἀγγέλοις πιστεύοντες καὶ
πρὸς τὴν ἀκοὴν διαπέμποντες οἰκείως τὰ προστάγ-
ματα. ὁ δ' ἀξιῶν μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας ἀναιρεῖ
τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον, ἧτις πρὸς ἐπιστήμην ὀφθαλ-
15 μοῦ πολὺ κρείττων ἐστί.

Μάλιστα δ' οἱ νῦν ἄμεινον ἔχοιεν ἄν τι λέγειν 12
περὶ τῶν κατὰ Βρεττανούς καὶ Γερμανούς καὶ τοὺς
περὶ τὸν Ἰστρον τοὺς τε ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς Γέτας τε C.118
καὶ Τυρσεγέτας καὶ Βαστάρνας, ἔτι δὲ τοὺς περὶ τὸν
20 Καύκασον, οἷον Ἀλβανούς καὶ Ἰβηρας. ἀπήγγελλται
δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τῶν τὰ Παρθικὰ συγγραφάντων, τῶν
περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμιτηνόν, ἃ πολλῶν ἐκεῖ-
νοι μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ἰρμανίαν καὶ τὴν
Βακτριανήν· τῶν τε Ῥωμαίων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα
25 Ἀραβίαν ἐμβαλόντων μετὰ στρατιᾶς νεωστί, ἧς ἦγετο
ἀνὴρ φίλος ἡμῖν καὶ ἑταῖρος Αἰλῖος Γάλλος, καὶ τῶν
ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπόρων στόλοις ἤδη πλεόντων
διὰ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τῆς
Ἰνδικῆς, πολὺ μᾶλλον καὶ ταῦτα ἐγνωσται τοῖς νῦν ἢ
30 τοῖς πρὸ ἡμῶν. ὅτε γοῦν Γάλλος ἐπῆρχε τῆς Αἰγύ-
πτου, συνόντες αὐτῷ καὶ συναναβέντες μέχρι Συρίας
καὶ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων ἱστοροῦμεν, ὅτι καὶ ἐκατὸν

καὶ εἰκοσὶ νῆες πλέοιεν ἐκ Μυθῶς ὄρμον πρὸς τὴν Ἰνδικήν, πρότερον ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν βεσουλῶν ὀλίγων παντάπασι θαρρούντων πλεῖν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ἐμπορεύεσθαι φόρτον.

- 13 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ κυριώτατα καὶ πρὸς ἐπίστημην καὶ πρὸς τὰς χρείας τὰς πολιτικὰς ταῦτα, σχῆμα καὶ μέγεθος εἰπεῖν ὡς ἀπλούστατα ἐγχειρῶν τὸ πᾶν εἰς τὸν γεωγραφικὸν πίνακα, συμπαραδηλοῦντα καὶ τὸ ποῖόν τι καὶ πόστον μέρος τῆς ὅλης γῆς ἐστὶ· τοῦτο μὲν γὰρ οἰκεῖον τῷ γεωγράφῳ, τὸ δὲ καὶ περὶ ὅλης ἀκριβολογεῖσθαι τῆς γῆς καὶ περὶ τοῦ σπονδύλου παντὸς ἧς λέγομεν ζώνης ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης ἐστίν, οἷον εἰ περιοικεῖται καὶ κατὰ θάτερον τεταρτημόριον ὁ σπόνδυλος· καὶ γὰρ εἰ οὕτως ἔχει, οὐχ ὑπὸ τούτων γε οἰκεῖται τῶν παρ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐκείνην ἄλλην οἴκου μένην θετέον, ὅπερ ἐστὶ πιθανόν. ἡμῖν δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ταύτῃ λεκτέον.

- 14 Ἔστι δὴ τι γλαυδοειδὲς σχῆμα τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης, οὗ τὸ μὲν πλάτος ὑπογράφει τὸ μέγιστον ἢ διὰ τοῦ Νεῖλου γραμμῆ, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ διὰ τῆς Κινναμοφόρου παραλλήλου καὶ τῆς τῶν Ἀγυπτίων τῶν φυγάδων νήσου μέχρι τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης παραλλήλου, τὸ δὲ μῆκος ἢ ταύτη πρὸς ὄρθας ἀπὸ τῆς ἐσπέρας διὰ στηλῶν καὶ τοῦ Σκελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου, παρὰ τὸν Ταῦρον ἰοῦσα τὸν διεξωκότα τὴν Ἀσίαν καὶ καταστρέφοντα ἐπὶ τὴν ἐξίαν θάλατταν μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Βακτριανῆς Σκυθῶν. δεῖ δὴ νοῆσαι παραλληλόγραμμόν τι, ἐν ᾧ τὸ γλαυδοειδὲς σχῆμα ἐγγεγραπται οὕτως ὥστε τὸ μῆκος τῷ μήκει ὁμολογεῖν καὶ ἴσον εἶναι τὸ μέγιστον καὶ τὸ πλάτος τῷ πλάτει. τὸ μὲν δὴ γλαυδοειδὲς σχῆμα οἰκουμένη ἐστὶ· τὸ δὲ πλάτος

ὀρίζεσθαι ἔφαμεν αὐτῆς ταῖς ἐσχάταις παραλλήλοις
 πλευραῖς, ταῖς διοριζούσαις τὸ οἰκήσιμον αὐτῆς καὶ τὸ C.119
 ἀοίκητον ἐφ' ἑκάτερα. αὐταὶ δ' ἦσαν πρὸς ἄρκτοις
 μὲν ἢ διὰ τῆς Ἰέρνης, πρὸς δὲ τῇ διακεκαυμένη ἢ διὰ
 5 τῆς Κιναμωμοφόρου· αὐταὶ δὴ προσεκβαλλόμεναι
 ἐπὶ τε τὰς ἀνατολὰς καὶ ἐπὶ τὰς δύσεις μέχρι τῶν ἀν-
 ταιρόντων μερῶν τῆς οἰκουμένης ποιήσουσί τι παραλ-
 ληλόγραμμον πρὸς τὰς ἐπιξενγνουσας διὰ τῶν ἄκρων
 αὐτάς. ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη, φα-
 10 νερόν ἐκ τοῦ μήτε τὸ πλάτος αὐτῆς τὸ μέγιστον ἔξω
 πίπτειν αὐτοῦ μήτε τὸ μήκος· ὅτι δ' αὐτῆς ἡλαμυδοει-
 δὲς τὸ σχῆμά ἐστίν, ἐκ τοῦ τὰ ἄκρα μυουρίζειν τὰ τοῦ
 μήκους ἐκατέρωθεν, κλυζόμενα ὑπὸ τῆς θαλάττης, καὶ
 ἀφαιρεῖν τοῦ πλάτους· τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν περι-
 15 πλευσάντων τὰ τε ἑῶα μέρη καὶ τὰ δυσμικὰ ἐκατέρω-
 θεν. τῆς τε γὰρ Ἰνδικῆς νοτιωτέραν πολὺ τὴν Ταπρο-
 βάνην καλουμένην νῆσον ἀποφαίνουσιν, οἰκουμένην
 ἔτι καὶ ἀνταίρουσαν τῇ τῶν Αἰγυπτίων νήσῳ καὶ τῇ
 τὸ κιννάμωμον φερούσῃ γῆ· τὴν γὰρ κρᾶσιν τῶν ἀέ-
 20 ρων παραπλησίαν εἶναι· τῆς τε μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς Σκυ-
 θίας τῆς ὑστάτης ἀρκτικώτερα ἐστὶ τὰ κατὰ τὸ στόμα
 τῆς Ἰρμανίας θαλάττης καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν
 Ἰέρνην. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἔξω στηλῶν λέγεται·
 δυσμικιώτατον μὲν γὰρ σημεῖον τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν
 25 Ἰβήρων ἀκρωτήριον ὃ καλοῦσιν Ἰερόν· κείται δὲ κατὰ
 τὴν γραμμὴν πρὸς τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ στηλῶν καὶ
 τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ροδίας. συμφωνεῖν
 γὰρ καὶ τὰ ὠροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς
 ἐκατέρωσε φοροῦς καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν
 30 τε καὶ νυκτῶν· ἐστὶ γὰρ τετταρεσκαίδεκα ὥρῶν ἰσημε-
 ριῶν [καὶ ἡμ(ε)ρας ἢ μεγίστη τῶν ἡμερῶν] τε καὶ νυ-
 κτῶν. ἐν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ *Ἰβηράς

ποτε ὀραῖσθαι. Ποσειδάωνιος δ' ἐκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας ἐν πόλει διεχούση τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους φησὶν ἰδεῖν ἀστέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν ἐκ τοῦ τε μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντας ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾶν 5 αὐτὸν καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κνίδῳ· τὴν γὰρ Εὐδόξου σκοπὴν οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέραν εἶναι, λέγεσθαι δ' ὅτι ἐντεῦθεν ἐκείνος ἀφεώρα τὸν Κάνωβον ἀστέρα, εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδειρα καὶ ἡ ταύτη κα- 10 ραλία.

- 15 Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς μὲν τὰ νότια μέρη πλέουσιν ἡ Λιβύη κεῖται· ταύτης δὲ τὰ δυσμικρότατα μικρῶ τῶν Γαδείρων πρόκειται μᾶλλον, εἴτ' ἄκραν ποιήσαντα C.120 στενὴν ἀναχωρεῖ πρὸς ἕω καὶ νότον, καὶ πλατύνεται 15 κατ' ὀλίγον ἕως ἂν τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοφι συνάψῃ. οὗτοι δ' ὑπόκεινται τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων ὕστατοι, συνάπτοντες τῇ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου γραμμῆ. εἰς δὲ τὰναντία πλέουσιν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάβρων καλουμένων ὁ πλοῦς ἐστὶ 20 πρὸς ἄρκτον ἐν δεξιᾷ ἔχουσι τὴν Λυσιτανίαν· εἰδ' ὁ λοιπὸς πρὸς ἕω πᾶς ἀμβλείαν γωνίαν ποιῶν μέχρι τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων τῶν τελευταίων εἰς τὸν ὠκεανόν. τούτοις δὲ τὰ ἐσπέρια τῆς Βρεττανικῆς ἀντίκειται πρὸς ἄρκτον, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἀρτάβροις ἀντίκειν- 25 ται πρὸς ἄρκτον αἱ Καρτιτερίδες καλούμεναι νῆσοι πελάγαια κατὰ τὸ Βρεττανικόν πως κλίμα ἰδρυμέναι ὥστε δῆλον ἐφ' ὅσον συνάγεται τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου πελάγους εἰς στενόν. 30

- 16 Τοιούτου δὲ ὄντος τοῦ καθόλου σχήματος, χρήσιμον φαίνεται δύο λαβεῖν εὐθείας, αἱ τέμνουσαι πρὸς

ὄρθας ἀλλήλας, ἡ μὲν διὰ τοῦ μήκους ἤξει τοῦ μεγί-
 στου παντός ἡ δὲ διὰ τοῦ πλάτους, καὶ ἡ μὲν τῶν πα-
 ραλλήλων ἔσται μία ἡ δὲ τῶν μεσημβριῶν· ἔπειτα
 ταύταις παραλλήλους ἐπινοοῦντας ἐφ' ἑκάτερα διαι-
 5 ρεῖν κατὰ ταύτας τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, ἧ χρώ-
 μενοι τυγχάνομεν. καὶ γὰρ τὸ σχῆμα μᾶλλον ἂν κατα-
 φανὲς γένοιτο ὁποῖον εἰρήκαμῆν, κατὰ τὸ μέγεθος
 τῶν γραμμῶν ἄλλα καὶ ἄλλα μέτρα ἔχουσῶν τῶν τε
 τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, καὶ τὰ κλίματα ἀποδη-
 10 λωθήσεται βέλτιον τά τε ἑσθινὰ καὶ τὰ ἐσπέρια, ὡς δ'
 αὐτῶς τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια. ἐπεὶ δὲ διὰ γνωρίμων
 τόπων λαμβάνεσθαι δεῖ τὰς εὐθείας ταύτας, αἱ μὲν
 ἐλήφθησαν ἤδη, λέγω δὲ τὰς μέσας δύο τὴν τε τοῦ
 μήκους καὶ τοῦ πλάτους, τὰς λεχθείσας πρότερον, αἱ
 15 δ' ἄλλαι ῥαδίως γνωρίζονται ἂν διὰ τούτων· τρόπον
 γὰρ τινα στοιχείοις χρώμενοι τούτοις τὰ παράλληλα
 μέρη στοχαζόμεθα καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τῶν οἰκήσεων
 τὰς τ' ἐπὶ γῆς καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.

Πλείστον δ' ἡ θάλαττα γεωγραφει καὶ σχηματίζει 17
 20 τὴν γῆν, κόλπους ἀπεργαζομένη καὶ πελάγη καὶ πορθ-
 μούς, ὁμοίως δὲ ἰσθμούς καὶ χειρρονήσους καὶ ἄκρας·
 προσλαμβάνουσι δὲ ταύτη καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ὄρη.
 διὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἠπειροὶ τε καὶ ἔθνη καὶ πόλεων
 θέσεις εὐφρύνει ἐνενοήθησαν καὶ τὰλλα ποικίλματα,
 25 ὅσων μεστός ἐστιν ὁ χωρογραφικὸς πίναξ. ἐν δὲ τού-
 τοις καὶ τὸ τῶν νήσων πληθὸς ἐστὶ κατεσπαρμένον ἐν
 τε τοῖς πελάγεσι καὶ κατὰ τὴν παραλίαν πᾶσαν. ἄλλων
 δ' ἄλλας ἀρετὰς τε καὶ κακίας καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν χρείας
 ἐπιδεικνυμένων ἢ δυσχρηστίας, τὰς μὲν φύσει τὰς δὲ C.121
 30 ἐκ κατασκευῆς, τὰς φύσει δεῖ λέγειν· διαμένουσι γὰρ,

10. post ἑσθινά: μᾶλλον
 STRABO I.

αἱ δ' ἐπίθετοι δέχονται μεταβολάς. καὶ τούτων δὲ τὰς
 πλείω χρόνον συμμένειν δυναμένας ἐμφανιστέον, . . .
 μὴ πολὺ μὲν, ἄλλως δ' ἐπιφάνειαν ἐχούσας τινὰ καὶ
 δόξαν, ἢ πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον παραμένουσα τρό-
 πον τινὰ συμφυῆ τοῖς τόποις ποιεῖ καὶ μηκέτι οὖσαν κα-
 5 τασκευήν, ὥστε δῆλον ὅτι δεῖ καὶ τούτων μεμνήσθαι.
 περὶ πολλῶν γάρ ἐστι πόλιν τοῦτ' εἰπεῖν, ὅπερ εἶπε
 Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὀλυμπον, ἃς οὕτως ἠφανί-
 σθαι φησὶν ὥστε μὴδ' εἰ πώποτε ᾤκίσθησαν γυνῶναι ἄν
 τινὰ ἐπελθόντα. ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους 10
 καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνοῦνται ἄσμενοι, τὰ γ' ἴχνη ποδοῦν-
 τες ἰδεῖν τῶν οὕτω διωνομασμένων ἔργων, καθάπερ
 καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. οὕτω δὲ καὶ
 νομίμων καὶ πολιτειῶν μεμνήμεθα τῶν μηκέτι οὖσῶν,
 ἐνταῦθα καὶ τῆς ὀφειλείας προκαλουμένης τὸν αὐτὸν 15
 τρόπον ὅνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων· ἢ γὰρ ζήλου χά-
 ριν ἢ ἀποτροπῆς τῶν τοιούτων.

- 18 Λέγομεν δ' ἀναλαβόντες ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποτι-
 πώσεως ὅτι ἢ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη γῆ περίρρητος
 οὖσα δέχεται κόλπους εἰς ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάτ-
 20 τῆς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πολλούς, μεγίστους δὲ τέτταρας·
 ὧν ὁ μὲν βόρειος Κασπία καλεῖται θάλαττα (οἱ δ' Ἰρ-
 κανίαν προσαγορεύουσιν), ὁ δὲ Περσικὸς καὶ Ἀράβιος
 ἀπὸ τῆς νοτίας ἀναχέονται θαλάττης, ὁ μὲν τῆς Κασπίας
 κατ' ἀντικρὺ μάλιστα ὁ δὲ τῆς Ποντικῆς, τὸν δὲ τέ-
 25 ταρτον, ὅσπερ πολὺ τούτους ὑπερβέβληται κατὰ τὸ
 μέγεθος, ἢ ἐντὸς καὶ καθ' ἡμᾶς λεγομένη θάλαττα
 ἀπεργάζεται, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λαμβά-
 νουσα καὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας πορθμοῦ,
 μηκνυομένη δ' εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος ἐν ἄλλῃ [καὶ ἄλλῃ] 30
 πλάτει, μετὰ δὲ ταῦτα σχιζομένη καὶ τελευτῶσα εἰς
 δύο κόλπους πελαγίους, τὸν μὲν ἐν ἀριστερᾷ, ὅνπερ

Εὐξηνον πόντον προσαγορεύομεν, τὸν δ' ἕτερον τὸν
 συγκείμενον ἐκ τε τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Παμφυλίου καὶ τοῦ Ἰσσηκοῦ. ἅπαντες δ' οἱ λεχθέντες
 κόλποι ἀπὸ τῆς ἕξω θαλάττης στενὸν ἔχουσι τὸν εἰς-
 5 πλον, μᾶλλον μὲν ὃ τε Ἀράβιος καὶ ὁ κατὰ στήλας,
 ἦττον δ' οἱ λοιποί. ἡ δὲ περικλειούσα αὐτοὺς γῆ τριχῆ
 νενέμηται, καθάπερ εἴρηται. ἡ μὲν οὖν Εὐρώπη πο-
 λυσηχημονεστάτη πασῶν ἐστίν, ἡ δὲ Λιβύη τάναντία
 πέπουθεν, ἡ δὲ Ἀσία μέσην πῶς ἀμφοῖν ἔχει τὴν διά- C.122
 10 θεσιν. ἅπασαι δ' ἐκ τῆς ἐντὸς παραλλίας ἔχουσι τὴν αἰ-
 τίαν τοῦ τε πολυσηήμονος καὶ τοῦ μή, ἡ δ' ἐκτὸς πλὴν
 τῶν λεχθέντων κόλπων ἀπλῆ καὶ χλαμυδοσιδής ἐστίν,
 ὡς εἶπον, τὰς δ' ἄλλας ἐν μικρῷ διαφορᾷ ἑατέον· οὐ-
 δὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις τὸ μικρόν. ἔτι δ' ἐπεὶ κατὰ
 15 τὴν γεωγραφικὴν ἱστορίαν οὐ σχήματα μόνον ζητοῦ-
 μεν καὶ μεγέθη τόπων, ἀλλὰ καὶ σχέσεις πρὸς ἀλληλα
 αὐτῶν, ὥσπερ ἔφαμεν, καὶ ἐνταῦθα τὸ ποιικίλον ἡ ἐν-
 τὸς παραλλία παρέχεται μᾶλλον ἢ ἡ ἐκτός. πολὺ δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ γνώριμον καὶ τὸ εὐκρατον καὶ τὸ πόλεσι καὶ
 20 ἔθνεσιν εὐνομουμένοις συνοικούμενον μᾶλλον ἐν-
 ταῦθα ἢ ἐκεῖ. ποθοῦμεν δὲ εἰδέναι ταῦτα, ἐν οἷς κλεί-
 ουσ παραδίδονται πράξεις καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ
 τᾶλλα ὅσα εἰς φρόνησιν συνεργεῖ, αἷ τε χρεῖαι συνά-
 γουσιν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα ὧν ἐν ἐφικτῷ αἱ ἐπιπλοκαὶ
 25 καὶ κοινώναι· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα οἰκεῖται, μᾶλλον δ'
 οἰκεῖται καλῶς. πρὸς ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔφην,
 ἡ παρ' ἡμῶν θάλαττα πλεονέκτημα ἔχει μέγα· καὶ δὴ
 καὶ ἐνθεν ἀρκτέον τῆς περιγηγήσεως.

Εἴρηται δὲ ὅτι ἀρχὴ τοῦδε τοῦ κόλπου ἐστὶν ὁ 19
 30 κατὰ τὰς στήλας πορθμός· τὸ δὲ στενωτάτον τούτου
 περὶ ἑβδομήκοντα σταδίους λέγεται· παραπλεύσαντι
 δὲ τὸν στενωπὸν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίων ὄντα διά-

στασιν λαμβάνουσιν αἱ ἤονες ἀθρόαν, ἣ δ' ἐν ἀριστερᾷ
 μᾶλλον· εἰτ' ὄψις μεγάλου φαίνεται πελάγους. ὀρίζεται
 δ' ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῆ Λιβυκῆ παραλία μέχρι
 Καρχηδόνας, ἐκ δὲ θατέρου τῆ τε Ἰβηρικῆ καὶ τῆ Κελ-
 τικῆ κατὰ Νάρβωνα καὶ Μασσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῆ 5
 Λιγυστικῆ, τελευταία δὲ τῆ Ἰταλικῆ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ
 πορθμοῦ. τὸ δ' ἔϋον τοῦ πελάγους πλευρὸν ἢ Σικε-
 λία ἐστὶ καὶ οἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοί, ὁ μὲν πρὸς
 τῆ Ἰταλία ἑπταστάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῆ Καρχηδόνη χιλίων
 καὶ πεντακοσίων σταδίων. ἣ δ' ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐπὶ 10
 τὸ ἑπταστάδιον γραμμὴ μέρος μὲν ἐστὶ τῆς ἐπὶ Ρόδον
 καὶ τὸν Ταῦρον, μέσον δὲ πῶς τέμνει τὸ λεχθὲν πέλα-
 γος· λέγεται δὲ σταδίων μυρῶν καὶ δισχιλίων· τοῦτο
 μὲν δὴ τὸ μῆκος τοῦ πελάγους, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον
 ὄσθον πεντακισχιλίων σταδίων τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ 15
 κόλπον μεταξὺ Μασσαλίας καὶ Νάρβωνος ἐπὶ τὴν κατ'
 ἀντικρὺ Λιβύην· καλοῦσι δὲ τὸ πρὸς τῆ Λιβύῃ πᾶν μέ-
 ρος τῆς θαλάττης ταύτης Λιβυκὸν πέλαγος, τὸ δὲ πρὸς
 τῆ κατ' ἀντικρὺ γῆ τὸ μὲν Ἰβηρικὸν τὸ δὲ Λιγυστικὸν
 τὸ δὲ Σαρδόνιον, τελευταῖον δὲ μέχρι τῆς Σικελίας τὸ 20
 Τυρρηρικόν. νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῆ παραλίᾳ τῆ κατὰ
 τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Λιγυστικῆς συχναί,
 C. 123 μέγιστα δὲ Σαρδῶ καὶ Κύρνος, μετὰ γε τὴν Σικελίαν·
 αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ μεγίστη τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ
 ἀρίστη. πολὺ δὲ τούτων λειπόμεναι πελάγαι μὲν Παν- 25
 θατερία τε καὶ Ποντία, πρόσγειοι δὲ Αἰθαλία τε καὶ Πλα-
 νασία καὶ Πιθηκοῦσσα καὶ Προχύτη καὶ Καπρίαί καὶ
 Λευκωσία καὶ ἄλλαι τοιαῦται. ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς Λι-
 γυστικῆς αἱ πρὸ τῆς λοιπῆς ἤονος μέχρι στηλῶν οὐ
 πολλαί, ὧν εἰσιν ἣ τε Γυμνησία καὶ Ἐβυσσός· οὐ πολ- 30
 λαί δ' οὐδ' αἱ πρὸ τῆς Λιβύης καὶ τῆς Σικελίας, ὧν εἰσι

Κόσσουρά τε καὶ Αἰγίμουρος καὶ αἱ Λιπαραίων νῆσοι,
 ἄς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι.

Μετὰ δὲ τὴν Σικελίαν καὶ τοὺς ἑκατέρωθεν πορθ- 20
 μούς ἄλλα πελάγη συνάπτει, τό τε πρὸ τῶν Σύρ-
 5 τεων καὶ τῆς Κυρηναίας καὶ αὐταὶ αἱ Σύρτις καὶ τὸ
 Αὐσόιον μὲν πάλαι νῦν δὲ καλούμενον Σικελικόν,
 σύρρον ἐκείνω καὶ συνεχές. τὸ μὲν οὖν πρὸ τῶν Σύρ-
 τεων καὶ τῆς Κυρηναίας καλεῖται Λιβυκόν, τελευτᾷ
 δ' εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. τῶν δὲ Σύρτεων ἢ μὲν
 10 ἐλάττων ἐστὶν ὅσον χιλίων καὶ ἑξακοσίων σταδίων τὴν
 περίμετρον· πρόκεινται δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ στόματος
 νῆσοι Μῆνιγξ τε καὶ Κέρκινα· τῆς δὲ μεγάλης Σύρ-
 τεώσ φησὶν Ἐρατοσθένης τὸν κύκλον εἶναι πεντακισ-
 χιλίων, τὸ δὲ βάθος χιλίων ὀκτακοσίων ἀφ' Ἐσπερί-
 15 δων εἰς Αὐτόμαλα καὶ τὸ τῆς Κυρηναίας μεθόριον
 πρὸς τὴν ἄλλην τὴν ταύτη Λιβύην· ἄλλοι δὲ τὸν περί-
 πλον τετρακισχιλίων σταδίων εἶπον, τὸ δὲ βάθος χι-
 λίων πεντακοσίων, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τοῦ στόματος.
 τὸ δὲ Σικελικόν πέλαγος πρὸ τῆς Σικελίας ἐστὶ καὶ τῆς
 20 Ἰταλίας ἐπὶ τὸ πρὸς ἕω μέρος καὶ ἔτι τοῦ μεταξὺ πόρον
 τῆς τε Ῥηγίνης μέχρι Λοκρῶν, καὶ τῆς Μεσσηνίας μέ-
 χρι Συρακουσσῶν καὶ Παχύνου. αὖξεται δ' ἐπὶ μὲν τὸ
 πρὸς ἕω μέρος μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Κρήτης, καὶ τὴν
 Πελοπόννησον δὲ περικλύζει τὴν πλείστην, καὶ πληροῖ
 25 τὸν Κορινθιακὸν καλούμενον κόλπον· πρὸς ἄρκτους
 δὲ ἐπὶ τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ τὸ στόμα τοῦ Ἴονίου
 κόλπου καὶ τῆς Ἠπείρου τὰ νότια μέρη μέχρι τοῦ Ἀμ-
 βρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς συνεχοῦς παραλίας τῆς ποι-
 ούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς τὴν Πελοπόννη-
 30 σον. ὁ δ' Ἴόνιος κόλπος μέρος ἐστὶ τοῦ νῦν Ἀδρίου
 λεγομένου· τούτου δὲ τὴν μὲν ἐν δεξιᾷ πλευρὰν ἢ Ἰλ-
 λυρίς ποιεῖ, τὴν δ' εὐώνυμον ἢ Ἰταλία μέχρι τοῦ μυχοῦ

τοῦ κατὰ Ἀκυληίαν. ἔστι δὲ πρὸς ἄρκτον ἄμα καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀνέχων στενὸς καὶ μακρὸς, μῆκος μὲν ὅσον ἑξακισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. νῆσοι δὲ εἰσιν ἐνταῦθα συχναὶ μὲν αἱ πρὸ τῆς Ἰλλυρίδος, αἱ τε Ἀψυριίδες καὶ Κυρικτικὴ καὶ 5
 C.124 Λιβυρινίδες, ἔτι δ' Ἴσσα καὶ Τραγοῦριον καὶ ἡ Μέλαινα Κόρκυρα καὶ Φάρος, πρὸ τῆς Ἰταλίας δὲ αἱ Διομήδειοι. τοῦ Σικελικοῦ δὲ τὸ ἐπὶ Κρήτην ἀπὸ Παχύνου τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων σταδίων φασί· τοσοῦτον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς· τὸ δὲ ἀπὸ 10 ἄκρας Ἰαπυγίας ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου τῶν μὲν τρισχιλίων ἔστιν ἔλαττον, τὸ δ' ἀπὸ Ἰαπυγίας εἰς τὴν Λιβύην πλέον τῶν τετρακισχιλίων ἔστι. νῆσοι δ' εἰσιν ἐνταῦθα ἧ τε Κόρκυρα καὶ Σύβοτα πρὸ τῆς Ἡπειρώτιδος, καὶ ἑφεξῆς πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ- 15 που Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη καὶ Ζάκυνθος καὶ Ἐχινάδες.

- 21 Τῷ δὲ Σικελικῷ συνάπτει τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ τὸ Σαρωνικὸν καὶ τὸ Μυρτώον, ὃ μεταξὺ τῆς Κρήτης ἔστι καὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Ἀττικῆς, πλάτος ἔχον 20 τὸ μέγιστον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὅσον χιλίων καὶ διακοσίων σταδίων, μῆκος δ' ἔλαττον ἢ διπλάσιον. ἐν τούτῳ δὲ νῆσοι Κύθηρά τε καὶ Καλαυρία καὶ αἱ περὶ Αἰγίναυ καὶ Σαλαμίνα καὶ τῶν Κυκλάδων τινές. τὸ δὲ συνεχές τὸ Αἰγαίον ἔστιν ἤδη σὺν τῷ Μέλανι κόλπῳ καὶ τῷ 25 Ἑλλησπόντῳ, καὶ τὸ Ἰκάριον καὶ Καρπάθιον μέχρι τῆς Ρόδου καὶ Κρήτης καὶ τῶν πρώτων μερῶν τῆς Ἀσίας αἱ τε Κυκλάδες νῆσοι εἰσὶ καὶ αἱ Σποράδες καὶ αἱ προκειμένα τῆς Καρίας καὶ Ἰωνίας καὶ Αἰολίδος μέχρι τῆς Τρωάδος, λέγω δὲ Κῶ καὶ Σάμον καὶ Χίον 30

27. post Κρήτης: καὶ Κύρρον

καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον· ὡς δ' αὐτῶς αἱ προκείμεναι
 τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ὁμόρου
 Θράκης Εὐβοία τε καὶ Σκῦρος καὶ Πεπάρηθος καὶ Αἴ-
 μνος καὶ Θάσος καὶ Ἴμβρος καὶ Σαμοθράκη καὶ ἄλλαι
 5 πλείους, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα δηλώσομεν. ἔστι
 δὲ τὸ μῆκος τῆς θαλάττης ταύτης περὶ τετρακισχιλίου
 ἢ μικρῷ πλείους, τὸ δὲ πλάτος περὶ δισχιλίου. περιέ-
 χεται δὲ ὑπὸ τῶν λεχθέντων μερῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς
 ἀπὸ Σουνίου μέχρι Θερμαίου κόλπου πρὸς ἄρκτον
 10 ἐχούσης τὸν πλοῦν παραλίας καὶ τῶν Μακεδονικῶν
 κόλπων μέχρι τῆς Θρακίας χερσονήσου.

Κατὰ δὲ ταύτην ἔστι τὸ ἐπταστάδιον τὸ κατὰ Ση- 22
 στὸν καὶ Ἄβυδον, δι' οὗ τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ Ἑλλήσπον-
 τος ἐκδίδωσι πρὸς ἄρκτον εἰς ἄλλο πέλαγος, ὃ καλοῦσι
 15 Προποντιίδα, κακεῖνο εἰς ἄλλο τὸν Εὐξείνον προσα-
 γορευόμενον πόντον. ἔστι δὲ διθάλαττος τρόπον τινὰ
 οὗτος· κατὰ μέσον γὰρ πῶς ἄκραι δύο προπίπτουσιν,
 ἡ μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων μερῶν ἡ δ' ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἐναντία ταύτη, συνάγουσαι τὸν μεταξὺ πό-
 20 ρον καὶ ποιοῦσαι δύο πελάγη μεγάλα· τὸ μὲν οὖν τῆς
 Εὐρώπης ἀκρωτήριον καλεῖται Κριοῦ μέτωπον τὸ δὲ
 τῆς Ἀσίας Κάραμβις, διέχοντα ἀλλήλων περὶ χίλιους C.125
 σταδίου καὶ πεντακοσίους. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐσπέραν
 πέλαγος μῆκος ἔστιν ἀπὸ Βυζαντίου μέχρι τῶν ἐκβο-
 25 λῶν τοῦ Βορυσθένους σταδίων τρισχιλίων ὀκτακοσίων,
 πλάτος δὲ δισχιλίων· ἐν τούτῳ δ' ἡ Λευκὴ νῆσός ἐστι·
 τὸ δ' ἐφ' ὧν ἔστι παράμηνες εἰς στενὸν τελευτῶν μυχὸν
 τὸν κατὰ Διοσκουριάδα ἐπὶ πεντακισχιλίους ἢ μικρῷ
 πλείους σταδίους, τὸ δὲ πλάτος περὶ τρισχιλίους· ἡ δὲ
 30 περίμετρος τοῦ σύμπαντος πελάγους ἔστι δισμυρίων
 πού καὶ πεντακισχιλίων σταδίων. εἰκάξουσι δὲ τινες
 τὸ σχῆμα τῆς περιμέτρου ταύτης ἐντεταμένῳ Σκυθικῷ

τόξω, τὴν μὲν νευρὰν ἐξομοιοῦντες τοῖς δεξιοῖς κα-
λουμένοις μέρεσι τοῦ Πόντου (ταῦτα δ' ἐστὶν ὁ παρά-
πλους ὁ ἀπὸ τοῦ στόματος μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ
Διοσκουριάδα· πλὴν γὰρ τῆς Καράμβιος ἢ γε ἄλλη
πᾶσα ἡὼν μικρὰς ἔχει εἰσοχὰς τε καὶ ἐξοχὰς ὥστ' εὐ- 5
θεία εἰκέναι), τὴν δὲ λοιπὴν τῷ κέρατι τοῦ τόξου δι-
τὴν ἔχοντι τὴν ἐπιστροφὴν, τὴν μὲν ἄνω περιφερε-
στέραν τὴν δὲ κάτω εὐδυτέραν· οὕτω δὲ ἀκκείνην
ἀπεργάζεσθαι δύο κόλπους, ὧν ὁ ἐσπέριος πολὺ θατέ-
ρου περιφερέστερός ἐστιν. 10

23 Ἐπέρεται δὲ τοῦ ἐωθινοῦ κόλπου πρὸς ἄρκτον
ἢ Μαιῶτις λίμνη τὴν περιμέτρον ἔχουσα ἐνακισχι-
λίων σταδίων ἢ καὶ μικρῶ πλεόνων· ἐκδίδωσι δ' αὐτῇ
μὲν εἰς Πόντον κατὰ τὸν Κιμμερικὸν καλούμενον Βόσ-
πορον, οὗτος δὲ κατὰ τὸν Θράκιον εἰς τὴν Προπον- 15
τίδα· τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν στόμα οὕτω καλοῦσι Θρά-
κιον Βόσπορον, ὃ τετρασταδίον ἐστίν. ἢ δὲ Προποντις
χιλίων καὶ πεντακοσίων λέγεται τὸ μῆκος σταδίων τὸ
ἀπὸ τῆς Τρωάδος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· πάρισον δὲ πῶς
ἐστὶ καὶ τὸ πλάτος. ἐνταῦθα δ' ἢ τῶν Κυζικηνῶν ἴδρου- 20
ται νῆσος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νησία.

24 Τοιαύτη μὲν ἢ πρὸς ἄρκτον τοῦ Αἰγαίου πελά-
γους ἀνάχυσις καὶ τοσαύτη, πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ῥοδίας
ἢ τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ποιοῦσα καὶ τὸ Παμφύλιον
καὶ τὸ Ἰσσικὸν ἐπὶ μὲν τὴν ἕω καὶ τῆς Κιλικίας κατὰ 25
Ἰσσὸν ἐκτείνεται μέχρι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων
παρὰ τε Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν Κιλικίων πα-
ραλίαν πᾶσαν. ἐντεῦθεν δὲ Συρία τε καὶ Φοινίκη καὶ
Αἰγύπτος ἐγκυκλοῖ πρὸς νότον τὴν θάλατταν καὶ πρὸς
δύσιν ἕως Ἀλεξανδρείας. ἐν δὲ τῷ Ἰσσικῷ κόλῳ καὶ 30
τῷ Παμφυλίῳ κείσθαι συμβαίνει τὴν Κύπρον, συνά-
πτουσαν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει. ἐστὶ δ' ἀπὸ Ῥόδου

διάγραμμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν βορέα τετρακισχιλίων που
 σταδίων, ὁ δὲ περίπλους διπλάσιος. ὁ δ' Ἐρατοσθένης
 ταύτην μὲν τῶν ναυτικῶν εἶναι φησι τὴν ὑπόληψιν
 περὶ τοῦ διαγράματος τοῦ πελάγους, τῶν μὲν οὕτω λε-
 5 γόντων, τῶν δὲ καὶ πεντακισχιλίους οὐκ ὀκνοῦντων
 εἶπειν, αὐτὸς δὲ διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γνωμόνων ἀνευ- C.126
 ρεῖν τρισχιλίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα. τοῦτου δὴ
 τοῦ πελάγους τὸ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ καὶ
 τοῦ Ποντικοῦ τὰ καλούμενα δεξιὰ μέρη καὶ ἡ Προπον-
 10 τισ καὶ ἡ ἐφεξῆς παραλία μέχρι Παμφυλίας ποιεῖ τινα
 χειρόνησον μεγάλην καὶ μέγαν ταύτης ἰσθμόν, τὸν
 ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῶ θαλάττης ἐπὶ πόλιν Ἀμισὸν καὶ
 τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίου τὴν Θεμισκυραν. ἡ γὰρ ἐν-
 τὸς τῆς γραμμῆς ταύτης χώρα μέχρι Καρίας καὶ Ἰωνίας
 15 καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλως νεμομένων ἔθνων περίκλυτος
 ἅπασά ἐστιν ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν ἐκατέρωθεν λε-
 χθέντων τῆς θαλάττης μερῶν· καὶ δὴ καὶ καλοῦμεν
 Ἀσίαν ταύτην ἰδίως καὶ ὁμωνύμως τῇ ὅλῃ.

Συλλήβδην δ' εἶπειν, τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης 25
 20 νοτιώτατον μὲν ἐστὶ σημεῖον ὁ τῆς μεγάλης Σύρτιος
 μυχός, καὶ μετὰ τοῦτον ἡ κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρεια
 καὶ τοῦ Νείλου προχοαί, βορειότατον δὲ τὸ τοῦ Βορυ-
 σθένους [στόμα]· εἰ δὲ καὶ τὴν Μαιῶτιν προστιθεῖη
 τῶν πελάγει τις (καὶ γὰρ ἐστὶν ὡς ἂν μέρος), τὸ τοῦ
 25 Τανάιδος· δυσμικώτατον δὲ ὁ κατὰ τὰς στήλας πορθ-
 μός, ἐωθινώτατον δ' ὁ λεχθεὶς μυχός κατὰ Διοσκου-
 ριάδα· Ἐρατοσθένης δ' οὐκ εὖ τὸν Ἰσικὸν κόλπον
 φησὶν. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἴδρυνταί
 ἐφ' οὐπερ ἢ τε Ἀμισὸς καὶ Θεμισκυρα· εἰ δὲ βούλει,
 30 πρόσλαβε καὶ τὴν Σιδήνην μέχρι Φαρνακείας. ἀπὸ
 δὲ τούτων τῶν μερῶν πρὸς ἑὼ πλοῦς ἐστὶ πλειόνων ἢ
 τρισχιλίων σταδίων εἰς Διοσκουριάδα, ὡς ἐστὶ μάλ-

λον ἐκ τῆς ἐν μέρει περιουσίας φανερόν. ἡ μὲν δὴ καθ' ἡμᾶς θάλαττα τοιαύτη τις.

26 Ἰστογραφικόν δὲ καὶ τὰς περιεχούσας αὐτὴν γᾶς, ἀρχὴν λαβοῦσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν ἀφ' ὧν περὶ καὶ τὴν θάλατταν ὑπεγράψαμεν. εἰσπλέουσι τοίνυν τὸν 5 κατὰ στήλας πορθμὸν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ἡ Διβύη μέχρι τῆς τοῦ Νείλου ῥύσεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἀντίπορθμος ἡ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Ταναΐδος· τελευτῶσι δ' ἀμφοτέραι περὶ τὴν Ἀσίαν. ἀρκτεόν δ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅτι πολυσχήμεων τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφυεστάτη 10 καὶ πολιτειῶν καὶ ταῖς ἄλλαις πλείστον μεταθεδωκυῖα τῶν οἰκειῶν ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκησίμος ἐστὶ πλήν ὀλίγης τῆς διὰ ψυχὸς ἀοικηίου. αὕτη δ' ὁμορεῖ τοῖς Ἀμαξοίοις τοῖς περὶ τὸν Τάναϊν καὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν Βορυσθένη. τῆς δ' οἰκησίμου τὸ μὲν δυσχελ- 15 μερον καὶ τὸ ὀρεινὸν μοχθηρῶς οἰκεῖται τῇ φύσει, ἐπιμελητὰς δὲ λαβόντα ἀγαθοὺς καὶ τὰ φανύλως οἰκούμενα καὶ ληστρικῶς ἡμεροῦνται, καθάπερ οἱ Ἕλληες

C.127 ὄρη καὶ πέτρας κατέχοντες ὄκουν καλῶς διὰ πρόνοιαν τὴν περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν ἄλλην 20 σύνεσιν τὴν περὶ βίον, Ῥωμαῖοί τε πολλὰ ἔθνη παραλαβόντες καὶ τὴν φύσιν ἀνήμερα διὰ τοὺς τόπους ἢ τραχεῖς ὄντας ἢ ἀλιμένους ἢ ψυχροὺς ἢ ἀπ' ἄλλης αἰτίας δυσοικηίτους πολλοὺς τοὺς τε ἀνεπιπλέκτους ἀλλήλοις ἐπέπλεξαν καὶ τοὺς ἀγριωτέρους πολιτικῶς ζῆν 25 ἐδίδαξαν. ὅσον δ' ἐστὶν αὐτῆς ἐν ὁμαλῷ καὶ εὐκράτῳ τὴν φύσιν ἔχει συνεργὸν πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρα πᾶν ἐστὶν εἰρηνικόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπρᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν, καὶ δέχεται τινὰς παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα· τὰ μὲν γὰρ ἐπι- 30 κουρεῖ τοῖς ὄπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἡθοποιίαις. φανεραὶ δὲ καὶ αἱ ἐξ ἀλλήλων βλάβαι μὴ

ἐκικουρούντων· ἔχει δὲ τι πλεονέκτημα ἢ βία τῶν τὰ ὄπλα ἔχόντων, πλὴν εἰ τῷ πλήθει κρατοῖτο. ὑπάρχει δὴ τι καὶ πρὸς τοῦτο εὐφυὲς τῇ ἡκείρω ταύτῃ· ὅλη γὰρ διαπεποικιλταὶ πεδίοις τε καὶ ὄρεσιν, ὥστε παν-
 5 ταχοῦ καὶ τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ μάχι-
 μον παρακείσθαι· πλεόν δ' εἶναι θάτερον, τὸ τῆς εἰ-
 ρήνης οἰκεῖον, ὥσθ' ὅλων ἐπικρατεῖ τοῦτο, προσλαμ-
 βανόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἑλλήνων μὲν πρότερον
 Μακεδόνων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὕστερον. διὰ τοῦτο δὲ
 10 καὶ πρὸς πόλεμον ἀνταρκεστάτη ἐστὶ· καὶ γὰρ τὸ μά-
 χιμον πλήθος ἄφθονον ἔχει καὶ τὸ ἐργαζόμενον τὴν
 γῆν καὶ τὸ τὰς πόλεις συνέχον. διαφέρει δὲ καὶ ταύτῃ,
 διότι τοὺς καρποὺς ἐκφέρει τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς
 ἀναγκαίους τῷ βίῳ καὶ μέταλλα ὅσα χρήσιμα· θυά-
 15 ματα δὲ καὶ λίθους πολυτελεῖς ἔξωθεν μέτεισιν, ὧν
 τοῖς σπανιζομένοις οὐδὲν χείρων ὁ βίος ἐστὶν ἢ τοῖς εὐ-
 πορομένοις. ὡς δ' αὐτῶς βοσκημάτων μὲν πολλῶν
 ἀφθονίαν παρέχει, θηρίων δὲ σπάνιν. τοιαύτη μὲν
 ἢ ἡκείρος αὕτη καθόλου τὴν φύσιν ἐστὶ.

20 Κατὰ μέρος δ' ἐστὶ πρώτη πασαῶν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας 27
 ἢ Ἰβηρία, βύρση βοεῖα παρακλησία, τῶν ὡς ἂν τρα-
 χηλιμαίων μερῶν ὑπερπιπτόντων εἰς τὴν συνεχῆ Κελ-
 τικὴν· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ πρὸς ἔω, καὶ τούτοις ἐναπο-
 τέμνεται τὸ πλευρὸν * ὄρος ἢ καλουμένη Πυρρήνη. * αὐ-
 25 τη δ' ἐστὶ περιόρτος τῇ θαλάττῃ τὸ μὲν νότιον τῇ
 καθ' ἡμᾶς μέχρι στηλῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τῇ Ἀτλαντικῇ
 μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης. μῆκος δὲ τῆς C. 128
 χώρας ταύτης ἐστὶ περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους τὸ μέ-
 γιστον, πλάτος δὲ πεντακισχιλίους.

30 Μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἡ Κελτικὴ πρὸς ἔω μέχρι 28
 ποταμοῦ Ῥήνου, τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν τῷ Βρεττα-
 νικῷ κλυζομένη πορθμῷ παντί· ἀντικαρῆκει γὰρ αὐτῇ

παράλληλος ἡ νῆσος αὕτη πᾶσα πάση, μῆκος ὅσον πεντακισχιλίους ἐπέχουσα· τὸ δ' ἐωθινὸν τῷ Ῥήνω ποταμῷ περιγραφομένη παράλληλον ἔχοντι τὸ ρεῦμα τῇ Πυρήνῃ· τὸ δὲ νότιον τὸ μὲν τὰς Ἄλπεσι τὸ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, τὸ δ' αὐτῇ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ, καθ' ὃ 5 χωρίον ὁ καλούμενος Γαλατικὸς κόλπος ἀναχέεται, καὶ ἐν αὐτῷ Μασσαλία τε καὶ Νάρβων ἴδρυνται πόλεις ἐπιφανέσταται. ἀντίκειται δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ κατ' ἀποστροφὴν ἕτερος κόλπος ὁμωνύμως αὐτῷ καλούμενος Γαλατικὸς, βλέπων πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὴν 10 Βρεττανικὴν· ἐνταῦθα δὲ καὶ στενωτάτον λαμβάνει τὸ πλάτος ἡ Κελτικὴ· συνάγεται γὰρ εἰς ἰσθμὸν ἐλατόνων μὲν ἢ τρισχιλίων σταδίων, πλειόνων δ' ἢ διςχιλίων. μεταξὺ δὲ ἐστὶ χάσις ὄρεινὴ πρὸς ὄρθας τῇ Πυρήνῃ, τὸ καλούμενον Κέμμενον ὄρος· τελευτᾷ δὲ 15 τοῦτο εἰς μεσαίτατα τὰ Κελτῶν πεδία. τῶν δὲ Ἄλπεων, ἃ ἐστὶν ὄρη σφόδρα ὑψηλὰ ποιοῦντα περιφερῆ γραμμὴν, τὸ μὲν κυρτὸν ἐστραπτει πρὸς τὰ λεχθέντα τῶν Κελτῶν πεδία καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, τὸ δὲ κοίλον πρὸς τὴν Αἰγυπτικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν. ἔθνη δὲ κατέχει 20 πολλὰ τὸ ὄρος τοῦτο Κελτικὰ πλὴν τῶν Αἰγύων· οὗτοι δ' ἕτεροεθνεῖς μὲν εἰσι, παραπλήσιοι δὲ τοῖς βίοις· νέμονται δὲ μέρος τῶν Ἄλπεων τὸ συνάπτον τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μέρος δὲ καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κατέχουσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ὄρεινὴ χάσις διὰ τοῦ μήκους 25 ὅλου τῆς Ἰταλίας διαπεφυκνυία ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν, τελευτᾷσα δ' ἐπὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν.

29 Τῆς δ' Ἰταλίας ἐστὶ τὰ μὲν πρῶτα μέρη τὰ ὑποπίπτοντα τὰς Ἄλπεσι πεδία μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν πλησίον τόπων, τὰ δ' ἐξῆς ἄκρα στενὴ καὶ μα- 30 κρὰ χερρονησιαζούσα, δι' ἧς, ὡς εἶπον, ἐπὶ μῆκος τέταται τὸ Ἀπέννινον ὄρος ὅσον ἑπτακισχιλίων, πλάτος

δ' ἀνώμαλον. ποιῆ δὲ τὴν Ἰταλίαν χειρόνησον τό τε
 Τυρρηνικὸν πέλαγος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ Λιγυστικοῦ
 καὶ τὸ Αὐσονίον καὶ ὁ Ἀδρίας.

- Μετὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Κελτικὴν τὰ πρὸς 30
 5 ἔω λοιπὰ ἔστι τῆς Εὐρώπης, ἃ δίχα τέμνεται τῷ Ἰστροφ
 ποταμῷ. φέρεται δ' οὗτος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω
 καὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον ἐν ἀριστερᾷ λιπῶν τὴν τε
 Γερμανίαν ὅλην ἀρξάμενην ἀπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ τὸ Γε-
 τικὸν πᾶν καὶ τὸ τῶν Τυρρεγετῶν καὶ Βασταρῶν καὶ
 10 Σαυροματῶν μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ καὶ τῆς Μαιώ-
 τιδος λίμνης, ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν τε Θράκην ἅπασαν καὶ C.129
 τὴν Ἰλλυρίδα, λοιπὴν δὲ καὶ τελευταίαν τὴν Ἑλλάδα.
 πρόκεινται δὲ νῆσοι τῆς Εὐρώπης ἃς ἔφαμεν, ἔξω μὲν
 στηλῶν Γάδειρά τε καὶ Καττιτερίδες καὶ Βρεττανικαί,
 15 ἐντὸς δὲ στηλῶν αἷ τε Γρμνήσιαι καὶ ἄλλα νησίδια
 Φοινίκων καὶ τὰ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Λιγύων καὶ
 αἱ πρὸ τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν Αἰόλου νήσων καὶ τῆς
 Σικελίας, ὅσαι τε περὶ τὴν Ἠπειρωτικὴν καὶ Ἑλλάδα καὶ
 μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Θρακίας χειρονήσου.
 20 Ἀπὸ δὲ τοῦ Τανάιδος καὶ τῆς Μαιώτιδος ἔστι τὰ 31
 ἐντὸς τοῦ Ταύρου συνεχῆ, τούτοις δ' ἐξῆς τὰ ἐκτός.
 διαιρουμένης γὰρ αὐτῆς ὑπὸ ὄρους τοῦ Ταύρου δίχα
 διατείνοντος ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Παμφυλίας ἐπὶ τὴν
 ἑῴαν θάλατταν κατ' Ἰνδοὺς καὶ τοὺς ταύτη Σκύθας,
 25 τὸ μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους νενευκὸς τῆς ἠπειρου μέρος
 καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ Ταύρου, τὸ δὲ πρὸς
 μεσημβρίαν ἐκτός· τὰ δὲ συνεχῆ τῇ Μαιώτιδι καὶ τῷ
 Τανάιδι μέρη τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ἐστί. τούτων δὲ
 τὰ πρῶτα μέρη τὰ μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάττης ἐστί
 30 καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ μὲν ἐπὶ τὸν Τάναϊν καὶ
 τὸν ὠκεανὸν τελευταῖοντα τὸν τε ἔξω καὶ τὸν τῆς Ἰρ-
 κανίας θαλάττης, τῇ δ' ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν, καθ' ὃ ἐγγυ-

τάτω ἐστὶν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Πόντου ἐπὶ τὴν Κα-
 σπίαν. ἔπειτα ἐντὸς τοῦ Ταύρου τὰ ὑπὲρ τῆς Ἰρκα-
 νίας μέχρι πρὸς τὴν κατὰ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας τοὺς
 πρὸς τὴν αὐτὴν θάλατταν καὶ τὸ Ἰμαίον ὄρος. ταῦτα
 δ' ἔχουσι τὰ μὲν οἱ Μαιῶται καὶ οἱ μεταξὺ τῆς Ἰρκα- 5
 νίας καὶ τοῦ Πόντου μέχρι τοῦ Κανκάσσου καὶ Ἰβήρων
 καὶ Ἀλβανῶν, Σαυρομάται καὶ Σκύθαι καὶ Ἀχαιοὶ καὶ
 Ζυγοὶ καὶ Ἠνίοχοι, τὰ δ' ὑπὲρ τῆς Ἰρκανίας θαλάτ-
 τῆς Σκύθαι καὶ Ἰρκανοὶ καὶ Παρθυατοὶ καὶ Βάκτριοι
 καὶ Σόγδιανοὶ καὶ τὰλλα τὰ ὑπερκείμενα μέρη τῶν 10
 Ἰνδῶν πρὸς ἄρκτον. πρὸς νότον δὲ τῆς Ἰρκανίας θα-
 λάττης ἐκ μέρους καὶ τοῦ ἰσθμοῦ παντὸς μεταξὺ ταύ-
 τῆς καὶ τοῦ Πόντου τῆς τε Ἀρμενίας ἢ πλείστη κεῖται
 καὶ Κολχίς καὶ Καππαδοκία σύμπασα μέχρι τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου καὶ τῶν Τιβαραυικῶν ἔθνῶν, ἐτι δὲ ἢ ἐν- 15
 τὸς Ἄλως χώρα λεγομένη, περιέχουσα πρὸς μὲν τῷ
 Πόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι Παφλαγόνας τε καὶ Βιθυ-
 νοὺς καὶ Μυσοὺς καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην
 Φρυγίαν, ἧς ἐστὶ καὶ ἡ Τρωάς, πρὸς δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ
 τῇ ἐφεξῆς θαλάττῃ τὴν τε Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ 20
 Καρίαν καὶ Λυκίαν, ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν τε Φρυ-
 C.130 γίαν, ἧς ἐστὶ μέρος ἢ τε τῶν Γαλλογραιικῶν λεγομένην
 Γαλατία καὶ ἡ Ἐπίκτητος, καὶ Λυκάονας καὶ Λυθούς.
 32 Ἐφεξῆς δὲ τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου οἱ τε τὰ ὄρη κα-
 τέχοντες Παροπαμισάδαι καὶ τὰ Παρθυαίων τε καὶ 25
 Μήδων καὶ Ἀρμενίων καὶ Κιλικίων ἔθνη καὶ Καταίοντες
 καὶ Πισίδαι. μετὰ δὲ τοὺς ὄρειους ἐστὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ
 Ταύρου. πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἡ Ἰνδική, ἔθνος μέγι-
 στον τῶν πάντων καὶ εὐδαιμονέστατον, τελευτῶν πρὸς
 τε τὴν ἐφίαν θάλατταν καὶ τὴν νοτίαν τῆς Ἀτλαντικῆς. 30

5. post Μαιῶται: Σαυρομάται

ἐν δὲ τῇ νοτιά ταύτῃ θαλάττῃ πρόκειται τῆς Ἰνδικῆς
 νῆσος οὐκ ἐλάττων τῆς Βρεττανικῆς ἢ Ταπροβάνη·
 μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια νεύουσιν, ἐν δεξιᾷ
 δ' ἔχουσι τὰ ὄρη χάρα ἐστὶ συγνή, φανύλως οἰκουμένη
 5 διὰ λυπρότητα ὑπ' ἀνθρώπων τελέως βαρβάρων οὐκ
 ὁμοεθνῶν· καλοῦσι δ' Ἀριανούς, ἀπὸ τῶν ὄρων δια-
 τείνοντας μέχρι Γεδρωσίας καὶ Καρμανίας. ἐξῆς δέ
 εἰσι πρὸς μὲν τῇ θαλάττῃ Πέρσαι καὶ Σούσιοι καὶ Βα-
 βυλώνιοι καθήκοντες ἐπὶ τὴν κατὰ Πέρσας θάλατταν
 10 καὶ τὰ περικοιῶντα τούτους ἔθνη μικρά, πρὸς δὲ τοῖς
 ὄρεσιν ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι Παρθυαῖοι καὶ Μῆδοι
 καὶ Ἀρμένιοι καὶ τὰ τούτοις πρόσχωρα ἔθνη καὶ ἡ Με-
 σοποταμία. μετὰ δὲ τὴν Μεσοποταμίαν τὰ ἐντὸς Εὐ-
 φράτου· ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ τε εὐδαίμων Ἀραβία πᾶσα,
 15 ἀφοριζομένη τῷ τε Ἀραβίῳ κόλπῳ παντὶ καὶ τῷ Περ-
 σικῷ, καὶ ὅσῃν οἱ Σαηνῖται καὶ οἱ Φύλαρχοι κατέχου-
 σιν οἱ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καθήκοντες καὶ τὴν Συρίαν·
 εἶθ' οἱ πέραν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι Νεῖλου, Αἰ-
 θιοπῆς τε καὶ Ἀραβες, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Αἰγύπτιοι
 20 καὶ Σύροι καὶ Κίλικες οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Τραχειῶται
 λεγόμενοι, τελευταῖοι δὲ Πάμφυλοι.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἐστὶν ἡ Λιβύη συνεχῆς οὐσα 33
 τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Αἰθιοπία, τὴν μὲν καθ' ἡμᾶς
 ἥونا ἐκ' εὐθείας ἔχουσα, σχεδόν τι μέχρι στηλῶν ἀπὸ
 25 Ἀλεξανδρείας ἀρξάμενην, πλὴν τῶν Σύρτων καὶ εἰ-
 πού τις ἄλλη κόλπων ἐπιστροφῇ μετρία καὶ τῶν ταύ-
 την ποιούντων ἀκρωτηρίων ἐξοχῇ· τὴν δὲ παρωκα-
 ντικὴν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τινός, ὡς ἂν παράλλη-
 λον οὐσαν τῇ προτέρῳ, μετὰ δὲ ταῦτα συναγομένην
 30 ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν εἰς ὄξειαν ἄκραν, μικρὸν ἔξω
 στηλῶν προπεπτωκυῖαν καὶ ποιούσαν τραπέζιον πως
 τὸ σχῆμα. ἐστὶ δ', ὥσπερ οἱ τε ἄλλοι δηλοῦσι καὶ δὴ

καὶ Γναῖος Πείσων ἡγεμῶν γενόμενος τῆς χάρας διη-
 γειτο ἡμῖν, εἰκνυία παρδαλῆ· κατάστικτος γάρ ἐστιν
 οἰκήσεσι περιεχομέναις ἀνύδρω καὶ ἐρήμῳ γῆ· κα-
 λοῦσι δὲ τὰς τοιαύτας οἰκήσεις ἀνάσεις οἱ Αἰγύπτιοι.
 τοιαύτη δὲ οὐσα ἔχει τινὰς ἄλλας διαφορὰς τριχῆ διαί- 5
 C.131 ρουμένας· τῆς μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς παραλίαις εὐδαίμων
 ἐστὶν ἡ πλείστη σφόδρα, καὶ μάλιστα ἡ Κυρηναία καὶ
 ἡ περὶ Καρχηδόνα [μέχρι] Μαυρουσίων καὶ τῶν Ἡρα-
 κλείων στηλῶν· οἰκεῖται δὲ μετρίως καὶ ἡ παρωκεα-
 ντις, ἡ δὲ μέση φαύλως ἢ τὸ σίλφιον φέρουσα, ἐρημος 10
 ἡ πλείστη καὶ τραχεῖα καὶ ἀμμώδης. τὸ δ' αὐτὸ πέ-
 πουθε καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας ταύτη διὰ τε τῆς Αἰθιοπίας
 διήκουσά τῆς τε Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ
 τῆς Γεδρωσίας τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων. νέμεται δ' ἔθνη
 τὴν Λιβύην τὰ πλείστα ἄγνωστα· οὐ πολλὴν γὰρ ἐφο- 15
 δεύεσθαι συμβαίνει στρατοπέδοις οὐδ' ἄλλοφύλοις
 ἀνδράσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι καὶ ὀλίγοι παρ' ἡμᾶς ἀφι-
 κνοῦνται πόρρωθεν, καὶ οὐ πιστὰ οὐδὲ πάντα λέγου-
 σιν· ὅμως δ' οὖν τὰ λεγόμενα τοιαῦτά ἐστι. τοὺς μὲν
 μεσημβρινωτάτους Αἰθίοπας προσαγορεύουσι, τοὺς 20
 δ' ὑπὸ τούτοις τοὺς πλείστους Γαράμαντας καὶ Φα-
 ρουσίους καὶ Νιγρίτας, τοὺς δ' ἔτι ὑπὸ τούτοις Γαι-
 τούλους, τοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἐγγὺς ἢ καὶ ἀπτομένους
 αὐτῆς πρὸς Αἰγύπτῳ μὲν Μαρμαρίδας μέχρι τῆς Κυ-
 ρηναίας, ὑπὲρ δὲ ταύτης καὶ τῶν Σύρτων Ψύλλους 25
 καὶ Νασαμῶνας καὶ τῶν Γαιτούλων τινὰς, εἰτ' Ἀσβύ-
 στας καὶ Βυζακίους μέχρι τῆς Καρχηδονίας. πολλὴ δ'
 ἐστὶν ἡ Καρχηδονία· συνάπτουσι δ' οἱ νομάδες αὐτῆ·
 ταύτων δὲ τοὺς γνωριμωτάτους τοὺς μὲν Μασυλιεῖς
 τοὺς δὲ Μασαισυλίους προσαγορεύουσιν· ὕστατοι δ' 30
 εἰσὶ Μαυρούσιοι. πᾶσα δ' ἡ ἀπὸ Καρχηδόνας μέχρι
 στηλῶν ἐστὶν εὐδαίμων, θηριοτρόφος δέ, ὥσπερ καὶ

ἡ μεσόγαια πᾶσα. οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ νομάδας λεχθῆ-
 ναί τινας αὐτῶν, οὐ δυναμένους γεωργεῖν διὰ τὸ πλῆ-
 θος τῶν θηρίων τὸ παλαιόν· οἱ δὲ νῦν ἅμα τῇ ἐμπει-
 ρίᾳ τῆς θήρας διαφέροντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων προσ-
 5 λαμβανόντων πρὸς τοῦτο διὰ τὴν σπουδὴν τὴν περὶ
 τὰς θηριομαχίας, ἀμφοτέρων περιγίνονται καὶ τῶν
 θηρίων καὶ τῆς γεωργίας. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἡπέ-
 ρων λέγομεν.

Λοιπὸν εἰπεῖν περὶ τῶν κλιμάτων, ὅπερ καὶ αὐτὸ 34
 10 ἔχει καθολικὴν ὑποτύπωσιν, ὀρμηθεῖσιν ἐκ τῶν γραμ-
 μῶν ἐκείνων, ἃ στοιχεῖα ἐκαλέσαμεν, λέγω δὲ τῆς τε τὸ
 μῆκος ἀφοριζούσης τὸ μέγιστον καὶ τῆς τὸ πλάτος,
 μάλιστα δὲ τῆς τὸ πλάτος. τοῖς μὲν οὖν ἀστρονομικοῖς
 ἐπὶ πλέον τοῦτο ποιητέον, καθάπερ Ἰππαρχος ἐποίη-
 15 σεν. ἀνέγραψε γάρ, ὡς αὐτὸς φησι, τὰς γινομένας ἐν
 τοῖς οὐρανίοις διαφορὰς καθ' ἕκαστον τῆς γῆς τόπον
 τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τεταρτημορίῳ τεταγμένων, λέγω C.132
 δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ βορείου πόλου.
 τοῖς δὲ γεωγραφοῦσιν οὔτε τῶν ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς οἰ-
 20 κουμένης φροντιστέον, οὔτ' ἐν αὐτοῖς [τοῖς] τῆς οἰκου-
 μένης μέρεσι τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας διαφορὰς πα-
 ραδεκτέον τῷ πολιτικῷ· περισκελεῖς γάρ εἰσιν. ἀλλ'
 ἀρκεῖ τὰς σημειώδεις καὶ ἀπλουστερας ἐκθέσθαι τῶν
 ὑπ' αὐτοῦ λεχθεισῶν, ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος,
 25 εἶναι τὰ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἰκοσι πέντε μυριά-
 δων καὶ δισχιλίων, ὡς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν·
 οὐ μεγάλη γὰρ παρὰ τοῦτ' ἔσται διαφορὰ πρὸς τὰ φαι-
 νόμενα ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν οἰκήσεων διαστήμασιν. εἰ
 δὴ τις εἰς τριακόσια ἐξήκοντα τμήματα τέμῃ τὸν μέ-
 30 γιστον τῆς γῆς κύκλον, ἔσται ἑπτακοσίων σταδίων
 ἕκαστον τῶν τμημάτων· τούτῳ δὴ χρῆται μέτρῳ πρὸς
 τὰ διαστήματα [τὰ] ἐν τῷ λεχθέντι διὰ Μερόης μεσημ-
 STRABO I. 12

βρινῶ λαμβάνεσθαι μέλλοντα. ἐκεῖνος μὲν δὴ ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῷ οἰκούντων, καὶ λοιπὸν ἀεὶ δι' ἑπτακοσίων σταδίων τὰς ἐφεξῆς οἰκήσεις ἐπιῶν κατὰ τὸν λεχθέντα μεσημβρινὸν πειρᾶται λέγειν τὰ παρ' ἐκάστοις φαινόμενα· ἡμῖν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἀρ- 5 κτέον. καὶ γὰρ εἰ οἰκήσιμα ταῦτά ἐστιν, ὥσπερ οἰοῦνται τινες, ἰδία γέ τις οἰκουμένη αὕτη ἐστί, διὰ μέσης τῆς ἀοικήτου διὰ καῦμα στενὴ τεταμένη, οὐκ οὔσα μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης· ὁ δὲ γεωγράφος ἐπισκοπεῖ ταύτην μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. αὕτη δ' 10 ἀφορίζεται πέρασι νοτίῳ μὲν τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, βορείῳ δὲ τῷ διὰ Ἰέρνης· οὔτε δὲ τὰς τοσαύτας οἰκήσεις ἐπιτέον ὅσας ὑπαγορεύει τὸ λεχθὲν μεταξύ διάστημα, οὔτε πάντα τὰ φαινόμενα θετέον, μεμνημένοις τοῦ γεωγραφικοῦ σχήματος. ἀρ- 15 κτέον δ', ὥσπερ Ἰαπαρχος, ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν.

35 Φησὶ δὴ τοῖς οἰκούσιν ἐπὶ τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, ὅς ἀπέχει τῆς Μερόης τρισχίλους σταδίους πρὸς νότον, τούτου δ' ὁ ἰσημερινὸς ὀκτακισχίλους καὶ ὀκτακοσίους, εἶναι τὴν οἰ- 20 κησιν ἐγγυτάτω μέσην τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ τοῦ κατὰ Σύνηνην· ἀπέχει γὰρ τὴν Σύνηνην πεντακισχίλους τῆς Μερόης· παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις τὴν μικρὰν ἄρκτον ὅλην ἐν τῷ ἀρκτικῷ περιέχεσθαι καὶ ἀεὶ φαίνεσθαι· τὸν γὰρ ἐπ' 25 ἄκρας τῆς οὐρᾶς λαμπρὸν ἀστέρα, νοτιώτατον ὄντα, ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦσθαι τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου ὥστ' ἐφαπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος. τῷ δὲ λεχθέντι μεσημβρινῷ

C.133 παράλληλός πῶς παράκειται ἕωθεν ὁ Ἀράβιος κόλπος· τούτου δ' ἐκβασίς εἰς τὸ ἕξω πέλαγος ἢ Κινναμωμοφό- 30 ρος ἐστίν, ἐφ' ἧς ἢ τῶν ἐλεφάντων γέγονε θήρα τὸ παλαιόν. ἐκπίπτει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν ἐπὶ

τοὺς νοτιωτέρους μικρὸν τῆς Ταπροβάνης ἢ ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους οἰκοῦντας, τῇ δ' ἐπὶ τὰ νοτιώτατα τῆς Αἰβύης.

Τοῖς δὲ κατὰ Μερὸν καὶ Πτολεμαίδα τὴν ἐν τῇ 36
 Τρωγλοδυτικῇ ἢ μεγίστη ἡμέρα ὥρῶν ἰσημερινῶν
 5 ἔστι τρισκαίδεκα· ἔστι δ' αὕτη ἡ οἰκησις μέση πῶς τοῦ
 τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ δι' Ἀλεξανδρείας παρὰ χιλίους
 καὶ ὀκτακοσίους τοὺς πλεονάζοντας πρὸς τῷ ἰσημε-
 ρινῷ· διήκει δ' ὁ διὰ Μερὸς παράλληλος τῇ μὲν δι'
 ἀγνωρίστων μερῶν, τῇ δὲ διὰ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς.
 10 ἐν δὲ Σηήνῃ καὶ Βερεινίῃ τῇ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ καὶ
 τῇ Τρωγλοδυτικῇ κατὰ θερινὰς τροπὰς ὁ ἥλιος κατὰ
 κορυφῆς γίνεται, ἢ δὲ μακροτάτῃ ἡμέρᾳ ὥρῶν ἰσημε-
 ρινῶν ἔστι τρισκαίδεκα καὶ ἡμιωρίου, ἐν δὲ τῷ ἄρκτικῷ
 φαίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἄρκτος ὅλη σχεδὸν τι πλὴν τῶν
 15 σκελῶν καὶ τοῦ ἄκρου τῆς οὐρᾶς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ
 πλινθίῳ ἀστέρων. ὁ δὲ διὰ Σηήνης παράλληλος τῇ
 μὲν διὰ τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων τῶν κατὰ τὴν Γεδρωσίαν
 καὶ τῆς Ἰνδικῆς διήκει, τῇ δὲ διὰ τῶν νοτιωτέρων Κυ-
 ρήνης πεντακισχιλίους σταδίους παρὰ μικρὸν.

20 Ἀπασι δὲ τοῖς μεταξὺ κειμένοις τοῦ τε τροπικοῦ 37
 καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου μεταπίπτουσιν αἱ σκιαὶ ἐφ'
 ἐκάτερα, πρὸς τε ἄρκτους καὶ μεσημβρίαν, τοῖς δ' ἀπὸ
 Σηήνης ἐκ τοῦ θερينوῦ τροπικοῦ πρὸς ἄρκτους πί-
 πτουσιν αἱ σκιαὶ κατὰ μεσημβρίαν· καλοῦνται δ' οἱ μὲν
 25 ἀμφίσκιοι οἱ δ' ἑτερόσκιοι. ἔστι δὲ τις καὶ ἄλλη δια-
 φορὰ τοῖς ὑπὸ τῷ τροπικῷ, ἣν προείπομεν ἐν τῷ περὶ
 τῶν ζωνῶν λόγῳ. αὐτὴ τε γάρ ἐστιν διάμμος καὶ σιλ-
 φιοφόρος καὶ ξηρά, τῶν νοτιωτέρων μερῶν εὐύδρων
 τε καὶ εὐκάρπων ὄντων.

30 Ἐν δὲ τοῖς [τοῦ] δι' Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρῆνης 38
 νοτιωτέροις ὅσον τετρακοσίους σταδίους, ὅπου ἡ με-
 γίστη ἡμέρα ὥρῶν ἔστιν ἰσημερινῶν δεκατετάρων,

κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἄρκτουῦρος μικρὸν ἐκκλίνων πρὸς νότον. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ γνώμων λόγον ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ πέντε πρὸς τρία. Καρχηδόνος δὲ νοτιώτεροί εἰσι χιλίοις καὶ τριακοσίοις σταδίοις, εἰπερ ἐν Καρχηδόνι ὁ γνώμων λόγον 5 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ ἔνδεκα πρὸς τὰ ἑπτὰ. διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν διὰ Κυρήνης καὶ τῶν νοτιωτέρων Καρχηδόμος ἑνακοσίοις σταδίοις μέχρι Μαυρουσίας μέσης, τῇ δὲ δι' Ἀλ-
C.134 γύπτου καὶ Κοίλης Συρίας καὶ τῆς ἄνω Συρίας καὶ 10 Βαβυλωνίας καὶ Σουσιάδος Περσίδος Καρμανίας Γεδρωσίας τῆς ἄνω μέχρι τῆς Ἰνδικῆς.

39 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Πτολεμαῖδα τὴν ἐν τῇ Φοινίκη καὶ Σιδῶνα καὶ Τύρον ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰσημερινῶν δεκατεττάρων καὶ τετάρτου· βορειότεροι δ' 15 εἰσὶν οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν ὡς χιλίοις ἑξακοσίοις σταδίοις, Καρχηδόμος δὲ ὡς ἑπτακοσίοις. ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Ῥοδίας καὶ περὶ Ξάνθου τῆς Λυκίας ἢ τὰ μικρῶ νοτιώτερα καὶ ἔτι τὰ Συρακοσίων νοτιώτερα τετρακοσίοις σταδίοις, ἐνταῦθα 20 ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰσημερινῶν δεκατεττάρων καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν τρισχιλίους ἑξακοσίοις τετταράκοντα διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος κατ' Ἐρατοσθένη διὰ Καρίας Λυκαονίας Καταονίας Μηδίας Κασπίων πν-
25 λῶν Ἰνδῶν τῶν κατὰ Κανίκασον.

40 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρειαν μέρεσι τῆς Τρωάδος, κατ' Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν τὴν ἐν Ἠπειρῳ, καὶ τοὺς Ῥώμης μὲν νοτιωτέρους βορειοτέρους δὲ Νεαπόλεως, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰσημερινῶν δεκα-
30

5. post σταδίοις: καὶ Ἀλεξανδρείας δὲ νοτιώτεροι

πέντε ἀπέχει δὲ ὁ παράλληλος οὗτος τοῦ μὲν δι' Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ ὡς ἑπτακισχιλίους σταδίους πρὸς ἄρκτον, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὑπὲρ δισμυρίους ὀκτακισχιλίους ὀκτακοσίους, τοῦ δὲ διὰ Ῥόδου τρισχιλίους τετρακοσίους, πρὸς νότον δὲ Βυζαντίου καὶ Νικαίας καὶ τῶν περὶ Μασσαλίαν χιλίους πεντακοσίους, μικρὸν δ' ἀρκτικώτερός ἐστιν ὁ διὰ Λυσιμαχείας, ὃν φησὶν Ἐρατοσθένης διὰ Μυσίας εἶναι καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν περὶ Σινώπην καὶ Ἰρκανίαν
10 καὶ Βάκτρα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἡ μεγίστη ἡμέρα 41 ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ τετάρτου, ὁ δὲ γνώμων πρὸς τὴν σκιὰν λόγον ἔχει ἐν τῇ θειρινῇ τροπῇ ὃν τὰ ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς τετταράκοντα δύο λείποντα 15 πέμπτῳ. ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι τοῦ διὰ μέσης τῆς Ῥοδίας περὶ τετρακισχιλίους καὶ ἑνακοσίους, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὡς τρισμυρίους τριακοσίους. εἰσπλεύσασι δ' εἰς τὸν Πόντον καὶ προελθοῦσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ὅσον χιλίους καὶ τετρακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεται 20 ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ ἡμίσεους· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι ἴσον ἀπὸ τε τοῦ πόλου καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, καὶ ὁ ἀρκτικὸς κύκλος κατὰ κορυφὴν αὐτοῖς ἐστὶν, ἐφ' οὗ κείται ὁ τ' ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς Κασσιεπείας καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἀγκῶνι τοῦ Περσέως 25 μικρῷ βορειότερος ἔστω.

Ἐν τε τοῖς ἀπέχουσι Βυζαντίου πρὸς ἄρκτον ὅσον 42 τρισχιλίους ὀκτακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαἕξ· ἡ οὖν δὴ Κασσιεπεία ἐν τῷ ἀρ- C.135 κτικῷ φέρεται. εἰσὶ δ' οἱ τόποι οὗτοι περὶ Βορυσθένη 30 καὶ τῆς Μαιώτιδος τὰ νότια· ἀπέχουσι δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ περὶ τρισμυρίους τετρακισχιλίους ἑκατόν. ὁ δὲ κατὰ τὰς ἄρκτους τόπος τοῦ ὀρίζοντος ἐν ὅλαις σχεδόν

τι ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀπὸ
 δύσεως ἕως καὶ ἀνατολῆς ἀντικεκρισταμένον τοῦ φω-
 τός. ὁ γὰρ θερινὸς τροπικὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὀρίζον-
 τος ἐνὸς ζωδίου ἡμισυ καὶ δωδέκατον· τοσοῦτον οὖν
 καὶ ὁ ἥλιος ἀφίσταται τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸ μεσονύ- 5
 κτιον. καὶ παρ' ἡμῖν δὲ τοσοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἀπο-
 σχῶν πρὸ τοῦ ὄρθρου καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἤδη κα-
 ταυγάζει τὸν περὶ τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν ἀέρα. ἐν
 δὲ ταῖς χειμεριναῖς ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον μετεωρίζεται
 πῆχεις ἐννέα. φησὶ δ' Ἐρατοσθένης τούτους τῆς Με- 10
 ρόης διέχειν μικρῶ πλείους ἢ δισμυρίους τρισχιλίους.
 διὰ γὰρ Ἑλλησπόντου εἶναι μυρίους ὀκτακισχιλίους,
 εἶτα πεντακισχιλίους εἰς Βυρουσθένη. ἐν δὲ τοῖς ἀπέ-
 χουσι τοῦ Βυζαντίου σταδίου περὶ ἑξακισχιλίους τρια-
 κοσίους, βορειοτέροις οὖσι τῆς Μαιώτιδος, κατὰ τὰς 15
 χειμερινὰς ἡμέρας μετεωρίζεται τὸ πλεῖστον ὁ ἥλιος
 ἐπὶ πῆχεις ἕξ, ἢ δὲ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰση-
 μερινῶν δεκαεπτὰ.

- 43 Τὰ δ' ἐπέκεινα ἤδη πλησιάζοντα τῇ ἀοικίῳ διὰ
 ψῦχος οὐκέτι χρήσιμα τῷ γεωγράφῳ ἐστίν. ὁ δὲ βου- 20
 λόμενος καὶ ταῦτα μαθεῖν καὶ ὅσα ἄλλα τῶν οὐρανίων
 Ἰππαρχος μὲν εἰρηκεν ἡμεῖς δὲ παραλείπομεν διὰ τὸ
 τρανότερα εἶναι τῆς νῦν προκειμένης πραγματείας,
 παρ' ἐκείνου λαμβανέτω. τρανότερα δ' ἐστὶ καὶ τὰ
 περὶ τῶν περισκίων καὶ ἀμφισκίων καὶ ἑτεροσκίων, ἃ 25
 φησι Ποσειδώνιος. ὁμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦ-
 τον ἐπιμνηστέον ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι καὶ
 πῆ χρήσιμον πρὸς τὴν γεωγραφίαν καὶ πῆ ἄχρηστον.
 ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σκιῶν ὁ λόγος ἐστίν, ὁ δ'
 ἥλιος πρὸς αἰσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται καθ' 30
 οὗ καὶ ὁ κόσμος, παρ' οἷς καθ' ἐκάστην κόσμον περι-
 στροφὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νύξ, ὅτε μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ

ἡλίου φερομένου ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τούτοις οἷ τε
 ἀμφίσκιοι ἐπινουῦνται καὶ οἱ ἑτερόσκιοι. ἀμφίσκιοι
 μὲν ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας τοτὲ μὲν ἐπὶ τὰδε πιπτού-
 σασ ἔχουσι τὰς σκιάς, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ
 5 γινώμονι προσπίπτῃ τῷ ὀρθῷ πρὸς τὸ ὑποκείμενον
 ἐπίπεδον, τοτὲ δ' εἰς τὸναντίον, ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τού-
 ναντίον περιστῆ (τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς
 μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκοῦσιν), ἑτερόσκιοι δ' ὅσοις ἢ
 ἐπὶ τὴν ἄρκτον αἰεὶ πίπτουσιν ὥσπερ ἡμῖν, ἢ ἐπὶ τὰ
 10 νότια ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκοῦσι · C.136
 τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττονα ἔχουσι τοῦ τρο-
 πικοῦ τὸν ἀρκτικόν. ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν ἢ μείζονα,
 ἀρχὴ τῶν περισκίων ἐστὶ μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ
 τῷ πόλῳ. τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὄλην τὴν τοῦ κόσμου
 15 περιστροφὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δῆλον ὅτι καὶ ἡ
 σκιά κύκλῳ περιενεχθήσεται περὶ τὸν γινώμονα · καθ'
 ὃ δὴ καὶ περισκίους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας
 πρὸς τὴν γεωγραφίαν · οὐ γάρ ἐστὶν οἰκήσιμα ταῦτα
 τὰ μέρη διὰ ψύχος, ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθίαν λόγοις
 20 εἰρήκαμεν. ὥστ' οὐδὲ τοῦ μεγέθους τῆς ἀοικίτου ταύ-
 της φροντιστέον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι οἱ ἔχοντες ἀρκτι-
 κὸν τὸν τροπικὸν ὑποκεπτῶκασι τῷ γραφομένῳ κύ-
 κλῳ ὑπὸ τοῦ πόλου τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ τὴν τοῦ κό-
 σμου περιστροφὴν, ὑποκειμένου τοῦ μεταξὺ διαστή-
 25 ματος τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ τεττάρων
 ἐξηκοστῶν τοῦ μεγίστου κύκλου.

Ἀποδεδωκόσι δ' ἡμῖν τὸν πρῶτον τύπον τῆς γεω-
 γραφίας οἰκειός ἐστιν ὁ ἐφεξῆς λόγος περὶ τῶν καθ'

ἐκαστα· καὶ γὰρ ὑπεσχόμεθα οὕτως καὶ δοκεῖ μέχρι
 τῶν ὀρθῶς ἢ πραγματεία μεμερίσθαι. ἀρκτέον δὲ πάλιν
 ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς τούτων
 ἀφ' ὧν περὶ καὶ πρότερον κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

- 2 Πρῶτον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἐσπέριον, ὡς ἔφα- 5
 μεν, ἢ Ἰβηρία. ταύτης δὴ τὸ μὲν πλεόν οἰκεῖται φαύ-
 C.137 λως· ὄρη γὰρ καὶ θρυμοὺς καὶ πεδιά λεπτὴν ἔχοντα
 γῆν οὐδὲ ταύτην ὁμαλῶς εὐνδρον οἰκοῦσι τὴν πολλήν·
 ἢ δὲ πρόσβορρος ψυχρά τέ ἐστι τελέως πρὸς τῇ τραχύ-
 τητι καὶ παρωκεανίτις, προσειληφύτα τὸ ἄμικτον κἀν- 10
 επίπλεκτον τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ὑπερβάλλει τῇ μοχθη-
 ρία τῆς οἰκήσεως. ταῦτα μὲν δὴ τὰ μέρη τοιαῦτα, ἢ δὲ
 νότιος πᾶσα εὐδαιίμων σχεδόν τι καὶ διαφερόντως ἢ
 ἔξω στηλῶν· ἐστὶ δὲ δῆλον ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὑπο-
 γράψασιν ἡμῖν πρότερον τό τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος. 15
- 3 Ἔοικε γὰρ βύρση τεταμένη κατὰ μῆκος μὲν ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω τὰ πρόσθια ἐχούση μέρη πρὸς
 τῇ ἔφ, κατὰ πλάτος δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πρὸς νότον.
 ἔχει δὲ σταδίων ἑξακισχιλίων ὁμοῦ τὸ μῆκος, πλάτος
 δὲ πεντακισχιλίων τὸ μέγιστον, ἐστὶ δ' ὅπου πολὺ 20
 ἔλαττον τῶν τρισχιλίων καὶ μάλιστα πρὸς τῇ Πυρρήνῃ
 τῇ ποιούση τὴν ἔφω πλευράν· ὄρος γὰρ διηνεκὲς ἀπὸ
 νότου πρὸς βορρᾶν τεταμένον ὀρίζει τὴν Κελτικὴν
 ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας. οὔσης δὲ καὶ τῆς Κελτικῆς ἀνωμάλου
 τὸ πλάτος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸ στενώτατον τοῦ πλάτους 25
 ἑκατέρας ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάττης ἐπὶ τὸν ὠκεανόν
 ἐστὶ τὸ τῇ Πυρρήνῃ πλησιάζον μάλιστα ἐφ' ἑκάτερον
 αὐτῆς τὸ μέρος καὶ ποιοῦν κόλπους τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ
 ὠκεανῷ τοὺς δὲ ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ· μείζους
 δὲ τοὺς Κελτικούς, οὓς δὴ καὶ Γαλατικούς καλοῦσι, 30
 στενώτερον τὸν ἰσθμὸν ποιοῦντας παρὰ τὸν Ἰβηρι-
 κόν. καὶ δὴ τὸ μὲν ἔφω πλευρὸν τῆς Ἰβηρίας ἢ Πυ-

ρήνη ποιῆι, τὸ δὲ νότιον ἢ τε καθ' ἡμᾶς θάλαττα ἀπὸ τῆς Πυρήνης μέχρι στηλῶν καὶ ἢ ἐκτὸς τὸ ἐξῆς μέχρι τοῦ ἱεροῦ καλουμένου ἀκρωτηρίου· τρίτον ἐστὶ τὸ ἐσπέριον πλευρὸν παράλληλόν πως τῇ Πυρήνῃ, τὸ 5 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς πρὸς Ἀρτάβροισ ἄκρας ἦν καλοῦσι Νέριον· τέταρτον δὲ τὸ ἐνθένδε μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρήνης.

Ἀναλαβόντες δὲ λέγωμεν τὰ καθ' ἕκαστα ἀπὸ 4 τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἀρξάμενοι, τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ 10 δυτικώτατον οὐ τῆς Εὐρώπης μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης σημεῖον. περατοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν δυεῖν ἡπείρων ἢ οἰκουμένη πρὸς δύσιν, τοῖς τε τῆς Εὐρώπης ἄκροις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Λιβύης, ὧν τὰ μὲν Ἴβηρες ἔχουσι τὰ δὲ Μαυρούσιοι. προὔχει δὲ 15 τὰ Ἰβηρικὰ ὅσον χιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις κατὰ τὸ λεχθὲν ἀκρωτήριον. καὶ δὴ καὶ τὴν προσεχῆ τούτῳ χώραν τῇ Λατίνῃ φωνῇ καλοῦσι Κούνεον, σφῆνα σημαίνειν βουλόμενοι. αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον καὶ προ- 20 πεπτικὸς εἰς τὴν θάλατταν Ἀρτεμίδωρος εἰκάξει πλοῖω, γενόμενος, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ, προσλαμβάνειν C.138 δὲ τῷ σχήματι νησίδια τρία, τὸ μὲν ἐμβόλου τάξιν ἔχον τὰ δὲ ἐπωτίδων, ὑφόρμους ἔχοντα μετρίας. Ἡρακλείδους δ' οὐδ' ἱερὸν ἐνταῦθα δεικνυσθαι (ψεύσασθαι δὲ τοῦτο Ἐφορον) οὔτε βωμόν, οὐδ' ἄλλου τῶν θεῶν, 25 ἀλλὰ λίθους συγκεισθαι τρεῖς ἢ τέτταρας κατὰ πολλοὺς τόπους, οὓς ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων στρέφεσθαι κατὰ τι πάτριον καὶ μεταφέρεσθαι σπονδοποιησαμένων· θύειν δ' οὐκ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ νύκτωρ ἐπιβαίνειν τοῦ τόπου, θεοὺς φασκόντων κατέχειν αὐτὸν ἐν 30 τῷ τότε χρόνῳ, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ θεῖαν ἤκοντας ἐν κώμῃ πλησίον νυκτερεύειν, εἰτ' ἐπιβάλλειν ἡμέρας ὕδωρ ἐπιφερομένους διὰ τὴν ἀνυδρίαν.

5 Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἐγγωρεῖ καὶ δεῖ πι-
 στεύειν· ἃ δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἰρηκεν,
 οὐ πάννυ. λέγειν γὰρ δὴ φησι Ποσειδάωνιος τοὺς πολ-
 λούς μεῖζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ παρωκεανίτιδι [καὶ]
 μετὰ φόφου παρακλησίως ὡσανεὶ σίζοντος τοῦ πελά- 5
 γους κατὰ σβέσιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυ-
 θόν. ψεῦδος δ' εἶναι καὶ τοῦτο καὶ τὸ παραχρημα
 νύκτα ἀκολουθεῖν μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γὰρ παραχρημα,
 μικρὸν δ' ὕστερον, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πελά-
 γεσι τοῖς μεγάλοις. ὅπου μὲν γὰρ εἰς ὄρη δύεται, κλείω 10
 τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμβαίνειν ἐκ τοῦ
 ' παραφωτισμοῦ, ἐκεῖ δὲ κλείω μὲν οὐκ ἐπακολουθεῖν,
 μὴ μέντοι μηδὲ παραχρημα συνάπτειν τὸ σκότος, κα-
 θάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. τὴν δὲ τοῦ μεγέ-
 θους φαντασίαν αὔξεσθαι μὲν ὁμοίως κατὰ τὰς δύ- 15
 σεις καὶ τὰς ἀνατολάς ἐν τοῖς πελάγεσι διὰ τὸ τὰς ἀνα-
 θυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὰ δὲ
 τούτων ὡς δι' ὑάλων κλωμένην τὴν ὄψιν πλατυτέρας
 δέχεσθαι τὰς φαντασίας, καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξη-
 ροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσαν δυόμενον ἢ ἀνατέλλοντα 20
 τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἠνίκα καὶ ἐνερευθῆς φαίνε-
 σθαι τὸ ἄστρον. τὸ δὲ ψεῦδος ἐλέγξει φησι τριάκονθ'
 ἡμέρας διατρέψας ἐν Γαδείροις καὶ τηρήσας τὰς δύ-
 σεις. ὁ δὲ γε Ἀρτεμίδωρος ἑκατονταπλασίονά φησι
 δύεσθαι τὸν ἥλιον καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν. 25
 ὡς μὲν οὖν αὐτὸς εἶδε τοῦτο ἐν τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ,
 οὐχ ὑποληπτέον προσέχοντας τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ· ἔφη
 γὰρ νύκτωρ μηδένα ἐπιβαίνειν, ὥστ' οὐδὲ δυομένου
 ἡλίου οὐδεὶς ἂν ἐπιβαίνει, εἰπερ εὐθύς ἢ νύξ καταλαμ-
 βάνει. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς παρωκεανίτιδος· 30
 καὶ γὰρ τὰ Γάδειρα ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ, καὶ ὁ Ποσειδάωνιος
 ἀντιμαρτυρεῖ καὶ ἄλλοι πλείους.

Τῆς δὲ συνεχοῦς τῷ Ιερῷ ἀκρωτηρίῳ παραλίᾳ ⁶
 ἢ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἐσπερίου πλευροῦ τῆς Ἰβηρίας
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Τάγου ποταμοῦ, ἢ δὲ τοῦ νοτίου
 μέχρι ἄλλου ποταμοῦ τοῦ Ἄνα καὶ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ.
 5 φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐσίων μερῶν ἐκότερος, ἀλλ' ὁ μὲν
 ἐπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐσπέραν ἐκδίδωσι πολὺ μείζων ὢν
 θατέρου, ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπιστρέφει τὴν μεσο-
 ποταμίαν ἀφορῶν, ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεόν
 καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινὲς ἐκ τῆς περῆας τοῦ Τάγου
 10 μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι
 καὶ Καρπητανοὶ καὶ Ὀρητανοὶ καὶ Ὀεττωνῶν συχνοὶ
 νέμονται. αὕτη μὲν οὖν ἡ χώρα μετρίως ἐστὶν εὐδαί-
 μων, ἢ δ' ἐφεξῆς πρὸς ἄνω κειμένη καὶ νότον ὑπερβολὴν
 οὐκ ἀπολείπει πρὸς ἅπασαν κρινομένη τὴν οἰκουμένην
 15 ἀρετῆς χάριν καὶ τῶν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀγαθῶν.
 αὕτη δ' ἐστὶν ἣν ὁ Βαττις διαρρεῖ ποταμός, ἀπὸ τῶν
 αὐτῶν μερῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀφ' ὧν περ καὶ ὁ Ἄνας
 καὶ ὁ Τάγος, μέσος πως ἀμφοῖν τούτων ὑπάρχων κατὰ
 μέγεθος· παραπλησίως μέντοι τῷ Ἄνα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ
 20 τὴν ἐσπέραν θύεις εἰτ' ἐπιστρέφει πρὸς νότον καὶ κατὰ
 τὴν αὐτὴν ἐκδίδωσι τούτῳ παραλίαν. καλοῦσι δ' ἀπὸ
 μὲν τοῦ ποταμοῦ Βαιτικὴν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐνοικούντων
 Τουρθητανίαν· τοὺς δ' ἐνοικοῦντας Τουρθητανούς τε
 καὶ Τουρδοῦλους προσαγορεύουσιν, οἱ μὲν τοὺς αὐ-
 25 τοὺς νομίζοντες οἱ δ' ἑτέρους· ὢν ἐστὶ καὶ Πολύβιος
 συνοίκους φήσας τοῖς Τουρθητανοῖς πρὸς ἄρκτον τοὺς
 Τουρδοῦλους· νῦν δ' ἐν αὐτοῖς οὐδεὶς φαίνεται διο-
 ρισμός. σοφάτατοι δ' ἐξετάζονται τῶν Ἰβήρων οὔτοι
 καὶ γραμματικῇ χρῶνται καὶ τῆς παλαιᾶς μνήμης
 30 ἔχουσι συγγράμματα καὶ ποιήματα καὶ νόμους ἐμμέ-
 τρους ἑξακισχιλίων ἐπῶν, ὥς φασι· καὶ οἱ ἄλλοι δ'
 Ἰβήρες χρῶνται γραμματικῇ, οὐ μῖα δ' ἰδίᾳ· οὐδὲ γὰρ

γλώττη μιᾶ. τείνει δὲ ἡ χώρα αὕτη ἢ ἐντὸς τοῦ Ἄνα πρὸς ἕω μὲν μέχρι τῆς Ὀρητανίας, πρὸς νότον δὲ μέχρι τῆς παραλίας τῆς ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄνα μέχρι στηλῶν. ἀνάγκη δὲ διὰ πλειόνων περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τῶν σύγγενος τόπων, ὅσα συντείνει πρὸς τὸ μα- 5
θεῖν τὴν εὐφυΐαν τῶν τόπων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

7 Τῆς δὲ παραλίας ταύτης, εἰς ἣν ὁ τε Βαίτις καὶ ὁ Ἄνας ἐκδίδωσι, καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Μαυρουσίας εἰς τὸ μεταξὺ ἐμπέπτον τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ποιεῖ τὸν κατὰ στήλας πορθμὸν, καθ' ὃν ἡ ἐντὸς θάλαττα συν- 10
άπτει τῇ ἐκτός. ἐνταῦθα δὴ ὄρος ἐστὶ τῶν Ἰβήρων τῶν καλουμένων Βαστητανῶν, οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἢ Κάλπη, τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα τῷ δ' ὕψει μέγα καὶ ὄρθιον ὥστε πόρρωθεν νησοειδὲς φαί-
C.140 νεσθαί. ἐκπλεύουσιν οὖν ἐκ τῆς ἡμετέρας θαλάττης εἰς 15
τὴν ἕξω δεξιὸν ἐστὶ τοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸ Καρτηία πόλις ἐν τετταράκοντα σταδίοις ἀξιόλογος καὶ παλαιά, ναύσταθμὸν ποτε γενομένη τῶν Ἰβήρων. ἐνιοὶ δὲ καὶ Ἡρακλέους κτίσμα λέγουσιν αὐτήν, ὧν ἐστὶ καὶ Τι-
μοσθένης, ὃς φησὶ καὶ Ἡράκλειαν ὀνομάζεσθαι τὸ πα- 20
λαιόν, δείκνυσθαί τε μέγαν περίβολον καὶ νεωσοίκους.

8 Εἶτα Μελλαρία ταριχείας ἔχουσα καὶ μετὰ ταῦτα Βελὼν πόλις καὶ ποταμός. ἐντεῦθεν οἱ διάπλοι μά-
λιστά εἰσιν εἰς Τίγγιν τῆς Μαυρουσίας καὶ ἐμπόρια καὶ ταριχεται. ἦν δὲ καὶ Ζῆλις τῆς Τίγγιος ἀστρυγείτων, 25
ἀλλὰ μετόπισαν ταύτην εἰς τὴν περὶ αὐτὴν Ῥωμαῖοι καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαβόντες τινὰς· ἐπεμψαν δὲ καὶ παρ' ἐαυτῶν ἐποίκους καὶ ὠνόμασαν Ἰουλλαν Ἰοζαν τὴν πόλιν. εἶτα Γάδειρα, πορθμῷ στενωῷ διειργομένη νῆσος ἀπὸ τῆς Τουρθητανίας, διέχουσα τῆς Κάλπης 30
περὶ ἑπτακοσίους καὶ πενήκοντα σταδίους· οἱ δὲ ὀκτα-
κοσίους φασίν. ἐστὶ δ' ἡ νῆσος αὕτη ἄλλα μὲν οὐδὲν

διαφέρουσα τῶν ἄλλων, ἀνδρεία δὲ τῶν ἐνοικούντων τῇ περὶ τὰς ναυτιλίας καὶ φιλία πρὸς Ῥωμαίους τοσαύτην ἐπίδοσιν εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν ἔσχεν ὥστε καίπερ ἐσχάτη ἰδρυμένη τῆς γῆς ὀνομαστοτάτη τῶν ἀπασῶν 5 ἔστιν. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης ἐροῦμεν, ὅταν καὶ περὶ τῶν ἄλλων νήσων λέγωμεν.

Ἐφεξῆς δ' ἔστιν ὁ Μενεσθέως καλούμενος λιμὴν 9 καὶ ἡ κατὰ Ἄσταν ἀνάχυσις καὶ Νάβρισσαν. λέγονται δὲ ἀναχύσεις αἱ πληρούμεναι τῇ θαλάττῃ κοιλάδες ἐν 10 ταῖς πλημμυρίσι καὶ ποταμῶν δίκην ἀνάπλους εἰς τὴν μεσόγαιαν ἔχουσαι καὶ τὰς ἐπ' αὐταῖς πόλεις. εἴτ' εὐθύς αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βαίτιος διχῆ σχιζόμεναι· ἡ δὲ ἀπολαμβανομένη νῆσος ὑπὸ τῶν στομάτων ἑκατόν, ὡς δ' ἔνιοι καὶ πλειόνων σταδίων, ἀφορίζει παραλίαν. ἐνταῦ- 15 θα δέ που καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Μενεσθέως ἐστὶ, καὶ ὁ τοῦ Καιπίωνος ἰδρύεται πύργος ἐπὶ πέτρας ἀμφικλύστου, θαυμασίως κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὁ Φάρος, τῆς τῶν πλοιζομένων σωτηρίας χάριν. ἡ τε γὰρ ἐκβαλλομένη χοῦς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ βραχέα ποιεῖ καὶ 20 χοιραδάδης ἐστὶν ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος, ὥστε δεῖ σημεῖον τινὸς ἐπιφανοῦς. ἐντεῦθεν δ' ὁ τοῦ Βαίτιος ἀνάπλους ἐστὶ καὶ πόλις Ἐβοῦρα καὶ τὸ τῆς Φωσφόρου ἱερὸν, ἣν καλοῦσι Λοῦκεμ δουβίαν· εἶθ' οἱ τῶν ἀναχύσεων τῶν ἄλλων ἀνάπλοι, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄνας ποταμός, δί- 25 στομος καὶ οὗτος, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἀνάπλους· εἶθ' ὕστατον τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον, διέχον τῶν Γαδείρων ἐλάτους ἢ δισχιλίους σταδίους· τινὲς δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸ τοῦ Ἄνα στόμα ἐξήκοντα μιλία φασιν, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος στόμα ἑκατόν, εἴτα 30 εἰς Γάδειρα ἑβδομήκοντα.

C.141

Τῆς δ' οὖν ἐντὸς τοῦ Ἄνα παραλίας ὑπερκεῖσθαι 2 συμβαίνει τὴν Τουρθητανίαν, ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ πα-

ταμός. ἀφορίζει δὲ αὐτὴν πρὸς μὲν τὴν ἑσπέραν καὶ ἄρκτον ὁ Ἄνας ποταμός, πρὸς δὲ τὴν ἕω Καρπητανῶν τέτινες καὶ Ὀρητανοί, πρὸς νότον δὲ Βαστητανῶν ὁ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τῶν Γαδείρων στενὴν νεμόμενοι παραλίαν, καὶ ἡ ἐξῆς θάλαττα μέχρι Ἄνα. καὶ οἱ 5 Βαστητανοὶ δὲ οὓς εἶπον τῇ Τουρθητανίᾳ πρόσκεινται καὶ οἱ ἔξω τοῦ Ἄνα καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πρόσχώρων. μέγεθος δ' οὐ πλείον ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἢ δισχίλιοι στάδιοι. πόλεις δ' ὑπερβάλλουσαι τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ διακοσίας φασί· γνωριμώταται 10 δὲ αἱ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἰδρυμέναι καὶ ταῖς ἀναχύσεσι καὶ τῇ θαλάττῃ διὰ τὰς χρείας. πλείστον δ' ἢ τε Κόρδυβα ἠϋξῆται, Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ δυνάμει καὶ ἡ τῶν Γαδιτανῶν πόλις, ἡ μὲν διὰ τὰς ναυτιλίας καὶ διὰ τὸ προσθέσθαι Ῥωμαίοις κατὰ συμμαχίας, 15 ἡ δὲ χώρας ἀρετῇ καὶ μεγέθει, προσλαμβάνοντος καὶ τοῦ ποταμοῦ Βαίτιος μέγα μέρος· ὦκησάν τε ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι· καὶ δὴ καὶ πρώτην ἀποικίαν ταύτην εἰς τούσδε τοὺς τόπους ἔστειλαν Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ ταύτην καὶ τὴν τῶν 20 Γαδιτανῶν ἡ μὲν Ἰσκαλις ἐπιφανής, καὶ αὐτὴ ἀποικος Ῥωμαίων· νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ καὶ τῷ ἐποικῆσαι νεωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἡ Βαίτις ὑπερέχει καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς.

2 Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα καὶ Ἴλιπα ἐπὶ τῷ Βαίτι, 25 Ἄστιγίς δ' ἀπατέρω καὶ Κάρμων καὶ Ὀβούλκων, ἐτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν, Μοῦνδα καὶ Ἀτέγονα καὶ Οὐρσαν καὶ Τοῦκκίς καὶ Οὐλλία καὶ Αἰγονα· ἅπασαι δ' αὐταὶ Κορδύβης οὐκ ἄπωθεν. τρόπον δὲ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τόπου 30 τούτου Μοῦνδα· διέχει δὲ Καρτησίας ἢ Μοῦνδα σταδίου* χιλίους καὶ τετρακοσίους, εἰς ἣν ἐφυγεν ἡττη-

θαλς ὁ Γναλος, εἴτ' ἐκπλεύσας ἐνθεν καὶ ἐκβὰς εἰς τινα
 ὑπερκειμένην θαλάττης ὄρεινὴν διεσφάρα. ὁ δ' ἀδελ-
 φὸς αὐτοῦ Σέξτος ἐκ Κορδύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν
 τοῖς Ἰβηροῖσι πολεμῆσας χρόνον ὕστερον Σικελίαν ἀπέ-
 5 στησεν, εἴτ' ἐκπεσὼν ἐνθένδε εἰς τὴν Ἀσίαν ἀλοῦς
 ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν ἐν Μιδασίῳ κατέστρεψε
 τὸν βίον. ἐν δὲ τοῖς Κελτικοῖσι Κορίστοργίς ἐστὶ γνω-
 ριμοτάτη· ἐπὶ δὲ ταῖς ἀναχύσεσιν ἡ Ἄατα, εἰς ἣν οἱ
 Γαδιτανοὶ συνίασι μάλιστα, ὑπερκειμένην τοῦ ἐπι-
 10 νείου τῆς νήσου σταδίου οὐ πολὺ πλείους τῶν ἑκατόν.

Παροικεῖται δὲ ὑπὸ πλείστων ὁ Βαττις καὶ ἀνα- 3
 πλείται σχεδόν τι ἐπὶ χιλίους καὶ διακοσίους σταδίους
 ἐκ θαλάττης μέχρι Κορδύβης καὶ τῶν μικρὸν ἐπάνω
 τόπων. καὶ δὴ καὶ ἐξείργασται περιττῶς ἢ τε παραπο- C.142
 15 ταμία καὶ τὰ ἐν τῷ ποταμῷ νησιδία. πρόσσεισι δὲ καὶ τὸ
 τῆς ὄψεως τερπνόν, ἄλσεισι καὶ ταῖς ἄλλαις φυτουρ-
 γίαις ἐκπεποννημένων τῶν χωρίων. μέχρι μὲν οὖν
 Ἰσπάλιος ὀλέσιν ἀξιολόγοις ὁ ἀνάπλους ἐστὶν ἐπὶ στα-
 δίους οὐ πολὺ λείποντας τῶν πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ τὰς
 20 ἄνω πόλεις μέχρι Ἰλίπας ταῖς ἐλάττοσι, μέχρι δὲ Κορ-
 δύβης τοῖς ποταμίοις σκάφεσι, πηκτοῖς μὲν τὰ νῦν τὸ
 παλαιὸν δὲ καὶ μονοξύλοις· τὸ δ' ἄνω τὸ ἐπὶ Καστλῶ-
 νος οὐκ ἐστὶ πλόιμον· παράλληλοι δὲ τινες φάχεις ὄρων
 παρατείνουσι τῷ ποταμῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον αὐτῷ
 25 συνάπτουσαι πρὸς βορρᾶν, μεταλλῶν πλήρεις. πλεί-
 στος δ' ἐστὶν ἄργυρος ἐν τοῖς κατὰ Ἰλιπαν τόποις καὶ
 τοῖς κατὰ Σισάπωνα τὸν τε παλαιὸν λεγόμενον καὶ τὸν
 νέον· κατὰ δὲ τὰς Κωτίνας λεγομένας χαλκός τε ἅμα
 γεννᾶται καὶ χρυσός. ἐν ἀριστερᾷ μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς
 30 ἀναπλέουσι τὰ ὄρη ταῦτα, ἐν δεξιᾷ δὲ πεδίον μέγα καὶ
 ὑψηλὸν καὶ εὐκαρπον καὶ μεγαλόδενδρον καὶ εὐβοτον.
 ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄνας ἀνάπλουν, οὔτε δὲ τηλικούτοις

σκάφεισιν οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον. ὑπέρκειται δὲ καὶ αὐτοῦ μεταλλείας ἔχοντα ὄρη, καθήκει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Τάγον. τὰ μὲν οὖν τὰς μεταλλείας ἔχοντα χωρία ἀνάγκη τραχέα τε εἶναι καὶ παράλυπρα, οἷάπερ καὶ τὰ τῆς Καρπητανίας συνάπτοντα καὶ ἐτι μᾶλλον τοῖς Κελτί- 5 βηρσι. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ Βαιτουρία ξηρὰ ἔχουσα πεδία τὰ παρήκοντα τῷ Ἄνα.

4 Αὐτὴ δ' ἡ Τουρθητανία θαυμαστῶς εὐτυχεῖ· παμφόρου δ' οὔσης αὐτῆς, ὥσαύτως δὲ καὶ πολυφόρου, διπλασιάζεται τὰ εὐτυχήματα ταῦτα τῷ ἔκκομισμῷ· τὸ 10 γὰρ περικτεῦον τῶν καρπῶν ἀπεμπολεῖται ῥαδίως τῷ πλήθει τῶν ναυκληρίων. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἱ τε ποταμοὶ καὶ αἱ ἀναχύσεις, ὡς εἶπον, ἐμφερεῖς τοῖς ποταμοῖς οὔσαι καὶ ἀναπλεόμεναι παραπλησίως ἐκ θαλάττης οὐ μικροῖς μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλοις σκάφεισιν εἰς τὰς 15 ἐν τῇ μεσογαίᾳ πόλεις. ἅπανσα γὰρ ἐστὶ πεδιάς ἢ ὑπὲρ τῆς παραλίας ἐπὶ πολὺ τῆς μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ στηλῶν. ἐνταῦθα δὲ πολλαχοῦ κοιλάδες εἰς τὴν μεσόγαιαν ἐκ τῆς θαλάττης ἀνέχουσι φάραγξι μετρίαις ἢ καὶ ρεῖθροῖς εἰοικῦναι ποταμίους, ἐκτεταμέναι 20 ἐπὶ πολλοὺς σταδίους· ταύτας δὲ πληροῦσιν αἱ τῆς θαλάττης ἐπιβάσεις κατὰ τὰς πλημμυρίδας, ὥστ' ἀναπλεῖσθαι μηδὲν ἦττον ἢ τοὺς ποταμούς, ἀλλὰ καὶ βέλτιον·

C.143 τοῖς γὰρ κατάπλοις εἰοικε τοῖς ποταμίους, ἀντικόπτοντος μὲν οὐδενός, ἐπουρίζοντος δὲ τοῦ πελάγους καθάπερ 25 τοῦ ποταμίου ρεύματος διὰ τὴν πλημμυρίδα. αἱ δ' ἐπιβάσεις μελίκους εἰσὶν ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ὅτι εἰς πόρον συνωθουμένη στενὸν ἢ θάλαττα ἐκ μεγάλου πελάγους, ὃν ἡ Μαυρουσία ποιεῖ πρὸς τὴν Ἰβηρίαν, ἀνακοπὰς λαμβάνει καὶ φέρεται πρὸς τὰ εἰκοντα 30 μέρη τῆς γῆς εὐπετῶς. ἐναι μὲν οὖν τῶν τοιούτων κοιλάδων κενοῦνται κατὰ τὰς ἀμπώτεις, τινὰς δ' αὖ

παντάπασιν ἐπιλείπει τὸ ὕδωρ, ἐνίαι δὲ καὶ νήσους ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυταῖς. τοιαῦται μὲν οὖν εἰσιν αἱ ἀναχύσεις αἱ μεταξὺ τοῦ τε Ἰεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῶν στηλῶν, ἐπίδοσιν ἔχουσαι σφοδροτέραν παρὰ τὰς ἐν 5 τοῖς ἄλλοις τόποις· ἢ τοιαύτη δ' ἐπίδοσις ἔχει μὲν τι καὶ πλεονέκτημα πρὸς τὰς χρείας τῶν πλοιζομένων· πλείους γὰρ καὶ μεζους ποιεῖ τὰς ἀναχύσεις, πολλάκις καὶ ἐπὶ *ὀκτῶ σταδίοις ἀναπλεομένως, ὥστε τρόπον τινὰ πᾶσαν πλωτὴν παρέχεται τὴν γῆν καὶ εὐπετιῇ 10 πρὸς τε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων καὶ τὰς εἰσαγωγὰς· ἔχει δὲ τι καὶ ὄγληρόν· αἱ γὰρ ἐν τοῖς ποταμοῖς ναυτιλίαι διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πλημμυρίδος ἰσχυρότερον τῆ φύσει τῶν ποταμῶν ἀντιπνεύσαν κίνδυνον οὐ μικρόν τοῖς ναυκληροῖς ἐπιφέρουσι κατακομιζομένοις 15 τε ὁμοίως καὶ ἀνακομιζομένοις. αἱ δὲ ἀμπάσεις ἐν ταῖς ἀναχύσεσιν εἰσι βλαβεραί· ταῖς γὰρ πλημμυρίσιν ἀνὰ λόγον καὶ αὐταὶ παροξύνονται, διὰ τε τὸ τάχος καὶ ἐπὶ ξηραῖς πολλάκις ἐγκατέλιπον τὴν ναῦν. τὰ τε βοσκήματα εἰς τὰς νήσους διαβαίνοντα τὰς πρὸ τῶν ἀναχύσεων 20 τοτὲ μὲν οὖν καὶ ἐπεκλύσθη τοτὲ δὲ ἀπελήφθη, βιαζόμενα δ' ἐπανελεθεῖν οὐκ ἰσχυσεν ἀλλὰ διεφθάρη· τὰς δὲ βοῦς φασὶ καὶ τετηρηκυίας τὸ συμβαῖνον περιμένειν τὴν ἀναχώρησιν τῆς θαλάττης καὶ τότε ἀπαλερεῖν εἰς τὴν ἡπειρον.

25 Καταμαθόντες δ' οὖν τὴν φύσιν τῶν τόπων οἱ 5 ἄνθρωποι καὶ τὰς ἀναχύσεις ὁμοίως ὑπουργεῖν τοῖς ποταμοῖς δυναμένας πόλεις ἔκτισαν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἄλλας κατοικίας, καθάπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν· τούτων δ' ἔστιν ἢ τε Ἄστα καὶ Νάβρισα καὶ Ὀνοβα καὶ Ὀσσό- 30 νοβα καὶ Μαίνοβα καὶ ἄλλαι πλείους. προσλαμβάνουσι

19. post τὰς: πρὸ τῶν ποταμῶν
STRABO I.

δὲ καὶ διαώρυγες ἐσθ' ὅπου γεγонуῖαι τῷ πολλαχόθεν
 εἶναι καὶ πολλαχόσε τὴν κομιδὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους
 καὶ πρὸς τοὺς ἕξω. καὶ αἱ σύρροισι δὲ ὡσαύτως ὠφε-
 λοῦσι κατὰ τὰς ἐπὶ πολὺ πλήμας διαχεομένας ἐπὶ τῶν
 διειργόντων ἰσθμῶν τοὺς πόρους καὶ πλωτοὺς ἀπερ- 5
 γαζομένας, ὥστε πορθμεύεσθαι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν
 εἰς τὰς ἀναχύσεις κἀκεῖθεν δεῦρο. ἅπανσα δ' ἡ ἔμπο-
 C.144 ρία πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐστὶ καὶ τὴν Ῥώμην, ἔχουσα τὸν
 πλοῦν [τόν τε] μέχρι τῶν στηλῶν ἀγαθὸν (πλήν εἰ τίς
 ἐστὶ περὶ τὸν πορθμὸν δυσκολία) καὶ τὸν πελάγιον 10
 τὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. διὰ γὰρ εὐδίου κλίμα-
 τος οἱ δρόμοι συντελοῦνται καὶ μάλιστα τῷ πελαγί-
 ζοντι· τοῦτο δὲ πρόσφορόν ἐστι ταῖς ἐμπορικαῖς ὁλκά-
 σιν. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνεμοι τάξιν οἱ πελάγιοι· πρόσ-
 ἐστι δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη, τῶν ληστηρίων καταλυθέν- 15
 των, ὥσθ' ἡ σύμπασα ὑπάρχει φαστῶνῃ τοῖς πλοῖζο-
 μένοις. Ἴδιον δὲ τί φησι Ποσειδώνιος τηρῆσαι κατὰ τὸν
 ἀνάπλουν τὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι οἱ εὐροὶ κατ' ἐκεῖνο
 τὸ πέλαγος ἕως τοῦ Σαρδῶου κόλπου πνέοιεν ἐτησίαι·
 διὸ καὶ τρισὶ μῆσιν εἰς Ἰταλίαν κατᾶραι μόλις παραδιε- 20
 νεχθεῖς περὶ τε τὰς Γυμνησίας νήσους καὶ περὶ Σαρ-
 δόνα καὶ τὰ ἄλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρη τῆς Λιβύης.
 6 Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς Τουρθητανίας σίτος τε καὶ οἶ-
 νος πολὺς καὶ ἔλαιον οὐ πολὺ μόνον ἀλλὰ καὶ κάλλι-
 στον· καὶ κηρὸς δὲ καὶ μέλι καὶ πίττα ἐξάγεται καὶ κόκ- 25
 κος πολλή καὶ μίλτος οὐ χείρων τῆς Σινωπικῆς γῆς. τὰ
 τε ναυπήγια συνιστάσιν αὐτόθι ἕξ ἐπιχωρίας ὕλης,
 ἅλας τε ὄρυκτοὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι καὶ ποταμῶν ἀλμυ-
 ρῶν φεύματα οὐκ ὀλίγα· οὐκ ὀλίγη δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν
 ὄψων ταριχεῖα οὐκ ἔνθεν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης 30
 τῆς ἐκτὸς στηλῶν παραλίας, οὐ χείρων τῆς Ποντικῆς.
 πολλή δὲ καὶ ἐσθῆς πρότερον ἤρχετο, νῦν δὲ ἔρια μάλ-

λον τῶν κοραξῶν. καὶ ὑπερβολὴ τίς ἐστὶ τοῦ κάλ-
 λους· ταλαντιαίους γοῦν ἀνοῦνται τοὺς κριοὺς εἰς τὰς
 ὀχλείας. ὑπερβολὴ δὲ καὶ τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων, ἅπερ
 οἱ Σαλιγιῆται κατασκευάζουσιν. ἄφθονος δὲ καὶ βο-
 5 σκημάτων εὐπορία παντοίων καὶ κνηγεσίων. τῶν δ'
 ὀλεθρίων θηρίων σπάνις πλὴν τῶν γεωρῦχων λαγι-
 θέων, οὓς ἐνιοὶ λεβηρίδας προσαγορεύουσι· λυμαίνον-
 ται γὰρ καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα ῥιζοφαγοῦντες· καὶ
 τοῦτο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν Ἰβηρίαν σχεδόν, δια-
 10 τείνει δὲ καὶ μέχρι Μασσαλίας, ὅχλει δὲ καὶ τὰς νήσους.
 οἱ δὲ τὰς Γυμνησίας οἰκοῦντες λέγονται πρεσβεύσα-
 σθαί ποτε πρὸς Ρωμαίους κατὰ χώρας αἰτησιν· ἐκβάλ-
 λεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ξύων τούτων, ἀντέχειν μὴ δυνά-
 μενοι διὰ τὸ πλῆθος. πρὸς μὲν οὖν τὸν τοσοῦτον ἴσως
 15 πόλεμον, ὃς οὐκ ἀεὶ συμβαίνει, φορᾶ δέ τιτι λοιμικῇ
 καθάπερ ὄφρων καὶ μυῶν τῶν ἀρουραίων, χρεῖα τῆς
 τοσαύτης ἐπικουρίας, πρὸς δὲ τὸ μέτριον ἐξέυρηται
 πλείους θῆραι· καὶ δὴ καὶ γαλαῖς ἀγρίας ἃς ἡ Λιβύη
 φέρει τρέφουσιν ἐπίτηδες, ἃς φμιώσαντες παριᾶσιν εἰς
 20 τὰς ὀπάς· αἱ δ' ἐξέλκουσιν ἔξω τοὺς ὄνυξιν οὓς ἂν κα-
 ταλάβωσιν, ἢ φεύγειν ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν ἐπιφά-
 νειαν, ἐκπεσόντας δὲ θηρεύουσιν οἱ ἐφεστῶτες. τὴν δὲ C.145
 ἀφθονίαν τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Τουρθητανίας
 ἐμφανίζει τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ναυκληρίων·
 25 ὀλκάδες γὰρ μέγισται παρὰ τούτων πλέουσιν εἰς Δι-
 καιάρχειαν καὶ τὰ Ὠστια τῆς Ρώμης ἐπίναιον· τὸ δὲ
 πλῆθος μικροῦ δεῖν ἐνάμιλλον τοῖς Λιβυκοῖς.

Τοιαύτης δὲ τῆς μεσογαλας οὕσης τῆς ἐν τῇ Τουρ- 7
 θητανίᾳ, καὶ τὴν παράλιον ἐνάμιλλον εὔροι τις ἂν τοῖς
 30 ἐκ θαλάττης ἀγαθοῖς· τὰ τε γὰρ ὀστρεωδὴ πάντα καὶ

27. post Λιβυκοῖς: ἐκπολλαπλασιασίας.

κογχοειδῆ καὶ τοῖς πλήθεσιν ὑπερβάλλει καὶ τοῖς μεγέ-
 θεσι καθόλου κατὰ τὴν ἔξω θάλατταν πᾶσαν, ἐνταῦθα
 δὲ διαφερόντως, ἄτε καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν
 ἀμπαύσεων ἐνταῦθα ἀξιομένιον, ὡς εἰκὸς αἰτίας εἶναι
 καὶ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους διὰ τὴν γυμνασίαν. 5
 ὡς δ' αὐτως ἔχει καὶ περὶ τῶν κητέων ἀπάντων, ὀρύ-
 γων τε καὶ φαλαινῶν καὶ φυσητήρων, ὧν ἀναφυσή-
 σάντων φαίνεται τις νεφώδους ὄψις κίονος τοῖς κόφ-
 ρωθεν ἀφορῶσι· καὶ οἱ γόγγροι δὲ ἀποθηριοῦνται πολὺν
 τῶν παρ' ἡμῶν ὑπερβεβλημένοι κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ αἱ 10
 σμύραιναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν τοιούτων ὄψων. ἐν δὲ
 Καρτηρία κήρυκας δεκακοτύλους καὶ πορφύρας φασίν·
 ἐν δὲ τοῖς ἔξωτέροις τόποις καὶ μείζους ὀγδοήκοντα
 μυῶν τὴν σμύραιναι καὶ τὸν γόγγρον, ταλαντιαῖον δὲ
 τὸν πολύποδα, δικήχεις δὲ τὰς τευθίδας καὶ τὰ παρα- 15
 πλήσια. πολὺς δὲ καὶ ὁ θύννος συνελαύνεται δεῦρο
 ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἔξωθεν παραλίας πίων καὶ παχύς.
 τρέφεται δὲ βαλάνου δρυϊνῆ φυομένη κατὰ τῆς θαλάτ-
 της χαμαιζήλω τινὶ παντάπασιν, ἀδρότατον δ' ἐκφε-
 ροῦση καρπὸν· ἦπερ καὶ ἐν τῇ γῆ φύεται πολλὴ κατὰ 20
 τὴν Ἰβηρίαν, ὅξιας μὲν ἔχουσα μεγάλας ὡς ἂν τελείας
 δρυός, ἐξαιρομένη δὲ θάμνου ταπεινῆς ἦττον· τοσοῦ-
 τον δ' ἐκφέρει καρπὸν ὥστε μετὰ τὴν ἀκμὴν πλήρη τὴν
 παραλίαν [βαλάνου] εἶναι τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς
 στηλῶν, ἣν ἐκβάλλουσιν αἱ πλῆμαι· ἢ δ' ἐντὸς στηλῶν 25
 ἐλάττων αἰεὶ καὶ μᾶλλον εὐρίσκεται. λέγει δ' ὁ Πολύβιος
 καὶ μέχρι τῆς Δατίνης ἐκπίπτειν τὴν βάλανον ταύτην, εἰ
 μὴ ἄρα (φησί) καὶ ἡ Σαρδῶ φέρει καὶ ἡ πλησιόχωρος
 ταύτη. καὶ οἱ θύννοι δ' ὅσα πλέον συνεγγίξουσιν ταῖς
 στήλαις ἔξωθεν φερόμενοι, τοσῶδ' ἰσχυαίνονται πλέον 30
 τῆς τροφῆς ἐπιλειπούσης· εἶναί τε παρὰ θαλάττιον ὕν
 τὸ ζῶον τοῦτο· ἦδεσθαι γὰρ τῇ βαλάνου καὶ πιαίνε-

σθαι διαφερόντως ὑπ' αὐτῆς, φορᾶς τε τῆς βαλάνου
γενομένης φορᾶν καὶ τῶν θύννων εἶναι.

Τοσοῦτοις δὲ τῆς προειρημένης χώρας ἀγαθοῖς κε- 8
χορηγημένης, οὐχ ἥκιστα, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἀποδέξαιτ' C.146
5 ἂν τις καὶ θαυμάσειε τὸ περὶ τὰς μεταλλείας εὐφυνές·
ἅπανσα μὲν γὰρ μεστὴ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἢ τῶν Ἰβή-
ρων χώρα, οὐκ ἅπαντα δ' εὐκαρπος οὐδ' εὐδαίμων οὕτως
καὶ μάλιστα ἢ τῶν μετάλλων εὐποροῦσα. σπάνιον δ'
ἐν ἀμφοτέροις εὐτυχεῖν, σπάνιον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐτὴν
10 ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ παντοίοις πληθύνειν μετάλλοις. ἢ δὲ
Τουρθητανία καὶ ἡ προσεχῆς αὐτῇ λόγον οὐδένα ἄξιον
καταλείπει περὶ τήνδε τὴν ἀρετὴν τοῖς ἐπαινεῖν βου-
λομένοις. οὔτε γὰρ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ δὴ χαλ-
κός, οὐδὲ σίδηρος οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὔτε τοσοῦτος οὐδ'
15 οὕτως ἀγαθὸς ἐξήτασται γεννώμενος μέχρι νῦν. ὁ δὲ
χρυσὸς οὐ μεταλλεύεται μόνον ἀλλὰ καὶ σύρεται· κα-
ταφέρουσι δ' οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι τὴν χρυσίτιν
ἄμμον, πολλαχοῦ καὶ ἐν τοῖς ἀνύδροις τόποις οὖσαν,
ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀφανὴς ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἐπικλύστοις
20 ἀπολάμπει τὸ τοῦ χρυσοῦ ψῆγμα· καὶ τοὺς ἀνύδρους
δὲ φορητῶ ἐπικλύζοντες ὕδατι στιλπνὸν ποιοῦσι τὸ
ψῆγμα, καὶ φρέατα δ' ὀρύσσοντες καὶ ἄλλας τέχνας
ἐπινοοῦντες πλύσει τῆς ἄμμου τὸν χρυσὸν ἐκλαμ-
βάνουσι, καὶ πλείω τῶν χρυσοφυχείων ἐστὶ νῦν
25 τὰ χρυσοπλύσια προσαγορευόμενα. ἀξιοῦσι δὲ Γα-
λάται [κράτισ]τα παρ' ἑαυτοῖς εἶναι τὰ μέταλλα τὰ
τε ἐν τῷ Κεμμένῳ ὄρει καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ κείμενα
τῇ Πυρήνῃ· τὸ μέντοι πλέον ἀντεῦθεν εὐδοκιμεῖ.
ἐν δὲ τοῖς ψήγμασι τοῦ χρυσοῦ φασι εὐρίσκεισθαι
30 ποτε καὶ ἡμιλιτριαίας βώλους ἃς καλοῦσι πάλας, μι-
κρᾶς καθάρσεως δεομένας. φασι δὲ καὶ λίθων σχι-
ζομένων εὐρίσκειν βωλάρια θηλαῖς ὅμοια· ἐκ δὲ τοῦ

χρυσοῦ ἐφομένου καὶ καθαιρομένου στυπτηριώδει τινὶ γῆ τὸ κάθαγμα ἤλεκτρον εἶναι· πάλιν δὲ τούτου καθαιρομένου, μῆγμα ἔχοντος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὸν μὲν ἀργυρον ἀποκαίεσθαι τὸν δὲ χρυσὸν ὑπομένειν· εὐδιάχτος γὰρ *ὁ τύπος καὶ λιπαῖθης· διὰ τοῦτο καὶ τῷ 5 ἀχύρω τήκεται μᾶλλον ὁ χρυσός, ὅτι ἡ φλόξ μαλακῆ οὕσα συμμέτρως ἔχει πρὸς τὸ εἶκον καὶ διαχσόμενον φαδίως, ὁ δὲ ἄνθραξ ἐπαναλίσκει πολὺ ὑπερτήκων τῆ σφοδρότητι καὶ ἐξαίρων. ἐν δὲ τοῖς θείθροις σύρεται καὶ πλύνεται πλησίον ἐν σκάφαις, ἣ ὀρύττεται φρέαρ, 10 ἣ δὲ ἀνενεχθεῖσα γῆ πλύνεται. τὰς δὲ τοῦ ἀργύρου καμίνους ποιουῖσιν ὑψηλάς, ὥστε τὴν ἐκ τῶν βώλων λιγνὺν μετέωρον ἐξαίρεσθαι· βαρεῖα γὰρ ἐστὶ καὶ ὀλέθριος. τῶν δὲ χαλκουργείων τινὰ καλεῖται χρυσεῖα, ἐξ ὧν τεκμαίρονται χρυσὸν ἐξ αὐτῶν ὀρύττεσθαι πρὸ- 15 τερον.

9 Ποσειδάωνιος δὲ τὸ πλῆθος τῶν μετάλλων ἐπαινωῶν C.147 καὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους φητορείας, ἀλλὰ συννευθουσιᾶ ταῖς ὑπερβολαῖς· οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ μύθῳ φησὶν ὅτι τῶν θρυμῶν ποτε ἐμπρησθέντων ἣ 20 γῆ τακεῖσα, ἅτε ἀργυρεῖτις καὶ χρυσεῖτις, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξέξεσε διὰ τὸ πᾶν ὄρος καὶ πάντα βουνὸν ὕλην εἶναι νομίσματος ὑπὸ τινος ἀφθόνου τύχης σεσωρευμένην. καθόλου δ' αὖ εἶπε (φησὶν) ἰδῶν τις τοὺς τόπους θησαυροὺς εἶναι φύσεως ἀενάους ἢ ταμειῶν 25 ἡγεμονίας ἀνέκλειπτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπόπλουτος ἦν (φησὶν) ἡ χώρα, καὶ παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον οὐχ ὁ Ἄιδης ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν ὥραίῳ σχήματι εἰρηκε περὶ τούτων, ὡς αὖ ἐκ μετάλλου καὶ αὐτὸς 30 πολλῷ χρώμενος τῷ λόγῳ. τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων τὴν τῶν μεταλλευόντων παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως,

ὅτι φησὶν ἐκείνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων, οὕτω συντόμως ὁρύττειν τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἂν προσδοκῶντων αὐτὸν ἀνάξειν τὸν Πλούτωνα· καὶ τούτων οὖν ἐμφανίζει παρακλησίαν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φι-
 5 λεργίαν, σχολιᾶς τεμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγγας καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντῶντας ποταμούςς πολ-
 λάκις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναγλιούντων κοχλίαις. * τὸν δόλον οὐ ταῦτόν εἶναι τούτοις τε καὶ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν αἰνίγματι εἰοικέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα
 10 μὲν γὰρ ἀνέλαβον (φησὶν) οὐκ ἔλαβον, ὅσα δὲ εἶχον, ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαν λυσιτελεῖν, τοῖς μὲν χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλ-
 κόν, τῶν δὲ ἀργυρευόντων τισὶν ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις Εὐβοτικὸν τάλαντον ἐξαίρουσι. τὸν δὲ καττί-
 15 τερον οὐκ ἐπικολῆς εὐρίσκεσθαι φησιν, ὡς τοὺς ἱστο-
 ρικοὺς θρυλεῖν, ἀλλ' ὁρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἐν τα-
 τοῖς ὑπὲρ τοὺς Λυσιτανοὺς βαρβάροις καὶ ἐν ταῖς Κατ-
 τιτερίσι νήσοις, καὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν δὲ εἰς τὴν
 Μασσαλίαν κομίζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβροις, οἱ τῆς
 20 Λυσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύοσιν εἰσὶν, ἐξαν-
 θειν φησιν τὴν γῆν ἀργύρω, καττιτέρω, χρυσοῦ λευκοῦ
 (ἀργυρομιγῆς γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς
 ποταμούς· τὴν δὲ σκαλίσι τὰς γυναικῆς διαμώσας πλύ-
 νειν ἐν ἡθητηρίοις πλεκτοῖς εἰς κίστην. οὗτος μὲν περὶ
 25 τῶν μετάλλων τοιαῦτ' εἰρηκε.

Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα νέαν ἀργυ- 10
 ρείων μνησθεὶς μέγιστα μὲν εἶναι φησι, διέχειν δὲ τῆς
 πόλεως ὅσον εἴκοσι σταδίους, περιεληφότα κύκλον τε-
 τρακοσίων σταδίων, ὅπου τέτταρας μυριάδας ἀνθρώ-
 30 πων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ C.148
 δήμῳ τῶν Ῥωμαίων καθ' ἐκάστην ἡμέραν δισμυρίας καὶ
 πεντακισχιλίας δραχμάς. τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν

ἄλλην ἐῷ (μακρὰ γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ συρτὴν βῶλον τὴν ἀργυρεῖν φησὶ κόπτεσθαι καὶ κοσκίνους εἰς ὕδαρ διαττᾶσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν διηθουμένας ἀποχεομένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ κέμπτην ὑπόστασιν χωνευθεῖσαν, ἀπο- 5 χυθέντος τοῦ μολίβδου, καθαρὸν τὸν ἄργυρον ἐξάγειν. ἐστὶ δὲ καὶ νῦν τὰ ἀργυρεῖα, οὐ μέντοι δημοσία οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὰς μεδέστικας κτήσεις· τὰ δὲ χρυσεῖα δημοσιεύεται τὰ πλείω. ἐν δὲ καὶ Καστλῶνι καὶ ἄλλοις τόποις 10 ἰδιῶν ἐστὶ μέταλλον ὀρυκτοῦ μολίβδου· παραμείμικται δὲ τι καὶ τούτῳ τοῦ ἀργύρου μικρὸν, οὐχ ὥστε λυσιτελεῖν ἀποκαθαίρειν αὐτόν.

- 11 Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν τοῦ Καστλῶνος ἐστὶ καὶ τὸ ὄρος ἐξ οὗ φεῖν φασὶ τὸν Βαῖτιν, ὃ καλοῦσιν Ἀργυ- 15 ροῦν διὰ τὰ ἀργυρεῖα τὰ ἐν αὐτῷ. Πολύβιος δὲ καὶ τὸν Ἄναν καὶ τοῦτον ἐκ τῆς Κελτιβηρίας φεῖν φησὶ, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἑνακοσίους σταδίους· αὐξηθέντες γὰρ οἱ Κελτιβηρες ἐποίησαν καὶ τὴν πλησιόχωρον πᾶσαν ὀμώνυμον ἑαυτοῖς. εἰκόμασι δ' οἱ παλαιοὶ 20 καλεῖν τὸν Βαῖτιν Ταρτησσόν, τὰ δὲ Γάδειρα καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν νήσους Ἐρύθειαν· διόπερ οὕτως εἰπεῖν ὑπολαμβάνουσι Σιτησίχορον περὶ τοῦ Γηρυόνος βουκόλου διότι γεννηθεῖη „σχεδὸν ἀντιπέρας κλεινᾶς „Ἐρυθρίας Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ παγὰς ἀπίρο- 25 „νας ἀργυρορίζους, ἐν κευθμῶνι πέτρας.“ δυεῖν δὲ οὐσῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ πόλιν ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ κατοικεῖσθαι πρότερον φασίν, ἣν καλεῖσθαι Ταρτησσὸν ὀμώνυμον τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χώραν Ταρτησσίδα, ἣν νῦν Τουρδοῦλοι νέμονται. καὶ Ἐρατοσθένους 30 δὲ τὴν συνεχῆ τῇ Κάλπῃ Ταρτησσίδα καλεῖσθαι φησὶ καὶ Ἐρύθειαν νήσον εὐδαίμογα. πρὸς ὃν Ἀρτεμίδω-

ρος ἀντιλέγων καὶ ταῦτα ψευδῶς λέγεσθαι φησιν ἕκ'
αὐτοῦ καθάπερ καὶ τὸ ἀπὸ Γαδείρων ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀκρω-
τήριον διάστημα ἀπέχειν ἡμερῶν πέντε πλοῦν, οὐ πλει-
όνων ὄντων ἢ χιλίων καὶ ἑπτακοσίων σταδίων, καὶ τὸ
5 τὰς ἀμπατίεις μέχρι δεῦρο περατοῦσθαι ἀντὶ τοῦ κύ-
κλω περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην συμβαίνειν, καὶ τὸ τὰ
προσαρκτικὰ μέρη τῆς Ἰβηρίας εὐπαροδωτέρα εἶναι
πρὸς τὴν Κελτικὴν ἢ κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλέουσι, καὶ
ὅσα δὴ ἄλλα εἰρηκε Πυθέα πιστεύσας.

- 10 Ὁ δὲ ποιητὴς πολυφωνός τις ὢν καὶ πολυίστωρ C.149
12
δίδωσιν ἀφορμὰς ὡς οὐδὲ τούτων ἀνήκοός ἐστι τῶν
τόπων, εἰ τις ὀρθῶς συλλογίξασθαι βούλοιο ἀπ' ἀμ-
φοῖν, τῶν τε χειρὸν λεγομένων περὶ αὐτῶν καὶ τῶν
ἄμεινον καὶ ἀληθέστερον. χειρὸν μὲν, ὅτι πρὸς δύοσιν
15 ἐσχάτη ἤκουεν αὕτη, ὅπου, καθάπερ αὐτὸς φησιν, εἰς
τὸν ὠκεανὸν ἐμπίπτει „λαμπρὸν φάος ἡλίοιο, ἔλκον
„νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζεῖδωρον ἄρουραν.“ ἢ δὲ νῦξ ὅτι
δύσφημον καὶ τῷ Ἄιδῃ πλησιάζον, ὃ δὲ Ἄιδης τῷ Ταρ-
τάρῳ, εἰκάζοι ἂν τις ἀκούοντα περὶ Ταρτησοῦ τὸν
20 Τάρταρον ἐκείθεν παρονομάσαι τὸν ἐσχατὸν τῶν ὑπο-
χθονίων τόπων, προσθεῖναι δὲ καὶ μῦθον τὸ ποιητικὸν
σώζοντα. καθάπερ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς ἐν βο-
ραίοις καὶ ζοφεροῖς οἰκήσαντας τόποις τοῖς κατὰ τὸν
Βόσπορον ἴδρυσεν αὐτοὺς πρὸς τῷ Ἄιδῃ, τάχα καὶ
25 κατὰ τι κοινὸν τῶν Ἰώνων ἐχθὸς πρὸς τὸ φύλον τοῦτο·
καὶ γὰρ καθ' Ὀμηρον ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ λέγουσι τὴν
τῶν Κιμμερίων ἐφοδὸν γενέσθαι τὴν μέχρι τῆς Αἰολί-
δος καὶ τῆς Ἰωνίας. ταῖς δὲ Κυανείαις ἐποίησε παρα-
πλησίως τὰς Πλαγκτάς, ἀεὶ τοὺς μύθους ἀπὸ τινων
30 ἱστοριῶν ἐνάγων. χαλεπὰς γὰρ τινὰς μυθεύει πέτρας,

9. post πιστεύσας: δι' ἀλαζονείαν. 18. post πλησιάζον:
δήλον

καθάπερ τὰς Κριανίας φασίν, ἔξ οὗ καὶ Συμπληγάδες καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος παρέθηκε δι' αὐτῶν πλοῦν· καὶ ὁ κατὰ τὰς στήλας δὲ πορθμὸς καὶ ὁ κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον αὐτῶ τὸν περὶ τῶν Πλευκτῶν μῦθον. πρὸς μὲν δὴ τὸ χειρὸν ἀπὸ τῆς τοῦ Ταρ- 5 τάρου μυθοποιίας αἰνίττοιτό τις ἂν τὴν τῶν τόπων μνήμην τῶν περὶ Ταρτήσσον.

- 13 Πρὸς δὲ τὸ βέλτιον ἐκ τούτων· ἢ τε γὰρ Ἡρακλέους στρατεία μέχρι δεῦρο προσελθοῦσα καὶ τῶν Φοινίκων ὑπέγραψεν αὐτῶ πλοῦτόν τινα καὶ ἄδρυμιαν 10 τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοίνιξιν οὕτως ἐγένοντο σφόδρα ὑποχείριοι ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ' ἐκείνων νῦν οἰκίσσθαι. καὶ ἢ τοῦ Ὀδυσσεῶς δὲ στρατεία δοκεῖ μοι δεῦρο γενηθεῖσα καὶ ἱστορηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ παρα- 15 δοῦναι πρόφασιν, ὥστε καὶ τὴν Ὀδύσσειαν καθάπερ καὶ τὴν Ἰλιάδα ἀπὸ τῶν συμβάντων μεταγαγεῖν εἰς ποιήσιν καὶ τὴν συνήθη τοῖς ποιηταῖς μυθοποιίαν. οὐ γὰρ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τόποι καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων σημεῖα ὑπογράφουσιν, ἀλλὰ 20 καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ὀδύσσεια πόλις δείκνυται καὶ Ἀθηνῶν ἱερὸν καὶ ἄλλα μυθία ἔχνη τῆς τε ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου [περι]γενομένων ἐπ' Ἰσῆς κακώσαντος τοὺς τε πολεμηθέντας καὶ C.150 τοὺς ἐλόντας τὴν Τροίαν· καὶ γὰρ οὗτοι Καδμείαν νί- 25 κην ἐτύγγανον ἠρμένοι, τῶν τε οἰκῶν αὐτοῖς καταφθαρμένων καὶ τῶν λαφύρων ὀλίγων εἰς ἕκαστον ἔληλυθότων· συνέβη [δὴ] τοῖς περιλειφθεῖσιν ἀπελθοῦσιν ἐκ τῶν κινδύνων κατὰ ληστείας τρέπεσθαι, τοῖς μὲν διὰ τὸ ἐκπεπορθηθεῖσιν τοῖς δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην, 30

29. post τρέπεσθαι: καὶ τοῖς Ἕλλησι

ἐκάστου προλαβόντος „αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν“
 ἄνευ τῶν οἰκείων „κενεόν τε νέεσθαι“ παρ' αὐτούς
 πάλιν. ἢ τε τοῦ Αἰνείου παραδέδοται πλάκη καὶ Ἀν-
 τήνορος καὶ ἡ τῶν Ἐνετῶν· ὡσαύτως καὶ ἡ Διομήδους
 5 τε καὶ Μενελάου καὶ ἄλλων πλειόνων. ὁ τοίνυν ποιη-
 τῆς τὰς τρσαύτας στρατείας ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς Ἰβηρίας
 ἱστορηκώς, πυνθανόμενος δὲ καὶ πλοῦτον καὶ τὰς ἄλ-
 λας ἀρετὰς (οἱ γὰρ Φοίνικες ἐδήλουν τοῦτο) ἐνταῦθα
 τὸν τῶν εὐσεβῶν ἐπλασε χῶρον καὶ τὸ Ἠλύσιον πε-
 10 δίον, οὗ φησὶν ὁ Πρωτεύς ἀποικίσειν τὸν Μενέλαον
 „ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθά-
 „νατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς· τῇ περ
 „φήσιτῃ βιοτῇ πέλει ἀνθρώποισιν· οὐ νικητὸς οὔτ'
 „ἄρ' χειμῶν πολὺς οὐδέ ποτ' ὄμβρος, ἀλλ' αἰεὶ ξεφύ-
 15 „ροιο λιγὺ πνεύοντα ἀήτας ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύ-
 „χειν ἀνθρώπους.“ τὸ τε γὰρ εὐάερον καὶ τὸ εὐπνοῦν
 τοῦ ξεφύρου ταύτης ἐστὶ τῆς χώρας οἰκείου ἐσπερίου τε
 καὶ ἀλεεινῆς οὔσης, τὸ τε ἐπὶ τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἐφ'
 οἷς καὶ τὸν Ἄϊδην μεμυθεῦσθαι ἔφαμεν, ὅ τε Ῥαδά-
 20 μανθυς παρατεθεὶς ὑπογράφει τὸν πλησίον τῷ Μίνω
 τόπον, περὶ οὗ φησὶν „ἐνθ' ἦτοι Μίνωα ἴδον Διὸς
 „ἀγλαὸν υἱόν, χρύσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύ-
 „οντα νέκυσσι.“ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα δὲ ποιηταὶ παρα-
 πλήσια θρυλοῦσι, τὴν τε ἐπὶ τὰς Γηρυόνας βόας στρα-
 25 τεῖαν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων τὰ χρύσεια
 ὡσαύτως, καὶ μακάρων τινὰς νήσους κατονομάζον-
 τες, ἃς καὶ νῦν δεικνυμένας ἴσμεν οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῶν ἄκρων τῆς Μαυρουσίας τῶν ἀντικειμένων τοῖς
 Γαδείροις.

30 Τούτους δὲ Φοίνικας λέγω μηνυτάς· καὶ τῆς Ἰβηρίας 14

5. post Μενελάου: καὶ Ὀδυσσεώς 26. post ὡσαύτως: στρα-
 τεῖαν

καὶ τῆς Λιβύης τὴν ἀρίστην οὗτοι κατέσχον πρὸ τῆς ἡλικίας τῆς Ὀμήρου καὶ διετέλεσαν κύριοι τῶν τόπων
 C.151 ὄντες, μέχρι οὐ Ῥωμαῖοι κατέλυσαν αὐτῶν τὴν ἡγε-
 μονίαν. τοῦ δ' Ἴβηρικοῦ πλοῦτου καὶ ταῦτα μαρτύ-
 ρια· Καρχηδόνοι μετὰ τοῦ Βάρκα στρατεύσαντες κα- 5
 τέλαβον, ὡς φασιν οἱ συγγραφεῖς, φάτναις ἀργυραῖς
 καὶ πίδαοις χρωμένους τοὺς ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ. ὑπο-
 λάβοι δ' ἂν τις ἐκ τῆς πολλῆς εὐδαιμονίας καὶ μακράι-
 ωνας ὀνομασθῆναι τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους, καὶ μά-
 λιστα τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τοῦτο Ἀνακρέοντα μὲν 10
 οὕτως εἰπεῖν „ἔγωγ' οὕτ' ἂν Ἀμαλθίης βουλοίμην
 „κέρας οὕτ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν Ταρτησ-
 „σοῦ βασιλεῦσαι,“ Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βα-
 σιλέως καταγράψαι καλέσαντα Ἀργανθώνιον.

15 Τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονία καὶ τὸ ἡμέρον καὶ τὸ 15
 πολιτικὸν συνηκολούθησε τοῖς Τουρθητανοῖς, καὶ τοῖς
 Κελτικοῖς δὲ διὰ τὴν γειτνίασιν, ὡς δ' εἴρηκε Πολύ-
 βιος διὰ τὴν συγγένειαν· ἄλλ' ἐκείνοις μὲν ἦττον· τὰ
 πολλὰ γὰρ κωμηδὸν ζῶσιν. οἱ μὲντοι Τουρθητανοὶ καὶ
 μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαῖτιν τελέως εἰς τὸν Ῥωμαίων 20
 μεταβέβληται τρόπον οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέ-
 ρας ἔτι μεμνημένοι. Λατῖνοι τε οἱ πλεῖστοι γηγόνασι
 καὶ ἐποίκουσιν εἰλήφασιν Ῥωμαίους, ὥστε μικρὸν ἀπέ-
 χουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. αἶ τε νῦν συνωκισμέ-
 ναι πόλεις, ἧ τε ἐν τοῖς Κελτικοῖς Παξανγοῦστα καὶ ἡ 25
 ἐν τοῖς Τουρδούλοις Ἀγγοῦστα Ἡμέριτα καὶ ἡ περὶ
 τοὺς Κελτίβηρας Καισαρανγοῦστα καὶ ἄλλαι ἐναι κα-
 τοικίαι, τὴν μεταβολὴν τῶν λεχθεῖσων πολιτειῶν ἐμ-

14. post Ἀργανθώνιον: ἡ γὰρ οὕτω δέξαιτ' ἂν τις ἦ ἴσον
 τούτῳ τὸ Ἀνακρέοντος, ἢ κοινότερον οὕτως „Ταρτησσοῦ πολὺν
 χρόνον βασιλεῦσαι.“ ἐνιοὶ δὲ Ταρτησσοῦ τὴν νῦν Καρτηλίαν προσ-
 αγορεύουσι.

φανίζουσι. καὶ δὴ τῶν Ἰβήρων ὅσοι ταύτης εἰσὶ τῆς
 ιδέας τογαῖτοι λέγονται· ἐν δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ οἱ Κελ-
 τίβηρες οἱ πάντων νομισθέντες ποτὲ θηριωδέστατοι.
 ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

- 5 Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ κάλιν ἀκρωτηρίου τὴν ἀρχὴν **δ**
 λαμβάνουσιν ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς παραλίας τὸ πρὸς
 τὸν Τάγον κόλπος ἐστίν· ἐπειτα ἄκρα τὸ Βαρβάριον
 καὶ αἱ τοῦ Τάγου ἐκβολαὶ πλησίον, ἐφ' ἃς εὐθυπλοία
 σταδίοι δ' εἰσὶ δέκα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἀναχύσεις,
 10 ἃν μία ἐπὶ πλείους ἢ τετρακοσίους σταδίους ἀπὸ τοῦ
 λεχθέντος πύργου, καθ' ἣν ὑδρεύονται εἰς πούλακ-
 καῖα. ὁ δὲ Τάγος καὶ τὸ πλάτος ἔχει τοῦ στόματος εἰ-
 κοσί πούλακων καὶ τὸ βάθος μέγα, ὥστε μυριαγω-
 γοῖς ἀναπλεῖσθαι. δύο δ' ἀναχύσεις ἐν τοῖς ὑπερκει-
 15 μένοις ποιεῖται πεδίοις, ὅταν αἱ πλημαὶ γίνωνται, ὥστε C.152
 πελαγίζειν μὲν ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους
 καὶ ποιεῖν πλωτὸν τὸ πεδίον, ἐν δὲ τῇ ἐπάνω ἀναχύσει
 καὶ νησίον ἀπολαμβάνειν ὅσον τριάκοντα σταδίων τὸ
 μῆκος, πλάτος δὲ μικρὸν ἀπολείπον τοῦ μήκους, εὐ-
 20 αλσὲς καὶ εὐάμπελον. κεῖται δ' ἡ νῆσος κατὰ Μόρωνα
 πόλιν εὐκλειμένην ἐν ὄρει τοῦ ποταμοῦ πλησίον, ἀφε-
 στῶσαν τῆς θαλάττης ὅσον πεντακοσίους σταδίους,
 ἔχουσαν δὲ καὶ χώραν ἀγαθὴν τὴν περὶξ καὶ τοὺς ἀνά-
 25 πλους εὐπετεῖς μέχρι μὲν πολλοῦ καὶ μεγάλοις σκά-
 φησι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίοις· καὶ ὑπὲρ τὸν Μό-
 ρωνα δ' ἔτι μακρότερος ἀνάπλους ἐστίν. ταύτη δὲ τῇ
 πόλει Βροῦτος ὁ Καλλαϊκὸς προσαγορευθεὶς ὄρητη-
 ρίῳ χρώμενος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Λυσιτανούς καὶ
 κατέστρεψε τούτους. τοῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ πλευροῖς
 30 ἐπετείχισε τὴν Ὀλυσιπῶνα, ἵν' ἔχοι τοὺς ἀνάπλους
 ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε
 καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὗται κράτισται. πο-

λύιχθους δ' ὁ ποταμὸς καὶ ὄστρεων πλήρης. ῥεῖ δ' ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐκ Κελτιβήρων διὰ Ἐπτανῶων καὶ Καρχητανῶων καὶ Ἀυσιτανῶων ἐπὶ δύοσιν ἰσημερινήν, μέχρι ποσοῦ παράλληλος ὦν τῷ τε Ἄνα καὶ τῷ Βαίτι, μετὰ δὲ τὰυτα ἀφιστάμενος ἐκείνων ἀποκλινόντων πρὸς τὴν νότιον παραλίαν.

2 Οἱ δὲ ὑπερκείμενοι τῶν λεχθέντων μερῶν Ὀρητᾶνοι μὲν εἰσι νοτιώτατοι καὶ μέχρι τῆς παραλίας διήκοντες ἐκ μέρους τῆς ἐντὸς στηλῶν, Καρχητανοὶ δὲ μετὰ τούτους πρὸς ἄρκτους, εἶτα Ἐπτανῶες καὶ Ἰακκαῖοι, δι' ὧν ὁ Δούριος ῥεῖ κατ' Ἀκούτειαν πόλιν τῶν Ἰακκαίων ἔχων διάβασιν, Καλλαῖκοὶ δ' ὕστατοι, τῆς ὄρεινῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχώτατοι ὄντες τῷ τε καταπολεμήσαντι τοὺς Ἀυσιτανοὺς αὐτοὶ παρέσχον τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ νῦν ἤδη τοὺς πλείστους τῶν Ἀυσιτανῶων Καλλαῖκοὺς καλεῖσθαι παρεσκεύασαν. τῆς μὲν οὖν Ὀρητανίας κρατιστεύουσα ἔστι πόλις Καστουλῶν καὶ Ὀρία.

3 Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον ἢ Ἀυσιτανία ἔστι μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων καὶ πλείστοις χρόνοις 20 ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν· περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύτης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν ὁ Τάγος, τὸ δ' ἑσπέριον καὶ τὸ ἀρκτικὸν ὁ ἄνεανός, τὸ δ' ἑσθινὸν οἷ τε Καρχητανοὶ καὶ οἱ Ἐπτανῶες καὶ Ἰακκαῖοι καὶ Καλλαῖκοί, τὰ γνώριμα ἔθνη· τᾶλλα δὲ οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν διὰ τὴν μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν· ὑπεναντίως δὲ τὰ νῦν ἔθνη καὶ τούτους Ἀυσιτανοὺς ὀνομάζουσιν. ὁμοροὶ δ' εἰσὶν ἐκ τοῦ πρὸς ἑὼ μέρους οἱ μὲν Καλλαῖκοὶ τῷ C.153 τῶν Ἀστούρων ἔθνει καὶ τοῖς [Κελτ]ίβηρσιν, οἱ δ' ἄλλοι τοῖς Κελτιβήρσι. τὸ μὲν οὖν μῆκος τρισχιλίων στα- 30

30. post μῆκος : μυρίων καὶ

δίαν, τὸ δὲ πλάτος πολὺ ἔλαττον, ὃ ποιεῖ τὸ ἐωθινὸν πλευρὸν εἰς τὴν ἀντικειμένην παραλίαν· ὑψηλὸν δ' ἐστὶ τὸ ἐωθινὸν καὶ τραχύ, ἢ δὲ ὑποκειμένη χώρα πεδιάς πᾶσα καὶ μέχρι θαλάττης πλην ὀλίγων ὄρων οὐ
 5 μεγάλων· ἢ δὴ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδώνιος οὐκ ὀρθῶς αἰτιᾶσθαι τὴν παραλίαν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν θάλατταν διὰ τὸ τὰς ἀκτὰς ὑψηλὰς τε καὶ τραχείας εἶναι δεχομένας τε τὸ κῦμα σκληρῶς καὶ ἀνταποδιδού-
 10 σας. τὰναντία γὰρ τῇ Ἰβηρίᾳ θινώδεις εἶναι καὶ ταπεινὰς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λέγων.

Ἡ δ' οὖν χώρα περὶ ἧς λέγομεν εὐδαίμων τέ ἐστὶ 4 καὶ διαφραίνεται ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἄπασιν ἐκ τῶν ἐωθινῶν μερῶν, παραλλήλοις τῷ Τάγῳ·
 15 ἔχουσι δὲ καὶ ἀνάπλους οἱ πλείους καὶ ψῆγμα τοῦ χροσοῦ πλείστον. γνωριμώτατοι δὲ τῶν ποταμῶν ἐφεξῆς τῷ Τάγῳ Μούνδας ἀνάπλους ἔχων μικροὺς καὶ Ἰακούα ὡσαύτως· μετὰ δὲ τούτους Δούριος μακρόθεν τε ῥέων παρὰ Νομαντίαν καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν Κελ-
 20 τιβήρων καὶ Ἰακκαίων κατοικίας, μεγάλοις τ' ἀναπλέομενος σκάφεσιν ἐπὶ ὀκτακοσίους σχεδὸν τι σταδίους. εἴτ' ἄλλοι ποταμοὶ καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Λήθης, ὃν τινὲς Λιμαίαν οἱ δὲ Βελιωῖνα καλοῦσι· καὶ οὗτος δ' ἐκ Κελτιβήρων καὶ Ἰακκαίων ῥεῖ καὶ ὁ μετ'
 25 αὐτὸν Βαῖνις (οἱ δὲ Μίνιον φασὶ) πολὺ μέγιστος τῶν ἐν Λυσιτανίᾳ ποταμῶν ἐπὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς ἀναπλέομενος σταδίους. Ποσειδώνιος δὲ ἐκ Καντάβρων αὐτὸν ῥεῖν φησὶ· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νήσος καὶ χηλαὶ δύο ὄρμους ἔχουσαι. ἐπαινεῖν δ' ἄξιον
 30 τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ

6. post παραλίαν: καὶ τὴν Μαυροναίαν

καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς ρεῖθροις τὴν θάλατταν πλημυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχειῖσθαι μηδ' ἐπικολάζειν ἐν τοῖς πεδίοις. τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας ὄρος οὗτος, περαιτέρω δ' εἰσὶν ἄλλοι πλείους ποταμοὶ παράλληλοι τοῖς λεχθεῖσιν. 5

5 Ἔσταιτο δ' οἰκοῦσιν Ἄρταβροι περὶ τὴν ἄκραν ἣ καλεῖται Νέριον, ἣ καὶ τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς καὶ τῆς βορείου πέρας ἐστὶ. περιοικοῦσι δ' αὐτὴν [καὶ] Κελτικοί, συγγενεῖς τῶν ἐπὶ τῷ Ἄνα. καὶ γὰρ τούτους καὶ Τουρδούλους στρατεύσαντας ἐκείσε στασιάσαι φασὶ 10 μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Λιμαία ποταμοῦ· πρὸς δὲ τῇ στάσει καὶ ἀποβολῆς τοῦ ἡγεμόνος γενομένης, καταμεῖναι σκεδασθέντας αὐτόθι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν C.154 ποταμὸν Ἀθήνης προσαγορευθῆναι. ἔχουσι δὲ οἱ Ἄρταβροι πόλεις συχνὰς ἐν κόλπῳ συνοικουμένας, ὃν οἱ 15 πλείοντες καὶ χρώμενοι τοῖς τόποις Ἀρτάβρων λιμένα προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ νῦν τοὺς Ἀρτάβρους Ἀροτρέβας καλοῦσιν. ἔθνη μὲν οὖν περὶ τριάκοντα τὴν χώραν νέμεται τὴν μεταξὺ Τάγου καὶ τῶν Ἀρτάβρων· εὐδαίμονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης κατὰ τε καρπούς 20 καὶ βοσκήματα καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν παραπλησίων πλῆθος, ὅμως οἱ πλείους αὐτῶν τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον ἐν λησθηρίοις διετέλουν καὶ συνεχελὲς πολέμῳ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἐπαυσαν αὐτούς 25 Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες καὶ κόπας ποιήσαντες τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλτιον. ἦρχον δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρειοί, καθάπερ εἰκός· λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι καὶ μικρὰ κερτημένοι τῶν ἀλλοτρίων ἐπεθύμουν, οἱ δὲ ἀμυνόμε- 30 νοι τούτους ἄκυροι τῶν ἰδίων ἔργων καθίσταντο ἐξ ἀνάγκης, ὥστ' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμουν καὶ οὗτοι,

καὶ συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην στεῖραν οὖσαν τῶν ἐμφύτων ἀγαθῶν οἰκείσθαι ὑπὸ ληστῶν.

Τοὺς δ' οὖν Λυσιτανούς φασιν ἐνεδρευτικούς 6
ἐξερευνητικούς ὄξεις κούφους εὐεξελίκτους· ἀσπίδιον
5 δ' αὐτοὺς δίπουν ἔχειν τὴν διάμετρον, κοῖλον εἰς τὸ
πρόσθεν, τελαμῶσιν ἐξηρητημένον· οὔτε γὰρ πόρπακας
οὔτ' ἀντιλαβὰς ἔχει. . . . παραξιφίς πρὸς τούτοις ἢ
κοπίς. λινοθώρακες οἱ πλείους· σπάνιοι δὲ ἀλυσιδω-
τοῖς χρῶνται καὶ τριλοφίαις, οἱ δ' ἄλλοι νευρίνοις κρά-
10 νεσιν· οἱ πεζοὶ δὲ καὶ κνημίδας ἔχουσιν, ἀκόντια δ'
ἕκαστος πλείω· τινὲς δὲ καὶ δόρατι χρῶνται· ἐπιδορα-
τίδες δὲ χάλκεαι. ἐπίλους δὲ τῶν προσοικούντων τῷ
Δουρίῳ ποταμῷ λακωνικῶς διάγειν φασίν, ἀλειπη-
ροῖς χρωμένους δις καὶ πυρίαις ἐκ λίθων διαπύρων,
15 ψυχρολουτροῦντας καὶ μονοτροφοῦντας καθαρείως καὶ
λιτῶς. θυτικοὶ δ' εἰσὶ Λυσιτανοὶ τὰ τε σπλάγγνα ἐπι-
βλέπουσιν οὐκ ἐκτέμνοντες· προσεπιβλέπουσι δὲ καὶ
τὰς ἐν τῇ πλευρᾷ φλέβας, καὶ ψηλαφῶντες δὲ τεκμαι-
ρονται. σπλαγγνεύονται δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων αἰχμα-
20 λῶτων καλύπτοντες σάγοις· εἶθ' ὅταν πληγῇ τὰ σπλάγγ-
να ὑπὸ τοῦ ἱεροσκόπου, μαντεύονται πρῶτον ἐκ τοῦ
πτώματος. τῶν δ' ἀλόντων τὰς χεῖρας ἀποκόπτουτες
τὰς δεξιὰς ἀνατιθέασιν.

Ἄπαντες δ' οἱ ὄρειοι λιτοὶ ὑδροπόται χαμαιεῦ- 7
25 ναι βάρθειαν κατακεχυμένοι τὴν κόμην γυναικῶν δί-
κην· μιτρωσάμενοι δὲ τὰ μέτωπα μάχονται. τραγοφα- C.155
γοῦσι δὲ μάλιστα, καὶ τῷ Ἄρει τράγον θύουσι καὶ τοὺς
αἰχμαλώτους καὶ ἵππους· ποιοῦσι δὲ καὶ ἐκατόμβας
ἐκάστου γένους ἑλληνικῶς. τελοῦσι δὲ καὶ ἀγῶνας
30 γυμνικούς καὶ ὄπλιτικούς καὶ ἱππικούς, πυγμῇ καὶ

20. ante τὰ: ὑπὸ 29. post ἑλληνικῶς: ὡς καὶ Πίνδαρός φησι „πάντα θύειν ἑκατόν.“

δρόμῳ καὶ ἀκροβολισμῷ καὶ τῇ σπειρηθὸν μάχῃ. οἱ δ' ὄρειοι τὰ δύο μέρη τοῦ ἔτους δρυοβαλάνῳ χρῶνται ξηράναντες καὶ κόφαντες, εἶτα ἀλέσαντες καὶ ἀρτοποιησάμενοι ὥστ' ἀποτίθεται εἰς χρόνον. χρῶνται δὲ καὶ ζύθει· οἶνῳ δὲ σπανίζονται, τὸν δὲ γινόμενον ταχὺ 5 ἀναλίσκουσι κατευωχούμενοι μετὰ τῶν συγγενῶν· ἀντ' ἐλαίου δὲ βουτύρῳ χρῶνται. καθήμενοί τε δειπνοῦσι περὶ τοὺς τοίχους καθέδρας οἰκοδομητὰς ἔχοντες, προκάθηνται δὲ καθ' ἡλικίαν καὶ τιμὴν· περιφορητὸν δὲ τὸ δειπνον. ξυλίνοις δὲ ἀγγείοις χρῶνται, κα- 10 θάπερ καὶ οἱ Κελτοί. καὶ παρὰ πότον ὄρχοῦνται πρὸς αὐλὸν καὶ σάλπιγγα χορεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἀναλλόμενοι καὶ ὀκλάζοντες· ἐν Βαστητανίᾳ δὲ καὶ γυναῖκες ἀναμιξ ἀνδράσι ἀντιλαμβανόμεναι τῶν χειρῶν. μελακείμενες ἅπαντες τὸ πλεόν ἐν σάγοις, ἐν οἷσπερ καὶ 15 στιβαδοκοιτοῦσι, αἱ γυναῖκες δ' ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνδίναις ἐσθήσεσι διάγουσιν. ἀντὶ δὲ νομίσματος οἱ λίαν ἐν βάθει φορτίων ἀμοιβῇ χρῶνται ἢ τοῦ ἀργυροῦ ἐλάσματος ἀποτέμνοντες διδόασιν. τοὺς δὲ θανατουμένους καταπετροῦσι, τοὺς δὲ πατραλοίας ἔξω τῶν ὄρων κα- 20 ταλεύουσι. γαμοῦσι δ' ὥσπερ οἱ Ἕλληνες. τοὺς δὲ ἀρρώστους, ὥσπερ οἱ Ἀσσύριοι τὸ παλαιόν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν. διφθερίνοις τε πλοίοις ἐχρῶντο ἕως ἐπὶ Βρούτου διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰ τενάγη, νυκτὶ δὲ 25 καὶ τὰ μονοξύλα ἤδη σπάνια. ἅλεις πορφυροί, τριφθέντες δὲ λευκοί. ἔστι δὲ τῶν ὀρείων ὁ βίος οὗτος, ὥσπερ ἔφην, λέγω τοὺς τὴν βόρειον πλευρὰν ἀφορῶντας τῆς Ἰβηρίας, Καλλαϊκούς καὶ Ἄστουρας καὶ Καντάβρους μέχρι Ἰασκῶνων καὶ τῆς Πυρρήνης· ὁμοειδεῖς 30

20. post ὄρων: ἢ τῶν ποταμῶν

γὰρ ἀπάντων οἱ βίοι. ὀκνῶ δὲ τοῖς ὀνόμασι πλεονάζειν
φεύγων τὸ ἀηδὲς τῆς γραφῆς, εἰ μὴ τι πρὸς ἡδονῆς
ἔστιν ἀκούειν Πλευταύρους καὶ Βαρδυήτας καὶ Ἀλλό-
τριγας καὶ ἄλλα χεῖρα καὶ ἀσημότερα τούτων ὀνόματα.

5 Τὸ δὲ δυσήμερον καὶ ἀγριῶδες οὐκ ἐκ τοῦ πολε- 8
μεῖν συμβέβηκε μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκτοπισμόν·
καὶ γὰρ ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοὺς μακρὸς καὶ αἱ ὁδοί, δυσε-
πίμικτοι δ' ὄντες ἀποβεβλήκασι τὸ κοινωρικὸν καὶ τὸ
φιλάνθρωπον. ἦττον δὲ νῦν τοῦτο κάσχουσι διὰ τὴν C.156
10 εἰρήνην καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπιδημίαν· ὅσοις δ' ἦ-
τον τοῦτο συμβαίνει, χαλεπάτεροί εἰσι καὶ θηρια-
δέστεροι. τοιαύτης δ' οὔσης καὶ ἀπὸ τῶν τόπων λυ-
πρότητος ἐνίοις καὶ τῶν ὄρων, εἰκὸς ἐπιτείνεσθαι τὴν
τοιαύτην ἀτοπλίαν. ἀλλὰ νῦν, ὡς εἶπον, πέπανται πο-
15 λεμουῖντα πάντα· τοὺς τε γὰρ συνέχοντας ἔτι νῦν μά-
λιστὰ τὰ ληστήρια Καντάβρους καὶ τοὺς γειτονεύοντας
αὐτοῖς κατέλυσεν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, καὶ ἀντὶ τοῦ
πορθεῖν τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους στρατεύουσι
νῦν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων οἳ τε Κωνιακοὶ καὶ οἱ πρὸς
20 ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰβηρος οἰκοῦντες Πληντουῖσοι. ὃ τ'
ἐκείνου διαδεξάμενος Τιβέριος τριῶν ταγμάτων στρα-
τιωτικὸν ἐπιστήσας τοῖς τόποις, τὸ ἀποδειχθὲν ὑπὸ
τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, οὐ μόνον εἰρηνικοὺς ἀλλὰ
καὶ πολιτικοὺς ἤδη τινὰς αὐτῶν ἀπεργασάμενος τυγ-
25 χάνει.

Λοιπὴ δ' ἐστὶ τῆς Ἰβηρίας ἢ τε ἀπὸ τῶν στηλῶν A
μέχρι τῆς Πυρήνης καθ' ἡμᾶς παραλλία καὶ ἡ ταύτης
ὑπερκειμένη μεσόγαια πᾶσα, τὸ μὲν πλάτος ἀνώμαλος
τὸ δὲ μῆκος μικρῶ πλειόνων ἢ τετρακισχιλίων στα-
30 δίων· τὸ δὲ τῆς παραλλίας ἔτι πλείου καὶ δισχιλλοῖς στα-
δίοις εἰρηται. φασὶ δὲ ὑπὸ μὲν Κάλπης τοῦ κατὰ στη-
λας ὄρους ἐπὶ Καρχηδόνα νέαν δισχιλλοὺς καὶ διακο-

σίους σταδίους· οικείσθαι δὲ τὴν ἡύονα ταύτην ὑπὸ Βαστητανῶν οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἐκ μέρους δὲ καὶ ὑπὸ Ὀρητανῶν. ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἴβηρα ἄλλους τοσοῦτους σχεδόν τι (ταύτην δ' ἔχειν Ἐδητανούς), ἐντὸς δὲ τοῦ Ἴβηρος μέχρι Πυρήνης καὶ τῶν Πομπηίου 5 ἀναθημάτων χιλίους καὶ ἑξακοσίους· οἰκεῖν δὲ Ἐδητανῶν τε ὀλίγους καὶ λοιπὸν τοὺς προσαγορευομένους Ἰνδικῆτας μεμερισμένους τέτραχα.

- 2 Κατὰ μέρος δὲ ἀπὸ Κάλπης ἀρξαμένοις ῥάχης ἐστὶν ὄρεινὴ τῆς Βαστητανίας καὶ τῶν Ὀρητανῶν δασεῖαν ὕλην ἔχουσα καὶ μεγαλόδενδρον, διορίζουσα τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς μεσογαίας. πολλοῦ δὲ κἀνταῦθά ἐστι χρυσεῖα καὶ ἄλλα μέταλλα. πόλις δ' ἐστὶν ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πρώτη Μάλακα, ἴσον διέχουσα τῆς Κάλπης ὅσον καὶ τὰ Γάδαιρα· ἐμπόριον δ' ἐστὶν τοῖς 15 ἐν τῇ περαιᾷ νομάσι, καὶ ταριχείας δὲ ἔχει μεγάλας. ταύτην τινὲς τῇ Μαινάκῃ τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἣν ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δύσει κειμένην παρειλήφαμεν, οὐκ ἐστὶ δέ· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἀπωτέρω τῆς Κάλπης ἐστὶ, κατεσκαμμένη, τὰ δ' ἔχνη σώζουσα 20 Ἑλληνικῆς πόλεως, ἣ δὲ Μάλακα πλησίον μᾶλλον, Φοινικικῇ τῷ σχήματι. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεται.

C.157

- 3 Μετὰ ταύτην Ἄβδηρα Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτῆ. ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὄρεινῇ δεικνύται Ὀδύσσεια 25 καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδάωνιός τε εἶρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικὰ καὶ περιήγησίν τινα τῶν ἔθνῶν ἐκδεδωκῶς τῶν ταύτη. οὗτος δὲ φησὶν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς 30 Ὀδυσσεύως ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀσπίδας προσπεπαταταλεῦσθαι καὶ ἀκροστόλια. ἐν Καλλαικοῖς δὲ τῶν

- μετὰ Τεύκρου στρατευσάντων τινὰς οἰκῆσαι, καὶ
 ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι, τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνες
 τὴν δὲ Ἀμφίλοχοι, ὡς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαν-
 5 τοσ δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς
 ἀπὸ Μεσσήνης ἱστορησθῆαι φησιν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβη-
 ρίαν, τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν Λάκωνας
 καὶ οὗτος φησι καὶ ἄλλοι. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ὠκέλλαν
 πόλιν Ὠκέλλα κτίσμα λέγουσι τοῦ μετὰ Ἀντήνορος καὶ
 10 τῶν παίδων αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν. καὶ ἐν
 τῇ Διβύῃ δὲ πεπιστεύκασι τινες τοῖς τῶν Γαδειριτῶν
 ἐμπόροις προσέχοντες, ὡς καὶ Ἀρτεμίδωρος εἰρηκεν,
 ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς Μαυρουσίας οἰκοῦντες πρὸς τοῖς ἐσπε-
 15 ρίοις Αἰθίοψι Λατοφάγοι καλοῦνται, σιτούμενοι λω-
 τόν, πόαν τινὰ καὶ ῥίζαν, οὐ δεόμενοι δὲ ποτοῦ, οὐδὲ
 ἔχοντες διὰ τὴν ἀνυδρίαν, διατείνοντες καὶ μέχρι τῶν
 ὑπὲρ τῆς Κυρήνης τόπων. ἄλλοι τε πάλιν καλοῦνται
 Λατοφάγοι τὴν ἑτέραν οἰκοῦντες τῶν πρὸ τῆς μικρᾶς
 Σύρτεως νήσων, τὴν Μήνιγγα.
- 20 Οὐ δὴ θαναμάζοι τις ἂν οὔτε τοῦ ποιητοῦ τὰ περὶ 4
 τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην μυθογραφῆσαντος τοῦτον τὸν
 τρόπον, ὥστ' ἔξω στηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ
 πολλὰ διαθέσθαι τῶν λεγομένων περὶ αὐτοῦ (τὰ γὰρ
 25 ἱστορούμενα ἔγγυς ἦν καὶ [τοῖς] τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις
 τῶν ὑπ' ἐκείνου πεπλασμένων, ὥστε οὐκ ἀπίθανον
 ἐποίει τὸ πλάσμα), οὔτ' εἰ τινες αὐταῖς τε ταύταις ταῖς
 ἱστορίαις πιστεύσαντες καὶ τῇ πολυμαθείᾳ τοῦ ποιη-
 30 τοῦ καὶ πρὸς ἐπιστημονικὰς ὑποθέσεις ἔτρεψαν τὴν
 Ὅμηρου ποιήσιν, καθάπερ Κράτης τε ὁ Μαλλώτης
 ἐποίησε καὶ ἄλλοι τινές. οἱ δ' οὔτως ἀγροίκως ἐδέξαντο
 τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοιαύτην ὥστε οὐ μόνον τὸν
 ποιητὴν σακπανέως ἢ θεριστοῦ δίκην ἐκ πάσης τῆς

- τοιαύτης ἐπιστήμης ἐξέβαλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀφαμένους
 τῆς τοιαύτης πραγματείας μαινομένους ὑπέλαβον·
 συνηγορίαν δὲ ἢ ἐπανόρθωσιν ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον εἰς
 τὰ λεχθέντα ὑπ' ἐκείνων εἰσενεγκεῖν οὐκ ἐθάρρησεν
 C.158 οὔτε τῶν γραμματικῶν οὔτε τῶν περὶ τὰ μαθήματα⁵
 δεινῶν οὔδεις. καίτοι ἔμοιγε δοκεῖ δυνατόν εἶναι καὶ
 συνηγορῆσαι πολλοῖς τῶν λεχθέντων καὶ εἰς ἐπανόρ-
 θωσιν ἄγειν καὶ μάλιστα ταῦτα ὅσα Πυθίας παρεκρού-
 σατο τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ κατὰ ἄγνοιαν τῶν τε
 ἐσπερίων τόπων καὶ τῶν προσβόρων τῶν παρὰ τὸν¹⁰
 ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσθω λόγον ἔχοντα ἴδιον
 καὶ μακρόν.
- 5 Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων πλάνης τῆς εἰς τὰ βάρβαρα
 ἔθνη νομίζοι τις ἂν αἰτιον τὸ διεσπάσθαι κατὰ μέρη
 μικρὰ καὶ δυναστείας ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐχούσας πρὸς¹⁵
 ἀλλήλους κατ' αὐθάδειαν, ὥστε ἐκ τούτου πρὸς τοὺς
 ἐπιόντας ἔξωθεν ἀσθενεῖς εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ αὐθαδές
 ἐν δὴ τοῖς Ἰβηρσι μάλιστα ἐπέτεινε προσλαβοῦσι καὶ
 τὸ πανοῦργον φύσει καὶ τὸ μὴ ἀπλοῦν· ἐπιθετικοὶ γὰρ
 καὶ ληστρικοὶ τοῖς βίοις ἐγένοντο τὰ μικρὰ τολμῶντες,²⁰
 μεγάλοις δ' οὐκ ἐπιβαλλόμενοι διὰ τὸ μεγάλας μὴ κα-
 τασκευάζεσθαι δυνάμεις καὶ κοινωνίας. εἰ γὰρ δὴ
 συνασπίξαι ἐβούλοντο ἀλλήλοις, οὔτε Καρχηδονίοις
 ὑπῆρξεν ἂν καταστρέψασθαι ἐπελθοῦσι τὴν κλείστην
 αὐτῶν ἐκ περιουσίας, καὶ ἔτι πρότερον Τυρίοις, εἶτα²⁵
 Κελτοῖς οἱ νῦν Κελτίβηρες καὶ Βήρωνες καλοῦνται,
 οὔτε τῷ ληστῇ Οὐριάθῳ καὶ Σερωρίῳ μετὰ ταῦτα
 καὶ εἰ τινας ἕτεροι δυναστείας ἐπεθύμησαν μελζονος.
 Ῥωμαῖοί τε τῷ κατὰ μέρη πρὸς τοὺς Ἰβήρας πολεμεῖν
 καθ' ἐκάστην διὰ ταύτην τὴν δυναστείαν πολὺν τινα³⁰
 διετέλεσαν χρόνον, ἄλλοτ' ἄλλους καταστρεφόμενοι
 τῶς ἕως ἅπαντας ὑποχειρίους ἔλαβον διακοσιοστῷ

σχεδόν τι βρει ἢ μακρότερον. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν περιήγησιν.

Μετὰ τοίνυν Ἄβδηρα ἔστι Καρχηδῶν ἡ νέα, κτί- 6
σμα Ἀσδρούβα τοῦ διαδεξαμένου Βάρκαν τὸν Ἀννίβα
5 πατέρα, κρατίστη πολὺ τῶν ταύτη πόλεων· καὶ γὰρ
ἐρυμνὴ τ' ἔστι καὶ τείχει κατεσκευασμένῃ καλῶς καὶ
λιμέσι καὶ λίμνῃ πεκόσμηται καὶ τοῖς τῶν ἀργυρίων
μετάλλοις, περὶ ὧν εἰρήκαμεν· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
τοῖς πλησίον τόποις πολλὴ ἡ ταριχεῖα· καὶ ἔστι τοῦτο
10 μέγιστον ἐμπόριον τῶν μὲν ἐκ θαλάττης τοῖς ἐν τῇ με-
σογαίᾳ, τῶν δ' ἐκεῖθεν τοῖς ἔξω πᾶσιν. ἢ δ' ἐνθ' ἐνδε
μέχρι τοῦ Ἴβηρος παραλία κατὰ μέσον πῶς τὸ διάστη-
μα ἔχει τὸν Σούκρωνα ποταμὸν καὶ τὴν ἐκβολὴν αὐ-
τοῦ καὶ πόλιν ὀμώνυμον· φεῖ δὲ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὄρους
15 τῇ ὑπερκειμένη φάξει τῆς τε Μαλάκας καὶ τῶν περὶ
Καρχηδόνα τόπων, περατὸς πεξῆ, παράλληλος δὲ πῶς C.159
τῷ Ἴβηρι, μικρὸν δὲ [ἐλαττον] διέχει τῆς Καρχηδόνας
ἢ τοῦ Ἴβηρος. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ τῆς
Καρχηδόνας τρία πολίχνια Μασσαλιωτῶν ἔστιν οὐ
20 πολὺ ἄπωθεν τοῦ ποταμοῦ· τούτων δ' ἔστι γνωριμώ-
τατον τὸ Ἡμεροσκοπεῖον ἔχον ἐπὶ τῇ ἄκρῃ τῆς Ἐφεσῖας
Ἀρτέμιδος ἱερὸν σφόδρα τιμώμενον, ᾧ ἐχρήσατο Σερ-
τώριος ὀρητηρίῳ κατὰ θάλατταν· ἐρυμνὸν γὰρ ἔστι
καὶ ληστρικόν, κάτοπτον δὲ ἐκ πολλοῦ τοῖς προσκλή-
25 οῦσι, καλεῖται δὲ [καὶ] Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, ἔχον
σιθρηεῖα εὐφυῆ πλησίον καὶ νησίδια Πλανησίαν καὶ
Πλουμβαρῖαν καὶ λιμνοθάλατταν ὑπερκειμένην, ἔχου-
σαν ἐν κύκλῳ σταδίους τετρακοσίους. εἰδ' ἢ τοῦ Ἡρα-
κλέους νῆσος ἤδη πρὸς Καρχηδόνι, ἣν καλοῦσι Σκομ-
30 βραρίαν ἀπὸ τῶν ἀλισκομένων σκόμβρων, ἔξ ὧν τὸ

16. post Καρχηδόνα: ὑπερκειμένων

ἄριστον σκευάζεται γάρον· εἴκοσι δὲ διέχει σταδίουσ
καὶ τέτταρας τῆσ Καρχηδόνοσ. πάλιν δ' ἐπὶ θάτερα τοῦ
Σούκρωνοσ ἰόντι ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰβηροσ Σάγουν-
τον κτίσμα Ζακυνθίων, ἦν Ἀννίβασ κατασκάψασ παρὰ
τὰ συγκείμενα πρὸσ Ῥωμαίουσ τὸν δεῦτερον αὐτοῖσ 5
ἐξῆψε πόλεμον πρὸσ Καρχηδονίουσ. πλησίον δὲ πόλεισ
εἰσὶ Χερρόνησόσ τε καὶ Ὀλέαστρον καὶ Καρταλίασ· ἐπ'
αὐτῇ δὲ τῇ διαβάσει τοῦ Ἰβηροσ Δέρτωσσα κατοικία.
φεὶ δὲ ὁ Ἰβηρ ἀπὸ Καντάβρων ἔχων τὰσ ἀρχάσ ἐπὶ με-
σημβρίαν διὰ πολλοῦ πεδίου παράλληλοσ τοῖσ Πυρη- 10
ναίοισ ὄρεσι.

7 Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Ἰβηροσ ἐκτροπῶν καὶ τῶν
ἄκρων τῆσ Πυρήνησ, ἐφ' ὧν ἰδρυται τὰ ἀναθήματα
τοῦ Πομπηίου, πρώτη Ταρράκων ἐστὶ πόλισ, ἀλίμενοσ
μὲν ἐν κόλπῳ δὲ ἰδρυμένη καὶ κατεσκευασμένη τοῖσ 15
ἄλλοισ Ἰκανῶσ καὶ οὐχ ἦττον εὐανδροῦσα νυνὶ τῆσ
Καρχηδόνοσ. πρὸσ γὰρ τὰσ τῶν ἡγεμόνων ἐπιδημίασ
εὐφυῶσ ἔχει, καὶ ἐστὶν ὡσπερ μητρόπολισ οὐ τῆσ ἐν-
τόσ Ἰβηροσ μόνον ἀλλὰ καὶ τῆσ ἐκτόσ τῆσ πολλῆσ. αἶ τε
Γυμνήσαι νῆσοι προκείμεναι πλησίον καὶ ἡ Ἔβυσοσ, 20
ἀξιόλογοι νῆσοι, τὴν θέσειν εὐκαιρον τῆσ πόλεωσ ὑπα-
γορεύουσιν. Ἐρατοσθένησ δὲ καὶ ναύσταθμον ἔχειν
φησὶν αὐτήν, οὐδὲ ἀγκυροβολίοισ σφόδρα εὐτυχοῦ-
σαν, ὡσ ἀντιλέγων εἶρηκεν Ἀρτεμίδωροσ.

8 Καὶ ἡ σύμπασα δ' ἀπὸ στηλῶν σπανίζεται λιμέσι 25
μέχρι δεῦρο, ἐντεῦθεν δ' ἦδη τὰ ἐξῆσ εὐλίμενα καὶ
χώρα ἀγαθὴ τῶν τε Λεητανῶν καὶ Λαρτολαιητῶν καὶ
ἄλλων τοιούτων μέχρι Ἐμπορίου. αὐτὸ δ' ἐστὶ Μασ-
σαλιωτῶν κτίσμα, ὅσον τετταράκοντα διέχον τῆσ Πυ-
ρήνησ σταδίουσ καὶ τῶν μεθοριῶν τῆσ Ἰβηρίας πρὸσ 30
τὴν Κελτικὴν· καὶ αὕτη δ' ἐστὶ πᾶσα ἀγαθὴ καὶ εὐλί-
C.160 μενοσ. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Ῥόδη πολίχνην, Ἐμπορι-

τῶν κτίσμα, τινὲς δὲ Ῥοδίων φασί· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
 τῷ Ἐμπορίῳ τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν τιμῶσιν· ἐροῦ-
 μεν δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ Μασσαλίαν. ᾧκουν δ'
 οἱ Ἐμπορίται πρότερον νησίον τι προκειμένον, ὃ νῦν
 5 καλεῖται παλαιὰ πόλις, νῦν δ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἡπέρω.
 δίπολις δ' ἐστὶ τείχει διωρισμένη, πρότερον τῶν Ἰνδι-
 κητῶν τινὰς προσοίκους ἔχουσα, οἱ καίπερ ἰδίᾳ πολι-
 τεύόμενοι κοινὸν ὄμως περίβολον ἔχειν ἐβούλοντο πρὸς
 τοὺς Ἕλληνας ἀσφαλείας χάριν, τῷ χρόνῳ δ' εἰς ταῦτό
 10 πολίτευμα συνῆλθον μικτόν τι ἐκ τε βαρβάρων καὶ Ἑλ-
 ληνικῶν νομίμων, ὅπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν συνέβη.
 Ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς πλησίον, ἐκ τῆς Πυρρήνης ἔχων 9
 τὰς ἀρχάς, ἣ δὲ ἐκβολὴ λιμὴν ἐστὶ τοῖς Ἐμπορίταις. λι-
 νουργοὶ δὲ ἰκανῶς οἱ Ἐμπορίται· χώραν δὲ τὴν μεσό-
 15 γαιαν ἔχουσι τὴν μὲν ἀγαθὴν τὴν δὲ σπαρτοφόρον τῆς
 ἀχρηστοτέρας καὶ ἐλείας σχοίνου, καλοῦσι δὲ Ἰουγκά-
 ριον πεδίον· τινὲς δὲ καὶ τῶν τῆς Πυρρήνης ἄκρων νέ-
 μονται [τὰ] μέχρι τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου,
 δι' ὧν βαδίζουσιν εἰς τὴν ἔξω καλουμένην Ἰβηρίαν ἐκ
 20 τῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα τὴν Βαιτικὴν. αὕτη δ' ἡ ὁδὸς
 ποτὲ μὲν πλησιάζει τῇ θαλάττῃ ποτὲ δ' ἀφέστηκε, καὶ
 μάλιστα ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν μέρεσι. φέρεται δὲ ἐπὶ
 Ταρράκωνα, ἀπὸ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου διὰ
 τοῦ Ἰουγκαρίου πεδίου καὶ Βετέρων καὶ τοῦ Μαραθῶ-
 25 νος καλουμένου πεδίου τῇ Λατίνῃ γλώττῃ, φύοντος
 πολὺ τὸ μάραθον· ἐκ δὲ τοῦ Ταρράκωνος ἐπὶ τὸν πό-
 ρον τοῦ Ἰβηρος κατὰ Δέρτωσσαν πόλιν· ἐντεῦθεν διὰ
 Σαγούντου καὶ Σαιτάβιος πόλεως ἐνεχθεῖσα κατὰ μι-
 κρὸν ἀφίσταται τῆς θαλάττης, καὶ συνάπτει τῷ Σπαρ-

9. post χάριν: διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διωρι-
 σμένον.

ταρίῳ ὡς ἂν Σχοινοῦντι καλουμένῳ πεδίῳ· τοῦτο δ' ἐστὶ μέγα καὶ ἄνυδρον, τὴν σχοινοπλοικίην φύον σπάρτον ἐξαγωγὴν ἔχουσαν εἰς πάντα τόπον καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν. πρότερον μὲν οὖν διὰ μέσου τοῦ πεδίου καὶ Ἐγγελάστας συνέβαινον εἶναι τὴν ὁδὸν 5 χαλεπὴν καὶ πολλήν, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ πρὸς θαλάττῃ μέρη πεποιήκασιν αὐτήν, ἐπιψαύουσιν μόνον τοῦ Σχοινοῦντος, εἰς ταῦτό δὲ τεινοῦσαν τῇ προτέρᾳ, τὰ περὶ Καστλῶνα καὶ Ὀβούλκωνα, δι' ὧν εἰς τε Κορδύβην καὶ εἰς Γάδειρα ἡ ὁδός, τὰ μέγιστα τῶν ἐμποριῶν. διέ- 10 χει δὲ τῆς Κορδύβης ἢ Ὀβούλκων περὶ τριακοσίους σταδίους. φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς ἔλθειν Καίσαρα ἐκ Ῥώμης ἐπὶ καὶ εἰκοσιν ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλκωνα καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἥνικα ἐμελλε συνά- 15 κτειν τὸν περὶ τὴν Μοῦνδαν πόλεμον.

C.161
10

Ἡ μὲν δὴ παραλία πᾶσα ἢ ἀπὸ στηλῶν μέχρι τῆς μεθορίας τῆς Ἰβήρων καὶ Κελτῶν τοιαύτη· ἢ δ' ὑπερκειμένη μεσόγαια (λέγω δὲ τὴν ἐντὸς τῶν τε Πυρηναιῶν ὄρων καὶ τῆς προσαρκτίου πλευρᾶς μέχρι Ἀστύρων) δυεῖν μάλιστα ὄρεσι διορίζεται. τούτων δὲ τὸ μὲν 20 παράλληλόν ἐστὶ τῇ Πυρήνῃ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Καντάβρων ἔχον, τελευταίην δ' ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν· καλοῦσι δὲ τοῦτο Ἰδουβέδαν· ἕτερον δ' ἀπὸ τοῦ μέσου διήκον ἐπὶ τὴν δύσιν, ἐκκλίνον δὲ πρὸς νότον καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν παραλίαν· ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν γεω- 25 λοφόν ἐστὶ καὶ ψιλόν, διεξείσει δὲ τὸ καλούμενον Σπαρτάριον πεδίον, εἶτα συνάπτει τῷ δρυμῷ τῷ ὑπερκειμένῳ τῆς τε Καρχηδονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Μάλακαν τόπων· καλεῖται δὲ Ὀροσπίδα. μεταξὺ μὲν δὲ τῆς Πυρήνης καὶ τῆς Ἰδουβέδας ὁ Ἴβηρ φεῖ ποταμός, παράλ- 30 ληλος τοῖς ὄρεσιν ἀμφοτέροις, πληρούμενος ἐκ τῶν ἐντεῦθεν καταφερομένων ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑδά-

των. ἐπὶ δὲ τῷ Ἰβηρι πόλις ἐστὶ Καισαραινοῦστα κα-
λουμένη καὶ Κέλσα κατοικία τις ἔχουσα γεφύρας λιθί-
νης διάβασιν. συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλειόνων ἔθνων ἢ
χώρα, γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομέ-
6 νου. τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρωρείας τῆς κατὰ
τὴν Πυρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει
τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ὀσκαν χωρίοις, τοῖς τῶν Ἰλεργε-
τῶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ Ἰβηρος. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι
ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερωάριος καὶ ἐν Κα-
10 λαγούρι Ἰασκῶνων πόλει καὶ τῆς παραλλίας ἐν Ταρ-
ράκωνι καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπέῳ μετὰ τὴν ἐκ Κελτι-
βήρων ἐκπτώσιν, ἐτελεύτα δ' ἐν Ὀσκα. κἀν Ἰλέρδα
ὕστερον Ἀφράνιος καὶ Πετρήσιος οἱ τοῦ Πομπηίου
στρατηγοὶ κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ.
15 διέχει δὲ ἡ Ἰλέρδα τοῦ μὲν Ἰβηρος ὡς ἐπὶ δύοσιν ἰόντι
σταδίους ἑκατὸν ἐξήκοντα, Ταρράκωνος δὲ πρὸς νότον
περὶ τετρακοσίους ἐξήκοντα, πρὸς ἄρκτον δὲ Ὀσκας
πεντακοσίους τετταράκοντα. διὰ τούτων δὲ τῶν με-
ρῶν ἢ ἐκ Ταρράκωνος ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἐπὶ τῷ ὠκεα-
20 νῷ Ἰάσκωνας τοὺς κατὰ Πομπέλωνα καὶ τὴν ἐπ'
αὐτῷ τῷ ὠκεανῷ Οἰασῶνα πόλιν ὁδὸς ἐστὶ σταδίων
δισχιλίων τετρακοσίων πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς Ἀκνιτανίας
ὄρια καὶ τῆς Ἰβηρίας. Ἰακκητανοὶ δ' εἰσὶν ἐν οἷς τότε
μὲν Σερωάριος ἐπολέμει πρὸς Πομπήιον, ὕστερον δ' ὁ
25 τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος πρὸς τοὺς Καίσαρος στρα-
τηγούς. ὑπέρκειται δὲ τῆς Ἰακκητανίας πρὸς ἄρκτον
τὸ τῶν Ἰασκῶνων ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Πομπέλων ὡς
ἂν Πομπηϊόπολις.

Αὐτῆς δὲ τῆς Πυρήνης τὸ μὲν Ἰβηρικὸν πλευρὸν 11
30 εὐδενδρόν ἐστὶ παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῆς ἀειθαλοῦς, C. 162
τὸ δὲ Κελτικὸν ψιλόν, τὰ δὲ μέσα περιέχει καλῶς οἰ-
κεισθαι δυναμένους ἀύλωνας. ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερ-

ρητάνοι τὸ πλεόν τοῦ Ἰβηρικοῦ φύλου, παρ' οἷς πέρ-
 ναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κανταβρικαῖς ἐνάμιλλ-
 λοι, πρόσοδον οὐ μικρὰν τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαι.

- 12 Ὑπερβαλόντι δὲ τὴν Ἰδουβέδαν ἢ Κελτιβηρία πα-
 ραχρῆμα πολλὴ καὶ ἀνώμαλος, τὸ μὲν [τοι] πλεόν αὐ- 5
 τῆς ἐστὶ τραχὺ καὶ ποταμόκλυστον· διὰ γὰρ τούτων ὄ-
 τε Ἄνας φέρεται καὶ ὁ Τάγος καὶ οἱ ἐφεξῆς ποταμοὶ οἱ
 πλείους οἱ ἐπὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν καταφερόμενοι,
 τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐκ τῆς [Κελτ]ιβηρίας· ὧν ὁ Δούριος
 φέρεται παρὰ τὴν Νομαντίαν καὶ τὴν Σεργουντίαν, ὁ 10
 δὲ Βαίτις ἐκ τῆς Ὀροσπέδας τὰς ἀρχὰς ἔχων διὰ τῆς
 Ὀρητανίας εἰς τὴν Βαιτικὴν ῥεῖ. οἰκοῦσι δ' ἐκ μὲν τῶν
 πρὸς ἄρκτον μερῶν τοῖς Κελτίβηρσι Βήρωνες Καντά-
 βροις ὁμοροὶ τοῖς Κονίσκοις, καὶ αὐτοὶ τοῦ Κελτικοῦ
 στόλου γεγονότες, ὧν ἐστὶ πόλις Ὀαρία κατὰ τὴν τοῦ 15
 Ἰβηρος διάβασιν κειμένη· συνεχεῖς δ' εἰσὶ καὶ Βαρδυή-
 ταις, οὓς οἱ νῦν Βαρδούλους καλοῦσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐσπε-
 ρίου τῶν τε Ἀστύρων τινὲς καὶ τῶν Καλλαϊκῶν καὶ
 Ὀακκαίων, ἔτι δὲ Ἐετῶνων καὶ Καρπητανῶν· ἐκ δὲ
 τῶν νοτίων Ὀρητάνοι τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τὴν Ὀροσπέ- 20
 δαν οἰκοῦσι Βαστητανῶν τε καὶ Ἐδητανῶν· πρὸς ἕω δὲ
 Ἰδουβέδα.

- 13 Αὐτῶν τε τῶν Κελτιβήρων εἰς τέτταρα μέρη διη-
 ρημένων οἱ κράτιστοι μάλιστα πρὸς ἕω εἰσὶ καὶ πρὸς
 νότον οἱ Ἀρουάκοι, συνάπτοντες Καρπητανοῖς καὶ ταῖς 25
 τοῦ Τάγου πηγαῖς· πόλις δ' αὐτῶν ὀνομαστοτάτη Νο-
 μαντία. ἔδειξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῷ Κελτιβηρικῷ πολέ-
 μῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους εἰκοσαετὲι γενομένῳ· πολλὰ
 γὰρ στρατεύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη, τὸ δὲ τελευ-
 ταίου οἱ Νομαντῖνοι πολιορκούμενοι ἀπεκαρτέρησαν 30
 πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Λούσων-
 νες δὲ ἕω οἱ εἰσὶ, συνάπτοντες καὶ αὐτοὶ ταῖς τοῦ Τάγου

πηγαῖς. τῶν δ' Ἀρουάκων ἐστὶ καὶ Σεγήδα πόλις καὶ Παλλαντία. διέχει δὲ Νομαντία τῆς Καισαραυγούστας, ἣν ἔφαμεν ἐπὶ τῷ Ἰβηρι ἰδρῦσθαι, σταδίου ἐπὶ ὀκτακοσίους. καὶ Σεγοβρίγα δ' ἐστὶ τῶν Κελτιβήρων πόλις 5 καὶ Βίλβιλις, περὶ ἃς Μέτελλος καὶ Σερωάριος ἐπολέμησαν. Πολύβιος δὲ τὰ τῶν Ὑακκαίων καὶ τῶν Κελτιβήρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν συλλέγει ταῖς ἄλλαις πόλεσι καὶ Σεγεσάμαν καὶ Ἰντερκατίαν. φησὶ δὲ Ποσειδώνιος Μάρκον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ 10 τῆς Κελτιβηρίας τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ οὗ τεκμαίρεσθαι πάρεστιν ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτιβηρες καὶ χρημάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παράλυπρον. Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν κα- C.163 ταλῦσαι πόλεις Τιβέριον Γράκχον, κωμῶδων φησὶ 15 τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύργους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομπαῖς. καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ῥαδίως ἐπὶ τοῦτο φέρονται τὸ ψεῦσμα καλλωπίζοντες τὰς πράξεις, ἐπεὶ καὶ οἱ 20 φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰβήρων ὑπάρξαι πόλεις ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαι μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας κώμας πόλεις ὀνομάζοντες. οὔτε γὰρ ἡ τῆς χώρας φύσις πόλεων ἐπιδεικτικὴ πολλῶν ἐστὶ διὰ τὴν λυπρότητα ἢ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν καὶ τὸ ἀνήμερον, οὐδ' οἱ βίαι 25 καὶ πράξεις αὐτῶν (ἔξω τῶν κατὰ τὴν παραλίαν τὴν καθ' ἡμᾶς) ὑπαγορεύουσι τοιοῦτον οὐδέν· ἄγριοι γὰρ οἱ κατὰ κώμας οἰκοῦντες· τοιοῦτοι δ' οἱ πολλοὶ τῶν Ἰβήρων· αἱ δὲ πόλεις ἡμερουσιν οὐδ' αὐταὶ ῥαδίως, ὅταν πλεονάζῃ τὸ τὰς ὕλας ἐπὶ κακῷ τῶν πλησίον 30 οἰκοῦν.

Μετὰ δὲ τοὺς Κελτιβηρας πρὸς νότον εἰσὶν οἱ τὸ 14 ὄρος οἰκοῦντες τὴν Ὀροσπέδαυ καὶ τὴν περὶ τὸν Σού-

κρωνα χώραν Ἐδητανόι, μέχρι Καρχηδόνος, καὶ Βαστη-
τανοὶ καὶ Ὠρητανοὶ, σχεδὸν δέ τι καὶ μέχρι Μαλάκας.

15 Πελτασταὶ δ' ἅπαντες, ὡς εἶπαι, ὑπήρξαν οἱ
Ἴβηρες καὶ κοῦφοι κατὰ τὸν ὀπλισμὸν διὰ τὰς ληστείας,
οἷους ἔφαμεν τοὺς Λυσιτανούς, ἀκοντίω καὶ σφενδόνη 5
καὶ μαχαίρα χρώμενοι· ταῖς δὲ πελαῖς δυνάμεσι παρε-
μέμικτο καὶ ἱππεία, δεδιδαγμένων ἱππων ὀρειβατεῖν
καὶ κατοκλάζεσθαι ῥαδίως ἀπὸ προστάγματος, ὅτε τοῦ-
του δέοι. φέρει δ' ἡ Ἴβηρία δορκάδας πολλὰς καὶ ἱπ-
πους ἀγρίους. ἔστι δ' ὅπου καὶ αἱ λίμναι πληθύνουσιν 10
ὄρνείοις. εἰσὶ δὲ κύκνοι καὶ τὰ παραπλήσια, πολλὰ καὶ
ᾠτίδες· κάστορας φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί, τὸ δὲ κάστο-
ριον οὐκ ἔχει τὴν ἀντὴν δύναμιν τῷ Ποντικῷ· ἴδιον γὰρ
τῷ Ποντικῷ πάρεστι τὸ φαρμακῶδες, καθάπερ ἄλλοις
πολλοῖς. ἐπεὶ, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, καὶ ὁ Κύριος 15
χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καθμείαν λίθον καὶ τὸ χαλκαν-
θές καὶ τὸ σπόδιον. ἴδιον δ' εἰρηκεν Ἴβηρία ὁ Ποσει-
δώνιος καὶ τὸ τὰς κορώνας μελαίνας εἶναι καὶ τὸ τοὺς
ἱππους τῶν Κελτιβήρων ὑποψάρους ὄντας, ἐπειδὴν
εἰς τὴν ἔξω μεταχθῶσιν Ἴβηρίαν, μεταβάλλειν τὴν 20
χρόαν. εἰκέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς
εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

16 Καὶ τῶν ριζῶν τῶν εἰς βαφὴν χρησίμων πλήθος.
ἐλαίας δὲ πέρι καὶ ἀμπέλου καὶ συκῆς καὶ τῶν παρα-
C.164 πλησίων φυτῶν ἢ καθ' ἡμᾶς Ἴβηρικὴ παραλία πάντων 25
εὐπορεῖ, συχνὴ δὲ καὶ . . . τῶν ἐκτὸς ἢ μὲν παρωκα-
νῆτις ἢ πρόσβορρος ἀμοιρεῖ διὰ τὰ ψύχη, ἢ δ' ἄλλη τὸ
πλέον διὰ τὴν ὀλιγορίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μὴ
πρὸς διαγωγὴν ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην καὶ ὀρυμὴν
θηριώδη μετὰ ἔθους φάνουλου ζῆν· εἰ μὴ τις οἴεται πρὸς 30
διαγωγὴν ζῆν τοὺς εὖρω λουομένους ἐν δεξαμεναῖς
καλαιουμένω, καὶ τοὺς ὀδόντας σμηγομένους καὶ αὐ-

τοὺς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καθάπερ τοὺς Καντά-
 βρους φασὶ καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς. καὶ τοῦτό τε καὶ
 τὸ χαμεννεῖν κοινόν ἐστι τοῖς Ἴβηρσι πρὸς τοὺς Κελ-
 τούς. ἔνιοι δὲ τοὺς Καλλαϊκοὺς ἀθίους φασί, τοὺς δὲ
 5 Κελτίβηρας καὶ τοὺς προσβόρρους τῶν ὁμόρων αὐτοῖς
 ἀνωσύμφωνι θεῷ [θύειν] ταῖς πανσελήνοις νύκτωρ
 πρὸ τῶν πυλῶν, πανοικίους τε χορεύειν καὶ παννυχι-
 ζειν. τοὺς δὲ ὕετωνα, ὅτε πρῶτον εἰς τὸ τῶν Ῥω-
 μαίων παρῆλθον στρατόπεδον, ἰδόντας τῶν ταξιαρχῶν
 10 τίνας ἀνακάμπτοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπάτου χάριν,
 μανίαν ὑπολαβόντας ἠγγεῖσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς
 σκηνάς, ὡς δεῖν ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἰδρυθέντας ἢ
 μάχεσθαι.

Τῆς δὲ βαρβαρικῆς ἰδέας καὶ τὸν τῶν γυναικῶν 17
 15 ἐνίων κόσμον θείη τις ἄν, ὃν εἰρηκεν Ἀρτεμίδωρος·
 ὅπου μὲν γὰρ περιτραχήλια σιδηρᾶ φορεῖν αὐτὰς φη-
 σιν ἔχοντα κόρακας καμπτομένους ὑπὲρ κορυφῆς καὶ
 προπίπτοντας πρὸ τοῦ μετώπου πολὺ, κατὰ τού-
 των δὲ τῶν κοράκων, ὅτε βούλονται, κατασπᾶν τὸ κά-
 20 λυμμα ὥστε ἐμπετασθὲν σκιάδιον τῷ προσώπῳ παρέ-
 χειν, καὶ νομίζειν κόσμον· ὅπου δὲ τυμπάνιον περι-
 κείσθαι πρὸς μὲν τῷ ἰνίῳ περιφερὲς καὶ σφιγγὸν τὴν
 κεφαλὴν μέχρι τῶν παρωτίδων, εἰς ὕψος δὲ καὶ πλά-
 τος ἐξυπτιασμένον κατ' ὀλίγον· ἄλλας δὲ τὰ προκόμια
 25 ψιλῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἀποστίλλειν τοῦ μετώπου
 μᾶλλον· τὰς δ' ὅσον ποδιαλον τὸ ὕψος ἐπιθεμένας στυ-
 λίσκον περιπλέκειν αὐτῷ τὴν χαίτην, εἶτα καλύπτει
 μελαίνῃ περιστέλλειν. πρὸς δὲ τῇ ἀηθείᾳ τῇ τοιαύτῃ
 πολλὰ καὶ ἐώραται καὶ μεμύθευται περὶ πάντων κοινῇ
 30 τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνῶν, διαφερόντως δὲ τῶν προσβόρ-
 ρων, οὐ μόνον τὰ πρὸς ἀνδρείαν ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
 ὠμότητα καὶ ἀπόνοιαν θηριώδη. καὶ γὰρ τέκνα μητέρες

- ἐκτειναν πρὶν ἀλῶναι κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Καν-
τάβροις, καὶ παιδίον δὲ δεδεμένον αἰχμαλώτων τῶν
γονέων καὶ ἀδελφῶν ἐκτεινε πάντας κελεύσαντος τοῦ
πατρὸς σιδήρου κυριεῦσαν, γυνὴ δὲ τοὺς συναλόντας.
κληθεὶς δὲ τις εἰς μεθυσκομένους ἔβαλεν αὐτὸν εἰς 5
- C.165 πυράν. κοινὰ δὲ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ Κελτικά ἔθνη καὶ
τὰ Θράκια καὶ Σκυθικά, κοινὰ δὲ καὶ [τὰ] πρὸς ἀν-
δρείαν τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τῶν γυναικῶν.
γεωργοῦσιν αὐταὶ τεκοῦσαι τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδρά-
σιν ἐκείνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίναςαι· ἐν τε τοῖς ἔρ- 10
γοῖς πολλάκις αὐταὶ καὶ λούουσι καὶ σπαργανοῦσιν
ἀποκλίναςαι πρὸς τι ρεῖθρον. ἐν δὲ τῇ Λιγυστικῇ φη-
σὶν ὁ Ποσειδώνιος διηγήσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῶ Χαρ-
μόλεων Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθῶσαιτο ἄνδρας
ὁμοῦ καὶ γυναῖκας ἐπὶ σκαφητόν, ὠδίνασα δὲ μία τῶν 15
γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον, τεκοῦσα δ'
ἐπανέλθοι ἐπὶ τοῦργον ἀντίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσειε τὸν
μισθόν· αὐτὸς δὲ ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ
εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον ὅψε μάθοι καὶ ἀφείη δοῦς
τὸν μισθόν· ἢ δ' ἐκκομίσασα τὸ νήπιον πρὸς τι κρη- 20
νίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν
οἴκαδε.
- 18 Οὐκ ἴδιον δὲ τῶν Ἰβήρων οὐδὲ τοῦτο σύνδυο ἐφ'
ἵππων κομιζέσθαι, κατὰ δὲ τὰς μάχας τὸν ἕτερον πε-
ζὸν ἀγωνίζεσθαι. οὐδὲ τὸ τῶν μυῶν πλήθος ἴδιον, ἀφ' 25
οὔ καὶ λοιμικαὶ νόσοι πολλάκις ἠκολούθησαν. συνέβη
δ' ἐν τῇ Κανταβρία τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ
μισθοὺς ἄρνησθαι μυοθηροῦντας πρὸς μέτρον ἀπο-
δειχθέν, [καὶ] διεσώζοντο μόλις· προσελάμβανε δὲ καὶ
ἄλλων σπάνις καὶ σίτου· ἐπεσιτίζοντο δὲ ἐκ τῆς Ἀκτι- 30
τανίας χαλεπῶς διὰ τὰς δυσχωρίας. τῆς δ' ἀπονοίας
καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάβρων, ὅτι ἀλόντες τινὲς

ἀναπερηγότες ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἐκαίανιζον. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν ἡθῶν ἀγριότητός τινος παραδείγματ' ἂν εἴη· τὰ δὲ τοιαῦτα ἦττον μὲν ἴσως πολιτικά, οὐ θηριώδη δέ, οἷον τὸ παρὰ τοῖς Καντάβροις τοὺς ἄνδρας 5 διδόναι τὰς γυναιξὶ προῖκα [καί] τὸ τὰς θυγατέρας κληρονόμους ἀπολείπεσθαι τοὺς τε ἀδελφοὺς ὑπὸ τούτων ἐκδίδασθαι γυναιξίν· ἔχει γάρ τινα γυναικοκρατίαν· τοῦτο δ' οὐ πάνυ πολιτικόν. Ἰβηρικὸν δὲ καὶ τὸ ἐν ἔθει [εἶναι] παρατίθεσθαι τοξικὸν ὃ συντιθέασιν 10 ἐκ βοτάνης σελίνῳ προσομοίας ἄπονον, ὥστ' ἔχειν ἐν ἐτολίῳ πρὸς τὰ ἀβούλητα, καὶ τὸ κατασπένδειν αὐτοὺς οἷς ἂν προσθῶνται, ὥστε ἀποθνήσκειν αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν.

Τινὲς μὲν οὖν εἰς τέτταρα μέρη διηρησθῆναι φασὶ 19 τὴν χώραν ταύτην, καθάπερ εἴπομεν, ἄλλοι δὲ πενταμερῆ λέγουσιν. οὐκ ἔστι δὲ τὰκριβὲς ἐν τούτοις ἀποδιδόναι διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ τὴν ἀδοξίαν τῶν τόπων. C.166 ἐν γὰρ τοῖς γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις αἱ τε μεταναστάσεις γνώριμοι καὶ οἱ μερισμοὶ τῆς χώρας καὶ αἱ μεταβολαὶ τῶν ὀνομάτων καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλήσιον· θρυλεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ὅσα δὲ καὶ βάρβαρα καὶ ἐκτετοπισμένα καὶ μικρόχωρα καὶ διεσπασμένα, τούτων ὑπομνήματα οὐτ' ἀσφαλῆ ἔστιν οὔτε πολλά· ὅσα δὲ δὴ πόρρω τῶν Ἑλλήνων ἐπιτείνει 25 τὴν ἄγνοιαν. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμοῦνται μὲν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἂν λέγουσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν δ' οὐ πολὺ μὲν προσφέρονται τὸ φιλειδημον ὥσθ', ὁπόταν ἔλλειψις γένηται παρ' ἐκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ 30 τὸ ἀναπληρούμενον ὑπὸ τῶν ἐτέρων, ἄλλως τε καὶ τῶν

21. post Ἑλλήνων: οὐ λαλίστατοι πάντων γεγόνασιν.
STRABO I.

ὀνομάτων, ὅσα ἐνδοξότατα, τῶν πλείστων ὄντων Ἑλληνικῶν· ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφιγγομένου, οἱ δὲ νῦν ὄριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρήνην, συνωνύμως 5 τε τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι καὶ Ἰσπανίαν· [ἄλλοι δ' Ἰβηρίαν] μόνην ἐκάλουν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰβηρος· οἱ δ' ἔτι πρότερον αὐτοὺς τούτους Ἰγλήτας, οὐ πολλὴν χώραν νεμομένους, ὡς φησιν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλαένος. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν σύμπασαν καλέσαντες συνωνύμως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἰσπανίαν τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον τὴν ἐκτὸς τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντὸς· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

- 20 Νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μὲν ἀποδειχθεῖσων τῷ δήμῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν 15 Ῥωμαίων, ἣ μὲν Βαιτικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ, καὶ πέμπεται στρατηγὸς ἐπ' αὐτὴν ἔχων ταμίαν τε καὶ πρεσβευτήν· ὄριον δ' αὐτῆς τεθείκασι πρὸς ἡῶ πλησίον Καστλῶνος. ἣ δὲ λοιπὴ Καίσαρός ἐστι· πέμπονται δ' ὑπ' αὐτοῦ δύο πρεσβευταί, στρατηγικός τε καὶ ὑπατικός, ὁ μὲν στρατηγικός ἔχων σὺν αὐτῷ πρεσβευτήν, δικαιοδοτήσων Λυσιτανοῖς τοῖς παρακειμένοις τῇ Βαιτικῇ καὶ διατείνουσι μέχρι τοῦ Δουρίου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· καλοῦσι γὰρ οὕτω τὴν χώραν ταύτην ἰδίως ἐν τῷ παρόντι. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Λυγούστα Ἡμερίτα. ἣ [δὲ] λοιπὴ (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πλείστη τῆς Ἰβηρίας) ὑπὸ τῷ ὑπατικῷ ἡγεμόνι στρατιάν τε ἔχοντι ἀξιόλογον τριῶν πονταγμάτων καὶ πρεσβευτὰς τρεῖς, ὧν ὁ μὲν δύο ἔχων τάγματα παραφρουρεῖ τὴν πέραν τοῦ Δουρίου πᾶσαν ἐπὶ τὰς ἄρκτους, ἣν οἱ μὲν 30 πρότερον Λυσιτανοὺς ἔλεγον οἱ δὲ νῦν Καλλαιχοὺς C.167 καλοῦσι· συνάπτει δὲ τούτοις τὰ προσάρκτια μέρη

μετὰ τῶν Ἀστύρων καὶ τῶν Καντάβρων. ἦται δὲ διὰ
 τῶν Ἀστύρων Μέλσος ποταμός, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω
 πόλις Νοῦγα, καὶ πλησίον ἐκ τοῦ ἄκεανου ἀνάχυσις
 ὀρῖθουσα τοὺς Ἀστύρας ἀπὸ τῶν Καντάβρων· τὴν δ'
 5 ἐξῆς παρόρειον μέχρι Πυρήνης ὁ δεύτερος τῶν πρε-
 σβευτῶν μετὰ τοῦ ἑτέρου τάγματος ἐπισκοπεῖ. ὁ δὲ
 τρίτος τὴν μεσόγαιαν, συνέχει δὲ τὰ τῶν [τογάτων] ἤδη
 λεγομένων ὡς ἂν εἰρηνικῶν καὶ εἰς τὸ ἡμερον καὶ τὸν
 Ἴταλικὸν τύπον μετακειμένων ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῆτι.
 10 οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ Κελτίβηρες καὶ οἱ τοῦ Ἴβηρος πλησίον
 ἐκατέρωθεν οἰκοῦντες μέχρι τῶν πρὸς θαλάττη μερῶν.
 αὐτὸς δὲ ὁ ἡγεμὼν διαχειμάζει μὲν ἐν τοῖς ἐπιθαλατ-
 τιαίοις μέρεσι καὶ μάλιστα τῇ Καρχηδόνι καὶ τῇ Ταρ-
 ράκωνι δικαιοδοτῶν, θέρους δὲ περὶ εἰσιν ἐφορῶν ἀεὶ
 15 τινα τῶν δεομένων ἐκανορθώσεως. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίτρο-
 ποι τοῦ Καίσαρος, ἱππικὸν ἄνδρες, οἱ διανέμοντες τὰ
 χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου.

Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς Ἰβηρίας τὰς μὲν 5
 Πιτυούσσας δύο καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (καλοῦσι καὶ
 20 Βαλιαρίδας) προκείσθαι συμβαίνει τῆς μεταξὺ Ταρρά-
 κωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας, ἐφ' ἧς ἴδρυται τὸ
 Σάγονντον· εἰσὶ δὲ καὶ πελάγαι, * μᾶλλον αἱ Πιτυούσ-
 σαι καὶ πρὸς ἐσπέραν κεκλιμέναι τῶν Γυμνησίων. κα-
 λεῖται δ' αὐτῶν ἡ μὲν Ἐβουσος πόλιν ἔχουσα ὁμώνυ-
 25 μον· κύκλος δὲ τῆς νήσου τετρακόσιοι στάδιοι, παρῶ-
 μαλος τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος· ἡ δὲ Ὀφιούσσα ἔρημος
 καὶ πολὺν ἐλάττων ταύτης πλησίον κειμένη. τῶν δὲ
 Γυμνησίων ἡ μὲν μελίων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ
 Πολεντίαν, τὴν μὲν πρὸς ἕω κειμένην τὴν Πολεντίαν,
 30 τὴν δ' ἑτέραν πρὸς δύσειν. μῆκος δὲ τῆς νήσου μικρὸν
 ἀπολείπον τῶν ἑξακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ διακο-
 σίων· Ἀρτεμίδωρος δὲ διπλάσιον εἰρηκε καὶ τὸ πλά-

τος καὶ τὸ μῆκος. ἡ δ' ἐλάττων ὡς [διακοσίους] ἑβδομήκοντα τῆς Πολευτίας διέχει σταδίου· κατὰ μέγεθος μὲν οὖν πολὺ τῆς μεζόνος ἀπολείπεται, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲν αὐτῆς χείρων ἐστίν· ἄμφω γὰρ εὐδαίμονες καὶ εὐλίμενοι, χοιραδάδεις δὲ κατὰ τὰ στόματα, 5 ὥστε δεῖν προσοχῆς τοῖς εἰσπλέουσι. διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι, καθάπερ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἐβουσον. κακούργων δὲ τινῶν ὀλίγων κοινωνίας συστησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελάγεσι ληστήας, διεβλήθησαν ἅπαντες, καὶ διέβη Μέτελλος 10 ἐκ' αὐτοῦς ὁ Βαλιαρικὸς προσαγορευθεὶς, ὅστις καὶ τὰς πόλεις ἔκτισε. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐπιβουλευόμενοι, καίπερ εἰρηναῖοι ὄντες, ὅμως σφενδοῦνται ἄριστοι λέγονται· καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὡς φασί, διαφερόντως ἐξ ὅτου Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους. 15

C.168 οὗτοι δὲ καὶ ἐνδῦσαι λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους χιτῶνας πλατυσήμους ἄζωστοι δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξήεσαν, αἰγίδα περὶ τῆ χειρὶ ἔχοντες * ἢ πεπυρακτωμένον ἀκόντιον, σπάνιον δὲ καὶ λελογχωμένον αἰθήρω μικρῷ. σφενδόνας δὲ περὶ τῆ κεφαλῇ τρεῖς με- 20 λαγκρανίνας ἢ τριχίνας ἢ νευρίνας, τὴν μὲν μακροκωλον πρὸς τὰς μακροβολίας, τὴν δὲ βραχύνκωλον πρὸς τὰς ἐν βραχεὶ βολίας, τὴν δὲ μέσην πρὸς τὰς μέσας. ἤσκουντο δ' ἐκ παιδῶν οὕτως ταῖς σφενδόνας ὥστ' οὐδ' ἄλλως τοῖς παισὶν ἄρτον ἐδίδοσαν ἄνευ τοῦ 25 τῆ σφενδόνη τυχεῖν. διώπερ ὁ Μέτελλος προσπλέων πρὸς τὰς νήσους δέρρεις ἔτεινευ ὑπὲρ τῶν καταστρω-

20. post τρεῖς: μελαγκρανίνας. σχολίου εἶδος, ἐξ οὗ πλέκεται τὰ σχοινία· καὶ Φιλιππῆς γε ἐν Ἐρμηναίᾳ „λευγαλέος δὲ χιτῶν πεπυραμένος· ἀμφὶ δ' ἀραιὴ ἰξὺς εἰλείται κόμμα μελαγκρανίνων“ ὡς σχολίω ἐξωσμένου.

μάτων απέπην πρὸς τὰς σφενδόνας. εἰσήγαγε δὲ ἐπο-
 κούς τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

Πρὸς δὲ τῇ εὐκαρπία τῆς γῆς καὶ τὸ μηδὲν τῶν σι- 2
 νομένων θηρίων εὐρίσκεσθαι ῥαδίως ἐνταῦθα πρόσε-
 5 στιν· οὐδὲ γὰρ τοὺς λαγιδεῖς ἐπιχωρίους εἶναι φασιν,
 ἀλλὰ κομισθέντων ἐκ τῆς περαιᾶς ὑπό τινος ἄρρε-
 νος καὶ θηλείας γενέσθαι τὴν ἐπιγονήν, ἣ τοσαύτη
 κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν ὥστε καὶ οἰκους ἀνατρέπειν ἐκ τῆς
 ὑπονομῆς καὶ δένδρα, καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὥσπερ
 10 εἶπον, ἀναγκασθῆναι καταφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους.
 νῦν μέντοι τὸ εὐμεταχείριστον τῆς θήρας ἐπικρατεῖν
 οὐκ ἔα τὴν βλάβην, ἀλλὰ λυσιτελεῶς οἱ ἔχοντες καρ-
 ποῦνται τὴν γῆν.

Αὗται μὲν οὖν ἐντὸς στηλῶν τῶν Ἡρακλείων κα- 3
 15 λουμένων. πρὸς αὐταῖς δὲ δύο νησίδια, ὧν θάτερον
 Ἴρας νῆσον ὀνομάζουσι· καὶ δὴ τινες καὶ ταύτας στη-
 λας καλοῦσιν. ἔξω δὲ στηλῶν τὰ Γάδειρα, περὶ ὧν το-
 σοῦτον μόνον εἰρήκαμεν ὅτι τῆς Κάλπης διέχει περὶ
 ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους, τῆς δὲ ἐκβολῆς
 20 τοῦ Βαίτιδος πλησίον ἴδρνται· πλείους δ' εἰσὶ λόγοι
 περὶ αὐτῆς. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ τὰ πλείστα
 καὶ μέγιστα ναυκλήρια στέλλοντες εἰς τε τὴν καθ'
 ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, οὔτε μεγάλην οἰκοῦν-
 τες νῆσον οὔτε τῆς περαιᾶς νεμόμενοι πολλὴν οὔτ'
 25 ἄλλων εὐποροῦντες νήσων, ἀλλὰ πλεον οἰκοῦντες τὴν
 θάλατταν, ὄλγοι δ' οἰκουροῦντες ἢ ἐν Ῥώμῃ διατρέ-
 βοντες. ἐπεὶ πλήθει γε οὐδεμιᾶς ἂν ἀπολείπεσθαι δό-
 ξειε τῶν ἔξω Ῥώμης πόλεων· ἤκουσα γοῦν ἐν μιᾷ τῶν C.169
 καθ' ἡμᾶς τιμήσεων πεντακοσίους ἄνδρας τιμηθέντας
 30 Ἰππικοὺς Γαδιτανούς, ὅσους οὐδένας οὐδὲ τῶν Ἰτα-
 λιωτῶν πλὴν τῶν Πατασίνων. τοσοῦτοι δ' ὄντες νῆ-
 σον ἔχουσι οὐ πολὺ μείζονα τῶν ἑκατὸν σταδίων τὸ

μῆκος, πλάτος δ' ἑσθ' ὄπου καὶ σταδιαίον. πόλιν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ᾤκουν παντάπασι μικράν, προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδιτανὸς ὁ θριαμβεύσας ἄλλην ἢ νῆαν καλοῦσι, τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Διδύμη, οὐ πλειόνων εἰκοσι σταδίων οὔσαν τὴν περιμέτρον, οὐδὲ ταύτην στενοχωρουμένην· ὀλίγοι γὰρ οἴκουροῦσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ πάντας θαλαττεύειν τὸ πλεόν, τοὺς δὲ καὶ τὴν περὶ αὐτὴν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησιδος διὰ τὴν εὐφύταν, ἢν ὡσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασιν τῇ Διδύμῃ χαίροντες τῷ τόπῳ. ὀλίγοι δὲ 10 κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίγειον, ὃ κατεσκευάσεν αὐτοῖς Βάλβος ἐν τῇ περὶ αὐτὴν ἡπείρου. κεῖται δ' ἐπὶ τῶν ἐσπερίων τῆς νήσου μερῶν ἢ πόλις, προσεχὲς δ' αὐτῇ τελευταῖόν ἐστι τὸ Κρόνιον πρὸς τῇ νησιδί· τὸ δ' Ἡράκλειον ἐπὶ θάτερα τέτραπται τὰ 15 πρὸς ἕω, καθ' ὃ δὴ μάλιστα τῇ ἡπείρῳ τυγγάνει συνάπτουσα ἢ νήσος ὅσον σταδιαίον πορθμὸν ἀπολείπουσα. καὶ λέγουσι μὲν διέχειν τῆς πόλεως δώδεκα μίλια τὸ ἱερόν, ἴσον ποιοῦντες τὸν τῶν ἄθλων καὶ τὸν τῶν μιλίων ἀριθμὸν· ἐστὶ δὲ μείζον καὶ σχεδόν τι τοσοῦτον 20 ὅσον ἐστὶ τὸ τοῦ μήκουσ τῆς νήσου· μῆκος δ' ἐστὶ τῆς νήσου τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν.

4 Ἐρύθειαν δὲ τὰ Γάθειρα εἰσὶ λέγειν ὁ Φερκεύδης, ἐν ἣ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύουσιν, ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτην τῇ πόλει νήσον πορθμῷ 25 σταδιαίῳ διεργουμένην, τὸ εὐβοτὸν ὀρῶντες, ὅτι τῶν νεμομένων ἀντόθι προβάτων τὸ γάλα ὀρὸν οὐ ποιεῖ. τυροποιοῦσί τε πολλῶ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πλιότητα, ἐν πεντήκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῶον, εἰ μὴ τις ἀποσχάξοι τι τοῦ αἵματος. ξηρὰ δὲ ἐστὶν ἢν νέμονται 30 βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα· τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ[του] πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια

τοῦ Γηροῦνου· κοιῆ μέντοι συνώκισται πᾶς ὁ αἰγιαλός.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαδείρων τοιαῦτα λέ- 5
 γοντες μέμνηται Γαδιταῖοι χρησμοῦ τινος, ὃν γενέ-
 5 σθαι φασὶ Τυρίοις κελεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους στή-
 λας ἀποικίαν πέμψαι· τοὺς δὲ πεμφθέντας κατασκο-
 πῆς χάριν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν πορθμὸν ἐγένοντο τὸν
 κατὰ τὴν Κάλπην, νομίσαντας τέρμονας εἶναι τῆς οἰ-
 κουμένης καὶ τῆς Ἡρακλέους στρατείας τὰ ἄκρα ποι-
 10 οῦντα τὸν πορθμὸν, ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ στήλας ὀνομά- C.170
 ζειν τὸ λόγιον, κατασχεῖν εἰς τι χωρίον ἐντὸς τῶν στε-
 νῶν, ἐν ᾧ νῦν ἔστιν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις· ἐνταῦθα
 δὲ θύσαντας μὴ γενομένων καλῶν τῶν ἱερῶν ἀνα-
 κάμψαι πάλιν. χρόνῳ δ' ὕστερον τοὺς πεμφθέντας
 15 προελθεῖν ἔξω τοῦ πορθμοῦ περὶ χιλίους καὶ πεντακο-
 σίους σταδίους εἰς νῆσον Ἡρακλέους ἱερὰν κειμένην
 κατὰ πόλιν Ὀνόβαν τῆς Ἰβηρίας, καὶ νομίσαντας ἐν-
 ταῦθα εἶναι τὰς στήλας θῦσαι τῷ θεῷ, μὴ γενομένων
 δὲ πάλιν καλῶν τῶν ἱερῶν ἐπανελθεῖν οἰκαδε. τῷ
 20 δὲ τρίτῳ στόλῳ τοὺς ἀφικομένους Γάδειρα κτίσαι καὶ
 ἰδρῦσασθαι τὸ ἱερὸν ἐπὶ τοῖς ἐσπείοις τῆς νήσου, τὴν δὲ
 πόλιν ἐπὶ τοῖς ἐσπερείοις. διὰ δὲ τοῦτο τοὺς μὲν δοκεῖν
 τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τὰς στήλας εἶναι, τοὺς δὲ τὰ Γά-
 25 δειρα, τοὺς δ' ἔτι πορρωτέρου τῶν Γαδείρων ἔξω προ-
 κείσθαι. ἔτι οἱ δὲ στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ
 τὴν Ἀβίλυκα, τὸ ἀντικείμενον ὄρος τῆς Λιβύης, ὃ φη-
 σιν Ἐρατοσθένους ἐν τῷ Μεταγωνίῳ νομαδικῷ ἔθνει
 ἰδρῦσθαι· οἱ δὲ τὰς πλησίον ἑκατέρου νησιδᾶς, ὧν τὴν
 30 ἐτέραν Ἦρας νῆσον ὀνομάζουσιν. Ἀρτεμίδωρος δὲ τὴν
 μὲν τῆς Ἦρας νῆσον καὶ ἱερὸν λέγει αὐτῆς, ἄλλην δὲ
 φησιν εἶναι τινα, οὐδ' Ἀβίλυκα ὄρος οὐδὲ Μεταγῶ-
 νιον ἔθνος. καὶ τὰς Πλαγκτὰς [δὲ] καὶ τὰς Συμπληγά-

δας ἐνθάδε μεταφέρουσί τινες, ταύτας εἶναι νομίζοντες
 στήλας, ἃς Πίνδαρος καλεῖ πύλας Γαδειρίδας, εἰς ταύτας
 ὑστάτας ἀφίχθαι φάσκων τὸν Ἡρακλέα. καὶ Δικαίαρ-
 χος δὲ καὶ Ἐρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλεῖστοι
 τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς στή- 5
 λας. οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ Λίβυες ἐν Γαδείροις εἶναι φασίν·
 οὐδὲν γὰρ εἰκέναι στήλαις τὰ περὶ τὸν πορθμὸν. οἱ δὲ
 τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις χαλκᾷς ὀκταπή-
 χεις, ἐν αἷς ἀναγράφεται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς
 τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαι φασίν· ἐφ' ἃς ἐρχόμενοι 10
 οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ δια-
 βοηθῆναι παρεσκευάσαν, ὡς τοῦτ' εἶναι καὶ γῆς καὶ
 θαλάττης τὸ πέρασ. τοῦτον δ' εἶναι πιθανώτατον καὶ
 Ποσειδώνιος ἠγρεῖται τὸν λόγον, τὸν δὲ χρησμὸν καὶ
 τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους ψεῦσμα Φοινικικόν. περὶ 15
 μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων τί ἂν τις δισχυρίσαιτο πρὸς
 ἔλεγχον ἢ πίστιν, οὐδετέρως παράλογον [ὄν]; τὸ δὲ
 τὰς νησίδας ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν εἰκέναι στήλαις,
 ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγομένων στήλαων τοὺς
 τῆς οἴκουμένης ὄρους ἢ τῆς στρατείας τῆς Ἡρακλέους 20
 ἔχει μὲν τινα νοῦν· ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρχε τὸ τίθε-
 C.171 σθαι τοιοῦτους ὄρους, καθάπερ οἱ Ῥηγίνοι τὴν στυ-
 λίδα ἔθεσαν τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι,
 καὶ ὁ τοῦ Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ
 τῇ στυλίδι· καὶ οἱ Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοὶ κατὰ μέ- 25
 σην που τὴν μεταξὺ τῶν σύρσεων γῆν· καὶ ἐπὶ τῷ
 ἱσθμῷ τῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται στήλη τις ἰδρυμέ-
 νη πρότερον, ἣν ἔστησαν κοινῇ οἱ τὴν Ἀττικὴν σὺν τῇ
 Μεγαρίδι κατασχόντες Ἴωνες ἐξελαθέντες ἐκ τῆς Πε-
 λοποννήσου καὶ οἱ κατασχόντες τὴν Πελοπόννησον, 30
 ἐπιγράψαντες ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τῇ Μεγαρίδι μέρους
 „τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἴωνία,“ ἐκ δὲ θατέρου

„τάδ' ἐστὶ Πέλοπόννησος οὐκ Ἴωνία.“ Ἀλέξανδρος δὲ τῆς Ἰνδικῆς στρατείας ὄρια βωμοὺς ἔθετο ἐν τοῖς τόποις εἰς οὓς ὑστάτους ἀφίκετο τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς Ἰνδῶν, μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Διόνυσον. ἦν μὲν δὴ τὸ ἔθος τοῦτο.

Ἄλλὰ καὶ τοὺς τόπους εἰκός ἐστι μεταλαμβάνειν 6 τὴν αὐτὴν προσηγορίαν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁ χρόνος διαφθείρη τοὺς τεθέντας ὄρους. οὐ γὰρ νῦν οἱ Φιλαινῶν βωμοὶ μένουσιν, ἀλλ' ὁ τόπος μετέβληκε τὴν 10 προσηγορίαν. οὐδὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ στήλας φασὶν ὄρασθῆναι κειμένας οὐδ' Ἡρακλέους οὔτε Διονύσου· καὶ λεγομένων μέντοι καὶ δεικνυμένων τόπων τινῶν οἱ Μακεδόνες ἐπίστευον τούτους εἶναι στήλας, ἐν οἷς τι 15 σημεῖον εὔρισκον ἢ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ἱστορομένων ἢ τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα. κἀνταῦθα δὴ τοὺς μὲν πρώτους οὐκ ἂν ἀπιστήσαι τις ὄροις χρήσασθαι χειροκμήτοις τισὶ βωμοῖς ἢ πύργοις ἢ στυλίσιν ἐπὶ τῶν τόπων, εἰς οὓς ὑστάτους ἦγον τοὺς ἐπιφανεστάτους (ἐπιφανέστατοι δὲ οἱ πορθμοὶ καὶ τὰ ἐπικείμενα ὄρη 20 καὶ αἱ νησίδες πρὸς τὸ ἀποδηλοῦν ἐσχατίας τε καὶ ἀρχὰς τόπων), ἐκλιπόντων δὲ τῶν χειροκμήτων ὑπομημάτων μετενεχθῆναι τοῦνομα εἰς τοὺς τόπους, εἴτε τὰς νησίδας τις βούλεται λέγειν εἴτε τὰς ἄκρας τὰς ποιούσας τὸν πορθμὸν. τοῦτο γὰρ ἦδη διορίσασθαι χαλεπὸν 25 ποτέροις χρή πρόσάψαι τῶν ἐπίκλησιν, διὰ τὸ ἀμφοτέροις εἰοικέναι τὰς στήλας. λέγω δὲ εἰοικέναι, διότι ἐν τοῖς τοιούτοις ἴδρυνται τόποις, οἱ σαφῶς τὰς ἐσχατίας ὑπαγορεύουσι, καθ' ὃ καὶ στόμα εἰρηται ὁ πορθμὸς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι πλείους· τὸ δὲ στόμα πρὸς μὲν εἰσ- 30 πλουν ἀρχή ἐστι, πρὸς δὲ ἐκπλουν ἐσχατον. τὰ οὖν ἐπὶ τῷ στόματι νησίδια ἔχοντα τὸ εὐπερίγραφόν τε καὶ σημειῶδες οὐ φαύλως στήλαις ἀπεικάζοι τις ἂν· ὡς δ'

αὐτως καὶ τὰ ὄρη τὰ ἐπικείμενα τῷ πορθμῷ καὶ ἐξοχῆν
 τινὰ τοιαύτην ἐμφαίνοντα οἶαν αἱ στυλίδες ἢ αἱ στή-
 C.172 λαι. καὶ ὁ Πίνδαρος οὕτως ἂν ὀρθῶς λέγοι κύλας Γα-
 δειρίδας, εἰ ἐπὶ τοῦ στόματος νοοῖντο αἱ στήλαι· κύ-
 λαις γὰρ ἔοικε τὰ στόματα. τὰ δὲ Γάδειρα οὐκ ἐν τοι- 5
 οὔτοις ἴδονται τόποις ὥστε ἀποδηλοῦν ἐσχατιάν, ἀλλ'
 ἐν μέσῃ πως κεῖται μεγάλη παραλίᾳ κολπῶδει. τὸ δὲ
 ἐπ' αὐτὰς ἀναφέρειν τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στήλας τῷ
 ἐνθάδε ἦττον εὐλογον, ὡς ἔμοι φαίνεται· οὐ γὰρ ἐμ-
 πόρων ἀλλ' ἡγεμόνων μᾶλλον ἀρξάντων τοῦ ὀνόμα- 10
 τος τούτου, κρατῆσαι πιθανὸν τὴν δόξαν, καθάπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν στηλῶν. ἄλλως τε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ
 ἦν φασιν, οὐκ ἀφίδρυμα ἱερὸν δηλοῦσα ἀλλὰ ἀναλώ-
 ματος κεφάλαιον, ἀντιμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· τὰς γὰρ
 Ἡρακλείους στήλας μνημεῖα εἶναι δεῖ τῆς ἐκείνου με- 15
 γαλουργίας, οὐ τῆς Φοινίκων δαπάνης.

7 Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ
 ἐν Γαδειροῖς εἶναι πότιμον, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν
 ἔχουσαν εἰς τὸ ὕδωρ, ἣν ταῖς καλιρροίαις τῆς θα-
 λάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν 20
 κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην. αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
 ἐκπίπτον, καλυφθεῖσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος
 κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, εἰργεται τῶν οἰκείων
 τοιούτων ἐξόδων· ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράτ- 25
 τει τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν· γυ-
 μνωθείσης δὲ πάλιν, εὐθυπορῆσαν ἐλευθεροῖ τὰς φλέ-
 βας τῆς πηγῆς ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἀρτεμίδωρος
 δὲ ἀντειπὼν τούτῳ καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινὰ θεῖς αἰ-
 τίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέ- 30
 ως, οὐ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὡς ἂν ἰδιώτης περὶ
 ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός. Ποσειδάωνιος δὲ ψευδῆ

λέγων τὴν ἱστορίαν εἶναι ταύτην δύο φησὶν εἶναι φρέ-
 ατα ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τρίτον ἐν τῇ πόλει· τῶν δ' ἐν
 τῷ Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον ὑδρευομένων συνε-
 χῶς αὐθωρὸν καὶ ἐκλείπειν καὶ διαλειπόντων τῆς
 5 ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν, τὸ δὲ μείζον δι' ὅλης τῆς
 ἡμέρας τὴν ὑδρείαν ἔχον, μειούμενον μέντοι, καθά-
 περ καὶ τὰλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πληροῦσθαι
 μηκέτι ὑδρευομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπίπτει κατὰ τὸν
 τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἢ ἄμπωτις πολλάκις, πε-
 10 πιστεῦσθαι κενῶς ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων τὴν ἀντιπά-
 θειαν. ὅτι μὲν οὖν ἡ ἱστορία πεπίστευται, καὶ οὗτος
 εἴρηκε καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παραδόξοις θρυλουμένην
 παρειλήφαμεν. ἠκούομεν δὲ καὶ φρέατα εἶναι, τὰ C.173
 μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τοῖς κήποις τὰ δὲ ἐντός, διὰ
 15 δὲ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν πόλιν δεξα-
 μενᾶς ἐπιπολάζειν τοῦ λακκαίου ὕδατος· εἰ μέντοι
 καὶ τούτων τι τῶν φρεάτων ἐπιδεικνύται τὴν τῆς ἀν-
 τιπαθείας ὑπόνοιαν, οὐκ ἴσμεν. τὰς δ' αἰτίας, εἴ-
 περ συμβάλνει ταῦτα οὕτως, ὡς ἐν χαλεποῖς ἀποδέ-
 20 χεσθαι δεῖ. εἰκὸς μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς ὁ Πολύβιος
 φησὶν, εἰκὸς δὲ καὶ τῶν φλεβῶν τινὰς τῶν πηγῶν
 νοτισθείσας ἔξωθεν χαννοῦσθαι καὶ παρέχουσιν εἰς
 τὰ πλάγια μᾶλλον διδόναι τοῖς ὕδασιν ἢ ἀναθλίβειν
 κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρεῖθρον εἰς τὴν κρήνην· νοτίζεσθαι
 25 δ' ἀναγκαῖον ἐπικλύσαντος τοῦ κύματος. εἰ δ', ὥσπερ
 Ἀθηνόδορός φησὶν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμ-
 βαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἀμπώτις
 ἔοικεν, εἶναι ἂν τινὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων, ἃ κατ'
 ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἐκρυσιν κατὰ φύσιν εἰς
 30 τὴν ἐπιφάνειαν, ὧν δὴ τὰ στόματα πηγὰς καὶ κρήνας
 καλοῦμεν, κατ' ἄλλους δὲ πόρους συνέλκεται πρὸς τὸ
 τῆς θαλάττης βάθος· καὶ συνεξάροντα μὲν ἐκείνην

ὥστε πλημμυρεῖν, ὅταν οἶον ἢ ἐκπνοὴ γίνηται, τὸ οὐ-
κείον ἀπολείπει ρεῖθρον, πάλιν δ' ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ
οἰκεῖον ρεῖθρον, ὅταν κἀκείνη λάβῃ τὴν ἀναχώρησιν.

- 8 Οὐκ οἶδα δὲ πῶς κατ' ἄλλα δεινούς ἀποφαίνων
ὁ Ποσειδώνιος τοὺς Φοίνικας ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον 5
ἢ δριμύτητα αὐτῶν κατέγνωκεν. ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ
νῦξ τῆ τοῦ ἡλίου περιφορᾷ μετρεῖται τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς
ὄντος τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινομένου· φησὶ δὲ τὴν τοῦ
ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἀστροειδῆ περίοδον, τὴν μὲν
ἡμερήσιον ἀποδιδοῦσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐν- 10
αυσιαίαν συμπαθῶς τῆ σελήνῃ· ὅταν γὰρ αὕτη ζῳδίου
μέγεθος ὑπερέχη τοῦ ὀρίζοντος, ἄρχεσθαι διοιδεῖν τὴν
θάλατταν καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι με-
σουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄστρου, πάλιν ἀνα-
χωρεῖν τὸ πέλαγος κατ' ὀλίγον ἕως ἂν ζῳδιον ὑπερέχη 15
τῆς δύσεως ἢ σελήνῃ, εἶτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ
καταστάσει χρόνον ὅσον ἢ σελήνῃ συνάπτει πρὸς αὐ-
τὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον κινη-
θεῖσα ὑπὸ γῆς ζῳδιον ἀπόσχοι ἂν τοῦ ὀρίζοντος· εἴτ'
ἐπιβαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· 20
εἴτ' ἀναχωρεῖν ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολὰς περιχωρή-
σασα ἢ σελήνῃ ζῳδιον τοῦ ὀρίζοντος ἀπόσχη, μένειν
δὲ μέχρι ἂν ζῳδιον ὑπὲρ γῆς μετεωρισθῇ, καὶ πάλιν
C.174 ἐπιβαίνειν· ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερήσιον πε-
ρίοδον· τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ παλίρ- 25
ροιαι γίνονται περὶ τὰς συνόδους, εἶτα μειοῦνται
μέχρι διχοτόμου· πάλιν δ' αὔξονται μέχρι πανσελήνου,
καὶ μειοῦνται πάλιν ἕως διχοτόμου φθινιάδος· εἰδ'
ἕως τῶν συνόδων αἱ αὐξήσεις· πλεονάζειν δὲ καὶ
χρόνω καὶ τάχει τὰς αὐξήσεις. τὰς δ' ἐνιαυσιαίας παρὰ 30
τῶν ἐν Γαδείροις πυθέσθαι φησί, λεγόντων ὡς κατὰ
θερινὰς τροπὰς μάλιστα αὔξωτο καὶ αἱ ἀναχωρήσεις

καὶ αἱ ἐπιβάσεις. εἰκάξει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν
 μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας, αὔξεσθαι δὲ ἕως χειμε-
 ρινῶν τροπῶν· εἶτα μειοῦσθαι μέχρι ἑαρινῆς ἰσημε-
 ρίας· εἰτ' αὔξεσθαι μέχρι θερινῶν τροπῶν. τῶν δὲ πε-
 5 ριόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα,
 τὸν συνάμφω χρόνον δις μὲν ἐπιβαινούσης τῆς θα-
 λάττης δις δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τῶν
 ἡμερησίων χρόνων καὶ τῶν νυκτερινῶν, πῶς οἶόν τε
 10 πολλάκις μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώτεϊς τὴν πλή-
 ρωσιν τοῦ φρεάτος, μὴ πολλάκις δὲ τὴν λειψυδρίαν;
 ἢ πολλάκις μὲν, μὴ ἰσάκις δέ; ἢ καὶ ἰσάκις μὲν, τοὺς
 δὲ Γαδειρίτας ταῦτα μὲν μὴ ἰκανοὺς γενέσθαι τηρῆσαι
 τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιό-
 15 δους ἐκ τῶν ἄπαξ συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρῆσαι;
 ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πιστεύει αὐτοῖς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ
 προσεικάξει γίνεσθαι τὰς μειώσεις καὶ πάλιν αὐξήσεις
 ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπᾶς τε ἐτέρας κἀκεῖθεν πάλιν ἐπα-
 νόδους. καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο εἰκός, ὅτι τηρητικοὶ ὄν-
 20 τες τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαί-
 νουσιν ἐπίστευσαν.

Φησὶ δ' οὖν Σέλευκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θα- 9
 λάττης καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα
 λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζῳδίων διαφορὰς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς
 ἰσημερινοῖς ζῳδίοις τῆς σελήνης οὔσης ὁμαλλῆσειν τὰ
 25 πάθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι καὶ πλή-
 θει καὶ τάχει, τῶν δ' ἄλλων ἐκάστου κατὰ τοὺς συνεγ-
 γισμοὺς εἶναι τὴν ἀναλογίαν. αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς θε-
 ρινὰς τροπὰς περὶ τὴν πανσέληνόν φησιν ἐν τῷ Ἡρα-
 κλείῳ γενόμενος τῷ ἐν Γαδείροις πλείους ἡμέρας μὴ
 30 δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφορὰς. περὶ

14. post τηρῆσαι: τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνὸς τηρῆσαι μεγά-
 λην παραλλαγὴν ἐν Ἰλίπῃ τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς
 παρὰ τὰς ἐμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμίσιους τὰς
 C.175 ὄχθας ἔβρεχε· τότε δ' ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ὥσθ'
 ὑδρεύεσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (διέχει δ' Ἰλίπῃ 5
 τῆς θαλάττης περὶ ἑπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ
 θαλάττῃ πεδίων καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίους εἰς βά-
 θος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ
 νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπίδος ὕψος τῆς τε
 τοῦ νεῶ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τῆς τοῦ χῶματος, ὃ 10
 τοῦ λιμένος πρόκειται τοῦ ἐν Γαδίροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα
 πήγεις καλυπτόμενον ἀναμετρῆσαι φησι· κἂν προσθῆ
 δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου κατὰ τὰς γενομένας ποτὲ
 παραυξήσεις, [οὐδ'] οὕτω παρασχεῖν ἂν τὴν ἔμφασιν,
 ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημμυ- 15
 ρίδος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἱστορεῖται κατὰ
 πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωκεανίτιν, τὸ δὲ τοῦ Ἰβηρος
 ποταμοῦ καινὸν καὶ ἰδιὸν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖν
 γὰρ ἔσθ' ὄπου καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὴν
 τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ, αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λί- 20
 μνην δι' ἧς φεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ
 τῶν ἀνέμων.

10 Ἴστορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδίροις ὄξους ἔχον
 καμπτομένους εἰς ἔδαφος, πολλάκις δὲ φύλλα ξιφοειδῆ
 πηχυαῖα τὸ μῆκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. περὶ δὲ 25
 νέαν Καρχηδόνα δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφιέναι
 ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλιστα. τῷ μὲν οὖν ἐν Γα-
 δίροις καὶ ἡμεῖς οἶδαμεν ὁμοίον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν
 τῶν κλάδων κατάκαμψιν, τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον
 οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. τὰ δ' ἀκάν- 30
 θινα ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, φέρει δ' οὐ δέν-
 δρον τὴν ἀκανθάν ἐξ ἧς ὁ φλοιός, ἀλλὰ χαμαιζηλος ἢ

βοτάνη. τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδείροις καὶ τοῦτο προσιστόρηται ὅτι κλάδου μὲν ἀποκλωμένου γάλα φεῖ, ῥίξης δὲ τεμνομένης μιλτῶδες ὑγρὸν ἀναφέρεται. τοσαῦτα καὶ περὶ Γαδείρων.

- 5 Αἱ δὲ Καττιτερίδες δέκα μὲν εἰσι, κείνται δ' ἐγγύς 11
 ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος
 πελάγιοι· μία δ' αὐτῶν ἐρημός ἐστι, τὰς δ' ἄλλας οἰ-
 κοῦσιν ἄνθρωποι μελάγχλαινοι, ποθήρεις ἐνδευκό-
 10 ράβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι ταῖς τραγικαῖς Ποιναῖς·
 ζῶσι δ' ἀπὸ βοσκημάτων νομαδικῶς τὸ πλεόν. μέ-
 ταλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρου καὶ μολίβδου κέραμον
 ἀντὶ τούτων καὶ τῶν δερμάτων διαλλάττονται καὶ ἄλας
 καὶ χαλκῶματα πρὸς τοὺς ἐμπόρους. πρότερον μὲν
 15 οὖν Φοίνικες μόνοι τὴν ἐμπορίαν ἔστελλον ταύτην ἐκ
 τῶν Γαδείρων κρύπτοντες ἅπασιν τὸν πλοῦν· τῶν δὲ
 Ῥωμαίων ἐπακολουθούτων ναυκλήρω τινί, ὅπως καὶ C.176
 αὐτοὶ γνοῖεν τὰ ἐμπόρια, φθόνῳ ὁ ναυκλήρος ἐκὼν
 εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν, ἐπαγαγὼν δ' εἰς τὸν αὐ-
 20 τὸν ὄλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτὸς ἐσώθη διὰ ναυ-
 αγίου, καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν τῶν ἀπέβαλε
 φορτίων. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὅμως πειρώμενοι πολλάκις
 ἐξέμαθον τὸν πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κράσσος
 25 ὀρυττόμενα καὶ τοὺς ἄνδρας εἰρηναίους, ἐκ περιου-
 σίας ἤδη τὴν θάλατταν ἐργάζεσθαι ταύτην τοῖς ἐθέ-
 λουσιν ἐπέδειξε καίπερ οὐσαν πλεῖω τῆς διειργούσης
 τὴν Βρεττανικὴν. καὶ περὶ μὲν Ἰβηρίας καὶ τῶν προ-
 κειμένων νήσων ταῦτα.

1 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἄλπειων Κελτικῆ. ταύτης δὲ καὶ τὸ σχῆμα ὑπογράφεται πρότερον τυπωδῶς καὶ τὸ μέγεθος· νυνὶ δὲ λεκτέον τὰ καθ' ἕκαστα. 5 οἱ μὲν δὴ τριχῆ διήρουν Ἀκυιτανοὺς καὶ Βέλγας καλοῦντες καὶ Κέλτας, τοὺς μὲν Ἀκυιτανοὺς τελέως ἐξηλλαγμένους οὐ τῇ γλώττῃ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς σώμασιν ἐμφερεῖς Ἰβηροὶ μᾶλλον ἢ Γαλάταις, τοὺς δὲ λοιποὺς Γαλατικοὺς μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλώττους δ' οὐ 10 πάντας, ἀλλ' ἐνίοις μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτταις· καὶ πολιτεία δὲ καὶ οἱ βίοι μικρὸν ἐξηλλαγμένοι εἰσίν. Ἀκυιτανοὺς μὲν οὖν καὶ Κέλτας ἔλεγον τοὺς πρὸς τῇ Πυρρήνῃ, διωρισμένους τῷ Κεμμένῳ ὄρει. εἰρηται γὰρ ὅτι τὴν Κελτικὴν ταύτην ἀπὸ μὲν τῆς δὴ- 15 σεως ὀρίζει τὰ Πυρρηναῖα ὄρη, προσαπτόμενα τῆς ἐκα-

C.177 τέρωθεν θαλάττης τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός· ἀπὸ δὲ τῶν ἀνατολῶν ὁ Ῥήνος παράλληλος ᾧν τῇ Πυρρήνῃ· τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων καὶ τῆς μεσημβρίας τὰ μὲν ὁ ὠκεανὸς περιεῖληφεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βορείων 20 ἄρκων τῆς Πυρρηνης μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, τὰ δ' ἐξ ἐναντίας ἢ κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θάλαττα καὶ αἱ Ἄλπεις ἀπὸ τῆς Διγυστικῆς ἀρξάμεναι μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήνου. τῇ δὲ Πυρρήνῃ πρὸς ὄρθας ἤκται Κεμμένον ὄρος διὰ μέσων τῶν πεδίων, καὶ 25 παύεται κατὰ μέσα πλησίον Λουγδούνου, περὶ δισχιλίουσ ἐκταθὲν σταδίους. Ἀκυιτανοὺς μὲν τοίνυν ἔλεγον τοὺς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης μέρη κατέχοντας καὶ τοῦ Κεμμένου μέχρι πρὸς τὸν ὠκεανὸν τὰ ἐντὸς Γαρούνα ποταμοῦ, Κέλτας δὲ τοὺς ἐπὶ θάτερα μέρη κα- 30 θήκοντας καὶ τὴν κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θάλατταν, ἀπτομένους δὲ καὶ τῶν Ἄλπεινων ὄρων ἐνίων,

Βέλγας δ' ἔλεγον τοὺς λοιπούς τε τῶν παρωκεανιτῶν
 μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου καὶ τινὰς τῶν παροι-
 κούντων τὸν Ῥήνον καὶ τὰς Ἄλπεις. οὕτω δὲ καὶ ὁ
 θεὸς Καίσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἰρηκεν. ὁ δὲ Σε-
 5 βαστὸς Καίσαρ τετραχῆ διελὼν τοὺς μὲν Κέλτας τῆς
 Ναρβωνίτιδος ἐπαρχίας ἀπέφηνεν, Ἀκυιτανούς δ' οὐσ-
 περ κάκεινος, προσέθηκε δὲ τετταρεσκαίδεκα ἔθνη
 τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος ποταμοῦ
 νεμομένων· τὴν δὲ λοιπὴν διελὼν δίχα τὴν μὲν Δουγ-
 10 δούνην προσώρισε μέχρι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὴν δὲ τοῖς Βέλγαις. ὅσα μὲν οὖν φυσικῶς διώρισται
 δεῖ λέγειν τὸν γεωγράφον καὶ ὅσα ἐθνικῶς, ὅταν ἦ καὶ
 μνήμης ἄξια, ὅσα δ' οἱ ἡγεμόνες πρὸς τοὺς καιροὺς
 πολιτευόμενοι διατάττουσι ποικίλως, ἀρκεῖ καὶ ἐν κε-
 15 φαλαίῳ τις εἴπη, τοῦ δ' ἀκριβοῦς ἄλλοις παραχω-
 ρητέον.

Ἄπαντα μὲν οὖν ἐστὶν αὕτη ποταμοῖς κατάρρητος 2
 ἡ χώρα, τοῖς μὲν ἐκ τῶν Ἄλπεων καταφερομένοις τοῖς
 δ' ἐκ τῆς Κεμμένης καὶ τῆς Πυρρήνης, καὶ τοῖς μὲν εἰς
 20 τὸν ὠκεανὸν ἐβάλλουσι τοῖς δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν θά-
 λατταν. δι' ὧν δὲ φέρονται χωρίων, πεδία ἐστὶ τὰ
 πλεῖστα καὶ γεωλοφίαι διάρρους ἔχουσαι πλωτοῦς. οὐ-
 τως δ' εὐφυῶς ἴσχει τὰ φείθρα πρὸς ἄλληλα ὥστ' ἐξ
 ἐκατέρας τῆς θαλάττης εἰς ἐκατέραν κατακομίζεσθαι,
 25 πορευομένων τῶν φορτίων ἐπ' ὀλίγον καὶ διὰ πε-
 δίων εὐμαρῶς, τὸ δὲ πλεόν τοῖς ποταμοῖς, τοῖς μὲν
 ἀναγομένων τοῖς δὲ καταγομένων. ἔχει δὲ τι πλεο-
 νέκτημα πρὸς τοῦτο ὁ Ῥοδανός· καὶ γὰρ πολλαχό-
 θεν ἐστὶ σύρρους, ὥσπερ εἰρηται, καὶ συνάπτει πρὸς
 30 τὴν ἡμετέραν θάλατταν κρείττω τῆς ἐκτὸς οὖσαν, καὶ
 διὰ χώρας διέξεισι τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ταύτη. C.178

τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἐκφέρει καρπούς ἢ Ναρβωνίτις ἄπα-

σα ὡσπερ ἡ Ἰταλία. προϊόντι δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος ἢ μὲν ἐλαιόφυτος καὶ συκοφόρος ἐκλείπει, τὰλλα δὲ φύεται. καὶ ἡ ἄμπελος δὲ προϊούσιν οὐ ῥαδίως τελεσφορεῖ· ἢ δ' ἄλλη πᾶσα σίτον φέρει πολὺν καὶ κέγχρον καὶ βάλανον καὶ βοσκήματα παν- 5 τοῖα, ἄργον δ' αὐτῆς οὐδὲν πλὴν εἰ τι ἔλεσι κεκώλνται καὶ δρυμοῖς· καίτοι καὶ τοῦτο συνοικεῖται πολυανθρωπία μᾶλλον ἢ ἐπιμελεία. καὶ γὰρ τοκάδες αἱ γυναικες καὶ τρέφειν ἀγαθαί, οἱ δ' ἄνδρες μαχηταὶ μᾶλλον ἢ γεωργοί· νῦν δ' ἀναγκάζονται γεωργεῖν κατα- 10 θέμενοι τὰ ὄπλα. κοινῇ μὲν οὖν ταῦτα λέγομεν περὶ πάσης τῆς ἐκτὸς Κελτικῆς, περὶ δὲ τῶν τεταρτημορίων ἐκάστου διαλαβόντες λέγωμεν νυνὶ μεμνημένοι τυπωδῶς, καὶ πρῶτον περὶ τῆς Ναρβωνίτιδος.

- 3 Ταύτης δὲ τὸ σχῆμα παραλληλόγραμμον πῶς 15 ἔστιν, ἐκ μὲν τῆς ἐσπέρας γραφόμενον τῇ Πυρρήνῃ πρὸς δὲ τὰς ἄρκτους τῷ Κεμμένῳ· τὰς δὲ λοιπὰς τὴν μὲν νότιον ἢ θάλαττα ποιεῖ μεταξὺ Πυρρήνης καὶ Μασσαλίας, τὴν δ' ἑσθινὴν αἱ Ἄλπεις ἐκ μέρους καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν Ἄλπεων ἐπ' εὐθείας αὐταῖς λη- 20 φθὲν καὶ τῶν ὑπῳρειῶν τοῦ Κεμμένου τῶν καθηκουσῶν ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καὶ ποιουσῶν ὀρθὴν γωνίαν πρὸς τὴν λεχθεῖσαν ἀπὸ τῶν Ἄλπεων εὐθείαν. τῷ δὲ νοτίῳ πρόσκειται παρὰ τὸ λεχθὲν σχῆμα ἡ ἐφεξῆς παραλία, ἣν ἔχουσιν οἱ τε Μασσαλιῶται καὶ οἱ Σάλλες 25 μέχρι Διγύων ἐπὶ τὰ πρὸς Ἰταλίαν μέρη καὶ τὸν Ὀἶρον ποταμόν. οὗτος δ' ἔστιν, ὡς εἶπον πρότερον, ὄριον τῆς Ναρβωνίτιδος καὶ τῆς Ἰταλίας· ὑπάρχει δὲ θέρους μὲν μικρός, χειμῶνος δὲ καὶ μέχρι ἑπτὰ σταδίων πλατυνόμενος. ἐντεῦθεν μὲν οὖν ἡ παραλία παρατείνει 30 μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Πυρρηναίας Ἀφροδίτης· τοῦτο δ' ἔστιν ὄριον ταύτης τε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς Ἰβηρικῆς·

ἔνιοι δὲ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔστι τὰ Πομπηίου τρόπαια
 ὄριον Ἰβηρίας ἀποφαίνουσι καὶ τῆς Κελτικῆς, ἔστι δ'
 ἐνθεν μὲν εἰς Νάρβωνα μίλια ἐξήκοντα τρία, ἐκείθεν
 δὲ εἰς Νεμαύσον ὄγδοῦντα ὀκτώ, ἐκ Νεμαύσου δὲ
 5 διὰ Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα
 τὰ Σέξιτια καλούμενα, ἅπερ πλησίον Μασσαλίας ἔστι,
 πεντήκοντα τρία, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀντίπολιν καὶ τὸν
 Ἰάρον ποταμὸν ἑβδομήκοντα τρία, ὥστε τὰ σύμπαντα
 γίνεται μίλια διακόσια ἑβδομήκοντα ἑπτὰ. ἔνιοι δ' ἀπὸ
 10 τοῦ Ἀφροδισίου μέχρι τοῦ Ἰάρου σταδίους ἀνέγρα-
 ψαν δισχιλίους ἑξακοσίους, οἱ δὲ καὶ διακοσίους προσ-
 τιθέασιν· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται περὶ τῶν διαστημάτων.
 κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν ὁδὸν τὴν διὰ Ἰοκοντίων καὶ τῆς
 Κοττίου μέχρι μὲν Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος κοινῆ C.179
 15 ὁδὸς ἢ ἀπὸ Νεμαύσου, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς Ἰο-
 κοντίων ὄρους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναβάσεως τῶν Ἀλ-
 πεων διὰ Δρουεντία καὶ Καβαλλίωνος μίλια ἐξήκοντα
 τρία· πάλιν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἐτέρους ὄρους τῶν
 Ἰοκοντίων πρὸς τὴν Κοττίου μίλια ἑκατὸν ἐνὸς-δέ-
 20 οντα ἐπ' Ἐβρόδουνον κώμην· εἰτ' ἄλλα τοσαῦτα διὰ
 Βριγαντίου κώμης καὶ Σκιγγομάγου καὶ τῆς τῶν Ἀλ-
 πεων ὑπερθέσεως ἐπὶ Ὠκελον, τὸ πέρασ τῆς Κοττίου
 γῆς· ἢ ἀπὸ Σκιγγομάγου δὲ ἤδη Ἰταλία λέγεται· ἔστι
 δὲ ἐνθένδε ἐπὶ Ὠκελον μίλια εἰκοσιοκτώ.

25 Κτίσμα δ' ἔστι Φωκαιέων ἢ Μασσαλία, κεῖται δ' 4
 ἐπὶ χωρίου πετρώδους· ὑποπέπτωκε δ' αὐτῆς ὁ λιμὴν
 θεατροειδεῖ πέτρα βλεπούση πρὸς νότον. τετειχίσται
 δὲ καὶ αὕτη καλῶς καὶ ἡ πόλις σύμπασα μέγεθος ἔχου-
 σα ἀξιόλογον. ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τὸ Ἐφέσιον ἴδρυται καὶ τὸ
 30 τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ἱερὸν· τοῦτο μὲν κοινὸν
 Ἰώνων ἀπάντων, τὸ δὲ Ἐφέσιον τῆς Ἀρτέμιδος ἔστι
 νεῶς τῆς Ἐφεσίας. ἀπαίρουσι γὰρ τοῖς Φωκαιεῦσιν ἐκ

τῆς οἰκείας λόγιον ἐκπεσεῖν φασιν ἠγεμόνι χρήσασθαι τοῦ πλοῦ παρὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος λαβοῦσι· τοὺς μὲν δὴ προσαχθέντας τῇ Ἐφέσῳ ζητεῖν ὄντινα τρόπον ἐκ τῆς θεοῦ πορίσαιντο τὸ προσταχθέν. Ἀριστάρχη δὲ τῶν ἐντίμων σφόδρα γυναικῶν παραστῆναι κατ' 5 ὄναρ τὴν θεὸν καὶ κελεῦσαι συναπαίρειν τοῖς Φωκαεῦσιν ἀφίδρουμά τι τῶν ἱερῶν λαβούση· γενομένου δὲ τούτου καὶ τῆς ἀποικίας λαβούσης τέλος, τό τε ἱερὸν ἰδρῦσασθαι καὶ τὴν Ἀριστάρχην τιμῆσαι διαφερόντως ἱερείαν ἀποδειξάντας, ἐν τε ταῖς ἀποίκοις πόλεσι παν- 10 ταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν θεὸν καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διάθεσιν τὴν αὐτὴν καὶ τᾶλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐν τῇ μητροπόλει νενομίσται.

5 Διοικοῦνται δ' ἀριστοκρατικῶς οἱ Μασσαλιῶται πάντων εὐνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακοσίων καταστήσαν- 15 τες συνέδριον διὰ βίου ταύτην ἐχόντων τὴν τιμὴν, οὓς τιμούχους καλοῦσι. πεντεκαίδεκα δ' εἰσὶ τοῦ συνεδρίου προεστῶτες, τούτοις δὲ τὰ πρόχειρα διοικεῖν δέδοται. πάλιν δὲ τῶν πεντεκαίδεκα προκάθηνται τρεῖς οἱ πλειστον ἰσχύοντες, τούτων δὲ εἷς· τιμούχος δ' οὐ 20 γίνεται μὴ τέκνα ἔχων μηδὲ διὰ τριγωνίας ἐκ πολιτῶν γεγωνῶς. οἱ δὲ νόμοι Ἴωνικοί, πρόκεινται δὲ δημοσίᾳ. χώραν δ' ἔχουσιν ἐλαιόφυτον μὲν καὶ κατάμπελον, σίτω δὲ λυπροτέραν διὰ τὴν τραχύτητα, ὥστε πεποιθότες τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ τῇ γῇ τὸ πρὸς ναυτιλίας 25

C.180 εὐφυνὲς εἴλοντο μᾶλλον. ὕστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγαθίαις ἰσχυσαν προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ πεδίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἔκτισαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν, οἷς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος παρέδοσαν τὰ 30 πάτρια ὥστε ἑλληριστὶ θύειν, τὴν δὲ *Ρόην Ἀγάθην τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦσι τὸν Ῥοδανὸν βαρβά-

ροις, τὸ δὲ Ταυροέντιον καὶ τὴν Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν
 καὶ Νίκαιαν τῷ τῶν Σαλύων ἔθνεϊ καὶ τοῖς Λίγυσι
 τοῖς τὰς Ἄλπεις οἰκοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ'
 αὐτοῖς καὶ ὀπλοθήκη· πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπο-
 5 ρία καὶ ὄπλων καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας
 χρησίμων καὶ τῶν πρὸς πολιορκίας, ἀφ' ὧν πρὸς τε
 τοὺς βαρβάρους ἀντέσχον καὶ Ῥωμαίους ἐκτήσαντο
 φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκεί-
 νοις κάκεινοι προσέλαβον τῆς ἀυξήσεως αὐτῶν. Σέξ-
 10 τος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλυας, οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῆς Μασσαλίας κτίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ
 τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινὰ μεταβεβληκέναι
 φασὶν εἰς ψυχρά, ἔνταυθά τε φρουρὰν κατόκισε Ῥω-
 μαίων, καὶ ἐκ τῆς παραλίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀγού-
 15 σης ἀπὸ Μασσαλίας ἀνέστειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυ-
 ναμένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνελεγεῖν αὐτοὺς τελέως.
 οὐδ' αὐτὸς δὲ πλέον ἰσχυσεν ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον
 ὅσον κατὰ μὲν τὰ εὐλίμενα ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπελ-
 θεῖν τοὺς βαρβάρους ἐπὶ δώδεκα σταδίους, κατὰ δὲ
 20 τοὺς τραχῶνας ἐπὶ ὀκτώ· τὴν δὲ λειψθεῖσαν ὑπ' ἐκεί-
 νων τοῖς Μασσαλιώταις παραδέδωκεν. ἀνάκειται δ'
 ἐν πόλει συχνὰ τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον καταναυμα-
 χοῦντες αἰεὶ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάττης ἀδί-
 κως. πρότερον μὲν οὖν εὐτύχουν διαφερόντως περὶ τε
 25 τᾶλλα καὶ περὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, ἧς πολλὰ
 ἄν τις λάβοι σημεῖα· καὶ δὴ καὶ τὸ ξόανον τῆς Ἀρτέμι-
 δος τῆς ἐν τῷ Ἀβεντίνῳ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν διάθε-
 σιν ἔχον τῷ παρὰ τοῖς Μασσαλιώταις ἀνέθεσαν. κατὰ
 δὲ τὴν Πομπηίου πρὸς Καίσαρα στάσιν τῷ κρατηθέντι
 30 μέρει προσθέμενοι τὴν πολλὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβα-
 λον, ὅμως δ' οὖν ἔχνη λείπεται τοῦ παλαιοῦ ξήλου παρὰ
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα περὶ τὰς ὀργανοποιίας

- καὶ τὴν ναυτικὴν παρασκευὴν. ἐξημερουμένων δ' αἰ-
 τῶν ὑπερκειμένων βαρβάρων καὶ ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν
 τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας διὰ τὴν
 τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι τούτοις
 C. 181 συμβαίνοι ἂν περὶ τὰ λεχθέντα τοσαύτη σπουδῇ. δηλοῖ 5
 δὲ τὰ καθεστηκότα νυνί· πάντες γὰρ οἱ χαριέντες πρὸς
 τὸ λέγειν τρέπονται καὶ φιλοσοφεῖν, ὥσθ' ἡ πόλις μι-
 κρὸν μὲν πρότερον τοῖς βαρβάροις ἀνεῖτο παιδευτή-
 ριον, καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαζε τοὺς Γαλάτας ὥστε
 καὶ τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γράφειν, ἐν δὲ τῷ πα- 10
 ρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν
 ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας ἐκείσε φοιτᾶν φιλομα-
 θεῖς ὄντας. ὀρῶντες δὲ τούτους οἱ Γαλάται καὶ ἅμα
 εἰρήνην ἄγοντες, τὴν σχολὴν ἄσμενοι πρὸς τοὺς τοιού-
 τους διατίθενται βίους οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀλλὰ καὶ 15
 δημοσίᾳ· σοφιστὰς γοῦν ὑποδέχονται τοὺς μὲν ἰδίᾳ,
 τοὺς δὲ πόλεις κοινῇ μισθοῦμεναι, καθάπερ καὶ ἰα-
 τρούς. τῆς δὲ λιτότητος τῶν βίων καὶ τῆς σωφροσύνης
 τῶν Μασσαλιωτῶν οὐκ ἐλάχιστον ἂν τις θεῖη τοῦτο
 τεκμήριον· ἡ γὰρ μέγιστη προῖξ αὐτοῖς ἔστιν ἑκατὸν 20
 χρυσοὶ καὶ εἰς ἐσθῆτα πέντε καὶ πέντε εἰς χρυσοῦν
 κόσμον· πλέον δ' οὐκ ἔξεστι. καὶ ὁ Καῖσαρ δὲ καὶ οἱ
 μετ' ἐκείνον ἡγεμόνες πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ γενη-
 θείσας ἀμαρτίας ἐμετρίασαν μεμνημένοι τῆς φιλίας
 καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἡ πό- 25
 λις, ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν πεμπο-
 μένων στρατηγῶν μήτε αὐτὴν μήτε τοὺς ὑπηκόους.
 περὶ μὲν Μασσαλίας ταῦτα.
- 6 Ἄμα δ' ἡ τε τῶν Σαλύων ὄρεινὴ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας κλίνει μᾶλλον καὶ τῆς θαλάττης ἀφίστα- 30
 ται κατὰ μικρόν, καὶ ἡ παραλία παρὰ τὴν ἐσπέραν πε-
 ρινεύει· μικρόν δ' ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Μασσαλιωτῶν

προελθοῦσα ὅσον εἰς ἑκατὸν σταδίους ἐπὶ ἄκραν εὐμε-
 γέθη πλησίον λατομιῶν τινων ἐντεῦθεν ἄρχεται κολ-
 ποῦσθαι καὶ ποιεῖν τὸν Γαλατικὸν κόλπον πρὸς τὸ
 Ἀφροδισίον τὸ τῆς Πυρήνης ἄκρον· καλοῦσι δ' αὐτὸν
 5 καὶ Μασσαλιωτικόν. ἔστι δ' ὁ κόλπος διπλοῦς· ἐν γὰρ
 τῇ αὐτῇ περιγραφῇ δύο κόλπους ἀφορίζον ἐκκεῖται τὸ
 Σήτιον ὄρος, προσλαβὸν καὶ τὴν Βλάσκωνα νῆσον
 πλησίον ἰδρυμένην· τῶν δὲ κόλπων ὁ μὲν μείζων ἰδίως
 κάλιον καλεῖται Γαλατικός, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ
 10 Ῥοδανοῦ στόμα, ὁ δ' ἐλάττων ὁ κατὰ Νάρβωνα ἔστι
 μέχρι Πυρήνης. ἡ μὲν οὖν Νάρβων ὑπέρεκτεται τῶν
 τοῦ Ἀτακος ἐκβολῶν καὶ τῆς λίμνης τῆς Ναρβωνίτι-
 δος, μέγιστον ἐμπόριον τῶν ταύτη, πρὸς δὲ τῷ Ῥοδα-
 νῷ πόλις ἔστι καὶ ἐμπόριον οὐ μικρὸν Ἀρελάτε· ἴσον
 15 δὲ πῶς διέχει τὰ ἐμπόρια ταῦτα ἀλλήλων τε καὶ τῶν
 εἰρημένων ἄκρων, ἡ μὲν Νάρβων τοῦ Ἀφροδισίου τὸ
 δ' Ἀρελάτε τῆς Μασσαλίας. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Νάρ-
 βωνος ἄλλοι ποταμοὶ φέουσιν οἱ μὲν ἐκ τῶν Κεμμένων C.182
 ὄρων οἱ δ' ἐκ τῆς Πυρήνης, πόλεις ἔχοντες εἰς ἃς ἀνά-
 20 πλους οὐ πολὺς ἔστι μικροῖς πλοίοις. ἐκ μὲν τῆς Πυ-
 ρήνης ὁ τε Ρουσκίνων καὶ ὁ Ἰλίβιρρις, πόλιν ἔχων
 ὁμώνυμον ἐκάτερος αὐτῶν· τοῦ δὲ Ῥουσκίνωνος καὶ
 λίμνη πλησίον ἔστι καὶ χωρίον ὑψυδρον μικρὸν ὑπὲρ
 τῆς θαλάττης, ἀλυκίδων μεστόν, τὸ τοὺς ὄρνυκτοὺς
 25 κεστρεῖς ἔχον· δύο γὰρ ἢ τρεῖς ὄρύξαντι πόδας καὶ κα-
 θέντι τριόδοντα εἰς ὕδωρ ἰλυῶδες ἔστι περιπειραὶ τὸν
 ἰχθὺν ἀξιόλογον τὸ μέγεθος· τρέφεται δὲ ἀπὸ τῆς ἰλῦος
 καθάπερ αἱ ἐγγέλους. οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Πυρήνης φέου-
 σιν οἱ ποταμοὶ μεταξὺ Νάρβωνος καὶ τοῦ Ἀφροδισίου.
 30 ἐπὶ θάτερα [δὲ] μέρη τῆς Νάρβωνος ἐκ τοῦ Κεμμένου
 φέρονται πρὸς τὴν θάλατταν, ἕξ οὐπερ καὶ ὁ Ἀταξ ὁ
 τε Ὀρβις καὶ ὁ Ἀραυρις. τούτων ἐφ' οὐ μὲν Βαίτερρα

πόλις ἀσφαλῆς ἴδονται πλησίον τῆς Νάρβωνος, ἐφ' οὗ
δὲ Ἀγάθη κτίσμα Μασσαλιωτῶν.

- 7 Ἐν μὲν οὖν ἔχει παράδοξον ἢ προειρημένη παρα-
λία τὸ περὶ τοὺς ὄρυκτοὺς ἰχθῦς, ἕτερον δὲ μεῖζον τοῦ-
του σχεδόν τι τὸ λεχθησόμενον. μεταξὺ γὰρ τῆς Μασ- 5
σαλλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδίον ἐστὶ τῆς
θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ καὶ
τὴν διάμετρον, κυκλωτερές τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ Αἰ-
θῳδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. μεστὸν γὰρ ἐστὶ λίθων
χειροπληθῶν ὑποπεφυκκυῖαν ἔχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, 10
ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσιν· ἐν μέσῳ δ'
ὔδατα καὶ ἀλυκίδες συνίστανται καὶ ἄλλες. ἅπαντα μὲν
οὖν καὶ ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφε-
ρόντως δ' εἰς τὸ πεδίον τοῦτο τὸ μελαμβόρειον κατα-
γίξει πνεῦμα βλαῖον καὶ φρικῳδες· φασὶ γοῦν σύρε- 15
σθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίοις, καταπλαῖσθαι
δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων καὶ γυμνοῦ-
σθαι καὶ ὄπλων καὶ ἐσθῆτος ὑπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστο-
τέλης μὲν οὖν φησιν ὑπὸ σεισμῶν τῶν καλουμένων
βραστῶν ἐκπεσόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 20
συνολισθεῖν εἰς τὰ κοῖλα τῶν χωρίων. Ποσειδάωνιος
δὲ λίμνην οὔσαν παρῆναι μετὰ κλυδασμοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο εἰς πλείονας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς
ποταμίους κάχληκας καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλλίτιδας,
ὁμοίους δὲ καὶ λείους καὶ ἰσομεγέθεις [πρὸς] τῇ ὁμοιό- 25
τητι· καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδεδώκασιν ἀμφοτέρω. πιθανὸς
μὲν οὖν ὁ παρ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω
συνεστῶτας λίθους οὐ καθ' ἑαυτοὺς ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέν-
τας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων φήγματα συν-
εχῆ λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. τὸ μέντοι δυσαπολόγη- 30
C.183 τον Αἰσχύλος καταμαθὼν ἢ παρ' ἄλλου λαβῶν εἰς μῦ-
θον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ κα-

θηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Κανκάσου
 πρὸς τὰς Ἑσπερίδας „ἤξεις δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον
 „στρατόν, ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θουρός περ
 „ῶν μέμψει· πέπρωται γὰρ σε καὶ βέλη λιπεῖν ἐνταῦθ'·
 5 „ἐλέσθαι δ' οὐ τιν' ἐκ γαίας λίθων ἔξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶ-
 „ρός ἐστι μαλθακός. ἰδὼν δ' ἀμηχανοῦντά σε Ζεὺς
 „οἴκτερεῖ, νεφέλην δ' ὑποσχῶν νηράδι γογγύλων πέ-
 „τρων ὑπόσκιον θήσει χθόν', οἷς ἐπειτα σὺ βαλὼν
 „διώσει ραδίως Λίγυν στρατόν.“ ὥσπερ οὐ κρείττον
 10 ὄν, φησὶν ὁ Ποσειδάωνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Λίγυας ἐμ-
 βαλεῖν τοὺς λίθους καὶ καταχῶσαι πάντας ἢ τοσοῦτων
 δεόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλέα. τὸ μὲν οὖν το-
 σοῦτων ἀναγκαῖον ἦν, εἴπερ καὶ πρὸς ὄχλον παμπλη-
 θῆ· ὥστε ταύτῃ γε πιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ
 15 ἀνασκευάζοντος τὸν μῦθον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πεπρω-
 σθαι φήσας ὁ ποιητῆς οὐκ ἔᾶ μέμφεσθαι φιλαίτιως.
 καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἰμαρμένης
 λόγοις εὖροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων
 καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥστ' ἐπ' αὐτῶν φάναί πολὺ
 20 κρείττον εἶναι τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, οἷον εὖομβρον
 εἶναι τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτιζεῖν
 τὴν γῆν· καὶ τὸν Πάριον εἰς Σπάρτην πλέοντα ναυα-
 γίῳ περιπεσεῖν, ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαντα δίκας
 τίσαι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὕστερον, ἤνικα τοσοῦτον ἀπειρ-
 25 γαστο φθόρον Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπί-
 δης ἀνήνεγκεν εἰς τὸν Δία „Ζεὺς γὰρ κακὸν μὲν
 „Τρωσὶ πῆμα δ' Ἑλλάδι θέλων γενέσθαι ταῦτ' ἐβρά-
 „λευσεν πατήρ.“

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων Πολύβιος 8
 30 μὲν ἐπιτιμᾷ Τιμαίῳ φήσας εἶναι μὴ πεντάστομον ἀλλὰ
 δίστομον· Ἀρτεμίδωρος δὲ τρίστομον λέγει. Μάριος
 δὲ ὕστερον ὁρῶν τυφλόστομον γινόμενον ἐκ τῆς προσ-

χάσεως καὶ δυσείσβολον καινήν ἔεμε διαώρηχα, καὶ
 ταύτη δεξάμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ Μασσαλιώ-
 ταις ἔδωκεν ἀριστεῖον κατὰ τὸν πρὸς Ἀμβρωνας καὶ
 Τωνγενοὺς πόλεμον· ἐξοῦ πλοῦτον ἠνέγκαντο πολύν,
 τέλη πραττόμενοι τοὺς ἀναπλέοντας καὶ τοὺς καταγο- 5
 μένους· ὅμως οὖν ἔτι μένει δυσείσπλοα διὰ τε τὴν λα-
 βρότητα καὶ τὴν πρόσχωσιν καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς
 C.184 χώρας, ὥστε μὴ καθορᾶσθαι μηδ' ἔγγυς ἐν ταῖς δυσαι-
 ρίαις. διόπερ οἱ Μασσαλιῶται πύργους ἀνέστησαν ση-
 μεῖα, ἐξοικειούμενοι πάντα τρόπον τὴν χώραν· καὶ δὴ 10
 καὶ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος κἀνταῦθα ἰδρῦσαντο ἱερόν,
 χωρίον ἀπολαβόντες ὃ ποιεῖ νῆσον τὰ στόματα τοῦ
 ποταμοῦ. ὑπέρκειται δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 λιμνοθάλαττα, καλοῦσι δὲ στομαλίμνην, ὀστράκια
 δ' ἔχει πάμπολλα καὶ ἄλλως εὖοψεῖ. ταύτην δ' ἔνιοι 15
 συγκατηρίθμησαν τοῖς στόμασι τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ μά-
 λιστα οἱ φήσαντες ἐπτάστομον αὐτόν, οὔτε τοῦτ' εὖ
 λέγοντες οὔτ' ἐκείνο· ὄρος γάρ ἐστι μεταξὺ τὸ διεῖργον
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν λίμνην. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Πυ-
 ρρήνης ἐπὶ Μασσαλίαν παραλίᾳ τοιαύτη καὶ τοσαύτη τις. 20
 9 Ἡ δ' ἐπὶ τὸν Ἰᾶρον ποταμὸν καὶ τοὺς ταύτη Λί-
 γυνας τὰς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις Ταυροέν-
 τιον καὶ Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν καὶ Νίκαιαν καὶ τὸ
 ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι
 Φόρον Ἰούλιον. ἰδρῦται δὲ τοῦτο μεταξὺ τῆς Ὀλβίας 25
 καὶ τῆς Ἀντιπόλεως, διέχον Μασσαλίας εἰς ἑξακοσίους
 σταδίους. ὃ δὲ Ἰᾶρος μέσος ἐστὶ τῆς Ἀντιπόλεως καὶ
 Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἰκοσι τῆς δὲ ἑξήκοντα σταδίους
 διέχων· ὥσθ' ἡ Νίκαια τῆς Ἰταλίας γίνεται κατὰ τὸν
 νῦν ἀποδεδειγμένον ὄρον καίπερ οὔσα Μασσαλιωτῶν· 30
 ἐπετείχισαν γὰρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοῖς ὑπερκειμένοις
 βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται τὴν γε θάλατταν ἐλευθ-

ραν ἔχειν βουλόμενοι, τῆς χώρας ὑπ' ἐκείνων κράτου-
 μένης· ὄρεινὴ γάρ ἐστι καὶ ἐρυμνὴ, πρὸς μὲν τῇ Μασ-
 σαλίᾳ πλάτος τι μέτριον καταλείπουσα τῶν ἐπιπέδων
 χωρίων, προϊόντι δὲ ἐπὶ τὴν ἕω παντάπασιν ἀποθλί-
 5 βουσα πρὸς τὴν θάλατταν καὶ μόλις αὐτὴν πορεύσι-
 μον ἕωσα τὴν ὁδόν. κατέχουσι δὲ τὰ μὲν πρῶτα Σά-
 λυες, τὰ δὲ τελευταῖα πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνάπτοντες
 Λίγυες, περὶ ὧν λεχθήσεται μετὰ ταῦτα. νυνὶ δὲ το-
 σοῦτον προσθετέον ὅτι τῆς μὲν Ἀντιπόλεως ἐν τοῖς
 10 τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κεκλιμένης, τῆς δὲ Νικαίας ἐν
 τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἣ μὲν Νίκαια ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώταις
 μένει καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐστίν, ἣ δ' Ἀντίπολις τῶν Ἰτα-
 λιωτίδων ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώ-
 τας καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσταγ-
 15 μάτων.

Πρόκεινται δὲ τῶν στενωῶν τούτων ἀπὸ Μασσα- 10
 λίας ἀρξαμένοις αἱ Στοιχάδες νῆσοι, τρεῖς μὲν ἀξιόλο-
 γοι δύο δὲ μικραί· γεωργοῦσι δ' αὐτὰς Μασσαλιῶται.
 τὸ δὲ παλαιὸν καὶ φρουρὰν εἶχον ἰδρυμένην αὐτόθι
 20 πρὸς τὰς τῶν λησθηρίων ἐφόδους, εὐποροῦντες καὶ
 λιμένων. μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἡ Πλανασία καὶ Αἴ- C.185
 ρων ἔχουσαι κατοικίας. ἐν δὲ τῇ Αἴρωνι καὶ ἡρῶν
 ἐστὶ τὸ τοῦ Αἴρωνος· κεῖται δ' αὕτη πρὸ τῆς Ἀντιπό-
 λεως. ἄλλα δ' ἐστὶ νησιδία οὐκ ἄξια μνήμης, τὰ μὲν
 25 πρὸ τῆς Μασσαλίας αὐτῆς τὰ δὲ πρὸ τῆς ἄλλης τῆς
 λεχθείσης ἡόνος. τῶν δὲ λιμένων ὁ μὲν κατὰ τὸν ναύ-
 σταθμον ἀξιόλογος καὶ ὁ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ δ'
 ἄλλοι μέτριοι· τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ὄξυβιος καλούμε-
 νος λιμὴν, ἐπώνυμος τῶν Ὄξυβίων Λιγύων. περὶ μὲν
 30 τῆς παραλίας ταῦτα λέγομεν.

Τὴν δ' ὑπερκειμένην αὐτῆς χώραν μάλιστα γεω- 11
 γραφεῖ τά τε ὄρη τὰ περικείμενα καὶ οἱ ποταμοί, δια-

φερόντως δὲ ὁ Ῥοδανὸς μέγιστός τε ὢν καὶ πλεῖστον ἀνάκλων ἔχων ἐκ πολλῶν πληρούμενος φευμάτων· λεκτέον οὖν ἐφεξῆς περὶ τούτων. ἀπὸ Μασσαλίας τοίνυν ἀρξάμενοις καὶ προτοῦσιν ἐπὶ τὴν μεταξὺ χώραν τῶν τε Ἄλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ μέχρι μὲν τοῦ Δρουεντία 5 ποταμοῦ Σάλυες οἰκοῦσιν ἐπὶ πεντακοσίους σταδίους· πορθμείῳ δὲ διαβάσιν εἰς Καβαλλίωνα πόλιν ἢ ἐφεξῆς χώρα πᾶσα Κακάρων ἐστὶ μέχρι τῶν τοῦ Ἰσαρος συμβολῶν πρὸς τὸν Ῥοδανόν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Κέμμενον συνάπτει πῶς τῷ Ῥοδανῷ· μῆκος τὸ μέχρι δεῦρο 10 ἀπὸ τοῦ Δρουεντία σταδίων ἐστὶν ἑπτακοσίων. οἱ μὲν οὖν Σάλυες ἐν αὐτοῖς τὰ τε πεδία καὶ τὰ ὑπερκειμένα ὄρη κατοικοῦσι, τῶν δὲ Κακάρων ὑπέρκεινται Ῥοκόντιοι τε καὶ Τρικόριοι καὶ Ἰκόνιοι καὶ Μέδυλλοι. μεταξὺ δὲ τοῦ Δρουεντία καὶ τοῦ Ἰσαρος καὶ ἄλλοι ποταμοὶ 15 φέουσιν ἀπὸ τῶν Ἄλπεων ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, δύο μὲν οἱ περιφρέοντες πόλιν Κακάρων κοινῶ ρεῖθρον συμβάλλοντες εἰς τὸν Ῥοδανόν, τρίτος δὲ Σούλγας ὁ κατὰ Οὔνδαλον πόλιν μισγόμενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος Ἀηνόβαρβος μεγάλη μάχη πολλὰς ἐτρέψατο Κελτῶν 20 μυριάδας. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ πόλεις καὶ Ἀυενιωῶν καὶ Ἀραυσίων καὶ Ἀερία, τῷ ὄντι (φησὶν Ἀρτεμίδωρος) Ἀερία διὰ τὸ ἐφ' ὕψους ἰδρῦσθαι μεγάλου. ἡ μὲν οὖν ἄλλη πᾶσα ἐστὶ πεδιάς καὶ εὐβοτος, ἡ δ' ἐκ τῆς Ἀερίας εἰς τὴν Ἀυενιωῶνα ὑπερθέσεις ἔχει στενὰς καὶ ὑλώδεις. 25 καθ' ὃ δὲ συμπύπτουσιν ὁ Ἰσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανὸς καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόιντος Φάβιος Μάξιμος Αἰμιλιανὸς οὐχ ὄλαις τρισὶ μυριάσιν εἴκοσι μυριάδας Κελτῶν κατέκοψε, καὶ ἔστησε τρόπαιον αὐτόθι· λευκοῦ λίθου καὶ νεῶς δύο, τὸν μὲν Ἀρεως τὸν δ' Ἡρακλέους. 30

18. post Κακάρων: καὶ Ῥάρων

ἀπὸ δὲ τοῦ Ἴσαρος εἰς Ἰένναν τὴν τῶν Ἀλλοβρίγων
 μητρόπολιν κειμένην ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ στάδιοι εἰσι τρια-
 κόσιοι εἰκοσι. πλησίον δ' ὑπέρκειται τῆς Ἰέννης τὸ C.186
 Λούγδουνον, ἐφ' οὗ συμμίσγουσιν ἀλλήλοις ὁ τε Ἄραρ
 5 καὶ ὁ Ῥοδανός· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐπ' αὐτὸ πεξῆ μὲν περὶ
 διακοσίους διὰ τῆς Ἀλλοβρίγων, ἀνάπλω δὲ μικρῷ
 πλείους. Ἀλλόβριγες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον
 μὲν ἐστράτεον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδία καὶ τοὺς
 ἀύλωνας τοὺς ἐν ταῖς Ἄλπεσι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κωμη-
 10 δὸν ζῶσιν, οἱ δ' ἐπιφανέστατοι τὴν Ἰένναν ἔχοντες,
 κώμην πρότερον οὖσαν μητρόπολιν δ' ὅμως τοῦ ἔ-
 θνουσ λεγομένην, κατεσκευάκασιν πόλιν· ἰδρῦται δ' ἐπὶ
 τῷ Ῥοδανῷ. φέρεται δ' ἀπὸ τῶν Ἄλπεων οὗτος πολὺς
 καὶ σφοδρός, ὅς γε καὶ διὰ λίμνης ἐξιὼν τῆς Αἰμμένης
 15 φανερόν δείκνυσι τὸ ρεῖθρον ἐπὶ πολλοὺς σταδίους.
 κατελθὼν δὲ εἰς τὰ πεδία τῆς χώρας τῆς Ἀλλοβρίγων
 καὶ Σεγοσιανῶν συμβάλλει τῷ Ἄραρι κατὰ Λούγδου-
 νον πόλιν τῶν Σεγοσιανῶν. ῥεῖ δὲ καὶ ὁ Ἄραρ ἐκ τῶν
 Ἄλπεων ὀρίζων Σηκοανούς τε καὶ Αἰδούους καὶ Διγ-
 20 κασίους, παραλαβὼν δ' ὕστερον τὸν Δοῦβιν ἐκ τῶν
 αὐτῶν ὄρων φερόμενον πλωτόν, ἐπικρατήσας τῷ ὀνό-
 ματι καὶ γενόμενος ἐξ ἀμφοῖν Ἄραρ συμμίσγει τῷ Ῥο-
 δανῷ. πάλιν δ' ἐπικρατήσας ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Ἰέν-
 ναν φέρεται. συμβαίνει δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν τοὺς τρεῖς
 25 ποταμοὺς φέρεσθαι πρὸς ἄρκτον, εἶτα πρὸς δύσιν·
 εἰς ἓν δ' ἤδη συμπεσὸν ρεῖθρον πάλιν ἄλλην καμ-
 πὴν λαβὼν νότιον φέρεται τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβο-
 λῶν, δεξιόμενον καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, κάκειθεν
 ἤδη τὴν λοιπὴν ποιεῖται μέχρι τῆς θαλάττης φύσιν.
 30 ἢ μὲν οὖν μεταξὺ τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοι-
 αῦτη τις.

Τὴν δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ Ἰόλκαι νέ- 12

μονται τὴν πλείστην, οὓς Ἀρηκομισκοὺς προσαγο-
 ρεύουσι. τούτων δ' ἐπίνειον ἢ Νάρβων λέγεται, δι-
 καιότερον δ' ἂν καὶ τῆς ἄλλης Κελτικῆς λέγοιτο· το-
 σοῦτον ὑπερβέβληται τῷ πλήθει τῶν χρωμένων τῷ
 ἐμπορίῳ. οἱ μὲν οὖν Ὀόλκαι γειτονεύουσι τῷ Ῥοδανῷ, 5
 τοὺς Σάλυας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ πε-
 ραίᾳ καὶ τοὺς Κασάρους. ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Κασά-
 ρων ὄνομα, καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι
 τοὺς ταύτη βαρβάρους, οὐδὲ βαρβάρους ἔτι ὄντας,
 ἀλλὰ μετακειμένους τὸ πλεόν εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων τύ- 10
 πον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινὰς δὲ καὶ τῇ πολι-
 τείᾳ. ἄλλα δ' ἔστιν ἄδοξα ἔθνη καὶ μικρά, παρακεί-
 μενα τοῖς Ἀρηκομισκοῖς μέχρι Πυρήνης. μητρόπολις
 δὲ τῶν Ἀρηκομισκῶν ἔστι Νέμανσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλ-
 λότριον ὄχλον καὶ τὸν ἐμπορικὸν πολὺ Νάρβωνος λει- 15
 πομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑπη-
 κόους γὰρ ἔχει κώμας τέτταρας καὶ εἰκοσι τῶν ὁμο-
 εθνῶν εὐανδρία διαφερούσας, συντελούσας εἰς αὐτήν,
 C.187 ἔχουσα καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς ἀξιωθέν-
 τας ἀγορανομίας καὶ ταμιείας ἐν Νεμανύσῳ Ῥωμαίους 20
 ὑπάρχειν· διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι
 τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἔστι τὸ ἔθνος τοῦτο.
 Ἰδρυται δ' ἢ πόλις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέρους μὲν εὐβατον οὖσαν χειμῶνος
 δὲ καὶ ἕαρος πηλώδη καὶ ποταμόκλυστον. τινὰ μὲν οὖν 25
 τῶν ρευμάτων πορθμείοις περᾶται, τινὰ δὲ γεφύραις
 ταῖς μὲν ξύλων πεποιημέναις ταῖς δὲ λίθων. ποιούσι
 δὲ τὰς ἐκ τῶν ὑδάτων δυσκολίας οἱ χεῖμαρροι καὶ
 μέχρι τοῦ θέρους ἔσθ' ὅτε ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερό-
 μενοι μετὰ τὴν ἀπότηξιν τῶν χιόνων. τῆς δ' ὁδοῦ τῆς 30
 λεχθεΐσης ἢ μὲν εὐθύς ἐπὶ τὰς Ἀλπεῖς ἔστι, καθάπερ
 εἴπομεν, ἢ σύντομος διὰ Ὀκοκντίων· ἢ δὲ διὰ τῆς πα-

ραλλας τῆς Μασσαλιωτικῆς καὶ τῆς Λιγυστικῆς μακροτέρα μὲν, τὰς δ' ὑπερθέσεις τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν εὐμαρεστέρας ἔχει, ταπεινουμένων ἐνταῦθα ἤδη τῶν ὄρων. διέχει δ' ἡ Νέμανσος τοῦ μὲν Ῥοδανοῦ περὶ ἑκα-
 5 τὸν σταδίους, καθ' ὃ ἐν τῇ περὶ αἰὰ πολίχνην ἔστι Ταρούσκων, τῆς δὲ Νάρβωνος ἑπτακοσίους εἴκοσι. πρὸς δὲ τὸ Κέμμενον ὄρος συνάπτοντες, ἐπιλαμβάνοντες δὲ καὶ τὸ νότιον πλευρὸν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων οἰκουσί τῶν τε Ὀλοκῶν οἱ Τεκτόσαγες καλούμενοι καὶ
 10 ἄλλοι τινές. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὕστερον. Οἱ δὲ Τεκτόσαγες καλούμενοι τῇ Πυρήνῃ πλησιά- 13 ζοῦσιν, ἐφάπτονται δὲ μικρὰ καὶ τοῦ προσαρκτίου πλευροῦ τῶν Κεμμένων, πολύχρυσόν τε νέμονται γῆν. εἰοίκασι δὲ καὶ δυναστεύσαι ποτε καὶ εὐανδρῆσαι το-
 15 σοῦτον ὥστε σταάσεως ἐμπεσοῦσης ἐξελάσαι πολὺ πλῆθος ἐξ ἑαυτῶν ἐκ τῆς οἰκείας· κοινωνῆσαι δὲ τούτοις καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἔθνῶν· τούτων δ' εἶναι καὶ τοὺς κατασχόντας τὴν Φρυγίαν τὴν ὁμορον τῇ Καππαδοκία καὶ τοῖς Παφλαγόσι· τούτου μὲν οὖν ἔχομεν τε-
 20 κμήριον τοὺς ἔτι καὶ νῦν λεγομένους Τεκτόσαγας. τριῶν γὰρ ὄντων ἔθνῶν, ἐν ἐξ αὐτῶν τὸ περὶ Ἀγκυραν πόλιν Τεκτοσάγων λέγεται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἔστι Τρόκμοι καὶ Τολιστοβῶγιοι· τούτους δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς Κελτικῆς ἀπωκίσθησαν μὴνύει τὸ πρὸς τοὺς Τεκτόσαγας
 25 σύμφυλον, ἐξ ὧν δὲ χωρίων ὠρμήθησαν οὐκ ἔχομεν φράζειν· οὐ γὰρ παρειλήφαμεν οἰκοῦντάς τινας νυνὶ Τρόκμους ἢ Τολιστοβῶγλους [οὔτ'] ἐκτὸς τῶν Ἀλπεων οὔτ' ἐν αὐταῖς οὔτ' ἐντός· εἰκὸς δ' ἐκλελοιπέναι διὰ τὰς ἀθρόας ἀπαναστάσεις, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλων
 30 συμβαίνει πλειόνων· ἐπεὶ καὶ τὸν ἄλλον Βρέννον τὸν ἐπελθόντα ἐπὶ Δελφούς Πραῦσον τινές φασιν· οὐδὲ τοὺς Πραύσους δ' ἔχομεν εἰπεῖν ὅπου γῆς ᾤκησαν

C.188 πρότερον. καὶ τοὺς Τεκτόσαγας δὲ φασὶ μετασχεῖν
 τῆς ἐπὶ Δελφοὺς στρατείας, τοὺς τε θησαυροὺς τοὺς
 εὐρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Καιπίωνος τοῦ στρατη-
 γοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσση τῶν ἐκεῖθεν χρη-
 μάτων μέρος εἶναι φασί, προσθῆναι δὲ τοὺς ἀνθρώ- 5
 πους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀνιερῶντας καὶ ἐξιλα-
 σκομένους τὸν θεόν· προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν
 Καιπίωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχήμασι κατὰστρέφει τὸν
 βίον, ὡς ἱερόσυλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος, δια-
 δόχους δ' ἀπολιπόντα καίδας, ἃς συνέβη καταπορνευ- 10
 θείσας, ὡς εἶρηκε Τιμαγένης, αἰσχυρῶς ἀπολέσθαι. πι-
 θανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ
 εὐρεθέντα ἐν τῇ Τολώσση χρήματα μυρίων πού καὶ
 πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησί, τὰ μὲν ἐν
 σηκοῖς ἀποκείμενα τὰ δ' ἐν λίμναις ἱεραῖς, οὐδεμίαν 15
 κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἄργον χρυσίον καὶ ἄργυρον·
 τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερὸν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους
 ὑπάρχει κενὸν τῶν τοιούτων, σέσυλημένον ὑπὸ τῶν
 Φωκέων κατὰ τὸν ἱερὸν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι ἐλείφθη,
 διανείμασθαι πολλοὺς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς 20
 εἰς τὴν οἰκείαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαντας μετὰ τὴν ἐκ
 Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ'
 ἄλλα μέρη κατὰ διχαστάσιαν. ἀλλ', ὥσπερ ἐκεῖνός τε
 εἶρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολὺχρυσος οὕσα
 καὶ δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς 25
 βίοις πολλαχοῦ ἔσχε θησαυρούς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἰ-
 λῖμαι τὴν ἀσυλίαν παρεῖχον, εἰς ἃς καθίσταν ἄργυ-
 ρου ἢ καὶ χρυσοῦ βάρη. οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες
 τῶν τόπων ἀπέδοντο τὰς λίμνας δημοσίᾳ καὶ τῶν ἀνη-
 σαμένων πολλοὶ μύλους εὗρον σφυρηλάτους ἄργυ- 30

26. post πολλαχοῦ: τῆς Κελτικῆς

ροῦς. ἐν δὲ τῇ Τολωσση καὶ τὸ ἱερὸν ἦν ἅγιον, τιμώ-
μενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιόικων, καὶ τὰ χρήματα
ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο πολλῶν ἀνατιθέντων καὶ μηδε-
νὸς προσάπτεσθαι θαρροῦντος.

- 5 Ἴδρυται δ' ἡ Τολωσσα κατὰ τὸ στενώτατον τοῦ 14
ἰσθμοῦ τοῦ διείγοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Νάρβωνα θα-
λάττης τὸν ὠκεανόν, ὃν φησι Ποσειδάωνιος ἐλάττω
τῶν τρισχιλίων σταδίων. ἄξιον δ' ἀντι πάντων ἐπιση-
μῆνασθαι κάλιον ὅπερ εἰπομεν πρότερον, τὴν ὁμολο-
10 γίαν τῆς χώρας πρὸς τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὴν θάλατ-
ταν τὴν τ' ἐκτὸς ὁμοίως καὶ τὴν ἐντός· εὗροι γὰρ ἄν
τις ἐπιστήσας οὐκ ἐλάχιστον μέρος τοῦθ' ὑπάρχον τῆς
τῶν τόπων ἀρετῆς, λέγω δὲ τὸ τὰς χρείας ἐπιπλέε-
15 καὶ τὰς ὀφειλάς ἀνεῖσθαι κοινάς, μάλιστα δὲ νῦν, C.189
ἤνικα ἄγοντες σχολὴν ἀπὸ τῶν ὄπλων ἐργάζονται τὴν
χώραν ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς βίους κατασκευάζονται πο-
λιτικούς· ὥστε ἐπὶ τῶν τοιούτων κἂν τὸ τῆς προνοίας
ἔργον ἐπιμαρτυρεῖσθαι τις ἂν δοξείεν, οὐχ ὅπως ἐτυ-
20 χεν, ἀλλ' ὡς ἂν μετὰ λογισμοῦ τινος διακειμένων τῶν
τόπων. ὁ μὲν γὰρ Ῥοδανὸς πολὺν τε ἔχει τὸν ἀνάπλουον
καὶ μεγάλους φορτίους καὶ ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας
διὰ τὸ τοὺς ἐμπύκτοντας εἰς αὐτὸν ποταμοὺς ὑπάρχειν
πλωτοὺς καὶ διαδέχεσθαι τὸν φόρτον πλείστον. ὁ δ'
25 Ἄραρ ἐκδέχεται καὶ ὁ Λοῦβις ὁ εἰς τοῦτον ἐμβάλλον,
εἶτα πεζεύεται μέχρι τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ, κἀντεῦθεν
ἤδη καταφέρεται εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ τοὺς Ἀηξοβίους
καὶ Καλέτους, ἐκ δὲ τούτων εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἐλάτ-
των ἢ ἡμερησίου δρόμος ἐστίν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὄξυς καὶ
30 δυσανάπλους ὁ Ῥοδανός, τινὰ τῶν ἐντεῦθεν φορτίων
πεζεύεται μᾶλλον ταῖς ἀρμαμάξαις, ὅσα εἰς Ἀρξέ-
ρους κομίζεται καὶ τὸν Λίγηρα ποταμόν, καίπερ τοῦ

Ῥοδανοῦ καὶ τούτοις πλησιάζοντος ἐκ μέρους· ἀλλ' ἢ ὁδὸς πεδίας οὐσα καὶ οὐ πολλὴ περὶ ὀκτακοσίους σταδίους ἐπάγεται μὴ χηρῆσθαι τῷ ἀνάπλω διὰ τὸ πεξεύεσθαι ῥᾶον· ἐντεῦθεν δ' ὁ Λίγηρ εὐφυνῶς ἐκδέχεται· ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Κεμμένων εἰς τὸν ᾠκεανόν. ἐκ δὲ 5 Νάρβωνος ἀνακλείεται μὲν ἐπὶ μικρὸν τῷ Ἄτακι, πεξεύεται δὲ πλεόν ἐπὶ τὸν Γαρούνα ποταμόν, καὶ τοῦθ' ὅσον ὀκτακοσίων ἢ ἑπτακοσίων σταδίων· ῥεῖ δὲ καὶ ὁ Γαρούνας εἰς τὸν ᾠκεανόν. ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν νεμομένων τὴν Ναρβωνίτιν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς 10 οἱ πρότερον Κέλτας ἀνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἣ καὶ προσλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν διὰ τὸ πλησιόχωρον. 15

2 Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν Ἀκνιτανῶν λεκτέον καὶ τῶν προσωρισμένων αὐτοῖς ἔθνων τετραρεσκαίδεκα Γαλατικῶν τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα κατοικούντων καὶ τοῦ Λίγηρος, ὧν ἕνια ἐπιλαμβάνει καὶ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμίας καὶ τῶν πεδίων τῶν κατὰ τὴν Ναρβωνίτιν. 20 ἀπλῶς γὰρ εἶπεν, οἱ Ἀκνιτανοὶ διαφέρουσι τοῦ Γαλατικοῦ φύλου κατὰ τὰς τῶν σωμάτων κατασκευὰς καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν, εἰκόμασι δὲ μᾶλλον Ἴβηρσιν. ὀρίζονται δὲ τῷ Γαρούνα ποταμῷ ἐντὸς τούτου καὶ τῆς Πυρρήνης οἰκοῦντες. ἔστι δὲ ἔθνη τῶν Ἀκνιτανῶν 25 πλείω μὲν τῶν εἰκοσι, μικρὰ δὲ καὶ ἄδοξα τὰ πολλὰ, [τὰ] μὲν παρωκεαντικὰ τὰ δὲ εἰς τὴν μεσόγαιαν καὶ τὰ ἄκρα τῶν Κεμμένων ὄρων μέχρι Τεκτοσάγων ἀνέ- C.190 χοντα. ἐπειδὴ δὲ μικρὰ μερὶς ἦν ἡ τοσαύτη, προσέθεσαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Λίγηρος. 30 παράλληλοι δὲ πῶς εἰσὲν οἱ ποταμοὶ τῇ Πυρρήνῃ καὶ δύο ποιοῦσι παραλληλόγραμμα πρὸς αὐτὴν χωρία,

ὀριζόμενα κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς τῶ τε ὠκεανῷ καὶ
 τοῖς Κερμένοις ὄρεσι· δίσχιλλων δ' ὁμοῦ τι σταδίων
 ἐστὶν ὁ πλοῦς ἐκατέρων τῶν ποταμῶν. ἐκβάλλει δ' ὁ
 μὲν Γαρούνας τρισὶ ποταμοῖς ἀνέξηθεις εἰς τὸ μεταξὺ
 5 Βιτουρίγων τε τῶν Οἰσκων ἐπικαλουμένων καὶ Σαν-
 τόνων, ἀμφοτέρων Γαλατικῶν ἔθνων· μόνον γὰρ δὴ
 τὸ τῶν Βιτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ἀκκιτανοῖς
 ἀλλόφυλον ἴδρται, καὶ οὐ συντελεῖ αὐτοῖς, ἔχει δὲ ἐμ-
 πόριον Βουρδίγαλα ἐπικείμενον λιμνοθαλάττη τινί,
 10 ἣν ποιουῖσιν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ. ὁ δὲ Λίγηρ με-
 ταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν ἐκβάλλει. πρότερον
 δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπόριον ἐπὶ τούτῳ τῶ ποταμῷ,
 περὶ ἧς εἰρηκε Πολύβιος, μνησθεὶς τῶν ὑπὸ Πυθίου
 μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμι-
 15 ξάντων Σκιπίωνι οὐδεὶς εἶχε λέγειν οὐδὲν μνήμης
 ἄξιον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος περὶ τῆς Βρεττα-
 νικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Νάρβωνος οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶ-
 νος, αἵπερ ἦσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτη, Πυθίας
 δ' ἐθάρορσε τοσαῦτα ψεύσασθαι. τῶν δὲ Σαντόνων
 20 πόλις ἐστὶ Μεδιολάνιον. ἐστὶ δ' ἡ μὲν παρωκεαντικὴ
 τῶν Ἀκκιτανῶν ἀμώδης ἢ πλειστή καὶ λεπτή, κέρχρη
 τρέφουσα, τοῖς δὲ ἄλλοις καρποῖς ἀφορωτέρα. ἐνταῦ-
 θα δ' ἐστὶ καὶ ὁ κόλπος ὁ ποιῶν τὸν ἰσθμὸν πρὸς τὸν
 ἐν τῇ Ναρβωνίτιδι παραλίῳ Γαλατικὸν κόλπον, ὁμώ-
 25 νυμος ἐκείνῳ καὶ αὐτός. ἔχουσι δὲ Τύρβελλοι τὸν κόλ-
 πον, παρ' οἷς ἐστὶ τὰ χρυσεῖα σκουδαιότατα πάντων·
 ἐν γὰρ βόθροις ὄρυχθεῖσιν ἐπὶ μικρὸν εὐρίσκονται καὶ
 χειροπληθεῖς χρυσοῦ κλάκες ἐσθ' ὅτε μικρᾶς ἀποκα-
 θάρσεως δεόμεναι. τὸ δὲ λοιπὸν ψῆγμα ἐστὶ καὶ βῶ-
 30 λοι, καὶ αὐταὶ κατεργασίαν οὐ πολλὴν ἔχουσαι. ἡ δὲ
 μεσόγειος καὶ ὄρεινὴ βελτίω γῆν ἔχει, πρὸς μὲν τῇ Πυ-
 ρήνῃ τῆν τῶν Κωνκενῶν, ὅ ἐστι συνήλυδων, ἐν ἣ πό-

λις Δούγδουνον καὶ τὰ τῶν Ὀνησιῶν θερμὰ κάλλιστα ποτιμωτάτου ὕδατος· καλὴ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀύσκίων.

- 2 Τὰ δὲ μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Ἀίγης ἐθνη τὰ προσκειμένα τοῖς Ἀκυτανοῖς ἐστὶν Ἑλλοὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Ῥοδανοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, Ἕελλάιοι δὲ μετὰ 5 τούτους, οἱ προσωφίοντό ποτε Ἀρσέρνοις, νῦν δὲ τάττονται καθ' ἑαυτούς· εἴτα Ἀρσέρνοι καὶ Δεμοσίκες καὶ Πετροκόριοι· πρὸς δὲ τούτοις Νιτιώβριγες καὶ Καδοῦρκοι καὶ Βιτούριγες οἱ Κοῦβοι καλούμενοι· πρὸς δὲ τῷ ἄκτανῳ Σάντονοί τε καὶ Πίκτονας, οἱ μὲν τῷ 10 Γαρούνα παροικοῦντες, ὡς εἶπομεν, οἱ δὲ τῷ Ἀίγης.
- C.191 Ῥουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβαλεῖς τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι. παρὰ μὲν οὖν τοῖς Πετροκόριοις σιδηρουργεῖα ἐστὶν ἀστεία καὶ τοῖς Κοῦβοις Βιτούριξι, παρὰ δὲ τοῖς Καδοῦρκοις λινουργεῖαι, παρὰ δὲ τοῖς Ῥουτηνοῖς ἀργυ- 15 ρεῖα· ἔχουσι δ' ἀργυρεῖα καὶ οἱ Γαβαλεῖς. δεδῶκασι δὲ Λάτιον Ῥωμαῖοι καὶ τῶν Ἀκυτανῶν τισι, καθάπερ Ἀύσκιοις καὶ Κωνσέναις.
- 3 Ἀρσέρνοι δὲ ἴδρυνται μὲν ἐπὶ τῷ Ἀίγης· μητρό- 20 πηλις δ' αὐτῶν ἐστὶ Νεμωσσὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ κειμένη. φυεῖς δ' οὐτὸς παρὰ Κήναβον, τὸ τῶν Καρνούτων ἐμπόριον κατὰ μέσον πον τὸν πλοῦν συννηκόμενον, ἐκβάλλει πρὸς τὸν ἄκτανόν. τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρότερον Ἀρσέρνοι μέγα τεκμήριον παρέχονται τὸ πολλάκις πολεμῆσαι πρὸς Ῥωμαίους, τότε μὲν μυριάσιν εἰ- 25 κοσι πάλιν δὲ διπλασίαις. τοσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ Ἐερμιγγετόριγος, πρότερον δὲ καὶ εἴκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν Αἰμιλιανόν, καὶ πρὸς Δομίτιον δ' ὡσαύτως Ἀηνόβαρβον. πρὸς μὲν οὖν Καίσαρα περὶ τε Γεργουίαν πόλιν τῶν Ἀρσέρ- 30 νων ἐφ' ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην συνέστησαν οἱ ἀγῶνες, εἰς ἧς ἦν ὁ Ἐερμιγγετορικῆ· καὶ περὶ Ἀλησίαν πό-

λιν Μανδουβλιον, ἔθνη δὲ ἑσθλοῦ τοῖς Ἀρβέρτοις, καὶ
 ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην περιεχομένην δ'
 ὄρεσι καὶ ποταμοῖς θυσίν, ἐν ἧ καὶ ἐάλω ὁ ἡγεμῶν καὶ
 ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε· πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανὸν
 5 κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τ' Ἰσαρὸς καὶ τοῦ Ῥοδανῶ,
 καθ' ἣν καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῶ·
 πρὸς δὲ Δομίτιον κατωτέρω ἐτι κατὰ τὴν συμβολὴν
 τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ Ῥοδανῶ. διέτειναν δὲ τὴν ἀφ-
 χὴν οἱ Ἀρβέρτοι καὶ μέχρι Νάρβωνος καὶ τῶν ὄρων
 10 τῆς Μασσαλιώτιδος, ἐκράτουν δὲ καὶ τῶν μέχρι Πυρή-
 νης ἔθνων καὶ μέχρι ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βιτυῦτου δὲ
 τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομίτιον πολεμήσαν-
 τος ὁ πατὴρ Λουέριος τοσοῦτον πλοῦτῳ λίγεται καὶ
 τρυφῇ διενεγκεῖν, ὥστε ποτὲ ἐπίδειξιν ποιούμενος
 15 τοῖς φίλοις τῆς εὐπορίας ἐπ' ἀπήνης φέρεσθαι διὰ πε-
 δίου, χρυσοῦ νόμισμα καὶ ἀργύρου δεῦρο κάκεισε δια-
 σπείρων, ὥστε συλλέγειν ἐκείνους ἀκολουθοῦντας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀκνιτανὴν μερίδα καὶ τὴν Ναρβ- 3
 ντιν ἢ ἐφεξῆς ἐστὶ μέχρι τοῦ Ῥήνου παντὸς ἀπὸ τοῦ
 20 Αἰγῆρος ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανῶ, καθ' ὃ συνάπτει
 πρὸς τὸ Λούγδουνον ἀπὸ τῆς πηγῆς κατενεχθεὶς ὁ
 Ῥοδανός. ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν ἄνω μέρη τὰ
 πρὸς τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ
 Ῥοδανῶ, μέχρι μέσων σχεδόν τι τῶν πεδίων ὑπὸ τῶ
 25 Λουγδούνῳ τέτακται, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρωκεαντικὰ
 ἐπ' ἄλλῃ τέτακται μερίδι, ἣν ἰδίως Βέλγαις προσνέ-
 μουσιν· ἡμεῖς δὲ κοινότερον τὰ καθ' ἕκαστα δηλώ-
 σομεν.

Αὐτὸ μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον ἐκτισμένον ὑπὸ λό- C.192
 30 φῳ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Ἄραρος τοῦ ποταμοῦ
 καὶ τοῦ Ῥοδανῶ κατέχουσι Ῥωμαῖοι. εὐάνδρσι δὲ μά-
 λιστα τῶν ἄλλων πλὴν Νάρβωνος· καὶ γὰρ ἐμπορίῳ

ἠρῶνται καὶ τὸ νόμισμα χαράττουσιν ἐνταῦθα τό τε
 ἀργυροῦν καὶ τὸ χρυσοῦν οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες.
 τό τε ἱερὸν τὸ ἀναδειχθὲν ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν Γα-
 λατῶν Καίσαρι τῷ Σεβαστῷ πρὸ ταύτης ἴδρυνται τῆς
 πύλεως ἐπὶ τῇ συμβολῇ τῶν ποταμῶν· ἔστι δὲ βωμὸς 5
 ἀξιόλογος ἐπιγραφὴν ἔχων τῶν ἔθνων ἐξήκοντα τὸν
 ἀριθμὸν καὶ εἰκόνες τούτων ἐκάστου μία καὶ ἄλλος
 [ἀνδρῆς] μέγας· προκάθηται δὲ τοῦ ἔθνους τοῦ Σε-
 γοσιανῶν ἡ πόλις αὕτη, κειμένον μεταξὺ τοῦ Ῥοδανοῦ
 καὶ τοῦ Αἰγῆρος· τὰ δ' ἐξῆς ἔθνη τὰ συντείνοντα πρὸς 10
 τὸν Ῥήνον, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Δούβιος ὀρίζεται τὰ δ' ὑπὸ
 τοῦ Ἄραρος. οὗτοι μὲν οὖν, ὡς εἴρηται πρότερον, ἀπὸ
 τῶν Ἄλπεων καὶ αὐτοὶ κατενεχθέντες ἐπειτ' εἰς ἔν θε-
 θρον συμπεσόντες εἰς τὸν Ῥοδανὸν καταφέρονται· ἄλ-
 λος δ' ἐστὶν ὁμοίως ἐν ταῖς Ἄλπεσι τὰς πηγὰς ἔχων, Ση- 15
 κοάνας ὄνομα. ῥεῖ δ' εἰς τὸν ὠκεανὸν παράλληλος τῷ
 Ῥήνῳ διὰ ἔθλους ὁμωνύμου, συνάπτοντος τῷ Ῥήνῳ
 τὰ πρὸς ἕω, τὰ δ' εἰς τὰναντία τῷ Ἄραρι, ὅθεν αἱ κάλ-
 λιστα ταριχεῖαι τῶν ὑείων κρεῶν εἰς τὴν Ῥώμην κα-
 τακομίζονται. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Αἰγῆρος καὶ τοῦ 20
 Ἄραρος οἰκεῖ τὸ τῶν Αἰδούων ἔθνος, πόλιν ἔχον Κα-
 βυλλίνου ἐπὶ τῷ Ἄραρι καὶ φρούριον Βίβρακτα. οἱ δὲ
 Αἰδοῦοι καὶ συγγενεῖς Ῥωμαίων ὀνομάζοντο καὶ πρῶ-
 τοι τῶν ταύτη προσῆλθον πρὸς τὴν φιλίαν καὶ συμμα-
 χίαν. πέραν δὲ τοῦ Ἄραρος οἰκοῦσιν οἱ Σηκοανοί, διά- 25
 φοροι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες καὶ τοῖς
 Αἰδούοις, ὅτι πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις
 κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπε-
 δεῖκνυντό γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοι-
 νωνοῦντες αὐτοῖς ἐποίουν μεγάλους καὶ ἀφιστάμενοι 30
 μικροῦς· πρὸς δὲ τοὺς Αἰδούους καὶ διὰ ταῦτα μὲν,
 ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἐχθρὰν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἕρις τοῦ δι-

εργοντος αὐτούς, ἑκατέρου τοῦ ἔθνους ἰδιον ἀξιού-
τος εἶναι τὸν Ἄραρα καὶ ἑαυτῷ πρόσήκειν τὰ διαγω-
γικὰ τέλη· νυνὶ δ' ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐστὶ.

Τὴν δ' ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ πρῶτοι τῶν ἀπάντων οἰκοῦ- 3
5 σιν Ἑλετήτιοι, παρ' οἷς εἰσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ
ἐν τῷ Ἀδούλα ὄρει. τοῦτο δ' ἐστὶ μέρος τῶν Ἄλπειων,
ὄθεν καὶ ὁ Ἀδούας εἰς τάναντία μέρη φεῖ τὰ πρὸς τὴν
ἐντὸς Κελτικὴν καὶ πληροὶ τὴν Λάριον λίμνην, πρὸς
ἣ ἔκτισται τὸ Κῶμον, εἰτ' ἐνθένδε εἰς τὸν Πάδον συμ-
10 βάλλει, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. καὶ ὁ Ῥήνος δὲ εἰς
ἔλη μεγάλα καὶ λίμνην ἀναχέεται μεγάλην, ἣς ἐφά- C.193
πτονται καὶ Ῥαιτοὶ καὶ Σινδολικοὶ τῶν Ἄλπειων τινὲς
καὶ τῶν ὑπεραλπειῶν. φησὶ δὲ τὸ μῆκος αὐτοῦ στα-
δίων ἑξακισχιλίων Ἀσίτιος, οὐκ ἔστι δέ· ἀλλ' ἐπ' ἐν-
15 θείας μὲν τοῦ ἡμίσεος ὀλίγον ἂν ὑπερβάλλοι, τοῖς δὲ
σκολιῶμασι καὶ χίλιοι προστεθέντες ἱκανῶς ἂν ἔχοιεν·
καὶ γὰρ ὀξύς ἐστι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δυσγεφύρωτος καὶ
διὰ πεδίων ὑπιος φέρεται τὸ λοιπὸν καταβάς ἀπὸ
τῶν ὄρων· πῶς οὖν οἷόν τε μένειν ὄξυν καὶ βίαιον, εἰ
20 τῷ ὑπτιασμῷ προσδοίημεν καὶ σκολιότητος πολλὰς καὶ
μακράς; φησὶ δὲ καὶ δίστομον εἶναι μεμψάμενος τοὺς
πλείω λέγοντας· ἐγκυκλοῦνται μὲν δὴ τινα χώραν ταῖς
σκολιότησι καὶ οὗτος καὶ ὁ Σηκοάνας, οὐ τοσαύτην
[δέ]. ἀμφότεροι δὲ φέουσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ἀπὸ τῶν
26 νοτίων μερῶν· πρόκειται δ' αὐτῶν ἡ Βρεττανικὴ, τοῦ
μὲν Ῥήνου καὶ ἐγγύθεν ὥστε καθοραῖσθαι τὸ Κάντιον,
ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐφ' ὅσον ἄκρον τῆς νήσου, τοῦ δὲ Σηκοάνα
μικρὸν ἀπωτέρω· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνε-
στήσατο Καῖσαρ ὁ θεὸς πλέων εἰς τὴν Βρεττανικὴν.
30 τοῦ δὲ Σηκοάνα τὸ πλεόμενον ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Ἄραρος
δεχομένων τὰ φορτία μικρῷ πλέον ἐστὶν ἢ τὸ τοῦ Λίγη-
ρος καὶ τὸ τοῦ Γαρούνα· τὸ δὲ ἀπὸ Λουγδούνου μέχρι

τοῦ Σηκοάνα χιλίων σταδίων ἔστιν, ἔλαττον δ' ἢ δι-
 πλάσιον τούτου [τὸ] ἀπὸ τῶν εἰσβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 μέχρι Λουγδούνου. φασὶ δὲ καὶ πολυχρύσους τοὺς
 Ἑλεθητίους, μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληστείαν τραπέ- 5
 σθαι τὰς τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆ-
 ναι δ' αὐτῶν τὰ δύο φύλα τριῶν ὄντων κατὰ στρα-
 τείας. ὁμοῦ δ' ἐκ τῶν λοιπῶν τὸ τῶν ἐπιγόνων πλη-
 θος ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν πόλεμος, ἐν
 ᾧ περὶ τετταράκοντα μυριάδες σωματίων διεφθάρη-
 σαν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώξασθαι μεθῆκεν εἰς ὀκτακισχι- 10
 λίους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς ὁμόφοις οὖσιν ἐρημον
 τὴν χώραν ἀφῆ.

- 4 Μετὰ δὲ τοὺς Ἑλεθητίους Σηκοανοὶ καὶ Μεδιο-
 ματρικοὶ κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον, ἐν οἷς ἴδρυται Γερμα-
 νικὸν ἔθνος περαιωθὲν ἐκ τῆς οἰκειᾶς Τριβόκχοι. ἐν δὲ 15
 τοῖς Σηκοανοῖς ἔστι τὸ ὄρος ὁ Ἰουράσιος, διορίζει δ'
 Ἑλεθητίους καὶ Σηκοανούς. ὑπὲρ οὖν τῶν Ἑλεθητίων
 καὶ τῶν Σηκοανῶν Αἰδονοὶ καὶ Αἰγγονες οἰκοῦσι πρὸς
 δύσιν, ὑπὲρ δὲ τῶν Μεδιοματρικῶν Λεῦκοι καὶ τῶν
 Αἰγγόνων τι μέρος. τὰ δὲ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Αἰγῆρος 20
 καὶ τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ τὰ πέραν τοῦ Ῥοδανοῦ τε
 καὶ τοῦ Ἀραρος παρᾶκειται πρὸς ἄρκτον τοῖς τε Ἀλλό-
 βριξι καὶ τοῖς περὶ τὸ Λούγδουνον· τούτων δ' ἐπιφα-
 νίστατόν ἐστι τὸ τῶν Ἀρεέρνων καὶ τὸ τῶν Καρνού-
 των, δι' ὧν ἀμφοῖν ἐνεχθεῖς ὁ Αἰγῆρ εἰς τὸν ὠκεανὸν 25
 ἔξεισι. διάγραμμα δ' ἔστιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἀπὸ τῶν
 ποταμῶν τῆς Κελτικῆς εἰκοσι καὶ τριακόςιοι στάδιοι.
 C.194 ὑπὸ γὰρ τὴν ἄμπατιν ἀφ' ἐσπέρας ἀναχθέντες τῇ ὕστε-
 ραίᾳ περὶ ὀγδόην ἄραν καταίρουσιν εἰς τὴν νῆσον.
 μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους παροι- 30

7. post λοιπῶν: τόπων

κοῦσι τὸν Ῥήνον Τρηίροι, καθ' οὓς πεποιήται τὸ
 ξεῦγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυκτὶ τῶν στρατηγούντων
 τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. πέραν δὲ ᾤκουν Οὐβιοί
 κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, οὓς μετήγαγεν Ἀγρίππας
 5 ἐκόντας εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου. Τρηίροις δὲ συνε-
 χεῖς Νέρσιοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευταῖοι
 δὲ Μενάκιοι πλησίον τῶν ἐκβολῶν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ δρυμοὺς οὐχ ὑψηλῆς ἀλλὰ
 πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους. κατὰ τούτους δ' ἴδρυν-
 10 ται Σούγαμβροὶ Γερμανοί. πάσης δ' ὑπέκεινται τῆς
 ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμα-
 νοὶ καὶ δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων,
 ὑφ' ὧν οἱ ἐξελαυνόμενοι κατέφειγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ
 Ῥήνου νυκτὶ· καὶ ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους τόπους δυνα-
 15 στεύουσι καὶ διαδέχονται τὰ ζώπυρα τοῦ πολέμου τῶν
 πρώτων ἀεὶ καταλυομένων.

Τῶν δὲ Τρηείρων καὶ Νερσίων Σένονες καὶ Ῥή- 5
 μοὶ πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦσιν, ἐτι δ' Ἀτρεβάτιοι καὶ
 Ἐβούρωνες· τοῖς Μενάκιοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ
 20 θαλάττῃ Μορίνοι καὶ Βελλοάκιοι καὶ Ἀμβιανοὶ καὶ
 Σουεσσίωνες καὶ Κάλετοι μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ση-
 κοάνα ποταμοῦ. ἐμφορῆς δ' ἐστὶ τῇ τῶν Μενάκίων
 ἢ τε τῶν Μορίνων καὶ ἢ τῶν Ἀτρεβατίων καὶ Ἐβουρώ-
 νων· ὕλη γάρ ἐστιν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων πολλὴ μὲν.
 25 οὐ τοσαύτη δὲ ὄσσην οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασιν, τετρακισ-
 χιλίων σταδίων, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἀρδουένναν· κατὰ
 δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν θά-
 μνων λίγους βατώδεις οὐσας ἀπέφραττον τὰς παρό-
 30 δους. ἐστὶ δ' ὄπου καὶ σκόλοπας κατέκτητον, αὐτοὶ δὲ
 κατέδυνον εἰς τὰ βάθη πανοίκιοι, νησίδια ἔχοντες ἐν
 τοῖς ἔλεσι· ἐν μὲν οὖν τῆς ἐπομβρῆσις ἀσφαλεῖς τὰς
 καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς ἀύχμοις ἠλίσκοντο ῥαδίως.

νυν δ' ἅπαντες οἱ ἐντὸς Ῥήνου καθ' ἡσυχίαν ὄντες ὑπακούουσι Ῥωμαίων. περὶ δὲ τὸν Σηκοῦναν ποταμόν εἰσι καὶ οἱ Παρίσιοι, νῆσον ἔχοντες ἐν τῷ ποταμῷ καὶ πόλιν Δουκοτοκίαν, καὶ Μέλδοι καὶ Ληξόσιοι, παρωκεανῖται οὗτοι. ἀξιολογώτατον δ' ἐστὶν ἔθνος τῶν 5 ταύτη Ῥῆμοι, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν Δουρικορτόρα μάλιστα συνοικεῖται καὶ δέχεται τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας.

Α Μετὰ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἐστὶν ἔθνη τῶν παρωκεανιτῶν, ὧν' ἑνέτοι μὲν εἰσιν οἱ ναυ- 10 μαχήσαντες πρὸς Καίσαρα· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρεττανικὴν πλοῦν χρώμενοι τῷ ἔμπορῳ. κατεναυμάχησε δὲ φράδιως, οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν C.195 γὰρ παχέα τὰ ξύλα) ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν κατέσπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἱστία δορυδρεπάνοις· ἦν γὰρ 15 σκύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων· ἀλύσεις δ' ἔτινον ἀπὲρ κάλων. πλατύπυγα δὲ ποιοῦσι καὶ ὑψίπρῳμα καὶ ὑπόπρωρα διὰ τὰς ἀμπώτεϊς, δρυϊνῆς ὕλης ἧς ἔστιν εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ' ἀραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα 20 δὲ βρῦοις διανάπτουσι τοῦ μὴ κατὰ τὰς νεωλκίας κενυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην, τοῦ μὲν βρῦου νοτιωτέρου ὄντος τῇ φύσει, τῆς δὲ δρυὸς ξηρᾶς καὶ ἀλιποῦς. τούτους οἶμαι τοὺς ἑνετέους οἰκιστὰς εἶναι τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν· καὶ γὰρ οἱ ἄλλοι πάντες σχεδόν 25 τι οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Κελτοὶ μετανέστησαν ἐκ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων γῆς, καθάπερ καὶ οἱ Βόιοι καὶ Σένονες· διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν Παφλαγόνας φασὶν αὐτούς· λέγω δ' οὐκ ἰσχυρίζομενος· ἀρκεῖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων τὸ εἶκός. Ὀσίσιμοι δ' εἰσὶν, οὓς [Ῥω]τιμίους 30 ἠνομάζει Πυθίας, ἐπὶ τινος προπεπτικῆς ἰκανῶς ἄκρας εἰς τὸν ἄρκτανὸν οἰκοῦντες, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ

ἐφ' ὅσον ἐκείνός φησι καὶ οἱ πιστεύσαντες ἐκείνῳ. τῶν δὲ μεταξὺ ἔθνων τοῦ τε Σηκοάνα καὶ τοῦ Δίγηρος οἱ μὲν τοῖς Σηκοανοῖς οἱ δὲ τοῖς Ἀρσέρουοις ὁμοροῦσι.

Τὸ δὲ σύμπαν φύλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γα- 2
 5 λατικὸν καλοῦσιν, ἀρειμάνιον ἔστι καὶ θυμακόν τε καὶ
 ταχὺ πρὸς μάχην, ἄλλως δὲ ἀπλοῦν καὶ οὐ κακότηδες.
 διὰ δὲ τοῦτο ἐρεθισθέντες μὲν ἀθροοὶ συνίασι πρὸς
 τοὺς ἀγῶνας καὶ φανερῶς καὶ οὐ μετὰ περισκέψεως,
 ὥστε καὶ εὐμεταχειρίστοι γίνονται τοῖς καταστρατη-
 10 γεῖν ἐθέλουσι· καὶ γὰρ ὅτε βούλεται καὶ ὅπου καὶ
 ἀφ' ἧς ἐτυχε προφάσεως παροξύνας τις αὐτοὺς ἐτοι-
 μους ἔσχε πρὸς τὸν κίνδυνον, πλὴν βίας καὶ τόλ-
 μης οὐδὲν ἔχοντας τὸ συναγωνιζόμενον. παραπει-
 σθέντες δὲ εὐμαρῶς ἐνδιδόασιν πρὸς τὸ χρήσιμον,
 15 ὥστε καὶ παιδείας ἄπτεσθαι καὶ λόγων. τῆς δὲ βίας
 τὸ μὲν ἐκ τῶν σωμάτων ἔστι μεγάλων ὄντων, τὸ δ'
 ἐκ τοῦ πλήθους· συνίασι δὲ κατὰ πλήθος ῥαδίως
 διὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ αὐθέκαστον, συναγανακτοῦντων
 τοῖς ἀδικεῖσθαι δοκοῦσιν ἀεὶ τῶν πλησίον. νυνὶ μὲν
 20 οὖν ἐν εἰρήνῃ πάντες εἰσὶ δεδουλωμένοι καὶ ζῶντες
 κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἐλόντων αὐτοὺς Ῥωμαίων,
 ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τοῦτο λαμβάνομεν περὶ
 αὐτῶν καὶ τῶν μέχρι νῦν συμμερόντων παρὰ τοῖς
 Γερμανοῖς νομίμων. καὶ γὰρ τῇ φύσει καὶ τοῖς πολι- C.196
 25 τεύμασιν ἐμφερεῖς εἰσὶ καὶ συγγενεῖς ἀλλήλοις οὗτοι,
 ὁμορόν τε οἰκοῦσιν χώραν διοριζομένην τῷ Ῥήνῳ πο-
 ταμῶ καὶ παραπλήσια ἔχουσιν τὰ πλεῖστα. ἀρκτικω-
 τέρα δ' ἔστιν ἡ Γερμανία, κρινομένων τῶν τε νοτίων
 μερῶν πρὸς τὰ νότια καὶ τῶν ἀρκτικῶν πρὸς τὰ ἀρ-
 30 κτικά. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς μεταναστάσεις αὐτῶν ῥα-
 δίως ὑπάρχειν συμβαίνει, φερομένων ἀγεληδὸν καὶ
 πανστρατιᾶ, μᾶλλον δὲ καὶ πανοικίῳν ἑξαίροντων,

διαν ὑπ' ἄλλων ἐκβάλλονται κρείττωνων. οἱ τε Ῥωμαῖοι πολὺ ᾤον τούτους ἐχειρώσαντο ἢ τοὺς Ἰβηρας· καὶ γὰρ ἤρξαντο πρότερον καὶ ἐπαύσαντο ὕστερον ἐκείνοις πολεμοῦντες, τούτους δ' ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πάντας κατέλυσαν, τοὺς ἀνὰ μέσον Ῥήνου καὶ τῶν 5 Πυρρηναίων ὄρων σύμπαντας. ἀθρόοι γὰρ καὶ κατὰ πλῆθος ἐμπέκοντες ἀθρόοι κατελύοντο, οἱ δ' ἐταμίευσον καὶ κατεκερμάτιζον τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοτε ἄλλοι καὶ κατ' ἄλλα μέρη ληστροικῶς πολεμοῦντες. εἰσι μὲν οὖν μαχηταὶ πάντες τῇ φύσει, κρείττους δ' ἱππῶται 10 ἢ πεζοί, καὶ ἔστι Ῥωμαίοις τῆς ἱππέας ἀρίστη παρὰ τούτων. ἀεὶ δὲ οἱ προσβορρότεροι καὶ παρωκεανῆται μαχιμώτεροι.

- 3 Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασίν, εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους, τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ 15 τοῦ Αἰγῆρος παροικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἐφοδον, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. αὐτῶν δὲ τῶν Βελγῶν Βελλοάκους ἀρίστους φασί, μετὰ δὲ τούτους Σουεσσίωνας. τῆς δὲ κολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας 20 ἐξετάζεσθαι φασὶ τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμένων φέρειν ὄπλα. εἰρηται δὲ καὶ τὸ τῶν Ἑλλητικῶν πλῆθος καὶ τὸ τῶν Ἀρσέρων καὶ τὸ τῶν συμμάχων, ἔξ ὧν ἡ πολυανθρωπία φαίνεται καὶ ὅπερ εἶπον ἡ τῶν γυναικῶν ἀρετὴ πρὸς τὸ τέκτειν καὶ ἐκτρέφειν τοὺς 25 παῖδας. σαγηφοροῦσι δὲ καὶ κομοτροφοῦσι καὶ ἀναξυρίσι χρωῶνται περιτεταμέναις, ἀντὶ δὲ χιτῶνων σχιστοὺς χειριδατοὺς φέρουσι μέχρι αἰδοίων καὶ γλυοτῶν. ἡ δ' ἐρέα τραχεῖα μὲν ἀκρόμαλλος δέ, ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς σάγους ἐξυφαίνουσιν οὓς λαίνας καλοῦσιν· οἱ μέντοι Ῥωμαῖοι καὶ ἐν τοῖς προσβορροτάτοις 30 ὑποδιφθέρους τρέφουσι ποίμνας ἰκανῶς ἀστειάς ἐρέας.

ὀπλισμὸς δὲ σύμμετρος τοῖς τῶν σωμάτων μεγέθεσι,
 μάχαιρα μακρὰ παρηρητημένη παρὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν,
 καὶ θυρὸς μακρὸς καὶ λόγχαι κατὰ λόγον καὶ μάδαρις,
 πάλτου τι εἶδος. χρωῖνται δὲ καὶ τόξοις ἐνιοὶ καὶ σφεν-
 5 θόνας· ἔστι δὲ τι καὶ γρόσφω ἑοικὸς ξύλον, ἐκ χειρὸς
 οὐκ ἐξ ἀγκύλης ἀφιέμενον, τηλεβολώτερον καὶ βέλους, C.197
 ᾧ μάλιστα καὶ πρὸς τὰς τῶν ὀρνέων χρωῖνται θήρας.
 χαμεινοῦσι δὲ καὶ μέχρι νῦν οἱ πολλοὶ καὶ καθεζόμε-
 νοὶ δειπνοῦσιν ἐν στιβάσι. τροφή δὲ πλείστη μετὰ γά-
 10 λακτος καὶ κρεῶν παντοίων, μάλιστα δὲ τῶν ὑέων
 καὶ νέων καὶ ἀλιστῶν. αἱ δ' ὕες καὶ ἀγραυλοῦσιν ὕψει
 τε καὶ ἀλκῇ καὶ τάχει διαφέρουσai· κίνδυνος γοῦν
 ἔστι τῷ ἀήθει προσίοντι, ὡσαύτως καὶ λύκῳ. τοὺς δ'
 οἴκους ἐκ σανίδων καὶ γέροντων ἔχουσι μεγάλους θολο-
 15 εἶδεις, ὄροφον πολὺν ἐπιβάλλοντες. οὕτως δ' ἔστι δα-
 ψιλῇ καὶ τὰ ποιμνία καὶ τὰ ὑοφόρβια ὥστε τῶν σάγων
 καὶ τῆς ταριχείας ἀφθονίαν μὴ τῇ Ῥώμῃ χορηγεῖσθαι
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας.
 ἀριστοκρατικαὶ δ' ἦσαν αἱ πλείους τῶν πολιτειῶν· ἕνα
 20 δ' ἡγεμόνα ἤροῦντο κατ' ἐνιαυτὸν τὸ παλαιόν, ὡς δ'
 αὐτῶς εἰς πόλεμον εἰς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπεδείκνυτο
 στρατηγός· νυνὶ δὲ προσέχουσι τοῖς τῶν Ῥωμαίων
 προστάγμασι τὸ πλεόν. ἴδιον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις
 συμβαίνειν· εἰάν γάρ τις θορυβῆ τὸν λέγοντα καὶ ὑπο-
 25 κρούσῃ, προσιῶν ὁ ὑπηρέτης ἐσπασμένος τὸ ξίφος κε-
 λεύει σιγαῖν μετ' ἀπειλῆς, μὴ παυομένου δέ, καὶ δεύ-
 τερον καὶ τρίτον ποιεῖ τὸ αὐτό, τελευταῖον δὲ ἀφαιρεῖ
 τοῦ σάγου τοσοῦτον ὅσον ἄχρηστον ποιῆσαι τὸ λοιπόν.
 τὸ δὲ περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, τὸ διηλλά-
 30 χθαι τὰ ἔργα ὑπεναντίως τοῖς παρ' ἡμῖν, κοινὸν καὶ
 πρὸς ἄλλους συγνοὺς τῶν βαρβάρων ἔστι.

Παρὰ πᾶσι δ' ὡς ἐπίπαν τρία φῦλα τῶν τιμωμέ- 4

νῶν διαφερόντως ἐστὶ, βάρδοι τε καὶ ἑάτεις καὶ θρυῖ-
 δαι· βάρδοι μὲν ὑμνηταὶ καὶ ποιηταί, ἑάτεις δὲ ἱερο-
 ποιοὶ καὶ φυσιολόγοι, θρυῖδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ
 καὶ τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν ἀσκούσι· δικαιοτάτοι δὲ
 νομίζονται καὶ διὰ τοῦτο πιστεύονται τὰς τε ἰδιωτικὰς 5
 κρίσεις καὶ τὰς κοινὰς, ὥστε καὶ πολέμους διήτων πρό-
 τερον καὶ παρατάττεσθαι μέλλοντας ἔπαινον, τὰς δὲ
 φονικὰς δίκας μάλιστα πούτοις ἐπετέτραπτο δικάζειν.
 ὅταν τε φορὰ τούτων ἢ, φορὰν καὶ τῆς χώρας νο-
 μίζουσιν ὑπάρχειν. ἀφθάρτους δὲ λέγουσι καὶ οὗτοι 10
 καὶ [οἱ] ἄλλοι τὰς ψυχὰς καὶ τὸν κόσμον, ἐπικρατήσειν
 δὲ ποτε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ.

- 5 Τῶ δ' ἀπλῶ καὶ θυμικῶ πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ
 ἀλαζονικὸν πρόσεστι καὶ τὸ φιλόκοσμον· χρυσοφο-
 ροῦσί τε γάρ, περὶ μὲν τοῖς τραχήλοις στρεπτὰ ἔχοντες 15
 περὶ δὲ τοῖς βραχίοσι καὶ τοῖς καρποῖς ψέλια, καὶ τὰς
 ἐσθῆτας βαπτὰς φοροῦσι καὶ χρυσοπάστους οἱ ἐν ἀξιώ-
 ματι. ὑπὸ τῆς τοιαύτης δὲ κουφότητος ἀφόρητοι μὲν
 νικῶντες, ἐκπλαγεῖς δ' ἠττηθέντες ὀρῶνται. πρόσεστι
 δὲ τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ ἔκφυλον, ὃ τοῖς 20
 προσβόροισι ἔθνεσι παρακολουθεῖ πλεῖστον, τὸ ἀπὸ
 C.198 τῆς μάχης ἀπιόντας τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἐξά-
 πτειν ἐκ τῶν ἀνθένων τῶν ἵππων, κομίσαντας δὲ προσ-
 πατταλεύειν τοῖς προπυλαίοις. φησὶ γοῦν Ποσειδώνιος
 αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην τὴν θέαν πολλαχοῦ, καὶ τὸ μὲν 25
 πρῶτον ἀηθίζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πρῶτος διὰ
 τὴν συνήθειαν. τὰς δὲ τῶν ἐνδόξων κεφαλὰς κεδροῦν-
 τες ἐπεδείκνυον τοῖς ξένοις, καὶ οὐδὲ πρὸς ἰσοστάσιον
 χρυσὸν ἀπολυτροῦν ἤξιουν· καὶ τούτων δ' ἔπαισαν
 αὐτοὺς Ῥωμαῖοι καὶ τῶν κατὰ τὰς θυσίας καὶ μαντείας 30
 ὑπεναντίων τοῖς παρ' ἡμῖν νομίμοις. ἀνθρώπον γὰρ
 κατεσπείσμενον παίσαντες εἰς νῶτον μαχαίρᾳ ἔμαν-

τεύοντο ἐκ τοῦ σφαθασμοῦ. ἔθνον δὲ οὐκ ἄνευ θρη-
 δῶν. καὶ ἄλλα δὲ ἀνθρωποθυσιῶν εἶδη λέγεται· καὶ
 γὰρ κατετόξενόν τινας καὶ ἀνεσταύρουν ἐν τοῖς ἱεροῖς
 καὶ κατασκευάσαντες κολοσσὸν χόρτου καὶ ξύλων, ἐμ-
 5 βαλόντες εἰς τοῦτον βοσκήματα καὶ θηρία παντοῖα καὶ
 ἀνθρώπους, ἄλοκαῖτον.

Ἐν δὲ τῷ ὠκεανῷ φησὶν εἶναι νῆσον μικρὰν οὐ 6
 πᾶν πελαγίαν, προκειμένην τῆς ἐκβολῆς τοῦ Αἰγῆρος
 ποταμοῦ· οἰκῶν δὲ ταύτην τὰς τῶν Σαμνιτῶν γυναι-
 10 κας, Διονύσῃ κατεχομένης καὶ ἰλασκομένης τὸν θεὸν
 τοῦτον τελευταῖς τε καὶ ἄλλαις ἱεροποιαῖς ἐξηλλαγμέ-
 ναις. οὐκ ἐπιβαίνειν δὲ ἄνδρα τῆς νήσου, τὰς δὲ γυναι-
 κας αὐτὰς πλεούσας κοινωνεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ πάλιν
 ἐπανιέναι. ἔθος δ' εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ τὸ ἱερόν
 15 ἀποστεγάζεσθαι καὶ στεγάζεσθαι πάλιν αὐθημερόν
 πρὸ δύσεως, ἐκάστης φορτίον ἐπιφερούσης· ἥς δ' ἂν
 ἐκπέσῃ τὸ φορτίον, διασπᾶσθαι ταύτην ὑπὸ τῶν ἄλ-
 λων· φερούσας δὲ τὰ μέρη περὶ τὸ ἱερόν μετ' εὐασμοῦ
 μὴ παύεσθαι πρότερον, πρὶν παύσωνται τῆς λύτης·
 20 αἰεὶ δὲ συμβαίνειν ὥστε τινὰ ἐμπίπτειν τὴν τοῦτο πει-
 σομένην· τούτου δ' ἔτι μυθωδέστερον εἰρηκεν Ἀρτε-
 μίδωρος τὸ περὶ τοὺς κόρακας συμβαῖνον. λιμένα γάρ
 τινα τῆς παρωκεανίτιδος ἰστορεῖ δύο κοράκων ἐπονο-
 μαζόμενον, φαίνεσθαι δ' ἐν τούτῳ δύο κόρακας τὴν
 25 δεξιὰν πτέρυγα παράλευκον ἔχοντας· τοὺς οὖν περὶ
 τινῶν ἀμφισβητοῦντας, ἀφικομένους δεῦρο ἐφ' ὑψη-
 λοῦ τόπου σανίδα θέντας ἐπιβάλλειν ψαιστὰ, ἐκάτερον
 χωρὶς· τοὺς δ' ὄρνεις ἐπιπτάντας τὰ μὲν ἐσθίειν τὰ δὲ
 σκορπίζειν· οὗ δ' ἂν σκορπισθῇ τὰ ψαιστὰ, ἐκείνον
 30 νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν μυθωδέστερα λέγει, περὶ δὲ τῆς
 Δήμητρος καὶ Κόρης πιστότερα, ὅτι φησὶν εἶναι νῆσον
 πρὸς τῇ Βρεττανικῇ, καθ' ἣν ὅμοια τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ

περὶ τὴν Δῆμητρα καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται· καὶ τοῦτο δὲ τῶν πιστευομένων ἐστίν, ὅτι ἐν τῇ Κελτικῇ φύεται δένδρον ὁμοιον συκῇ, καρπὸν δ' ἐκφέρει πα-
 C.199 ραπλήσιον κιοκράνω κορινθιουραγεί· ἐπιτημηθεὶς δ' οὗτος ἀφήσιν ὁπὸν θανάσιμον πρὸς τὰς ἐπιχρίσεις 5 τῶν βελῶν. καὶ τοῦτο δὲ τῶν θρυλουμένων ἐστίν, ὅτι πάντες Κελτοὶ ἠδόνικοί τε εἰσι καὶ οὐ νομίζεται παρ' αὐτοῖς αἰσχρὸν τὸ τῆς ἀκμῆς ἀφειδεῖν τοὺς νέους. Ἐφορος δὲ ὑπερβάλλουσάν τε τῷ μεγέθει λέγει τὴν Κελτικὴν, ὥστε ἥσπερ νῦν Ἰβηρίας καλοῦμεν ἐκείνοις 10 τὰ πλείστα προσνέμειν μέχρι Γαδείρων, φιλέλληνας τε ἀποφαίνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλὰ ἰδίως λέγει περὶ αὐτῶν οὐκ ἰοικότα τοῖς νῦν. ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο· ἀσκεῖν γὰρ αὐτοὺς μὴ παχεῖς εἶναι μηδὲ προγαστορας, τὸν δ' ὑπερβαλλόμενον τῶν νέων τὸ τῆς ζώνης μέτρον 15 ζημιουῖσθαι. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἄλπεων Κελτικῆς.

§ Ἡ δὲ Βρεττανικὴ τρίγωνος μὲν ἐστὶ τῷ σχήματι, παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελτικῇ, τοῦ μήκους οὐδ' ὑπερβάλλον οὐτ' ἠλλείπον· 20 ἐστὶ γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων ἢ τετρακοσίων σταδίων ἐκάτερον, τὸ τε Κελτικὸν τὸ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου μέχρι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης ἄκρα τὰ κατὰ Ἀκνιτανίαν, καὶ τὸ ἀπὸ Καντίου τοῦ καταντικροῦ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, ἐωθιωπατίου 25 σημείου τῆς Βρεττανικῆς, μέχρι πρὸς τὸ ἐσπέριον ἄκρον τῆς νήσου τὸ κατὰ τὴν Ἀκνιτανίαν καὶ τὴν Πυρρήνην ἀντικείμενον. τοῦτο μὲν δὴ τοῦλάχιστον διάστημα ἀπὸ τῆς Πυρρήνης ἐπὶ τὸν Ῥήνον ἐστίν, ἐπεὶ τὸ μέγιστον εἰρηται ὅτι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων 30 ἐστίν· ἀλλ' εἰκὸς εἶναι τινα σύννευσιν ἐκ τῆς παραλλήλου θέσεως τῷ ποταμῷ πρὸς τὸ ὄρος, ἀμφοτέρωθεν

ἐπιστροφῆς τίνος γινομένης κατὰ τὰς πρὸς τὸν ὠκεανὸν ἐσχατίας.

Τέταρα δ' ἐστὶ διαόματα, οἷς χρῶνται συνήθως 2
ἐπὶ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἠπείρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν
5 τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Σηκοῦνα καὶ τοῦ
Αἰγυροῦ καὶ τοῦ Γαρσούνα. τοῖς δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὸν
Ῥήνον τόπων ἀναγομένοις οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκβο-
λῶν ὁ πλοῦς ἐστίν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορουντῶν τοῖς
Μενασπίοις Μορίων, παρ' οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Ἴτιον, ᾧ
10 ἐχρήσατο ναυστάδμω Καίσαρ ὁ θεός, διαίρων εἰς τὴν
νῆσον· νύκτωρ δ' ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ κατήρε
περὶ τετάρτην ὥραν τριακοσίους καὶ εἴκοσι σταδίους
τοῦ διαύλου τελέσας· κατέλαβε δ' ἐν ἀρούραις τὸν
στεινόν. ἐστὶ δ' ἡ κλειστή τῆς νήσου πεδιάς καὶ κατὰ-
15 θρυμος, πολλὰ δὲ καὶ γασάλοφα τῶν χωρίων ἐστὶ, φέρει
δὲ στεινὸν καὶ βοσκήματα καὶ χρυσόν καὶ ἄργυρον καὶ σί-
δηρον· ταῦτά [τα] δὴ κομίζονται ἐξ αὐτῆς καὶ δέρματα καὶ
ἀνδράποδα καὶ κύνες εὐφύεις πρὸς τὰς κυνηγεσίας· C.200
Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις
20 καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. οἱ δὲ ἄνδρες εὐμηδέστεροι τῶν
Κελτῶν εἰσὶ καὶ ἥσσον ξανθότριχες, χαννότεροι δὲ
τοῖς σώμασι. σημεῖον δὲ τοῦ μεγέθους· ἀντίπαυδας
γὰρ εἶδον ἐν Ῥώμῃ τῶν ὑψηλοτάτων ἐντόθι
ὑπερέχοντας καὶ ἡμιποδίω, φλασσὸν δὲ καὶ τάλλα οὐκ
25 εὐγράμμους τῇ συστάσει. τὰ δ' ἔθη τὰ μὲν ὅμοια τοῖς
Κελτοῖς τὰ δ' ἐπιλουστερα καὶ βαρβαρώτερα, ὥστ'
ἐπίλους γάλακτος εὐποροῦντας μὴ τυροποιεῖν διὰ τὴν
ἀπειρίαν, ἀπειροὺς δ' εἶναι καὶ κηπείας καὶ ἄλλων
γεωργικῶν. δυναστεία δ' εἶσι παρ' αὐτοῖς. πρὸς δὲ
30 τοὺς πολέμους ἀπήναις χρῶνται τὸ πλῆεν, καθάπερ
καὶ τῶν Κελτῶν ἐνιοί. πόλεις δ' αὐτῶν εἰσὶν οἱ θρυ-
μοί· περιφράξαντες γὰρ δένδρεσι καταβεβλημένοις

εὐρυχωρῇ κύκλον ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ καλυβοποιοῦνται καὶ τὰ βοσκήματα κατασταθμεύουσιν οὐ πρὸς πολὺν χρόνον. ἔπομβροὶ δ' εἰσὶν οἱ ἄερες μᾶλλον ἢ νιφετώδεις· ἐν δὲ ταῖς αἰθρίαις ὁμίχλη κατέχει πολὺν χρόνον, ὥστε δι' ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τρεῖς μόνον ἢ τέτταρας ὥρας 5 τὰς περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁρᾶσθαι τὸν ἥλιον. τοῦτο δὲ κἂν τοῖς Μορίνοις συμβαίνει καὶ τοῖς Μαναπίοις καὶ ὅσοι τούτων πλησιόχωροι.

- 3 Δις δὲ διέβη Καίσαρ εἰς τὴν νῆσον ὁ θεός, ἐπα-
 νῆλθε δὲ διὰ ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος οὐδὲ 10
 προελθὼν ἐπὶ πολὺ τῆς νήσου, διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελ-
 τοῖς γενομένας στάσεις τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰ-
 κείων στρατιωτῶν, καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν πλοίων ἀπο-
 λέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον αὔξησιν λαβουσῶν τῶν
 ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων. δύο μέντοι ἢ τρεῖς 15
 νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρεττανούς, καίπερ δύο τάγματα
 μόνον περαιώσας τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπήγαγεν ὄμηρά
 τε καὶ ἀνδράποδα καὶ τῆς ἄλλης λείας πληθός. νυνὶ
 μέντοι τῶν δυναστῶν τινες τῶν αὐτόθι πρᾶσβεύεσσι
 καὶ θεραπεύειαις κατασκευασάμενοι τὴν πρὸς Καίσαρα 20
 τὸν Σεβαστὸν φιλίαν, ἀναθήματά τε ἀνέθηκαν ἐν τῷ
 Κακετωλίῳ καὶ οἰκίαν σχεδὸν τι παρεσκευάσαν τοῖς
 Ῥωμαίοις ὅλην τὴν νῆσον· τέλη τε οὐπὼς ὑπομένουσι
 βαρέα τῶν τε εἰσαγομένων εἰς τὴν Κελτικὴν ἐκείθεν
 καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐνθένδε (ταῦτα δ' ἐστὶν ἑλεφάν- 25
 τινὰ ψάλια καὶ περιανυχένια καὶ λυγγούρια καὶ ὑαλᾶ
 σκεύη καὶ ἄλλος ῥῶπος τοιοῦτος), ὥστε μηδὲν δεῖν
 φρουρᾶς τῆς νήσου· τοῦλάχιστον μὲν γὰρ ἐνὸς τάγ-
 ματος χεῖροι ἂν καὶ ἰκπικκοῦ τινος, ὥστε καὶ φόρους
 ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν, εἰς ἴσον δὲ καθίσταται ἂν τὸ 30
 C.201 ἀνάλωμα τῇ στρατιᾷ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν·
 ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομέ-

νων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντῶν τινὰς βίας ἐπα-
γομένης.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι περὶ τὴν Βρεττανικὴν νῆσοι 4
μικραὶ· μεγάλη δ' ἡ Ἰάσην πρὸς ἄρκτον αὐτῇ παρα-
5 βεβλημένη, προμήκης μᾶλλον [ἢ] πλάτος ἔχουσα. περὶ
ἧς οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφὲς πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι
τῶν Βρεττανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν,
ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τοὺς τε κατέ-
ρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι καὶ
10 φανερώς μίσγεσθαι ταῖς τε ἄλλαις γυναιξὶ καὶ μητράσι
καὶ ἀδελφαῖς, καὶ ταῦτα δ' οὕτω λέγομεν ὡς οὐκ ἔχον-
τες ἀξιοπίστους μάρτυρας· καίτοι τό γε τῆς ἀνθρωπο-
φαγίας καὶ Σκυθικὸν εἶναι λέγεται, καὶ ἐν ἀνάγκαις
πολιορκητικαῖς καὶ Κελτοὶ καὶ Ἰβήρες καὶ ἄλλοι πλεί-
15 οὺς ποιῆσαι τοῦτο λέγονται.

Περὶ δὲ τῆς Θούλης ἔτι μᾶλλον ἀσαφὴς ἡ ἱστορία 5
διὰ τὸν ἐκτοπισμόν· ταύτην γὰρ τῶν ὀνομαζομένων
ἀρκτικωτάτην τιθέασιν· ἃ δ' εἰρήκε Πυθίας περὶ τε
ταύτης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτη τόπων ὅτι μὲν πέ-
20 πλασται, φανερόν ἐκ τῶν γνωριζομένων χωρίων· κα-
τέψυσται γὰρ αὐτῶν τὰ πλεῖστα, ὥσπερ καὶ πρότερον
εἰρηται, ὥστε δηλὸς ἐστὶν ἐψευσμένος μᾶλλον περὶ
τῶν ἐκτετοπισμένων. πρὸς μέντοι τὰ οὐράνια καὶ τὴν
μαθηματικὴν θεωρίαν ἱκανῶς δόξει κεχερῆσθαι τοῖς
25 πράγμασι . . . τοῖς τῇ κατεψυγμένῃ ζώνῃ πλησιάζουσι
τὸ τῶν καρπῶν εἶναι τῶν ἡμέρων καὶ ζῶων τῶν μὲν
ἀφορίαν παντελῆ τῶν δὲ σπάνιν, κέγχρω δὲ καὶ
ἀγρίοις λαχάνοις καὶ καρποῖς καὶ ῥίζαις τρέφεσθαι·
παρ' οἷς δὲ σίτος καὶ μέλι γίννεται, καὶ τὸ πόμα ἐντεῦ-
30 θεν ἔχειν· τὸν δὲ σίτον, ἐπειδὴ τοὺς ἥλιους οὐκ ἔχουσι
καθαροὺς, ἐν οἴκοις μεγάλοις κόπτουσι, συγκομισθέν-

των δεῦρο τῶν σταχῶν· αἱ γὰρ ἄλλαι ἔχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνήλιον καὶ τοὺς ὄμβρους.

6 Μετὰ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων Κελτικὴν καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τὴν χώραν ταύτην περὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων λεκτέον καὶ τῶν κατοικούντων αὐτάς, ἔπειτα 5 περὶ τῆς συμπάσης Ἰταλίας, φυλάττουσιν ἐν τῇ γραφῇ τὴν αὐτὴν τάξιν ἢ περὶ δίδωσιν ἢ τῆς χώρας φύσεως. ἔρχονται μὲν οὖν αἱ Ἑλλήσεις οὐκ ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, ὡς εἰρηκάσι τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων ἀφ' ὧν περὶ καὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη κατὰ Γένουαν ἐπέ- 10 ριον Λιγύων καὶ τὰ καλούμενα Σαβᾶτων ἄδα, ὅπερ C. 202 ἐστὶ τενάγη· τὸ μὲν γὰρ Ἀπέννινον ἐπὶ Γενούας, αἱ δὲ Ἑλλήσεις ἀπὸ τῶν Σαβᾶτων ἔχουσι τὴν ἀρχὴν· στάδιοι δ' εἰς μετὰξὺ Γενούας καὶ Σαβᾶτων διακόσιοι πρὸς τοὺς ἑξήκοντα· μετὰ δὲ τριακοσίους πρὸς τοὺς 15 ἑβδομήκοντα Ἀλβίγγανόν ἐστι πόλις, οἱ δ' ἐνοικοῦντες Λίγυες Ἰγγαυνοὶ καλοῦνται· ἐπιτεῦθεν δ' εἰς Μονοίκου λιμένα τετρακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τῷ μετὰξὺ πόλις εὐμεγέθης Ἑλλίον Ἰντεμέλιον καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰντεμέλιοι. καὶ δὴ καὶ σημεῖον τίθεται 20 τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Σαβᾶτων εἶναι ταῖς Ἑλλήσεις ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων· τὰ γὰρ Ἑλλήσεις καλεῖσθαι πρότερον Ἑλλία, καθάπερ καὶ Ἑλλεῖα. καὶ γὰρ τῶν ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς Ἰάποσιν ὄρος ὑψηλὸν συνάπτει πρὸς τὴν Ὀμβρὴ καὶ ταῖς Ἑλλήσεις Ἑλλίον λέγεσθαι, ὡς ἐν μέχρι 25 δεῦρο τῶν Ἑλλήνων ἐπιτεταμένον.

2 Τῶν οὖν Λιγύων τῶν μὲν ὄντων Ἰγγαύων τῶν δὲ Ἰντεμέλιων, εἰκότως ταῖς ἐποικίας αὐτῶν ἐκ τῆ θαλάττης τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Ἑλλίον Ἰντεμέλιον οἶον Ἑλλίον, τὴν δὲ ἐπιτεταμένως μάλλον Ἀλβίγγανον. 30 Ἰβόλυβιος δὲ προστίθησι τοῖς δυοῖν φύλοις τῶν Λιγύων τοῖς λεχθεῖσι τὸ τε τῶν Ὀξυβίων καὶ τὸ τῶν Δεκιητῶν.

ὅλως δὲ ἡ παραλία αὕτη πᾶσα μέχρι Τυρρηνίας ἐκ
 Μονοίκου λιμένος προσεχῆς τέ ἐστι καὶ ἀλίμενος πλὴν
 βραχέων ὄρμων καὶ ἀγκυροβολίων. ὑπέρκεινται δὲ οἱ
 τῶν ὄρων ἐξαισίιοι κρημνοὶ στεγνὴν ἀπολείποντες πρὸς
 5 θαλάττην πάροδον. κατοικοῦσι δὲ Δίγυες ζῶντες ἀπὸ
 θρεμμάτων τὸ πλεόν καὶ γάλακτος καὶ κριδίνου πό-
 ματος, νεμόμενοι τὰ τε πρὸς θαλάττην χωρία καὶ τὸ
 πλεόν τὰ ὄρη. ἔχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα παμπόλλην
 ναυπηγήσιμον καὶ μεγαλόδενδρον, ὥστ' ἐνίων τοῦ πᾶ-
 10 χους τὴν διάμετρον ὀκτώ ποδῶν εὐρίσκεσθαι· πολλὰ
 δὲ καὶ τῆ ποιικιλίᾳ τῶν θυτῶν οὐκ ἔστι χεῖρω πρὸς τὰς
 τραπελοποιίας. ταῦτά τε δὴ κατάγουσιν εἰς τὸ ἐμπό-
 ριον τὴν Γένουαν καὶ θρέμματα καὶ δέσματα καὶ μέλι,
 ἀντιφορτίζονται δὲ ἔλαιον καὶ οἶνον τὸν ἐκ τῆς Ἰτα-
 15 λίας· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ὀλίγος ἐστί, πιττίτης αὐστηρός.
 ἐντεῦθεν δὲ εἶναι οἱ γίνουσι λεγόμενοι ἵπποι τε καὶ
 ἡμίονοι, καὶ οἱ λιγυστινοὶ τε χιτῶνες καὶ σάγοι· πλεο-
 νάζει δὲ καὶ τὸ λιγγοῦριον παρ' αὐτοῖς, ὃ τινας ἤλεκ-
 τρον προσαγορεύουσι. στρατεύονται δ' ἵππεις μὲν οὐ·
 20 πᾶν, ὀπλίζεται δὲ ἀγαθοὶ καὶ ἀκροβολισταί· ἀπὸ δὲ
 τοῦ χαλκιάσπιδας εἶναι τεκμαίρονται τινες Ἕλληνας
 αὐτούς εἶναι.

Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμὴν ὄρμος ἐστὶν οὐ μεγά- 3
 λαις οὐδὲ πολλὰς ναυσίν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μο-
 25 νοίκου καλουμένου· ἔοικε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ
 μέχρι δεῦρο διατείνειν ὁ Μασσαλιωτικὸς παράπλους·
 διέχει δ' Ἀντιπόλεως μικρῶ πλείους ἢ διακοσίους στα-
 δίους. τὸν τεῦθεν δ' ἤδη μέχρι Μασσαλίας καὶ μ- C.203
 κρὸν προσωτέρω τὸ τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἄλ-
 30 πεις τὰς ὑπερκειμένας καὶ τινα τῆς αὐτῆς παραλίας
 ἀναμίξ τοῖς Ἕλλησι. καλοῦσι δὲ τοὺς Σάλυας οἱ μὲν
 παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀγυας καὶ τὴν χώραν, ἣν ἔχου-

σιν οἱ Μασσαλιῶται, Λιγυστικὴν, οἱ δ' ὕστερον Κελ-
τολίγυας ὀνομάζουσι, καὶ τὴν μέχρι Ἀσενίωνος καὶ τοῦ
Ῥοδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσιν, ἀφ' ἧς οὐ
περὶ μόνον ἀλλὰ καὶ Ἰππικὴν ἔστειλλον στρατιάν, εἰς
δέκα μέρη διηρημένοι. πρώτους δ' ἐχειρώσαντο Ῥω- 5
μαῖοι τούτους τῶν ὑπεραλκείων Κελτῶν, πολὺν χρό-
νον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Λίγυσι, ἀπο-
κεκλεικῶσι τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους τὰς διὰ τῆς
παραλίας. καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
ἐλήθοντο καὶ τοσοῦτον ἰσχυρον ὥστε μόλις στρατοπέδοις 10
μεγάλοις πορευτὴν εἶναι τὴν ὁδόν. ὀγδοηκοστὸν δ'
ἔτος πολεμοῦντες διεκράξαντο μόλις ὥστ' ἐπὶ δώδεκα
σταδίοις τὸ πλάτος ἀνεσθῆαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὀδεύουσι
δημοσίᾳ. μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας καὶ
διέταξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας, ἐπιστήσαντες φόβον. 15

4 Μετὰ δὲ τοὺς Σάλυας Ἀλβιεῖς καὶ Ἀλβέικοι καὶ
Ῥοκόντιοι νέμονται τὰ προσάρκτια μέρη τῶν ὄρων.
παρατείνουσι δὲ οἱ Ῥοκόντιοι μέχρι Ἀλλοβρίγων, ἔχον-
τες ἀυλῶνας ἐν βάθει τῆς ὄρεινῆς ἀξιολόγους καὶ οὐ
χείρους ἢν ἔχουσιν ἐκεῖνοι. Ἀλλόβριγες μὲν οὖν καὶ 20
Λίγυες ὑπὸ τοῖς στρατηγοῖς τάττονται τοῖς ἀφικνου-
μένοις εἰς τὴν Ναρθωνίτιν, Ῥοκόντιοι δέ, καθάπερ
τοὺς Ὀόλκας ἔφαμεν τοὺς περὶ Νέμανσον, τάττονται
καθ' αὐτούς. τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ Ἰάφου καὶ τῆς Γε-
νούας Λιγύων οἱ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τοῖς Ἰταλιώταις 25
εἰσὶν οἱ αὐτοί, ἐπὶ δὲ τοὺς ὄρεινούς πέμπεται τις ὑπαρ-
χος τῶν Ἰππικῶν ἀνδρῶν, καθάπερ καὶ ἐκ' ἄλλοις τῶν
τελέως βαρβάρων.

5 Μετὰ δὲ Ῥοκοντίους Ἰκόνιοι καὶ Τρικόνιοι καὶ,
μετ' αὐτούς Μέδουλλοι, οἵπερ τὰς ὑψηλοτάτας ἔχουσι 30
κορυφάς· τὸ γοῦν ὀρθιώτατον αὐτῶν ὕψος σταδίων
ἑκατὸν ἔχειν φασὶ τὴν ἀνάβυσιν, κἀνθενδε πάλιν τὴν

ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς Ἰταλίας κατάβασιν. ἄνω δ' ἐν
 τισὶ κοίλοις χωρίοις λίμνη τε συνίσταται μεγάλη καὶ
 πηγαὶ δύο οὐ πολὺ ἄπωθεν ἀλλήλων, ὧν ἓκ μὲν τῆς
 ἐτέρας εἰσὶν ὁ Δρουντίας ποταμὸς χαλαρῶδης, ὃς
 5 ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καταράττει, καὶ ὁ Δουρίας εἰς τὰναν-
 τία· τῷ γὰρ Πάδῳ συμμίσγει κατενεχθεὶς διὰ Σαλασ-
 σῶν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν Ἄλπεων Κελτικὴν· ἐκ δὲ τῆς ἐτέ-
 ρας πολὺ ταπεινότερος τούτων τῶν χωρίων ἀναδίδω-
 σιν αὐτὸς ὁ Πάδος πολὺς τε καὶ ὄξυς, προϊὼν δὲ γίνε-
 10 ται μεῖζων καὶ πρῶτος· ἐκ πολλῶν γὰρ λαμβάνει C.204
 τὴν αὔξησιν ἐν τοῖς πεδίοις ἤδη γενόμενος καὶ πλατύ-
 νεται· τῇ οὖν διαχύσει περισπᾷ καὶ ἀμβλύνει τὸν
 ροῦν· εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλατταν ἐκπίπτει μέ-
 γιστος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ποταμῶν
 15 πλὴν τοῦ Ἰστροῦ. ὑπέρκεινται δ' οἱ Μέδουλλοι μά-
 λιστα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἰσαρος πρὸς τὸν Ῥοδανόν.

Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κεκλι- 6
 μένα τῆς λεχθεύσης ὄρεινῆς Ταυρίνοι τε οἰκοῦσι Λι-
 γυστικὸν ἔθνος καὶ ἄλλοι Λίγυες. τούτων δ' ἐστὶ καὶ
 20 ἡ τοῦ Δόννου λεγομένη γῆ καὶ ἡ τοῦ Κοττίου· μετὰ
 δὲ τούτους καὶ τὸν Πάδου Σαλασσοί· ὑπὲρ δὲ τούτων
 ἐν ταῖς κορυφαῖς Κέντρονες καὶ Κατόριγες καὶ Ἰάρα-
 γροι καὶ Ναντουᾶται καὶ ἡ Αἰμέννα λίμνη, δι' ἧς ὁ
 Ῥοδανὸς φέρεται, καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ποταμοῦ· οὐκ ἄπα-
 25 θεν δὲ τούτων οὐδὲ τοῦ Ῥήνου αἱ πηγαί, οὐδ' ὁ Ἀδού-
 λας τὸ ὄρος, ἔξ οὗ φετὶ καὶ ὁ Ῥήνος ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ
 ὁ Ἀδούλας εἰς τὰναντία ἐμβάλλων εἰς τὴν Λάριον λί-
 μνην τὴν πρὸς τῷ Κώμῳ· ὑπέρκεινται δὲ τοῦ Κώμου
 πρὸς τῇ ὄψει τῶν Ἄλπεων ἰδρυμένου τῇ μὲν Ῥαιτοὶ καὶ
 30 Ἰέννωνες ἐπὶ τὴν ἔω κεκλιμένοι, τῇ δὲ Αἰπόντιοι καὶ
 Τριδεντινοὶ καὶ Στόνοι καὶ ἄλλα πλείω μικρὰ ἔθνη
 κατέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις λη-

στρικά καὶ ἄπορα· νυκτὶ δὲ τὰ μὲν ἐξέφθαρται τὰ δ' ἡμέρωται τελέως, ὥστε τὰς δι' αὐτῶν ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους πρότερον οὐσας ὀλίγας καὶ ἀνεπεράτους· νυκτὶ πολλαχόθεν εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐβάτους, ὡς ἐνεστι, διὰ τὴν κατασκευὴν. προσέειπεν 5 γὰρ ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῇ καταλύσει τῶν ληστῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν ὅσων οἶόν τ' ἦν· οὐ γὰρ δυνατὸν πανταχοῦ βιάσασθαι τὴν φύσιν διὰ πετρῶν καὶ κρημνῶν ἐξαισίων, τῶν μὲν ὑπερκειμένων τῆς ὁδοῦ τῶν δ' ὑποπιπτόντων, ὥστε καὶ μικρὸν ἐκβάσιν ἄφου- 10 κτου εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰς φάραγγας ἀβύσσους τοῦ πτώματος ὄντος. οὕτω δὲ ἐστὶ στενὴ κατὰ τι αὐτοῦ ἡ ὁδὸς ὡστ' Ἰλιγγον φέρειν τοῖς πεζῇ βαδίζουσι καὶ ἀντοῖς καὶ ὑποξυγίοις τοῖς ἀήθεσι· τὰ δ' ἐπιχώρια καμῖ- ξει τοὺς φόρους ἀσφαλῶς. οὐτ' οὐκ ταῦτα ἰάσιμα 15 οὐδ' αἱ κατολισθιάνουσαι πλάκες τῶν κρυστάλλων ἄνωθεν ἐξαισίοι, συνοδίαν ὅλην ἀπολαμβάνειν δύναμναι καὶ συνεξωθεῖν εἰς τὰς ὑποπιπτούσας φάραγγας. πολλὰ γὰρ ἀλλήλαις ἐπίκεινται πλάκες, πάγων ἐπὶ πέτρῃς γενομένων τῆς χιόνος κρυστάλλων καὶ τῶν 20 ἐκπολῆς αἰετῶν φασίας ἀπολυομένων ἀπὸ τῶν ἐντὸς περὶ διαλυθῆναι τελέως ἐν τοῖς ἡλλοῖς.

C.205

7

Ἡ δὲ τῶν Σαλασσῶν πολλὴ μὲν ἐστὶν ἐν αὐλῶνι βαθεῖ τῶν ὄρων ἀμφοτέρωθεν πλείοντων τὸ χωρὶον, μέρος δέ τι αὐτῶν ἀνακείνεται καὶ πρὸς τὰς ὑπερκειμέ- 25 νας κορυφάς. τοῖς οὖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπερκειθεῖσι τὰ ὄρη διὰ τοῦ λεχθέντος αὐλῶνός ἐστιν ἡ ὁδός. εἴτα σχίζεται δίχα· καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ Πουινίου λεγομένου φέρεται ζεύγσειν οὐ βατῆ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν Ἀλπεων, ἡ δὲ διὰ Κεντρῶναιον δυσμικρότερα. ἔχει δὲ καὶ χροσεῖα 30 ἡ τῶν Σαλασσῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σαλασσοὶ πρότερον, καθάπερ καὶ τῶν περὶ τῶν ἡσίων κύριοι.

προσελάμβανε δὲ πλεῖστον εἰς τὴν μεκκλείαν αὐτοῖς
 ὁ Δουρίης ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλύσια, διόπερ ἐπὶ
 πολλοὺς τόπους σχίζοντες εἰς τὰς ἔξοχεταιας τὸ ὕδωρ
 τὸ κοινὸν ρεῖθρον ἐξεκένουν. ταῦτα δ' ἐκείνοις μὲν
 5 συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν, τοὺς δὲ γεωρ-
 γαῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία τῆς ἀρδείας στερομένους
 ἐλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένον ποτίζειν τὴν χώραν
 διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ρεῖθρον. ἐκ δὲ ταύτης τῆς
 αἰτίας πόλεμοι συνεχεῖς ἦσαν πρὸς ἀλλήλους ἀμφοτέ-
 10 ροις τοῖς ἔθνεσι. κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν
 χρυσοφγείων ἐξέπεσον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί,
 τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπέλουν τοῖς δη-
 μοσιῶναις τοῖς ἐργολαβήσασα τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς
 τούτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τῶν
 15 δημοσιωνῶν. οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς στρατηγιῶντας
 αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους
 εὐπορεῖν προφάσεων ἀφ' ἧν πολεμήσουσι. μέχρι μὲν
 δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων τότε μὲν πολεμούμενοι τότε δὲ
 καταλυόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἰσχύου-
 20 ὄμως, καὶ πολλὰ κατέβλαπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερ-
 βάλλοντας τὰ ὄρη κατὰ τὸ ληστρικὸν ἔθος· οἳ γε καὶ
 Δέκιμον Βροῦτον φυγόντα ἐκ Μοντίνης ἐπράξαντο
 δραχμὴν κατ' ἄνδρα· Μεσσάλας δὲ πλησίον αὐτῶν
 χειμαδεύων τιμὴν ξύλων κατέβαλε τῶν τε κανσίμων
 25 καὶ τῶν πετελιῶν ἀκοντισμάτων τῶν γυμναστικῶν.
 ἐσύλησαν δὲ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ ἄνδρες
 οὔτοι καὶ ἐπέβαλον κρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν
 ὡς ὁδοποιοῦντες ἢ γεφυροῦντας ποταμούς. ὕστερον
 μέντοι κατεστρέψατο αὐτοὺς ἄρδην ὁ Σεβαστὸς καὶ
 30 πάντας ἐλαφροπώλησε, κομισθέντας εἰς Ἐπικουρίαν
 Ῥωμαίων ἀποικίαν, ἣν συνήκισαν μὲν φρουρὰν εἶναι
 βουλόμενοι τοῖς Σαλασσοῖς, ὀλίγον δ' ἀντέχειν ἐδύ-

ναντο οἱ αὐτόθι, ἕως ἠφανίσθη τὸ ἔθνος. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σωμάτων τρεῖς μυριάδες ἐξητάσθησαν ἐπὶ C.206 τοῖς ἑξακισχιλίοις, τῶν δὲ μαχίμων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίοι· πάντας δ' ἐπώλησε Τερέντιος Ὀάροων ὑπὸ δόρυ καταστρεφάμενος αὐτοὺς στρατηγός· τρισχιλίους 5 δὲ Ῥωμαίων πέμψας ᾤκισε τὴν πόλιν Ἀγούσταν ὁ Καίσαρ, ἐν ᾧ ἐστρατοπέδευσε χωρῖω ὁ Ὀάροων, καὶ νῦν εἰρήνην ἄγει πᾶσα ἢ πλησιόχωρος μέχρι τῶν ἄκρων ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους.

- 8 Ἐξῆς δὲ τὰ πρὸς ἕω μέρη τῶν ὄρων καὶ τὰ ἐπιστρέ- 10
φοντα πρὸς νότον Ῥαιτοὶ καὶ Ἰνδολικὸι κατέχουσι
συνάπτοντες Ἑλεητιοὶς καὶ Βοῖοις· ἐπίκεινται γὰρ
τοῖς ἐκείνων πεδίοις. οἱ μὲν οὖν Ῥαιτοὶ μέχρι τῆς Ἰτα-
λίας καθήκουσι τῆς ὑπὲρ Οὐήρωνος καὶ Κώμου. καὶ ὁ
γε Ῥαιτικὸς ὄμιος τῶν ἐν τοῖς Ἰταλικῶς ἐπαινουμένων 15
οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκῶν ἐν ταῖς τούτων ὑπαρξείαις
γίνεται· διατείνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν χωρίων δι' ὧν
ὁ Ῥήνος φέρεται· τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ Ἀη-
πόντιοι καὶ Καμουνοὶ. οἱ δὲ Ἰνδολικὸι καὶ Νωρικὸι
τὴν ἐκτὸς παρῳρείαν κατέχουσι τὸ πλεόν μετὰ Βρεῦ- 20
νων καὶ Γευάνων, ἥδη τούτων Ἰλλυριῶν. ἅπαντες
δ' οὗτοι καὶ τῆς Ἰταλίας τὰ γειτονεύοντα μέρη κατέ-
τρεχον ἀεὶ καὶ τῆς Ἑλεητιῶν καὶ Σηκοανῶν καὶ Βοϊῶν
καὶ Γερμανῶν. Ἰταμῳάτατοι δὲ τῶν μὲν Ἰνδολικῶν
ἐξητάζοντο Λικάττιοι καὶ Κλαυτηνάτιοι καὶ Ἰέννω- 25
νες, τῶν δὲ Ῥαιτῶν Ῥοιναῖτιοι καὶ Κατουάντιοι. καὶ
οἱ Ἑστίανες δὲ τῶν Ἰνδολικῶν εἰσὶ καὶ Βοιγάντιοι,
καὶ πόλεις αὐτῶν Βοιγάντιον καὶ Καμβόδοσνον καὶ ἡ
τῶν Λικαττίων ὡσπερ ἀκρόπολις Δαμασία. τῆς δὲ
πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας τῶν ληστῶν τούτων χαλεπότητος 30
λέγεται τι τοιοῦτον ὡς, ἐπειδὴν ἔλωσι κώμην ἢ πόλιν
οὐ μόνον ἠβηδὸν ἀνδροφονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν

νηπίων προϊόντας τῶν ἀρρένων, καὶ μηδ' ἐνταῦθα παυομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας κτείνοντας ὅσας φαίεν οἱ μάντις ἀρενοκυεῖν.

Μετὰ δὲ τούτους οἱ ἐγγύς ἤδη τοῦ Ἀδριατικοῦ 9
 5 μυχῶ καὶ τῶν κατὰ Ἀκυληῖαν τόπων οἰκοῦσι, Νωρικῶν τὲ τινες καὶ Κάρνοι· τῶν δὲ Νωρικῶν εἰσι καὶ οἱ Ταυρίοιοι· πάντας δ' ἐπαυσε τῶν ἀνέδην καταδρομῶν Τιβέριος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δρούσος· θειρεῖα μὲν, ὥστ' ἤδη τρίτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἐστὶν ἐξ οὗ καθ'
 10 ἠσύχησαν ὄντες ἀπειτακτοῦσι τοὺς φόρους· κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν τῶν Ἀλπεων ὄρεινὴν ἐστὶ μὲν καὶ γεώλοφα χωρία καλῶς γεωργεῖσθαι δυνάμενα καὶ ἀυλῶνες εὖ συνεπιτισμένοι, τὸ μέντοι πλεον καὶ μάλιστα περὶ τὰς κορυφάς, περὶ ὃ δὴ καὶ συνίσταντο οἱ λησταί, λυπρὸν
 15 καὶ ἄκαρπον διὰ τε τὰς πάχνας καὶ τὴν τραχύτητα τῆς γῆς· κατὰ σπάνιον οὖν τροφῆς τε καὶ ἄλλων ἐφείδοντο ἕσθ' ὅτε τῶν ἐν τοῖς πεδίοις, ἔν' ἔχοιεν χορηγούς· ἀν-C.207
 τειδίδουσαν δὲ ῥητίνην πίτταν δάδα κηρὸν τυρὸν μέλι· τούτων γὰρ εὐπόροισιν· ὑπέρχεται δὲ τῶν Κάρνων τὸ
 20 Ἀπέννινον ὄρος, λίμνην ἔχον ἐξιεῖσαν εἰς τὸν Ἀθησινον ποταμόν, ὃς παραλαβὼν Ἀταγιν ἄλλον ποταμὸν εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐβάλλει· ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς λίμνης καὶ ἄλλος ποταμὸς εἰς τὸν Ἰστρον ρεῖ, καλούμενος Ἰσάρας· καὶ γὰρ ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τούτων λαμβάνει τῶν
 25 ὄρων πολυσχιδῶν ὄντων καὶ πολυκεφάλων· μέχρι μὲν γὰρ δεῦρο ἀπὸ τῆς Μιγυστικῆς συνεχῆ τὰ ὑψηλὰ τῶν Ἀλπεων διέτεινε καὶ ἐνὸς ὄρους φαντασίαν παρείχεν, εἰτ' ἀνεθέντα καὶ ταπεινωθέντα ἐξαιρεται πάλιν εἰς πλείω μέρη καὶ πλείους κορυφάς· πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἢ τοῦ Ῥήνου πέραν καὶ τῆς λίμνης κεκλιμένη πρὸς
 30 ἑὸ ῥάχιν μετρίως ὑψηλή, ὅπου αἱ τοῦ Ἰστρου πηγαὶ πλησίον Σοήβων καὶ τοῦ Ἐρκυνίου δρυμοῦ· ἄλλαι δ'

αἰὼν ἐπιστρέφουσαι πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὸν Ἀδρίαν, ὧν ἔστι τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ λεχθὲν καὶ τὸ Τοῦλλον καὶ Φλυγαδία, τὰ ὑπαρμείμενα τῶν ὕδατοκῶν, ἐξ ὧν ὁ Δούρας καὶ Κλάρις καὶ ἄλλοι πλείους χαραδρῶδεις ποταμοὶ συμβάλλουσιν εἰς τὸ τοῦ Ἰστροῦ ἕλκτρον.

- 10 Καὶ οἱ Ἰάποδες δὲ ἤδη τοῦτο ἐπέμικτον Ἰλλυριοῖς καὶ Κελτοῖς ἔθνος περὶ τούτους οἰκοῦσα τοὺς τόπους, καὶ ἡ Ὀκρα πλησίον τούτων ἔστιν. οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον εὐανδροῦντας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ἑκάτερον 10 τὴν οἰκισιν ἔχοντες καὶ τοῖς ληστηρίοις ἐπικρατοῦντες, ἐπεκρόνηνται τελείως ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Κασσαροῦ καταπολεμηθέντες, πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον Ἀρουνπίνοι Μανήτιον Ἰένδων. μεθ' οὓς ἡ Σεγυστική πόλις ἐν πεδίῳ, περ' ἣν ὁ Σάος παραρρεῖ ποταμὸς ἐκεί- 15 δοὺς εἰς τὸν Ἰστρον. κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφρῶς πρὸς τοῦ κατὰ τῶν Σακῶν πόλεμον· ἡ δ' Ὀκρα τὸ ταπεινότατον μέρος τῶν Ἀλπεῶν ἔστι καθ' ὃ συνάπτουσι τοῖς Κάρνοις, καὶ δι' οὗ τὰ ἐκ τῆς Ἀκυλῆας φασίαν κορμίζουσιν ἀφραμάξαις εἰς τὸν καλούμενον Νάυτορ- 20 τον, σταδίων ὁδὸν οὐ καλὴν πλείονων ἢ τετρακοσίων· ἐκαίδην δὲ τοῖς ποταμοῖς κατάργεται μέχρι τοῦ Ἰστροῦ καὶ τῶν ταύτη χωρίων. παραρρεῖ γὰρ δὴ τὸν Νάυτορτον [Κορμόρας] ποταμὸς ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος φερόμενος πλωτός, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον, ὥστ' εὐμαρῶς 25 εἰς τὴν Σεγυστικὴν κατάργεται καὶ τοὺς Παννονίους καὶ Τευρίσθους. συμβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον κατὰ τὴν πόλιν καὶ ὁ Κάλαις· ἀμφοτέρω δ' εἰσὶ πλωτοί, ἔξουσι δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων. ἔχουσι δ' αἱ Ἀλπεις καὶ Ἰάποδες ἀγρώτους καὶ βόας. φησὶ δὲ Πολύβιος καὶ ἰδιόμορ- 30 φόν· τι γενναῖσθαι ζῷον ἐν αὐταῖς ἐλαφροειδὲς τὸ σχῆμα, πλὴν ἀκύνεος καὶ τριχώματος, ταῦτα δ' εἰσὶ κύναι κα-

πρω, ὑπὸ δὲ τῷ γενεῖα πυρήνα ἰσχυρὸν ὅσον σποδαμι-
κτον ἀκρόκομον, πωλιωῆς κέρκον τὸ πάχος.

Τῶν δ' ὑπερθέσεων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν 11
ἔξω Κελτικὴν καὶ τὴν προσάρκτιον ἢ δια. Σαλασσῶν
5 ἔστιν ἄγουσα ἐπὶ Λούγδουνον· διττὴ δ' ἔστιν, ἢ μὲν
ἀμαξενέσθαι δυναρένη διὰ μήκους πλειονος ἢ διὰ Κεν-
τρῶνων, ἢ δὲ ὀρθία καὶ στυγὴ, σύντομος δέ, ἢ διὰ τοῦ
Ποιυτίου. τὸ δὲ Λούγδουνον ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἔστιν
ᾧσπερ ἀκρόκοις, διὰ τε τὰς συμβολὰς τῶν ποταμῶν
10 καὶ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι πᾶσι τοῖς μέρεσι· διόπερ καὶ
Ἀγρίκκας ἐντεῦθεν τὰς ὁδοὺς ἔταψε, τὴν διὰ τῶν Καρ-
μένων ὀρθῶν μέχρι Σαντόνων καὶ τῆς Ἀκυτανίας, καὶ
τὴν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον, καὶ τρίτην τὴν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν,
τὴν πρὸς Βελλοάκοις καὶ Ἀμβιανοῖς, τετάρτη δ' ἔστιν
15 ἐπὶ τὴν Ναρβωντικὴν καὶ τὴν Μασσαλιωτικὴν παρα-
λίαν. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ ἀφείει τὸ Λούγδουνον
καὶ τὴν ὑπερκειμένην χώραν ἐν αὐτῷ τῷ Ποιυτῷ
πάλλει ἐκτροπὴ διαβάσει τὸν Ῥοδανὸν ἢ τὴν λίμνην τὴν
Ἀημέναν εἰς τὰ Ἐλεητιῶν πεδία, καὶ τεῦθεν εἰς Ση-
20 ποαίνους ὑπερθέσεις διὰ τοῦ Ἰόρα ὄρους καὶ εἰς Ἀγγο-
νας· διὰ τε τούτων ἐπ' ἄμφω καὶ ἐπὶ τοῦ Ῥῆνου καὶ
ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν ὁδοὶ σχίζονται.

Ἐπι φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυλιαν 12
μάλιστα ἐν τοῖς Ταυρίοις τοῖς Νωρικοῖς εὐρεθῆναι
25 χρυσεῖον οὕτως εὐφυῆς ὥστ' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι
τὴν ἐπιπολῆς γῆν εὐθύς ὄρυκτόν εὐρίσασθαι χρυσόν,
τὸ δ' ὄρυγμα μὴ κλειόνων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα
ποδῶν, εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθα-
ρὸν κνάμου μέγεθος ἢ θέριμου, τοῦ ὀγδόου μέρους
30 μόνον ἀφεψηθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλειο-
νος σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. συνεργασαμένων δὲ τοῖς
βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ, παραχρῆμα τὸ

χρυσίον εὐανότερον γενέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, αἰσθημένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους μονοπωλεῖν ἐκβαλόντας τοὺς συνεργαζομένους. ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ χρυσεῖα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ. κἀνταῦθα δ', ὥσπερ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, φέρουσιν οἱ ποταμοὶ χρυ- 5
 σοῦ ψῆγμα πρὸς τῷ ὄρυκτῷ, οὐ μέντοι τοσοῦτον. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταύργετον τὸ Λύκαιον Παρνασσὸν Ὀλυμ-
 πον Πήλιον Ὀσσαν, ἐν δὲ Θράκη Αἶμον Ῥοδόπην 10
 C.209 Δούνακα· καὶ φησιν ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῦν αὐθήμερον εὐζώνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθήμερον δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἄλπεις οὐδ' ἂν περ-
 πτατος ἀναβαίη τις· τὸ δὲ μῆκός ἐστι δισχιλίων καὶ διακοσίων σταδίων τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. τέττα- 15
 φας δ' ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον· διὰ Λιγύων μὲν τὴν ἔγγιστα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, εἶτα τὴν διὰ Ταυρίων ἢν Ἀννίβας διήλθεν, εἶτα τὴν διὰ Σαλασσῶν, τετάρτην δὲ τὴν διὰ Ραιτῶν, ἀπάσας κρημνώδεις. Λίμνας δὲ εἶναι φησιν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μὲν, τρεῖς δὲ 20
 μεγάλας· ἢν ἢ μὲν Βήνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ [ἑκατὸν] τριάκοντα, ἐκρεῖ δὲ ποταμὸς Μίγκιος· ἢ δ' ἐξῆς Λάριος τετρακοσίων, πλάτος δὲ στενωτέρα τῆς πρότερον, ἐξίησι δὲ ποταμὸν τὸν Ἀδοῦαν· τρίτη δὲ Ἐρβανὸς μῆκος ἔγγυς τριακοσίων 25
 σταδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα, ποταμὸν δὲ ἐξίησι μέγαν Τιλίον· πάντες δ' εἰς τὸν Πάδον συρρέουσι. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄρων ἔχομεν λέγειν τῶν Ἀλπεινῶν.

— E —

- Μετὰ δὲ τὴν ὑπώρσειαν τῶν Ἄλπειων ἀρχὴ τῆς νῦν **1**
 Ἰταλίας. οἱ γὰρ παλαιοὶ τὴν Οἰνωτριάν ἐκάλουν Ἰσω-
 5 λίαν ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τοῦ Ταραντι-
 νου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου διήκουσαν, ἐπι-
 κρατήσαν δὲ τοῦνομα καὶ μέχρι τῆς ὑπώρσειας τῶν Ἄλ-
 πεων προὔβη. προσέλαβε δὲ καὶ τῆς Διγυστικῆς τὰ
 μέχρι Ἰάρου ποταμοῦ καὶ τῆς ταύτης θαλάττης ἀπὸ τῶν
 10 ὀρίων τῶν Τυρρηρικῶν καὶ τῆς Ἰστρίας μέχρι Πόλας.
 εἰκάσαι δ' ἂν τις εὐτυχήσαντας τοὺς πρώτους ὄνομα-
 σθέντας Ἰταλοὺς μεταδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις,
 εἶθ' οὕτως ἐπίδοσιν λαβεῖν μέχρι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρα-
 15 τείας. ὅψε δὲ ποτε, ἀφ' οὗ μετέδοσαν Ῥωμαῖοι τοῖς
 Ἰταλιώταις τὴν ἰσοπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς Ἄλ-
 πεων Γαλάταις καὶ Ἐνστοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονεῖμαι τι-
 μὴν, προσαγορευῆσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥω-
 μαίους, ἀποικίας τε πολλὰς στείλαι, τὰς μὲν πρότερον
 20 τὰς δ' ὕστερον, ἃν οὐ φάδιον εἰπεῖν ἀμείνους ἑτέρας.
 Ἐνὶ μὲν οὖν σχήματι σύμπασαν τὴν νῦν Ἰταλίαν **2**
 οὐ φάδιον περιλαβεῖν γεωμετρικῶς, καίτοι φασὶν ἄκραν
 εἶναι τρίγωνον ἐκκειμένην πρὸς νότον καὶ χειμερινὰς
 ἀνατολάς, κορυφουμένην δὲ πρὸς τῷ Σικελικῷ πορθ-
 μῷ, βάσιν δ' ἔχουσαν τὰς Ἄλπεις. [συγχωρηῆσαι μὲν
 25 οὖν δεῖ τὴν βάσιν,] συγχωρηῆσαι δὲ καὶ τῶν πλευρῶν
 μίαν τὴν ἐπὶ τὸν πορθμὸν τελευτῶσαν, κλυζομένην δὲ
 ὑπὸ τοῦ Τυρρηρικοῦ πελάγους. τρίγωνον δὲ ἰδίως τὸ
 εὐθύγραμμον καλεῖται σχῆμα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ βάσις
 καὶ ἡ πλευρὰ περιφερεῖς εἰσιν, ὥστε, εἰ φημι δεῖν
 30 συγχωρεῖν, περιφερογράμμου σχήματος θετέον καὶ
 τὴν βάσιν καὶ τὴν πλευρὰν, συγχωρητέον δὲ καὶ τὴν
 λόξωσιν ταύτης τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς,

τάλλα δ' οὐχ ἰκανῶς εἰρήκασιν, ὑποθέμενοι μίαν πλευ-
 ρὰν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου μέχρι τοῦ πορθμοῦ.
 πλευρὰν γὰρ λέγομεν τὴν ἀγώνιον γραμμὴν, ἀγώ-
 νιος δ' ἴσθιν ὅταν ἢ μὴ συννεύῃ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη
 ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ. ἢ δὲ ἀπὸ Ἀρμίμου ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν 5
 Ἰακφυλίαν καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἄκραν
 πάλμπολό τι συννεύουσιν. ὁμοίως δ' ἔχειν οἴομαι καὶ
 τὴν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰακ-
 φίας· συμπέπτουσαι γὰρ ἐπὶ τοὺς περὶ Ἀρμίμον καὶ
 Ράυσσαν τόπους γωνίαν ποιούσιν, εἰ δὲ μὴ γωνίαν, 10
 περιφέρειάν γε ἀξιόλογον· ὥστε, εἰ ἄρα, τοῦτ' ἂν εἴη
 μία πλευρὰ ὁ παράκλους ὁ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἐπὶ τὴν Ἰα-
 κφυλίαν, ὅσα εὐθεία· τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἐνθένδε ἐπὶ τὸν
 πορθμὸν ἄλλην ἂν ὑπογράφοι πλευρὰν, οὐδὲ ταύτην
 εὐθείαν. οὕτω δὲ τετράπλευρον μᾶλλον ἢ τρίπλευρον 15
 φαίη τις ἂν τὸ σχῆμα, τρίγωνον δ' οὐδωπασοῦν, πλὴν
 εἰ καταχρώμενος· βέλτιον δ' ὁμολογεῖν, ὅτι τῶν ἀγ-
 ωπετερέτων σχημάτων [οὐκ] εὐπερίγραφος ἢ ἀπόδοσις.

3 Κατὰ μέρος δ' οὕτως εἰσὶν δυνατόν, ὅτι τῶν
 μὲν Ἰακφυλίων περιφερείης ἢ ἐκπώρειά ἐστι καὶ κολπώ- 20
 δης, τὰ κοίλια ἔχουσα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ἰταλίαν·
 τοῦ δὲ κόλπου τὰ μὲν μέρη πρὸς τοὺς Σαλασσοὺς εἰσὶ,
 C.21 τὰ δ' ἄκρα ἐπιστροφὴν λαμβάνει, τὰ μὲν μέχρι τῆς
 Ὀκρας καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, τὰ δ' εἰς
 τὴν Λιβυτικὴν παραλίαν μέχρι Γεωύνας τοῦ τῶν 25
 Λιγύων ἐμπορίου, ὅπου τὰ Ἀπέννινα ὄρη συνάπτει
 ταῖς Ἰακφυλίαις. ὑπόκειται δ' εὐθὺς πεδίον ἀξιόλογον,
 πάρισόν πως ἔχον τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος, σταδίαν
 ἑκατὸν καὶ διαχιλίαν· τὸ δὲ μεσημβριπὸν αὐτοῦ πλε-
 ρὸν κλείεται τῇ τε τῶν Ἐννετῶν παραλίᾳ καὶ τοῖς Ἀπην- 30
 νίαις ὄρεσι τοῖς περὶ Ἀρμίμον καὶ Ἀγκῶνα καθή-
 κουσαι ταῦτα γὰρ ἀρξάμεθα ἀπὸ τῆς Λιβυτικῆς εἰς

τὴν *Τυρρηνίαν* ἐμβάλλει, στενὴν παραλίαν ἀπολεί-
 ποντα· εἴτ' ἀναχωροῦντα εἰς τὴν μεσόγαιαν κατ' ὀλί-
 γον, ἐπειδὰν γένηται κατὰ τὴν *Πισᾶτιν*, ἐπιστρέφει
 πρὸς ἕω καὶ πρὸς τὸν Ἄδριον ἕως τῶν περὶ Ἀρίμινον
 5 καὶ Ἀγκῶνα τόπων, συνάπτοντα ἐπ' εὐθείας τῇ τῶν
 Ἐνετῶν παραλίᾳ. ἡ μὲν οὖν ἐντὸς Ἄλπεων Κελτικὴ
 τοῦτοις κλείεται τοῖς ὄροις, καὶ ἔστι τῆς μὲν παραλίας
 τὸ μῆκος ὅσον τριακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς ἑξακισχι-
 λίοις [μετὰ] τῶν ὄρων, μικρὸν δ' ἔλαττον τὸ πλάτος
 10 τῶν [δισ]χιλίων. ἡ λοιπὴ δ' Ἰταλία στενὴ καὶ παραμή-
 κης ἔστί, κορυφουμένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελι-
 κὸν πορθμὸν τῇ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυγίαν, σφιγγομένη
 δ' ἑκατέρωθεν, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἄδριου τῇ δ' ὑπὸ τοῦ
 Τυρρηνικοῦ πελάγους. ἔστι δ' ὅμοιον τὸ σχῆμα τοῦ
 15 Ἄδριου καὶ τὸ μέγεθος τῇ Ἰταλίᾳ τῇ ἀφοριζομένῃ τοῖς
 τε Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ θαλάττῃ ἑκατέρωθεν μέχρι τῆς
 Ἰαπυγίας καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ταραντῖνον
 καὶ τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον· τό τε γὰρ πλάτος τὸ
 μέγιστον ἀμφοῖν ἔστί περὶ χιλίους καὶ τριακοσίους στα-
 20 δίους, τὸ δὲ μῆκος ἔλαττον [οὐ] πολὺ τῶν ἑξακισχι-
 λίων. ἡ λοιπὴ δ' ἔστιν ὅσην κατέχουσι Βρεττιοὶ καὶ
 Λευκανῶν τινές. φησὶ δὲ Πολύβιος περὶ μὲν εἶναι
 τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυγίας μέχρι πορθμοῦ καὶ
 τρισχιλίων σταδίων, κλύζεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ
 25 πελάγει, πλέοντι δὲ καὶ πεντακοσίων δέουσαν. τὰ δὲ
 Ἀπέννινα ὄρη συνάψαντα τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ἀγκῶνα τόποις καὶ ἀφορίσαντα τὸ ταύτη πλάτος τῆς
 Ἰταλίας ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἐπιστροφὴν λαμ-
 βάνει πάλιν, καὶ τέμνει τὴν χώραν ὅλην ἐπὶ μῆκος. μέ-
 30 χρι μὲν δὴ Πευκετίων καὶ Λευκανῶν οὐ πολὺ ἀφίστα-
 ται τοῦ Ἄδριου· συνάψαντα δὲ Λευκανοῖς ἐπὶ τὴν ἐτέ-
 ραν θάλατταν ἀποκλίνει μᾶλλον καὶ λοιπὸν διὰ μέσων

τῶν Δευκανῶν καὶ Βρεττιῶν διεξιόντα τελευτᾶ πρὸς τὴν Δευκόπετραν τῆς Ῥηγίνης καλουμένην. τυπωδῶς μὲν οὖν εἴρηται περὶ τῆς νῦν Ἰταλίας ἀπάσης ταῦτα· πειρασόμεθα δὲ ἀναλαβόντες εἰπεῖν περὶ τῶν καθ' ἕκαστα, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς Ἄλπεσιν. 5

C.212

4

Ἔστι δὲ πεδίον σφόδρα εὐδαιμον καὶ γεωλοφίαις εὐκάρποις πεποικιλμένον. διαιρεῖ δ' αὐτὸ μέσον πῶς ὁ Πάδος, καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἐντὸς τοῦ Πάδου τὸ δὲ πέραν· ἐντὸς μὲν ὅσον ἐστὶ πρὸς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ Λιγυστικῇ, πέραν δὲ τὸ λοιπόν. οἰκεῖται δὲ τὸ 10 μὲν ὑπὸ τῶν Λιγυστικῶν ἔθνων καὶ τῶν Κελτικῶν, τῶν μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκούντων τῶν δ' ἐν τοῖς πεδίοις, τὸ δ' ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ Ἐνετῶν. οἱ μὲν οὖν Κελτοὶ τοῖς ὑπεραλπείοις ὁμοεθνεῖς εἰσι, περὶ δὲ τῶν Ἐνετῶν διττός ἐστι λόγος. οἱ μὲν γὰρ καὶ αὐτούς φα- 15 σιν εἶναι Κελτῶν ἀποίκους τῶν ὁμωνύμων παρωκεανιτῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος σωθῆναι δευρὸ φασὶ τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἐνετῶν τινάς· μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται τὴν περὶ τὰς ἵπποτροφίας ἐπιμέλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκλέλοιπε, 20 πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ζήλου τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἵππους. τούτου δὲ καὶ Ὀμηρὸς μέμνηται „ἐξ Ἐνετῶν, ὃθεν ἡμιόνων γένος „ἀγροτερέων.“ καὶ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραννος ἐντεῦθεν τὸ ἵπποτροφεῖον συνεστήσατο τῶν ἀθλη- 25 τῶν ἵππων, ὥστε καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλησι γενέσθαι τῆς Ἐνετικῆς πωλείας καὶ πολὺν χρόνον εὐδοκιμηῆσαι τὸ γένος.

5 Ἄπασα μὲν οὖν ἡ χώρα ποταμοῖς πληθύνει καὶ ἔλεσι, μάλιστα δ' ἡ τῶν Ἐνετῶν· πρόσσεσι δὲ ταύτη 30 καὶ τὰ τῆς θαλάττης πάθη. μόνα γὰρ ταῦτα τὰ μέρη σχεδόν τι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης ὁμοιοπαθεῖ τῷ ὄκε-

ανῶ καὶ παραπλησίως ἐκείνω ποιεῖται τὰς τε ἀμπώτεις
 καὶ τὰς πλημμυρίδας, ὑφ' ὧν τὸ πλεόν τοῦ πεδίου λι-
 μνοθαλάττης γίνεται μεστόν. διώρυξι δὲ καὶ παραχώ-
 μασι, καθάπερ ἢ κάτω λεγομένη χώρα τῆς Αἰγύπτου,
 5 διωχέτεται, καὶ τὰ μὲν ἀνέψυκται καὶ γεωργεῖται τὰ
 δὲ διάπλους ἔχει· τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν νησίζουσιν αἱ
 δ' ἐκ μέρους κλύζονται, ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἐλαῶν ἐν τῇ
 μεσογαίᾳ κέινται τοὺς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνάπλους θαυ-
 μαστοὺς ἔχουσι, μάλιστα δ' ὁ Πάδος· μέγιστός τε γάρ
 10 ἔστι καὶ πληροῦται πολλάκις ἐκ τε ὄμβρων καὶ χιόν-
 ων, διαχεόμενος δ' εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τὰς ἐκβολὰς
 τυφλὸν τὸ στόμα ποιεῖ καὶ δυσεἰσβολός ἐστιν· ἢ δ'
 ἐμπειρία περιγίνεται καὶ τῶν χαλεπωτάτων.

Τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον, ὥσπερ ἔφη, ὑπὸ Κελτῶν 6
 15 περιωκέτο τῶν πλείστων ὁ ποταμός. μέγιστα δ' ἦν
 τῶν Κελτῶν ἔθνη Βόιοι καὶ Ἰνσουβροὶ καὶ οἱ τὴν Ῥω-
 μαίων ποτὲ ἐξ ἐφόδου καταλαβόντες Σέρονες μετὰ
 Γαισατῶν. τούτους μὲν οὖν ἐξέφθειραν ὕστερον τε-
 λέως Ῥωμαῖοι, τοὺς δὲ Βοῖτους ἐξήλασαν ἐκ τῶν τόπων. C.213
 20 μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἰστρὸν τόπους μετὰ
 Ταυρίσκων ὄκουν πολεμοῦντες πρὸς Λακοὺς, ἕως
 ἀπώλοντο πανεθνεί· τὴν δὲ χώραν οὖσαν τῆς Ἰλλυρί-
 δος μηλόβοτον τοῖς περιοικοῦσι κατέλιπον. Ἰνσουβροὶ
 δὲ καὶ νῦν εἰσὶ. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν,
 25 πάλαι μὲν κώμην (ἅπαντες γὰρ ὄκουν κωμηδόν), νῦν
 δ' ἀξιόλογον πόλιν, πέραν τοῦ Πάδου, συνάπτουσάν
 πως ταῖς Ἄλπεσι. πλησίον δὲ καὶ Ἰθέρων, καὶ αὕτη πό-
 λις μεγάλη. ἐλάττους δὲ τούτων Βοιξία καὶ Μάντουα
 καὶ Ῥήγιον καὶ Κῶμον· αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία με-
 30 τρία, Πομπήιος δὲ Στράβων ὁ Μάγνου πατὴρ κακω-
 θεῖσαν ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ῥαιτῶν συνήκισεν·
 εἶτα Γάιος Σκιπίων τρισχιλλοὺς προσέθηκεν· εἶτα ὁ

θεὸς Καίσαρ πεντακισχιλίους ἐπισυνώκισεν, ὧν οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν οἱ ἐπιφανέστατοι· τούτοις δὲ καὶ πολιτείας ἔδωκε καὶ ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συνοίκους· οὐ μὲν τοι ᾤκησαν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τοῦνομά γε τῷ κτίσματι ἐκεῖνοι κατέλιπον· Νεο-⁵ κωμῆται γὰρ ἐκλήθησαν ἅπαντες, τοῦτο δὲ μεθερμηνευθὲν Νοβονικῶμου λέγεται. ἐγγὺς δὲ τοῦ χωρίου τούτου λίμνη Λάριος καλουμένη· πληροὶ δ' αὐτὴν ὁ Ἄδουας ποταμὸς· εἴτ' ἐξίησιν εἰς τὸν Πάδον· τὰς δὲ πηγὰς ἐσχηκεν ἐν τῷ Ἀδούλα ὄρει, ὅπου καὶ ὁ Ῥῆνος. ¹⁰

⁷ Αὗται μὲν οὖν πολὺ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ᾤκηνται, πλησίον δὲ τὸ Πατάειον, πασῶν ἀρίστη τῶν ταύτη πόλεων, ἣ γε νεωστὶ λέγεται τιμήσασθαι πεντακοσίους ἑπικικοὺς ἄνδρας, καὶ τὸ παλαιὸν δὲ ἔστειλλε δώδεκα μυριάδας στρατιάς. δηλοὶ δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῆς πεμ-¹⁵ πομένης κατασκευῆς εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἐμπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ ἐσθῆτος παντοδαπῆς τὴν εὐανδρίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν εὐτεχνίαν. ἔχει δὲ θαλάττης ἀνάπλου ποταμῷ διὰ τῶν ἑλῶν φερομένων σταδίων πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐκ λιμένος μεγάλου· καλεῖται δ' ὁ λι-²⁰ μνην Μεδόακος ὁμωνύμως τῷ ποταμῷ· ἐν δὲ τοῖς ἔλεσι μεγίστη μὲν ἐστὶ Ῥάκεννα, ξυλοπαγῆς ὅλη καὶ διάρρητος, γεφύραις καὶ πορθμείοις ὀδευομένη. δέχεται δ' οὐ μικρὸν τῆς θαλάττης μέρος ἐν ταῖς πλημμυρίσιν, ὥστε καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ ποταμῶν ἐκκλυζόμενον ²⁵ τὸ βορβορῶδες πᾶν λαταὶ τὴν δυσαιερίαν. οὕτως γοῦν ὑγιεινὸν ἐξήτασται τὸ χωρίον ὥστε ἐνταῦθα τοὺς μονομάχους τρέφειν καὶ γυμνάζειν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τῶν ἐνθάδε τὸ ἐν ἔλει τοὺς ἀέρας ἀβλαβεῖς εἶναι, καθάπερ καὶ ἐν ³⁰ C.214 Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ τοῦ θέρους ἢ λίμνη τὴν μοχθηρίαν ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ

καὶ τὸν τῶν τελευμάτων ἀφανισμόν. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ
 τὴν ἄμπελον πάθος θαυμάζειν ἄξιον· φύει μὲν γὰρ
 αὐτὴν τὰ ἔλη καὶ ποιεὶ ταχὺ καὶ πολὺν ἀποδιδοῦσαν
 καρπὸν, φθείρεται δὲ ἐν ἔτεσι τέτταρσιν ἢ πέντε. ἔστι
 5 δὲ καὶ τὸ Ἀλτίνον ἐν ἔλει, παραπλήσιον ἔχον τῇ Ῥα-
 κέννῃ τὴν θέσιν. μεταξὺ δὲ Βούτριον τῆς Ῥακέννης
 πόλισμα καὶ ἡ Σπίνα, νῦν μὲν κωμίον πάλαι δὲ Ἑλ-
 ληνὶς πόλις ἐνδοξος. θησαυρὸς γοῦν ἐν Δελφοῖς Σπι-
 νητῶν δεικνύται, καὶ τὰλλα ἱστορεῖται περὶ αὐτῶν ὡς
 10 θαλασσοκρατησάντων. φασὶ δὲ καὶ ἐπὶ θαλάττῃ ὑπάρ-
 ξαι, νῦν δ' ἔστιν ἐν μεσογαίᾳ τὸ χωρίον περὶ ἐνεή-
 κοντα τῆς θαλάττης σταδίους ἀπέχον. καὶ ἡ Ῥάκεννα
 δὲ Θετταλῶν εἰρηται κτίσμα· οὐ φέροντες δὲ τὰς τῶν
 Τυρρηνῶν ὕβρεις ἐδέξαντο ἐκόντες τῶν Ὀμβρικοῶν τι-
 15 νᾶς, οἳ καὶ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν, αὐτοὶ δ' ἀπεχώρη-
 σαν ἐπ' οἴκου. αὐταὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλέον περιέχονται
 τοῖς ἔλεσιν ὥστε καὶ κλύζεσθαι.

Ὀπιτέργιον δὲ καὶ [Κωνκ]ορδία καὶ Ἀτρία καὶ Ὑ- 8
 κεία καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολισμάτια ἦττον μὲν ὑπὸ τῶν
 20 ἑλῶν ἐνοχλεῖται, μικροῖς δ' ἀνάπλοισι πρὸς τὴν θάλατ-
 ταν συνῆπται. τὴν δ' Ἀτρίαν ἐπιφανῆ γενέσθαι πόλιν
 φασίν, ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ κόλπῳ γενέσθαι τῷ
 Ἀδρία μικρὰν μετάθεσιν λαβόν. Ἀκυληία δ', ἥπερ μᾶ-
 λιστα τῷ μυχῷ πλησιάζει, κτίσμα μὲν ἔστι Ῥωμαίων
 25 ἐπιτειχισθὲν τοῖς ὑπερκειμένοις βαρβάροις, ἀναπλεῖ-
 ται δὲ ὀκλάσι κατὰ τὸν Νατίσωνα ποταμὸν ἐπὶ πλεί-
 στους ἐξήκοντα σταδίους. ἀνεῖται δ' ἐμπόριον [τοῖς
 τε Ἑνετοῖς καὶ] τοῖς περὶ τὸν Ἴστρον τῶν Ἰλλυριῶν
 ἔθνεσι· κομίζουσι δ' οὗτοι μὲν τὰ ἐκ θαλάττης, καὶ
 30 οἶνον ἐπὶ ξυλίνων πίθων ἀρμαμάξαις ἀναθέντες καὶ
 ἔλαιον, ἐκείνοι δ' ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ δέρ-
 ματα. ἔξω δ' ἔστι τῶν Ἑνετικῶν ὄρων ἡ Ἀκυληία. διο-

ρίζονται δὲ ποταμῷ ῥέοντι ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ὄρων, ἀνάπλουν ἔχοντι καὶ διακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις εἰς Νωρηίαν πόλιν, περὶ ἣν Γναῖος Κάρβων συμβαλὼν Κίμβροις οὐδὲν ἔπραξεν. ἔχει δὲ ὁ τόπος οὗτος χρυσιοπλῦσια εὐφυῆ καὶ σιδηρουργεῖα. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ 5 μνηῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον μνήμης, τὸ Τίμανον· λιμένα γὰρ ἔχει καὶ ἄλλος ἔκπρεπὲς καὶ πηγὰς ἑκτὰ ποταμίου ὕδατος εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν ἐκπίπτοντος, πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πολύβιος δ' εἰρηκε πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἀλμυροῦ ὕδατος, 10 καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θαλάττης ὀνομάζειν τὸν τόπον. Ποσειδώνιος δὲ φησι ποταμὸν τὸν Τίμανον ἐκ τῶν ὄρων φερόμενον καταπίπτειν εἰς βέρεθρον, εἶθ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα περὶ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα σταδίους ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκβο- 15 λὴν ποιῆσθαι.

- 9 Τῆς δὲ τοῦ Διομήδους δυναστείας περὶ τὴν θάλατταν ταύτην αἵ τε Διομήδαιοι νῆσοι μαρτύρια καὶ τὰ περὶ Δαννίους καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἴκπιον ἱστορούμενα· περὶ ὧν ἐροῦμεν ἐφ' ὅσον πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον, τὰ 20 δὲ πολλὰ τῶν μυθευομένων ἢ κατεψευσμένων ἄλλως εἶναι δεῖ, οἷον τὰ περὶ Φαέθοντα καὶ τὰς Ἡλιάδας τὰς ἀπαιγειρομένας περὶ τὸν Ἡριδανόν, τὸν μηδαμοῦ γῆς ὄντα, πλησίον δὲ τοῦ Πάδου λεγόμενον, καὶ τὰς Ἡλεκτρίδας νήσους τὰς πρὸ τοῦ Πάδου καὶ μελεαγρί- 25 δας ἐν αὐταῖς· οὐδὲ γὰρ τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τοῖς τόποις. τῷ δὲ Διομήδει παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς ἀποδεδειγμένοι τινὲς ἱστοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευκὸς ἵππος αὐτῷ, καὶ δύο ἄλση τὸ μὲν Ἥρας Ἀργεῖας δαίνονται τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος. προσμυθεύουσι 30 δ', ὡς εἰκός, τὸ ἐν τοῖς ἄλσεσι τούτοις ἡμεροῦσθαι τὰ θηρία καὶ λύκοις ἐλάφους συναγελάζεσθαι, προσιόν-

των δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ καταψώντων ἀνέχεσθαι, τὰ
 δὲ διωκόμενα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἐπειδὴν καταφύγη δεῦ-
 ρο, μηκέτι διώκεσθαι. φασὶ δὲ τινὰ τῶν πάνυ γνωριζό-
 μενον ὡς εἶη φιλέγγυος καὶ σκωπτόμενον ἐπὶ τούτῳ πε-
 5 ριτυχεῖν κυνηγέταις λύκον ἐν τοῖς δικτύοις ἔχουσιν· εἰ-
 πόντων δὲ κατὰ παιδιάν, εἰ ἐγγυᾶται τὸν λύκον ἐφ' ᾧ τε
 τὰς ζημίας ἄς εἰργασται διαλύσειν, ἀφήσειν αὐτὸν ἐκ
 τῶν λίνων, ὁμολογήσαι. ἀφεθέντα δὲ τὸν λύκον ἵπ-
 πων ἀγέλην ἀπελάσαντα ἀκαυτηριάστων ἱκανὴν προσ-
 10 ἀγαγεῖν πρὸς τὸν τοῦ φιλεγγύου σταθμόν· τὸν δ' ἀπο-
 λαβόντα τὴν χάριν καυτηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον,
 καὶ κληθῆναι λυκοφόρους, τάχει μᾶλλον ἢ κάλλει δια-
 φερούσας· τοὺς δ' ἀπ' ἐκείνου διαδεξαμένους τό τε καυ-
 τήριον φυλάξαι καὶ τοῦνομα τῷ γένει τῶν ἵππων, ἔθος
 15 δὲ ποιῆσαι θήλειαν μὴ ἐξαλλοτριουῖν, ἵνα μένοι παρὰ
 μόνοις τὸ γνήσιον γένος, ἐνδόξου γενομένης ἐνθύνδε
 ἱππείας. νυνὶ δέ, ὥσπερ ἔφαμεν, πᾶσα ἐκλέλοιπεν ἡ
 τοιαύτη ἄσκησις. μετὰ δὲ τὸ Τίμανον ἢ τῶν Ἰστρίων
 ἐστὶ παραλία μέχρι Πόλας, ἢ πρόσκειται τῇ Ἰταλίᾳ.
 20 μεταξὺ δὲ φρούριον Τεργέστε Ἀκυληίας διέχον ἑκατὸν
 καὶ ὀγδοήκοντα σταδίους· ἡ δὲ Πόλα ἴδρνται μὲν ἐν
 κόλπῳ λιμενοειδεῖ νησίδια ἔχοντι εὖρομα καὶ εὐκαρπα,
 κτίσμα δ' ἐστὶν ἀρχαῖον Κόλχων τῶν ἐπὶ τὴν Μήδειαν C.216
 ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως καὶ κα-
 25 ταγνόντων ἑαυτῶν φυγὴν „τὸ μὲν φυγάδων κεν ἐνί-
 „σποι Γραικὸς“ ὡς Καλλίμαχος εἰρηκεν „ἀτὰρ κείνων
 „γλῶσσ' ὀνόμηκε Πόλας.“ τὰ μὲν δὴ πέραν τοῦ Πά-
 δου χωρία οἱ τε Ἐνετοὶ νέμονται καὶ οἱ [Ἰστριοὶ] μέχρι
 Πόλας. ὑπὲρ δὲ τῶν Ἐνετῶν Κάρνοι καὶ Κενόμανοι καὶ
 30 Μεδόακοι καὶ Ἴνσουβροι, ἃν οἱ μὲν πολέμιοι τοῖς Ῥω-
 μαίοις ὑπήρξαν, Κενόμανοι δὲ καὶ Ἐνετοὶ συνεμάχουν

καὶ πρὸ τῆς Ἀννίβα στρατείας, ἠνίκα Βοίους καὶ Ἰν-
 σουβρους ἐπολέμουν, καὶ μετὰ ταῦτα.

- 10 Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ Πάδου κατέχουσι μὲν ἅπασαν
 ὄσσην ἐγκυκλοῦται τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὰ Ἄλπεια
 μέχρι Γενούας καὶ τῶν Σαβάτων. κατεῖχον δὲ Βοίοιοι καὶ 5
 Αἴγυες καὶ Σέρονες καὶ Γαιζᾶται τὸ πλεον· τῶν δὲ
 Βοίων ἐξελαθέντων, ἀφανισθέντων δὲ καὶ τῶν Γαι-
 ζατῶν καὶ Σενόνων, λείπεται τὰ Λιγυστικά φύλα καὶ
 τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀναμέμι-
 κται καὶ τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φύλον, ἔστι δ' ὄπου καὶ 10
 Τυρρηνῶν. ταῦτα γὰρ ἄμφω τὰ ἔθνη πρὸ τῆς τῶν
 Ῥωμαίων ἐπὶ πλεον ἀνξήσεως εἶχε τινα πρὸς ἄλληλα
 περὶ πρωτείων ἄμιλλαν, καὶ μέσον ἔχοντα τὸν Τίβεριν
 ποταμὸν ῥαδίως ἐπιδιέβαινον ἀλλήλοις. καὶ εἰ πού τι-
 νας ἐκστρατείας ἐποιοῦντο ἐπ' ἄλλους οἱ ἕτεροι, καὶ 15
 τοῖς ἑτέροις ἕρις ἦν μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς εἰς τοὺς ἀν-
 τὸς τόπους ἐξόδου· καὶ δὴ καὶ τῶν Τυρρηνῶν στει-
 λάντων στρατιὰν εἰς τοὺς περὶ τὸν Πάδον βαρβάρους
 καὶ πραξάντων εὖ, ταχὺ δὲ πάλιν ἐκπεσόντων διὰ τὴν
 τρυφήν, ἐπεστράτευσαν οἱ ἕτεροι τοῖς ἐκβαλοῦσιν· εἴτ' 20
 ἐκ διαδοχῆς τῶν τόπων ἀμφισβητοῦντες πολλὰς τῶν
 κατοικιῶν τὰς μὲν Τυρρηνικὰς ἐποίησαν τὰς δ' Ὀμ-
 βρικὰς· πλείους δὲ τῶν Ὀμβρικῶν, οἱ ἐγγυτέρω ἦσαν
 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες καὶ πέμψαντες ἐποίκους
 πολλαχοῦ συνεφύλαξαν καὶ τὰ τῶν προεποικησάντων 25
 γένη. καὶ νῦν Ῥωμαῖοι μὲν εἰσὶν ἅπαντες, οὐδὲν δ' ἦτ-
 τον Ὀμβροὶ τε τινὲς λέγονται καὶ Τυρρηνοί, καθάπερ
 Ἐνετοὶ καὶ Αἴγυες καὶ Ἰνσουβροὶ.

- 11 Πόλεις δ' εἰσὶν ἐντὸς τοῦ Πάδου καὶ περὶ τὸν Πά-
 δον ἐπιφανεῖς Πλακεντία μὲν καὶ Κρεμώνη πλησιαί-30
 τатаι κατὰ μέσην πον τὴν χώραν, μεταξὺ δὲ ταύτων
 τε καὶ Ἀριμίνου Πάρμα καὶ Μοντίνη καὶ Βονωνία

πλησίον ἤδη Ῥακεννης καὶ μικρὰ πολίσματα ἀνὰ μέσον
 τούτων δι' ὧν ἢ εἰς Ῥώμην ὁδός, Ἐγκαρὰ Ῥήγιον
 Λέπιδον Μακροὶ Κάμποι, ὅπου πανήγυρις συντελεῖ-
 ται κατ' ἔτος, Κλάτερνα Φόρον Κορηήλιον, Φακεν-
 5 τία δὲ [καὶ] Καισήνα πρὸς τῷ Σάπι ποταμῷ καὶ τῷ
 Ῥουβίκωνι ἤδη συνάπτουσι τῷ Ἀριμίνω. τὸ δὲ Ἀριμί-
 νον Ὀμβρων ἐστὶ κατοικία, καθάπερ καὶ ἡ Ῥάκεννα·
 δέδεκται δ' ἐποίκους Ῥωμαίους ἑκατέρω. ἔχει δὲ τὸ
 Ἀριμίνον λιμένα καὶ ὁμώνυμον ποταμόν. ἀπὸ δὲ Πλα-
 10 κεντίας εἰς Ἀριμίνον στάδιοι χίλιοι τριακόσιοι. ὑπὲρ
 δὲ Πλακεντίας ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρους τῆς Κοττίου γῆς
 Τικῆνον ἐν τριάκοντα ἑξ μιλίοις πόλις, καὶ ὁμώνυμος ὁ
 παραρρέων ποταμὸς συμβάλλων τῷ Πάδω, καὶ Κλα-
 στίδιον καὶ Δέρθων καὶ Ἀκχαιστατιέλλαι μικρὸν ἐν
 15 παρόδῳ. ἢ δ' εὐθεία εἰς Ὠκελον παρὰ τὸν Πάδου καὶ
 τὸν Δουρίαν ποταμὸν βαραθρώδης ἢ πολλή, πλεί-
 ους καὶ ἄλλους ἔχουσα ποταμούς, ὧν καὶ τὸν Δρουεν-
 τίαν, μίλλων ἐστὶ περὶ [ἑκατὸν] ἑξήκοντα. ἐντεῦθεν δὲ
 ἤδη τὰ Ἄλπεια ὄρη καὶ ἡ Κελτική. ἔστι δὲ ἡ Δέρθων
 20 πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ
 Γενούας εἰς Πλακεντίαν, ἑκατέρας διέχουσα σταδίους
 τετρακοσίους· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ Ἀκχαι-
 στατιέλλαι. ἀπὸ δὲ Πλακεντίας εἰς μὲν Ἀριμίνον εἰρη-
 25 ρῶν καὶ νυκτῶν. πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Πάδου κα-
 τείχετο ὑπὸ ἐλῶν, δι' ὧν Ἀννίβας χαλεπῶς διήλθε
 προῖων ἐπὶ Τυρρηνίαν· ἀλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ Σκαῦ-

19. post Κελτική: πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν ἐστὶ πόλις τοῖς ὑπερ-
 κειμένοις τῆς Δούνης Λοῦκα· ἐνιοὶ δὲ καμηδὸν οἰκοῦσιν. εἰαν-
 δρεῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλέον ἐστὶ
 καὶ τὸ τῶν ἰππικῶν πλῆθος, ἑξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
 σύνταξιν.

ρος διώρυγας πλωτὰς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Πάρμης ἄγων. κατὰ γὰρ Πλακεντίαν ὁ Τρεβίνας συμβάλλων τῷ Πάδῳ καὶ ἔτι πρότερον ἄλλοι πλείους πληροῦσι πέ-
 ραν τοῦ μετρίου. οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν Αἰμιλίαν ὁδὸν στρώσας τὴν διὰ Πισῶν καὶ Λούνης⁵ ἕως
 μέχρι Σαβιάτων κἀντεῦθεν διὰ Δέρθωνος· ἄλλη δ' ἐστὶν Αἰμιλία διαδεχομένη τὴν Φλαμινίαν. συννπά-
 τευσαν γὰρ ἀλλήλοις Μάρκος Λέπιδος καὶ Γάιος Φλα-
 μίνιος· καθελόντες δὲ Αἴγυιαν ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν ἐστρωσεν ἐκ Ῥώμης διὰ Τυρρηνῶν καὶ τῆς Ὀμβρικῆς¹⁰
 μέχρι τῶν περὶ Ἀρίμινον τόπων, ὁ δὲ τὴν ἐξῆς μέχρι Βουωνίας κἀκεῖθεν εἰς Ἀκυληίαν παρὰ τὰς ῥίξας τὰς
 τῶν Ἄλπεων ἐγκυκλούμενος τὰ ἔλη. ὄριον δὲ τῆς χώ-
 ρας ταύτης, ἣν ἐντὸς Κελτικὴν καλοῦμεν, πρὸς τὴν
 λοιπὴν Ἰταλίαν τὸ τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Τυρ-¹⁵
 ρηνίας ἀπεδέδεικτο καὶ ὁ Αἴσις ποταμός, ὕστερον δὲ ὁ
 Ῥουβίκων, εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκδιδόντες ἀμφοτέροι.

C.218
 12 Τῆς δ' ἀρετῆς τῶν τόπων τεκμήριον ἢ τ' εὐαν-
 δρία καὶ τὰ μεγέθη τῶν πόλεων καὶ ὁ πλοῦτος, οἷς πᾶ-
 σιν ὑπερβέβληται τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οἱ ταύτη Ῥω-²⁰
 μαῖοι. καὶ γὰρ ἡ γεωργομένη γῆ πολλοὺς καὶ παντοί-
 οους ἐκφέρει καρπούς, καὶ αἱ ὕλαι τοσαύτην ἔχουσι βᾶ-
 λανον ὥστ' ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὑφορβίων ἡ Ῥώμη τρέ-
 φεται τὸ πλεόν. ἐστὶ δὲ καὶ κεγχροφόρος διαφερόντως
 διὰ τὴν εὐνδρίαν· τοῦτο δὲ λιμοῦ μέγιστόν ἐστιν ἄκος·²⁵
 πρὸς ἅπαντας γὰρ καιροὺς ἀέρων ἀντέχει καὶ οὐδέποτε
 ἐπιλείπειν δύναται, κἂν τοῦ ἄλλου σίτου γένηται σκά-
 νις. ἔχει δὲ καὶ πιττουργεῖα θαυμαστά. τοῦ δ' οἴνου τὸ
 πληθὸς μηνύουσιν οἱ πίθοι· ξύλινοι γὰρ μείζους οἰ-
 κων εἰσὶ· προσλαμβάνει δὲ πολὺ ἢ τῆς πίττης εὐπορία³⁰
 πρὸς τὸ εὐκώνητον. ἐρέαν δὲ τὴν μὲν μαλακὴν οἱ περὶ
 Μουτίνην τόποι καὶ τὸν Σκουλτάνναν ποταμὸν φέ-

ρουσι κολὸν πασῶν καλλίστην, τὴν δὲ τραχείαν ἢ Λιγυστική καὶ ἡ τῶν Ἰνσούβρων, ἐξ ἧς τὸ πλεόν τῆς οἰκετείας τῶν Ἰταλιωτῶν ἀμπέχεται, τὴν δὲ μέσην οἱ περὶ Πατάσιον, ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς καὶ γαν-
 5 σάπαι καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, ἀμφίμαλλον τε καὶ ἑτερόμαλλον. τὰ δὲ μέταλλα νυνὶ μὲν οὐχ ὁμοίως ἐνταῦθα σπουδάζεται διὰ τὸ λυσιτελέστερα ἴσως εἶναι τὰ ἐν τοῖς ὑπεραλλεῖσι Κελτοῖς καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ, πρότερον δὲ ἐσπουδαζέτο, ἐπεὶ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ χρυσωρυχεῖον
 10 ἦν· κώμη δ' ἐστὶ πλησίον Ἰκτουμούλων, καὶ ταύτης κώμης, ἄμφω δ' εἰσὶ περὶ Πλακεντίαν. αὕτη μὲν δὴ ἡ πρώτη μερὶς τῆς Ἰταλίας μέχρι δεῦρο περιωδευσθῶ.

Δευτέρα δὲ λεγέσθω ἡ Λιγυστική ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς 2
 Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἰδρυμένη τῆς νῦν λεχθείσης
 15 Κελτικῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιηγήσεως ἄξιον, πλην ὅτι κωμηδὸν ζῶσι, τραχείαν γῆν ἀροῦντες καὶ σκάπτοντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὡς φησι Ποσειδώνιος. [εὐανδρεῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεόν ἐστὶ καὶ τὸ τῶν ἱπ-
 20 πικῶν πλήθος, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν σύνταξιν.] τρίτοι δ' εἰσὶ συνεχεῖς τούτοις οἱ Τυρρηνοί, τὰ πεδία ἔχοντες τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος, κλυζόμενοι τὰ μὲν πρὸς ἕω μάλιστα μέρη τῷ ποταμῷ μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ, κατὰ δὲ θάτερα τῷ Τυρρη-
 25 νικῷ καὶ Σαρδάφῳ πελάγει. φεῖ δὲ ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων ὁ Τίβερις, πληροῦται δ' ἐκ πολλῶν ποταμῶν, μέρος μὲν τι δι' αὐτῆς φερόμενος τῆς Τυρρηνίας, τὸ δ' ἐφεξῆς διορίζων ἀπ' αὐτῆς πρῶτον μὲν τὴν Ὀμβρικήν, εἶτα τοὺς Σαβίνους καὶ Λατίνους τοὺς πρὸς τῇ
 30 Ρώμῃ μέχρι τῆς παραλίας. παραβέβληνται δὲ πως τῷ ποταμῷ μὲν καὶ τοῖς Τυρρηνοῖς κατὰ πλάτος, ἀλλήλοις δὲ κατὰ μῆκος· ἀνέχουσι δὲ πρὸς τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὰ C.219

πλησιάζοντα τῷ Ἀδρίᾳ πρῶτοι μὲν οἱ Ὀμβρικοί, μετὰ δὲ τούτους Σαβίνοι, τελευταῖοι δ' οἱ τὴν Λατίνην ἔχοντες, ἀρξάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. ἡ μὲν οὖν τῶν Λατίνων χώρα μεταξὺ κείται τῆς τε ἀπὸ τῶν Ὠσίων παραλλίας μέχρι πόλεως Σινοέσσης καὶ τῆς Σαβίνης (τὰ δ' Ὠστια ἐστὶν ἐπίνειον τῆς Ρώμης, εἰς ὃ ἐκδίδωσιν ὁ Τίβερις παρ' αὐτὴν ἕνεϊς), ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μῆκος μέχρι τῆς Καμπανίας καὶ τῶν Σαννιτικῶν ὄρων· ἡ δὲ Σαβίνη μεταξὺ τῶν Λατίνων κείται καὶ τῶν Ὀμβρικῶν, ἐκτείνεται δὲ καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ Σαννιτικὰ 10 ὄρη, καὶ μᾶλλον συνάπτει τοῖς Ἀπεννίνοις τοῖς κατὰ Ἰηστίνους τε καὶ Περίγνους καὶ Μαρσούς· οἱ δ' Ὀμβρικοὶ μέσοι μὲν κείνται τῆς τε Σαβίνης καὶ τῆς Τυρρηνίας, μέχρι δ' Ἀριμίνου καὶ Ρασέννης προΐασιν, ὑπερβάλλοντες τὰ ὄρη. Τυρρηνοὶ δὲ παύονται ὑπ' 15 αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι τοῖς περικλείουσιν ἐκ τῆς Διγυστικῆς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀρξάμενοι θαλάττης καὶ τοῦ Τιβέριδος. τὰ καθ' ἕκαστα δὲ διεξιμεν ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι.

- 2 Οἱ Τυρρηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Ἐτροῦ- 20 σκοὶ καὶ Τοῦσκοὶ προσαγορεύονται. οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτούς ἀπὸ τοῦ Τυρρηνοῦ Ἄττος, ὡς φασί, τοῦ στείλαντος ἐκ Λυδίας ἐποίκους δεῦρο. ἐπὶ γὰρ λιμοῦ καὶ ἀφορίας ὁ Ἄττος, εἰς τῶν ἀπογόνων Ἡρακλέους καὶ Ὀμφάλης, δεῖν παιδῶν ὄντων, κλήρω 25 Λυδὸν μὲν κατέσχε, τῷ δὲ Τυρρηνοῦ τὸν πλείω συστήσας λαὸν ἐξέστειλεν. ἐλθὼν δὲ τὴν τε χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Τυρρηνίαν ἐκάλεσε καὶ δώδεκα πόλεις ἐκτίσεν, οἰκιστὴν ἐπιστήσας Τάρκωνα, ἀφ' οὗ Ταρκύνια ἡ πόλις, ὃν διὰ τὴν ἐκ παιδῶν σύνεσιν πολλῶν γεγεννησθαι 30 μυθεύουσι. τότε μὲν οὖν ὑφ' ἐνὶ ἡγεμονίᾳ ταττόμενοι μέγα ἰσχυρὸν, χρόνοις δ' ὕστερον διαλυθῆναι τὸ σύ-

στημα εἰκὸς καὶ κατὰ πόλεις διασπασθῆναι βία τῶν
 πλησιοχώρων εἰξάντας· οὐ γὰρ ἂν χώραν εὐδαίμονα
 ἀφέντες τῇ θαλάττῃ κατὰ ληστείαν ἐπέθεντο ἄλλοι
 πρὸς ἄλλα τραπόμενοι πελάγη, ἐπεὶ, ὅπου γε συμπνεύ-
 5 σαιεν, ἱκανοὶ ἦσαν οὐκ ἀμύνασθαι μόνον τοὺς ἐπιχει-
 ροῦντας αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιχειρεῖν καὶ μακρὰς
 στρατείας ποιεῖσθαι. μετὰ δὲ τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν
 Δημάρατος ἀφικνεῖται λαὸν ἄγων ἐκ Κορίνθου, καὶ
 δεξαμένων αὐτὸν Ταρκυνιῶν γεννᾶ Λουκούμωνα ἐξ
 10 ἐπιχωρίας γυναικός. γενόμενος δὲ Ἄγκω Μαρκίῳ τῷ
 βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων φίλος, ἐβασίλευσεν οὗτος καὶ
 μετωνομάσθη Λεύκιος Ταρκύνιος Πρίσκος. ἐκόσμησε C.220
 δ' οὖν τὴν Τυρρηνίαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ πρότε-
 ρον, ὁ μὲν εὐπορία δημιουργῶν τῶν συνακολουθη-
 15 σάντων οἰκοθεύ, ὁ δὲ ταῖς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀφορμαῖς.
 λέγεται δὲ καὶ ὁ θριαμβικὸς κόσμος καὶ ὑπατικὸς καὶ
 ἀπλῶς ὁ τῶν ἀρχόντων ἐκ Ταρκυνίων δεῦρο μετε-
 νεχθῆναι καὶ ῥάβδοι καὶ πελέκεις καὶ σάλπιγγες καὶ
 ἱεροποιαὶ καὶ μαντικὴ καὶ μουσικὴ, ὅση δημοσίᾳ
 20 χρῶνται Ῥωμαῖοι. τούτου δ' υἱὸς ἦν ὁ δευτέρος Ταρ-
 κύνιος ὁ Σούπερβος, ὅσπερ καὶ τελευταῖος βασιλεύ-
 σας ἐξέπεσε. Πορσίνας δ', ὁ τῶν Κλουσίνων βασι-
 λεύς, πόλεως Τυρρηνίδος, κατάγειν αὐτὸν ἐπιχειρήσας
 δι' ὄπλων, ὡς οὐχ οἶός τε ἦν, καταλυσάμενος τὴν
 25 ἔχθραν ἀπῆλθε φίλος μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν μεγάλων.

Περὶ μὲν τῆς ἐπιφανείας τῶν Τυρρηνῶν ταῦτα 3
 καὶ ἔτι τὰ τοῖς Καιρετανοῖςπραχθέντα . . . καὶ γὰρ τοὺς
 ἐλόντας τὴν Ῥώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν ἀπιοῦσιν
 ἐπιθέμενοι κατὰ Σαβίνους, καὶ ἂ παρ' ἐκόντων ἔλαβον
 30 Ῥωμαίων ἐκεῖνοι λάφυρα ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ
 τούτοις τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ῥώ-
 μης ἔσωσαν καὶ τὸ ἀθάνατον πῦρ καὶ τὰς τῆς Ἑστίας

Ιερείας. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φάυλως δι-
οικουῦντας τὴν πόλιν οὐχ ἱκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν
χάριν αὐτοῖς δοκοῦσι· πολιτείαν γὰρ δόντες οὐκ ἀνέ-
γραψαν εἰς τοὺς πολίτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας εἰς τὰς δέλτους ἐξώρισον ⁵
τὰς Καιρετανῶν. παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλησιν εὐδοκίμησεν
ἡ πόλις αὕτη διὰ τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην· τῶν τε
γὰρ λησθηρίων ἀπέσχετο καίπερ δυναμένη πλείστον,
καὶ Πυθοὶ τὸν Ἀγυλλαίων καλούμενον ἀνέθηκε θη-
σαυρόν. Ἀγυλλα γὰρ ὠνομάζετο τὸ πρότερον ἢ νῦν ¹⁰
Καιρέα, καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θεττα-
λίας ἀφιγμένων· τῶν δὲ Λυδῶν, οἵπερ Τυρρηνοὶ με-
τωνομάσθησαν, ἐπιστρατευσάντων τοῖς Ἀγυλλαίοις,
προσιῶν τῷ τείχει τις ἐπυνθάνετο τοῦνομα τῆς πό-
λεως, τῶν δ' ἀπὸ τοῦ τείχους Θετταλῶν τινος ἀντὶ τοῦ ¹⁵
ἀποκρίνασθαι προσαγορεύσαντος αὐτὸν „χαῖρε,“ δε-
ξάμενοι τὸν οἰωνόν οἱ Τυρρηνοὶ τοῦτον ἀλοῦσαν τὴν
πόλιν μετωνόμασαν. ἡ δὲ οὕτω λαμπρὰ καὶ ἐπιφανῆς
πόλις νῦν ἴχνη σώζει μόνον, εὐάνδρει δ' αὐτῆς μᾶλλον
τὰ πλησίον θερμά, ἃ καλοῦσι Καιρετανά, διὰ τοὺς ²⁰
φοιτῶντας θεραπείας χάριν.

4 Τοὺς δὲ Πελασγούς, ὅτι μὲν ἀρχαῖόν τι φύλον
κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπιπολάσαν καὶ μάλιστα πα-
C.221 ρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν
ἅπαντες σχεδόν τι νομίζειν δέ φησιν Ἐφορος τὸ ἀνέ- ²⁵
καθεν Ἀρκάδας ὄντας ἐλέσθαι στρατιωτικὸν βίον, εἰς
δὲ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν προτρέποντας πολλοὺς ἅπασι
τοῦ ὀνόματος μεταδοῦναι καὶ πολλὴν ἐπιφάνειαν κτή-
σασθαι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις,
παρ' ὅσους ποτὲ ἀφιγμένοι τετυχήκασι. καὶ γὰρ τῆς ³⁰
Κρήτης ἔποικοι γεγόνασιν, ὡς φησιν Ὀμηρος· λέγει
γοῦν Ὀδυσσεὺς πρὸς Πηνελόπην „ἄλλη δ' ἄλλων

„γλωσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί, ἐν δ' Ἐπειόκρητες
 „μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες, Δωριεῖς τε τριχάικες,
 „διότι τε Πελασγοί.“ καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἢ Θεττα-
 λία λέγεται, τὸ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ
 5 τῶν Θερμοπυλῶν ἕως τῆς ὄρεινῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ
 τὸ ἐπάρξει τῶν τόπων τούτων τοὺς Πελασγούς. τὸν τε
 Δία τὸν Δωδωναίου αὐτὸς ὁ ποιητῆς ὀνομάζει Πελασ-
 γικόν „Ζεῦ ἄνα, Δωδωναίε, Πελασγικέ.“ πολλοὶ δὲ
 καὶ τὰ Ἡπειρωτικὰ ἔθνη Πελασγικὰ εἰρήκασιν, ὡς καὶ
 10 μέχρι δεῦρο ἐπαρξάντων· Πελασγούς τε πολλοὺς καὶ
 τῶν ἡρώων ὄνομα καλέσαντες, οἱ ὕστερον ἀπ' ἐκείνων
 πολλὰ τῶν ἐθνῶν ἐπώνυμα πεποιήκασιν· καὶ γὰρ τὴν
 Λέσβον Πελασγίαν εἰρήκασιν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Τρωάδι
 Κίλιξιν Ὅμηρος εἶρηκε τοὺς ὁμόρους Πελασγοῦς „Ἰπ-
 15 „πόθοος δ' ἄγε φῦλα Πελασγῶν ἐγγεσιμῶρων, τῶν οἱ
 „Δάρισαν ἐριβόλακα ναιετάασκον.“ τῷ δ' Ἐφύρω τοῦ
 ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φῦλον τοῦτο ἤρξεν Ἡσίοδος. φησὶ
 γάρ „υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο, ὃν ποτε
 „τίκτε Πελασγός.“ Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκῆνας
 20 Ἄργους φησὶν ἐν Ἰκέτισι καὶ Δαναῖσι τὸ γένος αὐτῶν.
 καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἐφορος
 κληθῆναι, καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελαῶ φησὶν ὅτι
 „Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατήρ ἐλθὼν ἐς
 „Ἄργος ᾤκισ' Ἰνάχου πόλιν, Πελασγιώτας δ' ἄνομα-
 25 „σμένους τὸ πρὶν Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν'
 „Ἑλλάδα.“ Ἀντικλειδῆς δὲ πρῶτους φησὶν αὐτοὺς τὰ
 περὶ Ἀἴμμον καὶ Ἰμβρον κτίσαι, καὶ δὴ τούτων τινὰς
 καὶ μετὰ Τυρρηνοῦ τοῦ Ἄττος εἰς τὴν Ἰταλίαν συνα-
 30 τῶν Πελασγῶν ὡς καὶ Ἀθήνησι γενομένων, διὰ δὲ

30. post γενθμένων : τῶν Πελασγῶν

τὸ πλανήτας εἶναι καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν ἐφ' οὓς ἔτυχε τόπους Πελαργούς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κληθῆναι.

C.222

5

Τῆς δὲ Τυρρηνίας μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἶναι φασὶ τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ῥοστίων διαχι- 5
λίων πού καὶ πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ τοῦ ἡμίσους ἔλαττον τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν. εἰς μὲν οὖν Πί-
σας ἀπὸ Λούνης πλείους τῶν τετρακοσίων σταδίων εἰσίν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ὀσολατέρρας διακόσιοι ὄγδοῆ-
κοντα, πάλιν δ' ἐνθένδε εἰς Ποπλώνιον διακόσιοι 10
ἑβδομήκοντα, ἐκ δὲ Ποπλωνίου εἰς Κόσαν ἐγγύς ὀκτα-
κόσιοι, οἱ δὲ ἑξακόσιοι φασί Πολύβιος δ' οὐκ εὔ
καὶ τοὺς πάντας χιλίους τριακοσίους τριάκοντα λέγει.
τούτων δ' ἡ μὲν Λοῦνα πόλις ἐστὶ καὶ λιμῆν, καλοῦσι δ'
οἱ Ἕλληνες Σελήνης λιμένα καὶ πόλιν. ἡ μὲν οὖν πόλις 15
οὐ μεγάλη, ὁ δὲ λιμῆν μέγιστός τε καὶ κάλλιστος, ἐν αὐτῷ
περιέχων πλείους λιμένας ἀγχιβαθεῖς πάντας, οἷον ἂν
γένοιτο ὀρμητήριον θαλαττοκρατησάντων ἀνθρώπων
τοσαύτης μὲν θαλάττης τοσοῦτον δὲ χρόνον. περὶ-
κλείεται δ' ὁ λιμῆν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, ἀφ' ὧν τὰ πελάγη 20
κατοπτεύεται καὶ ἡ Σαρδῶ καὶ τῆς ἡόνος ἐκατέρωθεν
πολὺ μέρος. μέταλλα δὲ λίθου λευκοῦ τε καὶ ποικίλου
γλαυκίζοντος τοσαῦτά τ' ἐστὶ καὶ τηλικαῦτα, μονόλι-
θους ἐκιδιδόντα πλάκας καὶ στύλους, ὥστε τὰ πλείστα
τῶν ἐκπρεπῶν ἔργων τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις 25
πόλεσιν ἐντεῦθεν ἔχειν τὴν χορηγίαν· καὶ γὰρ εὐεξά-
γωγός ἐστὶν ἡ λίθος, τῶν μετὰλλων ὑπερκειμένων τῆς
θαλάττης πλησίον, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης διαδεχομένου
τοῦ Τιβέριος τὴν κομιδὴν· καὶ τὴν ξυλείαν τὴν εἰς τὰς
οἰκοδομὰς σελμάτων εὐθυτάτων καὶ εὐμηκεστάτων ἢ 30
Τυρρηνία χορηγεῖ τὴν πλείστην, τῷ ποταμῷ κατά-
γουσα ἐκ τῶν ὄρων εὐθύς. [πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς

ὑπερκειμένοις τῆς Λούνης ἐστὶ πόλις Λοῦκα.] μεταξὺ
 δὲ Λούνης καὶ Πίσσης ὁ Μάκρας ἐστὶ * χωρίον, ᾧ πέρατι
 τῆς Τυρρηνίας καὶ τῆς Λιγυστικῆς κέχρηται τῶν συγ-
 γραφέων πολλοί. ἡ δὲ Πισα κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν
 5 Πελοποννήσῳ Πισατῶν, οἱ μετὰ Νέστορος ἐπὶ Ἴλιον
 στρατεύσαντες κατὰ τὸν ἀνάπλου ἐπλανήθησαν, οἱ
 μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον οἱ δ' εἰς τὴν Πισαῖτιν, ἅπαντες
 Πύλιοι καλούμενοι. διεῖν δὲ ποταμῶν κεῖται μεταξὺ
 κατ' αὐτὴν τὴν συμβολήν, Ἄρρου τε καὶ Αὔσαρος, ὧν
 10 ὁ μὲν ἐξ Ἄρρητιοῦ φέρεται πολὺς, οὐχὶ πᾶς, ἀλλὰ τριχῆ
 σχισθεὶς, ὁ δ' ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων συμπεσόντες
 δ' εἰς ἓν ρεῖθρον μετεωρίζουσιν ἀλλήλους ταῖς ἀντι-
 κοπαῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ἡόνων ἐστῶτας
 ἀμφοτέρων μηδέτερον ὑπὸ θατέρου καθορᾶσθαι, ὥστ'
 15 ἀνάγκη δυσανάπλωτα ἐκ θαλάττης εἶναι· στάδιοι δ'
 εἰσὶ τοῦ ἀνάπλου περὶ εἰκοσι. μυθεύουσι δ', ὅτε πρῶ-
 τον ἐκ τῶν ὄρων οἱ ποταμοὶ κατεφέροντο οὗτοι, κω-
 λυομένους ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων μὴ συμπεσόντες εἰς ἓν
 κατακλύζοιεν τὴν χώραν, ὑποσχέσθαι μὴ κατακλύσειν,
 20 καὶ φυλάξαι τὴν πίστιν. δοκεῖ δ' ἡ πόλις εὐτυχησαί C.223
 ποτε, καὶ νῦν οὐκ ἀδοξεῖ διὰ τε εὐκαρπίαν καὶ τὰ λι-
 θουργεῖα καὶ τὴν ὕλην τὴν ναυπηγησίμου, ἢ τὸ μὲν
 παλαιὸν ἐχρῶντο πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους·
 καὶ γὰρ μαχιμώτεροι Τυρρηνῶν ὑπῆρξαν, καὶ παρῶ-
 25 ξυναν αὐτοὺς οἱ Λίγυες πονηροὶ γείτονες παρὰ πλευ-
 ρὰν ὄντες· νῦν δὲ τὸ πλεον εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἀναλί-
 σκεται τὰς ἐν Ῥώμῃ κὰν ταῖς ἐπαύλεσι βασιλεία κατα-
 σκευαζομένων Περσικά.

Τῶν δὲ Ὀλοατρηρανῶν ἡ μὲν χώρα κλύζεται τῇ 6
 30 θαλάττῃ, τὸ δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθεῖα λόφος ἐστὶν
 ὑψηλὸς περικρημὸς πάντῃ τὴν κορυφὴν ἐπίπεδος, ἐφ'
 ἧ ἵδρται τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. ἡ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβα-

σις πεντακαίδεκα σταδίων ἐστὶν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὅξεια
 πᾶσα καὶ χαλεπή. ἐνταῦθα συνέστησαν τινὲς τῶν Τυρ-
 ρηνῶν καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ Σύλλα· πληρω-
 σαντες δὲ τέτταρα τάγματα στρατιᾶς διετῆ χρόνον ἐπο-
 λιορκήθησαν, εἶθ' ὑπόσπονδοι παρεχώρησαν τοῦ τό- 5
 που. τὸ δὲ Ποπλώνιον ἐπ' ἄκρας ὑψηλῆς ἴδρυνται κα-
 τερρωγνίας εἰς τὴν θάλατταν καὶ χειρρονησιζούσης,
 πολιορκίαν καὶ αὐτὸ δεδεγμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς και-
 ρούς. τὸ μὲν οὖν πόλιον πᾶν ἐρημόν ἐστὶ πλὴν τῶν
 Ἰερῶν καὶ κατοικιῶν ὀλίγων, τὸ δ' ἐπίγειον οἰκεῖται 10
 βέλτιον, πρὸς τῇ ῥίξῃ τοῦ ὄρους λιμένιον ἔχον καὶ
 νεωσοίκους δύο· καὶ δοκεῖ μοι μόνῃ τῶν Τυρρηνίδων
 τῶν καλαιῶν αὕτη πόλεων ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ἰδρῦ-
 σθαι· αἰτιον δ' ἐστὶ τὸ τῆς χώρας ἀλλίμενον· διόπερ
 παντάπασιν ἐφευγον οἱ κτίσται τὴν θάλατταν ἢ προσε- 15
 βάλλοντο ἐρύματα πρὸ αὐτῆς, ὥστε μὴ λάφυρον ἐτοι-
 μον ἐκκεῖσθαι τοῖς ἐπιπλεύσασιν. ἐστὶ δὲ καὶ θυνο-
 σκοπεῖον ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ. κατοπτεύεται δ' ἀπὸ τῆς πό-
 λεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἢ Σαρδῶ, ἐγγυτέρω δ' ἢ
 Κύρνος ἐξήκοντά πωσ διέχουσα τῆς Σαρδόνης στα- 20
 δίους, πολὺ δὲ μᾶλλον τούτων ἢ Αἰθαλία, [ἢ] προσε-
 χεστέρα τῇ ἠπείρῳ ἐστὶν ὅσον τριακοσίους διέχουσα
 σταδίους, ὅσους καὶ τῆς Κύρνου διέχει. ἄριστον δ'
 ἀφετήριον τοῦτο τὸ χωρίον ἐστὶν ἐπὶ τὰς τρεῖς τὰς λε-
 χθείσας νήσους. εἶδομεν δὲ καὶ ταύτας ἡμεῖς ἀναβάν- 25
 τες ἐπὶ τὸ Ποπλώνιον καὶ μετάλλᾳ τινα ἐν τῇ χώρᾳ
 ἐκλελειμμένα. εἶδομεν δὲ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὸν
 σίδηρον τὸν ἐκ τῆς Αἰθαλίας κομιζόμενον· οὐ γὰρ δύ-
 νηται συλλυπαίνεσθαι καμινεύομενος ἐν τῇ νήσῳ, κο-
 μιζεται δ' εὐθύς ἐκ τῶν μετάλλων εἰς τὴν ἠπείρον. 30
 τοῦτό τε δὴ παράδοξον ἢ νήσος ἔχει καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα
 C.224 ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα,

καθάπερ τοὺς πλαταμῶνάς φασι τοὺς ἐν Ῥόδῳ καὶ τὴν
ἐν Πάρῳ πέτραν τὴν μάρμαρον καὶ τὰς ἐν Ἰνδοῖς
ἄλας, ὡς φησι Κλείταρχος. οὐτ' οὖν Ἐρατοσθένης
ὀρθῶς ὁ φήσας μὴ καθοραῖσθαι μήτε τὴν Κύρνον ἐκ
5 τῆς ἠπειροῦ μήτε τὴν Σαρδόνα, οὐτ' Ἀρτεμίδωρος ὁ
φήσας ἐν χιλλοῖς εἶναι καὶ διακοσίοις σταδίοις πελαγίας
ἀμφοτέρας. καὶ γὰρ εἴ τισιν, ἡμῖν γε οὐκ ἂν ὑπῆρξαν
ὄρατα ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον σαφεῖς ἐωρῶντο, καὶ μά-
λιστα ἡ Κύρνος. ἔστι δὲ κατὰ τὴν Αἰθαλίαν λιμὴν Ἀρ-
10 γῶος ἀπὸ τῆς Ἀργοῦς, ὡς φασιν. ἐκείσε γὰρ πλεῦσαι
τὴν τῆς Κίρκης οἰκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆς Μη-
δείας ἐθελούσης ἰδεῖν τὴν θεάν· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀπο-
στλεγγισμάτων παγέντων, ἃ ἐποίησαν οἱ Ἀργοναῦται,
διαμένειν ἔτι καὶ νῦν διαποικίλους τὰς ἐπὶ τῆς ἡῶνος
15 ψήφους. αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποιαὶ τεκμήρια τῶν λε-
γομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσίν, ὅτι οὐ πάντα Ὅμηρος αὐτὸς
ἐπλαττεν, ἀλλ' ἀκούων θρυλουμένων τῶν τοιούτων
πολλῶν αὐτὸς προσετίθει μήκη διαστημάτων καὶ ἐκτο-
πισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὸν ὠκεανὸν
20 ἐξέβαλε, παραπλησίως καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένης καὶ
τούτῳ πλάνης τινὸς ἀκείνῳ, καθάπερ καὶ Μενελάῳ.
περὶ μὲν οὖν τῆς Αἰθαλίας τοσαῦτα.

Ἡ δὲ Κύρνος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖται Κορ- 7
σίκα. οἰκεῖται δὲ φανύως τραχεῖά τε οὐσα καὶ τοῖς
25 πλείστοις μέρεσι δύσβατος τελείως ὥστε τοὺς κατέχον-
τας τὰ ὄρη καὶ ἀπὸ λησθηρίων ζῶντας ἀγριωτέρους
εἶναι θηρίων. ὁπόταν γοῦν ὀρμηθῶσιν οἱ τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγοὶ καὶ προσπεσόντες τοῖς ἐρύμασι πολὺ
πλήθος ἔλωσι, τῶν ἀνδραπόδων ὄραν ἔστιν ἐν τῇ
30 Ῥώμῃ καὶ θαυμάζειν ὅσον ἐμφαίνεται τὸ θηριῶδες καὶ
τὸ βοσκηματώδες ἐν αὐτοῖς· ἢ γὰρ οὐχ ὑπομένουσαι
ζῆν ἢ ζῶντες ἀπαθεία καὶ ἀναισθησία τοὺς ὠνησαμέ-

νους ἐπιτρίβουσιν, ὥστε καίπερ τὸ τυχὸν καταβαλοῦ-
 σιν ὑπὲρ αὐτῶν ὅμως μεταμέλειν. ἔστι δ' ὅμως οἰκῆ-
 σιμὰ τινα μέρη καὶ κολλίσματα που Βλησίωνων τε καὶ
 Χάραξ καὶ Ἐνικονίαι καὶ Ἰάπανες. μῆκος δὲ τῆς νήσου
 φησὶν ὁ χωρογράφος μίλια ἑκατὸν ἐξήκοντα, πλάτος 5
 δὲ ἑβδομήκοντα· Σαρδόνοσ δὲ μῆκος διακόσια εἴκοσι,
 πλάτος δὲ ἐνενηκοντα ὀκτώ. κατ' ἄλλους δὲ Κύρνον μὲν
 περίμετρος περὶ [τρις]χιλλοὺς λέγεται καὶ διακοσίους
 σταδίους, τῆς δὲ Σαρδόνοσ καὶ τετρακισχιλλοὺς. ἔστι
 δὲ αὐτῆς τὸ πολὺ μέρος τραχὺ καὶ οὐκ εἰρηναῖον, πολὺ 10
 δὲ καὶ χῶραν ἔχον εὐδαίμονα τοῖς πᾶσι, σίτῳ δὲ καὶ
 διαφερόντως. πόλεις δ' εἰσὶ μὲν κλειούς, ἀξιόλογοι δὲ
 C.225 Κάραλις καὶ Σουῦλχοι. τῇ δ' ἀρετῆ τῶν τόπων ἀντιτά-
 τεταί τις καὶ μοχθηρία· νοσερὰ γὰρ ἡ νῆσος τοῦ θεί-
 ρου καὶ μάλιστα ἐν τοῖς εὐκαρπουσί χωρίοις· τὰ δ' 15
 αὐτὰ ταῦτα καὶ πορθεῖται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ὀρειῶν
 οἱ καλοῦνται Διαγησβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζό-
 μενοι. λέγεται γὰρ Ἰόλαος ἄγων τῶν παιδῶν τινὰς τοῦ
 Ἡρακλέουσ ἐλθεῖν δεῦρο καὶ συνοικῆσαι τοῖς τὴν νῆ-
 σον ἔχουσι βαρβάροις· Τυρρηνοὶ δ' ἦσαν· ὕστερον δὲ 20
 Φοίνικες ἐπεκράτησαν οἱ ἐκ Καρχηδόνοσ, καὶ μετὰ
 τούτων Ῥωμαίοις ἐπολέμον· καταλυθέντων δὲ ἐκεί-
 νων πάνθ' ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπῆρξε. τέτταρα δ' ἔστι τῶν
 ὀρειῶν ἔθνη, Πάρατοι Σοσσινάτοι Βάλαροι Ἀκῶνιτες,
 ἐν σπηλαιόις οἰκοῦντες, εἰ δὲ τινα ἔχουσι γῆν σπόρι- 25
 μον, οὐδὲ ταύτην ἐπιμελῶσ σπεύροντες, ἀλλὰ τὰς τῶν
 ἐργαζομένων καθαρχάζοντες, τοῦτο μὲν τῶν αὐτόθι
 τοῦτο δ' ἐπιπλέοντες τοῖς ἐν τῇ περαίᾳ, Πισάταις μά-
 λιστα. οἱ δὲ πεμπόμενοι στρατηγοὶ τὰ μὲν ἀντέχουσι,
 πρὸς ἃ δ' ἀπανδῶσιν, ἐπειδὴν μὴ λυσιτελεῖ τρέφειν 30
 συνεχῶς ἐν τόποις νοσεροῖς στρατόπεδον. λείπεται δὲ
 στρατηγεῖν τέχνας τινὰς· καὶ δὴ τηρήσαντες ἔθος τι

τῶν βαρβάρων (πανηγυρίζουσι γὰρ ἐπὶ κλείους ἡμέρας ἀπὸ τῆς λεηλασίας), ἐπιτίθενται τότε καὶ χειροῦνται πολλούς· γίνονται δ' ἔνταῦθα οἱ τρεῖς φύοντες αἰγείαν ἀντ' ἐρέας κριοί, καλούμενοι δὲ μούσμωνες, 5 ὧν ταῖς δοραῖς θωρακίζονται. χρῶνται δὲ πέλιτη καὶ ξιφιδίῳ.

Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς μεταξὺ Ποπλωνίου καὶ Πίσσης 8
 ἱκανῶς αἱ νῆσοι κατοπτεύονται· ἐπιμήκεις δ' εἰσὶ καὶ
 παράλληλοι σχεδὸν αἱ τρεῖς ἐπὶ νότον καὶ Λιβύην τε-
 10 τραμμένοι· πολὺ μέντοι τῷ μεγέθει λείπεται τῶν ἄλ-
 λων ἢ Αἰθαλία. ἀπὸ τε τῆς Λιβύης τὸ ἐγγυτάτω διαρμά-
 φησιν ὁ χωρογράφος εἰς τὴν Σαρδῶν μίλια τριακόσια.
 μετὰ δὲ τὸ Ποπλώνιον Κόσαι πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς
 θαλάττης· ἔστι δ' ἐν κόλπῳ βουνὸς ὑψηλός, ἐφ' οὗ τὸ
 15 κτίσμα· ὑπόκειται δ' Ἡρακλείους λιμὴν καὶ πλησίον
 λιμνοθάλαττα καὶ παρὰ τὴν ἄκραν τὴν ὑπὲρ τοῦ κόλ-
 που θυννοσκοπεῖον· ἀκολουθεῖ γὰρ ὁ θύννος οὐ τῇ
 βαλάνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πορφύρᾳ παρὰ γῆν, ἀρ-
 ξάμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης μέχρι καὶ Σικελίας. ἀπὸ
 20 δὲ τῶν Κοσῶν εἰς Ὠστία παραπλέουσι πολίχνη ἔστι
 Γραίσκοι καὶ Πύργοι καὶ Ἄλσιον καὶ Φρεγγίνα. εἰς
 μὲν δὴ Γραίσκους στάδιοι τριακόσιοι, ἐν δὲ τῷ με-
 ταξὺ τόπος ἔστι καλούμενος Ῥηγισεῖλλα· ἰσθόρηται δὲ
 γενέσθαι τοῦτο βασίλειον Μάλεω τοῦ Πελασγοῦ, ὃν
 25 φασι δυναστεύσαντα ἐν τοῖς τόποις μετὰ τῶν συνοί- C.226
 κων Πελασγῶν ἀπελθεῖν ἐνθένδε εἰς Ἀθήνας· τούτου
 δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ οἱ τὴν Ἄγυλλαν κατεσχηκότες.
 ἀπὸ δὲ Γραίσκων εἰς Πύργους μικρὸν ἐλάττους τῶν
 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἔστι δ' ἐπίνειον τῶν Καιρετανῶν
 30 ἀπὸ τριακόντα σταδίων. ἔχει δὲ Εἰληθυίας ἱερὸν, Πε-
 λασγῶν Ἴδρυμα, πλούσιόν ποτε γενόμενον· ἐσύλησε δ'
 αὐτὸ Διονύσιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος κατὰ τὸν

πλοῦν τὸν ἐπὶ Κύρνον. ἀπὸ δὲ τῶν Πύργων εἰς Ὠστια διακοσίοι ἐξήκοντα· ἐν δὲ τῷ μεταξύ τὸ Ἄλσιον καὶ ἡ Φρεγγίνα. περὶ μὲν τῆς παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς ταῦτα.

- 9 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πόλεις πρὸς ταῖς εἰρημέναις 5 Ἀρρήτιόν τε καὶ Περουσία καὶ Ὀλοσίνιοι καὶ Σούτριον· πρὸς δὲ ταύταις πολίχλαι συχναί, Βλήρα τε καὶ Φερεντῖνον καὶ Φαλέριοι καὶ Φαλίσκον καὶ Νεπήτα καὶ Στατωνία καὶ ἄλλαι πλείους, αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς συνεστῶσαι, τινὲς δὲ τῶν Ῥωμαίων οἰκισάντων ἢ ταπεινωσάντων, 10 καθάπερ τοὺς Ἕλληνας πολεμήσαντας πολλάκις καὶ τὰς Φιδήνας. ἔνιοι δ' οὐ Τυρρηνοὺς φασὶ τοὺς Φαλερίους ἀλλὰ Φαλίσκους, ἴδιον ἔθνος· τινὲς δὲ καὶ τοὺς Φαλίσκους πόλιν ἰδιόγλωσσον· οἱ δὲ Αἰκκουμφαλίσκον λέγουσιν ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ ὁδῷ κείμενον μεταξὺ Ὀκρί- 15 κλων καὶ Ῥώμης. ὑπὸ δὲ τῷ Σωράκτῳ ὄρει Φερωνία πόλις ἐστίν, ὁμώνυμος ἐπιχωρία τιμὴ δαίμονι τιμωμένη σφόδρα ὑπὸ τῶν περιόικων, ἧς τέμενός ἐστιν ἐν τῷ τόπῳ θαυμαστὴν ἱεροποιάν ἔχον· γυμνοῖς γὰρ ποσὶ διεξίασιν ἀνδρακιὰν καὶ σποδιὰν μεγάλην οἱ κατεχό- 20 μνοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθεῖς, καὶ συνέρχεται πλῆθος ἀνθρώπων ἅμα τῆς τε πανηγύρεως χάριν, ἢ συντελεῖται κατ' ἔτος, καὶ τῆς λεχθείσης θεᾶς. μάλιστα δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀρρήτιον πρὸς τοῖς ὄρεσιν. ἀπέχει γοῦν τῆς Ῥώμης χιλίους καὶ διακοσίους 25 σταδίους, τὸ δὲ Κλούσιον ὀκτακοσίους· ἐγγὺς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἡ Περουσία. προσλαμβάνουσι δὲ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας καὶ λίμναι μεγάλαι τε καὶ πολλαὶ οὖσαι· καὶ γὰρ πλέονται καὶ τρέφουσιν ὄψον πολὺ καὶ τῶν πτηνῶν τὰ λιμναῖα· τύφη τε καὶ πάπυ- 30 ρος ἀνθήλη τε πολλὴ κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν Ῥώμην, οὓς ἐκδιδόασιν αἱ λίμναι μέχρι τοῦ Τιβέρεως·

- ὧν ἔστιν ἡ τε Κιμινία καὶ ἡ περὶ Ὀλοσινίου καὶ ἡ περὶ Κλούσιον καὶ ἡ ἐγγυτάτω τῆς Ρώμης καὶ τῆς θαλάττης Σαβάτα· ἀπωτάτω δὲ καὶ δὴ πρὸς Ἀρρητιῶν ἡ Τρασουμέννα, καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς εἰς τὴν
 5 Τυρρηνίαν εἰσβολαὶ στρατοπέδοις, αἰσπερ καὶ Ἀννίβας ἐχρήσατο, δυεῖν οὐσῶν, ταύτης τε καὶ τῆς ἐπ' Ἀριμίνου διὰ τῆς Ὀμβρικῆς. βελτίων μὲν οὖν ἢ ἐπ' Ἀριμίνου· ταπεινοῦται γὰρ ἐνταῦθα ἰκανῶς τὰ ὄρη· φρου- C.227
 ρομένων δὲ τῶν παρόδων τούτων ἐπιμελῶς, ἤναγ-
 10 κάσθη τὴν χαλεπωτέραν ἐλέσθαι, καὶ ἐκράτησεν ὅμως νικῆσας μάχας μεγάλας Φλαμίσιον. πολλὴ δὲ καὶ τῶν θερμοῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν· οὐχ ἦττον δ' εὐανδροεῖ τῶν ἐν Βαίταις, ἃ διωνόμασται πολὺ πάντων μάλιστα.
- 15 Τῇ δὲ Τυρρηνίᾳ παραβέβληται κατὰ τὸ πρὸς ἔκ 10 μέρος ἡ Ὀμβρικὴ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων λαβοῦσα, καὶ ἔτι περαιτέρω μέχρι τοῦ Ἀδρίου. ἀπὸ γὰρ δὴ Ρακέννης ἀρξάμενοι κατέχουσιν οὗτοι τὰ πλησίον καὶ ἐφεξῆς Σάρσιαν Ἀριμίνον Σήναν καὶ Μάρινον.
- 20 αὐτοῦ δ' ἔστι καὶ ὁ Αἴσις ποταμὸς καὶ τὸ Κίγγουλον ὄρος καὶ Σεντίνον καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Τύχης. περὶ γὰρ τούτους τοὺς τόπους ἔστι τὰ ὄρια τῆς Ἰταλίας τῆς πρότερον καὶ τῆς Κελτικῆς κατὰ τὸ πρὸς τῇ θαλάττῃ ταύτῃ μέρος, καίπερ μετατιθέν-
 25 των πολλάκις τῶν ἡγεμόνων. πρότερον μὲν γε τὸν Αἴσιν ἐποιοῦντο ὄριον, πάλιν δὲ τὸν Ρουβίκωνα ποταμόν. ἔστι δ' ὁ μὲν Αἴσις μεταξὺ Ἀγκῶνος καὶ Σήνας, ὁ δὲ Ρουβίκων μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ρακέννης, ἄμφω δ' ἐκπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀδρίαν. νυνὶ δὲ συμπά-
 30 σης τῆς μέχρι Ἀλπεων ἀποδειχθείσης Ἰταλίας, τούτους

12. post Τυρρηνίαν: τῇ πλησίον εἶναι τῆς Ρώμης

μὲν τοὺς ὄρους ἑᾶν δεῖ, τὴν δ' Ὀμβρικὴν καθ' [αὐτ]ήν
 οὐδὲν ἦττον μέχρι καὶ Ρακέννης ὁμολογοῦσιν ἅπαντες
 διατείνειν· οἰκείται γὰρ ὑπὸ τούτων. εἰς μὲν δὴ Ἀρί-
 μινον ἐνθύνδε περὶ τριακοσίους φασίν, ἐκ δὲ Ἀριμίνου
 τὴν ἐπὶ Ρώμης ἰόντι κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν διὰ τῆς 5
 Ὀμβρικῆς ἅπασα ἡ ὁδὸς ἐστὶ μέχρι Ὀκρίκων καὶ τοῦ
 Τιβέρεως σταδίων πενήτηκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς
 χιλοῖς. τοῦτο μὲν δὴ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνώμαλόν
 ἐστὶ. πόλεις δ' εἰσὶν αἱ ἐντὸς τῶν Ἀπεννίνων ὄρων
 ἄξια λόγου κατ' αὐτὴν μὲν τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν οἷ τε 10
 Ὀκρίκοι πρὸς τῷ Τιβέρει καὶ *λαρολοῖ καὶ Ναρνία,
 δι' ἧς ῥεῖ ὁ Νὰρ ποταμός, συμβάλλων τῷ Τιβέρει μι-
 κρόν ὑπὲρ Ὀκρίκων, πλωτὸς οὐ μεγάλοις σκάφεσιν·
 εἶτα Κάρσουλοι καὶ Μηκανία, παρ' ἣν ῥεῖ ὁ Τενέας,
 καὶ οὗτος ἐλάττωσι σκάφεσι κατάγων ἐπὶ τὸν Τιβερὶν 15
 τὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ κατοικίαι διὰ τὴν
 ὁδὸν πληθυνόμεναι μᾶλλον ἢ διὰ πολιτικὸν σύστημα,
 Φόρον Φλαρίνιον καὶ Νουκερία ἢ τὰ ξύλινα ἀγγελία
 ἐργαζομένη καὶ Φόρον Σεμπρώμιον. ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς
 ὁδοῦ βαδίζοντι ἐκ τῶν Ὀκρίκων εἰς Ἀρίμινον Ἰντέ- 20
 ραμνά ἐστὶ καὶ Σπολήτιον καὶ Ἀλσιον καὶ Καμέρτης,
 ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι τὴν Πικεντίνην ὄρεσι. κατὰ δὲ
 θάτερα μέρη Ἀμερία τε καὶ Τοῦδερ εὐερκῆς πόλις,
 καὶ Εἰσπέλλον καὶ Ἰγούιον, πλησίον τοῦτο ἦδη τῶν
 ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους. ἅπασα δ' εὐδαίμων ἢ χώρα, μι- 25
 C.228 κρῶ δ' ὄρειοτέρα, ξειᾷ μᾶλλον ἢ πυρρῶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους τρέφουσα· ὄρεινὴ δὲ καὶ ἡ Σαβίνη ἐφεξῆς οὕσα
 ταύτῃ, παραβεβλημένη τὸν αὐτὸν τρόπον ὄνπερ αὐτὴ
 τῇ Τυρρηνικῇ· καὶ τῆς Λατίνης δὲ ὅσα πλησιάζει τού-
 τοις τε καὶ τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι τραχύτερά ἐστιν. 30
 ἄρχεται μὲν οὖν τὰ δύο ἔθνη ταῦτα ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως
 καὶ τῆς Τυρρηνίας, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη

πρὸς τῷ Ἀδρία λοξὰ παρεμβάλλοντα, ἣ δὲ Ὀμβρική
καὶ παραλλάττουσα, ὡς εἴρηται, μέχρι τῆς θαλάττης.
περὶ μὲν οὖν τῶν Ὀμβρικῶν ἰκανῶς εἴρηται.

Σαβίνοι δὲ στενὴν οἰκοῦσι χώραν, ἐπὶ μῆκος δὲ 8
5 διήκουσαν καὶ χιλίων σταδίων ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως καὶ
Νωμεντοῦ πολίχνης μέχρι Ὀηστίνων. πόλεις δ' ἔχου-
σιν ὀλίγας καὶ τεταπεινωμένας διὰ τοὺς συνεχεῖς πο-
λέμους, Ἀμίτερον καὶ Ρεᾶτε, ᾧ πλησιάζει κώμη Ἰν-
τεροκρέα καὶ τὰ ἐν Κωτιλίας ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν
10 καὶ πίνουσι καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύονται νόσους.
Σαβίνων δ' εἰσὶ καὶ οἱ Φόρουλοι, πέτραι πρὸς ἀπόστα-
σιν μᾶλλον ἢ κατοικίαν εὐφυεῖς. Κύρις δὲ νῦν μὲν
κωμῖον ἐστίν, ἣν δὲ πόλις ἐπίσημος, ἐξ ἧς ὠρημητο
οἱ τῆς Ῥώμης βασιλεύσαντες Τίτος Τάτιος καὶ Νου-
15 μᾶς Πομπίλιος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κυρίτας ὀνομάζου-
σιν οἱ δημηγοροῦντες τοὺς Ῥωμαίους. Τρήβουλά τε
καὶ Ἡρητὸν καὶ ἄλλαι κατοικίαι τοιαῦται κώμαι μᾶλ-
λον ἢ πόλεις ἐξετάζοντ' ἄν. ἅπανσα δ' αὐτῶν ἡ γῆ δια-
φερόντως ἐλαιόφυτός ἐστι καὶ ἀμπελόφυτος, βάλανόν
20 τε ἐκφέρει πολλήν· σπουδαία δὲ καὶ βοσκήμασι τοῖς
τε ἄλλοις, καὶ δὴ τὸ τῶν ἡμιόνων γένος τῶν Ῥεατίνων
διωνόμασται θαυμαστῶς. ὡς δ' εἰπεῖν, ἅπανσα ἡ Ἰτα-
λία θρεμμάτων τε ἀρίστη τροφὸς καὶ καρπῶν ἐστίν,
ἄλλα δ' εἶδη κατὰ ἄλλα μέρη τῶν πρωτείων τυγχάνει.
25 ἐστὶ δὲ καὶ παλαιότατον γένος οἱ Σαβίνοι καὶ αὐτό-
χθονες· τούτων δ' ἀποικοὶ Πικεντινοὶ τε καὶ Σαννί-
ται, τούτων δὲ Λευκανοί, τούτων δὲ Βρέττιοι. τὴν δ'
ἀρχαιότητα τεκμήριον ἄν τις ποιήσαιο ἀνδρείας καὶ
τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀφ' ἧς ἀντέσχον μέχρι πρὸς τὸν κα-
30 ρόντα χρόνον. φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος Ῥωμαί-
ους αἰσθέσθαι τοῦ πλούτου τότε πρῶτον, ὅτε τοῦ
ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι. ἐστρωται δὲ δι' αὐ-

τῶν ἢ Σαλαρία ὁδὸς οὐ πολλὴ οὐσα, εἰς ἣν καὶ ἡ Νωμεντανὴ συμπίπτει κατὰ Ἡρητὸν τῆς Σαβίνης κώμην ὑπὲρ τοῦ Τιβέρεως κειμένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης ἀρχομένη τῆς Κολλίνης.

2 Ἐξῆς δ' ἡ Λατίνη κεῖται, ἐν ἣ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων 5 πόλις, πολλὰς συνειληφύια καὶ τῆς μὴ Λατίνης πρότερον. Αἰκοὶ γὰρ καὶ Ὀόλσκοι καὶ Ἑρνικοὶ Ἀβοριγίνες τε οἱ περὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην καὶ Ρούτουλοι οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀρδέαν ἔχοντες καὶ ἄλλα συστήματα μείζω καὶ C.229 ἐλάττω τὰ περιοικοῦντα τοὺς τότε Ῥωμαίους ὑπῆρξαν, 10 ἠνῖκα πρῶτον ἐκτιστο ἡ πόλις· ὧν ἕνια κατὰ κώμας αὐτονομεῖσθαι συνέβαινεν ὑπ' οὐδενὶ κοινῷ φύλῳ τεταγμένα. φασὶ δὲ Αἰνεῖαν μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγγέισου καὶ τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου κατάραντας εἰς Λαυρεντιὸν τῆς πλησίον τῶν Ὠστίων καὶ τοῦ Τιβέρεως ἡόνος, 15 κρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ὅσον ἐν τέτταρσι καὶ εἰκοσι σταδίοις, κτίσαι πόλιν. ἐκελθόντα δὲ Λατίνον τὸν τῶν Ἀβοριγίνων βασιλέα τῶν οἰκούντων τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου νῦν ἡ Ῥώμη ἐστί, συμμαχοῖς χρήσασθαι τοῖς περὶ τὸν Αἰνεῖαν ἐπὶ τοὺς γειτονεύοντας Ρουτού- 20 λους τοὺς Ἀρδέαν κατέχοντας (στάδιοι δ' εἰσὶν ἀπὸ τῆς Ἀρδέας εἰς τὴν Ῥώμην ἑκατὸν ἐξήκοντα), νικήσαντα δ' ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Λακινίας ἐπώνυμον κτίσαι πλησίον πόλιν. κάλιν δὲ τῶν Ρουτούλων συμβαλόντων εἰς μάχην, τὸν μὲν Λατίνον πεσεῖν, τὸν δὲ Αἰνεῖαν 25 νικήσαντα βασιλεῦσαι καὶ Λατίνους καλέσαι τοὺς ὑφ' αὐτῷ. καὶ τούτου δὲ τελευτήσαντος καὶ τοῦ πατρὸς, τὸν Ἀσκάκιον Ἄλβαν κτίσαι ἐν τῷ Ἄλβανῷ ὄρει, διέχοντι τῆς Ῥώμης τοσοῦτου ὅσον καὶ ἡ Ἀρδέα. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι σὺν τοῖς Λατίνοις Διὰ θύουσιν, ἅπαντα ἢ συν- 30 ἀρχία ἀθροισθεῖσα· τῇ πόλει δ' ἐφιστάσιν ἄρχοντα

πρὸς τὸν τῆς θυσίας χρόνον τῶν γνωρίμων τινὰ νέων.
 ὕστερον δὲ τετρακοσίοις ἔτεσιν Ἱστορεῖται τὰ περὶ
 Ἀμόλλιον καὶ τὸν ἀδελφὸν Νουμίτορα, τὰ μὲν μυθώ-
 δη τὰ δ' ἐγγυτέρω πίστεως. διεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν
 5 τῆς Ἄλβας ἀρχὴν ἀμφοτέρωι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ
 Ἀσκανίου, διατείνουσιν μέχρι τοῦ Τιβέρεως· παραγ-
 κωνισάμενος δ' ὁ νεώτερος τὸν πρεσβύτερον ἤρχεν ὁ
 Ἀμόλλιος, υἱοῦ δ' ὄντος καὶ θυγατρὸς τῷ Νουμίτορι,
 τὸν μὲν ἐν κνηγίᾳ δολοφονεῖ, τὴν δέ, ἵνα ἄτεκνος
 10 διαμελῆν, τῆς Ἑστίας ἰέρειαν κατέστησε παρθενίας
 χάριν· καλοῦσι δ' αὐτὴν Πέαν Σιλβίαν. εἶτα φθορὰν
 φωφάσας, διδύμων αὐτῇ παιδῶν γενομένων, τὴν μὲν
 εἶρξεν ἀντὶ τοῦ κτείνειν χαριζόμενος τὰδελφῶ, τοὺς
 δ' ἐξέθηκε πρὸς τὸν Τίβερην κατὰ τι πάτριον. μυθεύ-
 15 εται μὲν οὖν ἐξ Ἄρεως γενέσθαι τοὺς παῖδας, ἐκτεθέν-
 τας δ' ὑπὸ λυκαίνης ὄραθῆναι σκυλακευομένους. Φαν-
 στύλον δέ τινα τῶν περὶ τὸν τόπον συφορβῶν ἀνελό-
 μενον ἐκθρέψαι (θεῖ δ' ὑπολαβεῖν τῶν δυνατῶν τινα,
 ὑπηκόων δὲ τῷ Ἀμολλίῳ, λαβόντα ἐκθρέψαι), καλέ-
 20 σαι δὲ τὸν μὲν Ρωμόλον τὸν δὲ Ρῶμον. ἀνδρωθέντας
 δ' ἐπιθέσθαι τῷ Ἀμολλίῳ καὶ τοῖς παισὶ· καταλυθέν-
 των δ' ἐκείνων καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Νουμίτορα περι-
 στάσης, ἀπελθόντας οἰκαδε κτίσαι τὴν Ρώμην ἐν τό-
 ποις οὐ πρὸς αἵρεσιν μᾶλλον ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτη-
 25 θείοις. οὔτε γὰρ ἐρυμνὸν τὸ ἔδαφος οὔτε χώραν οἰ-
 κείαν ἔχον τὴν περίξ ὄση πόλει πρόσφορος, ἀλλ' οὐδ' ἄν-
 θρώπους τοὺς συνοικήσοντας· οἱ γὰρ ὄντες ἄκουν
 καθ' αὐτούς, συνάπτοντές πως τοῖς τείχεσι τῆς κτι-
 ζομένης πόλεως, οὐδὲ τοῖς Ἄλβανοῖς πάνυ προσέχου-
 30 τες. Κολλατία δ' ἦν καὶ Ἀντέμναι καὶ Φιδῆναι καὶ
 Δαβικὸν καὶ ἄλλα τοιαῦτα τότε μὲν πολίχνια, νῦν δὲ

κῶμαι, κτήσεις ιδιωτῶν, ἀπὸ τριάκοντα ἢ μικρῶ πλειόνων τῆς Ῥώμης σταδίων. μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς Ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆστοι· τοῦτον δ' ὄριον ἀποφαίνουσι τῆς τότε Ῥωμαίων γῆς, οἱ δ' ἱερομνήμονες⁵ θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις πλειοσιν ὡς ὀρίοις ἀνθημερόν, ἣν καλοῦσιν Ἀμβραθίαν. γενομένης δ' οὖν στάσεως φασὶ κατὰ τὴν κτίσιν ἀναιρεθῆναι τὸν Ῥῶμον. μετὰ δὲ τὴν κτίσιν ἀνθρώπους σύγκλυδας ὁ Ῥωμύλος ἤθροισεν, ἀποδείξας¹⁰ ἄστυλόν τι τέμενος μεταξὺ τῆς ἄκρας καὶ τοῦ Καπετωλίου, τοὺς δ' ἐκεῖ καταφεύγοντας τῶν ἀστυγειτόνων πολίτας ἀποφαίνων. ἐπιγαμίας δὲ τούτοις οὐ τυγγάων ἐπηγγείλατο ἓνα ἀγῶνα ἱππικὸν τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὸν, τὸν καὶ νῦν ἐπιτελούμενον. συνελθόντων δὲ¹⁵ πολλῶν, πλειστῶν δὲ Σαβίνων, ἐκέλευσε τὰς παρθένους ἀρπάσαι τὰς ἀφιγμένας τοῖς δεομένοις γάμου· μετιῶν δὲ τὴν ὕβριν Τίτος Τάτιος δι' ὄπλων ὁ βασιλεὺς τῶν Κυριτῶν ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἀρχῆς καὶ πολιτείας συνέβη πρὸς τὸν Ῥωμύλον· δολοφονηθέντος δ'²⁰ ἐν Λακινίῳ τοῦ Τατίου, μόνος ἤρξεν ἐκόντων τῶν Κυριτῶν ὁ Ῥωμύλος. μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Νουμᾶς Πομπίλιος πολίτης τοῦ Τατίου, παρ' ἐκόντων λαβὼν τῶν ὑπηκόων.

³ Αὕτη μὲν οὖν ἡ μάλιστα πιστευομένη τῆς Ῥώμης²⁵ κτίσις ἐστίν. ἄλλη δὲ τις προτέρα καὶ μυθώδης Ἀρκαδικὴν λέγουσα γενέσθαι τὴν ἀποικίαν ὑπ' Εὐάνδρου. τούτῳ δ' ἐπιξενωθῆναι τὸν Ἡρακλέα ἐλαίνοντα τὰς Γηρῶνους βούς· πνθόμενον δὲ τῆς μητρὸς Νικοστράτης τὸν Εὐάνδρον (εἶναι δ' αὐτὴν μαντικῆς ἐμπειρον), ὅτι τῷ³⁰

1. post ἦ: τεσσαράκοντα

Ἡρακλεῖ πεπρωμένου ἦν τελείσαντι τοὺς ἄθλους θεῶ γενέσθαι, φράσαι τε πρὸς τὸν Ἡρακλέα ταῦτα καὶ τέμνος ἀναδειξαι καὶ θῦσαι θυσίαν Ἑλληνικὴν, ἣν καὶ νῦν ἐτι φυλάττεσθαι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ ὁ γε Κοίλιος, ὁ 5 τῶν Ῥωμαίων συγγραφεύς, τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ῥώμην, τὸ παρ' αὐτῇ τὴν πατρίον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ τὴν μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμῶσι Ῥωμαῖοι, μίαν τῶν νυμφῶν νομίσαντες, Καρμέντην μετονομασθεῖσαν.

10 Οἱ δ' οὖν Λατίνοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ ^{C.231} οἱ πλείους οὐ προσειχόν Ῥωμαίοις· ὕστερον δὲ καταπλαγέντες τὴν ἀρετὴν τοῦ τε Ῥωμύλου καὶ τῶν μετ' ἐκεῖνον βασιλέων ὑπήκοοι πάντες ὑπήρξαν. καταλυθέντων δὲ τῶν τε Αἰκων καὶ τῶν Ὀόσκων καὶ Ἐρνί-
15 κων, ἐτι δὲ πρότερον Ῥουτούλων τε καὶ Ἀβοριγίνων, ἢ τούτων χώρα Λατίνη προσηγόρευται πᾶσα. ἦν δὲ τῶν Ὀόσκων τὸ Πωμεντίνου πεδῖον, ὄμορον τοῖς Λατίνοις, καὶ πόλις Ἀπίολα, ἣν κατέσκαψε Ταρκένιος Πρίσκοσ. Αἰκοὶ δὲ γειτονεύοντες μάλιστα τοῖς Κυ-
20 ρίταις, καὶ τούτων δ' ἐκεῖνος τὰς πόλεις ἐξεπόρθησεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ τὴν Σβέσσαν εἶλε τὴν μητρόπολιν τῶν Ὀόσκων. Ἐρνικοὶ δὲ πλησίον ᾤκουν τῷ τε Λανουίῳ καὶ τῇ Ἄλβα καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ· οὐκ ἄπωθεν δ' οὐδ' Ἀρικία καὶ Τελλῆναι καὶ Ἄντιον. Ἀλβανοὶ δὲ κατ'
25 ἀρχὰς μὲν ὠμονόουν τοῖς Ῥωμαίοις ὁμόγλωττοὶ τε ὄντες καὶ Λατίνοι, βασιλευόμενοι δ' ἐκάτεροι χωρὶς ἐτύγγανον· οὐδὲν δ' ἤττον ἐπιγαμίαι τε ἦσαν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἰερά κοινὰ τὰ ἐν Ἄλβα καὶ ἄλλα δίκαια πολιτικά· ὕστερον δὲ πολέμου συστάντος ἢ μὲν Ἄλβα
30 κατεσκάφη πλὴν τοῦ ἰεροῦ, οἱ δ' Ἀλβανοὶ πολῖται

15. post Ἀβοριγίνων: πρὸς δὲ τούτοις Ῥαικῶν, καὶ Ἀργυρούσκων δὲ τινες καὶ Πρεφέρων

Ῥωμαίων ἐκρίθησαν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν περιοικίδων πόλεις αἱ μὲν ἀνηρέθησαν αἱ δὲ ἐταπεινώθησαν ἀπειθοῦσαι, τινὲς δὲ καὶ ἠϋξήθησαν διὰ τὴν εὐνοίαν. νυνὶ μὲν οὖν ἡ παραλία μέχρι πόλεως Σινοέσσης ἀπὸ τῶν Ῥωστίων Λατίνη καλεῖται, πρότερον δὲ μέχρι τοῦ 5 Κιρκαίου μόνον ἐσχῆκει τὴν ἐπίδοσιν· καὶ τῆς μεσογαίας δὲ πρότερον μὲν οὐ πολλή, ὕστερον δὲ καὶ μέχρι Καμπανίας διέτεινε καὶ Σαυνιτῶν καὶ Πελλίγων καὶ ἄλλων τῶν τὸ Ἀπέννινον κατοικούντων.

- 5 Ἄπαντα δ' ἐστὶν εὐδαίμων καὶ παμφόρος, πλὴν 10 ὀλίγων χωρίων τῶν κατὰ τὴν παραλίαν ὅσα ἐλώδη καὶ νοσερά, οἷα τὰ τῶν Ἀρδεατῶν καὶ τὰ μεταξὺ Ἀντίου καὶ Δανουίου μέχρι Πωμεντίνου καὶ τινῶν τῆς Σητινῆς χωρίων καὶ τῆς περὶ Ταρρακίνας καὶ τὸ Κιρκαίου ἢ εἴ τινα ὄρεινά καὶ πετρώδη· καὶ ταῦτα δ' οὐ τελείως ἀργὰ 15 οὐδ' ἄχρηστα, ἀλλὰ νομᾶς παρέχει δαψιλῆς ἢ ὕλην ἢ καρπούς τινας ἐλείους ἢ πετραίους· τὸ δὲ Καίκουβον ἐλώδες ὄν εὐοινοτάτην ἄμπελον τρέφει τὴν δενδρῆτιν. πόλεις δ' ἐπὶ θαλάττῃ μὲν τῶν Λατίνων εἰσὶ τὰ 20 τε Ῥωστια, πόλις ἀλίμενος διὰ τὴν πρόσχωσιν ἦν ὁ Τίβερις παρασκευάζει πληρούμενος ἐκ πολλῶν ποταμῶν· παρακινδύνως μὲν οὖν ὀρμίζονται μετέωρα ἐν τῷ σάλῳ τὰ ναυκλήρια, τὸ μέντοι λυσιτελὲς νικᾷ· καὶ C.232 γὰρ ἡ τῶν ὑπηρετικῶν σκαφῶν εὐπορία τῶν ἐκδεχομένων τὰ φορτία καὶ ἀντιφορτιζόντων ταχὺν ποιεῖ 25 τὸν ἀπόπλουν πρὶν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἄψασθαι, καὶ μέρους ἀποκουφισθέντος εἰσπλεῖ καὶ ἀνάγεται μέχρι τῆς Ῥώμης, σταδίους ἑκατὸν ἐνενήκοντα. κτίσμα δ' ἐστὶ τὰ Ῥωστια Ἄγκου Μαρκίου. αὕτη μὲν ἡ πόλις τοιαύτη. 30 ἐξῆς δ' ἐστὶν Ἄντιον, ἀλίμενος καὶ αὕτη πόλις· ἴδρ- 35 ται δ' ἐπὶ πέτραις, διέχει δὲ τῶν Ῥωστίων περὶ διακοσίους ἐξήκοντα σταδίους. νυνὶ μὲν οὖν ἀνεῖται τοῖς ἡγε-

μύσειν εἰς σχολὴν καὶ ἄνεσιν τῶν πολιτικῶν, ὅτε λά-
 βοῖεν καιρὸν, καὶ διὰ τοῦτο κατακοδόμηνται πολυτε-
 λεις οἰκῆσεις ἐν τῇ πόλει συχνὰ πρὸς τὰς τοιαύτας
 ἐπιδημίας. καὶ πρότερον δὲ ναῦς ἐκέκτηντο καὶ ἐκοί-
 5 νῶνον τῶν ληστηρίων τοῖς Τυρρηνοῖς, καίπερ ἤδη
 Ῥωμαίοις ὑπακούοντες. διόπερ καὶ Ἀλέξανδρος πρό-
 τερον ἐγκαλῶν ἐπέστειλε, καὶ Δημήτριος ὕστερον,
 τοὺς ἀλόντας τῶν ληστῶν ἀναπέμπων τοῖς Ῥωμαίοις,
 χαρίζεσθαι μὲν αὐτοῖς ἔφη τὰ σώματα διὰ τὴν πρὸς
 10 τοὺς Ἕλληνας συγγένειαν, οὐκ ἀξιοῦν δὲ τοὺς αὐτοὺς
 ἄνδρας στρατηγεῖν τε ἅμα τῆς Ἰταλίας καὶ ληστήρια
 ἐκπέμπειν, καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκούρων ἱερὸν
 ἰδρυσάμενους τιμᾶν οὓς πάντες σωτήρας ὀνομάζου-
 σιν, εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα πέμπειν τὴν ἐκείνων πατρίδα
 15 τοὺς λεηλατήσοντας. ἐπαύσαν δ' αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τῆς
 τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως. ἀνὰ μέσον δὲ τούτων τῶν πό-
 λεων ἐστὶ τὸ Λακίνιον, ἔχον κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν
 Ἀφροδίτης· ἐπιμελοῦνται δ' αὐτοῦ διὰ προπόλων Ἀρ-
 δεᾶται· εἶτα Λαυρεντόν. ὑπέρκειται δὲ τούτων ἡ Ἀρ-
 20 δεᾶ κατοικία Ῥουτουλῶν ἐν ἑβδομήκοντα σταδίοις ἀπὸ
 τῆς θαλάττης. ἐστὶ δὲ καὶ ταύτης πλησίον Ἀφροδίσιον,
 ὅπου πανηγυρίζουσι Λατίνοι. Σαννίται δ' ἐπόρθησαν
 τοὺς τόπους καὶ λείπεται μὲν ἴχνη πόλεων, ἐνδοξα δὲ
 διὰ τὴν Αἰνείου γέγονεν ἐπιδημίαν καὶ τὰς ἱεροποιίας,
 25 [ἄς] ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων παραδεδόςθαι φασί.

Μετὰ δὲ Ἄντιον τὸ Κίρκαιον ἐστὶν ἐν διακοσίοις 6
 καὶ ἐνετήκοντα σταδίοις ὄρος νησίζον θαλάττῃ τε καὶ
 ἔλεσι· φασὶ δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μύθῳ
 τῷ περὶ τῆς Κίρκης συνοικειοῦντες. ἔχει δὲ πολίχνιον
 30 καὶ Κίρκης ἱερὸν καὶ Ἀθηνᾶς βωμόν, δείκνυσθαι δὲ
 καὶ φιάλην τινὰ φασιν Ὀδυσσεύς. μεταξὺ δὲ ὃ τε Στό-
 ρας ποταμὸς καὶ ἐπ' αὐτῷ ὕφορμος. ἔπειτα πρόσδεχῆς

αἰγιαλὸς λιβί, πρὸς αὐτῷ μόνον τῷ Κιρκαίῳ λιμένιον
 ἔχων. ὑπέγκνεται δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ Πωμεντίνον πε-
 διον· τὴν δὲ συνεγῆ ταύτη πρότερον Αὔσονες ᾤκουν,
 C.233οἱπερ καὶ τὴν Καμπανίαν εἶχον, μετὰ δὲ τούτους
 Ὅσκοι· καὶ τούτοις δὲ μετῆν τῆς Καμπανίας, νῦν δ' ⁵
 ἅπαντα Λατίνων ἐστὶ μέχρι Σινοέσσης, ὡς εἶπον. Ἴδιον
 δέ τι τοῖς Ὅσκοις καὶ τῷ τῶν Αὔσωνων ἔθνη συμβέ-
 βηκε· τῶν μὲν γὰρ Ὅσκων ἐκλελοιπότεων ἡ διάλεκτος
 μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ ποιήματα σκηνο-
 βατεῖσθαι κατὰ τινα ἀγῶνα πάτριον καὶ μιμολογεῖ-¹⁰
 σθαι· τῶν δ' Αὔσωνων οὐδ' ἅπαξ οἰκησάντων ἐπὶ τῇ
 Σικελικῇ θαλάττῃ, τὸ πέλαγος ὅμως Αὔσωνιον καλεῖ-
 ται. ἔξῃς δ' ἐν ἑκατὸν σταδίοις τῷ Κιρκαίῳ Ταρρακίνα
 ἐστὶ, Τραχίνη καλουμένη πρότερον ἀπὸ τοῦ συμβεβη-
 κότες. πρόκειται δὲ αὐτῆς μέγα ἔλος ὃ ποιοῦσι δύο ¹⁵
 ποταμοί· καλεῖται δ' ὁ μείζων Οὔφης. ἐνταῦθα δὲ
 συνάπτει τῇ θαλάττῃ πρῶτον ἡ Ἀππία ὁδός, ἐστρω-
 μένη μὲν ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι Βρεντεσίου, πλεῖστον
 δ' ὀδευομένη, τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πόλεων τούτων
 ἐφαπτομένη μόνον, τῆς τε Ταρρακίνης καὶ τῶν ἐφεξῆς ²⁰
 Φορμιῶν τε καὶ Μιντούρνης καὶ Σινοέσσης, καὶ τῶν
 ἐσχάτων Τάραντός τε καὶ Βρεντεσίου. πλησίον δὲ τῆς
 Ταρρακίνης βαδίζουσι ἐπὶ τῆς Ῥώμης παραβέβληται τῇ
 ὁδῷ τῇ Ἀππίᾳ διῶρυξ ἐπὶ πολλοὺς τόπους πληρουμένη
 τοῖς ἐλείοις τε καὶ τοῖς ποταμίοις ὕδασι· πλεῖται δὲ μά-²⁵
 λιστα μὲν νύκτωρ, ὥστ' ἐμβάντας ἀφ' ἐσπέρας ἐκβαί-
 νειν πρῶτας καὶ βαδίζειν τὸ λοιπὸν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ καὶ
 μεθ' ἡμέραν· ἔνμουλκεῖ δ' ἡμίονιον. ἔξῃς δὲ Φορ-
 μίαι Λακωνικὸν κτίσμα ἐστίν, Ὁρμίαι λεγόμενον πρό-
 τερον διὰ τὸ εὐορμον. καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκεῖ-³⁰
 νοι Καιάταν ὠνόμασαν· τὰ γὰρ κοίλα πάντα καιεῖται οἱ
 Λάκωνες προσαγορεύουσιν· ἐνιοὶ δ' ἐπώνυμον τῆς

Αἰνείου τροφοῦ τὸν κόλπον φασίν. ἔχει δὲ μῆκος στα-
 δίων ἑκατὸν ἀρξάμενος ἀπὸ Ταρρακίνης μέχρι τῆς
 ἄκρας τῆς ὁμωνύμου· ἀνέωγέ τ' ἐνταῦθα σπήλαια
 ὑπερμεγέθη, κατοικίας μεγάλας καὶ πολυτελεῖς δε-
 5 δεγμένα· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς Φορμίας τετταράκοντα.
 ταύτης δ' ἀνὰ μέσον εἰσὶ καὶ Σινοέσσης αἱ Μιντούρ-
 ναι, σταδίους ἑκατέρας διέχουσαι περὶ ὄγδοήκοντα.
 Διαρρεῖ δὲ Λεῖρις ποταμός, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότε-
 ρον· φέρεται δ' ἄνωθεν ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων καὶ
 10 τῆς * Ἐησιτίνης παρὰ Φρεγέλλας κώμην (πρότερον δ' ἦν
 πόλις ἔνδοξος), ἐκπίπτει δ' εἰς ἄλλος ἱερὸν τιμώμε-
 νον περικτιῶς ὑπὸ τῶν ἐν Μιντούρναϊς ὑποκείμενον τῇ
 πόλει. τῶν δὲ σπηλαίων ἐν ὄψει μάλιστα πρόκεινται
 δύο νῆσοι πελάγια, Πανδατερία τε καὶ Ποντία, μικραὶ
 15 μὲν οἰκούμεναι δὲ καλῶς, οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διέ-
 χουσαι, τῆς ἡπείρου δὲ πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις,
 ἔχεται δὲ τοῦ Καιάτου κόλπου τὸ Καΐκουβον, τούτου
 δὲ Φοῦνδοι, πόλις ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀπλία κεκμένη. πάν-
 20 τες δ' εἰσὶν οἱ τόποι οὗτοι σφόδρα εὖνοι· ὁ δὲ Καί-
 κουβος καὶ ὁ Φουνθανὸς καὶ ὁ Σητίνος τῶν διωνομα-
 σμένων εἰσὶ, καθάπερ ὁ Φάλερνος καὶ ὁ Ἀλβανὸς καὶ
 ὁ Στατανός. ἡ δὲ Σινόεσσα ἐν κόλπῳ ἴδρυται, ἀφ' οὗ
 καὶ τοῦνομα· σίνος γὰρ ὁ κόλπος· πλησίον ἐστὶ δ' αὐ-
 τῆς θερμὰ λουτρὰ κάλλιστα, ποιοῦντα πρὸς νόσους
 25 ἐνίας. αὗται μὲν αἱ ἐπὶ θαλάττῃ τῶν Λατίνων πόλεις.

Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πρώτη μὲν ὑπὲρ τῶν Ῥωαίων 7
 ἐστὶν ἡ Ρώμη, καὶ μόνη γε ἐπὶ τῷ Τιβέρει κείται· περὶ
 ἧς ὅτι πρὸς ἀνάγκην οὐ πρὸς αἴρεσιν ἐκτισται εἴρη-
 ται· προσθετέον δ' ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκτι-
 30 σαντίς τινα μέρη κύριοι τοῦ βελτιόνος ἦσαν, ἀλλ'

ἰδοῦλενον τοῖς προῦποκειμένοις. οἱ μὲν γε πρῶτοι τὸ
 Καπιτώλιον καὶ τὸ Παλάτιον καὶ τὸν Κυρῖνον λόφον
 εἰείχσαν, ὃς ἦν οὕτως εὐεπίβατος τοῖς ἐξωθεν ὥστ' ἐξ
 ἐφόδου Τίτος Τάτιος εἶλεν ἐπελθῶν, ἤνικα μετήει τὴν
 τῶν ἀρπαγείσων παρθένων ὕβριν· Ἄγκος δὲ Μάρκιος⁵
 προσλαβὼν τὸ Καίλιον ὄρος καὶ τὸ Ἀβεντίνον ὄρος καὶ
 τὸ μεταξὺ τούτων πεδίον, διηρημένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων
 καὶ ἀπὸ τῶν προτετειχισμένων, προσέθηκεν ἀναγκαί-
 ως· οὔτε γὰρ οὕτως ἐρυμνοὺς λόφους ἐξω τείχους εἶσαι
 τοῖς βουλομένοις ἐπιτειχίσματα καλῶς εἶχεν, οὔθ' ὅλον¹⁰
 ἐκκληρῶσαι τὸν κύκλον ἰσχυσε τὸν μέχρι τοῦ Κυρί-
 νου. ἤλεγξε δὲ Σέρμιος τὴν ἐκλειψιν· ἀνεπλήρωσε γὰρ
 προσθεῖς τὸν τε Ἡσκυλῖνον λόφον καὶ τὸν Ὀμιναλιν.
 καὶ ταῦτα δ' εὐέφοδα τοῖς ἐξωθέν ἐστι· διόπερ τάφρον
 βαθεῖαν ὀρύξαντες εἰς τὸ ἐντὸς ἐδέξαντο τὴν γῆν, καὶ¹⁵
 ἐξέτειναν ὅσον ἑξαστάδιον χῶμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὀφρῦ
 τῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς
 Κολλίνης πύλης μέχρι τῆς Ἡσκυλίνης. ὑπὸ μέσῳ δὲ
 τῷ χῶματι τρίτη ἐστὶ πύλη ὁμώνυμος τῷ Ὀμιναλί
 λόφῳ. τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῆς πόλεως,²⁰
 ἐρυμάτων ἑτέρων δεόμενον. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶ-
 τοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν περὶ τε σφῶν αὐτῶν
 καὶ περὶ τῶν ὕστερον, διότι Ῥωμαῖοις προσῆκεν οὐκ
 ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὀπλῶν καὶ τῆς οἰ-
 κείας ἀρετῆς ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐπο-²⁵
 ρίαν, προβλήματα νομίζοντες οὐ τὰ τεῖχη τοῖς ἀνδράσιν
 ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας τοῖς τεύχεσι. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἄλλο-
 τρίας τῆς κύκλω χώρας οὔσης ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς,
 τσῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδάφους εὐεπιχειρήτου, τὸ μακαρι-
 σθησόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν ἐνκλήρημα· τῇ δ' ἀρετῇ³⁰
 C. 235 καὶ τῷ πόνῳ τῆς χώρας οἰκείας γενομένης, ἐφάνη συν-
 δρομή τις ἀγαθῶν ἅπασαν εὐφυῖαν ὑπερβάλλουσα, δι'

ἦν ἐπὶ τοσοῦτον αὐξηθεῖσα ἢ πόλις ἀντίχει τοῦτο μὲν τροφῇ τοῦτο δὲ ξύλοις καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκοδομίας, ἃς ἀδιαλείπτους ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις καὶ ἐμπρήσεις καὶ μεταπράσεις, ἀδιαλείπτοι καὶ αὐταὶ οὔσαι· καὶ 5 γὰρ αἱ μεταπράσεις ἐκούσιοί τινες συμπτώσεις εἰσὶ, καταβαλλόντων καὶ ἀνοικοδομούντων πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἕτερα ἐξ ἑτέρων. πρὸς ταῦτ' οὖν τό τε τῶν μετὰλλων πλῆθος καὶ ἡ ὕλη καὶ οἱ κατακομίζοντες ποταμοὶ θαυμαστὴν παρέχουσι τὴν ὑποχορηγίαν, πρῶτος 10 μὲν Ἀνίων ἐξ Ἄλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρσούς Δατίνης πόλεως διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς πρὸς τὸν Τίβεριν συμβολῆς, ἐπειδ' ὁ Νᾶρ καὶ ὁ Τενέας οἱ διὰ τῆς Ὀμβρικῆς εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμὸν τὸν Τίβεριν, διὰ δὲ Τυρρηνίας καὶ τῆς Κλουσίνης ὁ 15 Κλάνις. ἐπεμελήθη μὲν οὖν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῶν τοιούτων ἐλαττωμάτων τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμπρήσεις συντάξας στρατιωτικὸν ἐκ τῶν ἀπελευθερωτῶν τὸ βοηθῆσον, πρὸς δὲ τὰς συμπτώσεις τὰ ὕψη τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελῶν, καὶ κωλύσας 20 ἐξαίρειν ποδῶν ἑβδομήκοντα τὸ πρὸς ταῖς ὁδοὺς ταῖς δημοσίαις. ἀλλ' ὅμως ἐπέλειπεν ἂν ἡ ἐπανόρθωσις, εἰ μὴ τὰ μέταλλα καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ τῆς πορθμείας εὐμεταχειρίστον ἀντεῖχε.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ 8 25 εὐτυχήματα τῇ πόλει, προσέθεσαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ ἐκ τῆς προνοίας. τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις εὐστοχῆσαι μάλιστα δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχάζοντο καὶ ἐρῦμνότητος καὶ λιμένων καὶ χώρας εὐφυοῦς, οὗτοι προϋνόησαν μάλιστα ὧν ὀλιγόρησαν ἐκεῖνοι, 30 στρώσεως ὁδῶν καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς καὶ ὑπονόμων τῶν δυναμένων ἐκκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς τὸν Τίβεριν. ἐστρώσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν

ὁδοὺς, προσθέντες ἑκαπᾶς τε λόφων καὶ ἐγχεύσεις
 κοιλάδων, ὥστε τὰς ἀρμαμάχας δέχεσθαι πορθμείων
 φορτία· οἱ δ' ὑπόνομοι συννόμφ' λίθω κατακαμφθέν-
 τες ὁδοὺς ἀμάχαις χόρτου πορευτὰς ἐνίας ἀπολελοί-
 πασι. τοσοῦτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγώγιμον ὕδωρ διὰ τῶν 5
 ὑδραγωγίων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν
 ὑπνόμων ῥεῖν, ἅπασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς
 καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνοους, ὧν πλεί-
 ωτην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο Μάρκος Ἀγρίππας, πολ-
 λοις καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν. ὡς δ' 10
 εἰπεῖν, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὀλιγά-
 C.236 ρουν, πρὸς ἄλλοις μεξοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες·
 οἱ δ' ὕστερον καὶ μάλιστα οἱ νῦν καὶ καθ' ἡμᾶς οὐδὲ
 τούτου καθυστέρησαν, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν καὶ
 καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. καὶ γὰρ Πομπήιος καὶ 15
 ὁ θεὸς Καῖσαρ καὶ ὁ Σεβαστὸς καὶ οἱ τούτου παῖδες
 καὶ οἱ φίλοι καὶ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ πᾶσαν ὑπερεβάλλοντο
 σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευὰς· τούτων δὲ
 τὰ πλεῖστα ὁ Μάρτιος ἔχει κᾶμπος πρὸς τῇ φύσει προσ-
 λαβῶν καὶ τὸν ἐκ τῆς προνοίας κόσμον. καὶ γὰρ τὸ μέ- 20
 ρεθὸς τοῦ πεδίου θαναμαστόν ἄμα καὶ τὰς ἀρματοδρο-
 μίας καὶ τὴν ἄλλην (πκασίαν ἀκάλυτον παρέχον τῷ
 τοσοῦτῳ πλήθει τῶν σφαίρα καὶ κρέκω καὶ παλαιστρα
 γυμναζομένων· καὶ τὰ περικείμενα ἔργα καὶ τὸ ἔδα-
 φος ποᾶζον δι' ἔτους καὶ τῶν λόφων στεφάναι τῶν 25
 ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ ῥεῖθρου σκηνογραφικὴν
 ὄψιν ἐπιδαικνύμεναι δυσανάλλακτον παρέχουσι τὴν
 θέαν. πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου καὶ ἄλλο πε-
 δίου καὶ στωαὶ κύνκω παμπληθεῖς καὶ ἄλση καὶ θέατρα
 τρία καὶ ἀμφιθέατρον καὶ ναοὶ πολυκελεῖς καὶ συνεχεῖς 30
 ἀλλήλοις, ὡς πάρεργον εἶν' θεῶταισι ἀποφαίνειν τὴν
 ἄλλην πόλιν. διότι κτλ. ἱεροκρεπέστατοκγομισαρες τῶν

του τὸν τόπον καὶ τὰ τῶν ἐπιφανέστατων μνημῆατα ἐν-
 ταῦθα κατεσκευάσαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἔξιολο-
 γώτατον δὲ τὸ Μασσώλειον καλούμενον, ἐπὶ κρηπίδος
 ὑψηλῆς λευκολίδου πρὸς τῷ ποταμῷ χῶμα μέγα, ἔχει
 5 κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηρηφές· ἐπ’
 ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκὼν ἐστὶ χαλκῆ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσα-
 ρος, ὑπὸ δὲ τῷ χῶματι θῆκαί εἰσιν αὐτοῦ καὶ τῶν συγ-
 γενῶν καὶ οικείων, ὅπισθεν δὲ μέγα ἄλλος περιπάτους
 θαυμαστοὺς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καύ-
 10 στρας αὐτοῦ περίβολος καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, πύκλα
 μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς
 δ’ αἰγίροις κατάφυτος. πάλιν δ’ εἴ τις εἰς τὴν ἀγορὰν
 παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν ἄλλην ἐξ ἄλλης ἰδοὶ παραβε-
 βλημένην ταύτη καὶ βασιλικὰς στοὰς καὶ ναοὺς, ἰδοὶ δὲ
 15 καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ
 Παλατίῳ καὶ τῷ τῆς Λιβίας περιπάτῳ, ῥαδίως ἐκλά-
 θοιτ’ ἂν τῶν ἔξωθεν. τοιαύτη μὲν ἡ Ρώμη.

Τῶν δ’ ἄλλων τῆς Λατίνης πόλεων τὰς μὲν ἐτέ- 9
 ροις γνωρίσμασι τὰς δὲ ὁδοὺς ἀφορίζαιτ’ ἂν τις ταῖς
 20 γνωριμωτάταις, ὅσαι διὰ τῆς Λατίνης ἔστρωνται· ἢ
 γὰρ ἐπὶ ταύταις ἢ παρὰ ταύταις ἢ μεταξὺ ἴδονται
 γνωριμωτάται· δὲ τῶν ὁδῶν ἢ τε Ἀππία καὶ ἡ Λατίνη
 καὶ ἡ Ἑαλερία, ἢ μὲν τὰ πρὸς θάλατταν ἀφορίζουσα C.237
 μέρη τῆς Λατίνης μέχρι Σινοέσσης, ἢ δὲ τὰ πρὸς τῇ
 25 Σαβίνη μέχρι Μαρσῶν, μέση δ’ αὐτῶν ἡ Λατίνη ἢ
 συμπίπτουσα τῇ Ἀππία κατὰ Κασιλίνον, πόλιν διέ-
 χουσαν Καπύης ἐννεακαίδεκα σταδίου. ἀρχεται δὲ
 ἀπὸ τῆς Ἀππίας, ἐν ἀριστερᾷ ἀπ’ αὐτῆς ἐκτρεπομένη
 πλησίον Ρώμης, εἶτα διὰ τοῦ Τουσκλανοῦ ὄρους ὑπερ-
 30 βᾶσα μεταξὺ Τούσκλου πόλεως καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους
 κάτεισιν ἐπὶ Ἄλγιδον πόλιν καὶ Πικτὰς πανδοχεῖα,
 εἶτα συμπύπτει καὶ ἡ Λαβικανή, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς

Ἡσκυλίης κύλης ἀφ' ἧς καὶ ἡ Πραϊνεστίνη, ἐν ἀρι-
 στερᾷ δ' ἀφείσα καὶ ταύτην καὶ τὸ κεδίον τὸ Ἡσκυλί-
 νον πρόεισιν ἐπὶ κλείους τῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι στα-
 δίων, καὶ πλησιάσασα τῷ Λαβικῷ παλαιῷ κτίσματι
 κατεσπασμένῃ, κειμένῃ δ' ἐφ' ὕψους, τοῦτο μὲν καὶ 5
 τὸ Τοῦσκλον ἐν δεξιοῖς ἀπολείπει, τελευτᾷ δὲ πρὸς
 τὰς Πικτὰς καὶ τὴν Λατίνην· διέχει δὲ τῆς Ρώμης τὸ
 χωρίον τοῦτο διακοσίους καὶ δέκα σταδίους. εἶδ' ἔξης
 μὲν ἐκ' αὐτῆς τῆς Λατίνης εἰσὶν ἐπίσημοι κατοικίαι
 καὶ πόλεις Φερεντίνον, Φρουσιῶν, παρ' ἣν ὁ Κόσας 10
 ῥεῖ ποταμός, Φαβρατερία, παρ' ἣν ὁ Τρῆρος ῥεῖ, Ἀκυ-
 νον μεγάλη πόλις, παρ' ἣν ὁ Μέλπις ῥεῖ ποταμὸς μέ-
 γας, Ἰντεράμνιον ἐν συμβολῇ δυεῖν ποταμῶν κείμενον
 Δειριός τε καὶ ἑτέρου, Κασίνον καὶ αὕτη πόλις ἀξιόλο-
 γος, ὑστάτη τῶν Λατίνων· τὸ γὰρ Τέανον τὸ καλού- 15
 μενον Σιδικίνον ἐφεξῆς κείμενον ἐκ τοῦ ἐπιθέτου δη-
 λοῦται διότι τῶν Σιδικίνων ἐστίν. οὗτοι δὲ Ὅσκοι,
 Καμπανῶν ἔθνος ἐκλελοιπός, ὥστε λέγοιτ' ἂν τῆς
 Καρπανίας καὶ αὕτη, μερίστη οὖσα τῶν ἐπὶ τῇ Λατίνῃ
 πόλεων. καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ τῶν Καληνῶν καὶ αὕτη ἀξιό- 20
 λογος, συνάπτουσα τῷ Κασιλίνῳ.

10 Ἐφ' ἑκάτερα δὲ τῆς Λατίνης ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσὶν αἱ
 μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀπίας Σητία τε καὶ Σιγνία, φέ-
 ρουσαι οἶνον ἢ μὲν τῶν πολυτελεῶν ἕνα ἢ δὲ τὸν σταλ-
 τικώτατον κοιλίας τὸν Σιγνίνον λεγόμενον. πρὸς δὲ 25
 ταύταις ἐστὶ Πρίβερον καὶ Κόρα καὶ Σύεσσα * Τρα-
 πόντιόν τε καὶ Ἐελίτραι καὶ Ἀλέτριον· ἐτι δὲ Φοργέλ-
 λαι, παρ' ἣν ὁ Δειρις ῥεῖ ὁ εἰς τὰς Μιντούρνας ἐκδι-
 δούς, νῦν μὲν κώμη, πόλις δὲ ποτε γεγονυῖα ἀξιόλογος
 καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἄσφι λεχθεῖσῶν περιουκίδας πρότε- 30
 ρον ἐσχηκυῖα, αἱ νῦν εἰς αὐτὴν συνέρχονται ἀγοράς
 τε ποιούμεναι καὶ ἱεροποιίας τινάς· κατεσκάφη δ' ὑπὸ

- Ῥωμαίων ἀποστᾶσα. πλείσται δ' εἰσὶ καὶ τούτων καὶ τῶν ἐν τῇ Λατίνῃ καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐν τῇ Ἑρνίκῳ τε καὶ Αἰκῳ καὶ ῥόσκων ἰδρυμέναι, Ῥωμαίων δ' εἰσὶ κτίσματα. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς Λατίνης αἱ μεταξὺ αὐτῆςC.238
- 5 καὶ τῆς Ῥαλερίας, Γάβιοι μὲν ἐν τῇ Πραινεστίνῃ ὁδῷ κειμένη, λατόμιον ἔχουσα ὑπουργὸν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα τῶν ἄλλων, διέχουσα τὸ ἴσον τῆς Ῥώμης τε καὶ Πραινεστοῦ, περὶ ἑκατὸν σταδίους· εἶδ' ἡ Πραινεστός, περὶ ἧς αὐτίκα ἐροῦμεν· εἶδ' αἱ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ
- 10 Πραινεστόν, ἧ τε τῶν Ἑρνίκων πολίχνη Καπίτουλον καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεᾶτε καὶ Σῶρα, παρ' ἣν ὁ Αἰλρις παρεξιὼν εἰς Φρεγέλλας ῥεῖ καὶ Μιντούρνας. ἔπειτα ἄλλα τινὰ καὶ ῥέναφρον, ὅθεν τὸ κάλλιστον ἔλαιον· ἡ μὲν οὖν πόλις ἐφ' ὕψους κεῖται,
- 15 παραρρεῖ δὲ τὴν τοῦ λόφου ῥίξαν ὁ ῥουλτοῦρνος, ὃς καὶ παρὰ τὸ Κασιλίνον ἐνεχθεὶς ἐκδίδωσι κατὰ τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν. Αἰσερνία δὲ καὶ Ἀλλιφαὶ ἤδη Σαυνιτικάι πόλεις εἰσὶν, ἡ μὲν ἀνηρημένη κατὰ τὸν Μαρσικὸν πόλεμον ἡ δ' ἔτι συμμένουσα.
- 20 Ἡ Ῥαλερία δ' ἄρχεται μὲν ἀπὸ Τιβούρων, ἄγει δ' 11 ἐπὶ Μαρσοῦς καὶ Κορφίνιον τὴν τῶν Περίγγων μητρόπολιν. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῇ Λατῖναι πόλεις Ῥαρία τε καὶ Καρσέολοι καὶ Ἄλβα, πλησίον δὲ καὶ πόλις Κούκουλον. ἐν ὅψει δ' εἰσὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ Τίβουρά τε καὶ Πραινε-
- 25 στὸς καὶ Τοῦσκλον. Τίβουρα μὲν, [ἐν] ἧ τὸ Ἡράκλειον καὶ ὁ καταράκτης, ὃν ποιεῖ πλωτὸς ἂν ὁ Ἀνίων ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθεῖαν καὶ καταλῆ πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ διέξεισι πεδῖον εὐκαρπώτατον παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ
- 30 Τιβουρτίνου καὶ τοῦ ἐν Γαβίοις τοῦ καὶ ἐρυθροῦ λεγομένου, ὥστε τὴν ἐκ τῶν μετάλλων ἐξαγωγήν καὶ τὴν κορθμείαν εὐμαρῇ τελέως εἶναι, τῶν πλείστων ἔργων

τῆς Ῥώμης ἐντεῦθεν κατασκευαζομένων. ἐν δὲ τῷ πε-
 δίῳ τούτῳ καὶ τὰ Ἄλβουλα καλούμενα φεῖ ὕδατα ψυ-
 χρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποιήλας νόσους καὶ πί-
 νουσι καὶ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ
 Λαβανά, οὐκ ἄπωθεν τούτων ἐν τῇ Νωμεντανῇ καὶ⁵
 τοῖς περὶ Ἡρητὸν τόποις. Πραϊνεστός δ' ἐστὶν ὄπου
 τὸ τῆς Τύχης ἱερὸν ἐπίσημον χρηστηριάζον. ἀμφοτέ-
 ραι δ' αἱ πόλεις αὐταὶ τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυγχά-
 νουσιν ὄρεινῇ, διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σταδίους
 ἑκατόν, τῆς δὲ Ῥώμης Πραϊνεστός μὲν καὶ διπλάσιον,¹⁰
 Τίβουρα δ' ἔλαττον. φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρας·
 Πραϊνεστόν γοῦν Πολυστέφανον καλεῖσθαι πρότερον.
 ἔρυμνῃ μὲν οὖν ἑκατέρω, πολὺ δ' ἔρυμνοτέρα Πραι-
 νεστός· ἄκραν γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ὑπερθεῖν ὄρος
 ὑψηλόν, ὅπισθεν δ' ἀπὸ τῆς συνεχούσης ὄρεινῆς αὐ-¹⁵
 χέρι διεξευγμένον, ὑπεραιφρον καὶ δυσὶ σταδίοις τού-
 C.239του πρὸς ὀρθίαν ἀνάβασιν. πρὸς δὲ τῇ ἔρυμνότητι
 καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατέτρηται πανταχόθεν μέχρι
 τῶν πεδίων ταῖς μὲν ὑδροείας χάριν ταῖς δ' ἐξόδων λα-
 θραίων, ὧν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε. 20
 ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλείστον τὸ εὐεργὲς πρὸς
 ἀγαθοῦ τίθεται, Πραϊνεστίνοις δὲ συμφορὰ γεγένηται
 διὰ τὰς Ῥωμαίων στάσεις. καταφεύγουσι γὰρ ἐκέισε οἱ
 νεωτερίσαντες· ἐκπολιορκηθέντων δέ, πρὸς τῇ κακώ-
 σει τῆς πόλεως καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριουῖσθαι συμ-²⁵
 βαίνει, τῆς αἰτίας μεταφερομένης ἐπὶ τοὺς ἀναιτίους.
 φεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας ὕδατος ποταμός. πρὸς ἔω δὲ τῆς
 Ῥώμης εἰσὶν αἱ λεχθεῖσαι πόλεις.

- 12 Ἐνδοτέρω δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ὄρεινῆς ἄλλη ῥάγμις
 ἐστὶ, μεταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἄλγηδον,³⁰
 ὑψηλὴ μέχρι τοῦ Ἄλβανου ὄρους. ἐπὶ ταύτης δὴ τὸ
 Τοῦσκλον ἴδρται πόλις οὐ φαύλως κατασκευασμένη·

κενόσμηται δὲ ταῖς κύκλω φυτεῖαις καὶ οἰκοδομίαις,
 καὶ μάλιστα ταῖς ὑποκλιπτούσαις ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν Ρώ-
 μην μέρος. τὸ γὰρ Τουσκλον ἐνταῦθα ἐστὶ λόφος εὐ-
 γωσῶς καὶ εὐνδρος, κορυφούμενος ἡρέμα πολλαχοῦ καὶ
 5 δεχόμενος βασιλείων κατασκευὰς ἐκπροπεστάτας. συν-
 εχῆ δ' ἐστὶ καὶ τὰ τῶ Ἀλβανῶ ὄρει ὑποκίπτοντα, τῆς
 αὐτῆς τε ἀρετῆς ἔχοντα καὶ κατασκευῆς. ἐφεξῆς δ'
 ἐστὶ πεδία, τὰ μὲν πρὸς τὴν Ρώμην συνάπτοντα καὶ τὰ
 προάστεια αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸς τὴν θάλατταν· τὰ μὲν
 10 οὖν πρὸς τὴν θάλατταν ἥτιόν ἐστιν ὑγιεινά, τὰ δὲ
 ἄλλα εὐάγωγά τε καὶ παραπλησίως ἐξησκημένα. μετὰ
 δὲ τὸ Ἀλβανὸν Ἀρικία ἐστὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ
 Ἀππία· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐκ τῆς Ρώμης ἑκατὸν ἐξη-
 κοντα· κοῖλος δ' ἐστὶν ὁ τόπος, ἔχει δ' ὅμως ἐρῶ-
 15 μὴν ἄκραν. ὑπέρεκειται δ' αὐτῆς τὸ μὲν Λανουσίον,
 πόλις Ρωμαίων, ἐν δεξιᾷ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, ἀφ' ἧς
 ἔποπτος ἦ τε θάλαττά ἐστὶ καὶ τὸ Ἄντιον· τὸ δ' Ἀρτε-
 μίσιον, ὃ καλοῦσι νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἀριστερᾷ μέρους
 τῆς ὁδοῦ τοῖς ἐξ Ἀρικίας ἀναβαίνουσιν. τῆς δ' Ἀρι-
 20 κίνης τὸ ἱερὸν λέγουσιν ἀφίδρυμά τι τῆς Ταυροπόλου·
 καὶ γὰρ τι βαρβαρικὸν κρατεῖ καὶ Σκυθικὸν περὶ τὰ
 ἱερὸν ἔθος. καθίσταται γὰρ ἱερεὺς ὁ γενηθεὶς αὐτό-
 χειρ τοῦ ἱερομένου πρότερον δραπέτης ἀνήρ· ξιφήθη
 οὖν ἐστὶν αἰεὶ περισκοπῶν τὰς ἐπιθέσεις, ἔτοιμος ἀμύ-
 25 νεσθαι. τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, πρόκειται δὲ λίμνη πελα-
 γίλουσα, κύκλω δ' ὄρεινῃ συνεχῆς ὄφρὺς περιέκειται
 καὶ λίαν ὑψηλὴ καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολαμβά-
 νουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεῖ. τὰς μὲν οὖν πηγὰς
 ὄραν ἐστίν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται· τούτων δ' ἐστὶν C. 240
 30 ἡ Ἑγερία καλουμένη, δαίμονός τινος ἐπώνυμος· αἱ δ'
 ἀπορροῦσαις ἐνταῦθα μὲν ἄθηλοι εἰσιν, ἔξω δὲ δαίμωνν-
 ται πόρρω πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀνέχουσαι.

13 Πλησίον δ' ἐστὶ τῶν χωρίων τούτων καὶ Ἀλβανὸν ὄρος πολὺ ὑπερῦπτον τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρυων, καίπερ ὑψηλῶν οὐσῶν καὶ ὀρθίων ἰκανῶς. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο λίμνην πολὺ μεῖζω τῆς κατὰ τὸ Ἀρτεμισιον. προσωτέρω δὲ τούτων αἱ λεχθεῖσαι πρό-⁵ τερων πόλεις τῆς Δατίνης εἰσὶ. μάλιστα δ' ἐν μεσογαίᾳ τῶν Δατίνων πόλεων ἐστὶν ἡ Ἄλβα ὁμορουσα Μαρσοῖς. Ἰδρυται δ' ἐφ' ὑψηλοῦ πάγου λίμνης Φουκίνας πλησίον, πελαγίας τὸ μέγεθος· χρῶνται δ' αὐτῇ μάλιστα μὲν Μαρσοὶ καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι. φασὶ δ'¹⁰ αὐτὴν καὶ πληροῦσθαι ποτε μέχρι τῆς ὀρεινῆς καὶ ταπεινοῦσθαι πάλιν ὥστ' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν, εἴτε μεταστάσεις τῶν κατὰ βάρους ὑγρῶν σποράδην καὶ ἀδήλως γίνονται πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, ἢ τελέως ἐκλείπουσιν αἱ¹⁵ πηγαὶ καὶ πάλιν συνθλίβονται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀμενάνου συμβαίνειν φασὶ τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ρεῖ. ἐκ δὲ τῆς Φουκίνας εἶναι τὰς πηγὰς ἱστοροῦσι τοῦ Μαρκίου ὕδατος τοῦ τὴν Ῥώμην ποτίζοντος καὶ παρὰ τάλλα²⁰ εὐδοκιμοῦντος ὕδατα. τῇ δὲ Ἄλβα διὰ τὸ ἐν βάρει τῆς χώρας ἰδρῦσθαι καὶ διὰ τὸ εὐερκὲς ἀντὶ φρουρᾶς ἐχρήσαντο πολλάκις Ῥωμαῖοι, τοὺς φυλακῆς δεομένους ἐνταῦθα καθείροντες.

Α Ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῶν προσαλπειῶν ἐθνῶν ἀρξάμενοι²⁵ καὶ τῶν πρὸς αὐτοῖς ὄρων τῶν Ἀπεννίνων, ἐπειθ' ὑπερβάντες ταῦτα τὴν ἐντὸς ἐπήλθομεν πᾶσαν, ὅση μεταξὺ κείται τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων τῶν κεκλιμένων πρὸς τὸν Ἀδρίαν μέχρι Σαυνιτῶν [καὶ] Καμπανῶν, νῦν ἐπανιόντες δηλώσο-³⁰

δ. post Ἀρτεμισιον: ὄρος.

μεν τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις οἰκοῦντα καὶ τὰς ὑπερ-
 ρείαις τῆς τε ἐκτὸς μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ἀδριατικῆς
 καὶ τῆς ἐντός. ἀρχτέον δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν Καλιτικῶν
 ὄρων.

- 5 Ἔστι δ' ἡ Πικεντίνη μετὰ τὰς τῶν Ὀμβρικῶν πό-²
 λεις τὰς μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ἀγκῶνος. ὠρμηται δ'
 ἐκ τῆς Σαβίνης οἱ Πικεντίνοι, δρυκολάκπου τὴν ὄδον
 ἠγῆσαμένον τοῖς ἀρχηγέταις, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὄνομα· πι-
 κου γὰρ τὸν ὄρυν τοῦτου ὀνομάζουσι, καὶ νομίζουσιν
- 10 Ἄρεως ἱερόν. οἰκοῦσι δ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἀρχάμενοι
 μέχρι τῶν πεδίων καὶ τῆς θαλάττης, ἐπὶ μῆκος ἡνέτη-
 μένην ἔχοντες μᾶλλον ἢ πλάτος τὴν χώραν, ἀγαθὴν
 πρὸς ἅπαντα, βελτίω δὲ τοῖς ξυλίνοις καρποῖς ἢ τοῖς
 σιτικοῖς. ἔστι δ' εὖρος μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ θάλατ-^{C.241}
- 15 ταν ἀνώμαλον τοῖς διαστήμασι· μῆκος δ' ἀπὸ Αἰσίου
 ποταμοῦ μέχρι Κάστρου παράπλου ἔχον σταδίων
 ὀκτακοσίων. πόλεις δ' Ἀγκῶν μὲν Ἑλληνίς, Συρακου-
 σίων κτίσμα τῶν φηγόντων τὴν Διονυσίου τυραννίδα·
 κεῖται δ' ἐπ' ἄκρας μὲν λιμένα ἐμπεριλαμβανούσης τῆ
- 20 πρὸς τὰς ἄρκτους ἐπιστροφῆ, σφόδρα δ' εὖοινός ἐστι
 καὶ πυροφόρος. πλησίον δ' αὐτῆς Αὔξουμον πόλις
 μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· εἶτα Σεπτέμπεδα καὶ
 * Πνευεντία καὶ Ποτεντία καὶ Φίρμον Πικηνόν· ἐπί-
 νειον δὲ ταύτης Κάστελλον. ἐφεξῆς δὲ τὸ τῆς Κύπρας
- 25 ἱερόν, Τυρρηνῶν ἴδρυμα καὶ κτίσμα· τὴν δ' Ἦραν
 ἐκεῖνοι Κύπραν καλοῦσιν· εἶτα Τρουεντίκος ποταμὸς
 καὶ πόλις ἐπώνυμος· εἶτα Καστρονδούν καὶ ὁ Μα-
 τρινος ποταμὸς, φέων ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως,
 ἔχων ἐπίνειον τῆς Ἀδρίας ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. ἔστι δ'
- 30 ἐν τῇ μεσογαίᾳ καὶ αὕτη καὶ τὸ Ἄσκλον τὸ Πικηνόν,
 ἐρμυνότατον χωρίον καὶ ἐφ' ᾧ κεῖται τὸ τεῖχος,
 καὶ τὰ περικείμενα ὄρη στρατοπέδοις οὐ βάσιμα. ὑπὲρ δὲ

τῆς Πικεντίας Ἕθιστοι τε καὶ Μαρσοὶ καὶ Περίγνοι
 καὶ Μαρρουκίνοι καὶ Φρεντανοί, Σαυνιτικὸν ἔθνος,
 τὴν ὄρεινὴν κατέχουσιν ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θα-
 λάττης. ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν ἀνδρικόωτατα
 δὲ καὶ πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδειγμένα Ῥω-
 5
 μαίοις, πρῶτον μὲν ἠνίκα ἐπολέμουν, δεύτερον δὲ ὅτε
 συνεστράτεον, τρίτον δ' ὅτε δεόμενοι τυχεῖν ἔλευ-
 θερίας καὶ πολιτείας μὴ τυγχάνοντες ἀπέστησαν καὶ τὸν
 Μαρρικὸν καλούμενον ἐξῆψαν πόλεμον, Κορφίνιον,
 τὴν τῶν Περίγνων μητρόπολιν, κοινὴν ἅπασιν τοῖς Ἴτα-
 10
 λιώταις ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὀρμητή-
 ριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν, καὶ ἐν-
 ταῦθα θῆ τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες καὶ χειροτο-
 νήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς· δύο δ' ἔτη συνέμει-
 ναν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωνίαν¹⁵
 περὶ ἧς ἐπολέμουν. Μαρρικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλε-
 μον ἀπὸ τῶν ἀρχάντων τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλιστα
 ἀπὸ Πομπαιδίου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κωμηδὸν ζῶσιν, ἔχου-
 σι δὲ καὶ πόλεις ὑπὲρ μὲν τῆς θαλάττης τό τε Κορφί-
 νιον καὶ Σούλμωνα καὶ Μαρούιον καὶ Τεατέαν τὴν τῶν²⁰
 Μαρρουκίων μητρόπολιν. ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ θαλάττῃ τό
 τε Ἄτερνον, ὄμορον τῇ Πικεντίῃ, ὁμώνυμον δὲ τῷ πο-
 ταμῷ τῷ διορίζοντι τὴν τε Ἕθιστίην καὶ τὴν Μαρρου-
 κίνην. φεῖ γὰρ ἐκ τῆς Ἀμιτερνίνης, διὰ δὲ Ἕθιστίων,
 παραλιπῶν ἐν δεξιᾷ τοὺς Μαρρουκίνοὺς ὑπὲρ τῶν²⁵
 Περίγνων κειμένους, ζεύγματι περατός. τὸ δὲ πόλισμα
 C.242 τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ Ἕθιστίων μὲν ἔστι, κοινῶ δ' ἐπι-
 νεῖω χρῶνται καὶ οἱ Περίγνοι καὶ οἱ Μαρρουκίνοι· διέ-
 χει δὲ τὸ ζεύγμα τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπὸ Κορ-
 φινίου. μετὰ δὲ Ἄτερνον Ὀρτων ἐπίνειον Φρεντανῶν,³⁰
 καὶ Βοῦκα καὶ αὐτῇ Φρεντανῶν, ὄμορος Τεάνῳ τῷ

Ἀπούλι. μεταξὺ δὲ Ὀρτανος καὶ Ἀτέρτου ὁ Σάγρος ποταμὸς ὀρίζων τοὺς Φρεντιανούς ἀπὸ τῶν Ἡελίγγων. ὁ δὲ παράπλους ἀπὸ τῆς Πικεντίας ἐπὶ τοὺς Ἀπούλους, οὓς οἱ Ἕλληνες Δαυνίους καλοῦσι, σταδίων ἔστιν 5 ὅσον τετρακοσίων ἐνεηήκοντα.

Ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν Λατίνην ἔστιν ἡ τε Καμπανία 3 παρήκουσα τῇ θαλάττῃ, καὶ ὑπὲρ ταύτην ἡ Σαυνιτικὴ ἐν μεσογαίᾳ μέχρι Φρεντιανῶν καὶ τῶν Δαυνίων, εἰς αὐτοὶ Δαύνιοι καὶ τὰλλα ἔθνη τὰ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ 10 πορθμοῦ. πρῶτον δὲ περὶ τῆς Καμπανίας φητέον. ἔστι δ' ἀπὸ τῆς Σινοέσσης ἐπὶ μὲν τὴν ἐξῆς παραλίαν κόλπος εὐμεγέθης μέχρι Μισηνοῦ, ἀκκεῖθεν ἄλλος κόλπος πολὺ μείζων τοῦ προτέρου, καλοῦσι δ' αὐτὸν κρατῆρα, ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου, δευτε- 15 ἀκρωτηρίων, κολπούμενον. ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ἡόνων Καμπανία πᾶσα ἴθρουται, πεδίον εὐδαιμονέστατον τῶν ἀπάντων· περικεῖνται δ' αὐτῷ γεωλοφίαι τε εὐκαρποὶ καὶ ὄρη τὰ τε τῶν Σαυνιτῶν καὶ τὰ τῶν Ὀσκαν. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησι τὴν χώραν ταύτην Ὀπι- 20 κούς οἰκῆσαι, τούτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι. Πολύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικούς γὰρ φησι καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην περὶ τὸν κρατῆρα. ἄλλοι δὲ λέγουσιν οἰκούντων Ὀπικῶν πρότερον καὶ Αὔσόνων· οἱ δ' ἐκείνους κατασχεῖν ὅτε- 25 ρον Ὀσκαν τι ἔθνος, τούτους δ' ὑπὸ Κυμαίων, ἐκείνους δ' ὑπὸ Τυρρηγῶν ἐκπεσεῖν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν περιμάχητον γενέσθαι τὸ πεδίον· δώδεκα δὲ πόλεις ἐγκατοικίσαντας τὴν οἶον κεφαλὴν ὀνομάσαι Καπύην. διὰ δὲ τὴν τρυφὴν εἰς μαλακίαν τραπομένους καθά-

1. post Ἀπούλι: Ὀρτανίος ἔστιν ἐν ταῖς Φρεντιακίαις, πέτρα ληατριῶν ἀνθρώπων, οἷς αἱ οἰκήσεις ἀπὸ τῶν ναυγίων πηγνυνται· καὶ τὰλλα θηριῶδεις εἶναι.

παρ τῆς περὶ τὸν Πάδον χώρας ἐβίστησαν, οὕτω καὶ ταύτης παραχωρῆσαι Σαυνίταις, τούτους δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπεσεῖν. τῆς δ' εὐκαρπίας ἐστὶ σημεῖον τὸ σίτον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν κάλλιστον, λέγω δὲ τὸν πύρινον, ἐξ οὗ καὶ ὁ χόνδρος κρείττων ὢν πάσης καὶ ὀρύξης καὶ ἐν ὀλίγῳ σιτικῆς τροφῆς. Ἱστορεῖται δ' ἔνια τῶν πεδίων σπείρεσθαι δι' ἔτους δις μὲν τῆ ζεῖα, τὸ δὲ τρίτον ἐλύμφ, τινὰ δὲ καὶ λαχανεύεσθαι τῷ τετάρτῳ σπόρῳ. καὶ μὴν τὸν οἶνον τὸν κράτιστον ἐντεῦθεν ἔχουσι Ῥωμαῖοι τὸν Φάλερον καὶ τὸν Στατανὸν καὶ Καληνόν· ἤδη δὲ καὶ ὁ Συρρεντινὸς ἐνάμιλλος καθίσταται τούτοις, νεωστὶ πειρασθεὶς ὅτι παλαιώσιν δέχεται. ὡς δ' αὐτῶς εὐέλαιός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸ Ἐνεαφρον ὁμορον τοῖς πεδίοις ὄν.

4 Πόλεις δ' ἐπὶ μὲν τῇ θαλάττῃ μετὰ τὴν Σινόεσσαν Δίτερνον, ὅπου τὸ μνημα τοῦ πρώτου προσαγορευθέντος Ἀφρικανοῦ· διέτριψε γὰρ ἐνταῦθα τὸ τελευταῖον ἀφείδ τὰς πολιτείας κατ' ἀπέχθειαν τὴν πρὸς τινὰς. παραρρεῖ δὲ ὁμώνυμος τῇ πόλει ποταμός. ὡς δ' αὐτῶς καὶ Ἰουλοῦρνος ὁμώνυμός ἐστι τῇ παρ' αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένη· φεῖ δ' οὗτος διὰ Ἐνεάφρου καὶ τῆς Καμπάνιας μέσης. ταύταις δ' ἐφεξῆς ἐστὶ Κύμη Χαλκιδέων καὶ Κυμαίων παλαιότατον κτίσμα· πασῶν γάρ ἐστι πρεσβυτάτη τῶν τε Σικελικῶν καὶ τῶν Ἰταλιωτίδων. οἱ δὲ τὸν στόλον ἄγοντες, Ἰπποκλῆς ὁ Κυμαῖος καὶ Μεγασθένης ὁ Χαλκιδεύς, διωμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῶν μὲν [τῆν] ἀποικίαν εἶναι τῶν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν· ὅθεν νῦν μὲν προσαγορεύεται Κύμη, κτίσαι δ' αὐτὴν Χαλκιδεῖς δοκοῦσι. πρότερον μὲν οὖν ἠντύχει [ἢ τε πόλις] καὶ τὸ 30 Φλεγραιὸν καλούμενον πεδῖον, ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Γιγαντας μυθεύουσιν οὐκ ἄλλοθεν, ὡς εἶκός, ἀλλ' ἐκ

τοῦ περιμάχητον τὴν γῆν εἶναι δι' ἀρετὴν, ὕστερον
 δ' οἱ Καρπανοὶ κύριοι καταστάντες τῆς πόλεως ὑβρι-
 σαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πολλά· καὶ δὴ καὶ ταῖς γυναι-
 ξιν αὐτῶν συνώκησαν αὐτοί. ὁμως δ' οὐν εἶτι σώζεται
 5 πολλά ἔγνη τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῶν ἱερῶν καὶ
 τῶν νομίμων. ὠνομάσθαι δ' ἐνιοὶ Κύμην ἀπὸ τῶν κυ-
 μάτων φασί· θαλιώδης γὰρ καὶ προσεχῆς ὁ πλησίον
 αἰγιαλός. εἰσὶ δὲ καὶ κητεῖαι παρ' αὐτοῖς ἄρισται. ἐν
 δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ καὶ ὕλη τις ἐστὶ θαμνωδῆς ἐπὶ πολ-
 10 λούς ἐκτεινομένη σταδίους ἄνυδρος καὶ ἀμμώδης, ἣν
 Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. ἐνταῦθα δὴ ληστήσια
 συνεστήσαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν
 καιρὸν Σικελίαν ἀπέστησεν ἐκεῖνος.

Πλησίον δὲ τῆς Κύμης τὸ Μισσηνὸν ἀκρωτήριον 5
 15 καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Ἀχερουσία λίμνη, τῆς θαλάττης ἀνά-
 χυσις τις τεναγώδης. κάμψαντι δὲ τὸ Μισσηνὸν λιμὴν
 εὐθύς ὑπὸ τῇ ἄκρῃ, καὶ μετὰ τοῦτον ἐγκολπιζούσα
 ἦν εἰς βάθος, ἐν ἣ αἱ Βαῖται καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ
 καὶ πρὸς τρουφὴν καὶ πρὸς θεραπείαν νόσων ἐπιτή- C.244
 20 δεια. ταῖς δὲ Βαίαις συνεχῆς ὁ τε Λοκρῖνος κόλπος καὶ
 ἐντὸς τούτου ὁ Ἄορνος χειρρόνησον ποιῶν τὴν ἀπο-
 λαμβανομένην μέχρι Μισσηνοῦ γῆν ἀπὸ τῆς μεταξὺ
 Κύμης καὶ αὐτοῦ. λοιπὸς γάρ ἐστιν ὀλίγων σταθίων
 ἰσθμὸς διὰ τῆς διώρυγος ἐπ' αὐτὴν Κύμην καὶ τὴν
 25 πρὸς αὐτῇ θάλατταν. ἐμύθενον δ' οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ
 Ἄορνῳ τὰ περὶ τὴν νέκυϊαν τὴν Ὀμηρικὴν· καὶ δὴ
 καὶ νεκυομαντεῖον ἱστοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι καὶ
 Ὀδυσσεῖα εἰς τοῦτ' ἀφικέσθαι. ἐστὶ δ' ὁ μὲν Ἄορνος
 30 κόλπος ἀγχιβάθης καὶ ἀρτίστομος, λιμένος καὶ μέγε-
 θος καὶ φύσιν ἔχων, χρεῖαν δ' οὐ παρεχόμενος λιμένος

διὰ τὸ προκλεῖσθαι τὸν Λοκρῖνον κόλπον προσβραχῆ
καὶ πολὺν. περικλείεται δ' [ὁ] Ἄορκος ὀφρῦσιν ὀρ-
θλαῖς ὑπερκειμέναις πανταχόθεν πλὴν τοῦ εἰσπλου,
νῦν μὲν ἡμέρως ἐκπεκονημέναις πρότερον δὲ συνηρε-
φῶσιν ἀγρία ὕλη μεγαλοδένδρων καὶ ἀβάτω, αἷ κατα-
θεισιδαιμονίαν κατάσκιον ἐποιοῦν τὸν κόλπον. προσε-
μύθευσεν δ' οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοὺς ὄρνεις τοὺς ὑπερκε-
τεῖς γινομένους καταπίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ φθειρομέ-
νους ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων ἀέρων, καθάπερ ἐν τοῖς
Πλουτωνίοις. καὶ τοῦτο [τὸ] χωρίον Πλουτωνίων τι 10
ἐπελάμβανον καὶ τοὺς Κιμμερίους ἐνταῦθα λέγεσθαι·
καὶ εἰσέπλεόν γε προθυσάμενοι καὶ λασάμενοι τοὺς
καταχθονίους δαίμονας, ὄντων τῶν ὑψηλομένων τὰ
τοιῶδε ἱερέων ἠερολαβηκώτων τὸν τόπον. ἔστι δὲ πηγὴ 15
εἰς αὐτόθι ποτίμον ὕδατος ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· τούτου δ' 15
ἐκείχοντο πάντες τὸ τῆς Στυγὸς ὕδωρ νομίσαντες·
καὶ τὸ μαντεῖον ἐνταῦθά που ἴδονται· τὸν τε Πυρι-
φλεγέθοντα ἐκ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐτεκμαίροντο τῶν
πλησίον τῆς Ἀχερουσίας. Ἐφορος δὲ τοῖς Κιμμερίοις
προσοικειῶν τὸν τόπον φησὶν αὐτοὺς ἐν καταγείοις 20
οἰκίαις οἰκεῖν ἃς καλοῦσιν ἀργίλλας, καὶ διὰ τενων
ὀρυγμάτων παρ' ἀλλήλους τε φοιτᾶν καὶ τοὺς ξένους
εἰς τὸ μαντεῖον δέχεσθαι πολὺ ὑπὸ γῆς ἰδρυσμένον· ξῆν
δ' ἀπὸ μεταλλείας καὶ τῶν μαντενομένων, καὶ τοῦ βα-
σιλέως ἀποδείξαντος αὐτοῖς συντάξεις. εἶναι δὲ τοῖς 25
περὶ τὸ χρηστήριον ἔθος πατριον μηθένα τὸν ἥλιον
ὄραν, ἀλλὰ τῆς συνκτὸς ἕξω πορεύεσθαι τῶν χασμάτων·
καὶ διὰ τοῦτο τὸν πειρητὴν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ὡς ἄρα
„οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἥλιος φαέθων ἐπιδέσκειται.“ ὕστε-
C.243ρον δὲ διαφθαρήναι τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ βασιλέως 30
τινός, οὐκ ἀποβάντος αὐτῷ τοῦ χρησμοῦ, τὸ δὲ μαν-
τεῖον ἐτι συμμένειν μεθεστηκὸς εἰς ἕτερον τόπον· τοι-

αὐτα μὲν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμυθολόγουν, νυνὶ δὲ τῆς μὲν
 ὕλης τῆς περὶ τὸν Ἄορνον κοπίσης ὑπὸ Ἀγρίππα, τῶν
 δὲ χωρίων κατοικοδομηθέντων, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἄορνου
 διαώρυγος ὑπονόμου τμηθείσης μέχρι Κύμης, ἅπαντ'
 5 ἐκαίνα ἐφάνη μῦθος, τοῦ Κοκκηίου τοῦ ποιήσαντος
 τὴν διαώρυγα ἐκαίνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν ἐκ Δικαι-
 αρχείας ἐπὶ ταῖς Βαίαις, ἐπακολουθήσαντός· πῶς τῷ
 περὶ τῶν Κιμμερίων ἀρτίως λεχθέντι λόγῳ, τυχὸν ἰσως
 καὶ πάτριον νομίσαντος τῷ τόπῳ τούτῳ δι' ὀρυγμα-
 10 των εἶναι τὰς ὁδοὺς.

Ὁ δὲ Λοκρῖνος κόλπος πλατύνεται μέχρι Βαιῶν, 6
 χώματι εἰργόμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης ὀκτασταδίῳ
 τὸ μῆκος, πλάτος δὲ ἀμαξιτοῦ πλατείας, ὃ φασιν Ἡρα-
 κλέα διαχωῶσαι τὰς βουῖς ἐλαύνοντα τὰς Γηρῦνου· δε-
 15 χόμενον δ' ἐπιπολῆς τὸ κῦμα τοῖς χειμῶσιν ὥστε μὴ
 πεξεύεσθαι ῥαδίως Ἀγρίππας ἐπεσκεύασεν. εἰσπλουν
 δ' ἔχει πλοίοις ἐλαφροῖς, ἐνορμίσασθαι μὲν ἄχρηστος,
 τῶν ὀστρέων δὲ θήραν ἔχων ἀφθονωτάτην. ἐνιοὶ δὲ
 τοῦτον αὐτὸν τὴν λίμνην εἶναι τὴν Ἀχερουσίαν φασίν,
 20 Ἀρτεμίδωρος δὲ αὐτὸν τὸν Ἄορνον. τὰς δὲ Βαίαις ἐπω-
 νύμους εἶναι λέγουσι Βαίου τῶν Ὀδυσσεῶς ἐταίρων
 τινός. ἐξῆς δ' εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιάρχειαν ἀκταὶ καὶ
 αὐτὴ ἡ πόλις. ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπίνειον Κυμαίαν
 ἐπ' ὄφρυός ἰδρυμένον, κατὰ δὲ τὴν Ἀννίβα στρατείαν
 25 συνφίκισαν Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους ἀπὸ
 τῶν φρεάτων· οἱ δ' ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν ὑδάτων·
 ἅπαν [γὰρ] τὸ χωρίον ἐκεῖ μέχρι Βαιῶν καὶ τῆς Κυμαίας
 θείου πλήρες ἐστί καὶ πυρὸς καὶ θερμῶν ὑδάτων. τινὲς
 δὲ καὶ Φλέγραν διὰ τοῦτο τὴν Κυμαίαν νομίζουσι κλη-
 30 θῆναι, καὶ τῶν πεπτωκότων Γιγάντων τὰ κεραῦνια

22. post τινός: καὶ τὸν Μισσηνόν. 27. post Κυμαίας: ὅτι
 STRABO I. 22

τραύματα ἀναφέρειν τὰς τοιαύτας προχοὰς τοῦ πυρός καὶ τοῦ ὕδατος. ἡ δὲ πόλις ἐμπόριον γεγένηται μέγιστον, χειροποιήτους ἔχουσα ὄρμους διὰ τὴν εὐφροίαν τῆς ἄμμου· σύμμετρος γὰρ ἐστὶ τῇ τιτάνῳ καὶ κόλλησιν ἰσχυρὰν καὶ πῆξιν λαμβάνει. διόπερ τῇ χάλικι κα-
 C.246δδς. ταμίζαντες τὴν ἀμμοκονίαν προβάλλουσι χῶματα εἰς τὴν θάλατταν, καὶ κολποῦσι τὰς ἀναπεπταμένας ἡόννας ὡστ' ἀσφαλῶς ἐνορμίζεσθαι τὰς μεγίστας ὀλκά-
 C.246δδς. ὑπέρκειται δὲ τῆς πόλεως εὐθύς ἡ τοῦ Ἡφαίστου ἀγορά, πεδίον περικεκλειμένον διαπύροις ὄφρῦσι, κα-
 μινῶδεις ἐχούσαις ἀναπνοὰς πολλαχοῦ καὶ βρωμῶδεις ἱκανῶς· τὸ δὲ πεδίον θείου πλήρες ἐστὶ συρτοῦ.

7 Μετὰ δὲ Δικαιαρχείαν ἐστὶ Νεάπολις Κυμαίων (ὕστερον δὲ καὶ Χαλκιδεῖς ἐπέκησαν καὶ Πιθηκουσαίων τινὲς καὶ Ἀθηναίων, ὥστε καὶ Νεάπολις ἐκλήθη¹⁵ διὰ τοῦτο), ὅπου δεικνύνται μνήμα τῶν Σειρήνων μιᾶς Παρθενόπης, καὶ ἀγῶν συντελεῖται γυμνικὸς κατὰ μαντεῖαν. ὕστερον δὲ Καμπανῶν τινὰς ἐδέξαντο συνοίκους διχοστατήσαντες, καὶ ἠναγκάσθησαν τοῖς ἐχθίστοις ὡς οἰκειοτάτοις χρῆσασθαι, ἐπειδὴ τοὺς οἰκείους²⁰ ἀλλοτρίους ἔσχον. μηνύει δὲ τὰ τῶν δημάρχων ὀνόματα τὰ μὲν πρῶτα Ἑλληνικὰ ὄντα, τὰ δ' ὕστερα τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀναμιξ τὰ Καμπανικά. πλεῖστα δ' ἴχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνασία τε καὶ ἐφηβεία καὶ φρατρίαὶ καὶ ὀνόματα Ἑλληνικὰ καίπερ²⁵ ὄντων Ῥωμαίων. νυνὶ δὲ πεντετηρικὸς ἱερὸς ἀγῶν συντελεῖται παρ' αὐτοῖς μουσικὸς τε καὶ γυμνικὸς ἐπὶ πλείους ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. ἐστὶ δὲ καὶ ἐνθάδε διῶρον ἐκρηπτή, τοῦ μεταξὺ ὄρους τῆς τε Δικαιαρχείας καὶ τῆς Νεαπό-
 λεως ὑπεργασθέντος ὁμοίως ὡσπερ ἐπὶ τὴν Κύμην, ὁδοῦ τε ἀνοιχθείσης ἐναντίους ζεύγεσι πορευτῆς ἐπὶ

πολλοὺς σταδίους· τὰ δὲ φῶτα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
 ὄρους, πολλαχόθεν ἐκκοπεισῶν θυρίδων, διὰ βάθους
 πολλοῦ κατάγεται. ἔχει δὲ καὶ ἡ Νεάπολις θερμῶν
 ὑδάτων ἐκβολὰς καὶ κατασκευὰς λουτρῶν οὐ χειρὸς
 5 τῶν ἐν Βαλαίς, πολὺ δὲ τῷ πλήθει λειπομένης· ἐκεῖ
 γὰρ ἄλλη πόλις γεγένηται, συνφροδομημένων βασι-
 λείων ἄλλων ἐπ' ἄλλοις, οὐκ ἐλάττων τῆς Δικαιαρχ-
 χείας. ἐπιτείνουσι δὲ τὴν ἐν Νεαπόλει διαγωγὴν τὴν
 Ἑλληνικὴν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀναχωροῦντες δεῦρο ἡσυ-
 10 χίας χάριν τῶν ἀπὸ παιδείας ἐργασαμένων ἢ καὶ ἄλ-
 λων διὰ γῆρας ἢ ἀσθένειαν ποθοῦντων ἐν ἀνέσει ξῆν·
 καὶ τῶν Ῥωμαίων δ' ἐνιοὶ χαίροντες τῷ βίῳ τούτῳ,
 θεωροῦντες τὸ πλήθος τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς
 ἐπιδημούντων ἀνδρῶν, ἄσμενοι φιλοχωροῦσι καὶ ζῶ-
 15 σιν αὐτόθι.

Ἐχόμενον δὲ φρούριόν ἐστιν Ἡράκλειον ἐκκειμέ- 8
 νην εἰς τὴν θάλατταν ἄκραν ἔχον, καταπνεομένην λιβι
 θαυμαστῶς ὡσθ' ὑγιεινὴν ποιεῖν τὴν κατοικίαν. Ὅσχοι C.247
 δὲ εἶχον καὶ ταύτην καὶ τὴν ἐφσξῆς Πομπηίαν ἣν πα-
 20 ραρρεῖ ὁ Σάρνος ποταμός, εἶτα Τυρρηνοὶ καὶ Πελασ-
 γοί, μετὰ ταῦτα δὲ Σαννίται· καὶ οὗτοι δ' ἐξέπεσον ἐκ
 τῶν τόπων. Νώλης δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχερρῶν,
 ὁμωνύμου κατοικίας τῆς περὶ Κρέμωνα, ἐπίγειόν ἐστιν
 ἡ Πομπηία, παρὰ τῷ Σάρνω ποταμῷ καὶ δεχομένη τὰ
 25 φορτία καὶ ἐκπέμποντι. ὑπέρεκται δὲ τῶν τόπων τού-
 των ὄρος τὸ Ἑέσιον, ἀγροῖς περιοικούμενον παγκά-
 λους πλὴν τῆς κορυφῆς· αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ
 μέρος ἐστίν, ἄκαρπος δ' ὄλη, ἐκ δὲ τῆς ὄψεως τεφρώ-
 30 δης, καὶ κοιλάδας φαίνει σηραγγώδεις πετρῶν αἰθα-
 λωδῶν κατὰ τὴν χροάν, ὡς ἂν ἐκβεβρωμένων ὑπὸ πυ-
 ρός, ὡς τεκμαίροισ' ἂν τις τὸ χωρίον τοῦτο καίεσθαι
 πρότερον καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σβεσθῆναι δ' ἐπι-

λιπούσης τῆς ὕλης. τάχα δὲ καὶ τῆς εὐκαρπίας τῆς κί-
 κλη τοῦτ' αἰτιον, ὡσπερ ἐν τῇ Κατάνῃ, φασί, τὸ κατα-
 τεφρωθὲν μέρος ἐκ τῆς σποδοῦ τῆς ἀνενεχθείσης ὑπὸ
 τοῦ Αἰτναίου πυρὸς εὐάμπελον τὴν γῆν ἐκοίησεν. ἔχει
 μὲν γὰρ τὸ λικαίνον καὶ τὴν ἐκκυρουμένην βῶλον καὶ
 τὴν ἐκφέρουσαν τοὺς καρπούς· πλεονάζουσα μὲν οὖν
 τῷ λίκει πρὸς ἐκκύρωσιν ἐπιτηδία, καθάπερ ἡ θειώ-
 δης πᾶσα, ἐξικμασθεῖσα δὲ καὶ λαβοῦσα σβέσιν καὶ ἐκ-
 τέφρωσιν εἰς καρπογονίαν μετέβαλε. συνεχὲς δὲ ἐστὶ
 τῇ Πομπηίᾳ τὸ Συρρεντὸν τῶν Καμπανῶν, ὅθεν πρό-¹¹
 κείται τὸ Ἀθηναίον, ὃ τινες Σειρηνοῦσσῶν ἀκρωτή-
 ριον καλοῦσιν· ἐστὶ δὲ ἐκ' ἄκρῳ μὲν Ἀθηναῖς ἱερὸν,
 ἴδρυμα Ὀδυσσεῶς. διάπλους δ' ἐνθένδε βραχὺς εἰς
 Κακρῆας νῆσον. κάμφαντι δὲ τὴν ἄκραν νησιδῆς εἰσὶν
 ἔρημοι πετρώδεις ἄς καλοῦσι Σειρήνας. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς¹³
 Συρρεντὸν μέρους ἱερὸν τι δεικνύται καὶ ἀναθήματα
 παλαιὰ τιμώντων τῶν πλησίον [τὸν] τόπον. μέχρι μὲν
 δεῦρο ἔχει τέλος ὁ κόλπος ὁ κρατῆρ προσαγορευόμε-
 νος, ἀφοριζόμενος δυσὶν ἀκρωτηρίοις βλέπουσι πρὸς
 μεσημβρίαν, τῷ τε Μισσηνῷ καὶ τῷ Ἀθηναίῳ. ἅπας²⁰
 δ' ἐστὶ κατεσκευασμένος τοῦτο μὲν ταῖς πόλεσιν ἄς
 ἔφαμεν, τοῦτο δὲ ταῖς οἰκοδομίαις καὶ φυτείαις, αἱ με-
 ταξὺ συνεχεῖς οὐδαι μιᾶς πόλεως ὅφιν παρέχονται.

9 Τοῦ μὲν οὖν Μισσηνοῦ πρόκειται νῆσος ἡ Προ-
 χύτη, Πιθηκουσσῶν δ' ἐστὶν ἀπόσπασμα. Πιθηκούσ-²⁵
 σας δ' Ἐρετριεὶς ὤκισαν καὶ Χαλκιδεῖς, εὐτυχήσαντες
 [δὲ] δι' εὐκαρπίαν καὶ διὰ τὰ χρυσεῖα ἐξέλιπον τὴν νῆ-
 σον κατὰ στάσιν, ὕστερον δὲ καὶ ὑπὸ σεισμῶν ἐξελα-
 θέντες καὶ ἀναφουσημάτων πυρὸς καὶ θαλάττης καὶ
 C.248 θερμῶν ὑδάτων· ἔχει γὰρ τοιαύτας ἀποφορὰς ἡ νῆσος,³⁰
 ὑφ' ἧν καὶ οἱ πεμφθέντες παρὰ Ἰέρωνος τοῦ τυράννου
 τῶν Συρακοσίων ἐξέλιπον τὸ κατασκευασθὲν ὑφ' ἑαν-

τῶν τεύχος καὶ τὴν νῆσον· ἐπελθόντες δὲ Νεαπολίται
 κατέσχον. ἐντεῦθεν καὶ ὁ μῦθος ὅτι φασὶ τὸν Τυφῶνα
 ὑποκεισθαι τῇ νήσῳ ταύτῃ, στρεφομένου δὲ τὰς φλό-
 γας ἀναφυσᾶσθαι καὶ τὰ ὕδατα, ἔστι δ' ὅτε καὶ νησι-
 5 δας ἔχουσας ζέον ὕδωρ. πιθανώτερον δὲ Πίνδαρος
 εἰρηκεν ἐν τῶν φαινομένων ὀρμηθεὶς, ὅτι πᾶς ὁ πόρος
 οὗτος ἀπὸ τῆς Κυμαίας ἀρξάμενος μέχρι τῆς Σικελίας
 διάπυρός ἐστι καὶ κατὰ βάρους ἔχει κοιλίας τινὰς εἰς
 ἓν συναπτούσας πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν ἡπει-
 10 ρον. διόπερ ἢ τε Αἴτνη τοιαύτην ἔχειν δεῖκνυται φύ-
 σιν οἷαν ἱστοροῦσιν ἅπαντες, καὶ αἱ τῶν Διπαραίων
 νῆσοι καὶ αἱ περὶ τὴν Δικαιάργειαν καὶ Νεάπολιν καὶ
 Βαίας χωρία καὶ αἱ Πιθηκούσαι. ταῦτ' οὖν διανοη-
 θεὶς τῷ παντὶ τόπῳ τούτῳ φησὶν ὑποκεισθαι τὸν Τυ-
 15 φῶνα „νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἀλιερκέες ὄχθαι
 „Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει στέφρα λαχνάεντα.“ καὶ Τι-
 μαιος δὲ περὶ τῶν Πιθηκουσσῶν φησιν ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν πολλὰ παραδοξολογεῖσθαι, μικρὸν δὲ πρὸ ἑαυ-
 τοῦ τὸν Ἐπωπέα λόφον ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγένητα
 20 ὑπὸ σεισμῶν ἀναβαλεῖν πῦρ καὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
 τῆς θαλάττης ἐξῶσαι ἐπὶ τὸ πέλαγος, τὸ δ' ἔκτεφρω-
 θὲν τῆς γῆς μετεωρισμὸν λαβὸν κατασκῆψαι πάλιν
 τυφωνοειδῶς εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπὶ τρεῖς τὴν θάλατ-
 ταν ἀναχωρῆσαι σταδίους, ἀναχωρήσασαν δὲ μετ' οὐ
 25 πολὺ ὑποστρέψαι καὶ τῇ παλιρροίᾳ κατακλύσαι τὴν
 νῆσον, καὶ γενέσθαι σβέσιν τοῦ ἐν αὐτῇ πυρός· ἀπὸ
 δὲ τοῦ ἤχου τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ φνεῖν ἐκ τῆς παραλίας
 εἰς τὴν [ἄνω] Καμπανίαν. δοκεῖ δὲ τὰ θεσμὰ ὕδατα
 ἐνταῦθα θεραπεύειν τοὺς λιθιῶντας. αἱ δὲ Καπρέαι
 30 δύο πολίχνας εἶχον τὸ παλαιόν, ὕστερον δὲ μίαν. Νεα-
 πολῖται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόν-
 τες τὰς Πιθηκούσας ἀπέλαβον πάλιν, δόντος αὐτοῖς

Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρίας ἰδιον ποιησαμένον κτήμα καὶ κατοικοδομήσαντος. αἱ μὲν οὖν παράλιοι πόλεις τῶν Καμπανῶν καὶ αἱ προκειμένα νῆσοι τοιαῦται.

- 10 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Καπύη μὲν ἐστὶν ἡ μητρόπολις, κεφαλὴ τῶ ὄντι κατὰ τὴν ἐνυμότητα τοῦ ὀνόματος· τὰ γὰρ ἄλλα πόλινια νομίζουσι ἂν κατὰ τὴν σύγκρισιν πλὴν Τεάνου Σιδικίνου· καὶ γὰρ αὕτη ἀξιόλογος. κείται δ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀπκία αὕτη τε καὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπὶ Βρεντέσιον ἄγουσαι ἀπ' αὐτῆς, Καλατία 11 καὶ Καύδιον καὶ Βενεευντόν· ἐπὶ δὲ Ρώμης Κασιλίον ἰδρυται ἐπὶ τῷ Ἰουλιούρῳ ποταμῷ, ἐν ἣ πολιορκούμενοι Πραίνεστίνων ἄνδρες τετραράκοντα καὶ πεντακόσιοι πρὸς ἀκμάζοντα Ἀννίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντέσχον, ὡσθ' ὑπὸ λιμοῦ διακοσίων δραχμῶν πραθέντος 12 μύος, ὁ μὲν πωλήσας ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ πριάμενος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπείροντας γογγύλην ἐθαύμαζεν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἀννίβας τῆς μακροθυμίας, εἰ ἐλπίζουσιν τέως ἀνθέξειν ἕως τελεσφορήσειεν ἡ γογγύλη· καὶ δὴ περιγενέσθαι πάντας φασὶ 20 πλὴν ἀνδρῶν ὀλίγων τῶν ἢ λιμῷ διαλυθέντων ἢ ἐν ταῖς μάχαις.

- 11 Πρὸς δὲ ταῖς ῥηθείσαις ἔτι καὶ αὐταὶ Καμπαναὶ πόλεις εἰσὶν ὧν ἐμνήσθημεν πρότερον, Κάλης τε καὶ Τεάνου Σιδικίνου, ἃς διορίζουσιν αἱ δύο Τύχαι ἐφ' 25 ἐκάτερα ἰδρυμέναι τῆς Λατίνης ὁδοῦ, καὶ ἔτι Σουέσσουλα καὶ Ἀτέλλα καὶ Νῶλα καὶ Νουκερία καὶ Ἀχέρραι καὶ Ἀβέλλα καὶ ἄλλαι ἔτι ἐλάττους τούτων κατοικίαι, ὧν ἐνίας Σαννίτιδᾶς φασιν εἶναι. Σαννίται δὲ πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδέαν 30 ἐξοδίας ποιούμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμπανίαν πορθοῦντες πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ

- γὰρ ἄλλως δεσποτικῶς ἄρχεσθαι μεμαθηκότες ταχὺ
 ὑπουργοῦν τοῖς προστάγμασι. νυνὶ δ' ἐκπεπόνηται
 τελέως ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ
 μοναρχήσαντος Ῥωμαίων, ὃς ἐπειδὴ πολλαῖς μάχαις
 5 καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν τούτους
 σχεδόν τιμόνους συμμένοντας ἐώρα καὶ ὁμοίως ὁρμῶν-
 τας, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἔλθειν, συνέστη
 πρὸ τοῦ τείχους αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέ-
 κοψε κελεύσας μὴ ζωρεῖν τοὺς δὲ φίλπαντας τὰ ὄπλα,
 10 περὶ τρισχιλίους ἄνδρας ἢ τετρακισχιλίους φασίν, εἰς
 τὴν δημοσίαν ἐπαυλιν τὴν ἐν τῷ Κάμπῳ καταγαγὼν
 εἴρξε· τρισὶ δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπιπέμψας στρατιώτας
 ἅπαντας ἀπέσφαξε, προγραφάς τε ποιούμενος οὐκ
 ἐπαύσατο πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαυνιτῶν
 15 διέφθειρεν ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε· πρὸς δὲ τοὺς
 αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν ἐφη καταμαθεῖν
 ἐκ τῆς πείρας, ὡς οὐδέποτε ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥω-
 μαίων οὐδὲ εἰς, ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαυ-
 νίται. τοιγάρ τοι νυνὶ κῶμαι γεγόνασιν αἱ πόλεις· ἔνιαι
 20 δ' ἐκλελοίπασιν τελέως, Βοιανὸν Αἰσερνία Πάννα Τε-C.250
 λεσία συνεχῆς Ἐνάφρω καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐ-
 δεμίαν ἄξιον ἡγεῖσθαι πόλιν· ἡμεῖς δ' ἐπέξιμεν μέχρι
 τοῦ μετρίου διὰ τὴν τῆς Ἰταλίας δόξαν καὶ δύναμιν.
 Βενεευτὸν δ' ὅμως συνέστηκεν εὖ καὶ Βενουσία.
- 25 Περὶ δὲ Σαυνιτῶν καὶ τοιοῦτός τις λόγος φέρεται, 12
 διότι πολεμοῦντες Σαβῖνοι πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς
 Ὀμβρικοὺς εὗξαντο, καθάπερ τῶν Ἑλλήνων τινές, τὰ
 γενόμενα τῷ ἔτει τούτῳ καθιερωῶσαι, νικήσαντες δὲ
 τῶν γενομένων τὰ μὲν κατέθυσαν τὰ δὲ καθιέρωσαν·
 30 ἀφορίας δὲ γενηθείσης, εἶπέ τις ὡς ἐχρῆν καθιερωῶσαι
 καὶ τὰ τέκνα. οἱ δ' ἐποίησαν τοῦτο καὶ τοὺς γενομέ-
 νους τότε παῖδας Ἄρεως ἐπεφήμισαν, ἀνδρωθέντας δ'

ἔστειλαν εἰς ἀποικίαν, ἠγήσατο δὲ ταῦρος· ἐν δὲ τῇ τῶν Ὀπικῶν κατευνασθέντος (ἐτύγχανον δὲ κωμηδόν ζῶντες) ἐκβαλόντες ἐκείνους ἰδρῦθησαν αὐτόθι καὶ τὸν ταῦρον ἐσφαγίασαν τῷ Ἄρει τῷ δόντι αὐτὸν ἠγεμόνα κατὰ τὴν τῶν μάντεων ἀπόφασιν. εἰκὸς δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τῶν γονέων προσαγορευθῆναι, Σαμνίτας δ' ἀπ' ἄλλης αἰτίας, οὓς οἱ Ἕλληνες Σαυνίτας λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ Λάκωνας συνοίκους αὐτοῖς γενέσθαι φασὶ καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλέλληνας ὑπάρξαι, τινὰς δὲ καὶ Πιτανάτας καλεῖσθαι. δοκεῖ δὲ καὶ Ταραντίνων πλάσμα τοῦ εἶναι, κολακευόντων ὁμόρους καὶ μέγα δυναμένους ἀνθρώπους καὶ ἅμα ἐξοικειουμένων, οἳ γε καὶ ὀκτὼ μυριάδας ἔστειλόν ποτε τῆς πεζῆς στρατιᾶς, ἱππέας δ' ὀκτακισχιλίουσ. φασὶ δὲ νόμον εἶναι παρὰ τοῖς Σαυνίταις καλὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἀρετὴν· οὐ γὰρ ἔξεστι διδόναι τὰς θυγατέρας οἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ κρίνεσθαι κατὰ ἔτος δέκα μὲν παρθένους δέκα δὲ τῶν νέων τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ἀρίστας· τούτων τῷ πρώτῳ τὴν πρώτην δίδοσθαι, τῷ δευτέρῳ τὴν δευτέραν καὶ ἕξῃς οὕτως· ἐὰν δ' ὁ λαβὼν τὸ γέρας μεταβαλόμενος γένηται πονηρός, ἀτιμάξουσι καὶ ἀφαιροῦνται τὴν δοθεῖσαν. ἕξῃς δ' εἰσὶν Ἰρπῖνοι, καὶ οὗτοι Σαυνίται· τούνομα δ' ἔσχον ἀπὸ τοῦ ἠγησαμένου λύκου τῆς ἀποικίας· Ἰρπον γὰρ καλοῦσιν οἱ Σαυνίται τὸν λύκον· συνάπτουσι δὲ Λευκανοῖς τοῖς μεσογαίοις. περὶ μὲν Σαυνιτῶν ταῦτα.

- 13 Καμπανοῖς δὲ συνέβη διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἐπ' ἴσον ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι καὶ κακῶν. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐξετρύφησαν ὥστ' ἐπὶ δειπνον ἐκάλουν πρὸς ζεύγη μονομάχων, ὀρίζοντες ἀριθμὸν κατὰ τὴν τῶν [συν]δειπνῶν ἀξίαν. Ἀντίβα δ' ἔξ ἐνδόσεως λα-

βόντος αὐτούς, δεξάμενοι χειμαδίους τὴν στρατιὰν οὐ-
 τως ἐξεθήλυναν ταῖς ἡδοναῖς ὥσθ' ὁ Ἀννίβας ἔφη νι- C.251
 κῶν κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, γυναῖκας
 ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς στρατιώτας ἀπολαβῶν. Ῥω-
 5 μαῖοι δὲ κρατήσαντες πολλοὺς κακοὺς ἐσωφρόνισαν αὐ-
 τούς, ὕστατα δὲ καὶ κατεκληρούχησαν τὴν γῆν. νυνὶ
 μέντοι μετ' εὐπραγίας διάγουσι τοῖς ἐποίκοις ὁμονοή-
 σαντες, καὶ τὸ ἀξίωμα φυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον καὶ τῷ
 μεγέθει τῆς πόλεως καὶ κατ' εὐανδρίαν. μετὰ δὲ τὴν
 10 Καμπανίαν καὶ τὴν Σαυνῆτιν ἐπὶ μὲν τῇ Τυρρηνικῇ
 θαλάττῃ τὸ τῶν Πικέντων ἔθνος οἰκεῖ, μικρὸν ἀπό-
 σπασμα τῶν ἐν τῷ Ἀδρία Πικεντίνων, ὑπὸ Ῥωμαίων
 μεταγκισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον, ὃς νῦν
 Παιστανὸς καλεῖται, καὶ ἡ πόλις ἡ Ποσειδωνία Παι-
 15 στός, ἐν μέσῳ τῷ κόλπῳ κειμένη. μεταξὺ δὲ τῶν Σει-
 ρηνουσσῶν καὶ τῆς Ποσειδωνίας Μαρκίνα, Τυρρηνῶν
 κτίσμα οἰκούμενον ὑπὸ Σαυνιτῶν. ἐντεῦθεν εἰς Πομ-
 πηίαν διὰ Νουκερίας οὐ πλειόνων ἑκατὸν καὶ εἰκοσι-
 σταδίων ἐστὶν ὁ ἰσθμὸς. διήκουσι δ' οἱ Πικεντες μέχρι
 20 τοῦ Σιλάριδος ποταμοῦ τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ ταύτης τῆς
 χώρας τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν, ἐφ' οὗ τοῦτ' ἴδιον ἰστο-
 ροῦσιν περὶ τοῦ ὕδατος ὄντος ποτίμου, τὸ καθιέμενον
 εἰς αὐτὸ φυτὸν ἀπολιθοῦσθαι φυλάττον τὴν χροῶν
 καὶ τὴν μορφήν. τῶν δὲ Πικέντων ὑπῆρχε μητρόπολις
 25 Πικεντία, νυνὶ δὲ κωμηδὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ
 Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωνίαν· ἀντὶ δὲ
 στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπε-
 δείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίᾳ, καθάπερ καὶ Λευκανοὶ
 καὶ Βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· ἐπετείχισαν δ' αὐ-
 30 τοῖς Σάλερνον Ῥωμαῖοι φρουρᾶς χάριν μικρὸν ὑπὲρ

10, post Σαυνῆτιν: μέχρι Φρετανῶν

τῆς θαλάττης· εἰσι δ' ἀπὸ Σειρηνουσσῶν ἐπὶ Σιλάρην
στάδιοι διακόσιοι ἐξήκοντα.

— 5 —

¹
C.252 Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Σιλάριδος Λευκανία καὶ τὸ
τῆς Ἡρας ἱερὸν τῆς Ἀργείας, Ἰάσονος ἴδρυμα, καὶ πλη-
σίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἢ Ποσειδωνία. Συβαρι-
ται μὲν οὖν ἐπὶ θαλάττῃ τείχος ἔθεντο, οἱ δ' οἰκισθέν-
τες ἀνωτέρω μετέστησαν, ὕστερον δὲ Λευκανοὶ μὲν
ἐκείνους, Ῥωμαῖοι δὲ Λευκανοὺς ἀφείλοντο τὴν πόλιν. 10
ποιεῖ δ' αὐτὴν ἐπίνοσον ποταμὸς πλησίον εἰς ἔλη ἀνα-
χεόμενος. ἐντεῦθεν δ' ἐκπλέοντι τὸν κόλπον νῆσος
Λευκωσία, μικρὸν ἔχουσα πρὸς τὴν ἠπειρον διάπλου,ν
ἐπάνυμος μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἐκπεσούσης δεῦρο μετὰ
τὴν μυθευομένην ρίψιν αὐτῶν εἰς τὸν βυθόν. τῆς δὲ 15
νῆσου πρόκειται τὸ ἀντακρωτήριον ταῖς Σειρηνουσ-
σαις ποιοῦν τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. κάμψαντι δ'
ἄλλος συνεχῆς κόλπος, ἐν ᾧ πόλις ἦν οἱ μὲν κτίσαντες
Φωκαεῖς Ἰέλην οἱ δὲ Ἕλην ἀπὸ κρήνης τινὸς οἱ δὲ νῦν
Ἑλέαν ὀνομάζουσιν, ἐξ ἧς Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐγέ- 20
νοντο ἄνδρες Πυθαγόρειοι. δοκεῖ δέ μοι καὶ δι' ἐκεί-
νους καὶ ἐτι πρότερον εὐνομηθῆναι· διὸ καὶ πρὸς Λευ-
κανοὺς ἀντέσχον καὶ πρὸς Ποσειδωνιάτας καὶ κρείττους
ἀπήεσαν καίπερ ἐνδεέστεροί καὶ χῶρα καὶ πλήθει σωμά-
των ὄντες. ἀναγκάζονται γοῦν διὰ τὴν λυπρότητα τῆς 25
γῆς τὰ πολλὰ θαλαττοργεῖν καὶ ταριχείας συνίστασθαι
καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐργασίας. φησὶ δ' Ἀντίοχος Φω-
καίας ἀλούσης ὑφ' Ἀρπάγου τοῦ Κύρου στρατηγού,
τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους
πλεῦσαι πρῶτον εἰς Κύρνον καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρε- 30
οντιάδου, ἀποκρουσθέντας δὲ τὴν Ἑλέαν κτίσαι· διέ-

31. post κτίσαι: ἐνοιὶ δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλέτης·

χει δὲ τῆς Ποσειδωνίας ὅσον διακοσίους σταδίους ἢ πό-
 λιν. μετὰ δὲ ταύτην ἀκρωτήριον Παλίνουρος. πρὸ δὲ
 τῆς Ἐλεάτιδος αἱ Οἰνωτρίδες νῆσοι δύο ὑφόρους
 ἔχουσαι. μετὰ δὲ Παλίνουρον Πυξοῦς ἄκρα καὶ λιμὴν C.253
 5 καὶ ποταμός· ἐν γὰρ τῶν τριῶν ὄνομα· ᾤκισε δὲ Μί-
 κυθος ὁ Μεσσήνης ἄρχων τῆς ἐν Σικελίᾳ, πάλιν δ'
 ἀπῆραν οἱ ἰδρυθέντες πλὴν ὀλίγων. μετὰ δὲ Πυξοῦντα
 Λᾶος κόλπος καὶ ποταμός καὶ πόλις, ἐσχάτη τῶν Λευ-
 κανιδῶν, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἀποικος Συβα-
 10 ριτῶν, εἰς ἣν ἀπὸ Ἑλλης στάδιοι τετρακόσιοι· ὁ δὲ
 πᾶς τῆς Λευκανίας παράπλους ἑξακοσίων πεντήκοντα.
 πλησίον δὲ τὸ τοῦ Δράκοντος ἡρῶν ἐνὸς τῶν Ὀδυσ-
 σέως ἐταίρων, ἐφ' οὗ ὁ χρησμὸς τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο
 „Λαίον ἀμφὶ Δράκοντα πολὺν ποτε λαὸν ὀλεσθαι.“
 15 ἐπὶ γὰρ ταύτην Λᾶον στρατεύσαντες οἱ κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίαν Ἕλληνες ὑπὸ Λευκανῶν ἠτύχησαν ἑξαπατηθέντες
 τῷ χρησμῷ.

Κατὰ μὲν δὴ τὴν Τυρρηνικὴν παραλίαν ταῦτ' 2
 ἐστὶ τὰ τῶν Λευκανῶν χωρία, τῆς δ' ἑτέρας οὐχ ἦπτον-
 20 το θαλάττης πρότερον, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτουν οἱ
 τὸν Ταραντῖνον ἔχοντες κόλπον. πρὶν δὲ τοὺς Ἕλλη-
 νας ἔλθειν οὐδ' ἦσαν πῶ Λευκανοί, Χῶνες δὲ καὶ Οἰ-
 νωτροὶ τοὺς τόπους ἐνέμοντο. τῶν δὲ Σαννιτῶν αὐξη-
 θέντων ἐπὶ πολὺ καὶ τοὺς Χῶνας καὶ τοὺς Οἰνωτροὺς
 25 ἐκβαλόντων, Λευκανοὺς δ' εἰς τὴν μερίδα ταύτην
 ἀποικισάντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐκατέρω-
 θεν παραλίαν μέχρι πορθμοῦ κατεχόντων, πολὺν χρό-
 νον ἐπολέμουν οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι πρὸς ἀλ-
 λήλους. οἱ δὲ τῆς Σικελίας τύραννοι καὶ μετὰ ταῦτα
 30 Καρχηδόνιοι, τότε μὲν περὶ τῆς Σικελίας πολεμοῦντες

8. post ποταμός: Λᾶος

πρὸς Ῥωμαίους τοτὲ δὲ περὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἅπαν-
 τας τοὺς ταύτη κακῶς διέδθηκαν, μάλιστα δὲ τοὺς Ἑλ-
 ληνας, [οἱ] πρότερον μὲν γε καὶ τῆς μεσογαίας πολλὴν
 ἀφήρητο, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν χρόνων ἀρξάμενοι, καὶ
 δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἠϋξήθητο ὥστε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα⁵
 ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν· νυνὶ δὲ πλὴν Τάραν-
 τος καὶ Ῥηγίου καὶ Νεαπόλεως ἐκβεβαρῶσθαι συμ-
 βέβηκεν ἅπαντα καὶ τὰ μὲν Λευκανοὺς καὶ Βροεττίους
 κατέχειν τὰ δὲ Καμπανοὺς, καὶ τούτους λόγῳ, τὸ δ'
 ἀληθὲς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι γεγόνασιν.¹⁰
 ὅμως δὲ τῷ πραγματευομένῳ τὴν τῆς γῆς περίοδον καὶ
 τὰ νῦν ὄντα λέγειν ἀνάγκη καὶ τῶν ὑπαρξάντων ἕνια,
 καὶ βάλιστα ὅταν ἐνδοξα ᾗ.

Τῶν δὲ Λευκανῶν οἱ μὲν ἀπτόμενοι τῆς Τυρρη-
 νικῆς θαλάττης εἰρηναί, οἱ δὲ τὴν μεσόγαίαν ἔχοντες¹⁵
 εἰσὶν οἱ ὑπεροικοῦντες τοῦ Ταραντίνου κόλπου. οὕτω
 δ' εἰσὶ κεκακωμένοι τελέως οὗτοι καὶ Βροεττίοι καὶ αὐ-
 τοὶ Σαννίται οἱ τούτων ἀρχηγέται, ὥστε καὶ διορίσαι
 C.254 χαλεπὸν τὰς κατοικίας αὐτῶν· αἴτιον δ' ὅτι οὐδὲν ἐτι
 σύστημα κοινὸν τῶν ἔθνῶν ἐκάστου συμμενεῖ, τὰ τε²⁰
 ἔθη διαλέκτων τε καὶ ὀπλισμοῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν
 παραπλησίων ἐκλέλοιπεν, ἄλλως τε ἄδοξοι παντάπασιν
 εἰσὶν αἱ καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέρει κατοικίαι.

3 Ἐροῦμεν δὲ κοινῶς ἃ παρειλήφαμεν, οὐδὲν παρὰ
 τοῦτο ποιούμενοι τοὺς τὴν μεσόγαίαν οἰκοῦντας, Λευ-²⁵
 κανοὺς τε καὶ τοὺς προσεχεῖς αὐτοῖς Σαννίτας. Πιτη-
 λία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Λευκανῶν καὶ
 συνοικεῖται μέχρι νῦν ἰκανῶς. κτίσμα δ' ἐστὶ Φιλο-
 κτήτου φυγόντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ στάσιν. ἐρμυγή
 δ' ἐστίν, ὥστε καὶ Σαννίται ποτε Θουρίοις ἐπετείχισαν³⁰
 αὐτήν. Φιλοκτήτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ καλαῖα Κρίμισσα περὶ
 τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ

νεῶν τοῦ Φιλοκλήτου μνησθεὶς λέγειν τινάς φησιν, ὡς εἰς τὴν Κροτωνιάτιν ἀφικόμενος Κρίμισσαν ἄκραν οἰκίσαι καὶ Χῶνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτην Χῶνες ἐκλήθησαν, παρ' αὐτοῦ δέ τινες σταλέντες εἰς
 5 Σικελίαν περὶ Ἔρνα μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωῶς Αἰγέ-
 σταν τειχίσαιεν. καὶ Γρουμεντὸν δὲ καὶ Ἰερτῖναι τῆς
 μεσογαίας εἰσὶ καὶ Καλάσαρνα καὶ ἄλλαι μικραὶ κατοι-
 κίαι μέχρι Ἰενουσίας πόλεως ἀξιολόγου· ταύτην δ'
 οἶμαι καὶ τὰς ἐφεξῆς ἐπὶ Καμπανίαν ἰόντι Σαννίτιδας
 10 εἶναι. ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λε-
 γομένη ἴδρται. οἱ δὲ Λευκανοὶ τὸ μὲν γένος εἰσὶ Σαν-
 νίται, Ποσειδωνιατῶν δὲ καὶ τῶν συμμαχῶν κρατή-
 σαντες πολέμῳ κατέσχον τὰς πόλεις αὐτῶν. τὸν μὲν
 οὖν ἄλλον χρόνον ἐδημοκρατοῦντο, ἐν δὲ τοῖς πολέ-
 15 μοις ἤρξειτο βασιλεὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀρχάς· νῦν
 δ' εἰσὶ Ῥωμαῖοι.

Τὴν δ' ἐξῆς παραλίαν Βρέττιοι μέχρι τοῦ Σικελι- 4
 κοῦ κατέχουσι πορθμοῦ σταδίων πενήκοντα καὶ τρι-
 ακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. φησὶ δ' Ἀντίοχος ἐν τῷ περὶ
 20 τῆς Ἰταλίας συγγράμματι ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι
 καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ' Οἰνωτρίαν
 προσαγορεύεσθαι. ὄριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν
 τῷ Τυρρηρικῷ πελάγει τὸ αὐτὸ ὄπερ καὶ τῆς * Βρεττα-
 νίας ἔφαμεν, τὸν Λαῶν ποταμόν, πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ
 25 τὸ Μεταπόντιον. τὴν δὲ Ταραντίνην, ἣ συνεχῆς τῷ
 Μεταποντίῳ ἐστίν, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυ-
 γας καλῶν. ἔτι δ' ἀνώτερον Οἰνωτρύς τε καὶ Ἰταλούς
 μόνους ἔφη καλεῖσθαι τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς
 τὸν Σικελικὸν κεκλιμένους πορθμόν. ἐστὶ δ' αὐτὸς ὁ C.255
 30 ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα στάδιοι μεταξὺ θυεῖν κόλ-
 παν, τοῦ τε Ἰαπωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπητίνον εἴ-
 ρηκε, καὶ τοῦ Σκυλλητικῷ. περίπλους δ' ἐστὶ τῆς

ἀπολαμβανομένης χώρας πρὸς τὸν πορθμὸν ἐντὸς στάδιοι δισχίλιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεκτείνεσθαι φησι τοῦ νομα καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ τῶν Οἰνωτρῶν μέχρι τῆς Μεταποντίνης καὶ τῆς Σειρίτιδος· οἰκῆσαι γὰρ τοὺς τόπους τούτους Χῶνας, Οἰνωτρικὸν ἔθνος κατακοσμούμενον, καὶ τὴν γῆν ὀνομάσαι Χώνην. οὗτος μὲν οὖν ἀπλουστέρας εἰρηκε καὶ ἀρχαϊκῶς, οὐδὲν διορίσας περὶ τῶν Λευκανῶν καὶ τῶν Βρεττίων. ἔστι δ' ἡ μὲν Λευκανία μετὰ τῆς τε παραλλας τῆς Τυρρηνηκῆς καὶ τῆς Σικελικῆς, τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' ἀπὸ τοῦ Μεταποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν ἡπειρον ἀπὸ Σαννιτῶν μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θουρίων εἰς Κηρίλλους πλησίον Λάου· στάδιοι δ' εἰσὶ τοῦ ἰσθμοῦ τριακόσιοι. ὑπὲρ δὲ τούτων Βρεττίοι χερρόνησον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περιείληπται χερρόνησος ἢ τὸν ἰσθμὸν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου ἐπὶ τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ὠνόμασται δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ Λευκανῶν· βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποστάτας· ἀπέστησαν δ', ὡς φασι, ποιμαίνοντες αὐτοῖς πρότερον, εἰδ' ὑπὸ ἀνέσεως ἐλευθεριάσαντες, ἠνίκα ἐπεστράτευσε Δίωαν Διονυσίῳ καὶ ἐξετάραξεν ἅπαντας πρὸς ἅπαντας. τὰ καθόλου μὲν δὴ ταῦτα περὶ Λευκανῶν καὶ Βρεττίων λέγομεν.

- 5 Ἀπὸ δὲ Λάου πρώτη πόλις ἔστι τῆς Βρεττίας Τεμέση (Τέμψαν δ' οἱ νῦν καλοῦσιν) Ἀυσόνων κτίσμα, ὕστερον δὲ καὶ Αἰτωλῶν τῶν μετὰ Θόαντος, οὓς ἐξέβαλον Βρεττίοι, Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀντίβας τε καὶ Ῥωμαῖοι. ἔστι δὲ πλησίον τῆς Τεμέσης ἠρώων ἀγριελαίους συνηρηφῆς Πολίτου τῶν Ὀδυσσεῶς ἐταίρων, ὃν δολοφονηθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενέσθαι βαρῶ-30 μηνιν, ὥστε τοὺς περιοίκους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τι λόγιον καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς τοὺς ἀηδεῖς, τὸν

ἤρῳα τον ἐν Τεμέση λεγόντων ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Λο-
 κρῶν δὲ τῶν Ἐπιξφυρίων ἐλόντων τὴν πόλιν, Εὐθυ-
 μον μυθεύουσι τὸν πύκτην καταβάντα ἐπ' αὐτὸν κρα-
 τῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ βιάσασθαι παραλῦσαι τοῦ δασμοῦ
 5 τοὺς ἐπιχωρίους. ταύτης δὲ τῆς Τεμέσης φασὶ μεμνη-
 σθαι τὸν ποιητὴν, οὐ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασσοῦ· λέγε-
 ται γὰρ ἀμφοτέρως. καὶ δεικνύται χαλκουργεῖα πλη-
 σίον, ἃ νῦν ἐκλείπεται. ταύτης δὲ συνεχῆς Τροίνα,
 ἣν Ἀντίβας καθείλεν οὐ θυνάμενος φυλάττειν, ὅτε δὴ
 10 εἰς αὐτὴν καταπεφύγει τὴν Βρεττίαν. εἶτα Κωσεντία
 μητρόπολις Βρεττίων· μικρὸν δ' ὑπὲρ ταύτης Πανδο-
 σία φρούριον ἐρυμνόν, περὶ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Μολοτ-
 τὸς διεφθάρη. ἐξηπάτησε δὲ καὶ τοῦτον ὁ ἐκ Δωδώνης
 15 χρησμὸς φυλάττεσθαι κελεύων τὸν Ἀχέροντα καὶ τὴν
 Πανδοσίαν δεικνυμένων γὰρ ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ
 ὁμωνύμων τούτοις, ἐνταῦθα κατέστρεψε τὸν βίον. τρι-
 κόρυφον δ' ἐστὶ τὸ φρούριον, καὶ παραρρεῖ ποταμὸς
 Ἀχέρων. προσηπάτησε δὲ καὶ ἄλλο λόγιον „Πανδοσία
 „τρικόλωνε, πολὺν ποτε λαὸν ὀλέσσεις.“ ἔδοξε γὰρ πο-
 20 λεμίῳ φθοράν, οὐκ οἰκείων δηλοῦσθαι. φασὶ δὲ καὶ
 βασιλείῳ ποτε γενέσθαι τῶν Οἰνωτρικῶν βασιλέων
 τὴν Πανδοσίαν. μετὰ δὲ τὴν Κωσεντίαν Ἰππώνιον Λο-
 κρῶν κτίσμα· Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλοντο Ῥω-
 μαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ὀιβῶνα Ὑαλεντίαν. διὰ δὲ τὸ
 25 εὐλείμωνα εἶναι τὰ περικείμενα χωρία καὶ ἀνθηρὰ τὴν
 Κόρην ἐκ Σικελίας πεπιστεύκασιν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο
 ἀνθολογήσουσαν· ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξίν ἐν ἔθει
 γέρονεν ἀνθολογεῖν τε καὶ στεφανηπλοκεῖν, ὥστε ταῖς
 ἑορταῖς αἰσχρὸν εἶναι στεφάνους ὀνητούς φορεῖν. ἔχει
 30 δ' ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασε ποτε Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραν-

7. post ἀμφοτέρως: τὸ „ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν,“

νος τῶν Σικελιωτῶν κρατήσας τῆς πόλεως. ἔντεϋθεν
 δ' ἐπὶ τὸν Ἡρακλέους λιμένα πλεύσασιν ἄρχεται ἐπι-
 στρέφειν τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας τὰ πρὸς τῷ πορθμῷ
 πρὸς τὴν ἑσπέραν. ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τούτῳ Μῆδμα
 πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν, ὁμώνυμος κρήνη μεγάλη,
 πλησίον ἔχουσα ἐπίνειον καλούμενον Ἐμπορίου· ἐγ-
 γὺς δὲ καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ ὕφορμος ὁμώνυμος.
 πρόκεινται δὲ τῆς ἡόνος ταύτης αἱ τῶν Δικαραίων νῆ-
 σοι διέχουσαι τοῦ πορθμοῦ σταδίους διακοσίους. οἱ δ'
 Αἰόλου φασίν, οὗ καὶ τὸν ποιητὴν μεμνήσθαι κατὰ
 τὴν Ὀδύσσειαν· εἰς δ' ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ἐν ἀπόψει
 πᾶσαι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Σικελίας καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἡπίρου
 τοῖς κατὰ τὴν Μῆδμαν ἀφορῶσι· περὶ ὧν ἐροῦμεν,
 ὅταν περὶ τῆς Σικελίας λέγωμεν. ἀπὸ δὲ τοῦ Μεταύ-
 ρου ποταμοῦ ἕτερος· ἐκδέχεται δ' ἐντεϋθεν τὸ Σκύλ-
 λαιον, πέτρα χερρονησίζουσα ὑψηλή, τὸν ἰσθμὸν ἀμ-
 C.257 φίδυμον καὶ ταπεινὸν ἔχουσα, ὃν Ἀναξίλαος ὁ τύραν-
 νος τῶν Ῥηγίων ἐπετείχισε τοῖς Τυρρηνοῖς κατασκευ-
 άσας ναύσταθμον, καὶ ἀφείλετο τοὺς ληστὰς τὸν διὰ
 τοῦ πορθμοῦ διάπλουν. πλησίον γάρ ἐστι καὶ ἡ Καί-
 νυς διεχουσα τῆς Μῆδμης σταδίους πεντήκοντα καὶ
 διακοσίους, ἣ τελευταία ποιοῦσα ἄκρα τὰ στενὰ τοῦ
 πορθμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ἄκραν τὴν Πελω-
 ριάδα· ἐστι δ' αὕτη μία τῶν τριῶν τῶν ποιουσῶν τρί-
 γωνον τὴν νῆσον, νεύει δὲ ἐπὶ θερινᾶς ἀνατολάς, κα-
 θάπερ ἡ Καῖνυς πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἀνταποστροφὴν
 τινα ἀπ' ἀλλήλων ποιουμένων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ Καῖνυς
 μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, τῆς Ῥηγίων στυλίδος, τοῦ
 πορθμοῦ διήκει στενωπὸς ὅσον ἑξαστάδιος, μικρῶ δὲ
 πλέον τὸ ἐλάχιστον διαπέραμα· ἀπὸ δὲ στυλίδος ἑκα-
 30

15. post ποταμοῦ: Μέταυρος

τὸν εἰς Ῥήγιον, ἦδη τοῦ πορθμοῦ πλακινόμενου, προ-
οὔσι πρὸς τὴν ἕξω καὶ πρὸς ἕω θάλατταν τὴν τοῦ Σι-
κελικοῦ καλουμένου πελάγους.

Κτίσμα δ' ἐστὶ τὸ Ῥήγιον Χαλκιδῶν, οὗς κατὰ 6
5 χρῆσμον δεκατευθέντας τῷ Ἀπόλλωνι δι' ἀφορίαν
ὑστερον ἐκ Δελφῶν ἀποικῆσαι δευρὸ φασὶ παραλα-
βόντας καὶ ἄλλους τῶν οἰκοθεν· ὡς δ' Ἀντιόχος φησὶ,
Ζαγκλαῖοι μετεπέμψαντο τοὺς Χαλκιδῆας καὶ οἰκιστὴν
Ἀντίμνηστον συνέστησαν ἐκείνων. ἦσαν δὲ τῆς ἀποι-
10 κίας καὶ οἱ Μεσσηνίων φυγάδες τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
καταστασιασθέντες ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων δοῦναι
δίκας ὑπὲρ τῆς φθορᾶς τῶν παρθένων τῆς ἐν Αἰμναις
γενομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἃς καὶ αὐτὰς ἐβιάσαν-
το πεμφθείσας ἐπὶ τὴν ἱερουργίαν, καὶ τοὺς ἐπιβοη-
15 θοῦντας ἀπέκτειναν. παραχωρήσαντες οὖν εἰς Μάκι-
στον οἱ φυγάδες πέμπουσιν εἰς θεοῦ, μεμφόμενοι τὸν
Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἄρτεμιν εἰ τοιούτων τυγχάνοιεν ἀνθ'
ᾧν ἐτιμῶρον αὐτοῖς, καὶ πνυθανόμενοι πῶς ἂν σω-
θεῖεν ἀπολωλότες. ὁ δ' Ἀπόλλων ἐκέλευσε στέλλεσθαι
20 μετὰ Χαλκιδῶν εἰς τὸ Ῥήγιον καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ
χάριν ἔχειν· οὐ γὰρ ἀπολωλέναι αὐτοὺς ἀλλὰ σεσῶ-
σθαι μέλλοντάς γε δὴ μὴ συναφανισθῆσθαι τῇ πα-
τριδι ἀλωσομένη μικρὸν ὑστερον ὑπὸ Σπαρτιατῶν· οἱ
δ' ὑπήκουσαν. διόπερ οἱ τῶν Ῥηγίνων ἡγεμόνες μέχρι
25 Ἀναξίλλα τοῦ Μεσσηνίων γένους αἰεὶ καθίσταντο. Ἀν-
τιόχος δὲ τὸ παλαιὸν ἅπαντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκῆσαι
φησὶ Σικελούς καὶ Μόρρητας, διαῖραι δ' εἰς τὴν Σικε-
λίαν ὑστερον ἐβλήθέντας ὑπὸ τῶν Οἰνωτρῶν. φασὶ
δὲ τινες καὶ τὸ Μοργάντιον ἐντεῦθεν τὴν προσηγορίαν
30 ἀπὸ τῶν Μοργήτων ἔχειν. ταχυσὲ δὲ μέγιστον ἢ τῶν C.258
Ῥηγίνων πόλις καὶ περιοικίδας ἔσχε συχνάς, ἐπιτελί-
σμα τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ καὶ πάλαι καὶ νεωστὶ ἐφ'

ἡμῶν, ἡμίκα Σέξτος Πομπήιος ἀπίσθησε τὴν Σικελίαν.
 ὠνομάεσθη δὲ Ῥήγιον εἶδ', ὡς φησιν Αἰσχύλος, διὰ τὸ
 συμβῆν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀποφραγῆναι γὰρ ἀπὸ
 τῆς ἡπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν ἄλλοι τε κά-
 κεινός εἰρηκεν „ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκειται.“ τε-⁵
 κραιφρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἰτνὴν συμπτωμάτων
 καὶ τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας καὶ τῶν κατὰ Λι-
 πάραν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὰς
 Πιθηκούσσας καὶ τὴν προσεχῆ περὶ αὐτὰς ἄπασαν οὐκ
 ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ τοῦτο συμβῆναι. νυνὶ μὲν οὖν¹⁰
 ἀνεφωγμένων τῶν στομάτων, δι' ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσά-
 ται καὶ μύδροι καὶ ὕδατα ἐκπίπτει, σπάνιον τι σείεσθαι
 φασὶ τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν, τότε δὲ πάντων ἐμ-
 παφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων, ὑπὸ γῆς
 σμυχόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα· σεισμοὺς ἀπειργά-¹⁵
 ζετο σφοδρούς, μοχλευόμενοι δ' οἱ τόποι πρὸς τὴν
 βίαν τῶν ἀνέμων ὑπεῖξάν ποτε καὶ ἀναρραγέντες ἐδέ-
 ξαντο τὴν ἐκατέρωθεν θάλατταν καὶ ταύτην καὶ τὴν
 μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ νήσων· καὶ γὰρ ἡ Προ-
 χύτη καὶ Πιθηκούσσαι ἀποσπάσματα τῆς ἡπείρου καὶ²⁰
 αἱ Καπρίαὶ καὶ ἡ Αστυκωσία καὶ Σειρήνες καὶ αἱ Οἰνω-
 τρίδες· αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀνέδυσαν, καθάπερ
 καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει· τὰς μὲν γὰρ παλαγίας ἐκ
 βυθοῦ μᾶλλον ἀνενεχθῆναι πιθανόν, τὰς δὲ προκει-
 μένας τῶν ἀφωσθηρίων καὶ πορθμῶ διηρημένους ἐν-²⁵
 τεῦθεν ἀπερρωγένας δοκεῖν εὐλογώτερον. πλὴν εἴτε
 διὰ ταῦτα τοῦνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπι-
 φάνειαν τῆς πόλεως ὡς ἂν βασιλείον τῇ Αἰτνῇ φωνῇ
 προσαγορευσάντων Σαννιτῶν διὰ τὸ τοὺς ἀρχηγέτας
 αὐτῶν κοινωπῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας καὶ ἐπὶ³⁰

11. post ἀνεφωγμένων: τούτων

πολὺν χρόνον διαλέκτω; πάρεστι σκοπεῖν,
 ὁποτέρως ἔχει τὰληγές. ἐπιφανῆ δ' οὖν πόλιν οὖσαν
 καὶ πολλὰς μὲν πόλεις οἰκίσασαν πολλοὺς δ' ἄνδρας
 παρασχομένην ἀξιόους λόγους, τοὺς μὲν κατὰ πολιτικὴν
 5 ἀρετὴν τοὺς δὲ κατὰ παιδείαν, κατασκάψαι Διονύσιον
 αἰτιασάμενον, ὅτι αἰτησαμένῳ κόρην πρὸς γάμον τῆν
 τοῦ δημίου θυγατέρα προὔτειναν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ μέ-
 ρος τι τοῦ κτίσματος ἀναλαβὼν Φοιβίαν ἐκάλεσεν. ἐπὶ
 Πύρου δ' ἡ τῶν Καμπανῶν φρουρὰ παρασπονδηθέν-
 10 τας διέφθειρε τοὺς πλείστοις· μικρὸν δὲ πρὸ τῶν Μαρ-
 σικῶν καὶ σεισμοὶ κατήρειψαν πολὺ τῆς κατοικίας. Πομπή-
 πηιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας ὁ Σεβαστὸς ΚάσαρC.259
 ὄρων λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν ἀνοίκους ἔδωκεν αὐτῇ
 τῶν ἐκ τοῦ στόλου τιμᾶς, καὶ νῦν ἰκανᾶς εὐάνδρσι.
 15 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ρηγίου πλέοντι πρὸς ἑὼ Λευκοπέτραν
 καλρῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χροᾶς ἐν πεντήκοντα σταδί-
 οῖς, εἰς ἣν τελευτᾶν φασὶ τὸ Ἀπένηνον ὄρος. ἐντεῦθεν
 δὲ Ἡράκλειον, ὃ δὴ τελευτατὸν ἀκρωτήριον [ὄν]· μάλιστα
 πρὸς μεσημβρίαν· κάμπαντι γὰρ εὐθύς ὁ πλοῦς λιβί-
 20 μέχει πρὸς ἄκραν Ἰακυνθίαν· εἰτ' ἐκκλίνει πρὸς ἄρκτον
 ἀεὶ καὶ μᾶλλον καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τὸν κόλπον
 τὸν Ἰόνιον. μετὰ δὲ τὸ Ἡράκλειον ἄκρα τῆς Λοκρίδος
 ἢ καλεῖται Ζεφύριον, ἔχουσα τοῖς ἐσπερίοις ἀνέμοις
 λιμένα, ἐξ οὗ καὶ τοῦνομα· εἰδ' ἡ πόλις οἱ Λοκροὶ οἱ
 25 Ἐπιζεφύρισι, Λοκρῶν ἀποικοὶ τῶν ἐν τῷ Κρασίῳ κόλ-
 πῳ, μικρὸν ὑστερον τῆς Κρότωνος καὶ Συρακουσῶν
 κτίσεως ἀποικισθέντες ὑπὸ Εὐάνδρου· Ἐφορος δ' αὖτε
 εὐ τῶν Ὀποντιῶν Λοκρῶν ἀποίκους φήσας. ἔτη μὲν
 οὖν τρεῖς ἢ τέσσαρα ὄκουν ἐπὶ τῷ Ζεφυρίῳ· καὶ ἔστιν
 30 ἐκεῖ κρήνη Λοκρία, ὅπου οἱ Λοκροὶ ἐστρατοπεδεύσασκε.

26. post τῆς: ἀπὸ

23*

εἶτα μετήνεγκαν τὴν πόλιν συμπραξάντων καὶ Συρακουσίων. ἅμα γὰρ οὗτοι ἐν οἷς εἰσὶ δ' ἀπὸ Ἐργίλου μέχρι Λοκρῶν ἑξακόσιοι στάδιοι. ἴδρυνται δ' ἡ πόλις ἐκ' ὄφρους ἣν Ἐκῶπιω καλοῦσι.

- 8 Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράπτοις χρῆσασθαι πεπι-
 στευμένοι εἰσὶ· καὶ πλείστον χρόνον εὐνομηθέντας
 Διονύσιος ἐκπεσῶν ἐκ τῆς Συρακουσίων ἀνοματάτα
 πάντων διεχρήσατο, ὃς γε προεγάρμει μὲν παρρησιῶν
 εἰς τὸ δωματίον τὰς νυμφοστοληθείσας, συναγαγὼν δὲ
 τὰς ὠραίας παρθένους περιστερὰς κολοπτέρους ἐν τοῖς 10
 συμποσίοις ἤφει, κάκεινας ἐκέλευσε θηρσεύειν γυμνάς,
 τινὰς δὲ καὶ σανδάλια ὑποδομένας ἄξυγα, τὸ μὲν ὑψη-
 λὸν τὸ δὲ ταπεινόν, περιδιώκειν * ἔφασαν τοῦ ἀπρε-
 ποῦς χάριν. δίκας μέντοι ἔτισεν, ἐπειδὴ κάλιν εἰς τὴν
 Σικελίαν ἐπανῆλθεν ἀναληφόμενος τὴν ἀρχήν· κα- 15
 ταλύσαντες γὰρ οἱ Λοκροὶ τὴν φρουρὰν ἠλευθέρωσαν
 σφᾶς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παιδίων κύριοι
 κατέστησαν· δύο δ' ἦσαν αἱ θυγατέρες καὶ τῶν υἱῶν
 ὁ νεώτερος ἦδη μειράκιον· ἄτερος γὰρ Ἀπολλοκράτης
 συνεστρατήγει τῷ πατρὶ τὴν ἀθήοδον. πολλὰ δὲ δεο- 20
 μένω τῷ Διονυσίῳ καὶ τῷ καὶ Ταραντίνοις ὑπὲρ αὐτοῦ
 προέσθαι τὰ σώματα ἐφ' οἷς ἂν ἐθειλήσωσιν οὐκ ἔδο-
 C.260σαν, ἀλλὰ πολιορκίαν ὑπέμειναν καὶ πόρθησιν τῆς
 χώρας, τὸν δὲ θυμὸν εἰς τὰς θυγατέρας τὸν πλείστον
 ἐξέχεαν· καταπορνευθείσας γὰρ ἐστραγγάλησαν, εἶτα 25
 καύσαντες τὰ σώματα κατήλεσαν τὰ ὄστιά καὶ κατε-
 πόντιωσαν. τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς
 Ἐφορος, ἣν Ζάλευκος συνέταξεν ἐκ τε τῶν Κρητικῶν
 νομίμων καὶ Λακωνικῶν καὶ ἐκ τῶν Ἀρροπαγικῶν,
 φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις καινίσαι τοῦτο τὸν Ζάλευκον 30
 ὅτι, τῶν πρότερον τὰς ζημίας τοῖς δικασταῖς ἐπιτρέ-
 ψάντων ὀρίζειν ἐφ' ἑκάστοις τοῖς ἀδικήμασιν, ἐκεῖνος

ἐν τοῖς νόμοις διάρισεν, ἡγούμενος τὰς μὲν γνώμας τῶν δικαστῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν, [τὰς δὲ ζημίας] δεῖν εἶναι τὰς αὐτάς· ἐπαινεῖ [δὲ] καὶ τὸ ἀπλουστερώς αὐτὸν περὶ τῶν συμβολαίων διατάξαι.

5 Θουρίους δ' ὕστερον ἀκριβοῦν θέλοντας πέρα τῶν Λοκρῶν ἐνδοξοτέρους μὲν γενέσθαι, χεῖρονας δέ· εὐνόμεισθαι γὰρ οὐ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἅπαντα φυλαττομένους, τὰ τῶν συκοφαντῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς ἀπλῶς κειμένοις. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων εἰρηκεν
10 ὅτι παρ' οἷς πλείστοι νόμοι καὶ δίκαι παρὰ τούτοις καὶ βίοι μοχθηροί, καθάπερ καὶ παρ' οἷς ἰατροὶ πολλοὶ καὶ νόσοις εἰκὸς εἶναι πολλάς.

Τοῦ δὲ Ἄλῆκος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥη-
γίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος βαθεῖαν φάραγγα διεξιόντος
15 ἰδίον τι συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ τῶν Λοκρῶν περαιοῖα φθέγγονται, τοῖς δ' ἀφῶνις εἶναι συμβαίνει· τὸ δ' αἰτιον εἰκάξουσιν ὅτι τοῖς μὲν παλίνσκιον ἔστι τὸ χωρίον ὥστ' ἐνδρόσους ὄντας μὴ διαστέλλειν τοὺς ὑμένας, τοὺς δ' ἠλιαζομένους ξηρούς
20 καὶ κερατώδεις ἔχειν ὥστ' ἀπ' αὐτῶν εὐφυῶς ἐκπέμπεσθαι τὸν φθόγγον. εἰδείκνυτο δ' ἀνδρίας ἐν Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρωδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ
25 τοῦ * κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν· ἱερούς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι· τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ
30 οἱ τέττιγες εἰεν ἄφωνοι τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων, ὅμως εὐδοκίμειν μηδὲν ἤττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὐνόμον καὶ

ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπειδὴ
κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης ἐπιστάς
C.261 τέτιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. τὴν δ' ὑπὲρ τῶν κό-
λων τούτων μεσόγαιαν Βρεττιοὶ κατέχουσι· καὶ κόλις
ἐνταῦθα Μαρέρτιον καὶ ὁ δρυμὸς ὁ φέρων τὴν ἀρί-
στην πίτταν τὴν Βρεττιαν, ὃν Σίλλαν καλοῦσιν, εὐδεν-
δρὸς τε καὶ εὐνδρος, μῆκος ἑπτακοσίων σταδίων.

10 Μετὰ δὲ Λοκροὺς Σάγρα, ὃν θηλυκῶς ὀνομά-
ζουσιν, ἐφ' οὗ βωμοὶ Διοσκούρων, περὶ οὓς Λοκροὶ
μύριοι μετὰ Ἑλλήνων πρὸς δεκατρεῖς μυριάδας Κρο-
τωναίων συμβαλόντες ἐνίκησαν· ἀφ' οὗ τὴν παροι-
μίαν πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπεσεῖν φασιν „ἀληθέ-
στερα τῶν ἐπὶ Σάγρα.“ προσμεμυθεύκασι δ' ἐνιοὶ καὶ
διότι αὐθημερόν τοῦ ἀγῶνος ἐνεστάτος Ὀλυμπιάσιν
ἀπαγγελθεῖη τοῖς ἐκεῖ τὸ συμβάν, καὶ εὐρεθεῖη τὸ τά-
χος τῆς ἀγγελίας ἀληθές. ταύτην δὲ τὴν συμφορὰν αἰ-
τίαν τοῖς Κροτωνιάταις φασὶ τοῦ μὴ πολὺν ἔτι συμμεί-
ναι χρόνον διὰ τὸ πλῆθος τῶν τότε πεσότων ἀνδρῶν.
μετὰ δὲ τὴν Σάγραν Ἀχαιῶν κτίσμα Κανλωνία, πρό-
τερον δ' Αὐλωνία λεγομένη διὰ τὸν προκείμενον αὐ-
λώνα. ἔστι δ' ἔρημος· οἱ γὰρ ἔχοντες εἰς Σικελίαν
ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐξέπεσον καὶ τὴν ἐκεῖ Κανλωνίαν
ἔκτισαν. μετὰ δὲ ταύτην Σκυλλήτιον ἄποικος Ἀθη-
ναίων τῶν μετὰ Μενεσθέως (νῦν δὲ Σκυλάκιον κα-
λεῖται), Κροτωνιατῶν δ' ἐχόντων Διονύσιος Λοκροῖς
προσώρισεν. ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως καὶ ὁ κόλπος Σκυλ-
λητικὸς ὠνόμασται, ποιῶν τὸν εἰρημένον ἰσθμὸν πρὸς
τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ἐπεχείρησε δ' ὁ Διονύσιος καὶ
θαυτεχνεῖν τὸν ἰσθμὸν στρατεύσας ἐπὶ Λευκανοῦς, λό-
γῳ μὲν ὡς ἀσφάλειαν παρέξων ἀπὸ τῶν ἐκτὸς βαρβάρων
τοῖς ἐντὸς ἰσθμοῦ, τὸ δ' ἀληθές λῦσαι τὴν πρὸς ἀλλή-

λους κοινωσίαν τῶν Ἑλλήνων βουλόμενος, ὥστ' ἄρ-
χειν ἀδεῆς τῶν ἐντός· ἀλλ' ἐκώλυσαν οἱ ἐκτός εἰσελ-
θόντες.

Μετὰ δὲ τὸ Σκυλλήτιον ἢ Κροτωνιάτις χώρα καὶ 11
5 τῶν Ἰαπύγων ἄκραι τρεῖς. μετὰ δὲ ταύτας τὸ Δακί-
νιον Ἦρας ἱερὸν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν καὶ πολλῶν
ἀναθημάτων μεστόν. τὰ διάγραμμα δ' οὐκ εὐκρινῶς
λέγεται· πλὴν ὥς γε ἐπὶ τὸ πολὺ σταδίους ἀπὸ πορθ-
μοῦ μέχρι Δακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι χιλίους καὶ
10 τριακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ διάγραμμα εἰς ἄκραν Ἰα-
πυγίαν ἑπτακοσίους. τοῦτο μὲν οὖν στόμα λέγουσι
τοῦ Ταραντίνου κόλπου. αὐτὸς δ' ὁ κόλπος ἔχει περι-
πλοῦν ἀξιόλογον μιλίων διακοσίων τετταράκοντα, ὥς
ὁ χωρογράφος φησί· τριακοσίων ὀγδοήκοντα. ἀξίω-
15 να, Ἀρτεμίδωρος· τοσοῦτοις δὲ καὶ λείπων .. τοῦ C.262
πλάτους τοῦ στόματος τοῦ κόλπου. βλέπει δὲ πρὸς
ἀνατολὰς χειμερινὰς, ἀρχὴ δ' αὐτοῦ τὸ Δακίνιον· κάμ-
φαντι γὰρ εὐθὺς αἱ τῶν Ἀχαιῶν πόλεις ἦσαν, αἱ νῦν
οὐκ εἰσὶ πλὴν τῆς Ταραντίνων. ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν
20 τινῶν ἄξιον καὶ ἐπὶ πλέον αὐτῶν μνησθῆναι.

Πρώτη δ' ἐστὶ Κρότων ἐν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα 12
σταδίοις ἀπὸ τοῦ Δακινίου καὶ ποταμὸς Αἰσαρὸς καὶ
λιμὴν καὶ ἄλλος ποταμὸς Νεαῖθος, ᾧ τὴν ἐπωνυμίαν
γενέσθαι φασὶν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. καταχθέντας
25 γὰρ τινὰς τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰλιακοῦ στόλου πλανηθέντων
Ἀχαιῶν ἐκβῆναι λέγουσιν ἐπὶ τὴν κατάσκηψιν τῶν χω-
ρίων, τὰς δὲ συμπλευσάσας αὐτοῖς Τροάδας καταμα-
θούσας ἔρημα ἀνδρῶν τὰ πλοῖα ἐμπροῆσαι βαρυνόμε-
νας τὸν πλοῦν, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μένειν ἐκείνους,
30 ἅμα καὶ τὴν γῆν σπουδαίαν ὀρῶντας· εὐθὺς δὲ καὶ

8. ante χιλίους: δις

ἄλλων πλειόνων εἰσαφικνουμένων καὶ ζηλούντων ἐκεί-
 νους κατὰ τὸ ὁμόφυλον, πολλὰς κατοικίας γένεσθαι,
 ὧν αἱ πλείους ὁμώνυμοι τῶν ποταμῶν ἐγένοντο. φησὶ
 δ' Ἀντίοχος, τοῦ θεοῦ χρήσαντος Ἀχαιοὺς Κρότωνα
 κίτσειν, ἀπελθεῖν Μύσκελλον κατασκευόμενον τὸν
 τόπον, ἰδόντα δ' ἐκτισμένην ἤδη Σύβαριν ποταμῷ τῷ
 πλησίον ὁμώνυμον κρῖναι ταύτην. ἀμείνω· ἐπανερέ-
 σθαι δ' οὖν ἀπιόντα τὸν θεὸν εἰ λῶον εἶη ταύτην ἀντὶ
 ἐκείνης κίτσειν, τὸν δὲ ἀνειπεῖν (ἐτὶ γάρ γε δὲ ὑπόκυφος
 ὧν ὁ Μύσκελλος) „Μύσκελλε βραχύνωτε, παρέκ θεόν
 „ἄλλο ματεύων κλαύματα θηρεύεις· δῶρον δ' ὅ τι δῶ
 „τις ἐπαινείν.“ ἐπανελθόντα δὲ κτίσαι τὰν Κρότωνα
 συμπράξαντος καὶ Ἀρχίου τοῦ τὰς Συρακούσας οἰκί-
 σαντος, προσπλεύσαντος κατὰ τύχην ἠνίκα ὤρητο
 ἐπὶ τὸν τῶν Συρακουσσῶν οἰκισμὸν. ᾤκουν δὲ Ἰάπυ-
 γες τὸν Κρότωνα πρότερον, ὡς Ἐφορός φησι. δοκεῖ δ'
 ἡ πόλις τὰ τε πολέμια ἀσκήσαι καὶ τὰ περὶ τὴν ἀθλη-
 σιν· ἐν μιᾷ γοῦν Ὀλυμπιάδι οἱ τῶν ἄλλων προτερή-
 σαντες τῷ σταδίῳ ἐπὶ ἄνδρες ἄπαντες ὑπῆρξαν Κρο-
 τωνιάται, ὥστ' εἰκότως εἰρησθαι δοκεῖ διότι Κροτω-
 νιατῶν ὁ ἔσχατος κρῶτος ἦν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· καὶ
 τὴν παροιμίαν δὲ ὑγιέστερον Κρότωνος λέγουσαν ἐν-
 τεῦθεν εἰρησθαι φασιν, ὡς τοῦ τόπου πρὸς ὑγίαιαν
 καὶ εὐεξίαν ἔχοντός τι φορόν. πλείστους οὖν Ὀλυμ-
 πιονίας ἔσχε, καίπερ οὐ πολὺν χρόνον οἰκηθεῖσα διὰ
 τὸν φθόρον τῶν ἐπὶ Σάγγρα πεσόντων ἀνδρῶν το-
 C.263 σούτων τὸ πλῆθος· προσέλαβε δὲ τῇ δόξῃ καὶ τὸ τῶν
 Πυθαγορείων πλῆθος καὶ Μίλων, ἐπιφανέστατος μὲν

3. post ἐγένοντο: καὶ ποταμὸς δὲ ὁ Νέαιθος ἀπὸ τοῦ
 πάθους τὴν προσωνημίαν ἔσχε. 22. post φορόν: διὰ τὸ
 πλῆθος τῶν ἀθλητῶν.

τῶν ἀθλητῶν γενοῦς ὁμιλητῆς δὲ Πυθαγόρου δια-
 τρίψαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν χρόνον. φασὶ δ' ἐν τῷ
 συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων κινήσαντος στύλου τὸν
 Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας, ὑποσπάσαι δὲ καὶ
 5 ἑαυτόν· τῇ δ' αὐτῇ φάσμα πεποιδῶτα εἰκὸς καὶ τὴν
 ἱστορουμένην ὑπὸ τιῶν εὐρέσθαι καταστροφὴν τοῦ
 βίου. λέγεται γοῦν ὀδοικορῶν ποτε δι' ὕλης βαθείας
 παραβῆναι τὴν ὁδὸν ἐπὶ πλεόν, εἰδ' εὐρῶν ξύλον μέγα
 ἐσφηνωμένον, ἐμβαλὼν χεῖρας ἅμα καὶ πόδας εἰς τὴν
 10 διάστασιν βιάζεσθαι πρὸς τὸ διαστήσαι τελέως· το-
 σοῦτον δ' ἰσχυσε μόνον ὥστ' ἐκπεσεῖν τοὺς σφήνας·
 εἴτ' εὐθύς ἐπισυμπεσεῖν τὰ μέρη τοῦ ξύλου, ἀπολη-
 φθέντα δ' αὐτὸν ἐν τῇ τοιαύτῃ πάγῃ θηρόβρωτον γε-
 νέσθαι.

15 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν [ἐν] διακοσίοις σταδίοις Ἀχαιῶν 13
 κτίσμα ἢ Σύβαρις δυεῖν ποταμῶν μεταξύ, Κράθιδος
 καὶ Συβάριδος· οἰκιστῆς δ' αὐτῆς ὁ Ἴσ[ος] Ἐλικεύς.
 τοσοῦτον δ' εὐτυχῶς διήνεγκεν ἢ πόλις αὕτη τὸ πα-
 λαιὸν ὥστε τεττάρων μὲν ἔθνῶν τῶν πλησίον ἐπήρξε,
 20 πέντε δὲ καὶ εἴκοσι πόλεις ὑπηκόους ἔσχε, τριάκοντα
 δὲ μυριάσιν ἀνδρῶν ἐπὶ Κροτωνιάτας ἐστράτευσεν,
 πεντήκοντα δὲ σταδίων κύκλον συνεπλήρουσιν οἰκοῦν-
 τες ἐπὶ τῷ Κράθιδι. ὑπὸ μέντοι τρυφῆς καὶ ὕβρεως
 ἅπασαν τὴν εὐδαιμονίαν ἀφηρέθησαν ὑπὸ Κροτωνια-
 25 τῶν ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα· ἐλόντες γὰρ τὴν πόλιν
 ἐπήγαγον τὸν ποταμὸν καὶ κατέκλυσαν. ὕστερον δ' οἱ
 περηγερόμενοι συνελθόντες ἐπώκουν ὀλίγοι· χρόνον
 δὲ καὶ οὗτοι διεφθάρησαν ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων
 Ἑλλήνων, οἳ συνοικήσοντες μὲν ἐκείνοις ἀφίκοντο,
 30 καταφρονήσαντες δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν διεχειρίσαντο
 . . . τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέδηκαν πλησίον
 καὶ Θουρίους πρῶσηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὁμωνύμου.

ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς κίοντας ἔκπουσ ἀπ' αὐτοῦ πτυρτικοὺς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀκείρουσιν ἀπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Κραθίς τοὺς ἀνθρώπους ξανδοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ λουομένους καὶ ἕλλα πολλὰ πάθη ἰᾶται. Θούριοι δ' εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον ὑπὸ Λευκανῶν ἠνδραποδίσθησαν, Ταραντίνων δ' ἀφελομένων ἐκείνους ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον. οἱ δὲ πέμψαντες συνοίκους ὀλιγανδροῦσι μετωνόμασαν *Κωπιάς* τὴν πόλιν.

- 14 Μετὰ δὲ Θουρίουσ Λαγαρία φρούριον, Ἐπειοῦ καὶ Φωκέων κτίσμα, ὅθεν καὶ ὁ Λαγαριτανὸς οἶνος, γλυκὺς καὶ ἀπαλὸς καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς σφόδρα εὐδο-
C.264 κμιῶν· καὶ ὁ Θουρτικός δὲ τῶν ἐν ὀνόματι οἶνων ἐστίν. εἶθ' Ἡράκλεια πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, καὶ ποταμοὶ δύο πλατοὶ Ἄκιρις καὶ Σίρις, ἐφ' οὗ πόλις ἦν ὁμοῦνμος Τρωική· χρόνῳ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐντεῦθεν οὐκισθείσης ὑπὸ Ταραντίνων, ἐπίνειον αὐτῆ τῶν Ἡρακλεωτῶν ὑπῆρξε. διεῖχε δ' Ἡρακλείας μὲν τέτταρας καὶ εἰκοσι σταδίους, Θουρίων δὲ περὶ τριακοσίους τριακόonta. τῆς δὲ τῶν Τρώων κατοικίας τεκμήριον ποιοῦνται τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος ξόانون ἰδρυμένον αὐτόθι, ὅπερ καταμῦσαι μυθεύουσιν ἀποσπασμένων τῶν ἱκετῶν ὑπὸ Ἰώνων τῶν ἐλόντων τὴν πόλιν· τούτους γὰρ ἐπελθεῖν οἰκήτορας φεύγοντας τὴν Ἀδῶν ἀρχὴν, καὶ βία λαβεῖν τὴν πόλιν Χῶνων οὔσαν, καλέσαι δὲ αὐτὴν Πολιείον· δείκνυσθαι δὲ καὶ νῦν καταμῦρον τὸ ξόانون. ἰταμόν μὲν οὖν καὶ τὸ οὕτω μυθεύειν, ὥστε μὴ καταμῦσαι ἀναινόμενον, καθάπερ καὶ ἐν Ἰλίῳ ἀποστραφῆναι κατὰ τὸν Κασάνδρας βιασμόν, ἀλλὰ καὶ καταμῦρον δείκνυσθαι· πολὺ δὲ ἰταμώτερον τὸ τὸσαῦτα ποιεῖν ἐξ Ἰλίου κεκομισμένα ξόανα, ὅσα φασὶν οἱ συγγραφεῖς· καὶ γὰρ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Λακωνίῳ

καὶ ἐν Λουκεριά κτλ ἐν Σιρίτιδι Ἰλιάς Ἀθηνᾶ καλεῖται
ὡς ἐκεῖθεν κομισθεῖσα. καὶ τὸ τῶν Τροφάδων δὲ τόλ-
μημα περιφέρεται πολλαχοῦ καὶ ἄπιστον φαίνεται καί-
περ δυνατόν ὄν. τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίων κτίσμα φασὶ καὶ
5 Σιρίτιν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Τράεντος Σύβαριν. φησὶ δ'
Ἀντίοχος τοὺς Ταραντίνους Θουρίοις καὶ Κλεανδρίδα
τῷ στρατηγῷ φηγάδι ἐκ Λακεδαιμόνος πολεμοῦντας
περὶ τῆς Σιρίτιδος συμβῆναι, καὶ συνοικῆσαι μὲν κοι-
νή, τὴν δ' ἀποικίαν κριθῆναι Ταραντίνων, Ἡράκλειαν
10 δ' ὕστερον κληθῆναι μεταβαλοῦσαν καὶ τοῦνομα καὶ
τὸν τόπον.

Ἐξῆς δ' ἐστὶ Μεταπόντιον, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦ ἐπι- 15
νείου τῆς Ἡρακλείας εἰσὶ στάδιοι τετραράκοντα πρὸς
τοῖς ἑκατόν. Πυλίων δὲ λέγεται κτίσμα τῶν ἐξ Ἰλίου
15 πλευσάντων μετὰ Νέστορος, οὓς οὕτως ἀπὸ γεωργίας
εὐτυχεῖσαι φασιν ὥστε θέρος χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀνα-
θεῖναι. σημεῖον δὲ ποιοῦνται τῆς κτίσεως τὰν τῶν Νη-
λειδῶν ἐναγισμὸν· ἠφανίσθη δ' ὑπὸ Σανυτιῶν. Ἀν-
τίοχος δὲ φησιν ἐκλειφθέντα τὸν τόπον ἐποικῆσαι τῶν
20 Ἀχαιῶν τινὰς μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρει
Ἀχαιῶν, μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μῖσος τὸ πρὸς Τα-
ραντίνους τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς Λακω-
νικῆς, ἵνα μὴ Ταραντῖνοι γειννωῖτες ἐπιπηθήσαιεν τῷ
τόπῳ. δυεῖν δ' οὐσῶν πόλεων, τοῦ Μεταποντίου ἐγ-
25 γυτέρῳ [τῆς δὲ Σιρίτιδος ἀπωτέρῳ] τοῦ Τάραντος,
πεισθῆναι τοὺς ἀφριγμένους ὑπὸ τῶν Σύβαριτῶν τὸ
Μεταπόντιον κατασχέιν· τοῦτο μὲν γὰρ ἔχοντας ἔξειν C.265
καὶ τὴν Σιρίτιν, εἰ δ' ἐπὶ τὴν Σιρίτιν τράποιντο, προσ-
θήσειν τοῖς Ταραντίνοις τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς
30 οὔσι. πολεμοῦντας δ' ὕστερον πρὸς τοὺς Ταραντίνους
καὶ τοὺς ὑπερκειμένους Οἰνωτροὺς ἐπὶ μέρει διαλυ-
θῆναι τῆς γῆς, ὅπερ γενέσθαι τῆς τότε Ἰταλίας ὄριον

καὶ τῆς Ἰαπυγίας. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Μεταπόντιον μυθεύουσι καὶ τὴν Μελανίππην τὴν δεσμῶτιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς Βοιωτὸν. δοκεῖ δ' Ἀντίλοχος τὴν πόλιν Μεταπόντιον εἰρησθαι πρότερον Μέταβον, παρωνομάσθαι δ' ὕστερον· τὴν τε Μελανίππην οὐ πρὸς τοῦτον ἀλλὰ πρὸς Δίον κομισθῆναι ἐλέγχειν ἠρῶον τοῦ Μετάβου καὶ Ἄσιον τὸν ποιητὴν φήσαντα ὅτι τὸν Βοιωτὸν „Δίον ἐν μεγάροις τέκεν εὐειδῆς Μελανίππη,“ ὡς πρὸς ἐκεῖνον ἀχθείσαν τὴν Μελανίππην, οὐ πρὸς Μέταβον. οἰκιστὴς δὲ τοῦ Μεταποντίου Δαύλιος ὁ Κρίσης τύραννος γεγένηται τῆς περὶ Δελφούς, ὡς φησὶν Ἐφορος. ἔστι δὲ τις καὶ οὗτος λόγος ὡς ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸν συνοικισμὸν Λεύκιππος εἶη, χρησάμενος δὲ παρὰ τῶν Ταραντίνων τὸν τόπον εἰς ἡμέραν καὶ νύκτα μὴ ἀποδοίη, μεθ' ἡμέραν μὲν λέγων πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὅτι καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς νύκτα αἰτήσαιο καὶ λάβοι, νύκτωρ δ' ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἐξῆς ἡμέραν. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία, περὶ ἧν ἐροῦμεν, ὅταν πρότερον τὰς προκειμένας τῆς Ἰταλίας νήσους περιοδεύσωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν· αἰεὶ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ἐκάστοις τὰς γειτνιάσας προσκαταλέγοντες νήσους καὶ νῦν, ἐπειδὴ μέχρι τέλους ἐπεληλύθαμεν τὴν Οἰνωτρίαν, ἣν περὶ καὶ Ἰταλίαν μόνην ἀνόμαζον οἱ πρότερον, δίκαιοι ἐσμεν φυλάξαι τὴν αὐτὴν τάξιν, ἐπελθόντες τὴν Σικελίαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους.

- 2 Ἔστι δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι, καὶ διὰ τοῦτο Τρινακρία μὲν πρότερον, Θρινακία δ' ὕστερον προσηγορεύθη μετονομασθεῖσα εὐφωνότερον. τὸ δὲ σχῆμα διορίζουσι τρεῖς ἄκραι, Πελωριάς μὲν ἢ πρὸς τὴν Καίνυν καὶ τὴν στυλίδα τὴν Ῥηγίνων ποιούσα τὸν πορθμὸν, Πάχυνος δὲ ἢ ἐκκειμένη πρὸς ἑω καὶ τῷ Σι-

κελικῶ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς τὴν Πελο-
 πόννησον καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον· τρίτη δ' ἐστὶν
 ἢ προσεχῆς τῇ Λιβύῃ βλέπουσα πρὸς ταύτην ἄμα καὶ
 τὴν χειμερινὴν δύσιν, Λιλύβαιον. τῶν δὲ πλευρῶν, ἄς
 ἀφορρίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι κολλαι με-
 τρίως, ἢ δὲ τρίτη κυρτή, ἢ ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου καθή- C.266
 κούσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἢ περ μεγίστη ἐστί, στα-
 δίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδάωνιος εἴρηκε
 προσθεῖς καὶ εἴκοσι. τῶν δ' ἄλλων ἢ ἐπὶ Πάχυννον ἀπὸ
 τοῦ Λιλυβαίου μείζων τῆς ἑτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἢ τῶ
 πορθμῶ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχῆς, ἢ ἀπὸ τῆς Πελωριά-
 δος ἐπὶ τὸν Πάχυννον, σταδίων ὅσον χιλίων καὶ ἑκατὸν
 καὶ τριάκοντα. τὸν δὲ περικλονν ὁ Ποσειδάωνιος στα-
 δίων τετραρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλοῖς ἀποφαί-
 5 νει. ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μείζω λέγεται τὰ διαστήματα
 κατὰ μέρος διηρημένα μιλιασμῶ· ἐκ μὲν Πελωριάδος
 εἰς Μύλας εἴκοσι πέντε· τσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς
 Τυνδαρίδα· εἶτα εἰς Ἀγάθυρον τριάκοντα καὶ τὰ ἴσα
 εἰς Ἀλαισαν καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοῖδιον· ταῦτα μὲν
 10 πολίχνια· εἰς δ' Ἰμέραν ποταμὸν δεκαοκτώ διὰ μέσης
 ῥέοντα τῆς Σικελίας· εἶτ' εἰς Πάνορμον τριάκοντα
 πέντε· δύο δὲ καὶ τριάκοντα εἰς τὸ τῶν Ἀλγεσταιῶν
 ἐμπόριον· λοιπὰ δὲ εἰς Λιλύβαιον τριάκοντα ὀκτώ.
 ἐντεῦθεν δὲ κάμψαντι ἐπὶ τὸ συνεχῆς πλευρὸν εἰς μὲν
 25 τὸ Ἡράκλειον ἑβδομήκοντα πέντε, ἐπὶ δὲ τὰ Ἀκραγα-
 τίνων ἐμπόριον εἴκοσι, καὶ ἄλλα εἴκοσιν εἰς Καμάρι-
 ναν· εἶτ' ἐπὶ Πάχυννον πεντήκοντα. ἐνθεν πάλιν κατὰ
 τὸ τρίτον πλευρὸν εἰς μὲν Συρακούσας τριάκοντα ἕξ,
 εἰς δὲ Κατάνην ἑξήκοντα· εἶτ' εἰς Ταυρομένιου τριά-
 30 κοντα τρία· εἶτ' εἰς Μεσσήνην τριάκοντα. παρῆ δὲ ἐκ
 μὲν Παχύννου εἰς Πελωριάδα ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτώ,
 ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Λιλύβαιον τῇ Ὑαλερίᾳ ὀδῶ [διακό-

σια] τριάκοντα πέντε. ἔτιοι δ' ἀπλούστερον εἰρήμασι, ὡς περ Ἔφορος, τὸν περίπλουν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πέντε. Ποσειδάωνιος δὲ τοῖς κλίμασι ἀφορίζων τῆς νῆσον πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελοριάδα, πρὸς νότον δὲ Λιλύβαιον, πρὸς ἕω δὲ τὸν Πάχυνον τίθησιν. ἀνάγκη δέ, τῶν κλιμάτων ἐν παραλληλογράμῳ σχήματι διαστελλομένων, τὰ ἐγγραφόμενα τρίγωνα καὶ μάλιστα ὅσα σκαληνὰ καὶ ὧν οὐδεμία πλευρὰ [οὐδεμία] τῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐφαρμόττει, ἀναρμόστως ἔχειν πρὸς τὰ κλίματα διὰ τὴν λόξωσιν. ὅμως δ' οὐτ' ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη ἢ Πελοριάς ἀρκτικωτάτη λέγοιτ' ἐν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὡς δ' ἢ ἐπιξυγνυμένη ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τὸν Πάχυνον, [ὄν] ἐκκείσθαι πρὸς ἕω ἔφαμεν, ἅμα πρὸς ἄρκτον βλέπουσα ποιήσει τὴν πλευρῶν τὴν πρὸς τὸν πορθμόν. δεῖ δ' ἐπιστροφὴν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολαίς· οὕτω γὰρ ἢ ἡῶν παρακλίνας προοῦσιν ἀπὸ τῆς Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυνον. διάγραμμα δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Παχύνου πρὸς

C. 267 τὸ στάμα τοῦ Ἀλφειοῦ στάδιοι τετρακισχίλιοι. Ἄρτε-
 μίδωρος δ' ἀπὸ τοῦ Παχύνου φήσας ἐπὶ Ταίναρον εἶναι τετρακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἀπὸ δ' Ἀλφειοῦ ἐπὶ Παμισὸν χίλιους ἑκατὸν τριάκοντα, παρασχέειν ἂν δοκεῖ μοι λόγον μὴ οὐχ ὁμολογούμενα λέγειν τῶν φήσαντι τετρακισχιλίους εἶναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀπὸ τοῦ Παχύνου. ἢ δ' ἀπὸ Παχύνου πρὸς Λιλύβαιον (ἐσπεριώτερον δὲ τῆς Πελοριάδος ἐστὶν) ἑκανῶς ἂν καὶ τὴν λοξοῖτο ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἐσπέραν, βλέπει δὲ ἂν ἅμα πρὸς τὴν ἕω καὶ πρὸς τὸν νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυ-

4. post νῆσον: καὶ 27. post Πελοριάδος: ἑκανῶς

ξομένη, τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ τοῦ πρὸς τὰς Σέρτρεις
 διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ Λιλυ-
 βαίου τοῦλάχιστον διάστημα ἐπὶ Λιβύην χίλιοι καὶ πεν-
 τακόσιοι περὶ Καρχηδόνα· καθ' ὃ δὴ λέγεται τις τῶν
 5 ὄξυδροκούντων ἀπὸ τινος σκοπῆς ἀπαγγέλλειν τὸν
 ἀριθμὸν τῶν ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόπως σκαφῶν τοῖς
 ἐν Λιλυβαίῳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Λιλυβαίου τὴν ἐπὶ Πελο-
 ριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι πρὸς ἕω καὶ βλέπειν
 πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς ἐσπέρας καὶ τῆς ἄρκτου, πρὸς ἄρ-
 10 κτον μὲν ἔχουσαν τὴν Ἰταλίαν πρὸς δύσιν δὲ τὸ Τυρ-
 ρηνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰόλου νήσους.

Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν 2
 πορθμὸν Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον καὶ
 Κατάνη καὶ Συρακοῦσαι· αἱ δὲ μεταξὺ Κατάνης καὶ
 15 Συρακουσσῶν ἐκλελοιπασι, Νάξος καὶ Μέγαρα, ὅπου
 καὶ αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ * συνελθούσαι καὶ πάντα
 καταρροόντων ἐκ τῆς Αἰτνης εἰς εὐλίμενα στόματα· ἐν-
 ταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. φησὶ δὲ
 ταύτας Ἐφορος πρῶτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας
 20 ἐν Σικελίᾳ δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωικά· τοὺς γὰρ
 πρότερον δεδιέναι τὰ ληστήρια τῶν Τυρρηνῶν καὶ τὴν
 ὁμότητα τῶν ταύτη βαρβάρων, ὥστε μὴδὲ κατ' ἐμπο-
 ρίαν πλεῖν. Θεοκλέα δ' Ἀθηναίων παρενεχθέντα ἀνέ-
 μοις εἰς τὴν Σικελίαν κατανοῆσαι τὴν τε οὐδένησαν
 25 τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς, ἐπανελθόντα
 δὲ Ἀθηναίους μὲν μὴ πείσαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν
 Εὐβοίᾳ συχνοὺς παραλαβόντα καὶ τῶν Ἰώνων τινας,
 ἔτι δὲ Δωριέων, [ῶν] οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῖ-
 σαι· τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδέας κτίσαι Νάξον τοὺς δὲ
 30 Δωριέας Μέγαρα τὴν Ἰβλιν πρότερον καλουμένην.
 αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσὶ, τὸ δὲ τῆς Ἰβλῆς ὄνομα
 συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἰβλαίου μέλιτος.

3 Τῶν δὲ συμμενουσῶν κατὰ τὸ λεχθὲν πλευρὸν
 C.268 πόλεων ἢ μὲν Μεσσήνη τῆς Πελοποννήσου ἐν κόλπῳ κεί-
 ται, καμπτομένης ἐπὶ πολὺ πρὸς ἄνω καὶ μασχάλην τινα
 ποιούσης· ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου διάστημα ἑξηκον-
 ταστάδιον, τῆς δὲ στυλίδος πολὺ ἕλαττον. κτίσμα δ' ⁵
 ἐστὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοῦ-
 νομα μετέλλαξε καλουμένη Ζάγκλη πρότερον διὰ τὴν
 σκολιότητα τῶν τόπων (ζάγκλον γὰρ ἕκαλετο τὸ σκο-
 λιών), Ναξίων οὖσα πρότερον κτίσμα τῶν πρὸς Κατά-
 νην· ἐπέκησαν δ' ὕστερον Μαιμερτινοὶ Καμπαυῶν τι ¹⁰
 φύλον. ἐχρήσαντο δ' ὀρμητηρίῳ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν
 Σικελικὸν πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους, καὶ μετὰ
 ταῦτα Πομπήιος ὁ Σέξτος ἐνταῦθα συνείχε τὸ ναυτι-
 κὸν πολεμῶν πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα· ἐντεῦθεν
 δὲ καὶ τὴν φυγὴν ἐποιήσατο ἐκπεσὼν ἐκ τῆς νήσου. ¹⁵
 δεικνύται δὲ καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως
 ἐν τῷ κόρῳ, βάθος ἑξαίσιον, εἰς ὃ αἱ καλῆροισι τοῦ
 πορθμοῦ κατάγουσι φυσικῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα
 μετὰ συστροφῆς καὶ δίνης μεγάλης· καταποθέντων δὲ
 καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάγια παρασύρεται πρὸς ἧῶνα ²⁰
 τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος
 τούτου Κοκρίαν. τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ Μαιμερ-
 τῖνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν
 ἡ πόλις, καλοῦσί τε Μαιμερτινοὺς μᾶλλον ἅπαντες αὐ-
 τοὺς ἢ Μεσσηνίους, εὐοίμου τε σφόδρα τῆς χώρας οὗ- ²⁵
 σης οὐ Μεσσηνίου καλοῦσι τὸν οἶνον ἀλλὰ Μαιμερ-
 τίνου, τοῖς ἀρίστοις ἐνάμιλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν.
 οἰκεῖται δ' ἱκανῶς ἡ πόλις, μᾶλλον δὲ Κατάνη· καὶ γὰρ
 οἰκήτορας δέδεκται Ῥωμαίους· ἦττον δ' ἀμφοῖν τὸ
 Ταυρομένιον. καὶ Κατάνη δ' ἐστὶ Ναξίων τῶν αὐτῶν ³⁰
 κτίσμα, Ταυρομένιον δὲ τῶν ἐν Ἰβλῆ Ζαγκλαίων·

ἀπέβαλε δὲ τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ Κατάνη, κατοικίσαντος ἑτέρους Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσσίῳ τυραννοῦ καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἰτνην ἀντὶ Κατάνης. ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος κτίστορα λέγει αὐτὸν
 5 ὅταν φῆ „ξύνες [ὄ] τοι λέγω, ξαθέων ἱερῶν ὁμῶνυμε „πάτερ, κτίστορ Αἰτνας.“ μετὰ δὲ τὴν τελευταίην τοῦ Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι τοὺς τε ἐνοίκους ἐξέβαλον καὶ τὸν τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυράννου. οἱ δὲ Αἰτναῖοι παραχωρήσαντες τὴν Ἰννησαν καλουμέ-
 10 νην τῆς Αἰτνης ὄρεινὴν ᾠκησαν καὶ προσηγόρευσαν τὸ χωρίον Αἰτνην διέχον τῆς Κατάνης σταδίους ὄγδοήκοντα, καὶ τὸν Ἰέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν. ὑπέρκειται δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἢ Αἰτνη καὶ τῶν περὶ τοὺς κρατῆρας παρθῶν πλείστον κοινωνεῖ· καὶ γὰρ οἱ θύα-C.269
 15 κες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυῶτάω καταφέρονται, καὶ τὰ περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύληται τὸν Ἀμφίνομον καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ᾄμων ἀράμενοι διέσωσαν ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. ὅταν δ', ὁ Ποσειδῶνι[ός] φ[ησι], γίνηται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατε-
 20 φροῦται πολλῶ βάρθει τὰ Καταναίων χωρία· ἢ μὲν οὖν σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν εὐεργετῆ τὴν χώραν χρόνοις ὕστερον· εὐάμπελον γὰρ παρέχεται καὶ χρηστόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐοίνου· τὰς τε ῥίζας, [ἄς] ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία, παι-
 25 νειν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατά φασιν ὥστε πνίγασθαι· διόπερ ἐκ τῶν ᾄτων ἀφαιρουσιν αἷμα δι' ἡμερῶν τετάρτων ἢ πέντε, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἐρῦθειαν συμβαῖνον εἰρήκαμεν. ὁ δὲ θύαξ εἰς πῆξιν μεταβάλλων ἀπολιθοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάθος,
 30 ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομένοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. τακείσης γὰρ ἐν τοῖς κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἰτ' ἀναβληθείσης, τὸ ὑπερχυ-

θὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν πηλὸς ἐστὶ μέλας ῥέων κατὰ τῆς ὄρεινῆς· εἶτα πῆξιν λαβῶν γίνεται λίθος μυλίας τὴν αὐτὴν φυλάττων χροῶν ἢν ῥέων εἶχε. καὶ ἡ σποδὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὡς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πῆγανον τῆ ξυλίγη σποδῶ τρέφεται, τοιοῦτον ἔχειν τι οἰκίσωμα πρὸς τὴν ἄμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν.

4 Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἐκτισεν ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἷς ᾤκησθησαν ἢ τε Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. ἅμα δὲ Μύσκελλον τέ φασιν εἰς Δελφοὺς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν· χρηστηριαζομένων δ' ἐρέσθαι τὸν θεόν, πότερον αἰρούνται πλοῦτον ἢ ὑγίειαν· τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλέσθαι τὸν πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑγίειαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίξιν τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὴ¹⁵ συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγιεινὴν οἰκῆσαι πόλιν ὥσπερ εἰρήκαμεν, Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς ὡς οὐκ ἂν * ἐγγένοιτο αὐτοῖς ἢ Συρακουσίων δεκάτη. πλέοντα²⁰ δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν καταλιπεῖν μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους Χερσικράτη συνοικιοῦντα τὴν νῦν Κέρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίαν. ἐκείνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Δι-
C.270 βυρνοὺς κατέχοντας οἰκίσαι τὴν νῆσον, τὸν δ' Ἀρχίαν²⁵ κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον τῶν Δωριέων εὐρόντα τινὰς δεῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων ἀναλαβεῖν αὐτούς, καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν κτίσαι τὰς Συρακούσας. ἠϋξήθη δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἢ πόλιν καὶ διὰ τὴν τῶν λιμέ-³⁰

29. post Συρακούσας: ἀπίοντας.

νων εὐφύταν. οἳ τε ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν, καὶ συνέβη Συρακουσίοις τυραννομένους τε δεσπόζειν τῶν ἄλλων καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταδυναστευομένους. ἦσαν γὰρ τῶν
5 βαρβάρων οἱ μὲν ἔνοικοι, τινὲς δ' ἐκ τῆς περσείας ἐπήγεσαν, οὐδένα δὲ τῆς παραλλίας εἶων οἱ Ἕλληνες ἀπτεσθαι, τῆς δὲ μεσογαίας ἀκείργειν παντάπασι οὐκ ἴσχυον, ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ καὶ Σικαννοὶ καὶ Μοργγητες καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆ-
10 σον, ὧν ἦσαν καὶ Ἴβηρες, οὗσπερ πρῶτους φησὶ τῶν βαρβάρων Ἐφορος λέγεσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς. καὶ τὸ Μοργάντιον δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μοργγητῶν φησὶ εἶσθαι· πόλις δ' ἦν αὕτη, νῦν δ' οὐκ ἔστιν. ἐπελθόντες δὲ Καρχηδόνιοι καὶ τούτους οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες
15 καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀντείχον δ' ὅμως οἱ Συρακούσιοι. Ῥωμαῖοι δ' ὕστερον καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξέβαλον καὶ τὰς Συρακούσας ἐκ πολιορκίας εἶλον. ἐφ' ἡμῶν δὲ Πομπηίου τὰς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις καὶ δὴ καὶ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς
20 Καῖσαρ πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβε. πεντάπολις γὰρ ἦν τὸ παλαιὸν ὄγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. ἅπαντα μὲν δὴ τὸν κύκλον τοῦτον ἐκπληροῦν οὐδὲν ἔδει, τὸ δὲ συνοικούμενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος ᾤθη δειν
25 οἰκίσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλεως ἔχον περιμετρον· ἢ δ' Ὀρτυγία συνάπτει γεφύρα πρὸς τὴν ἠπειρον [ὄμορ]οῦσα, κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν ἐξείσσαν ποταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν. μυθεύουσι δὲ τὸν Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἐκ τῆς Πελοπον-
30 νήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ φεῖθρον ἔχοντα μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἴτ' ἐκδιδόντα ἐνθένδε πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. τεκμηριοῦνται δὲ τοιούτοις

τισί· καὶ γὰρ φιάλην τινὰ ἐκπεσοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν
 * ἐνόμισαν ἐν Ὀλυμπία δεῦρο ἀνευσχθῆναι εἰς τὴν
 κρήνην, καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπία βουθυ-
 σιῶν. ὃ τε Πίνδαρος ἐπακολουθῶν τούτοις εἴρηκε τάδε
 „ἄμπνευμα σεμνὸν Ἄλφειοῦ, κλεινᾶν Συρακοσσᾶν⁵
 C.271, „θάλος, Ὀρτυγία.“ συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ
 ταῦτά καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεύς. εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ
 συνάψαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἄλφειός εἰς τι βάρ-
 ραθρον, ἦν τις ἂν πιθανότης ἐντεῦθεν διήκειν κατὰ
 γῆς ρεῖθρον μέχρι τῆς Σικελίας ἀμιγῆς τῇ θαλάττῃ¹⁰
 διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ
 στόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδόν, ἐγγὺς
 δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης φαινόμενον στόμα
 τὸ καταπλινον τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καίπερ οὐδ' οὐ-
 τως ἂν συμμείναι γλυκύ, παντάπασιν ἀμήχανόν ἐστι.¹⁵
 τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ ἀντιμαρτυρεῖ πότιμον
 ὄν· τό τε διὰ τοσοῦτου πόρου συμμένει τὸ ρεῦμα
 τοῦ ποταμοῦ μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρι ἂν
 εἰς τὸ πεπλασμένον ρεῖθρον ἐμπέσῃ, παντελῶς μυθῶ-
 δες. μόλις γὰρ ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοῦτο πιστεύομεν, ᾧ²⁰
 συμμένει τὸ ρεῦμα διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατὴν σῶζον τὴν
 φύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καὶ βραχὺ διάστημα καὶ οὐ κυ-
 μαινούσης τῆς λίμνης, ἐνταῦθα δέ, ὅπου χειμᾶνες
 ἐξάισιοι καὶ κλυθασμοί, πιθανότητος οὐδεμιᾶς οἰκείος
 ὁ λόγος. ἐπιτείνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παρατεθεισα·²⁵
 οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ρεύματι εὐπειθής, οὐχ ὅτι τῷ τοσοῦτῳ
 τε καὶ διὰ τοιούτων πόρων φερομένῳ. φέρονται δ'
 ὑπὸ γῆς ποταμοὶ πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον διάστημα· εἰ δὲ τοῦτο δυνατόν, τά

15. post γλυκύ: ὅμως τό γε ἐπὶ πλέον, εἰ καταδύνηι εἰς
 τὸ κατὰ γῆς ρεῖθρον.

- γε προειρημένα ἀδύνατα καὶ τῷ περὶ τοῦ Ἰνάχου μύθῳ παραπλήσια· „φει γὰρ ἀπ' ἄκρας Πίνδου“ φησὶν ὁ Σοφοκλῆς „Λάκμου τ' ἀπὸ Περραιβῶν εἰς Ἀμφιλόχους „καὶ Ἀκαρῶνας, μίσγει δ' ὕδασι τοῖς Ἀχελῷου.“ καὶ
- 5 ὑποβὰς „ἔνθεν εἰς Ἄργος διὰ κύμα τεμῶν ἦκει δῆμον τὸν Ἀυρκείου.“ βελτίων δ' Ἐκατατος, ὃς φησὶ τὸν ἐν τοῖς Ἀμφιλόχοις Ἰναχον ἐκ τοῦ Λακμοῦ φέοντα, ἐξ οὗ καὶ ὁ Αἴας φεῖ, ἕτερον εἶναι τοῦ Ἀργολικοῦ, ὠνομάσθαι δ' ὑπὸ Ἀμφιλόχου τοῦ καὶ τὴν πόλιν Ἄργος
- 10 Ἀμφιλοχικὸν καλέσαντος· τοῦτον μὲν οὖν οὐτός φησιν εἰς τὸν Ἀχελῷον ἐκβάλλειν, τὸν δὲ Αἰαντα εἰς Ἀπολλωνίαν πρὸς δύοσιν φεῖν. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς νήσου λιμὴν ἔστι μέγας, ὧν ὁ μεῖζων καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἔστί. ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καῖσαρ C.272
- 15 καὶ τὴν Κατάνην, ὡς δ' αὐτῶς Κεντόριπα συμβαλομένην πολλὰ πρὸς τὴν Πομπηίου κατάλυσιν. κέται δ' ὑπὲρ Κατάνης τὰ Κεντόριπα συνάπτοντα τοῖς Αἰτναίοις ὄρεσι καὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ φέοντι εἰς τὴν Καταναίαν.
- 20 Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ 5 τοῦ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον διήκουσα ἐκλέλειπται τελῆως, ἰχνη τινὰ σώζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν, ὧν ἦν καὶ Καμάρινα ἄποικος Συρακουσίων· Ἀκράγας δὲ Γελῶων δύοσα καὶ τὸ ἐπίνειον καὶ Αἰλύβαιον ἐτι
- 25 συμμένει. τῇ γὰρ Καρχηδονία τούτων μάλιστα ὑποπιπτόντων τῶν μερῶν, μακροὶ καὶ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι γενόμενοι τὰ πολλὰ κατέφθειραν. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ με-

6. post Ἀυρκείου: ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολογίαν οἱ τὸν Ἰνωπὸν εἰς Ἀῆλον ἐκ τοῦ Νεῖλου περαιουῶντες. Ἀλφειὸν δὲ Ζωίλος ὁ φήτωρ ἐν τῷ Τενεδίῳ ἐγκωμίῳ φησὶν ἐκ Τενίδου φεῖν, ὁ τὸν Ὀμηρον ψέγων ὡς μυθογράφον. Ἴβνιος δὲ τὸν ἐν Σικυῶνι Ἄσωπὸν ἐκ Φρυγίας φεῖν φησι.

γίστη πλευρά, καίπερ οὐδ' αὐτὴ κολυάνθρωπος οὐσα ὅμως ἱκανῶς συνοικεῖται. καὶ γὰρ Ἄλαισα καὶ Τυνδαρίς καὶ τὸ τῶν Αἰγισταίων ἐμπόριον καὶ Κεφαλοιδίς πόλισματά ἐστι· Πάνορμος δὲ καὶ Ῥωμαίων ἔχει κατοικίαν. τὴν δὲ Αἰγισταίαν κτισθῆναι φασιν ὑπὸ τῶν μετὰ Φιλοκλήτου διαβάντων εἰς τὴν Κροτωνιάτιν, καθάπερ ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἰρηται, παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωφός. οἰκεῖται δὲ καὶ ὁ Ἐρυξ λόφος ὑψηλός, ἱερὸν ἔχων Ἀφροδίτης τιμώμενον διαφερόντως ἱεροδούλων γυναικῶν πλήρες τὸ παλαιόν, ἡ ἄς ἀνέθεσαν κατ' εὐχὴν οἱ τ' ἐκ τῆς Σικελίας καὶ ἔξωθεν πολλοί· νυνὶ δ' ὥσπερ αὐτὴ ἢ κατοικία λειπανδρεῖ καὶ τῶν ἱερῶν σωμάτων ἐκλέλοιπε τὸ πλήθος. ἀφιδρυμα δ' ἐστὶ καὶ ἐν Ῥώμῃ τῆς θεοῦ ταύτης τὸ πρὸ τῆς κύλης τῆς Κολλίνης ἱερὸν Ἀφροδίτης Ἐρυκίνης λεγόμενον, ἔχον καὶ νεῶν καὶ στοᾶν περικειμένην ἀξιώλογον.

- 6 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν μὲν Ἐνναν, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος, ἔχουσιν ὀλίγοι, κειμένην ἐπὶ λόφῳ, περιελημμένην πλατέσιν ὄροπεδίοις ἀροσίμοις πᾶσιν. ἐκάκωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμπολιορκηθέντες οἱ περὶ Εὐβουον δραπέται καὶ μόλις ἐξαιρεθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταναοὶ καὶ Ταυρομενῖται καὶ ἄλλοι πλείους. ἢ δ' ἄλλη κατοικία καὶ τῆς μεσογαίας ποιμένων ἢ πλείστη γεγένηται· οὔτε γὰρ Ἰμέραν ἐτι συνοικουμένην ἴσμεν οὔτε Γέλαν οὔτε Καλλίπολιν οὔτε Σελινοῦντα οὔτ' Εὐβοίαν οὔτ' ἄλλας πλείους, ὧν τὴν μὲν Ἰμέραν οἱ ἐν Μυλαῖς ἐκτίσαν Ζαγκλαῖοι, [Γέλαν δὲ Ῥόδιοι,] Καλλίπολιν δὲ Νάξιοι, Σελινοῦντα δὲ οἱ αὐτόθι Μεγαρεῖς, Εὐβοίαν δὲ οἱ Λεοντῖνοι. κειάκω—30

12. post λειπανδρεῖ: ἢ τὸ ἱερὸν

ται δὲ καὶ ἡ Λεοντίνη πᾶσα, Ναξίων οὔσα καὶ αὐτὴ τῶν αὐτόθι· τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν ἀεὶ τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δ' εὐτυχημάτων οὐκ ἀεὶ. καὶ τῶν βαρβαρικῶν δ' ἐξελείφθησαν πολλαί, καθάπερ οἱ C. 273

- 5 Καμικοὶ τὸ Κωκάλου βασίλειον, παρ' ᾧ Μίνως δολοφονηθῆναι λέγεται. τὴν οὖν ἐρημίαν κατανοήσαντες Ῥωμαῖοι κατακτησάμενοι τὰ τε ὄρη καὶ τῶν πεδίων τὰ πλεῖστα ἱπποφοροῖς καὶ βουκόλοις καὶ ποιμέσι παρέδωκαν· ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη
- 10 μεγάλους ἡ νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ληστείας τροπομένων σποράδην τῶν νομέων, εἶτα καὶ κατὰ πλήθη συνισταμένων καὶ πορθούντων τὰς κατοικίας, καθάπερ ἤνικα οἱ περὶ Εὐνουν τὴν Ἐνναν κατέσχον. νεωστὶ δ' ἐφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνεπέμφθη Σέλουρος
- 15 τις, Αἰτνης υἱὸς λεγόμενος, στρατιᾶς ἀφηγησάμενος καὶ λεηλασίαις πυκναῖς καταδεδραμηκῶς τὰ κύκλω τῆς Αἰτνης πολὺν χρόνον, ὃν ἐν τῇ ἀγορᾷ μονομάχων ἀγῶνος συνεστῶτος εἶδομεν διασπασθέντα ὑπὸ θηρίων· ἐπὶ κήγγματος γὰρ τινος ὑψηλοῦ τεθεῖς ὡς ἂν
- 20 ἐπὶ τῆς Αἰτνης, διαλυθέντος αἰφνιδίως καὶ συμπεσόντος κατηνέχθη καὶ αὐτὸς εἰς γαλεάγρας θηρίων εὐδαιλύτους ἐπίτηδες παρεσκευασμένας ὑπὸ τῷ κήγγματι.

Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλουμένην ὑπὸ πάντων οὐδὲν χεῖρω τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων τί δεῖ

25 λέγειν; σίτω δὲ καὶ μέλιτι καὶ κρόκῳ καὶ ἄλλοις τισὶ κἂν ἀμείνω τις φαίη. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ ἐγγύθεν ὥσανει γὰρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἡ νῆσος, καὶ ὑποχορηγεῖ τῇ Ῥώμῃ καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἀγρῶν ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. καὶ δὴ καὶ

30 καλοῦσιν αὐτὴν ταμίον τῆς Ῥώμης· κομίζεται γὰρ τὰ γινόμενα πάντα πλὴν ὀλίγων τῶν αὐτόθι ἀναλισκομένων δεῦρο. ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ

καὶ βοσκήματα καὶ δέρματα καὶ ἔρια καὶ τὰ τοιαῦτα φησὶ δ' ὁ Ποσειδάωνιος οἶον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης δύο τὰς Συρακούσας ἰδρῦσθαι καὶ τὸν Ἔρωνα, μέσση δὲ ἀμποῖν ὑπερκεῖσθαι τῶν κύκλω πεδίων τὴν Ἔνναν.

8 Πλησίον δὲ τῶν Κεντορέων ἐστὶ πόλισμα ἢ μικρὸν ἐμπροσθεν λεχθεῖσα Αἰτνη τοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη καὶ παραπέμπουσα· ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. ἐστὶ δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία καὶ τεφρώδη καὶ χιόνος μεστὰ τοῦ χειμῶνος, τὰ κάτω δὲ θρυμοῖς καὶ φυτεῖαις διείληπται παντοδαπαῖς. ἔοικε δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς πολλὰς τὰ ἄκρα τοῦ ὄρους διὰ τὴν νομὴν τοῦ κυρός, τοτὲ μὲν εἰς ἓνα κρατῆρα C.274 συμπεφορμένον τοτὲ δὲ σχιζομένου, καὶ τοτὲ μὲν ρύακας ἀναπέμποντος τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνῦς, ἄλλοτε δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος· ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεσι τούτοις τοὺς τε ὑπὸ γῆν πόρους συµμεταβάλλειν καὶ τὰ στόμια ἐνίοτε πλείω [ὄντα] κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν πέριξ. οἱ δ' οὖν νεωστὶ ἀναβάντες διηγοῦντο ἡμῖν ὅτι καταλάβοιεν ἄνω πεδίων ὁμαλὸν ὅσον εἴκοσι σταδίων τὴν περιμέτρον, κλειόμενον ὄφρ' ἰ τεφρώδει τειχίου τὸ ὕψος ἔχοντι, ὥστε δεῖν καθάλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ πεδίων προελθεῖν βουλομένους· ὁρᾶν τ' ἐν τῷ μέσῳ βουνὸν τεφρώδη τὴν χροάν, οἷα περ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καθωραῖο τοῦ πεδίου, ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὄρθιον διανεστηκὸς εἰς ὕψος ὅσον διακοσίων ποδῶν ἤρε-²⁵ μοῦν (εἶναι γὰρ καὶ νηνεμίαν), εἰκάξειν δὲ καπνῶ· δύο δὲ τολμήσαντας προελθεῖν εἰς τὸ πεδίων, ἐπειδὴ θερμότερας ἐπέβαινον τῆς ψάμμου καὶ βαθυτέρας, ἀναστρέφαι μὴδὲν ἔχοντας περιετότερον φράζειν τῶν φαινομένων τοῖς πόρωθεν ἀφορᾶσι. νομίζειν δ' ἐκ τῆς³⁰ τοιαύτης ὄψεως πολλὰ μυθεύεσθαι καὶ μάλιστα οἷα φασὶ τινες περὶ Ἐμπεδοκλέους, ὅτι καθάλοιο εἰς τὸν

κρατήρα καὶ καταλίπροι τοῦ πάθους ἰχθους τῶν ἐμβά-
 δων τὴν ἐτέραν ὡς ἐφόρει χαλκᾶς· εὐρεθῆναι γὰρ ἔξω
 μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χείλους τοῦ κρατήρος ὡς ἀνερριμ-
 μένην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ προσεῖτον
 5 εἶναι τὸν τόπον οὔθ' ὄρατόν, εἰκάξειν τε μηδὲ καταρ-
 ριφῆναι τι δύνασθαι ἐκεῖσε ὑπὸ τῆς ἀντικνωσίας τῶν ἐκ
 βάθους ἀνέμων καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾶν
 εὐλογον πόρρωθεν πρὶν ἢ τῷ στομίῳ τοῦ κρατήρος
 προσπελάσαι· εἰ δὲ καταρριφείη, φθάνοι ἂν διαφθα-
 10 ρὲν πρὶν ἀναρριφῆναι κάλιν ὁποῖον παρελήφθη πρό-
 τερον. τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ πνεύματα καὶ τὸ
 πῦρ ἐπιλειπούσης τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον, οὐ μὲν ἐπι-
 τοσοῦτόν γε ὥστ' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας ἐφικτὸν ἀν-
 θρώπῳ γενέσθαι τὸν κλησιασμόν. ὑπέρκειται δ' ἢ
 15 Αἰτνη μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Κα-
 ταναίαν παραλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν
 πέλαγος καὶ τὰς Δικαραίων νήσους. νύκτωρ μὲν οὖν
 καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέ-
 ραν δὲ καπνῷ καὶ ἀγλίῳ κατέχεται.
 20 Ἀνταίρει δὲ τῇ Αἰτνῇ τὰ Νεβρώδη ὄρη ταπεινό- 9
 τερα μὲν πλάτει δὲ πολὺ παραλλάττοντα. ἅπανα δ' ἢ
 νῆσος κοίλη κατὰ γῆς ἐστὶ, ποταμῶν καὶ πυρὸς μεστή,
 καθάπερ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, ὡς εἰρήκαμεν, μέχρι
 τῆς Κυμαίας. θερμῶν γοῦν ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰC.275
 25 πολλοὺς ἔχει τόπους ἢ νῆσος, ὧν τὰ μὲν Σελινούντια
 καὶ τὰ Ἰμεραῖα ἀλμυρὰ ἐστὶ, τὰ δὲ Αἰγισταῖα πότιμα
 περὶ Ἀκράγαντα δὲ λίμναι τὴν μὲν γεῦσιν ἔχουσαι θα-
 λάττης, τὴν δὲ φύσιν διάφορον· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀκο-
 λύμβοις βαπτίζεσθαι συμβαίνει ξύλων τρόπον ἐπιπο-
 30 λάξουσιν. οἱ Παλικοὶ δὲ κρατήρας ἔχουσιν ἀναβάλλον-

12. post ἐπιλειπούσης: ποτὲ

τας ὕδωρ εἰς θολοειδὲς ἀναφύσημα καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν δεχομένους μυχόν. τὸ δὲ περὶ * Μάταυρον σπηλαιον ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη καὶ ποταμὸν δι' αὐτῆς ῥέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διαστήματος, εἰτ' ἀνακύπτουτα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καθάπερ Ὀρόν- 5 της ἐν τῇ Συρία καταδύς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδιον, ἀνατέλλει πάλιν ἐν τετταράκοντα σταδίοις· τὰ δὲ παραπλήσια καὶ ὁ Τίγρις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ ὁ Νείλος ἐν τῇ Λιβύῃ μικρὸν πρὸ τῶν πηγῶν. τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ 10 ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν ἐν τῇ Ἀργείᾳ τὸν Ἐρασίον ἐκδίδωσι ποταμόν, καὶ πάλιν τὸ πρὸς τὴν Ἀρκαδικὴν Ἀσίαν ὑποβρύχιον ὡσθὲν ὀφέ ποτε τὸν Ἐυρώταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥστε καὶ πεπιστεῦσθαι μυθῶδες τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων στε- 15 φάνων ἑκατέρῳ καὶ ριφέντων εἰς τὸ κοινὸν ῥεῦμα ἀναφαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκίῳ ποταμῷ. εἰρηται δὲ καὶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ Τιμαίου.

- 10 Συγγενῆ δὲ καὶ τούτοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν πάθεισι τὰ περὶ τὰς Διπαραίων νήσους καὶ αὐτὴν 20 τὴν Διπάραν δείκνυται. εἰσὶ δ' ἑπτὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν, μεγίστη δὲ ἡ Διπάρα Κνιδίων ἄποικος ἐγγυτάτῳ τῆς Σικελίας κειμένη μετὰ γε τὴν Θέρμεσσαν· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μελιγουνίς· ἠγήσατο δὲ καὶ στόλῳ καὶ πρὸς τὰς τῶν Τυρρητῶν ἐπιδρομὰς πολὺν χρόνον ἀν- 25 τέσχεν, ὑπηκόους ἔχουσα τὰς νῦν λεγομένας Διπαραίων νήσους ὡς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι. καὶ δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκόσμησε πολλάκις τὸ ἐν Δελφοῖς ἀπὸ τῶν ἀκροθινίων· ἔχει δὲ καὶ τὴν γῆν εὐκαρπον καὶ στυπτηρίας μέταλλον ἐμπρόσοδον καὶ θερ- 30 μὰ ὕδατα καὶ πυρὸς ἀναπνοάς. ταύτης δὲ μεταξὺ πῶς ἐστὶ καὶ τῆς Σικελίας ἣν νῦν Ἰερὰν Ἠφαίστου καλοῦσι,

πετρώδης παῖσα καὶ ἔρημος [καὶ] διάπυρος· ἔχει δὲ ἀνα-
 πνοὰς τρεῖς ὡς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων· ἐκ δὲ τοῦ μεγί-
 στοῦ καὶ μύθρους αἱ φλόγες ἀναφέρονσιν, οἱ προσκε-
 χώκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ πόρου· ἐκ δὲ τῆς τηρή-
 5 σεως πεπίστευται διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται
 καὶ αἱ φλόγες αἷ τε ἐνταῦθα καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἰτνῆν,
 παυομένων δὲ παύονται καὶ αἱ φλόγες. οὐκ ἄλογον C.276
 δέ· καὶ γὰρ οἱ ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται τὴν ἀφ-
 ῆν λαβόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων,
 10 ὥστ' ἀπὸ συγγενοῦς ὕλης καὶ πάθους καὶ τὸ πῦρ ἐξα-
 πτόμενον οὐκ εἶθ' ἀναμάζειν τοὺς ὀρῶντας ἀμωσγέπως
 τὰ τοιαῦδε. Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν κρατήρων τὸν μὲν
 κατερρηκέει φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς δὲ συμμένειν,
 τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν περιφερὲς ὃν πέντε στα-
 15 δίων, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι εἰς πεντήκοντα πο-
 δῶν διάμετρον· καθ' οὗ βάθος εἶναι τὸ μέχρι θαλάτ-
 τῆς σταδιατόν, ὥστε καθορᾶν ταῖς νηνεμίαις. εἰ μὲν
 οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀχλὺν ὀμιχλώδη καταχεῖσθαι
 κύκλῳ φησὶ τῆς νησιδος ὥστε μηδὲ τὴν Σικελίαν ἄπω-
 20 θεν φαίνεσθαι· ὅταν δὲ βορέας, φλόγας καθαρὰς ἀπὸ
 τοῦ λεχθέντος κρατήρος εἰς ὕψος ἐξαίρεσθαι καὶ βρό-
 μους ἐκπέμπεσθαι μείζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσην τιὰ
 ἔχειν τάξιν. τοὺς δ' ἄλλους κρατήρας ὁμοειδεῖς μὲν εἶ-
 ναι, τῇ δὲ βία λείπεσθαι τῶν ἀναφυσημάτων· ἐκ τε
 25 δὴ τῆς διαφορᾶς τῶν βρόμων καὶ ἐκ τοῦ πόθεν ἄρχε-
 ται τὰ ἀναφυσήματα καὶ αἱ φλόγες καὶ αἱ λιγνύες προ-
 σημαίνεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα
 ἄνεμον πνεῖν· τῶν γοῦν ἐν Διπάραις γενομένης ἀπλοί-
 ας προειπεῖν τινὰς φησὶ τὸν ἐσόμενον [ἄνεμον] καὶ μὴ
 30 διαψεύσασθαι. ἀφ' οὗ δὴ τὸ μυθωδέστατον δοκοῦν

17. post νηνεμίαις: εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ πιστά, οὐκ ἀπιστητέον
 ἴσως οὐδὲ τοῖς περὶ Ἐμπεδοκλέους μυθολογηθεῖσιν.

εἰρησθαι τῷ ποιητῇ οὐ μάτην φαίνεσθαι λεχθέν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τὴν ἀλήθειαν, ὅταν φῆ ταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Αἰόλον· περὶ ὧν ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον ἱκανῶς. ἐπάνυμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρεξέβημεν.

11 Τὴν μὲν δὴ Λιπάραν καὶ τὴν Θέρμεσσαν εἰρήκα- 5
μεν. ἡ δὲ Στρογγύλη καλεῖται μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος, ἔστι δὲ καὶ αὕτη διαίπυρος, βία μὲν φλογὸς λειπομένη τῷ δὲ φέγγει πλεονεκτοῦσα· ἐνταῦθα δὲ τὸν Αἰόλον οἰκῆσαι φασί. τετάρτη δ' ἐστὶ Διδύμη, καὶ αὕτη δ' ἀπὸ τοῦ σχήματος ὠνόμασται. τῶν δὲ λοιπῶν Ἐρικουῦσσα 10
μὲν καὶ Φοινικοῦσσα ἀπὸ τῶν φυτῶν κέκληνται, ἀνεῖνται δὲ εἰς νομάς. ἐβδόμη δ' ἐστὶν Εὐώνυμος, πελαγία μάλιστα καὶ ἐρημος· ὠνόμασται δ' ὅτι μάλιστα τοῖς εἰς Λιπάρας ἐκ Σικελίας πλεύουσιν εὐώνυμός ἐστι. πολλάκις δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ 15
περὶ τὰς νήσους ὤφθησαν ἐπιδραμουῦσαι, τῶν κατὰ βάρθους κοιλιῶν ἀναστομαθέντος πόρου τινὸς καὶ τοῦ
C.271 πυρὸς βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδώνιος δὲ κατὰ τὴν δαντοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπὰς θερινὰς ἅμα τῇ ἔω μεταξὺ τῆς Ἰέρας καὶ τῆς Εὐώνυμον πρὸς ὕψος ἀφ' 20
θεῖσαν ἐξάλισιον τὴν θάλατταν ὄραθῆναι, καὶ συμμεῖναι τινα χρόνον ἀναφυσωμένην συνεχῶς, εἶτα παύσασθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νεκροὺς ἰχθύας ἐλαννομένους ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ θέρη καὶ δυσωδία πληγέντας φυγεῖν, ἐν δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ 25
μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνότων ἀποβαλεῖν τοὺς δ' εἰς Λιπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας γινομένους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς τοτὲ δὲ ἀνατρέχοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλαῖς δ' ἡμέ-

4. post ἱκανῶς: ἔστιν ἡ ἐπίστασις τῆς ἐναργείας λέγοιτ' ἂν ἐπίσης τε γὰρ ἄμφω πάρεστι, καὶ διαθήσει καὶ τῇ ἐναργείᾳ· ἢ γε ἡδονὴ καινὸν ἀμφοτέρων. 24. post ῥοῦ: τοὺς δὲ

ραις ὕστερον ὄρασθαι πηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ,
 πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας καὶ καπνοὺς καὶ
 λυγνύας, ὕστερον δὲ παγῆναι καὶ γενέσθαι τοῖς μυλί-
 ταις λίθοις ἰοικότα τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σικελίας
 5 στρατηγὸν Τίτον Φλαμίνιον δηλώσαι τῇ συγκλήτῳ,
 τὴν δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν
 Αἰπάραις τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλατ-
 τίοις. ἀπὸ μὲν οὖν Ἑρικιάδους εἰς Φοινικιάδῃ δέκα μί-
 λιά φησιν ὁ χωρογράφος, ἐνθεν δ' εἰς Διδύμην τριά-
 10 κοντα, ἐνθεν δ' εἰς Αἰπάραν πρὸς ἄρκτον ἑννέα καὶ
 εἴκοσιν, ἐνθεν δ' εἰς Σικελίαν ἑνεσακαίδεκα· ἐκακίδεκα
 δ' ἐκ τῆς Στρογγύλης. πρόκειται δὲ τοῦ Παχίνου Με-
 λίτη, ὅθεν τὰ κυνίδια ἄκαλοῦσι Μελιταῖα, καὶ Γαῦ-
 δος, ὀρδοήκοντα καὶ ὀκτώ μίλια τῆς ἄκρας ἀμφοτέραι
 15 διέχουσαι· Κόσσουρα δὲ πρὸ τοῦ Λιλυβαίου καὶ πρὸ
 τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως ἦν Κλυπέαν κα-
 λοῦσι, μέση ἀμορῶν κειμένη καὶ τὸ λεχθὲν διάστημα
 ἀφ' ἑκατέρας ἀπέχουσα· καὶ ἡ Αἰγίμουρος δὲ πρὸ τῆς
 Σικελίας καὶ τῆς Αἰβύης ἐστὶ καὶ ἄλλα μικρὰ νησίδια.
 20 ταῦτα μὲν περὶ τῶν νήσων.

Ἐπεληλυθόσι δ' ἡμῖν τὰ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν 3
 μέχρι Μεταποντίου τὰ συνεχῆ λεκτέον. συνεχῆς δ'
 ἐστὶν ἡ Ἰαπυγία· ταύτην δὲ καὶ Μεσσαπίαν καλοῦσιν
 οἱ Ἕλληνες, οἱ δ' ἐπιχώριοι κατὰ μέρη τὸ μὲν τι Σα-
 25 λεντίνους καλοῦσι τὸ περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν,
 τὸ δὲ Καλαβρούς· ὑπὲρ τούτους πρόσβορροι Πενκέτιοί
 τέ εἰσι καὶ Δαύνιοι κατὰ τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον προσ-
 αγορευόμενοι, οἱ δ' ἐπιχώριοι πᾶσαν τὴν μετὰ τοὺς
 Καλαβρούς Ἀπουλίαν καλοῦσι· τινὲς δ' αὐτῶν καὶ
 30 Ποίδικλοι λέγονται, καὶ μάλιστα οἱ Πενκέτιοι. ἔστι
 δ' * ἐπιχερρονησιάζουσα ἡ Μεσσαπία τῷ ἀπὸ Βρεντι-
 σίου μέχρι Τάραντος ἰσθμῷ κλειομένη σταδίων δέκα

καὶ τριακοσίων. ὃ τε περίκλους ἐστὶ περὶ τὴν ἄκραν Ἰακυνθίαν σταδίων ὁμοῦ τι * τετρακοσίων. τοῦ δὲ Με-
 C.278ταποντίου μὲν διέχει σταδίους περὶ διακοσίους καὶ [εἰ-
 κοσίων ὁ Τάρας], ὁ δὲ πλοῦς ἐπ' αὐτὸν πρὸς τὰς ἀνατο-
 λὰς. τοῦ δὲ κόλπου παντὸς τοῦ Ταραντίνου τὸ πλεόν 5
 ἀλιμένου ὄντος, ἐνταῦθα [δὴ λιμὴν] ἐστὶ μέγιστος καὶ
 κάλλιστος γεφύρα κλειόμενος μεγάλη, σταδίων δ' ἐστὶν
 ἑκατὸν τὴν περίμετρον. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν μυχὸν μέ-
 ρους ἰσθμὸν ποιεῖ πρὸς τὴν ἕξω θάλατταν, ὥστ' ἐπὶ
 χειρρονήσῃ κείσθαι τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ὑπερνεωλ-
 κείσθαι φάδῳς ἑκατέρωθεν ταπεινοῦ ὄντος τοῦ ἀνχέ-
 νος. ταπεινὸν δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἕδαφος, μικρὸν
 δ' ὅμως ἐπῆρται κατὰ τὴν ἀκρόπολιν. τὸ μὲν οὖν πα-
 λαιὸν τεῖχος κύκλον ἔχει μέγαν, νυνὶ δ' ἐκλείλειπται τὸ
 πλεόν τὸ πρὸς τῷ ἰσθμῷ, τὸ δὲ πρὸς τῷ στόματι τοῦ 15
 λιμένος, καθ' ὃ καὶ ἡ ἀκρόπολις, συμμένει μέγεθος
 ἀξιολόγου πόλεως ἐκπληροῦν. ἔχει δὲ γυμνάσιον τε
 κάλλιστον καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, ἐν ἧ καὶ ὁ τοῦ Διὸς
 ἕδρῳται κολοσσὸς χαλκοῦς, μέγιστος μετὰ τὸν Ῥοδίαν.
 μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ στόματος ἡ ἀκρόπολις 20
 μικρὰ λείψανα ἔχουσα τοῦ παλαιοῦ κόσμου τῶν ἀνα-
 θημάτων· τὰ γὰρ πολλὰ τὰ μὲν κατέφθειραν Καρχη-
 δόνιοι λαβόντες τὴν πόλιν, τὰ δ' ἐλαφρυραγώγησαν
 Ῥωμαῖοι κρατήσαντες βιαίως· ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς
 ἐν τῷ Καπετωλίῳ χαλκοῦς κολοσσικός, Ἀνσίππου ἐρ- 25
 γον, ἀνάθημα Μαξίμου Φαβίου τοῦ ἐλόντος τὴν πόλιν.
 2 Περὶ δὲ τῆς κτίσεως Ἀντίοχος λέγων φησὶν ὅτι
 τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου γενηθέντος οἱ μὴ μετασχόν-
 τες Λακεδαιμονίων τῆς στρατείας ἐκρίθησαν δοῦλοι
 καὶ ὠνομάσθησαν Εἰλωτες, ὅσοις δὲ κατὰ τὴν στρα- 30
 τεῖαν παῖδες ἐγένοντο, Παρθενίας ἐκάλουσαν καὶ ἀτί-
 μους ἐκριναν· οἱ δ' οὐκ ἀνασχόμενοι (πολλοὶ δ' ἦσαν)

ἐπεβούλευσαν τοῖς τοῦ δήμου. αἰσθόμενοι δ' ὑπέπεμψάν τινας, οἱ προσποιήσῃ φιλίας ἐμελλον ἐξαγγέλλειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. τούτων δ' ἦν καὶ Φάλανθος, ὃσπερ ἐδόκει προστάτης ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐκ ἤρέσκετο δ' ἀπλῶς τοῖς περὶ τῆς [ἐπι]βουλῆς * ὀνομασθεῖσι. συνέκειτο μὲν δὴ τοῖς Ἰακινθίοις ἐν τῷ Ἀμυκλαίῳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος, ἥνικ' ἂν τὴν [κυνῆν] περιιδῆται ὁ Φάλανθος, ποιείσθαι τὴν ἐπίθεσιν· γνῶριμοὶ δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς κόμης οἱ τοῦ δήμου. ἐξαγ-
 10 γελάντων δὲ λάθρα τὰ συγκείμενα τῶν περὶ Φάλανθον καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος, προσελθὼν ὁ κήρυξ εἶπε μὴ περιιδέσθαι κυνῆν Φάλανθον. οἱ δ' αἰσθόμενοι ὡς * μεμηνύκασι τὴν ἐπιβουλήν οἱ μὲν διεδίδρασκον οἱ δὲ ἰκέτευον. κελύσαντες δ' αὐτοὺς θαρρεῖν φυλακῆ
 15 παρέδοσαν, τὸν δὲ Φάλανθον ἐπεμψαν εἰς θεοῦ περὶ ἀποικίας· ὁ δ' ἔχρησε, „Σατύριόν τοι δῶκα Τάραντάς. 279
 „τε κίονα δῆμον οἰκῆσαι, καὶ πῆμα Ἰαπύγεσσι γενέσθαι.“ ἦκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθενίαι, καὶ ἐδέξαντο αὐτοὺς οἱ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρηῆτες οἱ προ-
 20 κατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναί φασι τοὺς μετὰ Μίνω πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκάλῳ συμβῆσαν ἀπάραντας ἐκ Σικελίας κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον δεῦρο παρωσθέντας, ὧν τινὰς ὕστερον περὶ περι-
 25 ελθόντας τὸν Ἀδρίαν μέχρι Μακεδονίας Βοττιαίους προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ μέχρι τῆς Δαυνίας ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσεως γυναικὸς Δαιδάλῳ γενέσθαι φασὶ καὶ ἠγήσασθαι τῶν Κρητῶν· Τάραντα δ' ὀνόμασαν ἀπὸ ἠρώος τινος τὴν
 30 πόλιν.

Ἐφορος δ' οὕτω λέγει περὶ τῆς κτίσεως· ἐπολέ- 3
 μουν Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίοις ἀποκτείνασι τὸν βα-

σιλία Τήλεκλον εἰς Μεσσηνήν ἀφικόμενον ἐπὶ Θυσίαν, ὁμόσαστες μὴ πρότερον ἐπανήξειν οἴκαδε πρὶν ἢ Μεσσηνήν ἀνελεῖν ἢ πάντας ἀποθάνειν· φύλακας δὲ τῆς πόλεως κατέλιπον στρατεύοντες τοὺς τε νεωτάτους καὶ πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν. δεκάτῳ δ' ὕστερον [ἔτει] 5 τοῦ πολέμου τὰς γυναῖκας τῶν Λακεδαιμονίων συνελθούσας ἐξ ἑαυτῶν πέμψαι τινὰς παρὰ τοὺς ἄνδρας τὰς μεμφομένας, ὡς οὐκ ἐπ' ἴσοις πόλεμοιεν πρὸς τοὺς Μεσσηνίους (οἱ μὲν γὰρ μένοντες τεκνοποιοῦνται, οἱ δὲ χήρας ἀφέντες τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πολεμίᾳ ἐστρατο- 10 πέδευον), καὶ κίνδυνος εἴη λειπανδρῆσαι τὴν πατρίδα. οἱ δ' ἅμα καὶ τὸν ὄρκον φυλάττοντες καὶ τὸν τῶν γυναικῶν λόγον ἐν νῶι θέμενοι πέμπουσι τῆς στρατιᾶς τοὺς εὐρωστοτάτους ἅμα καὶ νεωτάτους, οὓς ἤδεσαν οὐ μετασχόντας τῶν ὄρκων διὰ τὸ παιδας ἔτι ὄντας 15 συνεξελθεῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ· προσέταξαν δὲ συγγίνεσθαι ταῖς παρθέναις ἀπάσαις ἅπαντας, ἡγούμενοι πολυτεκνήσειν μᾶλλον· γενομένων δὲ τούτων οἱ μὲν παῖδες ὠνομάσθησαν Παρθενίαι. Μεσσηνή δὲ ἐάλω πολεμηθεῖσα ἑννεακαίδεκα ἔτη, καθάπερ καὶ Τυρταίος 20 φησιν „ἄμφ' αὐτὴν δ' ἐμάχοντ' ἑννεακαίδεκα ἔτη, νω- „λεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες, αἰχμηταὶ „πατέρων ἡμετέρων πατέρες. εἰκοστῷ δ' οἱ μὲν κατὰ „πλοῦνα ἔργα λιπόντες φεῦγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων C.280, „ὄρεων.“ τὴν μὲν οὖν Μεσσηνίαν κατενεύμαντο, ἐπα- 25 νελθόντες δ' οἴκαδε τοὺς Παρθενίας οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐτίμων ὡς οὐκ ἐκ γάμου γεγονότας· οἱ συνιστάμενοι μετὰ τῶν Ἑλλώτων ἐπεβούλευσαν τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ συνέθεντο ἄραι σύσσημον ἐν τῇ ἀγορᾷ πῖλον Λακωνικόν, ἐπειδὴν ἐγχειρῶσι. τῶν δὲ Ἑλλώ- 30 των τινὲς ἐξαγγείλαντες, τὸ μὲν ἀντιπιπίθεσθαι χαλεπὸν ἔγνωσαν· καὶ γὰρ πολλοὺς εἶναι καὶ πάντας ὁμό-

φρονας, ὡς ἂν ἀλλήλων ἀδελφούς νομιζομένους· τοὺς μέλλοντας δ' αἰρεῖν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπιέναι προσέταξαν. οἱ μὲν δὴ μεμνηνυμένην αἰσθόμενοι τὴν προᾶξιν ἐπέσχον, οἱ δὲ διὰ τῶν πατέρων ἐπεισαν 5 αὐτοὺς εἰς* ἀποικίαν ἐξελθεῖν· κἂν μὲν κατάσχωσιν ἀρκοῦντα τὸν τόπον, μένειν, εἰ δὲ μή, τῆς Μεσσηνίας τὸ πέμπτον κατανειμασθαι μέρος ἐπανιόντας. οἱ δὲ σταλέντες κατελάβοντο τοὺς Ἀχαιοὺς πολεμοῦντας τοῖς βαρβάροις, μετασχόντες δὲ τῶν κινδύνων κτίζουσι 10 τὴν Τάραντα.

Ἰσχυσαν δὲ ποτε οἱ Ταραντινοὶ καθ' ὑπερβολὴν 4 πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς· καὶ γὰρ ναυτικὸν ἐκέκτηντο μέγιστον τῶν ταύτη καὶ πεζοὺς ἔστειλλον τρισμυρίους, ἰππέας δὲ τρισχιλίους, ἰππάρχους δὲ χιλίους. 15 ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, διαφερόντως δ' Ἀρχύτας, ὃς καὶ προέστη τῆς πόλεως πολὺν χρόνον. ἐξίσχυσε δ' ἡ ὕστερον τρυφὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὥστε τὰς πανδήμους ἑορτὰς πλείους ἄγεσθαι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῖς ἢ τὰς ἡμέρας· ἐκ δὲ τούτου 20 καὶ χεῖρον ἐπολιτεύοντο. Ἐν δὲ τῶν φανύλων πολιτευμάτων τεκμήριόν ἐστι τὸ ξενικοῖς στρατηγοῖς χρῆσθαι· καὶ γὰρ τὸν Μολοττὸν Ἀλέξανδρον μετεπέμψαντο ἐπὶ Μεσσαπίους καὶ Λευκανοὺς, καὶ ἔτι πρότερον Ἀρχίδαμον τὸν Ἀγησιλάου καὶ ὕστερον Κλεώνυμον καὶ 25 Ἀγαθοκλέα, εἶτα Πύρρον, ἠνίκα συνέστησαν πρὸς Ῥωμαίους. οὐδ' ἐκείνοις δ' εὐπειθεῖν ἠδύναντο οὐς ἐπεκαλοῦντο, ἀλλ' εἰς ἐχθρὰν αὐτοὺς καθίστασαν. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος τὴν κοινὴν Ἑλλήνων τῶν ταύτη πανήγυριν, ἣν ἔθος ἦν ἐν Ἡρακλείᾳ συντελεῖν τῆς 30 Ταραντίνης, μετάγειν ἐπειρᾶτο εἰς τὴν Θουρίαν κατὰ ἐχθρος, ἐμέλευέ τε κατὰ τὸν Ἀκάλανδρον ποταμὸν τεχνίζειν τόπον, ὅπου ἔσονται αἱ σύνοδοι· καὶ δὴ καὶ ἡ

συμβᾶσα αὐτῷ κακοπραγία διὰ τὴν ἐκείνων ἀγνωμο-
σύνην ἀπαντηῆσαι λέγεται. πρὸς δὲ Μεσσαπίους ἐπο-
λέμησαν περὶ Ἡρακλείας, ἔχοντες συνεργούς τὸν τε
C.281 τῶν Λαυνίων καὶ τὸν τῶν Πενκετιῶν βασιλέα. περὶ τε
τὰ Ἀννίβεια καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀφηρέθησαν, ὕστερον 5
δ' ἀποικίαν Ῥωμαίων θεξάμενοι καθ' ἡσυχίαν ζῶσι καὶ
βέλτιον ἢ πρότερον.

5 Ἡ δ' ἐξῆς τῶν Ἰαπύγων χώρα παραδόξως ἐστὶν
ἀστία· ἐπιπολῆς γὰρ φαινομένη τραχὺία εὐρίσκειται
βαθύγεις σχιζομένη, ἀνυδροτέρα δ' οὔσα εὐβοτος οὐ- 10
δὲν ἦντιον καὶ εὐδενδρος ὁράται. εὐάνδρησε δέ ποτε
καὶ τοῦτο σφόδρα τὸ χωρίον σύμπαν καὶ ἔσχε πόλεις
τρισκαίδεκα, ἀλλὰ νῦν πλὴν Τάραντος καὶ Βρεντε-
σίου τᾶλλα πολισμάτιά ἐστιν· οὕτως ἐκπεπώνηται.
τοὺς δὲ Σαλεντίνους Κρητῶν ἀποίκους φασίν· ἐν- 15
ταῦθα δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῆς Ἀθηναῖς ἱερὸν πλούσιόν ποτε
ὑπάρξαν, καὶ ὁ σκόπελος, ὃν καλοῦσιν ἄκραν Ἰαπυ-
ρίαν, πολλὸς ἐκκείμενος εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὰς χειμε-
ρινὰς ἀνατολάς, ἐπιστρέφων δέ πως ἐπὶ τὸ Λακίνιον
ἀνταῖρον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αὐτῷ καὶ κλείον τὸ στόμα 20
τοῦ Ταραντίνου κόλπου πρὸς αὐτόν. καὶ τὰ Κεραύνια
δ' ὁμοίως ὄρη κλείει πρὸς αὐτὸν τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
κόλπου, καὶ ἐστὶ τὸ διάστημα ὅσον ἑπτακοσίων σταδίων
ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τε τὰ Κεραύνια καὶ πρὸς τὸ Λακίνιον.
περίπλους δ' ἐκ Τάραντος ἐστὶν εἰς Βρεντέσιον μέχρι 25
μὲν Βάριδος πολίχνης ἑξακόσιοι στάδιοι· καλοῦσι δὲ
Βᾶριν οἱ νῦν ἕσσητόν, κεῖται δ' ἐπὶ τοῖς ἄκροις τῆς
Σαλεντίνης, καὶ τὸ πολὺ πεζῆ μᾶλλον ἢ κατὰ πλοῦν
εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Τάραντος εὐμαρῆς ἢ ἀφιξίς ἐστίν.
ἐνθεν εἰς τὰ Λευκὰ στάδιοι ὀγδοήκοντα, κολλίχιον καὶ 30
τοῦτο, ἐν ᾧ δαίκενται πηγὴ δυσώδους ὕδατος· μυθεύ-
ουσι δ' ὅτι τοὺς περιλειφθέντας τῶν γιγάντων ἐν τῇ

κατὰ Καμπανίαν Φλέγρα Δευτερονίου καλουμένου,
 Ἡρακλῆς ἐξέλασσε, καταφυγόντες [δὲ] δεῦρο ὑπὸ γῆς
 περισταλεῖεν, ἐκ δὲ ἰχώρων τοιοῦτον ἰσχοι ρεύμα ἢ
 πηγή· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν παραλίαν ταύτην Δευτερο-
 5 νίαν προσαγορεύουσιν. ἐκ δὲ τῶν Δευκῶν εἰς Ἰδροῦν-
 τα πολίχνην ἑκατὸν πενήκοντα· ἐντεῦθεν δ' εἰς Βρεν-
 τέσιον τετρακόσιοι· οἱ δ' ἴσοι καὶ εἰς Σάσανα τὴν νῆ-
 σον, ἣτις μέση πῶς ἴδρυνται τοῦ διαγράματος τοῦ ἐκ τῆς
 Ἡπείρου πρὸς τὸ Βρεντέσιον· διόπερ οἱ μὴ δυνάμενοι
 10 κρατεῖν τῆς εὐθυπλοίας καταίρουσιν ἐν ἀριστερᾷ ἐκ
 τοῦ Σάσανος πρὸς τὸν Ἰδροῦντα, ἐντεῦθεν δὲ τηρή-
 σαντες φορὸν πνεῦμα προσέχουσι τοῖς μὲν Βρεντεσί-
 νων λιμέσι, ἐκβάντες δὲ πεξεύουσι συντομώτερον
 ἐπὶ Ῥοδιῶν πόλεως Ἑλληνίδος, ἐξ ἧς ἦν ὁ ποιητῆς Ἐν-
 15 νιος. ἔοικεν οὖν χερρονήσῳ τὸ περιπλεόμενον χωρίον C.282
 ἐκ Τάραντος εἰς Βρεντέσιον· ἢ δ' ἐκ Βρεντεσίου πε-
 ξενομένη ὁδὸς εἰς τὸν Τάραντα, εὐζώνῃ μιᾶς οὔσα
 ἡμέρας, τὸν ἰσθμὸν ποιεῖ τῆς εἰρημένης χερρονήσου,
 ἣν Μεσσαπίαν τε καὶ Ἰαπυγίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ
 20 Σαλεντίνην κοινῶς οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσι· τινὲς
 δὲ διαιροῦσιν, ὡς ἐλέγομεν πρότερον.

Τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ παράκλῳ πολίχνια εἰρηται. ἐν 6
 δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ῥοδιαί τε εἰσι καὶ Δουπίαί καὶ μικρὸν
 ὑπὲρ τῆς θαλάττης Ἀλητία· ἐπὶ δὲ τῷ ἰσθμῷ μέσῳ Οὐ-
 25 ρία, ἐν ᾗ βασιλείον ἐτι δείκνυται τῶν δυναστῶν τινος.
 εἰρηκότος δ' Ἡροδότου Ἰρίαν εἶναι ἐν τῇ Ἰαπυγίᾳ
 κτίσμα Κρητῶν τῶν πλανηθέντων ἐκ τοῦ Μίνω στό-
 λου τοῦ εἰς Σικελίαν, ἥτοι ταύτην δεῖ δέχεσθαι ἢ τὸ
 Ἰερεθόν. Βρεντέσιον δ' ἐποικῆσαι μὲν λέγονται Κρη-
 30 τες οἱ μετὰ Θησέως ἐπελθόντες ἐκ Κνωσσοῦ, εἰδ' οἱ
 ἐκ τῆς Σικελίας ἀπηροκότες μετὰ τοῦ Ἰάπυγος (λέγεται
 γὰρ ἀμφοτέρως)· οὐ συμμεῖναι δὲ φασιν αὐτούς, ἀλλ'

ἀπελθεῖν εἰς τὴν Βοττιαίαν. ὕστερον δὲ ἡ πόλις βασι-
 λευομένη πολλὴν ἀπέβαλε τῆς χώρας ὑπὸ τῶν μετὰ
 Φαλάνθου Λακεδαιμονίων, ὅμως δ' ἐκπεσόντα αὐτὸν
 ἐκ τοῦ Τάραντος ἐδέξαντο οἱ Βρεντεσίνοι, καὶ τελευ-
 τήσαντα ἤξιωσαν λαμπρᾶς ταφῆς. χώραν δ' ἔχουσι 5
 βελτίω τῆς Ταραντίνων· λεπτόγεωσ γὰρ ἐκείνη, χρη-
 στόκαρπος δέ, μέλι δὲ καὶ ἔρια τῶν σφόδρα ἐπαινουμέ-
 νων ἐστί. καὶ εὐλλίμενον δὲ μᾶλλον τὸ Βρεντέσιον· ἐν
 γὰρ στόματι πολλοὶ κλείονται λιμένες ἄκλυστοι, κόλ-
 πων ἀπολαμβανομένων ἐντός, ὥστ' εἰκέναι κέρασιν 10
 ἐλάφου τὸ σχῆμα, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· σὺν γὰρ τῇ
 πόλει κεφαλῇ μάλιστα ἐλάφου προσέοικεν ὁ τόπος, τῇ
 δὲ Μεσσακίᾳ γλώττῃ βρέντιον ἢ κεφαλῇ τοῦ ἐλάφου
 καλεῖται. ὁ δὲ Ταραντίνος οὐ παντελῶς ἐστὶν ἄκλυ-
 στος διὰ τὸ ἀναπεπτάσθαι, καὶ τινα καὶ προσβραχῇ 15
 ἔχει τὰ περὶ τὸν μυχόν.

7 Ἐτι δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας διαί-
 ρουσιν εὐθύπλοια μᾶλλον ἐστὶν ἐπὶ τὸ Βρεντέσιον, καὶ
 δὴ καὶ δεῦρο πάντες καταίρουσιν οἷς εἰς τὴν Ῥώμην
 πρόκειται ὁδός. δύο δὲ εἰσι, μία μὲν ἡμιονικὴ διὰ Πεν- 20
 κτίων, οὓς Ποιδίλους καλοῦσι, καὶ Λαυνίων καὶ
 Σαυνιτῶν μέχρι Βενεκεντοῦ, ἐφ' ἣ ὁδῶ Ἐγνατία πό-
 λις, εἶτα Καίλια καὶ Νήτιον καὶ Κανύσιον καὶ Ἐρθω-
 C.283 νία· ἢ δὲ διὰ Τάραντος μικρὸν ἐν ἀριστερᾷ ὅσον δὴ
 μιᾶς ἡμέρας περίοδον κυκλεύσαντι, ἢ Ἀπκία λεγο- 25
 μένη, ἀμαξήλατος μᾶλλον· ἐν ταύτῃ δὲ πόλις Οὐρία
 τε καὶ Ἐνουσία, ἢ μὲν μετὰ Τάραντος καὶ Βρεντε-
 σίου, ἢ δ' ἐν μεθορίοις Σαυνιτῶν καὶ Λευκανῶν. συμ-
 βάλλουσι δὲ ἄμφω κατὰ Βενεκεντὸν καὶ τὴν Καμπα-
 νίαν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου. τὸν τεῦθεν δ' ἤδη μέχρι τῆς 30
 Ῥώμης Ἀπκία καλεῖται, διὰ Κανδίου καὶ Καλατίας καὶ
 Καπύης καὶ Κασιλίνου μέχρι Σινοέσσης· τὰ δ' ἐνθένδε

εἰρηται. ἡ δὲ πᾶσα ἐστὶν ἐκ Ῥώμης εἰς Βρεντέσιον μί-
 λια τριακόσια ἐξήκοντα. τρίτη δ' ἐστὶν ἐκ Ῥηγίου διὰ
 Βρεττίων καὶ Δευκανῶν καὶ τῆς Σαννίτιδος εἰς τὴν
 Καμπαύλαν, συνάπτουσα εἰς τὴν Ἀππίαν, μακροτέρα
 5 τῆς ἐκ Βρεντεσίου τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις διὰ τῶν
 Ἀπεννίνων ὄρων.

Ὁ δ' εἰς τὴν περὶ τὸ Βρεντεσίου πλοῦς 8
 ἐστὶν ὁ μὲν ἐπὶ τὰ Κεραύνια καὶ τὴν ἐξῆς παραλλαν τῆς
 τε Ἡλείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δ' εἰς Ἐπίδαμνον μεί-
 10 ζων τοῦ προτέρου· χιλίων γάρ ἐστι καὶ ὀκτακοσίων
 σταδίων· τέτριπται δὲ καὶ οὗτος διὰ τὸ τὴν πόλιν εὐ-
 φρωῶς κείσθαι πρὸς τε τὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνη καὶ τὰ
 τῶν Μακεδόνων. παραπλέοντι δ' ἐκ τοῦ Βρεντεσίου
 τὴν Ἀδριατικὴν παραλλαν πόλις ἐστὶν ἡ Ἐργνατία, οὔσα
 15 κοινὴ καταγωγὴ πλείοντι τε καὶ πεξεύοντι εἰς Βάριον·
 ὁ δὲ πλοῦς νότω. μέχρι δεῦρο μὲν Πευκέτιοι κατὰ θά-
 λατταν, [ἐν] τῇ μεσογαίᾳ δὲ μέχρι Σιλαιίου· πᾶσα δὲ
 τραχεῖα καὶ ὄρεινῆ, πολὺ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κοινω-
 νοῦσα· ἀποίκους δ' Ἀρκάδας δέξασθαι δοκεῖ. εἰσὶ δ'
 20 ἐκ Βρεντεσίου εἰς Βάριον ἑπτακόσιοι ποῦ-στάδιοι· σχε-
 δὸν δ' ἴσον ἑκατέρας [Τάρας] διέχει· τὴν δὲ συνεχῆ
 Δαύνιοι νέμονται, εἴτα Ἀπουλοὶ μέχρι Φρεντανῶν.
 ἀνάγκη δέ, Πευκετίων καὶ Δαυνίων μηδ' ὅλως λεγο-
 μένων ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πλὴν εἰ τὸ παλαιόν, ἀπά-
 25 σης δὲ ταύτης τῆς χώρας Ἀπουλλίας λεγομένης νυνί,
 μηδὲ τοὺς ὄρους ἐπ' ἀκριβὲς λέγεσθαι τῶν ἔθνῶν τού-
 των· διόπερ οὐδ' ἡμῖν δυσχυριστέον περὶ αὐτῶν.

Ἐκ δὲ Βαρίου πρὸς τὸν ποταμὸν Αὐψιδόν, ἐφ' ᾧ 9
 τὸ ἐμπόριον τῶν Κανυσιτῶν, τετρακόσιοι· ὁ δ' ἀνά-
 30 πλους ἐπὶ τὸ ἐμπόριον ἐνενήκοντα. πλησίον δὲ καὶ
 Σαλαπία τὸ τῶν Ἀργυριπίνων ἐκίνειον. οὐ πολὺ
 γὰρ δὴ τῆς θαλάττης ὑπέρκεινται δύο πόλεις * ἐν γε

τῷ πεδίῳ, μέγισται τῶν Ἰταλιωτίδων γέγονται πρότε-
 ρον, ὡς ἐκ τῶν περιβόλων δήλον, τό τε Κανύσιον καὶ
 ἡ Ἀργυρίπκα, ἀλλὰ νῦν ἐλάττων ἐστίν. ἐκαλεῖτο δ' ἐξ
 ἀρχῆς Ἄργος Ἰππιον, εἰτ' Ἀργυρίπκα, εἶτα νῦν Ἀρ-
 C.284ποι. λέγονται δ' ἀμφότεραι Διομήδους κτίσματα· καὶ 5
 τὸ πεδίον καὶ ἄλλα πολλὰ δεικνύται τῆς Διομήδους ἐν
 τούτοις τοῖς τόποις δυναστείας σημεῖα, ἐν μὲν τῷ τῆς
 Ἀθηνῶς ἱερῷ τῆς ἐν Αὐκισσίᾳ παλαιὰ ἀναθήματα (καὶ
 αὕτη δ' ὑπῆρξε πόλις ἀρχαία Δαννίων, νῦν δὲ τετα-
 πείνωται), ἐν δὲ τῇ πλησίον θαλάττῃ δύο νῆσοι Διο- 10
 μῆδαι προσαγορευόμεναι, ἧν ἡ μὲν οἰκεῖται, τὴν δ'
 ἐρήμην φασὶν εἶναι· ἐν ἧ καὶ τὸν Διομήδην μυθεύου-
 σιν ἀφανισθῆναι τινες καὶ τοὺς ἐταίρους ἀποφυνθῆ-
 θῆναι, καὶ δὴ καὶ νῦν διαμένειν ἡμέρους καὶ βίον τινα
 ζῆν ἀνθρώπινον τάξει τε διαίτης καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώ- 15
 πους ἡμερότητι τοὺς ἐπαικίεις, ἀπὸ δὲ τῶν κακούργων
 καὶ μακρῶν φυγῇ. εἰρηται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς
 διατεθρυλιμμένα περὶ τοῦ ἥρωος τούτου καὶ αἱ νομι-
 σθεῖσαι τιμαί. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σικουὺς Διομήδους εἶναι
 κτίσμα διέχον τῆς Σαλακίας ὅσον τετραράκοντα καὶ 20
 ἑκατὸν σταδίους, καὶ ὠνομάζετό γε Σηκιούς Ἑλληνη-
 κῶς ἀπὸ τῶν ἐκκυματιζομένων σπηλιῶν. μεταξὺ δὲ τῆς
 Σαλακίας καὶ τοῦ Σικουίντος ποταμὸς τε πλατὸς καὶ
 στομακλίμνη μεγάλη· δι' ἀμφοῖν δὲ τὰ ἐκ Σικουίντος
 κατάγεται καὶ μάλιστα ὁ εἶτος. δεικνύται δὲ τῆς Δαν- 25
 νίας περὶ λόφον ᾧ ὄνομα Δρίον ἠρῶα, τὸ μὲν Κάλχαν-
 τος ἐπ' ἀκρῇ τῇ κορυφῇ (ἐναγίζουσι δ' αὐτῷ μέλανα
 κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγποιμώμενοι ἐν τῷ θέρματι),
 τὸ δὲ Ποδαλειφίου κάτω πρὸς τῇ ῥίξῃ διέχον τῆς θα-
 λάττης ὅσον σταδίους ἑκατόν· ἔστ' δ' ἐξ αὐτοῦ ποτά- 30
 μιον πάναντες πρὸς τὰς τῶν θραγαμάτων νόσους. πρό-
 κείται δὲ τοῦ κόλπου τούτου κελύγιον ἀκρακίριον ἐπὶ

τριακοσίους ἀνατείνον σταδίους πρὸς τὰς ἀνατολάς τὸ Γάργανον, κάμπτοντι δὲ τὴν ἄκραν πολισμάτιον Οὔριον καὶ πρὸ τῆς ἄκρας αἱ Διομήδεια νῆσοι. ἔστι δὲ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη πάμπορος τε καὶ πολυφόρος, βῆπποις δὲ καὶ προβάτοις ἀρίστη· ἢ δ' ἐρέα μαλακωτέρα μὲν τῆς Ταρραπίνης ἐστί, λαμπρὰ δὲ ἦττον. ἢ δὲ χώρα εὐδινη διὰ τὴν κοιλότητα τῶν πεδίων. οἱ δὲ καὶ διαώρηγα τρυφῶν ἐπιχειροῦσαι φασι τὸν Διομήδη μέχρι τῆς θαλάττης, καταλιπεῖν δ' ἡμιτελῆ καὶ ταύτην καὶ 10 τὰς ἄλλας πράξεις μετὰπεμπτον οἰκαδε γενόμενον, κάκει καταστρέφαι τὸν βίον. εἰς μὲν οὗτος ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, δεύτερος δ' ὡς αὐτόθι μένεις μέχρι καταστροφῆς τοῦ βίου, τρίτος δ' ὁ μυθώδης ὃν προείπον τὸν ἐν τῇ νήσῳ λέγων ἀφανισμόν, τέταρτον δὲ θείη τις ἂν 15 τὸν τῶν Ἐνετῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρὰ σφίσι πως τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ μυθεύουσιν, ἣν ἀποθέωσιν καλοῦσι.

Ταῦτα μὲν οὖν κατ' Ἀρτεμίδωρον κείται τὰ δια- 10 στήματα. φησι δ' ὁ χωρογράφος τὰ ἀπὸ τοῦ Βρεντε-C.285 σίου μέχρι Γαργάνου μιλίων ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε, πλεονάζει δὲ αὐτὰ Ἀρτεμίδωρος· ἐντεῦθεν δ' εἰς Ἀγκῶνα διακόσια πενήκοντα τέτταρα μιλιά φησιν ἐκεῖνος, ὁ δ' Ἀρτεμίδωρος εἰς Αἰσίω πλησίον [ᾧ]τα τοῦ Ἀγκῶνος σταδίους εἰρηκε χιλίους διακοσίους πεν- 25 τήκοντα, πολὺ ἐνδεέστερον ἐκεῖνου· Πολύβιος δ' ἀπὸ τῆς Ἰαπυγίας μεμλιασθαί φησι καὶ εἶναι μιλία πεντακόσια ἐξήκοντα δύο εἰς Σήναν πόλιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ἀκυληίαν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτώ. οὐχ ὁμολογοῦντες τῷ φερομένῳ διαστήματι τῆς Ἰλλυρικῆς παραλλίας 30 ἀπὸ τῶν Κεραυνίων ὄρων ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀδρίου μυχόν, ὑπὲρ ἑξακισχιλίων *τοῦτον ἀποφαίνοντες καὶ μεῖζω καθιστάντες ἐκεῖνου πολὺ ἐλάττονα ὄντα. καὶ πάντες

δὲ πρὸς ἅπαντας μάλιστα περὶ τῶν διαστημάτων οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ὡς πολλάκις ἐλέγομεν. ἡμεῖς δ' ὅπου μὲν ἐπικρίνειν δυνατόν, ἐκφέρομεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, ὅπου δὲ μὴ, τὰ ἐκείνων εἰς μέσον οἴομεθα δεῖν τιθέναι. εἰ δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων ἔχωμεν, οὐδὲν θαυμαστόν οὐδ' εἰ παρελείψαμεν τι καὶ ἡμεῖς, ἐν τοιαύτῃ καὶ ταυτ' ὑποθέσει· τῶν μὲν γὰρ μεγάλων οὐδὲν ἂν παραλίπομεν, τὰ δὲ μικρὰ καὶ γνωρισθέντα μικρὸν ὤνησε καὶ παραπεμφθέντα ἔλαθε καὶ οὐδὲν ἢ [οὐ] πολὺ τοῦ παντελοῦς ἔργου παρέλυσε. 10

- 11 Μεταξὺ δ' εὐθύς ἀπὸ τοῦ Γαργάνου κόλπος ὑποδέχεται βαθύς· οἱ δὲ περιοικοῦντες ἰδίως Ἄπουλοι προσαγορεύονται, εἰσὶ δὲ ὁμόγλωττοι μὲν τοῖς Λαυνίοις καὶ Πευκετίοις· οὐδὲ τᾶλλα δὲ διαφέρουσιν ἐκείνων τό γε νῦν, τὸ δὲ πάλαι διαφέρειν εἰκός, ὅθεν περ 15 καὶ τὰ ὀνόματα ἐναντία πάντων ἔπικρατεῖν. πρότερον μὲν οὖν ἠτύχαι αὐτῆ παῖσα ἢ γῆ, Ἄννιβας δὲ καὶ οἱ ὕστερον πόλεμοι ἠρήμωσαν αὐτήν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ περὶ Κάννας συνέβη, ὅπου πλείστος ὄλεθρος σωμαίων Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμαχοῖς ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ κόλῳ 20 λίμνη ἐστίν, ὑπερ δὲ τῆς λίμνης ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἄπουλον Τέανον, ὁμώνυμον τῷ Σιδικίῳ· καθ' ὃ δοκεῖ συνάγεσθαι τὸ τῆς Ἰταλίας πλάτος ἐφ' ἱκανὸν πρὸς τοὺς περὶ Δικαιάρχειαν τόπους, ἐλαττόνων ἢ χιλίων σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἰσθμὸν καταλεῖ- 25 πον. μετὰ δὲ τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς Φρεντανοὺς καὶ τὴν Βοῦκαν παράπλους ἐστὶ· διακόσιοι δ' εἰσὶν ἐφ' ἑκάτερα στάδιοι τῆς λίμνης ἐπὶ τε τὴν Βοῦκαν καὶ τὸ Γάργανον. τὰ δ' ἐξῆς τοῖς περὶ Βοῦκαν εἰρηται πρότερον.
- 4 Τοσαύτη μὲν δὴ καὶ τοιαύτη τις ἢ Ἰταλία. πολλὰ 30 δ' εἰρηκότων, τὰ μέγιστα νῦν ἐπισημανοῦμεθα, ὑφ'

ὧν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐξήρθησαν Ῥωμαῖοι. Ἐν μὲν ὅτι
 νήσου δίκην ἀσφαλῶς φρουρεῖται τοῖς πελάγεσι κύκλωC.286
 πλὴν ὀλίγων μερῶν, ἃ καὶ αὐτὰ τετειχίσται τοῖς ὄρεσι
 δυσβάτοις οὔσι. δεῦτερον δὲ τὸ ἀλλίμενον κατὰ τὸ
 5 πλείστου καὶ τὸ τοὺς ὄντας λιμένας μεγάλους εἶναι καὶ
 θανμαστούς, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰς ἐξωθεν ἐπιχειρήσεις
 χρήσιμον, τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀντεπιχειρήσεις καὶ τὴν τῶν
 ἐμποριῶν ἐφθονίαν συνεργόν. τρίτον δὲ τὸ πολλὰς
 ὑποπεπτωκένας διαφοραῖς ἀέρων τε καὶ κράσεων, παρ'
 10 ἃς καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάνθ' ἀπλῶς τὰ πρὸς τὸν
 βίον χρήσιμα πλείστην ἐξάλλαξιν ἔχει πρὸς τε τὸ βέλ-
 τιον καὶ τὸ χεῖρον. ἐκτέταται δὲ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων τὸ πλεόν, προσθήκη δ'
 ἐστὶν ἡ Σικελία πῶ μήκει τοσαύτη οὔσα καὶ τοσαύτη
 15 καθάπερ μέρος. εὐκρασία δ' ἀέρων καὶ δυσκρασία
 κρίνεται παρὰ τὰ ψύχη καὶ τὰ θάλαπυ καὶ τὰ μεταξὺ
 τούτων, ὥστ' ἐκ τούτων ἀνάγκη τὴν νῦν Ἰταλίαν ἐν
 μέσῳ τῶν ὑπερβολῶν ἀμφοτέρων κειμένην τοσαύτην
 πῶ μήκει πλείστον τῆς εὐκράτου μετέχειν καὶ κατὰ
 20 πλείστας ἰδέας. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως συμβέβηκεν αὐτῇ·
 τῶν γὰρ Ἀπεννίνων ὄρων δι' ὅλου τοῦ μήκους διατε-
 ταμένων, ἐφ' ἐκάτερον δὲ τὸ πλευρὸν πεδία καὶ γεω-
 λοφίας καλλικάρπους ἀπολειπόντων, οὐδὲν μέρος αὐ-
 τῆς ἐστὶν ὃ μὴ καὶ τῶν ὄρειων ἀγαθῶν καὶ τῶν πε-
 25 διῶν ἀπολαῦτον τυγχάνει. καὶ προστίθει τὸ μέγεθος
 καὶ πλῆθος ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν, πρὸς δὲ τούτοις
 θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑδάτων ἀναβολὰς πολλαχοῦ
 πρὸς ὑγίειαν φύσει παρεσκευασμένας, καὶ μὴν καὶ με-
 τάλλων εὐπορίας παντοδαπῶν. ὕλης δὲ καὶ τροφῆς
 30 ἀνθρώποις τε καὶ βοσκήμασιν οὐδ' ἀξίως ἐστὶν εἰπεῖν

1. post ὧν: νῦν

τὴν ἀφθονίαν ὅσῃν παρέχεται καὶ τὴν χρηστομαρλίαν. ἐν μέσῳ δὲ καὶ τῶν ἔθνῶν τῶν μεγίστων οὐσα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀρίστων τῆς * Ἀσίας μερῶν τῷ μὲν κρατιστεύειν ἐν ἀρετῇ τε καὶ μεγέθει τὰ περισσώτα αὐτὴν πρὸς ἡγεμονίαν εὐφυνῶς ἔχει, τῷ δ' ἔγγυς εἶναι 5 τὸ μετὰ ῥαστώνης ὑπουργεῖσθαι πεπόρισται.

- 2 *Εἰ δὲ δεῖ τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας λόγῳ προσθῆναι τινὰ λόγον κεφαλαιώδη καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν κατασχόντων αὐτὴν καὶ κατεσκευασμένων ὀρημητήριον πρὸς τὴν σύμπασαν ἡγεμονίαν, προσειλήφθω καὶ 10 ταῦτα, ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης βασιλεύόμενοι διετέλεσαν σωφρόνως ἐπὶ πολλὰς γενεάς· ἔπειτα τοῦ ἐσχάτου Ταρκυνίου μοχθηρῶς ἄρχοντος, τὸν μὲν ἐξέβαλον πολιτείαν δὲ συνεστήσαντο μικτὴν C.287 ἔκ τε μοναρχίας καὶ ἀριστοκρατίας, κοινωνοῖς δ' ἔχρή- 15 σαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις· οὐκ εὐγνωμόνων δ' οὔτε ἐκείνων ἀεὶ τυγχάνοντες οὔτε τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων ἠναγκάζοντο τρόπον τινὰ τῇ ἐκείνων καταλύσει τὴν σφετέρην ἐπαύξειν. οὕτω δ' αὐτοῖς κατ' ὀλίγον προλοῦσιν εἰς ἐπίδοσιν συνέβη τὴν πόλιν αἰφ- 20 νιδίως ἀποβαλεῖν παρὰ τὴν ἀπάντων δόξαν, παρὰ δόξαν δὲ καὶ ἀπολαβεῖν· ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὡς φησι Πολύβιος, ἔτι ἔννεακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην. διακρουσάμενοι δὲ τούτους Ῥωμαῖοι 25 πρῶτον μὲν Λατίνους ἅπαντας ὑπηκόους ἐποίησαντο, εἶτα Τυρρηνοὺς καὶ Κελτοὺς τοὺς περὶ τὸν Πάδον ἔπαυσαν τῆς πολλῆς καὶ ἀνέδην ἐλευθερίας· εἶτα Σαυνίτας, μετὰ δὲ τούτους Ταραντίνους καὶ Πύρρον κατεπολέμησαν, εἴτ' ἤδη καὶ τὴν λοιπὴν τῆς νῦν Ἰταλίας 30 πλὴν τῆς περὶ τὸν Πάδον. ταύτης δ' ἔτι καθεστῶσης ἐν πολέμῳ διέβησαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἀφελόμενοι δὲ*

Καρχηδονίων αὐτὴν ἐπανῆλθον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Πά-
 δον· συνεστῶτος δ' ἐτι τούτου τοῦ πολέμου παρῆν
 Ἀννίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ δεύτερος οὗτος πόλεμος
 πρὸς Καρχηδονίους συνέπεσε, καὶ μετ' οὐ πολὺ τρί-
 5 τος, ἐν ᾧ κατεσκάφη Καρχηδών· ἅμα δὲ τὴν τε Λι-
 βύην ἔσχον Ῥωμαῖοι καὶ τῆς Ἰβηρίας ὅσον ἀφείλοντο
 τῶν Καρχηδονίων. συνενεωτέρισαν δὲ τοῖς Καρχηδο-
 νίοις οἱ δ' Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες καὶ τῆς Ἀσίας οἱ
 ἐντὸς Ἄλφου καὶ τοῦ Ταύρου· καὶ τούτους οὖν ἅμα
 10 συγκυριακῶς προήχθησαν, ὧν Ἀντιόχος τε ἦν ὁ
 βασιλεὺς καὶ Φίλιππος καὶ Περσεύς. καὶ Ἰλλυριῶν δὲ
 καὶ Θρακῶν οἱ πλησιώχωροι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ Μακε-
 δόσιν ἀρχὰς ἔλαβον τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου, καὶ
 διετέλεσαν πολεμοῦντες μέχρι καταλύσεως ἀπάντων
 15 τῶν ἐντὸς Ἰστροῦ καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλφου. τὰ δ' αὐτὰ
 ἐπαθον καὶ Ἰβηρες καὶ Κελτοὶ καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ
 ὅσοι Ῥωμαίων ὑπακούουσι· τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ
 ἐπαύσαντο ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις ἕως ἅπασαν κατε-
 στρέψαντο, Νομαντίνους τε ἐξελόντες καὶ Οὐρίαδον
 20 καὶ Σερωάριον ὕστερον διαφθείραντες, ὑστάτους δὲ
 Καντάβρους, οὓς [κατέλυσεν] ὁ Σεβαστὸς Καίσαρ· τὴν
 [τε] Κελτικὴν ἅπασαν τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς σὺν
 τῇ Αἰγυπτικῇ πρότερον μὲν κατὰ μέρος αἰεὶ προσή-
 γοντο, ὕστερον δὲ Καίσαρ ὁ θεὸς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ
 25 Σεβαστὸς κοινῶν πολέμων καὶ ἀδρόως κατεκτήσαντο.
 νυνὶ δὲ Γερμανοῖς προσπολεμοῦσιν ἀπὸ τούτων ὀρμώ-
 μενοι τῶν τόπων ὡς οἰκειοτάτων, καὶ τισὶν ἤδη θριάμ-
 βοις κεκοσμηκασιν ἀπ' αὐτῶν τὴν πατρίδα. τῆς δὲ C.288
 Λιβύης ὅση μὴ Καρχηδονίων βασιλεῦσιν ἐπετέτραπτο
 30 ὑπηκόοις οὖσιν, ἀφιστάμενοι δὲ κατελύοντο· νυνὶ δ'
 εἰς Ἰούβαν περιέστηκεν ἢ τε Μαυρουσία καὶ πολλὰ
 μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν
 τε καὶ φιλίαν. τὰ δ' ὅμοια καὶ περὶ τὴν Ἀσίαν συνέβη,
 [ἢ] κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν βασιλέων διωκεῖτο ὑπη-
 35 κόων ὄντων, ὕστερον δ' ἐκλιπόντων ἐκείνων, καθά-
 περ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων καὶ Σύρων καὶ Παφλα-
 γόνων καὶ Καππαδόκων καὶ Αἰγυπτίων, [ἢ] ἀφιστα-

μένων και ἔπειτα καταλυομένων, καθάπερ ἐπὶ Μιθριδάτου συνέβη τοῦ Εὐπάτορος και τῆς Αἰγυπτίας Κλεοπάτρας, ἅπαντα τὰ ἐντὸς Φάσιδος και Εὐφράτου κλῆν Ἀράβων τινῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ και τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀποδειχθεῖσι δυνάσταις. Ἀρμένιοι δὲ και οἱ ὑπερκείμενοι τῆς Κολχίδος Ἀλβανοὶ τε και Ἰβηρες παρουσίας δέονται μόνον τῶν ἡγησομένων, καλῶς δὲ κρατοῦνται· νεατερῖζουσι δὲ διὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπασχολίας, καθάπερ και οἱ πέραν τοῦ Ἰστροῦ τὸν Εὐξείνιον περιοικοῦντες πλὴν τοῦ Βοσπόρου και τῶν νομάδων· 10 τὸ μὲν γὰρ ὑπήκοον τὸ δ' ἄχρηστον εἰς πᾶν [διὰ] τὸ ἀκοινωνήτον, φυλακῆς δὲ μόνον δεόμενον· και τάλλα δὲ τὰ πολλὰ σκηνιτῶν και νομάδων ἐστὶ πόρρω σφόδρα ὄντων. Παρθυαῖοι δὲ ὁμοροὶ τε ὄντες και μέγιστον δυνάμενοι τοσοῦτον ὅμως ἐνέδοσαν πρὸς τὴν 15 Ῥωμαίων και τῶν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνων ὑπεροχὴν ὥστ' οὐ μόνον τὰ τρόπαια ἐπεμψαν εἰς Ῥώμην ἀ κατὰ Ῥωμαίων ἀνέστησαν ποτε, ἀλλὰ και παῖδας ἐπίστευσε Φραάτης τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι και παῖδων παῖδας ἐξομηρευσάμενος θεραπευτικῶς τὴν φιλίαν· οἱ δὲ νῦν 20 μετῴσιν ἐνθὲνδε πολλάκις τὸν βασιλεύσοντα, και σχεδὸν τι πλησίον εἰσὶ τοῦ ἐπὶ Ῥωμαίοις ποιῆσαι τὴν σύμπασαν ἐξουσίαν. και αὐτὴν [δὲ] τὴν Ἰταλίαν διαστᾶσαν πολλάκις, ἀφ' οὗ γε ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ, και αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἢ τῆς πολιτείας ἀρετὴ και τῶν ἡγεμόνων 25 ἐκώλυσεν ἐπὶ πλέον προελθεῖν πλημμελείας και διαφθορᾶς. χαλεπὸν δὲ ἄλλως [δι]οικεῖν τὴν τηλικαύτην ἡγεμονίαν ἢ ἐνὶ ἐπιτρέψαντας ὡς πατρί. οὐδέποτε γοῦν εὐπορήσαι τοσαύτης εἰρήνης και ἀφθονίας ἀγαθῶν ὑπήρξε Ῥωμαίοις και τοῖς συμμάχοις αὐτῶν, ὅσην 30 Καῖσάρ τε ὁ Σεβαστὸς παρέσχεν ἀφ' οὗ παρέλαβε τὴν ἐξουσίαν ἀποτελῆ, και νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκείνον παρέχει Τιβέριος, κανόνα τῆς διοικήσεως και τῶν προσταγμάτων ποιούμενος ἐκείνου, και αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ Γερμανικὸς τε και Δρούσος ὑπουργοῦντες 35 τῷ πατρί.

G. 3 m Rk

